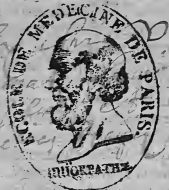

In omnibus corn. Celsi., quas vidi, semper
Lentiliani locum in quo de corn. Celso
mentionem facit libro XII sub finem
Ita legitur „ Gvid plura? Cum etiam
„ Cornellus Celsus, mediocri vir ingenio...

Sed doctissimus Professor Lipsiensis Guntz
fatto punctus anno 1752 locum notatum sic =
emendavit „ Corn. Celsus Med. acri vir
„ ingenio

Cornelii Celsi liber de medicina primum editus est
Florentiae, anno 1478: haec editio quae secunda
est non discrepat ab editione principe florentina.

AVRELIJ CORNELIJ CELSI MEDICINAE LIBER PRIMVS INCIPIT.

Talimenta sanis corporibus agricultura; sic sanitatem aegris medicina promittit. Hæc nusquā quidē non est. Si quidem ēt imperitissimæ gentes herbas: aliaque prompta in auxilium vulnerrum: morborūque nouerunt. Verūtamen apud græcos aliquāto magis quam in cæteris nationibus exulta est: ac ne apud hos quidē a prima origine sed paucis ante nos sæculis: utpote cum vetustissimus auctor Aesculapius celebretur. Qui quoniam adhuc rudem & vulgare hanc scientiam paulo subtilius excoluit: in deorum numerū receptus est. Huius deinde duo filii Podalirius & Machaon bello troiano ducem Agamemnonem secuti non mediocrem opem cōmilitonibus suis attulerunt. Quos tamen Homerus non in pensilitia: neq; in uariis gene-

ribus morborū aliquid attulisse auxilii: sed vulnerebus tantūmodo ferro & medicamentis mederi soli tos esse proposuit. Ex quo apparet hæc partes medicinæ solas ab his esse tentatas: easque esse vetustissimas. Eodemque auctore disci potest morbos tum ad iram deorū immortalium relatos esse: & ab iisdem opem polci solitam. Verique simile est inter nōnulla auxilia aduerse valetudinis plerūque tamen ea bonam contigisse ob bonos mores: quos neque desidia: neque luxuria uitiantur. Si quidē hæc duo corpora prius in gratia: deinde apud nos affluerunt. Ideoque multiplex ista medicina: neque olim: neque apud alias gentes necessaria: uix aliquos ex bonis ad senectutis principia perducit. Ergo et post eos: de quibus rettulit nōnulli clari uiri medicinā exercuerūt donec maiore studio litterarū disciplina agitari cepit. quæ ut animo præcipue oīum necessaria: sic corpori inimica est. Primoque medendi scientia: sapientia pars habebatur. ut & morborū curatio & rerū naturæ contemplatio sub iisdem auctoribus nata sit. Scilicet his hanc maxime requirentibus: qui corporum suorum robora in quæta cogitatione nocturnaque uigilia minuerant. Ideoque multos ex sapientiæ professoribus peritos eius fuisse accepimus. Clarissimos uero ex his Pythagoram & Empedoclem & Democritum. Huius autem quidā crediderunt: discipulus Hippocrates cos primus quidem ex oībus memoria dignus ab studio sapientiæ disciplinæ hanc separauit: uir & arte & facundia insignis. Post quē Diocles carissus: deinde Praxagoras & Chrysippus. tum Herophilus & Erasistratus sic arte hanc exercuerunt: ut ēt in diuersas curandi uias processerint. Iisdemque temporibus in tres partis medicina ducta ē: ut una esset quæ uisualia tera quæ medicamentis: tertia quæ manu merederetur. Primam *Διαίτητικὴν* idest dietæ etiam: secundam *φάρμακτικὴν* idest pharmaceuticam: tertiam *χειρουργικὴν* idest chirurgicam græci nominauerunt. Eius aut quæ uisū morbos curat longe clarissimi auctores ēt alius quædam agitare conati rerū quoque naturæ sibi cognitionē uendicauerunt: tanquā sine ea trunca & debilis medicina esset. Post quos Serapion primus oīum nihil hanc rōnalem disciplinam p̄tinere ad medicinam professus in usu & experimentis eam posuit. Quem Apollonius & Glaucias & aliquando post Heraclides tarentinus & alii qui nō mediocres uiri secuti ex ipsa professione se empiricos appellauerunt. Sic i duas partis ea quoque quæ uisū curat medicina diuisa est: alii rationalem artem: alii usum tantum sibi uedicantibus: nullo uero quicquam post eos qui supra compræhensi sunt agitante nisi quod acceperat: donec Asclepiades medendi rōnem ex magna parte mutauit. Ex cuius successoribus Themison nuper ipse quoque quædam in senectute deflexit. Et per hos quidē maxime uiros salutatis ista nobis professio increuit. Quoniam autem ex tribus medicinæ partibus ut difficillima sic ēt clarissima est ea: quæ morbis medetur: ante omnia de hac dicendū est. Et quia prima in ea dissensio est: quod alii sibi experimetorum tantummodo notitiā necessariā esse contendunt: alii nisi corporum rerumque ratione comperta nō satis potentē usum esse proponunt: indicandū est quæ maxime ex utraque parte dicantur: quo facilius ista quoque opinio iterponi possit. Igitur hi qui rōnalem medicinā profitentur: hæc necessaria esse proponunt: abditagæ & morbos continentium causarum notitiam: deinde euidenter: post hæc etiā natura lium actionum: nouissime partium interiorum. Abditas causas uocant i quibus requiritur ex quibus principijs nostra corpora sint: quid secundā: quid aduersam valetudinem faciat. Neque. n. credunt posse cum scire quomodo morbos curare cōueniat: qui unde hi sint ignoret. Neque esse dubium: quin alia curatione opus sit: si ex quatuor principiis uel superans aliquid uel deficiens aduersam valetudinem creat: quā ex sapientiæ professoribus dixerūt. alia si in humidis oē uitū est: ut Herophilo uisum est. alia si in spiritibus: ut Hippocrati. alia si sanguis in eas uenas: quæ spiritui accommodatæ sunt: transfunditur & inflammationē quā græci *φλεγμονή* idest phlegmonē nomināt excitat: eaque inflammationē talē motum efficit: qualis in febre est: ut Erasistrato placuit. alia si manantis corporis cūla p̄ uisibilia foramina subsistendo iter claudūt: ut Asclepiades cōtendit. Eū uero recte curaturum: quæ prima origo causæ non fellerit. Neque uero infanciantur experimenta quoque esse necessaria. Sed ne ad hæc quidē aditū fieri potuissent: nisi ab aliqua ratione contendunt. Non. n. quidlibet antiquiores uiros aegri inculcasse: sed cogitasse quid maxime conueniret: & id uisū explorasse: quod ante coniectura aliqua duxisset. Neque interesse an nunc iam plerique explorata sint: si a consilio tamen cōperunt. Et id quidem in multis ita se habere. Sæpe uero etiam noua incidere genera morborum: in quibus nihil adhuc usus ostenderit.

*Morbi ad uia) deorum
(immortalium) relatos
ab y) deorum angustiam
petendum).*

*Pro Rationalibus
Iudiciis*

optima Editio; R. Sanchez m^o 11° Parisij.
empta ann 1743. non uili pretio. petrus Lassus chir. parisi.

zu den aufgaben
in der Disputation
2. Aufl.

cino malo saepe succurrerint:& per eius similitudinem opē reperturum.Neq; n.le dicere consilio me
dicū nō egere:& irrationabile aīa hanc artē posse p̄stare: sed has latentū rerū coniecturas ad rem nō
pertinere: quia non interfit: quid morbu faciat: sed quid tollat. Neq; ad rem pertineat quomō: sed qd
optime digeratur: Siue hac de cō concoctio incidat: siue de illa. & siue concoctio sit illa: siue tātum dig
gestio. Neq; quare dū esse quomō spiremus: sed quid graue tardūq; spiritū expedit. Neq; quid uenas
moueāt: sed quid quaq; motus genera significant. Hæc aut cognosci experimētis: & in oībus eiufmo
di cogitationibus in utraq; parte differi posse. Itaq; ingeniū & faciūdiā uincere: morbos aut nō eloque
tia sed remediis curari. Quæ si quis elinguis: usū discreta bene norit: hūc aliquātō maiore medicū fu
turū: q̄ si sine usū linguā suā excoluerit. Atq; ea quidē: de quibus est dictū: superuacua esse tātūmodo.
Id uero quod restat etiā crudeliter: uiuorum hoīum aluū atq; p̄cordia incidi & salutis humanæ p̄sidē ar
tem nō solum pestem alicui: sed hanc etiā atrocissimā inferre: cū p̄sertim ex his: quæ tāta uolentia
querant: alia nō possint oīo cognoscī: alia possint ēt sine scelere. Nā colore: liuore: mollitie: duritiem:
similiaq; oīa nō ēē talia cō corpore qualia integro fuerint. quia cū corporibus uiuolatis: hæc tamen
metu: dolore: inedia: cruditate: lassitudine mille aliis medicis affēctibus saepe mutent: multo ma
gis uerisimile ēt interiora: quibus maior mollities: lux ipsa noua sit: sub grauisimīs uulneribus & ipsa
cruditate mutari: Neq; quicq; esse (sultius: quā quale quidq; uiuo hoīe ēt tale existimare esse moriē
te: imo iam mortuo. Nā utiq; quidē qui minus ad rē pertineat spirante hoīe posse diduci: Simulatq;
uero ferrum ad p̄cordia accessit: & discissum transuersum seprū ē: quod membrana quadā superio
res partes ab inferioribus diducit (diaphragma græci uocat) hoīem p̄tinus animā amittere. Ita demū
mortui p̄cordia & uiscus omne incōspectū latrocinantis medici dariq; necesse sit tale ēē: q̄le mor
tui sit: nō quale uiui fuit. Itaq; cōleg medicū: ut hoīem crudeliter iugulet. nō ut sciat qualia uiui uisce
ra habeamus. Si quid tamē sit: quod adhuc spirāte hoīe cōspectū subiciat: id saepe calum offerre cu
rantibus. Interdū enī gladiatorē in harena: uel militē in acie: uel uiatorē a latronibus exceptū sic uul
nerari: ut eius interior aliqua pars aperiat: & in alio alia ita sedem: positum: ordinem: figuram: simi
liaq; cognoscere prudentem medicum nō cædem: sed sanitatem moliet: idq; per misericordiam di
scere: quod alii dixā crudelitate cognouerint. Ob hoc ne mortuorum quidem laceratōnem necessariā
esse. Quæ & si nō crudelis: tamē foeda sit: cū aliter placari: in mortuis le habeat. Quantum uero in ui
ui cognosci potest ipsa curatio ostendat. Cum hæc p multa uolumina: per quæ magnæ cōtentionis di
sputationes a medicis saepe tractata sint atq; tractentur: subiiciendum est quæ p̄xima uero uideri pos
sint: Ea neq; addicta alterutri opinioni sunt: neq; ab utraq; nimium abhorrentia: media quodammo
do inter diuersas sententias. Quod in plurimis contentionibus deprehendere licet: sine ambitione ui
rum scrupulantibus: ut in hac ipsa re. Namque demum causæ uel secūdum ualitudinem p̄sentent uel
morbos excitent: quomō spiritus: aut cibus uel detrahatur uel digeratur: ne sapientia quidem profes
sores scientia comprehendunt: sed coniectura persequuntur. Cuius aut rei nō ē certa notitia: eius opi
niō certum reperire remedium non potest. Verumq; est ad ipsam curandi rationem nihil plus confer
re: q̄ experientiam. Quāq; igitur multa sint ad ipsas artes proprie non pertinentia: tamē eas adiunat
excitando artificis ingenium. Itaq; ista quoq; naturæ rerum contemplatio quīs non faciat medicum
aptiorem: tamen medicinæ reddit profectum. Veriq; simile est & Hippocratem & Erasistratū: & qui
cunq; alii non contenti febres & ulcera agitare: rerum quoq; naturam ex aliqua parte scrutati sunt:
nō ideo quidē medicos fuisse: ueq; ideo quoq; maiores medicos extitisse. Ratione uero opus ē ipsi me
dicinæ & si non inter obscuras causas: neq; inter naturales actiones: tamen sape. Est. n. hæc ars conie
cturalis: neq; respondet ei plerumq; non solum coniectura: sed etiam experientia. Et interdum non se
bris: non cibus: non somnus subsequitur sicut assueuit. Rarius: sed aliquando morbus quoq; ipse no
uus est: quem non incidere: manifeste falsum est: cum ætate nostra quadā ex naturalibus partibus car
nie prolapsa & arente: intra paucas horas expiauerit: Sic ut nobilissimi medicus: neq; genus mali: neq; re
medium inuenierint: Quos ego nihil tentasse iudico: quia nemo in splendida persona periclitari con
iectura sua uoluerit: ne occidisse: nisi seruasset: uideretur. Veri tamen simile est: potuisse aliquid co
gitare detracta tali uerecundia: & fortasse responsurum fuisse id quod aliquis esset expertus. Ad quod
medicinæ genus neq; semper similitudo aliquid confert: & si quando confert: tamen id ipsum ratōna
le est inter multa similia genera & morboꝝ & remedium cogitare: quo potissimum medicamento
sit utendum. Cum igitur talis res incidit: medicus aliquid oportet inueniat: quod non utiq; fortasse
sed sapius tamen etiam respondeat. Petet autem nouum quoq; consiliū non ab rebus latētibz (istæ
enim dubiæ & incertæ sunt) sed ab his quæ explorari possunt: id est euidētibz causis. Interest eim
fatigatio morbum: an sitis: an frigus: an calor: an uigilia: an fames fecerit: an cibi: uiniq; abūdantia: an
interperantia libidinis: Neq; ignorare hunc oportet: quæ sit ægri natura: humidum magis: an magis
siccū corpus eius sit: ualidi nerui an infirmi: frequens aduersa ualutudo an rara: ea quæ cū euahēmes
ēē soleat: an leuis: breuis: an longa. Quod is uitæ genus sit secutus: laboriosum: an quietū: cū luxuri
cū frugalitate. Ex his enī: similibzq; sape curadi noua rō ducēda est. Quāuis nō hæc quidē sit præte
riti debent: quasi nullā cōtroversiā recipiant. Nā & Erasistratus non ex his fieri morbos dixit: quoniam
& alii & iudem alias: post ista non sebricitarent: & quidam medici sæculi nostri sub auctore: ut ipsi ui

deri uolunt: Themifone contendunt nullus caufâ notitiâ quicq̃ ad curationes pertinere: fatiq̃ effe quædâ cõmunia morborum intueri. Si quidem horum tria genera effe: unum adftrictum: alteru fluens tertium mixtum. Nam modo parum excernere agros: modo nimium: modo alia parte parû: alia nimium. Hæc autem genera morborum: modo acuta eẽ: mō lōga: & mō iſcrescere: mō cōſiſtere: mō minui conſueuerunt. Cognito igitur eo quod ex his eſt: ſi corpus adftrictum eſt: digerendum eſſe: ſi pro fluuiio laborat: continendum: ſi mixtum uitium habet: occurrẽdum ſubinde uahementior malo. & aliter acutis morbis medendum aliter uetuliſtis: aliter increſcentibuſ: aliter ſubſtinentibuſ: aliter iâ ad ſanitatē inclinantibuſ. Horum obſeruatione medicinam eſſe. quã ita finiunt: ut quaſi uia quam dam: q̃ methōdō græci nominant. eorumq̃ quæ in morbis communia ſunt: contemplatricem eſſe contendunt: ac neq̃ rationalibuſ ſe neq̃ experimenta tantu ſpectantibuſ annumerari uolũt: cum ab illis eo nomine diſſentiant quod in coniectura rerum latentium uolũt eſſe medicinã ab his eo quod parum artis eſſe in obſeruatione experimentorum credunt. Quod ad Eraſiſtratũ pertinet: primũ ipa euidentiã eiꝯ opinionĩ repugnat: quia raro niſi poſt horum aliquid morbus uenit. Deinde nõ ſequitur: quod alium non afficiat: eundem aliaſ: id ne alteri quidem: aut eidem tempore alio noceat. Poſſunt enim quadam ſubſeſſe corpori: uel ex infirmitate eiꝯ: uel ex aliquo affectu. quæ uel i alio nõ ſunt: uel in hoc alias non fuerunt: eaq̃ue per ſe nõ tanta ui concitant morbum: tamen obnoxium magis aliis iniuriis corpus efficiunt. Quod ſi contemplatione rerum naturæ: quam temere medici ſibi uendicant: ſatis comprehendit: etiam illud ſciſſet: niſi oĩno ob unam cãm fieri idẽ pro cã apprehendi: quod contuliſſe plurimum uidetur. Poſſet autem id dum ſolum eſt non mouere: quod iunctũ aliis maxime mouet. Accedit ad hæc: quod ne ipſe quidem Eraſiſtratuſ: qui tranſluo in arteriaſ ſanguine febrem fieri dicit: idque nimis repleto corpore icidere repperit: ut ex duobuſ aq̃ue repletis alter in morbum incidit: alter ſanitate periculo uacuit: quod quotidie fieri apparet: nõ diſcreuerit. Ex quo diſci poſſet: ut uera ſit illa tranſluſio: tamẽ illam non per ſe cum plenum corpus eſt fieri ſed cum horum aliquid acceſſerit. Themifoniſ uero æmulũ ſi perpetua quæ promittũt habent: magis etiam q̃ ulli rōaleſ ſunt. Neq̃. n. ſiquis non oĩa tenet quæ rōaleſ aliuſ probat: priuſ alio nouo noſe artuſ indiget. Si modũ qđ primũ eũ nõ memoria ſoliſ ſed rōi quoq̃ iſſit. Si uero quidẽ priuſ eſt: uix uilla perpetua pcepta medicinaliſ arſ recipit: idẽ ſunt qđ hiſ: quos expimenta ſola ſuſtinet. Eo magis quoniã ſi cōpreſſerit aliquid morbus an fuderit: quilibet etiã ipſiſſimuſ uidet. Quid autẽ cōpreſſum corpus reſoluat: quid ſoluũ teneat: ſi a ratōe tractũ eſt: rationaliſ eſt medicuſ. Si ut ei qui ſe rationale negat: cōfiteri neceſſe eſt: ab expientia empiricuſ eſt. Ita apud eũ morbi cognitio extra artẽ: medicina iſtra uſum eſt. Neq̃ adiectum quicq̃ empiricorũ profeſſioni: ſed demptũ eſt: quoniã illi multa circũſpectuſ: tantum faciliſſima & non pluſ qđ uulgaria. Nam & hi qui pecoribuſ ac iumentis medentur: cum ppria cuiuſq̃ ex multiſ animalibuſ noſe non poſſint: communibuſ tantummodo inſiſtunt. Et exteræ gentes cum ſubtile medicinæ rationem non nouerint: communia tantum uident. Et qui ample ualeuſ diſtarios nutrimentuſ ſinguliſ ſumma cura conſulere non ſubſtinent: ad communia iſta cōſugiunt. Neq̃ herculeſ iſtud & antiqui medici neſcierunt: ſed hiſ contenti non fuerunt. Ergo etiam uetuliſſimuſ auctoꝝ Hippocrateſ dixit mederi oportere & communia & propria intuentem. Ac ne iſti quidẽ ipſi ſua ſuã profeſſionem conſiliter uſlo modo poſſunt. Si quidem & compreſſorum & fluētium morborum genera diuerſa ſunt: faciliuſq̃ id in hiſ quæ ſuunt: inſpici poſſet. Aliud etiã. n. ſanguinem: aliud bilem: aliud cibum mouere: aliud deiectionibuſ: aliud torminibuſ laborare: aliud ſudore digerit: aliud tãbe cõſumi. Atq̃ in parteſ quoq̃ humor erumpit ut in oculoſ aureſq̃. Quo periculo nulu humanum membrum uacat: Niſi autẽ horum ſicut aliud curatur. Ita protinuſ in hiſ a communibꝯ fluentiſ morbi contemplatione ad propriam medicinã deſcedit. Atq̃ i hæc quoq̃ ruriuſ alia pprie tatiſ noticiã ſæpe neceſſaria eſt. quia nõ eadem oĩbuſ etiã in ſimilibuſ caſibuſ opitulantur. Si quidem certæ quædã reſ ſunt: quæ in pluribuſ uentrẽ aut aſtringũt aut reſoluunt: inueniuntur tamẽ in q̃buſ aliter atq̃ in cæteriſ idẽ eueniat. In hiſ ergo cõmuniũ inſpectio contraria eſt: propriorum tãtũ ſalutaris. Et cauſæ quoq̃ aſſtimato ſæpe morborum ſoluũt. Ergo etiã ingeniōſiſſimuſ ſæculi noſtri medicuſ: quẽ nuper uidimuſ. Caſſiuſ febricitatũ cuidã & magna ſiti affectoꝝ eiꝯ poſt ebrietatẽ eiꝯ prami corpiſſe cognoſcere: quã frigida ingeſſit. Qua ille epota: cũ uini uim miſcẽdo frigefiſſet: priuſ ſe febrem ſomno & ſudore diſcuſſit. Quod auxilium medicuſ oportune puidit: nõ ex eo: quod aut ſtrictũ corpus erat: aut fluebat: ſed ex cauſa: quæ ante præceſſerat. Eſtq̃ etiã propriũ aliq̃ud & loci & temporis iſtiſ quoq̃ auctoꝝibuſ: qui cum diſputant quemadmodum ſaniſ hominibuſ agẽdũ ſit: præcipiunt ut grauibꝯ aut lociſ aut temporibuſ magis uiretur friguſ: aſtuſ: facieſ: labor: libido: magniſq̃ ut cõquieſcat hiſdem aut lociſ aut temporibuſ ſi quæſ grauitatẽ corporiſ ſentiat: neq̃ uomituſ ſtomachuſ: neq̃ purgatio alium ſollicitet. Quæ uera quidẽ iſtra cõmuniſ tamen ad quædã propria deſcendunt. niſi perſuadere nobiſ uolunt: ſaniſ quidem conſiderandũ eſſe. quod cælum: quod tempuſ anni ſit: ægriſ uero non eſſe. Quibuſ tanto magiſ omniſ obſeruatio neceſſaria eſt: quãto magiſ obnoxia ofenſiſ infirmitaſ eſt. Quin etiam morborum in hiſdem hominibuſ aliaſ atq̃ aliaſ proprietateſ ſunt: & qui ſecunduſ aliquando fruſtra curatuſ eſt: cõtrariis ſæpe reſtituitur. Plurimuſq̃ in blando cibo diſcrimina reperiunt. Ex quibuſ contentuſ uno ero. Nã ſamem faciliuſ fert adoleſceſ quã puer: faciliuſ in

denſo cælo:quam in tenui:facilius in hyeme quam æſtate:facilius uno cibo:quã prandio quoq; aſſue-
tus:facilius inexercitatus:quam exercitatus homo ſuſtinet.Sæpe autem in eo magis neceſſaria cibi fe-
ſtinatio eſt:qui minus inediã tolerat.Ob quã competit eum qui propria non nouit:communis tan-
tum intueri debere:eumque qui noſſe propria poteſt:illa quidem non oportere negligere:ſed his quo-
que conſiſtere.Ideoque cum par ſcientia ſit utiorem tamen medicum eſſe amicũq; extraneum. Igitur
ad propoſitũ meum redeam:rationalem quidẽ puto medicinã eſſe debere:inſtrui uero ab euĩde
tibus cauſis:obſcuris omnibus non a cogitatione artiſicis:ſed ab ipſa arte reiectis. Incidere autem ui-
uorum corpora & crudele & ſuperuacuum eſt:mortuorum corpora diſcentibus neceſſarium. Nam
poſitum & ordinem noſſe debent. Quã cadauerã melius quam uiuus & uulneratus homo repreſen-
tant:Sed & cætera quã modo in uiuus cognosci poſſunt:ĩ ipſis curationibus uulneratorum paulo tar-
dius. ſed aliquando mitius uſus ipſe moſtrauit. His propoſitis primum dicam quemadmodum ſanos
agere conueniat:tum ad ea tranſibo:quæ ad morbos curationeſque eorum pertinebunt.

Caput primum quemadmodum ſanos agere conueniat.

Anus homo qui & bene ualet & ſuæ ſpontis eſt:nulloſ obligare ſe legibus debet:ac neque
medico:neque aliſta egere. Hunc oportet uariũ habere uitæ genus. modo ruri eſſe: mo-
do in urbe:ſapius que in agro:nauigare:uenari:quieſcere interdum:ſed frequẽtius ſe exer-
cere.Siquidem ignauia corpus hebetat:labor firmat illa naturam ſeneſcentem:hic longam
adoleſcentiam reddit. Prodeſt etiam interdum balneo:interdum aquis frigidis uti:modo ungũ:modo
id ipſum negligere.nullum cibi genus fugere:quo populus utatur interdum in conuiuio eſſe:interdũ
ab eo ſe retrahere. modo plus iuſto:modo nõ amplius aſſumere. bis die potius:quam ſemel cibum ca-
pere:& ſemper quãplurimum:dummodo hunc concoquat. Sed ut huius generis exercitationeſ:cibiq;
neceſſarii ſint:ſic athletici:ſuperuacui:Nam & intermiſſus propter ciuileſ aliquas neceſſitateſ ordo
exercitationiſ:corpus affligit:& ea corpora quæ more eorum repleta ſunt:celerrime & ſeneſcunt
& ægrotant. Concubitus uero neque nimis concupiſcendus neq; nimis pertimeſcendus eſt. Rarus cor-
pus excitat. frequẽs ſoluit. Cum autem frequẽs non numero ſit:ſed naturaratione ætatiſ & corpo-
riſ ſcire licet eum non inutilem eſſe:quem corporiſ neq; languori:neque dolor ſequitur. Idem iterdũ
peior eſt:noctu turior. ita tamen ſi neque illum cibus:neque hunc cum uigilia labor ſtatim ſequitur.
Hæc firmiſ ſeruanda ſunt:cauendumque ne in ſecunda uale tudine:aduërſa præſidia conſumantur.

Quæ ſtomacho imbecilliſ ſeruanda ſint.

Caput ſecundum.

T imbecilliſ ſtomacho:quo in numero magna pars urbanorum omneſq; pene cupidi li-
terarum ſunt:obſeruatio maior:neceſſaria eſt. ut quod uel corporiſ uel loci:uel ſtudiũ ra-
tio derahit:cura reſtituat. Ex his igitur qui bene concoxit:mane tunc ſurget. qui parum
quieſcere debet:& ſi mane ſurgendi neceſſitate fuerit:redormire. Qui non concoxit:ex to-
to conquieſcere:ac neque labori ſe:neq; exercitationi:neq; negotio credere. Qui crudum ſine præcor-
diorum dolore ructatiſ ex intervallo aquam frigidam bibere:& ſe nihilo minus continere. Habitare
uero ædiſcio lucido:per flatum aſtium hibernum ſolem habente. cauere meridianum ſolem:meri-
tinum & uel per tinum friguiſ:temque auras fluminum atque ſtagnorũ:minimeque nubilo cælo ſo-
li aperienti ſe committere:ne modo friguiſ:modo calor moueat. Quæ res maxime grauedineſ deſilla-
tioneſque concitat. Magis uero grauiſus lociſ iſta ſeruanda ſunt in quibus etiam peſtilentiam faciunt.
Scire autem licet integrum corpus eſſe: cum quottidie mane urina alba: dein ruſſa eſt. Illud concoque
re:hoc concoxiſſe ſignificat. Vbi experrectuſ eſt aliquiſ: paulum in termittere: deinde niſi hyemẽ
ſouere oſ multa aqua frigida debet: longiſ diebus meridiari potius ante cibum: ſin minus: poſt eum. p
hyemem potiſſimum totiſ noctibꝯ conquieſcere. Sin iucubrandum eſt: nõ poſt cibum id facere: ſed
poſt concocionem. Quem interdũ uel domeſtica: uel ciuilia officia tenent: huc tempuſ aliquod
ſeruandum curationiſ corporiſ ſui eſt. Prima autem eiꝯ curatio exercitatio eſt: quæ ſemper antecede-
re cibum debet: in eo qui minus laborauit & bene concoxit ampliꝯ in eo qui fatigatuſ eſt & minus
concoxit remiſſiꝯ. Commodè uero exercit: clara leſtio: arma pila: curſuſ ambulatio. Atque hæc nõ
utique plana commodiꝯ eſt. Si quidem meliꝯ aſcenſuſ quoque & deſcenſuſ cum quadam uarietate
corpuſ moueat: niſi tamen id per quam imbecilluſ eſt. Meliꝯ autem eſt ſub diuo: quam in porticu.
meliꝯ ſi caput patitur in ſole: quam in umbra. meliꝯ in umbra quam parietes aut uiridaria efficiunt:
quam quæ tecto ſubeſt. meliꝯ recta: quam flexuoſa. Exercitationiſ autem plariꝯq; finiſ eſſe debet
ſudor: aut certe laſſitudo: quæ citra ſatigationem ſit. idque ipſum: modo minus modo magiſ facien-
dum eſt. Ac ne hiſ quidem athletarum exemplorũ certa eſſe lex: uel immodicuſ eſſe labor debet. Exer-
citationem recte ſequitur: modo unũ uel in ſole uel ad ignem: modo balneum: ſed concluiꝯ quam
maxime & alto & lucido & ſpaciõſo. Ex hiſ uero neutrum ſæpe fieri oportet: ſed ſæpiꝯ alter-
utrũ pro corporiſ natura. Poſt hæc paulum conquieſcere opuſ eſt. Vbi ad cibum uentum eſt:
nunquam utilis eſt nimia ſacietaſ. Sæpe inutiliſ nimia abſtinentia, ſæpe ſi qua intemperantia ſubeſt
duriꝯ eſt in potione quam in elca. Cibuſ a ſalfamentis: oleribuſ: ſimilibuſque rebus meliꝯ

incipit. Tum caro assumenda est, quæ assa optima aut elixa est. Conditæ omnia duabus de causis inuti-
lia sunt, quoniam & plus propter dulcedinem assumitur; & quod modo par est: tamen ægrius conco-
quitur. Secunda mensa bono stomacho nihil nocet; in imbecillo coacerescit. Si q̄s itaq; hoc parū uidelicet
palmulas pomac; & similia melius primo cibo assumit. Post multas potiones quæ aliquantū sitim
excesserunt: nihil edendum est, post facietatem: nihil agendum. Vbi expletus est aliquis: facilius cōco-
quitur: si quicquid assumpsit potione aquæ frigidæ includit: tum paulisper inuigilar: deinde bene dor-
mit. Si quis interdiu fe inplebit: post cibum neq; frigori, neq; aestui: neq; labori se debet committere.
Neque enim tam facile hæc inani corpore quam repleto nocent. Si quibus de causis futura inedia est:
labor omnis uitandus est.

Observationes quædam prout res nouæ accidunt & corporum genera & sexus & ætates & tempo-
ra anni sunt. Caput tertium.

Tq; hæc quidem pene perpetua sunt. Quasdam autem obseruationes desiderant & nouæ
res & corporum genera & sexus & ætates & tempora anni. Nam neq; ex salubri loco i gra-
uem, neq; ex graui in salubrem transitus satis tutus est. Ex salubri i grauem prima hyemet
ex graui in eum qui salubris est prima æstate transire melius est. Neq; uero ex multa fame,
nimia facietas: neq; ex nimia facietate fames idonea est. Periclitaturque & qui semel & qui bis die ci-
bum incontinentiter contra cōsuetudinem assumit. Item neque ex nimio labore subitum ocium neq;
ex nimio ocio subitus labor sine graui noxa est. Ergo cum quis uoluerit aliquid uolere: paulatim debe-
bit assuescere. Omnem etiam laborem facilius uel puer uel senex: quam infuetus homo sustinet. Atq;
ideo quoq; minus ociosa uita utilis non est: quia potest incidere laboris necessitas. Si quando tamen i-
fuetus aliquis laborauit: multo plus quam solet, etiam si qui assueuit: huic ieiunio dormiendū est:
multo magis si etiam os amarum est: uel oculi caligant: aut uenter perturbatur. Tum enim non dor-
miendum tantummodo ieiunio esse: sed etiam in posterum diem permanendum: nisi cito id quies sustu-
lit. Quod si factum est, surgere oportet & lente paululum ambulare. At si somni necessitas nō fuit q̄a
modice magis aliquis laborauit: tamen ingredi aliquid eodem modo debet. Communia deinde omni-
bus sunt post fatigationem cibum sumpturis: ubi paulum ambulauerūt. si balneum non est: calido lo-
co uel in sole uel ad ignem ungi atq; sudare si est ante omnia in tepidario residere: deinde ubi paulum
conquieuerunt: intrare in solium: tum multo oleo ungi leniterque perfricari: iterum in
solium descendere. Post hæc os aqua calida fouere: deinde frigida. Balneum his seruens idoneum non
est. Ergo si nimium alicui fatigato pene febris est: huic abunde est loco tepido demittere se: inguinis
tenuis in aquam calidam: quicq; paulum olei adiectum: deinde totum quidem corpus maxime tamē
eas partes: quæ in aqua fuerunt leniter perfricare ex oleo: cui uinum & paulum contriti salis sit adie-
ctum. Post hæc omnibus fatigatis aptum ē cibum sumere: eoq; humido uti: aqua uel certe diluta po-
tione esse contentos: maximeq; ea quæ moueat urinam. Illud quoq; nosse oportet: quod ex labore fu-
danti frigida potio perniciossima est. atq; etiam cum sudor se remisit itinere fatigatis inutius. A bal-
neo quoq; ueniētib; Asclepiades inutilem eam iudicauit. Quod in his uerum est: quibus aliud fa-
cile nec tuto resoluitur: quicq; facile inhorrescunt: perpetuum in omnibus non est: cum potius natura
le sit potione æstantem stomachum refrigerari: frigentem calefieri. Quod ita præcipio: ut tamen fa-
tear ne ex hac quidem causa sudanti adhuc frigidum bibendum esse. Solet etiam prodesse post uari-
um cibum: frequentesq; dilutas potiones: uomitus: & postero die longa quies: deinde modica exerci-
tatio. Si assidua fatigatio urget: inuicem modo aqua: modo uinum bibendum est: raroque balneo utē-
dum. Leuatque lassitudinem etiam laboris mutatio: eumque quem nouum genus eiusdē laboris pres-
sit: id quod in consuetudine est: reficit. Fatigato quotidianum cubile tutissimum est: in solitum con-
tra lassat. Quod enim contra consuetudinem est: nocet: seu molle: seu durum est. Proprie quædam ad
eum pertinent: qui ambulando fatigatur. Hunc reficit in ipso quoq; itinere frequens frictio. post iter:
primum sedile: deinde unctio: tum calida aqua in balneo magis superiores partes: q̄ inferiores foueat.
Si q̄s uero exustus i sole ē: huic i balneo ptinus eundū est: pfundendumque oleo corpus & caput: dein-
de in solium bene calidum descendendum est: tum multa aqua per caput infundenda prius calida: de-
inde frigida. At ei qui perfrigit: opus est in balneo primum inuolutu sedere donec infuset: tum ungi:
deinde lauari: cibum modicum: potiones meracas assumere. Is uero qui nauigauit & nauisæ pressus ē:
si multam bilem euomit: uel abstinere cibo debet: uel paulum aliquid assumere. Si pituitam acidam
effudit: uicque sumere cibum: sed assuetu leuiorem. si sine uomitu nauisæ fuerit: uel abstinere: uel post ci-
bum uomere. Qui uero toto die: uel i uehiculo uel in spectaculis sedet: huic nihil currendū: sed lente
ambulandū est. Lenta quoq; in balneo mora: dein coena exigua pdesse cōsueuerūt. Si q̄s i balneo æstu
at: reficit hunc ore exceptū & in eo retentū acētū. Si id non est: eodē modo frigida aqua assumpta. An-
te omnia aut norit quisq; naturam sui corporis. quoniam alii graciles alii obesi sunt: alii calidi: alii frigi-
diores: alii humidi alii sicciores: alios resoluta alius exercet. Raro quiquā non aliqua partē
corporis imbecillam habet. Tenuis uero homo implere se debet: plenus extenuare: calidus refrigera-
re: frigidus calefacere: madēs siccare: siccus madefacere. iteq; aliu firmare is cui fusa: soluere is cui afri-
cta ē. Succurrendūq; semper tam maxime laboranti est. Implet aut corpus modica exercitatio: frequen-

*Quidam ex his
exponuntur
in hunc librum
quodammodo
reuerentia
in hunc librum
reuerentia
in hunc librum
reuerentia
in hunc librum
reuerentia*

tior quies:unctio:& si post pradium est balneum:contra alius:modicu frigus hyeme:somnus & ple-
nus & non nimis longus:molle cubile:animi securitas:assumpta per cibos & potiones maxime dulcia
& pingua:cibus & frequenter & quatus plenissimus potest concoqui.Externut corpus aqua calida
siquis in eam descendit:magique si falsa est:in ieiunio balneum:inuens soli:& omnis calor:curauigi-
lia:somnus nimium uel breuis:uel longus:lectus per aestatem terra:hyeme durum cubile:cursumul-
ta ambulatorio:omnisq; uahemens exercitatio:uomit:deiection:acidie res & austeræ & semel die al-
sumptæ epulæ:& uini non perfrigidu ieiunio potio in consuetudinem adducta. Cum uero inter exte-
nuantia posuerim uomitum & deiectionem:de his quoque proprie quadam dicenda sunt. Eiectum
esse ab Asclepiade uomitum in eo uolumine:quod de tuenda sanitate composui:ideo.neque repræ-
hendo:si offensus eorum est consuetudine:qui quortidie eiciendo uorandi facultatem molunt. Pau-
lo etiam longius processit: idem purgatioes quoq; eodem uolumine expulit. Et sunt hæc perniciosa:
si nimis ualentibus medicamentis fiunt. Sed hæc tamen submouenda esse non est perpetuum: quia
corporum temporumq; ratio potest ea facere necessaria:dum & modo:& non nisi cum opus est:adhi-
beantur. Ergo ille quoque ipse si quid iam corruptum esset:expelli debere confessus est. Ita non ex to-
to res condemnanda est. Sed esse eius etiam plures causas possunt. estque in ea quadam paulo subtili-
or obseruatio adhibenda. Vomitus utilior est hyeme:quam æstate. Nam tum & pituitæ plus:& capi-
tis grauitas maior subest. Inutilis est gracilibus:& imbecillum stomachum habentibus. Vtilis est ple-
nis & biliosis omnibus:si uel nimium se repleuerint:parum concoxerunt. Nam siue plus est:quam
quod concoqui possit:periclitari ne corruptatur:non oportet. Si uero corruptum est:inhihil commo-
dius est:quam id:qua uia primum expelli potest:eicere. Itaq; ubi amari ructus cum dolore & grauita-
te præcordiorum sunt:ad hunc protinus fugiendum est. Item prodest ei:cui pectus æstuat:& fre-
quens saliuæ:uel nauſea est:aut cui sonant aures:aut madent oculi:aut os amarum est. Similiterque ei:
qui uel cæchum:uel locum mutabilisq; quibus:si per plures dies non uomuerunt. dolor præcordia in-
festat. Neque ignoro inter hæc præcipi quietem:quæ non semper contingere potest agendi necessita-
tem habentibus:nec in omnibus idem facit. Itaque istud luxuriæ causa fieri non oportere confiteor.
Interdum ualerudinis causa recte fieri experimentis credo. Commoneo tamen ne quis:qui ualere &
senescere uolet:hoc quortidianum habeat. Qui uomere post cibum uolet:si ex facili faciat:quã tantum
tepida ante debet assumere. si difficilis aqua:uel salis:uel mellis paulu addicere. At qui mane uomitu-
rus est:ante bibere mullum:uel idopu:aut esse radicula debet. deinde aqua tepida:ut supra scriptu est:
bibere. Cætera quæ antiqui medici pceperunt: stomachu omnia infestant. Post uomitu:si stomachus
ifirmus est:paulu cibis:de huius idonei gustandû:& aquæ frigide cyathi tres bibendi sunt. Si aut uomi-
tus fauces exasperauit:qui uomit:si mane id fecit ambulare debet:ut ungide:deinde coenare. Si post coe-
na:postero die lauare:& in balneo sudare. hinc primus cibus: mediocri utilior est:ilps esse debet cu
pane hesternio:uino austero meraco:& carne assa:cibisq; oibus quã siccissimis. Qui uomere bis i me-
se uult:melius confule:si biduo cotinuarit:quã si post quintu decimum die uomuerit:nisi hæc mora
grauitate pectori faciat. Deiection aut medicamento quoque petenda est:ubi uenter suppressus. parû
reddixit:ex eoque inflammationes:caliginis:capitis dolores.aliaq; superioris partis mala increſcunt:quid
enim inter hæc adiuuare possunt quies & inedia quæ p illas maxime eueniunt. Qui eicere uolet: pri-
mû cibis uinisq; utetur his:quæ hoc præstant:Dehinc si parû illa proficiat:alio en sumat. Sed purga-
tioes quoq; ut interdum necessariae sunt:icibi ubi frequetes sunt.piculum afferunt. Assueſcit.n. n. ali co
pus:& hoc infirmu erit:cui oibus morbis obnoxia maxime ifirmitas fit. Caleſcit aut unctio:aqua
falsa:magisq; si calida est.oia falsa:amara:carnola:si post cibû est balneu:uinu austeru. Refrigerat in ie-
iunio & balneum & somnus nisi nimis lûsus est & oia acida:aqua q; frigidissima:oleu si aquæ misceat-
tur. Humidum aut corpus efficit labor maior q; ex consuetudine:frequens balneu:cibus plenior:mul-
ta potio:post hac ambulatorio & uigilia. Per se quoq; ambulatorio multa & uahemens & matutina exer-
citatio: non protinus cibus adiectus:ea genera eicæ quæ ueniunt ex locis frigidis & pluuiis & irrigu-
is:Contra siccit modica exercitatio:fames:unctio sine aqua:calor:sol modicus.frigida aqua cibus exer-
citatio:stom subiectus:& is ipse ex ficcis & æstiuosis locis uenies. Aluû atringit labor:edile: creta si
gularis fortim illat:cibus iminutus:& is ipse semel die assumptus ab eo qui bis olet:exigua potio ne
que adhibita nisi cû cibi qs quatu assumpturus e cepit:post cibû qes. Contra soluit.aucta ambulatorio
atq; eicæ:post motus q post cibû e:subinde potioes cibo imixtae. Illud quoq; scire oportet:qd uetrem
uomitum solum comprimit:compressum soluit. Itemque comprimit is uomitus:qui statim post ci-
bum est:soluit is qui tarde superuenit. Quod ad ætates uero pertinet:in ediam facillime sustinent me-
dia ætates:minus iuuenes:minime puen & senectute confecti. Quo minus fert ille quisque:eo sa-
pius debet cibum assumere. maximeque eo eget qui increſcit. Calida lauatio & pueris & senibus apta
est. Vinum dilutius pueris:senibus meracius. neutri ætati quæ inflationes mouent. Iuuenum minus
quæ assument & quomodo curentur:interest. Quibus iuuenibus fluxit alius plarûq; i senectute cõ-
trahitur. quibus in adolescentia fuit astricta:sape in senectute soluitur. Melior est autem i iuene fu-
sior:in senef astrictior. Tempus quoq; anni considerare oportet. Hyeme plus esse conuenit: minus: sed
meracius bibere:multo pane uti:carne potius elixa:modice oleribus:semel die cibum capere:nisi si ni

et ego uomendo

sed in me
et ego uomendo

prophane

mis uenter astrictus est: Si prandet aliquis: utilius est exiguum aliquid & ipsum siccum sine carne: sine portione sumere. Eo tempore anni calidis oibus potius utendum est: uel calorem mouētibz. Venus tū non aequē pernicioſa est. Atquē paulum ciboq; demendum: adiciendūq; portioneſe dilutius tamē bibendum eſt: magis carne utendum. magis oleribus: tranſeundū paulatim ad aſſa ab elixis: Venus eo tēpore anni tutiſſima eſt. Aestate uero & portione & cibo corpus ſapius eget. Ideo prandere quoque cōmodum eſt. Eo tempore apriſſima ſunt & caro & olus: portio quam dilutiſſima: ut & ſitim tollat: nec corpus incendat: frigida lauatio: caro aſſa: frigidi cibi: uel qui refrigerent Vt ſapius autē cibo utēdum: ſic exiguo eſt. Per autumnum propter cēli uarietatem periculum maximum eſt: Itaque neque ſine uēſte: neq; ſine calciamentis prodire oportet: præcipueq; diebus frigidioribus: neq; ſub diuo noctē dormireat certe bene operiri. Cibo uero iam paulo pleniore uti licet: miuſ: ſed meracius bibere Poma nocere quidam putant: quæ immo die toro die plerunq; ſiſtaſſumuntur: ne quid ex denſiore cibo remittatur. Ita non hæc fed conſumatio oīum nocet. Ex quibus in nullo tamen minūſq; in his noxæ ē. Sed his uti non ſapius quam alio cibo conuenit. Deniq; aliquid denſiori cibo cum hic accedit: neceſſarium eſt demi. Neque æſtate uero neque autumno utilis uenus eſt: Tolerabilior tamen per autumnum: æſtate in totum ſi fieri poteſt abſtinendum.

De his: qui aliqua parte corporis laborant: & primum de his quibus caput infirmū eſt. **Caput. IIII.**
 Roximum eſt ut de his dicam: qui partes aliquas corporis imbecillas habent. Cui caput infirmū eſtis ſi bene cōcoxerit: leniter perficrare id mane manibus ſuis debet. nūquam autē ſi fieri poteſt: uel ſte uelare: aut ad cutem tonderi. Vileq; lunā uitare: maximeq; ante ipſam lunā: ſoliſq; concuſſum. ſed nuſquā poſt cibū pgredi. Si cui capilli ſunt: neq; quōtidie peſtere multū ambulare. ſed ſi licet neq; ſub tēto neq; ſole. Vbiq; autē uitare ſolis ardore: maximeq; poſt cibū & ut nū: potius ungi: q; lauari: nunq; ad flammā ungi: iterdū ad prunā. Si in balnū uenit: ſub ueſte primum paulū in tepidario inſudare: ibi ungītum tranſire in calidariū. ubi ſudabit: in ſolum non deſcendere: ſed multa calida aqua per caput fe totum perfundere: tum tepida: dein frigida: diutiuſq; ea caput: quā cæteras partē perfundere: deinde id aliquandū perficrare: nouiſſime detergere & ungere. Capiti nihil aequē poſt atq; aqua frigida. Itaq; is cui hoc infirmū eſt: æſtatem id bene largo canali quōtidie debet aliquādū ſubiicere. Semp autē et ſi ſine balneo unctus eſt: neq; totū corpus refrigerare ſuſtinet: caput tamen aqua frigida perfundere. Sed cum cæteras partes attingit: nolit: demittere: id ne ad ceruicē aqua deſcendat: eamq; ne quid oculis: aliſue partibus noceat: deſuente ſubinde manibus ad os regere. Huic modicus cibus neceſſarius: æquem facile cōcoquat: iſq; ſi ieiunio caput læditur: aſumēdus etiam medio die eſt. Si nō læditur ſemel potius. Bibere huic aſſidue uinū dilutum: leuē: quā aqua magis expeditur: cum caput grauius eſſe coeperit: ſit quo conſugiat. eque ex toto neque uinum neq; aqua ſemper utiliſa ſunt. medicamentum utrumque eſt: cum inuicem aſſumitur. Scribere: & legere: uoce contendere huic opus non eſt utiq; poſt cœnam: poſtq; nec cogitatio quidem ei ſatis tūta eſt: maxime tamen uomitus alienus eſt.

De his qui lipitudines: grauedines: deſtillationes: tonſilliſque laborant: **Caput quintum.**
 Eque uero his ſolis quos capitis imbecillitas torquet uſus aquæ frigidæ prodeſt: ſed his etiam: quos aſſidue lipitudines: grauedines: deſtillationes: tonſilliæque male habent: His autem non caput tantum quōtidie perfundendum eſt: ſed os quoque multa frigida aqua fouendū eſt. Præcipueq; oibus qbus hoc utile auxiliū eſt: ne utendū eſt ubi grauius calū auſtri reddiderunt. Cumq; omnibus inutilis ſit poſt cibū aut contentio: aut cogitatio animi: tū his: præcipueq; uel capitis uel artērie dolores habere cōſuerūt uel quolibet aliis oriſis affectus. Vitari eſt grauedines: deſtillationesq; poſſunt ſi quā minime eūq; his oportunos æſtate: uel loca aquaſq; mutet: ſi caput i ſole. p̄greſ ne icendaſ: ne ue ſubitū ex repentino nubilo frigus id moueat. Si poſt concoctiōnem ieiunus caput radit. Si poſt cibum neque legitime neq; ſcribit.

Ad ſolutam alium remedia.

Caput ſextum.

Vem uero frequenter cita alius exercet: huic opus eſt pila: ſimilibuſq; ſupiores partes exercere: diu ieiunus ē ambulare: uitare ſolis nimii ardore: continua balnea: ungi citra ſudore: nō uti cibus uariis: minimeq; uiſulentis aut leguminibus: oleribuſue his quæ celeriter deſcēdūt: roſa deniq; fugere quæ tarde cōcoquunt. Venatio: durig; piſces: & ex domeſticis aſalibus aſſa caro maxime iuuant. Nunquā uinū ſalſum bibere expedit: ne tenue qdē aut dulce: ſed aſtutū & plenius: neq; id ipſum puetus. Si mulſo uti uolet: id ex decocto melle faciendū eſt. Si frigidæ portiones uentrem eius non turbant: his utendum potiſſimum eſt. Si quid offenſe i cœna ſenſit: uomere debet: idque poſtero quoque die facere. tertio modici ponderis panem ex uino eſſeſedicta uua. uel olea: uel ex deſtrato: ſimilibuſq; aliis. deinde ad conſuetudinem redire. Semp autem poſt cibum conqueſcere: neq; intendere animum: neq; ambulatione quamuis leui dimoueri.

Remedia ad colī dolorem.

Caput ſeptimum.

T ſi laxius inteſtinum dolere conſueuit: quod cōlum nominant: cum id nihil niſi genus inſtationis ſit: id agendum eſt: ut concoquat aliquis: ut lectione & aliis generibuſ exercet: utatur balneo calido: cibus quoq; & potōnibus calidis: deniq; omnimodo frigus euitet: itē

dulcia omnia; leguminaq; & quicquid inflare consuevit.

Quæ agenda sint stomacho laborantibus. Caput octauum.

Inquis uero stomacho laborat: legere clare debet: post lectionem ambulare: tum pila: uel ar misalioque quo genere: quo superior pars mouetur: exerceri. Nô aquam: sed uinum calidū bibere ieiunus. Tum cibum bis die assumere: sic tamē ut facile concoquat: Vt uiuo tenui & austerio: & post cibum frigidis potōnibus potius. Stomachum autem infirmū indicant: pallor: macies: præcordiorum dolor: nauſea & nolentiū uomitus: in ieiuno dolor capitis. Quem quo non sunt: is firmi stomachi est. Neq; credendum utiq; nostris est: qui cum in aduersa ualetudine uinū aut frigidā aquam concupierunt: delictiarum patrociniū in accusationem non merentis stomachi habent. At qui tarde concoquunt: & quorum ideo præcordia inflant quieue ppter ardorem alique noctu sitire consueverunt: antequam cōquiescant: duos tresue cyathos per tenuem fistulā bibant. Prodest et aduersus tardā concoctionē clare legere: deinde ambulare tū uel unguis: lauari assidue: uinum frigidū bibere: & post cibū magnā potionē: sed ut supra dixi per siphonē. deinde omnes potiones aqua frigida includere: Cui uero cibus acescit: ante eū bibere aquā egelidā debet & uomere. At his cui ex hoc frequens deiection incidit: quotiens aluus ei cōstitit: frigida potione potissimum utatur.

Quid obseruandum sit dolore neruorum laborantibus. Caput nonum.

I cui uero dolore nerui solent: quod in podagra. chiraagra. esse consuevit: huic quantum fieri potest: exercendum id est. quod affectum est: obiciendumque labori & frigori: nisi cū dolor increuit. Sub diuo quies optima est. Venus semper inimica est. Concoctio: sicuti in oibus corporis affectibus necessaria est. Cruditas. n. id maxime lædit. & quoties offensum corpus est: uicioria pars maxime sentit. Vt concoctio autē oibus uitiis occurrat: sic rursus aliis frigus: aliis calor. Quæ sequi quisq; p habitu corporis sui debet. Frigus inimicū est senit: tenui: uulneri: pcor: diis: ite: finis: uesciæ: auribus coxis: scapulis: naturalibus: ossibus: dētibus: neruis: uulue: cerebro. Idē sūmam cutem facit pallidā: aridā: durā: nigram. Ex hoc horrores. tremoresq; nascitur. At prodest iuuenibus & omnibus plenis. erectiorq; mens est & melius concoquitur ubi frigus quidem est: sed caue tur. Aqua uero frigida insula præter quā capiti etiam stomacho prodest. Item articulis doloribus: qui sunt sine ulceribus. item rubicundis nimis hominibus: si dolore uacant. Calor autem adiuuat omnia: quæ frigus infestat. item libipetis: nec dolor: nec lacrimæ sunt. Neruos quoque qui contrahunt p̄cipueq; ea ulcera: quæ ex frigore sunt. Idem corporis colorem bonum facit: uinam mouet. Si nimius ē: corpus effœmiat: neruos emollit: stomachum soluit. Minime uero aut frigus: aut calor tuta sunt: ubi subita infusit sunt. Nam frigus lateris dolores: aliaque uitia: frigida aqua sturmas excitat. Calor concoctionem prohibet: somnum auferit: sudorem digerit: obnoxium morbis pestilētibus corpus efficit.

Obseruatio in pestilentia. Caput. x.

St etiam obseruatio necessaria: qua quis in pestilentia utatur adhuc integer: cum tamē securus esse non possit. Tum igitur oportet peregrinari: nauigare. Vbi id nō licet: gestari: ambulare sub diuo ante æstum leniter: eodemque modo ungi: & ut supra compræhensum ē: uitare fationem: cruditatem: frigus: calorem: libidinem: multoque magis se continere si qua grauitas in corpore est. tum neq; mane surgendum: neq; pedibus nudis ambuladum est: minimeque post cibum aut balneum. neq; ieiunio neq; coenato uomendum est. Neq; mouenda aluus. atq; et si per se mota est: comprimenda est. Abstinentum potius si plenius corpus est: itemq; uitandum balneum: sudor: meridianus somnus utique: si cibus quoq; antecessit: qui tamen semel die tunc commo dius assumi: insup et modicus: ne cruditate moueat. Alternis diebus inuicē modo aqua: modo uinū bibendum est. Quibus feruatis ex reliqua uictus consuetudine quam minimū mutari debet. Cum uero hæc in oī pestilentia facienda sint: tum in ea maxime: quā austri excitant. Atq; etiam peregrinantibus eadem necessaria sunt: ubi graui tempore anni disceserunt ex suis sedibus: uel ubi in graues regiones uenerunt. Ac si cætera res aliqua phibeat: utiq; abstineri debet. Atq; ita ab uino ad aquā ab hac ad uinum eo qui supra positus est modo transitus ei esse.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER SECVNDVS.

Nstatis aut aduersa ualetudinis signa complura sunt. In quibus explicadis non dubitabo autoritate antiquorum uirorum uti maximeque Hippocratis: cum recentiores quoque medici: quamuis quædam in curationibus mutarint: tamen hæc illū optime prælagisse fateantur. Sed antequam dico quibus præcedentibus morborum timor subit: non alienum uidetur exponere. quæ tempora anni: quæ tempestatum genera: quæ partes ætatis: qualia corpora maxime tuta: uel periculosis oportuna sint. quod genus aduersa ualetudinis in quoque timeri maxime possit. Non quo non omni tempore i omni tempestatum genere omnis ætatis: omnis habitus hominum per omnia genera morborum & ægrotent & moriantur: sed quod frequentius tamē quædam eueniat. Ideoque utile est scire unumquēque quid & quando maxime caueat.

Quæ anni tempora: quæ tempestatû genera: quæ partes ætatis qualia corpora uel tuta uel morbis oportuna sunt: & quod ualitudinis genus in quoque timeri possit. Caput. I.

Gitur saluberrimum uer e: proxima deinde ab hoc hyems: periculosior æstas. Autumnus longe periculosissimus. Ex tempestatibus uero optimæ æquales sunt: siue frigida: siue calida: pessimæ: quæ uariant maxime. Quo fit ut autumnus plurimos opprimat. Nam fere meridianis temporibus calor: nocturnis atq; matutinis: simulq; etiam uespertinis frigus e. Corpus ergo & æstate & subinde meridianis caloribus relaxatum: subito frigore excipitur. Sed ut eo tempore id maxime fit: sic quandoque: euenit noxiom est. Vbi æqualitas autem est: tamen saluberrimi sunt ferendi dies: meliores pluuii: quam tantû nebulosi aut nubili: optimiq; hyeme: qui omni uento uacant: æstate quibus fauoni perflant. Si genus aliud uentorum est: salubriores septentrionales q̄ subfolani uel austri sunt. Sic tamen ut in hæc interdum regionum forte mutentur. Nam fere uentus ubiq; a mediterraneis regionibus ueniens: salubris: a mari grauis est. Neq; solum in bono tempestatum habitu certior ualitudo est: sed priores morbi quoque: si qui inciderunt: leuiiores sunt. & promptius finiuntur. Pessimum ergo cælum est: q̄ ægrum fecit: adeo ut in id quoque genus: quod natura peius est in hoc statu: salubris mutatio sit. At ætas media turissima est: quæ neque iuuentæ calore: neq; senectutis frigore infestatur. Longis morbis senectus: acutis adolescentia magis patet. Corpus aut̄ habilissimû quadratum est: neq; gracile: neq; obesum. Nam longa statua ut in iuuenta decorat̄ est: sic matura senectute conficitur. Gracile corpus: infirmum: obesum: hebes est. Vere tamen maxime quæcunq; humoris motu nouant̄ in metu esse conserunt. Ergo tum lippitudines: pustulæ: p̄fusio sanguinis: abcessus corporis: quæ apostemata græci nominant: bilis atraq; melancholia appellant: insania. morbus comitalis: angina: grauedines: destillationes oriri solent. Hi quoq; morbi: qui in articulis: neruisq; modo urgent: modo quiescunt: tum maxime & incohantur & repetunt. At æstas non quidem uacat pleriq; ab his morbis: sed adiciit febres: uel continuas: uel ardentes: uel tertianas: uel mitis: alui deiectiones: auricularum dolores: ulcera oris: cancrus & in cæteris quidē partibus: sed maxime ofensis: & quicquid sudore hominem resoluat. Vix quicquam ex his in autumnum non incidit: sed oriuntur eo quoq; tempore febres incertæ: lenis dolor: aqua inter cutem. tabes: quam græci p̄thisin nominant: urinae difficultas: quam stranguriam appellant: tenuioris intestini morbus: quem ileonominant. Fit item lenitas intestinorum: quæ lienteria uocatur. coxæ dolores: morbi comitiales. Idemq; tempus & diutinis malis fatigatus & ab æstate tantum proxima pressos interimit: & aliis nouis morbis conficit: & quosdam longissimis implicat: maximeq; quartanis: quæ per hyemem quoq; exerceant. Neq; aliud magis tempus pestilentia: patet: cuiuscunq; æ generis est: quantum uariis rationibus nocet. Hyems autem capitis dolores: tussim: & quicquid in faucibus: in lateribus: i uisceribus mali contrahitur: irritat. Ex tempestatibus aquilo tussim mouet: fauces exasperat: uentrem astringit: urinam supprimit: horrores excitat: item dolores lateris & pectoris. Sanum tamen corpus spissat & mobilius atq; expeditius reddit. Austro aures hebetat: sensus tardat: capitis dolores mouet: alium soluit: totum corpus efficit hebes: humidum: languidum. Cæteri uenti quo uel huic uel illi proprios sunt: eo magis uicinos his illisq; affectus faciunt. Deniq; omnis calor: & iecur & lienem inflammat: mentē hebetat: ut anima deficiat: ut sanguis prorumpat efficiat. Frigus modo neruorum distentionem modo rigorem infert. Illud σπασμὸς id est spasmus: hoc τένεσος. i. tasmus græce nominatur: nigritiem i ulceribus: horrore in febribus excitat. In scititatibus acutæ febres: lippitudines: tormina: urinae: difficultas: articuloꝝ dolores oriunt̄. Per febres lōgæ febres: alui deiectiones: angina: cancri: morbi comitiales: resolutio neruorū: q̄ paralyisin græci noiant. Neq; solū interet q̄ dies sint: sed et q̄les ante p̄cesserit. Si hyems sicca septentrioales uētos habuit uer aut austros & pluuias exhibet: fere subeū lippitudines: tormina: febres: maxieq; i mollioribus corporibus: iōq; p̄cipue i mulieribus. Si uero austri: pluuiæq; hyemē occuparunt: uer autem frigidum & siccū est: grauidæ quidē foeminae: quibus tum adeo p̄ter abortu periclitantur. Hæ uero quæ gignunt: imbecillos: uixq; uitales edunt. Cæteros lippitudo arida: & si seniores sunt: grauedines atq; destillationes male habent. At si a prima hyeme austri ad ultimum uer continuarunt: laterū dolores & insania febricitantiū: quā phrenenim appellant: quā celeritē rapiunt. Vbi primo calor a primo uere orsus æstatē quoq; similem exhibet: necesse est multū sudore in febribus subsequi. At si sicca æstas aquilões habuit: autūno uero imbres: austriq; funt: tota hyeme: quæ proxima est: tussis: destillatio: ruitas: in quibusdam etiā tabes oriuntur. Sin aut autumnus quoque atq; sicca hirsē aquilonibus perflatur: oibus quidem mollioribus corporibus: inter quæ mulieribus esse: p̄posui: secūda ualuetudo contingit. Durioribus uero istare possunt & arida lippitudines: & febres partim acutæ: partim longæ: & hi morbi: qui ex atrabile nascunt̄. Quod ad ætates uero prioret: pueri: proximæq; his: uere optime ualent & æstate prima turissimi sunt. Senes æstate & autūni prima p̄te. Iuuenes hyeme. quiq; inter iuuentam senectutemq; sunt. inimici febribus hyems: æstas adolescentibus est. Tū si qua ibecillitas oritur. pximum est ut infantes: tenerosq; adhuc pueros: serpentia ulcera oris: quæ aphthas græci nominant: uomitus: nocturnæ uigilia: aurii humor: circa umbilicū inflama tiones exerceant. Proprie autē detentium gingiuarū exulcerationes: distentiones neruorum: febricula: alui deiectiones: maximeq; caninis dentibus orientibus male habent. Quæ pericula plenissimi cu-

iussu sunt: & cui maxime uenter afflicta est. At ubi ætas paulū processit: glandulæ & uertebrae: quæ in spina sūt: aliquæ inclinatio: sūt: rima: uerrucae: quædā genera dolētia: (acrochordonas græci appellant) & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente uero iam pube ex his dē multæ & longæ febres: sanguinis ex naribus cursus. Maximeq; his pueritia primū circa quadragessimū diem: deinde septimo mense: tum septimo anno: postea circa pubertatē periclitatur. Si quæ etiā genera morborū in infante incidunt: ac neq; pubertate: neq; primis coitibus: neq; in scēmina primis mēstruis finita sūt: fere lōga sunt. Sæpius tamen morbi pueriles: qui diutius manserūt: terminant. Adoleſcentia morbis acutis: et comitialibus: tabiq; maxime obiecta est: fereq; iuuenes sunt. qui sanguinē expuūt. Post hanc ætatē lateq; & pulmonis dolores: lethargus: colera: infania: sanguinis per quædā etiā uelut ora uenæ: (hæmorrhoides græci appellant) profusio. In senectute spiritus & urinæ difficultas: grauedo articulorū & renū dolores: neruorū resolutiones. malus corporis habitus (cachectia græci appellat) nocturnæ uigiliæ: uitia longiora aurium: oculorū: etiā narium: præcipueq; soluta aluius. quæ sequuntur hanc tormina: uel leuitas intestino rum: crateras: fusi uentris mala. Præter hæc graues: tabes: deiectiones: defillationes: uel uiscerū & laterū dolores fatigant. Obesi plerūq; acutis morbis & difficultate sperandi stragulantur. subitoq; sæpe moriuntur. Quod in corpore tenuiore uix euenit.

De signis aduersæ ualitudinis futuræ.

Caput secundum.

Nte aduersam autē ualitudinē: ut supra dixi: quædā notæ oriuntur: quarū oīum cōmune est. Aſi-
te se corpus habere atq; consuevit: neq; in peius tantū deinde etiā in melius: Ergo si plenior aliq;
& speciosior & coloratior factus est: suspecta habere bona sua debet. Quæ quia neq; in eodē
habitu subsistit: neq; ultra p̄gredi possunt: fere retro quasi ruina quadā reuoluunt. Peius tamē signū
est ubi aliq; cōtra cōsuetudinē emacuit: & calorē decorēq; amisit. quoniā in his quæ superant. est qd
morbus demat. in his quæ defunt: non est quod ipsum morbū ferat. Præter hæc p̄tinus timeri debet.
si grauiora mēbra sunt. si cēbra ulcera oriuntur. si corpus supra cōsuetudinē incaluit. si grauior somnus
preſsit. si tumuluoſa somnia fuerūt. si sæpius exp̄giscit aliq; q̄ assueuit: deinde iteq; soporā. si corpus
dormiētis circa partes aliq; cōtra cōsuetudinē insudat: maximeq; circa pectus aut ceruicē aut crura
uel genua uel coxas. Itē si marcat aſus. si loqui & moueri piget. si corpus torquet. si dolor præcordiorū
est: aut totius pectoris: aut in plurimis uenis capitis. si saliuæ plenu ē os. si oculi cū dolore uertuntur.
si rēpora affricta sunt. si mēbra in horrescūt. si spiritus grauior est. si circa frontē intentæ uenæ mouē-
tur. si frequētes obſcinationes: si genua q̄ fatigata sunt: et rotumue corpus lassitudinē sentit. Ex quibus
sæpe plura nunquā nō aliqua febrē antecedit. In primis tamen illud cōsiderandū est. Nūquid læpius
horū aliqd eueniāt: ac neq; eodē corporis ulla difficultas subsequat. Sunt enim quædā p̄prietates ho-
minū: sine quib; nota: nō facile quicq; in futuro præſagiri poteſt: Facile itaq; securus est in his aliq;
quæ sæpe sine periculo euasit. Ille sollicitari debet: cui hæc noua sunt: aut qui ista nunq; sine custodia
sui tuta habuit.

Quæ bona in agrotatibus signa sunt. Caput secundum.
Bi uero febris aliq; occupat: scire licet nō periclitari si in latus aut dextrā uel sinistram: ut ipsi
uiſum est cubat: cruribus paulū reductis. qui fere sani quoq; iacentis habitus est: si facile cōuer-
titur: si noctu dormit. Si interdiu uigilat. si ex facili spirat. si nō cōſiſtat. si circa umbilicum &
pubem cutis plana est. si præcordia eius sine ullo sensu doloris æqualiter mollia in utraq; parte sunt.
Quod si paulo tumidiora sunt: sed tamen digitis cedūt & nō dolent: hæc ualitudo: ut spaciū aliquid
habebit: sic tuta erit. Corpus quoq; quod æqualiter molle & calidū est: quodq; æqualiter totū sūdāt:
& cuius febricula eo sudore finit: securitatē pollicet: quādo iam ad sanitatē uenit corpus. Sternutāmē-
tum etiā inter bona iditū est. Et cupiditas cibi uel a primo seruata: uel etiā post fastidiū orta. Neq; ter-
rere debet ea febris: quæ eodē die finita est. ac ne ea quidē: quæ quīs longiore tēpore euaniuit: tamē ante
alterā accessione ex toto quieuit sicut corpus integrū: qd illicines græci uocant: fieret. Si quis autē
incidit uomitus: mixtus esse & bile & pituita debet: & in urina subsidere albū. leue. æquale: si ut etiā
si quæ quasi nubes: innotant: in unū deferant. At uenter ei qui a periculo tutus est: reddit modo
mollia figurata eodē fere tēpore: quo secūda ualitudine afflueuit: modo cōueniētia his quæ assumun-
tur. peior cita aluius est. sed ne hæc quidē terrere protinus debet: si matutinis tēporibus coacta magis
est: aut si procedētē tēpore paulatim contrahit & ruffa est: neq; fœditate odoris similē aluiū sani homi-
nis excedit. Ac lumbricos quoq; aliquos sub fine morbi deſcēdiſſe nihil nocet. Si aſſāmatio in ſupio-
ribus partibus dolorē: tumoreq; fecit: bonū signū est. Sonus uentris inde ad inferiores partes et uoluit:
magisq; est si sine difficultate cum stercore excessit.

Mala signa agrotantium.

Caput quartum.

Ontra grauis morbi periculū est: ubi supinus æger iacet porrectis manibus & cruribus. Vbi re-
ſidere uult in ipſo acuti morbi impetu: præcipueq; pulmonibus laboratibus. Vbi nocturna ui-
gilia premittit: etiā si interdiu fomnus accedit. Ex quo tamē peior est: qui inter quartā horam &
noctēq; qui matutino tēpore ad quartā. Pessimū tamen est si somnus: neq; noctu neq; iterdiu accedit.
Id enim fere sine cōtinuo dolore eſſe nō poteſt. Aque uero signū malū est etiā ſomno ultra debitū ut-
geri: peiusq; quo magis fe sopor iterdiu: noctūq; cōtinuat. Mali etiā morbi teſtimoniū est uehemētē
& crebro spirare: sexto die coepiſſe in horreſcere: pus expuere: uix excreare: dolore habere cōtinuum:
difficiliter ferre morbū: iactare brachia & crura: sine uolūtate lacrimare: habere humore glutinoſum

dentibus inhaerentem: cutē circa umbilicū & pubem macram, precordia inflammata: dolentia, dura, tumida, intenta: magisq; si hæc dextra parteq; sinistra sunt, periculosissimum tamē est: si uenæ quoq; ibi uehementer agitantur. Mali etiam morbi signū est: nimis celeriter emacrescere: caput & pedes maniq; calidas habere uentre & lateribus frigentibus aut frigidās extremas partes acuto morbo urgentes: aut post sudorē inhorrescere, aut post uomitū singultum esse, uel rubere oculos, aut post cupiditatem cibipostue longas febres hunc fastidire: aut multum sudare: maximeq; frigido sudore, aut habere sudores non per totum corpus æquales: quicq; febrē non finiant: & eas febres: quæ quotidie tēpore eodem reuertantur: quæ uel semper pares accessiones habeant: neq; tertio quoq; die leuentur: quæ uel continuæ: per accessiones incrementa: per discessiones tantū molliantur, nec unq; integrū corpus dimittant. Pessimū est si ne leuatur, quidē febris: sed æque concitata cōtinuant. Periculosū est etiam post arquatū morbum febrē oriri utiq; si præcordia dextra parte dura manserūt ac dolentibus his leua. Nulla acuta febris leuiter terrere nos debet, Neq; unq; in acuta febre: ut a somno non est terribilis neruorum distentio. Timere etiam ex somno mali morbi est. Itemq; in prima febre protinus mentem esse turbatā: membrūe aliquid esse resolutum. Ex quo casu quāuis uita redditur: tamen id fere membrū debilitatur. Vomitus etiā periculosus est sinceræ pituitæ uel bilis: peiorq; si uiridis aut niger est. At mala urina est in qua subfidit subrubra aut liuida deterior in qua quasi fila quædā tenuia atq; alba, pessima ex his si tanq; ex furfuribus factas nubeculas representat. Diluta quoq; atq; alba uitiosa est: si in phreneticis maxime. Alius autē mala est ex toto suppressa. Periculosa etiā quæ inter febres fluens conquietere hominē in cubili non patitur: utiq; si quod descendit: est perliquidū aut albidum: aut pallidū: aut spumans. Præter hæc periculū ostendit id quod excrementū si est exiguū, glutinosū: leue albidum: idemq; subpallidum: uel si est aut liuidū aut biliosum aut cruentū aut peioris odoris: quā ex cōsuetudine. Malum est etiā quod post longas febres sincerum est.

De signis longæ ualitudinis.

Caput quartum.

Ost hæc inditia notum est longū morbū fieri. Sic enim necesse est: nisi occidit. Neq; uita alia spes in malis magnis est: q̃ ut impetū morbi trahēdo aliquis effugiat: porrigaturq; in id tēpus quod curationi locū præstat. Protinus tamē signa quædā sunt: ex quibus colligere possumus morbū & si nō interemerit: longius tamen tempus habiturū. Vbi frigidus sudor inter febres non acutatus circa caput tantū & ceruicis oritur, aut ubi febre nō quiescētē corpus insudat. Aut ubi corpus modo frigidū: modo calidū est: & color alius ex alio fit. Aut ubi quod inter febres aliqua parte abscessit: ad sanitatē nō peruenit. At ubi æger pro spatio parum emacrescit: item si urina modo liquida & pura est: modo habet quædā subfidit leuia: atq; alba rubraue sunt: quæ in ea subfidit aut si quaddā quasi maculas representat, aut si bullulas excitat.

De inditiis mortis.

Caput quintum.

Ed inter hæc quidem proposito metu spes tamen supersit. Ad ultiū uero iam uentum esse testantur: nares collapsæ: oculi concaui: frigida languidæq; aures & imis partibus leniter uersæ: cutis circa frōtem dura & intentā: color aut niger: aut per pallidus, multoq; magis si ita hæc sunt: ut neq; uigilia præcesserint: neq; uentris resolutio: neq; inedia. Ex quibus causis interdū hæc species oriuntur: sed uno die finitur. Itaq; diutius durans mortis index est. Si uero in morbo uetere iam triduo talis est: in propinquo mors est: magisq; si præter hæc oculi quoq; lunam refugiunt & illacrimant: quæq; in his alba esse debent: rubescūt atq; in hildē uenulæ pallent: pituitaq; in his innatans nouissime angulis inhaerescit: atq; ex his minor est: hicq; ut uehemētē subdeserit: aut facti tumidiores sunt: perq; somnū palpebræ non cōmittuntur: sed inter has ex albo oculoq; aliquid apparet: neq; id fluens alius expressit: eademq; palpebræ pallent: & ideni pallor labra & nares decolorat. Eadēq; labra & nares oculiq; & palpebræ & supercilia: aliquaue ex his peracutūtur: q̃ propter imbecillitatē iam nō audit: aut nō uidet eadem: mors denūtiatur. Vbi aegri supini cubant: hisq; genūa contracta sunt. Vbi deorsum ad pedes subinde delabitur. Vbi brachia & crura nudat & inæqualiter dispergit: neq; his calor subest. Vbi hiar, ubi assidue dormit, ubi his qui mētē suæ non est: neq; id facere sanus solentibus stridet. Vbi ulcus quod aut antea: ut in ipso morbo natū est: aridum & aut pallidū: aut liuidū factum est. Illa quoq; mortis indicia sunt: ungues digitiq; pallidi: frigidus spiritus: aut si manibus quis in febre & acuto morbo uel infania: pulmonis uel dolore uel capitis: in ueste floccos legit: simbrilæ uel diducit: uel in aduicō pariete si qua minuta eminent: carpit. Dolores etiā circa coxas & inferiores partes orti si ad uiscera trāsierunt: subitq; desierunt: mortē subesse testantur: magisq; si alia quoq; signa accesserūt. Neq; is seruari potest: qui sine ullo timore febricitans subito strangulatur: aut deuorare saluā suā nō pōt, Cuiue in eodē febris corporisq; habitu ceruix cōuertit, sic ut deuorare aq̃ue nihil possit. Aut cui simul & cōtinua febris & ultima corporis infirmitas est. Aut cui febre nō q̃scēte exterior pars frigit: interior si calēt: ut etiā sitim faciat. Aut q̃ febre æque nō q̃scēte simul & delirio & piradi difficultate uexas. Aut q̃ epoto uerato exceptus distentio neruog; est. Aut qui ebrius obmutuit. Is enim febre adiecta neruog; distentione cōsumitur: nisi aut febris accessit: aut eo tempore: quo ebrietas solui debet: loqui cepit. Mulier quoq; grauida acuto morbo facile cōsumit: & is cui somnus dolore aduocet: & cui protinus in recenti morbo bilis atra uel infra uel supra se ostēdit: cuiue alterutrum modo se promptit: cum iam lōgo morbo corpus eius esset extenuatū & affectū, spurum etiā biliosum

& purulētum, siue ſeperatim iſta: ſiue mixta, pueniunt interitus periculū oſtēdūt. Ac ſi circa ſeptimū diem tale eſſe coepit: proximum eſt ut ſi circa quatuordecim diem decedat: niſi alia ſigna meliora: peioraue acceſſerint. Quæ quo leuiora grauioraue ſubſecra ſunt: eo uel ſerior morrem: uel maturiorē denūciat. Sudor quoq; frigidus in acta febre peſtiferus eſt. atq; in omni morbo uomitus: qui uariuſ & multorum colorum eſt: præcipueq; ſi malus in hoc odor eſt. Ac ſanguine quoq; in febre uomuiſſe peſtiferū eſt. Vrina uero rubra & tenuis in magna cruditate eſſe coſueuit: & ſepe anteq; ſpacio matureſcat hominē rapit. Itaq; ſi talis diutius permanet: piculū mortis oſtendit. Peſſima tamē eſt præcipueq; mortifera: nigra, craſſa, mali odoris. Atq; in uiris quidē & mulieribuſ talis determinat. Eſt in pueris uero quæ tenuis & diluta eſt. Aliuſ quoq; uaria peſtifera eſt: quæ ſtrigētum: ſanguinem: bilem uiridem: aliquid modo diuerſis temporibus: modo ſimul: & in mixtura quadam: diſcreta tamē repreſentat. Sed hæc quidem poteſt paulo diutius trahere. In præcipiti uero iam eſſe denūciat quæ ligidæ: eademq; uel nigra uel palida uel pinguis eſt: utiq; ſi magna ſœditas odoris acceſſit. Illud interrogari me poſſe ab aliquo ſcio. Si certa futuræ mortis indicia ſunt: quomodo interdum deſerti a medicis conualeſcant: quodq; fama prodiderit in iſtis funeribus reuiſſe. Quin etiā uir iure magni nominis Democrituſ ne finiret quidē uitæ ſatis certas notæ eſſe propoſuit. quib; medici credidiſſent adeo illud non reliquit ut certa aliqua ſigna futuræ mortis eſſent. Aduerſuſ quoq; ne dicā illud quidē quod in uicino febre quædā notæ poſſit non bonoſ ſed ipeſitos medicuſ decipiunt quod Aſclepiadeſ ſune ri obuiuſ intellexit eū uiuere qui eſſerebatur: ne protinuſ crimen artiſ eſſet ſi qđ profeſſoriſ ſit: illa tamē moderaciū ſubiiciam. Conſuetudinem artē eſſe medicinam: rōnemq; cōſuetudine talē eſſe: ut cum ſæpiuſ aliquādo reſponderit: interdū tamen fallat noſ. Si quid itaq; uix in milleſimo corpore aliquando decipit: id notā non habet: cū par innumeraſiles hoieſ reſpondeat. Idq; non in hiſ tantum: quæ peſtifera ſunt: dicor ſed in hiſ quoq; quæ ſalutariā. Si quidem etiam ſpes interdū fruſtratur & moriſ aliquid ſe quo medicuſ ſecuruſ primo fuit. Quæq; medēdi cauſa reperta ſunt nō nunq; in peiuſ aliquid conuertunt. Neq; id euitare humana iſebilitas in tā uarietate corporū poteſt. Sed eſt tamē medicinæ fideſ: quæ multo ſæpiuſ per quæ multo plureſ agroſ prodeſt. Neq; tamē ignorare oportet in acutis morbiſ fallaceſ magiſ notæ eſſe & ſalutiſ & mortis.

De notis quæ aliquiſ in ſinguliſ morborum generibuſ habere poſſit.

Caput ſextū.

Ed cū propoſuerim ſigna quæ in omni aduerſa ualitudine cōia eſſe coſueuerūt: quæq; traſſi ſunt quæ aliquiſ in ſinguliſ morborum generibuſ habere poſſit notæ: indiçē, quædam autē ſunt quæ ante febreſ: quædā quæ itæ eaſ qđ aut intuſ ſit: aut uēturū ſit oſtēdūt. Ante febreſ ſi caput graue eſt: aut ex ſomno oculi caligant: aut frequētia ſternutamēta ſunt: circa caput aliquiſ pituitæ ipeſuſ timeri poteſt. Si languaſ aut calor abundat: proximum eſt ut aliqua parte profluuiū ſanguiniſ fiat. Si ſine cauſa quæ emacrefcit: ne in malū habitū corpuiſ eiuſ recidat: metuſ eſt. Si præcordia dolent: aut iſſāmatio grauiſ eſt: aut non toto die concocta ſerut uirina: cruditate: eſſe maniſteſtū eſt. Quib; diu color ſine morbo regio maluiſ eſt. hi uel capitiſ doloribuſ conſiſcāt: uel terram edunt. Qui diu habent faciem pallidā & tumidam: aut capite aut uulſeribuſ: aut alio laborāt. Si in continua febre puero uenter nihil reddit: mutatq; ei color: nec ſomnuſ accedit: ploratq; iſ aſſidue: metuenda neruorum diſſentio eſt. Frequēſ autē deſtillatio in corpore tenuiſ longaq; tabem timidam eſſe teſtat. Vbi pluriuſ diebuſ non deſcendit aluiſ: docet aut ſubitam deiectionē: aut ſebiculam inſtare. Vbi pedes turgēt: longæ deiectioneſ ſunt. Vbi dolor in imo uentre & coxiſ eſt: aqua inter cutē inſtat. Sed hoc morbi genus ab ilibuſ oriri ſolet. Idem propoſitum periculū eſt hiſ: quib; uolunt deſcendiſ eſt: uenter nihil reddit: miſi & ægre & durum: tumor in pedibuſ eſt idemq; modo dextra: modo ſiniſtra parte uentriſ inuicem oritur atq; ſinitur. ſed a iocinere id malum proficiſci uideatur. Eiuſdem morbi nota eſt: Vbi circa umbilicum inteſtina torquentur (Strophon græci nominant) coxæq; doloreſ manent: eaq; neq; tempore neq; remediis ſoluuntur. Dolor autē articularum: prout in pedibuſ manibuſ aut alia quolibet parte ſit: eſt: ut eo loco nerui contrahāt: uel ſi id mēbre ex leui cauſa fatigatum æque frigido calidog; oſtenditur: podagram chingramueſque: eiuſ articuli in quo id ſentitur morbum futurum eſſe denūciat. Quib; in pueritia ſanguis ex naribuſ fluxit: dein fluere deſiit: hi uel capitiſ doloribuſ conſiſcent: neceſſe eſt: uel in articuliſ aliquas exulcerationeſ graueſ habeant: uel aliquo morbo etiam debilitentur. Quib; femininiſ menſtura non proueniunt: neceſſe eſt capitiſ acerbiffimiſ doloreſ ſint: uel quolibet alia pars morbo infeſtetur. Eadeq; hiſ picula ſunt quib; articularū uitia doloreſ tumoreſq; ſine podagra ſimilibuſq; morbiſ oriunt & deſiunt. Vtiq; ſi ſæpe tēpora hiſidē dolēt: noctuq; corpora inſudant: ſi frōſ prurit: liſſitudiniſ metuſ eſt. Si mulier a par u uehementiſ doloreſ habet: neq; præter ea ſigna mala ſūt: circa uigeſimū diem aut ſanguis per naſes erumpet: aut in inferioribuſ partiſ aliquid abſcedet. Quicunq; etiā dorem ingentē circa tempora & frontem habebit: iſ alterutra ratione eum finiet: magiſq; ſi iuueniſ erit: per ſanguiniſ profluſionem: ſi ſenior: per ſuppurationē. Febris autē quæ ſubito ſine ratione ſine boniſ ſignis finita eſt: ſere reuertitur. Cui ſauceſ ſanguine & interdū & noctu replent: ſic ut neq; capitiſ doloreſ: neq; præcordiorum: neq; tuſſiſ: neq; uomituſ: neq; ſebicula præceſſerit: huiuſ aut in naribuſ: aut in faucibuſ ulcuſ reperiet. Si mulieri ex igne ſebicula orta eſt: neq; cauſa appareat: ulcuſ in uulua eſt. Vrina autē craſſa ex qua qđ deſidet albuſ eſt: ſignificat circa articuloſ: aut circa uiſcera dorem metuſq; morbi eſſe.

Eadē uiridis aut uitescē dolorē tumorēq; cū aliquo periculo subesse: aut certe corpus integrū nō esse testatur. At si sanguis aut pus in urina est: uel uesica uel renes exulcerati sunt. Si hæc crassa carūculas quasdam exiguas quasi capillos habet: aut si bullæ & male olet & interdū quasi harenā interdum quā si sanguinem trahit: dolent autē coarctæ: quæq; inter has super quæ pūbē sunt: & accedunt frequētes uræ: interdū uomitus biliosus: extremæq; ptes frīgescunt: urina crebra cupiditas fed magna difficultas est: & qd' inde excretum est aquæ simile uel rufum uel palidū est: paulū tamē in eo leuamētū est: altius uero cū multo spiritu redditur: utiq; in renibus uitii est. Aut si paulatim destillat: uel si sanguis per hanc editur: & in eo quadā cruetā cōcreta sunt: idq; ipsū cū difficultate reddit: & circa pubem inferiores partes dolent: in eadem uesica uitii est. Calculosi uero his inditiis cognoscunt. Difficiliter urina reddit: paulatimq; interdū etiā sine uolūtate destillat. Eadē harenosa est: nōnunq; aut sanguis: aut cruentū aut purulētum aliquid cū ea excernitur. Eāq; quidā prōptius rectū: quidā resupinati. maximeq; hi qui grandes calculos habet: quidā etiā inclinati reddūt: colēmę extendēdo: dolorē leuant. Grauitatis partes cuiusdā in ea parte sensus est: atq; ea cursu omniq; motu augētur. Quidā etiā cū torquentur pedes inter se subinde mutatis uicibus implicat: Fœminæ uero ora naturalū iuorū manibus admotis scabere crebro cōgunt. Nōnunq; si digitū admouerunt ubi uesica ceruicē is urget calculum sentiunt. Atq; spumātē sanguinem excreant: his in pulmone uitii est. Mulieri grauidæ sine modo supra alius elidere partū potest. Eidē si lac ex māmīs profluit: ibecillum est qd' intus gerit: Duræ māmæ sanum illud esse testatur. Frequēs singultus & præter cōiuetudinē cōtinuus: iecur inflāmatum esse significat. Si tumores super ulcera subito esse desierunt. idq; a tergo incidit. illi dissentio neruorū uel rigor timeri potest. At si a priore parte id euenit: uel lateris acutus dolor: uel infania expēdanda est. Interdum etiā huiusmodi casum: quæ tutissima inter hæc est: profusio alui sequit. Si ora uenarum sanguinē solita fundere subito supressa sunt: aut aqua inter cutē: aut tabes sequit. Eadem tabes subit si in lateris dolore orta suppuratio: intra quadraginta dies purgari nō potuit. At si longa tristitia cum lōgo timore & uigilia est: atræ bilis morbus subest. Quibus sæpe ex naribus fluit sanguis: his aut lie mis tumet: aut capitis dolores sunt: quos sequitur ut quædam ante oculos tanq; imagines obuersent. At quibus magni lienes sunt: his gingiue male sunt: & os olet: aut sanguis aliqua parte prorumpit. Quorū si nihil euenit: necesse est in cruribus mala ulcera: & ex his nigre cicatrices fiant. Quibus causā doloris neq; sensus eius ē his mēs labat. Si in uetrē sanguis cōfluxit ibi: in pus uertit. Si a coxis & ab inferioribus partibus dolor in pectus trāsit: neq; ullū signū malū accessit suppuratiōis eo loco periculū est. Quibus sine febre aliqua ex parte dolor aut prurigo cū rubore aut calore est: ibi aliquid suppurat. Vrina quoq; quæ in hōie sano parum liqida est: circa aures futuram aliquā suppuratiōem esse denūnciat. Hæc uero cum sine febre quoq; uel latērium uel futurarum rerū notis habeat: multo certiora sunt ubi febris accessit: quæ etiā aliore morboq; tū signa nascuntur. Ergo protinus infania timenda est: ubi expeditior aluiusq; sani fuit sermo est: subitaq; loquacitas orta est: & hæc ipsa solito audacior: aut ubi raro quis & uehemētē spirat: uenæq; concitatas habet præcordiis duris & tumētibus. Oculorū quoq; frequēs motus: & in capitis dolore ossuæ oculis tenebræ: uel nullo dolore substantie somnus ereptus: cōtinuatq; noctē & die uigilia: post prostratū contra consuetudinē corpus in uetrē sic ut ipsius alui dolor id nō coeperit. Item robusto adhuc corpore insolitus dentiū stridor: infaniæ signa sunt. Si quid etiā abscēssit anteq; suppuraret manente adhuc corpore insolita febre subdesit: periculum affert primū furoris: deinde interitus: Auris quoq; dolor acutus cum febre continua uehemētēq; sæpe mentē turbat: & ex eo casu iuniores: interdū intra septimū diem moriuntur seniores tardius. Quoniam neq; æque magnas febres experiuntur: neq; æque infaniūt. ita sustinēt dū his affectus intus uersatur. Suffulso quoq; sanguine mulieris māmē: furorē uetrū esse testatur. Quibus aut lōgæ febres sunt: his aut abscēssus aliqui: aut articulorū dolores erunt. Quorū faucibus in febre eliditur spiritus: instat his neruorum dissentio. Si angina subito finita est: in pulmone id malum transit: idq; sæpe intra septimū diem occidit. Quod nisi incidat: sequitur ut aliqua parte suppuret. Deinde post alui longam resolutionē: tormina. Post hæc intestinorū leuitas oritur. Post nimias distillationes: tabes. post lateris dolores: uitia pulmonū. post hæc infania. Post magnos seruos corporis: neruorum rigor aut dissentio. Vbi caput uulneratū est: delirium. Vbi uigilia torst: neruorū dissentio. Vbi uehemētē uenæ super ulcera mouentur: sanguinis profusio erit. Suppuratio uero pluribus morbis excitatur. Nā si longæ febres sine dolore: sine manifesta cā remanēt: in aliquā pte id malū incūbit: in iunioribus tamē. nam in senioribus ex eiusmodi morbo quartana fere nascitur. Eadē suppuratio fit: si præcordia dura dolētia ante uigesimū diē hominē nō sustulerunt: neq; sanguis ex naribus fluxit: maximeq; in adolescentibus utiq; si inter principia aut oculorum caligo: aut capitis dolores fuerunt. sed cum inferioribus partibus aliquid abscēssit. Aut si præcordia tumorē mollem habent neq; habere intra sexaginta dies desinunt: hæretq; per omne id tēpus febris. Sed tum in superioribus partibus fit abscēssus: ac si inter ipsa ulcera non fuit: circa aures erumpit. Cūq; omnis longus tumor ad suppuratiōem fere spēdet: magis eo tendit is: qui in præcordiisq; is: qui infra est. Si lassitudinis etiā sensus in febre est: uel in maxillis: uel in artculis aliquid abscēdit. Interdum quoq; urina tenuis & cruda sic diu fertur: ut alia salutaria signa sint. Ex quo eo casu plerunq; infra transversum septimū: quod diaphragma græci uocant: fit abscēssus. Dolor autē pulmonis si neq; p sputa: neq; per cucurbitulas: neq; per sanguinis detractionē: neq; p uictus

rationē finitus est: uomica aliquas interdum excitat aut circa uigessimū diē: aut circa quadagesimū nōnūquā etiam circa sexagesimū. numerabimus autē ab eo diē: quo primum febricitauit aliquis: aut inhorruit: aut grauitatē eius partis sensit. Sed hæ uomica: modo a pulmone: modo a cōtraria parte nascentur. Quod suppurat ab ea parte quā afficit: dolore inflātionemque cōcitāt ipsum calidius est: & si in partē sanam aliquis decubuit: onerare eam ex pondere aliquo uidetur. Omnis etiā suppuratio quæ notum oculis patet sic deprehendi potest. Si febris nō dimittit: eaq; interdū leuior est: notū in crescit: multus sudor oritur: cupiditas tussendi est: & pene nihil in tussi excreatur: oculi caui sunt: maxillæ rubent uenæ sub lingua in albefcunt: in manibus fiunt adunci ungues: digiti: maximeq; sūmi: pallēt in pedibus tumores sunt: spiritus difficiliter trahitur: cibi fastidium est: pulsula toto corpore oriūtur. Quod si protinus initio dolor & tussis fuit & spiritus difficultas: uomica uel ante uel circa uigessimū diē erumpit. Si serius ista cōeperint: necesse est quidē increfcat. sed quo minus cito afferat: eo tardius soluetur. Solent etiam in graui morbo pedes cum digitis unguibusq; nigrescere. Quod si non est mors cōsecuta & reliquū corpus inualuit: pedes tamen decidunt.

Quæ notæ in quoq; morbi genere uel spem uel periculū ostēdāt

Caput septimū

Equitur ut in quoc; morbi genere proprias notas explicet: quæ uel spem uel periculū ostēdāt
 s. Ex uiscera dolente si purulenta urina processit: inque ea leue & albū subfedit: metum detrahāt.

In pulmonis morbo si sputo ipse leuatur dolor quāuis id purulētum est: tamē æger facile spirat: facile excreat: morbū ipsum non difficulter fert: potest ei secunda ualutudo contingere. Neq; inter initia terrii cōuenit si protinus sputum mixtū est ruffo quodā & sanguine: dummodo statim edatur. Laterum dolores suppuratione facti: deinde intra quadagesimū diem purgata finiunt. Si iocineris uomica est & ex ea fertur pus purum & album: salus ei facilis. Id enim malum in tunica est. Ex suppuratōnis uero hæ tollerabiles sunt: quæ in exteriorem partem feruntur & acuntur. Et ex his quæ intus procedūt: hæ leuiiores: quæ contra se cutē non afficiunt eamq; & sine dolore esse & eiusdem coloris: cuius reliquæ partes sunt: finunt esse. Pus quoq; quancūq; parte erumpit: si est leue album & unius coloris: sine ullo metu est: & quo effuso febris protinus conquiescit: desieruntq; urgere cibi fastidium & potōnis desiderium: si quādō etiā suppuratio descendit i crura: sputumq; eiusdem factum pro ruffo purulentū est: periculū minus est. At in tabe eius qui saluus futurus est: sputum esse debet album æquale totum: eiusdemq; coloris sine pituita: eiq; etiam simile esse oportet si quid in nares a capite distillat. Longe optimū est febrem omnino non esse: secundum est: tantulū esse: ut nec cibum impediat: neq; crebram sitim faciat. Alius in hac ualitudine ea tuta est: quæ quotidie coacta: eaq; conuenientia his quæ assūmunt reddit. Corpus id quod minime tenue maximeq; lati pectoris atq; serotini est: cuiusq; cartilago exigua & carnosa est. Super tabem si mulieri quoq; suppressa mēstrua fuerit & circa pectus atq; capulas dolor mansit: subitoc; sanguis erūpit: leuari morbus solet. Nā & tussis minuit & sitis atq; febricula: desinūt. Sed iisdem fere nisi redit sanguis: uomica erumpit: quæ quo cruentior eo melior ē. Aqua autē inter cutē minime terribilis est: quæ nullo antecedente morbo cōcepit. deinde quæ longo morbo superuenit. Vtq; si firma uiscera sunt: si spiritus facilis: si nullus dolor. si sine calore corpus est æqualiterq; in extremis partibus macrum est: si uenter mollis. si nulla tussis: nulla sitis: si lingua ne p somnū quidē inarescit. si cibi cupiditas est. si uenter medicamētis mouetur. si per se excemuit mollia & figurata. si extenuatur. si urina & uini mutatio & epotis aliquibus medicamētis mutatur. Si corpus sine lassitudine est & morbū facile sustinet. si quidem in quo omnia hæc sunt: ex toto tutus ē in quo plura. ex his sunt: in bona spe est. Articulorum uero uiria ut podagra: chiragra: si iuuenes tentarunt. neq; callum induxerunt: solui possunt: maximeq; torminibus leniuntur & ex quocūq; modo uer fuerit lē morbus comitalis ante pubertatē ortus nō ægre finitur: & in quo ab una parte corporis uisceris accessio sensus incipit. optimū est a manibus pedibusq; initium fieri: deinde a lateribus: pessimū inter hæc a capite. Atq; in his quoq; ea maxime profunt: quæ per deiectiones excernunt. Ipsa autē deiectio sine ulla noxa est: si sine febre est: si celeriter definit: si contracto uētre nullus motus eius sentit: si extremā alui spiritus sequitur. Acria tormina quidē periculosa nō sūt. si sanguis & strigimēta descēdunt: quidē febris cæteraq; accessionis huius morbi absint. adeo ut etiam grauida mulier non solum reseruati possit: sed etiā partum reseruare. Prodestq; in hoc morbo si iam ætate aliquis processit. Cōtra intestinorum leuitas facilis a teneris ætatibus depellitur: utiq; si ferri urina & ali cibo corpus incipit. Eadem atq; pdest & in coxæ dolore & humerorū & in omni resolutione neruorum. Ex quibus coxa si sine torpore ē: si uenter frigit: quāuis magnos dolores habet: tamē & facile & mature sana tur: resolutūq; mēbrum si nihilominus aliter fieri sanū pōt. oris resolutio etiam aluo cita finitur. Omnisq; deiectio liquenti prodest. At uariis ortus: uel per ora uenarum subita profusio sanguinis: uel tota minas inania tollit. Humerorum dolores: qui ad capulas uel manus tendunt: uomitu atrabilis soluntur. Et quisquis dolor deorsum tendit: sanabilior est. Sigulus sternutamētō finitur. Longas deiectiones suppressit uomitus. mulier sanguinē uomēs profusis mēstruis liberatur. Quæ mēstruis non purgatur: si sanguinē ex naribus sudit: omni periculo uacat. Quæ locis laborat: aut difficulter partū edit: sternutamētō leuatur æstua quartana fere breuis est cui calor & tremor est: saluti delirium est. Lienosis bona tormina funt. Deniq; ipsa febris: quod maxime mitem uideri potest: sæpe præsidio est. Nā & precordiorum dolores si sine inflātionem sunt: finit: & iocineris dolore succurrit. & neruorū

distictione rigorēq; si postea coepit: ex toto tollit. & ex difficultate urinæ morbū tenuioris intestini ortum: si urinā p̄ calorem mouet: leuat. At dolores capitis quibus oculorū caligo & rubor cū quadā frontis pruriginē accedūt: sanguinis profusione uel fortuita uel etiā petita sūmouētur. Si capitis ac frontis dolores ex uetō uel frigore aut aestu sunt: grauedine & sternutamentis finiūtur. Febrē autē ardētē quam græci causodē uocāt: subitus horror exoluit. Si in febre aures obtusæ sunt: si sanguis e naribus fluxit: aut ueter resolutus est: illud malū definit ex toto. Nihil plus aduersus furditatē quā biliosa aluus potest. Quibus in fistula urinæ uti minuti abscessus: quos thina græci uocāt esse coeperunt: iis ubi pus ea parte profluxit: sanitas redditur. Ex quibus cū pleræq; per se proueniāt: scire licet interea quoq; quæ ars adhibet: naturā plurimū posse. Cōtra si caput febre cōtineti dolet: neq; quicquā reddit: malū atq; mortiferū est: maximeq; id periculū est pueris a septimo anno ad quartūdecimū. In pulmonis morbo si spurū primis diebus nō fuit: deinde a septimo die coepit & ultra septimū māsit. piculosū ē. Quātoq; magis mixtos neq; iter se diductos colores habet: tāto detērius. Et tamē nihil perius ē q̄ si nūq; id eodē rufum est: siue cruetū: siue albū: siue gluriosū: siue pallidū: siue spumās nigrū tamē pessimū ē. In eodē morbo piculosa sūt tussis: deest illatō: etiā qd' alias salutare habet sternutamētū. Periculosissimū ē si hæc secuta subita deiectio ē. Fere uero q̄ i pulmonis: eadē i lateris doloribus & mitiora signa & asperiora esse cōsuerunt. Ex iocinerē si pus cruetū exit: mortiferū est. At ex suppurationibus hæc pessime sunt: quæ intus tendunt sic ut exteriorem quoq; cutē decolorēt. Ex his deinde: quæ in exteriorē partē prorūpit: quæ maxie: quæq; planissime sunt. Quod si ne rupta quidē uomica uel pute extrinsecus emissio febris geuit: aut quāuis quieuerit: tamē repetit. itē si sitis est: si cibi fastidiū: si uenter liquidus: si pus est lituidū & pallidū: si nihil ager excreat: nisi pituitā spumātē: periculū certū est. Atq; ex his quidē suppurationibus: quas pulmonis morbi cōcitantur: fere senes moriuntur: ex cæteris iuniores. At in tabe spurū mixtū purulētū: febris assidua: quæ & cibi tempora eripit & siti affigit in corpore tenui periculū subesse testatur. Si quis etiā in eo morbo diutius traxit: ubi capilli fluunt: ubi urina quæ dā araneis filis subsideria ostēdit. atq; in his odor scædus est: maxieq; ubi post hæc orta deiectio est: protinus mori. Vtiq; si tēpus autūni est: quo fere qui cætera parte anni traxerūt: resoluūtur. Itē pus expuissē in hoc morbo: deinde ex toto spere desissē: mortiferum est. Solēt ēt in adolescētibus ex eo morbo uomica: fistulæq; oriri: quæ nō facile sanescunt: nisi si multa signa bonæ ualitudinis subsēcuta sunt. Ex reliquis uero minime facile sanātur uirgines: aut hæc mulieres: quibus super tabē menstrua suppressa sunt. Cui uero sano subitus dolor capitis ortus est: dein somnus oppressus sic ut stertat: neq; expurgiscatur: intra septimū diē pereūdū est: magis si eū aluus cita nō antecesserit. Si palpebræ dormientis nō coeūt. si albi oculorū apparet. Quos tamē ita mors sequitur: si id malū nō est febre discussū. At aqua inter cutē si ex acuto morbo coepit ad sanitatē raro pducitur. utiq; si cōtraria his quæ supra posita sunt subsequunt. æque in ea quoq; tussis spē tollit. Itē si sanguis sursū deorsūq; erupit: & aqua mediū corpus impleuit. Quibusdā etiam in hoc morbo tumores oriuntur: deinde desinunt: deinde rursus assurgūt. Hi quidē tiores sunt: quā qui supra cōprehensī sunt: si attendunt. Sed fere fiducia secundæ ualitudinis opprimuntur: illud iure aliquis mirabitur: quomodo quædā simul & affligunt nostra corpora & parte aliqua tueant. Nā siue aqua inter cutē quem impleuit: siue i magno abscessu multum puris coitū: simul id omne effudisse æque mortiferum est: ac si quis sani corporis uulnere factus exangui est. Articuli uero qui sic dolent ut super eos ex callo quædā tubercula innata sunt: nunquā liberantur. quæq; eorum uitia uel in senectute coeperunt: uel in senectutē ab adolescentia peruenerunt: ut aliquādo leniti possunt: sic nūquam ex toto finiuntur. Morbus quoque comitialis post annum quintū & uigesimū ortus ægre curat: multoq; ægrius his q̄ post q̄dragēsimū annū coepit: adeo ut in ea ætate aliqd i natura spei uix q̄quā i medicia sit. In eodē morbo si simul totū corpus afficitur: neq; ante in p̄ribus aliq; ueniētis mali sensus est: sed hō ex iprouiso cōcidit. cuiuscūq; is ætatis ē uix sanescit. Si uero aut mēs laxa ē: aut neruorū facta resolutio: medicinæ locus nō ē. Deiectionibus quoque si febris accessit: si inflammatio iocineris: aut præcordiorum: aut uentris: si in modica sitis: si longius tempus: si aluus uariā cum dolore est: etiam mortis periculum subest: maximeq; si inter hæc tormina uetera esse coeperunt: isq; morbus maxime p̄eros absumit usque ad annum decimum. Cæteræ ætates facilius sustinent. Mulier quoque grauida eiusmodi casu rapi potest: atq; etiam si ipsa conualuit: partum tamen perdit. Quin etiam tormina ab atra bile orā mortifera sunt. aut si sub his extenuato iam corpore subito nigra aluus profluxit: aut intestinorū leuitas: Periculosior est: si frequens deiectio est. Si uenter omnibus horis & cum somno & sine hoc profluit. Si similiter noctū & interdū. Si quod excernitur aut crudum est: aut nigrum: & præter id etiam leue & mali odoris sit: si sitis urget. si post potionem urina non redditur. quod euenit quia tunc liquor omnis non in uescam: sed intestina descendit. si os exulceratur. si rubet facies & quæ si maculis quibusdā colorum omnium distinguitur. si uenter esse quasi fermentatus: pinguis atq; rugosus: si & cibi cupiditas non est. Inter quæ cum euident mors sit: multo euidentior est: si iam longum quoque id uitium est: maxime etiam si in corpore senili est. si uero in tenuiori intestino morbus est: uomitus: singultus: neruorum distentio: delirium: mala sunt. At in morbo arquato durum fieri iecur perniciosissimum est. Quos lenis male habet si tormina prehenderunt: deinde inuēsa sunt: uel in aquam inter cutē: uel intestinorum leuitatem: uix ulla medicina pericu-

Io subtrahit. Morbus intestini tenuioris: nisi resolutus est: intra septimum diem occidit. Mulier ex partu si cum febre uehementibus etiam & assiduis capitis doloribus premitur: in periculo mortis est. si dolor atq; inflammatio est in his partibus: quibus uiscera continentur: frequenter spirare signum malum est. Si sine causa longus dolor capitis est: & in ceruicis ac scapulas trāsit: rursumq; in caput reuertitur: aut a capite ad ceruices scapulasq; peruenit: pernitiosus est: nisi uomitam aliquam excitauit sic: ut pus extus flueret. aut nisi sanguis ex aliqua parte prorupit: aut nisi in capite multa prurigo: totius corpore pustulae ortae sunt. Aequae magnum malum est ubi torpor atq; prurigo per uagatur modo per totum caput modo in parte: aut sensus alicuius ibi quasi frigoris est: eaq; ad summam quoq; linguam perueniunt. Et cum in hisdem abcessibus auxilium sit: eo difficilius sanitas est: quo minus saepe sub his malis illi subsequunt. In coxae uero doloribus si uehemens torpor est: frigiditasq; cruris & coxae: alius nisi coacta non reddit: idq; quod excernitur mucosum est: iamq; aetas eius hominis quidragiesimum annum excessit: morbus erit longissimus: minimeq; annuus: neq; finire poterit: nisi aut uere aut autumnio. Difficilis aequae curatio est in eadem aetate ubi humoru dolor: uel ad manus peruenit: uel ad scapulas tendit: torporemq; & dolorem creat: neq; bilis uomitu leuatur. Quaecumq; uero parte corporis membrum aliquod resolutum est: si neq; mouetur & emacrescit: in primum habitum non reuertitur: eoq; minus quo uetustius id uitium est: & quo magis in corpore senili est. Omnisq; resolutioni neruorum ad medicinam non idonea tempora sunt: hyems & arumnis. aliquid separatim post uere & aestate. Itq; morbus medicocris uix sanatur. uehemens sanari non potest. Omnis etiam dolor minus medicina patet: qui fudum pcedit. Mulieri grauida: si subito mammae emacruerūt: abortus periculum est. Quae neq; peperit: neq; grauida est si lac habet: mensuris defecta est. Quartana aestiua breuis: autumnalis fere longa est: maximeq; quae coepit hyeme appropinquante. si sanguis profluxit. deinde secuta esse dementia cum distentione neruorum: periculum mortis est. Itemq; si medicamentis purgatum & adhuc inanem neruorum distentio oppressit: aut in magno dolore extremas partes frigent. Neq; is ad uitam redit: qui ex suspensio spumante ore detractus est. Alius nigra sanguini atro similis repetina siue cum febre siue etiam sine hac est: perniciosa est.

De morborum curationibus.

Caput octauum.

Ognitis inditis: quae nos uel spe consolatur: uel metu terreat: ad curationes morborum transeundum est. Ex his quaedam communes sunt: quaedam proprie communes: quae pluribus morbis opitulantur. Proprie: quae singulis. Ante de communibus dicam. Ex quibus tamen quaedam non aegros solum: sed sanos quoq; sustinent. quaedam in aduersa tantum ualitudine adhibentur. Omne uero auxilium corporis: aut demit aliquam materiam: aut adiciit: aut euocat: aut reprimt: aut refrigerat: aut calefacit: si simulq; aut durat aut mollit. Quaedam non uno modo tantum: sed etiam duobus inter se non contrariis adiuuant. Demitur materia: sanguinis detractio: cucurbitula: deiectione: uomitu: fritione: pellatione: omniq; exercitatione: corporis abstinentia: sudore. De quibus protinus dicam.

De sanguinis detractioe per uenas.

Caput nonum.

Anginem incisā uena mitti nouū nō est. Sed nullū pene morbū esse: in quo non mittatur: nouum est. Item mitti iunioribus & foeminis uterū nō gerentibus: uetus est. In pueris uero idem experiri & in senioribus & in grauidis quoq; mulieribus: uetus nō est. si quidē antiqui primam ultimāq; aetate sustinere nō posse hoc auxilii genus iudicabāt: persuaserātq; sibi mulierem grauidam: quae ita curata esset: abortū esse facturā. Postea uero usus ostendit nihil ex his esse perpetuum: aliaq; potiones obseruationes adhibendas esse: ad quas dirigi curātis cōsiliū debeat. Interest enim nō quae aetas sit: neq; quid in corpore intus gerat: sed quae uires sint. Ergo si iuuenis ibecillus est: aut si mulier: quae grauida nō est: parum ualeat: male sanguis emittitur. Emoritur enim uis si quae supererat hoc modo erepta est. At firmus puer & robustus senex & grauida mulier ualens: tuto curantur. Maxime tamē in his medicus imperitus falli potest: quia fere minus roboris illis aetatibus subest. Mulieri q; praegnati post curationē quoq; uiribus opus est nō tantū ad se sed etiā ad partum sustinendū. Nō quicquid autē intentionē animi aut prudentiā exigit: protinus faciendū est: cū praecipua in hoc ars sit: quod non annos numeret: neq; cōceptionem solam uideat: sed uires aestimet: & ex eo colligat: possit nec ne supesse quod uel puerū: uel senem: uel in una muliere qd' duo corpora simul sustineat. Interest enim inter ualens corpus & obesum: inter tenue & infirmū. Tenuioribus magis sanguis: plenioribus magis caro abundat. Facilius itaq; illi detractioe eiusmodi sustinet: celeriusq; ea si nimium est pinguis: affligit. Ideoq; uis corporis melius ex uenis quam ex ipsa specie aestimatur. Neq; enim solum haec cōsideranda sunt: sed etiam morbi genus quod sit. Vtrum superans an deficiens materia laeserit. Corruptum corpus sit an integrum. Nam si materia uel deest: uel integra est: istud alienum est. At si uel copia sui male habet: uel corrupta est: nullo modo melius succurritur. Ergo uehemens febris ubi rubet corpus: plenaeq; uenae tument: sanguinis detractioem requirit. Item uiscerum: morbi: neruorumq; resolutio & rigor & distentio: quicquid deniq; fauces difficultate spiritus strangulat. quicquid subito suppremit uocem. quisquis intolerabilis dolor est: & quacumq; de causa ruptum aliquid intus atq; collisum est. Item malus corporis habitus: omneq; acuti morbi: qui modo ut supra dixi non infirmate sed onere nocent. Fieri tamen potest: ut morbus quidem id desideret: corpus autem uix pati posse uideat. Sed si nullū

tamen apparet aliud auxiliū: periturusq; sit qui laborat nisi temeraria quoq; uia fuerit adiutus: in hoc statu: boni medici est ostēdere: quā nulla spes sine sanguinis detractioe sit: fateriq; quātus in hac ipsa re metus sit. Et tunc demū si exigerit: sanguinem mittere. De quo dubitari in eiusmodi re nō oportet: Satiū est enim anceps auxiliū experiri: quā nullum. Idq; maxime fieri debet ubi nerui resoluti sunt. Vbi subito aliquis obmutuit. Vbi angina strangulat. Vbi prioris febris accessio pene cōfecit: paremque subsequi uerisimile est: neq; eandē uidēf sustinere aegri uires posse. Cum sit autē minime crudo sanguis mittendus: tamen ne id quidē perpetuū est. Neq; enim semp concoctionē res expectat. Ergo si ex superiore parte aliquis decidit. si cōfusus est. si ex aliquo subito casu sanguine uomit: quāuis paulo ante sumpsit cibū: tamen protinus ei demēda materia est: ne si subsederit: corpus affligat. Idemq; etiā in aliis casibus repentinis qui strāgulatū dīctum erit. At si morbi ratio patiet: tunc demū nulla cruditatis suspēctio remanēre id fiet. Ideoq; ei rei uidēf aptissimus aduersa ualitudinis dies secundus aut tertius. Sed ut aliquādo etiam primo die sanguinē mittere necesse est: sic nunq̄ utile post diem quartū est: cum iam spatio ipso materia & exhausta est & corpus corrumpit: ut detractio imbecillum id facere possit: nō possit integrum. Quod si uehēmēs febris urget in ipso impetu eius sanguinem mittere: hominem iugulare est. Expectāda ergo remissio est. si nō decreuit: sed crescere desinit: neq; speratur remissio: tunc quoq; quāuis peior: sola tamen occasio nō omittēda est. Fere etiam ista medicina ubi necessaria est: in biduum diuīdenda est: Satiū est enim iprimū leuare aegrum: deinde perpurpare: quam simul omni ui effusa fortasse pręcipitare. Quod si in cura quoq; aqua: quę inter cutem est ita respōdet: quanto magis necesse est in sanguine rēpondeat? Mitri uero is debet si totius corporis causa sit: ex brachio. si partis alicuius. ex ea ipsa parte: aut certe quam proximā. quia non ubiq; mitti potest sed in temporibus in brachiis iuxta talos. Neq; ignoro quosdā dicere quam longissime sanguinem inde ubi lædit: sse mittendū. Sic enim aucti materię cursum: ac illo modo in id ipsum quod grauat euocari. Sed id ipsum falsum est. Proximū enim locum primo exaruit. Ex ulterioribus autem eatenus sanguis sequitur: quatenus emittitur ubi is suppressus est: quia nō trahitur: ne uenit quidē. Videtur tamē usus ipse docuisse: si caput fractū est: ex brachio potius sanguinē mittendum esse. Si quod in humero uicium extet: altero brachio: credo quia si quid parum cesserit: opportuniore hæ partes iniurię sūt: quę iam male habent. Auertitur quoq; interdum sanguis: ubi alia parte prorumpens. alia emittitur. Desinit enim fluere quia uolumus: inde obiectis quę prohibeant: alio dato itinere. Mittere autem sanguinē cum sit expeditissimum: uisum habentibus: tum ignaro difficillimum est. Iuncta enim est uena arteriis. his nerui. Ita si neruū scalpellus attingit: sequitur neruūq; distentio: ea quę hominē crudeliter confumit. At arteria incisa neq; coit: neq; sanescit: interdum etiam ut sanguis uehēmēter erumpat: efficit. Ipsius quoq; uenę: si forte præcisa est: capita comprimuntur: neq; sanguinē emittūt. At si timide scalpellus demittitur: summam cutē lacerat: neq; uenā incidit. Non nunq̄ etiam ea latet: neq; facile reperitur. Ita multę res id difficile incio faciunt. quod perito facillimū est. Incidenda ad mediū uena est: ex qua cum sanguis erumpit: colorē eius habendumq; oportet attendere. Nam si his crassus & niger est: uictiosus est: idēq; utiliter effunditur. Si rubet & pellucet: integer est. Ea q; missio sanguinis adeo nō prodest: ut etiam noceat protinusq; is suppressiēdus est. Sed id euenire nō potest sub eo medico: qui scit ex quali corpore sanguis mittendus sit. Illud magis fieri solet: ut æque niger assidue ac primo die pfluat. Quod quāuis ita est: tamen si iam satis fluxit: suppressiēdus est. Semperq; ante finis faciendus est: q̄ anima deficiat. Deligādumq; brachiū super imposito expresso ex aqua frigida penicillo & postero die aduerso medio digito uena feriēda: ut recens coitus eius resoluat: iterumq; sanguinem fundat. Siue autem primos: siue secundo die sanguis: qui crassus & niger initio fluxerat & rubere & pellucere coepit: satis materię detractum est: atq; quod superest: sincerum est. Ideoq; protinus brachium deligādum: habendūq; ita est: donec ualens cicatrícula sit. quę celerime in uena confirmatur.

De sanguinis detractioe per cucurbitulas.

Caput. x.

Vcurbitularum uero duo genera sunt: æneum & cornu. Aenea altera patet: altera clausa est. Cornea altera parte aque patens: altera foramen habet exiguū. In æneam linamentum ardens conicitur: ac sic os eius corpori aptatur: imprimiturq; donec inhæreat. Cornea per se corpori imponitur: deinde ubi ea parte qua exiguum foramen est: ore spiritus adductus est: superq; cæra causā id clausum est: aque inhærescit. Vtraq; non ex his tantum materię generibus: sed etiam ex quolibet alio recte fit. At si cætera defecerunt: caliculus quoq; aut pultarius oris compressioris: ei rei cōmode aptatur. Vbi inhæsit: concisa ante scalpello cutis est sanguinē extrahit. si integra est: spiritū. Ergo ubi materia quę intus est: lædit. illo modo. Vbi inflatio: hoc imponi solet. Vfus autem cucurbitulę præcipuus est: ubi non in toto corpore sed in parte aliqua uitium est. quam exhauriri ad confirmandam ualitudinem satis est. Idq; ipsum testimonium est etiam scalpello sanguinē ubi mēbro succurrit: ea ea potissimū parte: quę iam læsa est: esse mittendū: quod nemo cucurbitulā diuerſæ parti imponit: nisi quā pūssionē sanguinis eo auertit: sed ei ipsi quę dolet quęq; liberāda est. Opus etiam cucurbitula potest in morbis longis: quāuis etiam spācium aliquod accessit: siue corrupta materia: siue spiritu male habēte. In acutis quoq; quibuscūq; si & leuari corpus debet: & ex uena sanguinē mitti uires nō patiunt. Idq; auxiliū ut minus uehēmēs ita magis tutū. Neq; unq̄ periculosum est etiā si in medio febris ipetu etiā si in cruditate adhibet. Ideoq; ubi sanguinem mitti opus est: si incisa uena. præcepti periculum est: aut si in

parte corporis etiam uitium est: huc potius cōfugiendū est. Cum eo tamen ut sciamus: hic ut nullum periculū: ita leuius præsidiū esse: nec posse uehementi malo: nisi aque uehemēs auxiliū succurrere.

De deiectione.

Caput.xi.

Deiectionē autem antiqui uariis medicamētis: crebraq; alui ductione in oībus fere morbis mo-
 d liebant: dabantq; aut nigrū ueratū: aut filiculā: aut squamā aris: quā lepidochalcon graci uo-
 cant: aut lactucā marinā: lacuius gutta panī adiecta abunde purgat: aut lac uel asinum uel
 bubulū uel caprinū: eiq; salis paulū adiciēbant: decoquebantq; id: & sublati his: quæ coierant: quod
 quasi serum supererat: bibere cōgebant. Sed medicamenta stomachū fere lædunt. Ideoq; omnibus ca-
 thartici aloe miscenda est. Alius si uehementius fuit: aut sapius ducit: hominē infirmat. Ergo nunq;
 in aduersa ualitudine medicamentū eius rei causā recte datur: nisi ubi is morbus sine febre est. Vt cū
 ueratrum nigrum: aut atra bile uexatis: aut cum tristitia infantiētib;: aut is quorū nerui parte aliqua
 resoluti sunt: datur. At ubi febres sunt: satius est eius rei causā cibos potioneq; assumere: qui simul &
 alant & uentrem molliant. Suntq; ualitudinis genera: quib; ex lacte purgatio cōuenit. Plerunq; uero
 alius potius ducenda est. quod ab Asclepiade quoq; sic temperatū: ut tamen seruatum sit. uideo ple-
 runq; seculo nostro præteriri. Est autē ea moderatio: quam is secutus uidet: aptissima: ut neq; sæpe ea
 medicina tentetur: & tamen semel sumptum uel bis: nō omittatur. Si caput graue est: si oculi caligant.
 si morbus maioris intestini est: quod graci colum nomināt. si in imo uentre: aut in coxa dolores sunt.
 si in stomachū quædam biliosa cōcurrunt: uel etiam pituita eo: si humore uel aliquis aquæ similis con-
 fert. si spiritus difficilis redditur. si nihil per se uenter excernit. utiq; si iuxta quoq; stercus est & intus
 remanet. ut si stercoreis odorem nihil deiiciens ager ex spiritu suo sentiat: aut si corruptū est quod ex-
 cernitur: aut si prima inedia febrē non sustulit. aut si sanguinē mitti: cum opus sit: uires nō patiuntur:
 tempusq; eius rei præterit. aut si multū ante morbū aliquis portauit. aut si is qui sæpe uel sponte uel
 casu purgatus est: subito habet aluū suppressam. Seruanda uero illa sunt: ne ante diem tertiū ducatur.
 ne ulla crudelitate subsistant. ne in corpore infirmo: diuq; in aduersa ualitudine exhausto: neue in eo:
 cui satis alius reddit quotidie quīue eam liquidā habebit. ne in ipso accessionis impetu. quia qd̄ tum
 infusum est: alio cōtinetur: regessitq; in caput multo grauius periculum efficit. Prædie uero abstinē-
 ri debet ager: ut aptus tali curationi sit. Eodē die ante aliquot horas aquā calidam habere: ut superio-
 res eius partes madescant. tum iniicienda alius est: si leui medicina contenti sumus: pura aqua: si pau-
 lo ualentiori: mulla: si leni ex aqua: in qua scœnum graciū uel priſana uel malua decocta sit. Si reprimē-
 di causā: ex uerbenis. acris autē est marina aqua uel alia sale adiecta: atq; utraq; decocta cōmodior est.
 Acrior sit adiectio uel oleo uel nitro uel melle quoq;. Si acrior esteo plus extrahit: sed minus facile su-
 stinetur. Id quod infundit: neq; frigidum esse oportet: neq; calidū: ne alterutro modo lædat. Cū infu-
 sum est: quantum fieri potest continere se in lectulo debet agere: ne primæ cupiditati deiectionis pro-
 tinus cedere. Vbi necesse est tum demum desiderare. Fereq; eo modo decepta materia superioribus par-
 tibus leuatis morbū ipsum molliat. Cū uero quotiens res coegit desidēdo aliquis se exhaustus: paulisper
 debet cōquiescere: & ne uires deficiant: utiq; eo die cibū assumere. qui plenior an exiguus sit dandus:
 ex ratione eius accessionis: quæ expectabitur: aut in metu nō erit: æstimari oportebit.

De uomitu.

Caput.xii.

T uomitus ut in secūda quoq; ualitudine sæpe necessarius biliosus est: sic etiam in his morbis:
 a quos bilis cōcitauit. Ergo omnibus: qui ante febres horrore & tremore uexant: omnibus: qui
 colera laborāt: omnibus etiā cum quadā hilaritate infanientibus: & comitali quoq; morbo op-
 pressis: necessarius est. Sed si acutus morbus est: sicut in colera si febris est: inter horrores: asperiori-
 bus medicamētis opus nō est. sicut in deiectionibus quoq; supra dictū est. satiusq; est ea uomitus causā
 fumiq; sanis quoq; fumenda esse proposui. At ubi longi ualētēq; morbi sine febre sunt: ut comitia-
 lis aut infania: ueratro quoq; albo utendum est: id neq; hyeme neq; æstate recte datur: optime uereto
 lerabiliter autumno. Quisq; daturus erit: id agere ante debet: ut accepturi corpus humidius sit. Illud
 scire oportet. omne eiūsmodi medicamentū: quod potui datur: non semp̄ agris prodesse: semp̄ sanis
 nocere.

De frictione.

Caput.xiii.

Frictione uero & gestatione adeo multa Asclepiades tanq̄ inuentor eius posuit: quod in eo
 a uolumine quod cōmuniū auxiliorū scripsit: cū triū tantū faceret mentionē: huius & equi & ge-
 statiōis: tamē maximā partē in hoc cōsumpsit. Oportet autē neq; recētiore uiros in his frau-
 dare: quæ uel reppererunt: uel recte secuti sunt. & tamen ea: quæ apud antiquiores aliquos posita sunt:
 auctoribus suis reddere. Neq; dubitari potest quin latius quidē & dilucidius ubi & quomodo frictio-
 ne utendū esset Asclepiades præceperit: nihil tamen reppererit: quod nō a uetustissimā uictore Hip-
 pocrate paucis uerbis cōprehensum sit. q̄ dixit. *frictione si uehemēs sit: durari corpus: si lenis molli: si*
multa: minui: si modica impleri. Sequit̄ ergo ut tū utendū sit: cū aut astringendū corpus sit: qd̄ fluēs est. aut
 molliendū qd̄ iduruit. aut digerendū in eo qd̄ copia nocet. aut alendū id q̄ tenue & ifirmū est. Quas ta-
 men species si q; curiosus æstimet qd̄ iā ad medicū nō p̄tinet: facile itelliget oēs ex una causā pēdere
 quæ demit. Nā & astringit aliqd̄ eo dēpto: qd̄ iterposuit ut id laxare: effecerat. & molliē eo detractō:
 quod duriciē creabat & ipsē nō ipsa frictione: sed eo cibo: qui postea usq; ad cutē deiectione quadā re
 laxatā penetrat. Diuersaq; uero rerū in modo causā est. Inter unctionē autē & frictionē multū itereſt.

Vngi. n. leniterq; pertractari corpus etiā in acutis & recentibus morbis oportet: in remissione tamen & ante cibum. Longa uero frictione uti neq; in acutis morbis neq; increscentibus conuenit: præter q̄ cū phreneticis somnus ea requirit. Amat autē hoc auxiliū ualitudo longa & iam a primo impetu inclinata: Neq; ignoro quosdā dicere omne auxiliū necessarium esse increscentibus morbis: non cum iam per se finiunt. Quod non ita se habet. Potest. n. morbus etiā qui per se finē habiturus est: citius tamen adhibito auxilio tolli. qd̄ duabus de causis necessariū est: ut & q̄ primum bona ualitudo cōtingat & ne morbus qui remanet: iteq; quīs leui de causa exasperetur. Potest enim morbus minus grauis esse q̄ fuerit: neq; ideo tamen solui: sed reliquiis quibusdā inhærere: quas admodū aliquod auxiliū discutit. Sed ut leuata quoq; aduersa ualitudine recte frictio adhibeā: sic nunq̄ adhibenda est febre infestetur. Vege si fieri poterit cū ex toto corpus ea uacabit: minus certe cū ea remisit. Eodē autē modo in tutis corporibus esse debet: ut cū infirmus aliquis implendus modo est in partibus: aut quia ipsius uis mēbri imbecillitas id requirit: aut quia alterius. Nā & capitis longos dolores ipsius frictio leuat. Nō in impetibus tamen doloris & membrū aliquid resoluū ipsius frictione confirmat. Longe tamen sapius aliud perficiendū est cum aliud dolet: maximeq; cū a summis aut a mediis partibus corporis euocare materiam uolumus: ideoq; extremas partes perfricamus. Neq; audiendi sunt: qui numero finiunt quotiens aliquis pfricandus sit. Id enim ex uiribus hominis colligendū est. Et si is per infirmus est: potest satis esse quinquagies. si robustior: potest ducentes esse faciendū. Inter utrunq; deinde prout uires sunt. Quo fit ut etiā minus sæpe in muliere: quā in uiro: minus sæpe in puero uel sene: quā in iuvene manus dimouē dā sint. Deniq; si certa mēbra perfricantur: multa ualentq; frictione opus est. Nam neq; totū corpus infirmari cito per partē potest: & opus est quā plurimū materie digerī: siue id ipsum membrū siue per id aliud leuamus. Et ubi totius corporis imbecillitas hanc curationē per totū id exigit: breuius esse debet & lenior: ut tantūmodo summā cutem emolliat: quo facilius capax ex recenti cibo nouæ materie fiat. In malis iam agrū esse testat: ubi exterior pars corporis frigit: interior cū siti calet: ut supra posui. Sed tunc quoq; unicū in frictione præsidū est. quæ si calorē in cutem euocauit: potest alicui medicina locum facere.

De gestatione.

Caput. xliii.

Estatio quoq; longis etiā & inclinatis morbis aptissima est. utilisq; est & his corporibus: quæ iam ex toto febre carent: sed adhuc exerceri per se nō possunt: & his quibus lentæ morboz reliquiae remanēt: neq; aliter elidunt. Asclepiades etiā in recenti uehemētīq; febre præcipueq; ardente ad discutiendā eam gestatione dixit utendū esse. Sed id periculose fit: meliusq; quiete eiusmodi impetus sustinet. Si quis tamen experiri uolet: sic experiat. si lingua nō erit aspera: si nullus tumor: nulla durities: nullus dolor uisceribus aut capiti: aut præcordiis suberit. Et ex toto nunq̄ gestari corpus dolens debet: siue id in toto: siue in parte est: nisi tamen solis neruis dolentibus. neq; unq̄ in recenti febre: sed in remissione eius. Genera autē gestationis plura sunt adhibēda: quæ sunt & p. uiribus cuiusq; & pro opibus: ne aut imbecillū hominē nimis digerant: aut humili obsint. Gestationū lenissima est naui uel in portu uel in flumine uehementior in alto mari naui uel lectica aut scanno: acrior uehiculo. Atq; hæc ipsa & intendi & leniri possunt: si nihil horum est: si suspēdi lectus debet & moueri. si ne id qui dem est: certe uni pedi lecti funiculum subiiciēdus est: atq; ita lectus huc & illuc manu impellendū. Et leuia quidē genera exercitationis: infirmisimīs conueniunt. Valētiora uero his qui grauiū morborū initia sic sentiunt: ut adhuc febre uacēt. Quod & in tabe & in stomachi uititiis & cū aqua cutē subit & interdū in morbo regio fit: Aut ubi quidā morbi: qualis comitialis: qualis isania est sine febre: quīs diu manēt. In q̄bus affectibus ea quoq; genera exercitationū necessaria sunt: quæ cōprehendimus eo loco: quo quēdammodū sanis: neq; firmi homines se gererent: præcepimus.

De abstinentia.

Caput. xlv.

Abstinentia uero duo genera sunt: Alterg ubi nihil assumit ager: Alterg ubi nō nisi qd̄ oportet. Initia morboz primū famem stimat: desiderat: ipsi deinde morbi: moderationē: ut neq; aliud quā expedit: neq; eius ipsius nimium sumat. Neq; enim cōuenit iuxta inediā protinus: facietatē esse. Quod si sanis quoq; corporibus inutile est: ubi aliqua necessitas famem fecit: quāto inutilius: est in corpore etiā agro: Neq; ulla res magis adiuuat laborantēq; tēpestiua abstinentia. Intemperates homines apud nos ipsi cibi tempora curatibus dant. Rursus alii tempora medicis pro dono remittunt: sibi ipsis modū uendicant: Liberaliter agere se credūt qui cætera illoz arbitrio relinquūt: in genere cibi liberi sunt: quasi quærat quid medico liceat: nō quid agro salutare sit. Cui uehementer nocet: quo tiens in eius quod assumitur uel tēpore uel modo uel genere peccatur.

De sudore. Caput. xvi.

Vdor etiā duobus modis elicit: aut sicco calore: aut balneo. Sicco calor est & harenæ calidæ & laconici & clibani & quorūdā naturalium sudatiōes. ubi e terra profusus calidus uapor ædificio includit: sicut sup̄ baias in myrtetis habemus. Præter hæc sole quoq; & exercitatiō is mouet. Vtiliaq; hæc genera sunt quotiens humor intus nocet: q̄ digerēdus est. Ac neruoz quoq; quædā uitia sic optime curant. sed cætera infirmis possunt cōuenire. solet exercitatio tantū robustioribus qui tamē sine febre: uel initio morbi: uel etiā grauibz morbis tenent. Cauēdū autē est neqd̄ horz uel in febre uel in cruditate tēret. At balnei duplex usus est. Nā mō discussis febribz initū cibi: pleniorisq; uinici: firmioris ualitudini facit: mō febrē ipsā tollit. fereq; adhibet ubi summā cutē relaxari euocarip corruptū humorē & habitū corpis mutari expedit. Antiqui timidiuz eo utebant. Asclepiades audacius.

Necq; terrere autem ea res: si tempestiua est: debet, & ante tempus nocet. Quisq; febri liberatus est: simul atq; ea uno die non accessit: qui proximus est post tempus accessionis: tuto lauari potest. At si circuitum habere ea febris solita est: sic ut tertio quartoue die reuertatur: quandoq; non accessit: balneum tutum est. Manētib; uero adhuc febribus: si hæz sunt lentæ: lienetq; iamdiu male habent: recte medicina ista tentatur. Cum eo tamen ne præcordia dura sint: neue ea tument: neue lingua aspera sit: neue aut in medio corpore: aut in capite dolor ullus sit: neue tum febris increfcat. At in his quidē febribus: quæ certū circuitum habent: duo balnei tempora sunt. alterge ante horrorem: alterum febre finita. In his uero: qui lentis febrilibus diu detinentur. cum aut ex toto recessit accessio: aut si id nō solet certe lenita est: namq; corpus tam integrū est: quā maxime esse in eo genere ualitudinis solet: imbecillus homo iturus in balneū uitare debet: ne ante: frigus aliquod experiat. Vbi in balneū uenit: paulisper resistere: experitq; num tempora alstringat & an sudor aliquis oriatur. Illud si incidit: hoc non secutum est: inuile eo die balneū est: perungendus est is leniter & auferendus est: uitandūq; omnimodo frigus: & abstinentia utendum. At si temporibus integris: primū ibi: deinde alibi sudor incipit: fouendum os aqua calida: tum in folio desidendū est: atq; ibi quoq; uidendum: num sub primo contractu aquæ calidæ summa cutis inhorrescat, quod uix tamen fieri potest: si priora recte accesserunt. Certum id autē signum inutilis balnei est. Ante uero: an postea quā in aquam calidam se demittat aliquis perungi debeat: ex ratione ualitudinis suæ cognoscat. Fere tamen: nisi ubi nominatim: ut postea fiat id præcipitur: moto sudore leuiter corpus perungendū: deinde in aquā calidam demittendū est. Atq; hic id quoq; habenda uirtutis ratio est. Necq; cōmittendum ut per æstum anima deficiat: sed maturius auferendum: curiosiq; in uestimentis inuoluendus est. ut neq; ad eum frigus aspiret: & ibi quoq; anteq; aliquid assumat: insudet. Fomenta quoq; calida sunt: milium: sal: harena: quodlibet eoz calefactum & in linteum coniectū. Si minore uis opus est: etiam solum linteū. At si maiore: extinctio: in uolutiq; panniculi & sic circumdati. Quin etiam calido oleo replentur utriculi: & in uasa fictilia: ad similitudinē quas lenticulas uocant: aqua conicitur: & sal sicco linteo excipitur. demittiturq; in aquā bene calidā tum super id membrū: quod fouendum est: collocatur: iuxtaq; ignē feramenta duo sunt capitibus paulo latoribus: alterumq; ex his demittitur in eum salem: & aqua super leuiter aspergitur. Vbi frigere coepit: ad ignē refertur: & idem in altero sit: deinde inuicem in utroq; inter quæ delectid salus & calidus succus: qui cōtractis aliquo morbo neruis opitulatur. His omnibus commune est digerere id quod uel præcordia onerat: uel fauces strāgular: uel in aliquo mēbro nocet. Quando autem quoq; utendū sit: in ipsis morboz generibus dicitur.

Qui cibipotione: uel aut ualētis aut mediæ aut imbecillæ materiæ sint. Caput. xviij. Vm de his dictum sit: quæ detrahendo iuuant ad ea ueniendum est: quæ nos alunt: id est cibū & potione. hæc autē non omnium tantum morborum: sed etiam secundæ ualitudinis communia præsidia sunt. Pertinetq; ad rem omnium proprietates nosse. primū ut sani sciant quomodo his utantur. deinde ut exequentibus nobis morborum curationē liceat species rerum: quæ assidue necessaria erunt subiuicere. Necq; necesse est subinde singulas eas nominare. Scire igit oportet oia legumina: quæq; ex frumētis panificia sunt: generis ualētissimi esse. Id ualentissimū uocō: in quo plurimum alimentī est: item omne animal quadrupes dominatum. omnem grandem feram: quales sunt capræ: ceruus: aper: onager: omnem grandem auem: quales sunt anser & pau & grus. omnes beluas marinas: ex quibus cetos est: quæq; his pares sunt. Item mel & caseum. quo minus mirum est: opus pisciorum: ualentissimū esse: quod ex frumento: adipemelle. caseo constat. In media uero materia numeri ex oleribus debere ea: quorum radices uel bulbos assumimus. Ex quadrupedibus leporem aues omnes a minimis ad phœnicopterum. item pisces omnes: qui salem nō patiuntur: solidiue saliantur. Imbecillissima uero materiam esse omne olus & quicquid in cauliculo nascitur. qualis est cucurbita & cucumis & capparitis: omnia poma: oleas: cocleas: itemq; conchilia. Sed quauis hæc ita discreta sunt: tamen etiam quæ sub eadē specie sunt: magna discrimina recipiunt: aliaq; res alia: uel ualentior est uel infirmior. Si quidē pluri alimentī est in carne: quā in ullo alio. Firmius est triticum: quam milium: id ipsum: quam hordeum: & ex tritico firmissima siligo: deinde similia: deinde cui nihil ademptū est: qd̄ autopsy: non græci uocant: infirmior est. ex polline infirmissimus cibarius panis. Ex leguminibus uero ualētior faba: uel lenticula: quā pisum. Ex oleribus ualētior rapa: napiq; & omnes bulbi. in quibus cepam quoq; & allium numero: quā pastinaca: uel quæ specialiter radiculæ appellat. Item firmior brassica & beta & porrum: quam lactuca: uel cucurbita: uel asparagus. At ex fructibus furculogē ualentiores uia: ficus: nucēs: palmulæ: quā quæ poma propriæ nominantur. Atq; ex his ipsis firmiora: quæ succosā: quā quæ frigida sunt. itemq; ex his auib; quæ in media specie sunt. ualētior ea quæ pedibus: quā quæ uolatu magis nititur: & ex his quæ uolatu fidunt: firmiores sunt: quæ grādiore aues: quam quæ minutæ sunt ut ficedula & turdus: Atq; ex quoq; quæ in aqua degunt: leuiorē cibum præstāt: quam quæ natandi scientiam non habēt. Inter domesticas uero quadrupedes: leuissima suilla est: grauissima bubula. itemq; ex feris quoq; maris quodq; animal: eo robustior ex eo cibis est. Pisciumq; eorum: qui ex media materia sunt. quibus maxime utimur tamen: grauissimi sunt ex quibus. salamenta quoq; fieri possunt: qualis lacertus est. deinde qui quauis teneriores: tamen duri sunt: ut aurata: cornus: scarus: oculata: tum plani: post quos etiam leuiore lupi: mullig; & post hos omnes saxatiles.

Neq; uero in generibus rerū tantūmodo discrimen est; sed etiā in ipsīs. qđ & ætate sit & mēbro & solo & celo & habitu. nā quadrupes animal omne si lactans est; minus alimēti præstat. Itē quo tenerior pullus cohortalis est. In piscibus quoq; mediā ætas; quæ nondū summā magnitudinē impleuit. Deinde ex eodē sex uingulæ; rostrū; aures; cerebellū. ex agnō; hedoue cū pectolis totū caput aliquotū quā cætera mēbra leuiora sunt; adeo ut in mediā materia poni possint. Ex auius colla alæue recte ifirmis annuerant. Quod ad solū uero prinet; frumentū quoq; ualentius est collinū quā campestre. leuior piscis inter saxa editus; quā in harena; leuior in harena; quā in limo. Quo fit; ut ex stagno; uel lacu; uel flumine eadē genera grauiora sint. Leuiorq; qui in alto; quā qui in uado uiuit. Omne etiā fæge animal do mestico leuius; & quodcūq; humidio cælo; quā qđ sicco natū est. Deinde eadē omnia pinguiā; quam macra; recentia; quā fassa; noua; quā uetusta plus alimēti habēt. Tum res eadē magis alit iurulēta; quā assa; magis assa; quā frixa. Ouum durū ualentissimæ materiæ est; molle uel forbile; imbecillissimæ. Cū quæ panificia omnia firmissima sint; elota tamen quādā generis frumētū; ut alica; oriza; ptisana; uel ex hildē facta sorbitio; uel pulculla. Et aqua quoq; madens panis; imbecillissimis annumerari potest. Ex potionibus uero quæcūq; ex frumēto facta est; itemq; lac; mulsum; defrutū; passum; uinū aut dulce; aut uehemens aut mustū; aut magnæ uetustatis; ualentissimi generis est. At acētū; & id uinū; qđ paucorū annorū; uel austerum; uel lene est; in mediā materia est. Ideoq; infirmis nunq; generis alterius dari debet. Aqua osium imbecillissima est. firmiorq; ex frumēto potio est; quo firmius fuit ipsum frumentum. firmior ex eo uino; quod bono solo; quā quod tenui; quodq; tēperato cælo; quā quod aut nimis humidio; aut nimis sicco; nimisq; aut frigidio; aut calido natū est. Mulsum quo plus mellis habet; defrutū quo magis incoctū est; passum quo ex succiore uua est; eo ualentius est. Aqua leuissima pluuialis est; deinde fontana; tum ex flumine; tum ex puteo; post hæc ex niue; aut glacie. grauior his ex lacu; grauiissima ex palude. Facilis etiā & necessaria cognitio est naturā eius requirētibus. Nā leuis; pondere apparet; & ex his quæ pondere pares sunt; eo melior quæq; est; quo celerius & calefit & frigescit; quoq; celerius ex ea legumina peçoquunt. Fere uero sequi; ut quo ualentior quæq; materia est; eo minus facile cōcoquat; sed si concocta est; plus alat. Itaq; utendū est materiæ genere pro uiribus; modisq; oībus; pro genere sumendus. Ergo imbecillis hominibus; rebus infirmis; minus opus est. Mediocriter firmos; mediā materiā optime sustinet. & robustis apta; ualidissima est. Plus deinde aliquis assumere ex leuioribus potest. magis in his; quæ ualentissima sunt; temperare sibi debet.

Quæ natura ac proprietates cuiusq; rei sit; quæ uescimur. Caput. xviii.

Eg; hæc sola discrimina sunt; sed etiā aliæ res boni succi; aliæ mali sunt; quas euechylas; uel caco chylas græci uocant. Aliæ lenes; aliæ acres; aliæ crassiores pituitā in nobis faciunt; aliæ tenuiores; aliæ idoneæ sunt stomacho; aliæ alienæ sunt. Itemq; aliæ infant; aliæ ab hoc abfunt. aliæ calefaciunt; aliæ refrigerāt; aliæ facile in stomacho acescunt; aliæ non facile intus corrūpūnt. aliæ mouent alui; aliæ supprimūt. aliæ citant urinā; aliæ tardant. Quādā somnū mouent; quādā sensus excitant. Quæ oīa ideo noscēda sunt; quoniā aliud aliter; uel corpori uel ualitudini conuenit.

Quæ res boni succi sint. Caput. xix.

Oni succi sunt; triticū; siligo alica; oriza; amilū. Itē & lenes sunt & stomacho aptæ & calefaciūt; tragus; ptisana; lac; caseus mollis; omnis uenatio; omnes aues; quæ ex mediā materia sunt. Ex maioribus quoq; hæc; quas supra nominauimus. Medii inter teneros durosq; pisces; ut nullus & lupus uerna; lactuca; urtica; malua; cucumis; cucurbita; ouum forbile; portulaca; cochlea; palmutæ. ex pomis quodcūq; neq; acerbū; neq; acidū est. Vinū dulce uel lene; passum; defrutū; olea quæ ex his duobus in alterutro seruata sunt; uulua; rostra; tronculiq;. In summa omnis pinguis caro; omnis glutinosus; omne iecur.

Quæ res mali succi sint. Caput. xx.

Ali uero succi sunt miliū; panicum; hordeū; legumina; caro domestica permacta; omnisq; caro falsa; omne fallamentum; garum; uetus caseus; cicier; radiculara; rapa; napi; bulbi; brassica; magisq; etiā cima eius; asparagus; beta; cucumis; porrum; eruca; nasturtiū; thimū; nepeta; faturia; rhisopum; ruta; anetū; fenicū; cuminum; anesum; lapatium; sinapi; & aliū; cepa; lienes; renes; intestina; porrum quodcūq; acidū uel acerbū est; acetum; omnia acria; acida. acerbæ; oleū pisces quoq; saxatiles omnesq; qui ex tenerissimo genere sunt; aut hi qui rursus nimis duri; uirosiq; sunt; ut fere quos stagna; lacus; limosue riui fuerūt; qui ue in nimia magnitudinem excesserunt.

Quæ res lenes; quæue acres sint. Caput. xxi.

Enes autē sunt; sorbitiones; pulculla; laganū; amilum; ptisana; pinguis caro & quæcūq; glutinosa est. Quod fere quidē in omni; quæ domestica; sit; præcipue tamen in ungulis; trunculisq; suum; in pectolis; capitulisq; hedoge; & uituloge; & agnorum; omnibusq; cerebellis. item si qui proprie bulbi nominant; lac; defrutū; passum; nuclei pinei. acria sunt omnia nimis austeræ; omnia accida; omnia fassa; & mel quidē in quo melius est; eo magis. Item allium; cepa; eruca; ruta; nasturtiū; cucumis; beta; brassica; asparagus; sinapi; radiculara; intubus; ocyrmū lactuca; maximæ; olerū pars.

Quæ res crassiores; quæue tenuiores pituitam faciunt. Caput. xxii.

Rassiores autē pituitā faciunt; oua forbilia; alica; oriza; amilum; ptisana; lac bulbi; omniaq; fere glutinosa. Extenuant eandem omnia fassa atq; acria & accida.

Quæ res stomacho idoneæ sunt. Caput. xxiii.

Tomacho autem aptissima sunt: quæcunque austera sunt: etiam quæ accida sunt: quæque contra sale medico sunt. Item panis sine fermento: & elota alica: uel orixa: uel prifana: omnis auis omnis uenatio: atque utraq; uel assa uel elixa. Ex domesticis animalibus bubula. Siquid ex cæteris sumitur: macrum potiusq; pingue. Ex sue ungula: rostra: aures: uulua: sterilesq;. Ex ole-ribus intubus: lactuca: pastinaca: cucurbita elixa: siser. Ex pomis cerasium: morum: sorbum: pirum fragile: quale crustuminū uel meuianū est. Itē pira quæ reponuntur tarentina atque signina. Malum orbiculatum aut scaudianum uel amerinum uel cotoneum uel punicum. Vua ex olla: molle ouū: palmla: nuclei pinei: olea: albæ ex dura muria: eadē aceto intintæ. uel nigra: quæ in arbore bene permaturuerunt: uel quæ in passo: defrutoue seruata sunt. Vinū austerū: licet iam asperum sit: item resinatū: Duri ex media materia pisces: ostrea: peccines: murices: pupuræ: cochleæ: cibi: potionesque uel frigida: uel seruentes: absinthium.

Quæ res alienæ stomacho sunt.

Caput. xxiii.

Liena uero stomacho sūt omnia tepida: omnia salsa: oīa iurulenta: prædulcia: oīa pingua: forbitio: panis fermētatus: itēq; uel ex milio: uel ex hordeo: oleum: radices: olerum: & quodcunque olus ex oleo: garouē estur: mel: mustum: defrutum: passum: lac: oīs caseus: uua recens: ficus: & uiridis: & arida: legumina oīa quæq; inflare consueuerunt: item thimum: nepeta: satorea: sifopum: nasturtium: lapathiū: lapanū: glādes. Ex his autē intelligi potest non quicquid boni succi est: protinus stomacho cōuenire: neq; quicquid stomacho cōuenit: protinus boni succi esse.

Quæ inflāt aut inflationē leuāt.

Caput. xxv.

Nstant autē omnia fere legumina: oīa pingua: omnia dulcia: omnia iurulenta mustum: atque etiam id uinum: cui nihil adhuc ætatis accessit. Ex oleribus allium: cepa: brassica: omnesq; radices excepto sifere & pastinaca: bulbi: ficus etiam arida: sed magis uirides: uua recētes: nūces omnes exceptis nucleis pineis: lac: omnisq; caseus. quicquid deinde subcrudum aliquis assumpsit. Minima inflatio fit ex uenatione: aucupio: piscibus: pomis: oleis: cochiliis: ouis uel mollibus: uel sorbilibus: uino uetere. Finiculum uero & anetum inflationes etiā leuāt.

Quæ res aut calefaciunt aut refrigerāt.

Caput. xxvi.

T calefaciunt piper: sal: caro: omnis iurulenta: allium: cepa: ficus arida: salsamentum: uinum: & quo meracius: & eo magis. Refrigerant olera: quorū crudi caules assumentur: ut intubus & lactuca. Itē coriandrum: cucumis: elixa cucurbita: beta: mora: cerasia: mala austera: pira fragilia: caro elixa: præcipueq; acetum: siue cibus ex eo: siue potio assumitur.

Quæ res intus facile uitant: uel minime corrumpuntur.

Caput. xxvii.

Acile autē intus corrumpuntur. panis fermētatus: & quisquis alius: quā ex tritico est: lac: mel: ideoque lactantia atque omne pistorium opus: teneri pisces: ostrea: olera: caseus & recens & uetus: crassa uel tenera caro: uinum dulce: mustum: defrutum: passum: quicquid deinde uel iurulentum est: uel nimis dulce: uel nimis tenue. At minime intus uitantur: panis sine fermento: aues: & ea potius duriores: aurati pisces: neque solū aurata pura: aut scarus: sed etiam lolligo locusta: polypus. Itē bubula: omnisq; dura caro: eadēq; aptior est si macra. si salsa est. oīaq; salsamēta: cochleæ: murices: pupuræ: uinum austerum: uel resinatū.

Quæ res aluū mouent.

Caput. xxviii.

T aluū mouent: panis fermētatus: magisq; si cibariorum uel hordeaceus est. brassica: si subcruda est lactuca: anetum: nasturtium: ocymū: urtica: portulaca: radica: capparis: allium: cepa: mala: uia: lapathiū: beta: asparagus: cucurbita: cerasia: mora: uua omnia mitia: ficus: etiā arida: sed magis uiridis: uua recentes pingues: minutæ aues: cochleæ: garū: salsamēta: ostrea: pelorides: echini: musculi. & omnes fere conchula: maximeq; ius earum: saxatiles: & omnes teneri pisces: sepiarum atramentum: si qua caro assumitur pinguis eadem uel iurulenta uel elixa: aues quæ natant: mel crudum: lac: lactantia omnia: mustum: uinum dulce: uel salsum: aqua: tenera omnia tepida: dulcia: pingua: elixa iurulenta: salsa: diluta.

Quæ res aluū astringant.

Caput. xxviii.

On tra astringunt: panis ex siligine uel ex simila: magis si sine fermento est: magis etiā si iustus ē. itē durus: uis eius etiā si bis coquif. Pulticula uel ex halica: uel ex panico: uel ex milio. itēq; ex hisdē sorbitio: & magis si hæc ante fricta sunt. Lenticula: cui uel beta uel intubus uel ambubeia uel plantago adiecta est: magisq; etiā si illa ante fricta est per se etiam intubus uel ex plantagine uel abubeia fricta: miuta olera: brassica bis decocta: dura oua: magisq; si assa sunt: minutæ aues merula: palumbus: magisq; si in pusca decoctus est: grus: omnes aues: quæ magis currunt: quā uolant: lepus caprea: iecur ex his: quæ seuum habent: maximeq; bubulum: ac seuum ipsum: caseus: qui uehementior uetustate fit: uel ea mutatione: quā i caseo transmario uidemus: aut si recens ē ex melle: mul sive decoctus. Item mel coctū: pura imatura: forba: magisq; ea: quæ terminalia uocantur: mala cydonia & punicæ: olea: uel albæ uel permatura: myrta: palmarum: purpureæ: murices: uinū resinatū uel asperū: item meracū: acetū mustū qd inferuit. item defrutum: passum: aqua uel tepida uel præfrigida dura id est ea quæ tarde putrefcit: ideoque pluuia potissimū. omnia dura: macra austera: aspera: tosta: & in eadē carne: assa potius q̄ elixa.

Quæ res urinam mouent.

Caput. xxx.

u Rina autē mouent quaecūq; in horto nascētia boni odoris sunt: ut apium ruta: anetum: ocymū mēta: isopū: anelum coriandrum: nasturcium: eruca: feniculū Præter hæc alparagus: caparis: nepeta: thimū: fatureia: lapsanū: pastinaca: magisq; agrestis: radícula: sifer: cepa. Ex uenatiōe maxime lepus: uinū tenue: piper & rotundū & longum: sinapi: absinthium: nuclei pinei.

Quæ res somnū mouēt: aut sensus excitant. Caput. xxxi.

s Omno uero aptū est papauer. lactuca. maximeq; æstiuā. cuius cauliculus iā lacte repletus est: morū: porrum. Sensus excitāt nepeta. thimū. fatureia hisopū. præcipueq; puleiū. ruta. & cepa

Quæ res corpus aut erodāt. aut reprimāt. aut refrigerēt. aut calefaciāt. aut durent. aut emoliant.

Caput. xxxii.

e Vocare uero materiā multa admodū possūt. Sed ea q̄ ex pegrinis medicamētis maxie cōstāt: alijsq; magis: quā quibus ratione uictus succurritur: opitulantur: in præsentia differā. Ponā ea uero: quæ prompta & his morbis: de quibus protinus dicturus sum: apta: corpus erodunt: & sic eo qd̄ mali est: extrahūt. Habēt autē hanc facultatē semina erucæ: nasturcii radicle præcipue tamen oīum sinapi. Salis quoq; & sici eadem uis est. Leniter uero simul & reprimūt & molliunt lana succida uel aceto uel uino: quo oleū adiectū est. Cōtritæ palme: surfures in salsa aqua: uel aceto decoctæ. At simul reprimūt & refrigerant herba muralis partheniū uel perdicū appellant: serpillum: puleium: ocymū: herba sanguinalis: quā græci polygonium uocāt: portulaca papaueris folia: capreoliq; utrium: coriandri folia: hyoscyamus: muscus: sifer: apium: solanū: q̄ strychnū græci uocāt: brassica: folia: intubus: plantago: feniculi semeni: cōtritā pira uel mala: præcipueq; cydonia: lenticula: aqua frigida: maximeq; pluuialis: uinū: acētū: & ex horū aliquo magis: madens uel panis: uel farina: uel spongia: uel cinis: uel lana succida: uel etiā linteolū: creta cimolia: gypsum: melinū: myrtē: uero: rola: acerbū oleum: uerbenarū cōtusa cū teneris caulibus folia: cuius generis sunt olea: cupressi: myrtis: lenticuli: tamaris: ligustrum: rosarubus: laurus: hederæ: punicū malū. Sine frigore autē reprimūt cocta mala cydonia: malicoriū: aqua calida: in qua uerbenæ coctæ sūt: quas supra proposui. puluis uel ex fece uini: uel ex myrti foliis: amaræ nuces. Calefacit uero ex qualibet farina cataplasma: siue ex tritici siue ex farris: siue hordei siue herui uel lolii uel milii uel panici uel lenticulæ uel fabæ uel lupini uel lini uel foeni græci: ubi ea deferunt: calidāq; ipsolita est. Valētiōr tamē ad id oīs farina est ex mulso: quā ex aqua cocta. Præterea ciprinū: irinū. medulla. adeps ex felle iuncta oleo: magisq; si uetus est: sal nigrū: git: piper quique solium: fereq; quæ uehemētē & reprimūt & refrigerant. Durant quæ calefaciunt & digerunt: & emolliunt. Præcipueq; ad emolliendū pōt cataplasma ex lini uel foeni græci semine. His autē oībus & simplicibus & pmixtis uarie medici utūt: ut magis qd̄ q̄s persuaserit sibi appareat: quā qd̄ euidentē cōperit.

CORNELII CELSI DE MEDICINA TERTIVS LIBER INCIPIT.

De morborū generibus. Caput primū.

Rouiss omnibus: quæ pertinet ad uniuersā genera morborū ad singulorum curationes ueniam. Hos autē in duas species græci diuiserūt: aliosq; ex his acutos: alios longos esse dixerunt. Ideoq; quoniā nō semper eodē mō respondēbat: eosdē alii inter acutos: alii inter longos retulerunt. Ex quo plura eorū genera esse manifestum est. Quidā enī breues utiq; sunt: qui cito uel tollunt hominē: uel ipsi cito finiuntur

Quidā longi: sub quibus neq; sanitas in propinquo: neq; exitiū est. Tertiūq; genus eorū est: qui modo acuti: modo lōgi sunt. Idq; nō in febribus tātūmodo: in quibus

frequētissimū est: sed in alijs quoq; fit. Atq; etiam præter hos: quartū est: quod neq; acutū dici potest: quia nō perimit neq; utiq; longū: quia si occurrit: facile sanā. Ego cū de singulis dicā: cuius quicq; generis sit: indicabo. Diuidā autē omnes in eos: qui in totis corporibus consistere uidentur: & eos qui oriunt in partibus. Incipiā a prioribus: pauca de oībus præfatus. In nullo quidē morbo minus fortunā sibi uēdicare: quā aris potest: ut pote cū repugnāte natura: nihil medicina pficiat. Magis tamē ignoscēdum medico est parum proficiunt in acutis morbis: quā in longis. Hic enī breue spatium est: intra quod: si quod auxilium nō profuit: æger extinguitur. Ibi & deliberationi & mutationi remediorū tempus patet: adeo ut raro: si inter initia medicus accessit: obsequens æger sine illius uitio pereat. Longus tamen morbus cum penitus inleat: quod ad difficultatem pertinet: acuro par est. Et acutus quidem quo uetustior est longus autē quo recētiōr: eo facilius curatur. Alterū illud ignorari non oportet: qd̄ nō oībus ægris eadē auxilia cōueniūt. Ex quo incidit: ut alia atq; alia sumi auctores quasi sola uēdicauerūt: put cuiq; cessarant. Oportet itaq; ubi aliquid nō respondit: nō tāti putare auctore: quāti ægrum: & exiri aliud atq; aliud. Sic tamē ut in acutis morbis cito muret qd̄ nihil. pdest. in lōgis: quos tepus ut facit: sic etiā soluit: nō statim cōdēnef. si qd̄ nō statim profuit. Minus uero remoueaf si qd̄ paulum saltē iuuat: q̄ pfectus tēpore explef.

Quomodo morbi cognoscant & an increfcat an cōstāt an minuātur: & qua rōne ab initio qui lāgue re incipit curari debeat Caput secundum.

Rotinus autē inter initia scire facile est. Quis acutus morbus q̄s lōgus sit: nō in his solis: in quibus semp ita se habet: sed in his quoq; in quibus uariat. Nā ubi sine intermissionibus accessiones & dolores graues urget: acutus morbus est. Vbi lenti dolores: lēteue febres sūt: & spacia inter accessiones porriguntur: acceduntq; ea signa: quæ in priore uolumine expōita sunt: lōgū hūc futurū esse mani

festū est. Viuēdū etiā est: morbus an increſcat an conſiſtat an minuat. quia quædā remedia increſcētibus morbis: plura inclinābus cōueniūt. Ea q̄ quæ decreſcētibus apta ſūt tūbi acutus increſcēs urget: in remiſſionibus potius expiēda ſūt. Increſcit aut morbus dū grauioreſ dolorēſ: accēſſiōeſq; ueniunt: hæc & anteq̄ proximē reuertunt & poſtea deſinūt. Atq; in lōgis quoq; morbis ēt tales notas nō habent tūbi ſcite licet increſcere: ſi ſomnus ſcietus eſt: ſi deterior concoctio: ſi ſcediōneſ: ſi tardior ſenſus: ſi pigrior mēſ: ſi pcurrit corpus frigūſ: aut calor: ſi id magis pallet. Ea uero quæ cōtraria hiſ ſūt: decedētis ei⁹ nota ſunt. Præter hæc in acutis morbis ſerius ager alēdus eſt: nec niſi iſta inclinatio: ut pri⁹ dēpta materia ipſetū frāgat. In lōgis maturius ut ſuſtinere ſpātū affectū mali poſſit. Ac ſi quādo iſ nō i toto corpore: ſed in pte eſt: magis tamē ad rē prinēt uim totius corporis molliſ: quā proprie ptes agere ſolentur. Multū etiā intereſt ab initio q̄s recte curatus ſit an pperā. quia curatio minus hiſ prodeſt: in q̄bus aſſidue fruſtra fuit. Si q̄s temere habitus adhuc integris uiribus uiuit: ad mota curatiōe momēto reſtituit. Sed cū ab hiſ cōeperim: quæ notas qualdā futuræ aduerſæ ualitudinis exhibēt curatiōnē quoq; principiū ab aiaduerſione ei⁹ dē tēporis faciā. Igitur ſi qd ex hiſ quæ poſſita ſūt incidit: oporū optima ſit: q̄s & abſtinetia. Si qd bibēdū: aqua. Idq; interdū uno die fieri ſatis eſt. Interdū ſi terrentia manēt biduo. p̄ximēq; abſtinetia ſumēdus eſt cib⁹ exiguus: bibēda aqua: poſtea die etiā uinū. deidē ſuicē alternis diebus: mō aq; mō uinū: donec oīs cauſæ metus ſiniat. Per hæc. n. ſape iſtās grauis morbus diſcutit. Plurimiq; fallitur dū ſe pri⁹ die prius ſublatus lāgore aut exercitatione aut balneo: aut coacta deiectione: aut uomitu: aut ſudationibus: aut uno ſperat. Nō quo nō interdum id icidat: aut nō decipiat: ſed quo ſapius fallat: ſolaq; abſtinetia ſine ullo piculo medeat. Cū præſertim etiā p̄mo nō terroris moderari liceat: ſi ſeuiora iditia fuerūt: ſatis ſit a uino tātū abſtinere: qd ſubtra dū pluſq; ſi cibo aliqd dematur: adiutur. ſi plura grauiora: facile ſit nō aquā tātum bibere: ſed ēt cibo carere ſubtrahere. interdum panis quoq; minus: quam pro cōſuetudine aſſumere: hūidoc; cibo eſt cōtēdū: & olere potiffimū. Satiſq; ſit tū ex toto a cibo: a uino: ab omni mortu corpis abſtinere: tū uehementē notæ terruerunt. Neq; dubiū eſt quin uix q̄ſquā: qui nō diſſimulauit: ſed per hæc mature morbo occurrat: & groret.

De febriū generibus. Caput tertū.

Tg; hæc qd ſanis faciēda ſūt tantū cām metuetibus: ſegut uero curatio febriū. qd & in toto corpore & uulgarē maxie morbi genus ē: Ex hiſ una quottidiana: altera tertiana: altera q̄tana eſt. Interdū ēt lōgiore circuitu quædā redeūt. Sed id raro euēit. In prioribus & morbi ſūt & medicina. At quartanæ qd ſimpliciores ſūt. Incipiūt ſere ab horrore: deinde calor erumpit: ſinitaq; febre bidū integrū eſt. ita quarto die reuertitur. Tertianarū uero duo genera ſūt. Alterū eodē modo quo quartana & icipit & deſineſ: illo tātū ſterpoſito diſcrimine: qd unū diē præſtat: iterū tertio redit. Alterū lōge p̄nicioſius: qd tertio qd die reuertit: ex octo aut & quadragita horis ſere ſex & triginta p̄ acceſſione occupat: interdū ēt uel minus uel plus: neq; ex toto in remiſſione deſiſſit: ſed tantū leuius eſt. Id genus pleriq; medici hemitritū appellāt. Quottidiana uero uariæ ſūt & multiplices. Aliæ enī. prius a calore icipiūt: alia a frigore: alia ab horrore. Frigus uoco ubi extrema partes mēbrorum inaleſcunt. horrore ubi totū corpus itremit. Ruriſ alia ſic deſinūt: ut ex toto ſequat̄ itegritas. alia ſicut aliquātū quidē minuatur ex febre. nihilominus tamē quædā reliq; remaneāt: donec altera acceſſio accedat: ac ſape alia uix quicuq; aut nihil remittant: ſed ita ut cōtinuet̄. Deinde alia feſuorē in gēre habet: alia tollerabile: alia quottidie pares ſunt: alia ſpares: atq; ſuicē altero die leniores: altero uehementiores. alia tpe codē poſtridie reuertūtur. alia uel ſerius uel celerius. alia diē noctēq; acceſſio nē & deceſſiōe implet: alia minus: alia plus. alia cū decedūt ſudorē mouēt: alia nō mouēt. atq; alias p̄ ſudorē ad integritatē uenit: alia corpus tātū ſbecillius redditur. Acceſſiones etiā mō ſingulæ ſingulis diebus ſiunt: mō binæ plureſue cōcurrūt. Ex quo ſape euenit: ut quottidie plures acceſſiones: remiſſiōeſq; ſint. Sic tamē ut unaquæq; alicui priori reſpōdeat. Interdū uero acceſſiones quoq; cōſunduntur ſicut notari neq; tēpora earū: neq; ſpacia poſſint. Neq; uerū eſt qd dicitur a quibuſdā: nullam febrē inordinatā eē niſi aut ex uomicā: aut ex inflammatione: aut ex ulcere. Facili⁹ enim ſemp curatio foreſi hi hoc uerū eſſet. Sed qd euidentē cauſæ faciūt: facere ēt abditæ poſſunt. Neq; de re ſed de uerbo cōtrouerſiā mouēt. Qui cū aliter aliterq; in eodē morbo febres accedāt. nō eaſdē inordinare redire: ſed alias aliaſq; ſubinde oriū dicit. Quod tamē ad curādī rōnē nihil p̄neciet: ſi uere diceretur. Tēpora quoq; remiſſionū nō liberaliā mō uix ulla ſunt. De curatiōnē diuerſis generibus. Caput. iiii.

T febriū quidē ratio maxie talis eſt. Curatiōnē uero diuerſa genera ſunt: put auctores aliquos habet. Aſclepiades officiū eē medici dicitur tutotū celeriter: ut iocunde curet. Id uotū eſt ſed ſere periculōſa eſſe nimīū & feſtinatio & uoluptas ſolet. Qua uero moderatione utendū ſit: ut quātū fieri poſſet oīa iſta cōtingant: prima ſemper habita ſalute in iſplis partibus curatiōnem cōſiderā dū erit. Et ante omnia queritur: primis diebus ager quā rōnē cōtēdendū ſit. Antiqui medicamētis quibūdā datis cōcōditiōne moliebant: eo qd cruditatē maxie horrebant: deinde eā materiā: qua lādere uidebatur ducēdō: ſapius aluū ſubtrahēbāt. Aſclepiades medicamenta ſuſtulitalium nō toties: ſed ſere tāmē in omni morbo ſubduxit. Febre uero iplā præcipue ſe ad remediū uti proſeſſus eſt. Conuellendos enim uires agri putauit: luce: uigilia: ſiti ingentū ſicut ne os quidem primis diebus elui ſineret. Quo magis falluntur qui per omnia iocundam ei⁹ diſciplinam eſſe cōtēdunt. Hi enim uulnerib; quidem diebus cubantis etiam luxuriæ ſubſcripſit: primis uero tortoris uicem exhibuit. Ego

autē medicamentorum dari potiones & alium duci non nisi raro debere concedo. Et id non ideo tamen agendum: ut acri vires conuellantur: existimo: quoniam ex imbecillitate summū periculū est. Minui ergo tantum materiam ferarē oportet: quā naturaliter detrahatur ubi nihil noui accedit. Itaq; abstinentia a cibo primis diebus est: in luce habendus æger: nisi infirmus interdū est, quoniam corpus ista quoq; digerit: scq; cubare quā maximo cōclauī debet. Quod ad sitim uero somnūq; pertinet: moderandum est: ut interdū uigilet: cōclauī fieri potest: cōquiescat. Ac neq; potest: neq; nimis siti cietur. Os etiā eius elui potest: ubi & siccum est & ipsi scetet, quāuis id tēpus aptum potioni non est. Commodēq; Erasistratus dixit: saepe inferiore parte humorē non requirentes: & fauces requirere: neq; ad rem male haberi ægrum pertinere. Ac primo quidem sic tenendus est. Optimū uero medicamentū est: oportune cibis datus. qui quādō primū dari debeat: quærunt. Pleriq; ex antiquis tarde dabant: saepe quinto die: saepe sexto. & id fortasse uel in asia uel i ægypto cæli rō paritur. Asclepiades ubi ægrum triduo per omnia fatigarat: quarto die cibo destinabat. At Themison nuper non quādō coepisset febris: sed quando desisset aut certe leuata esset: considerabat: & ab illo tēpore expectato die tertio: si nō accesserat febris: statim si accesserat ubi ea uel desierat: uel si assidue in hærebat: certe se scilauerat: cibū dabat. Nihil aut horū utiq; ppetuū est. Nā potest priō die primus cibus dandus esse: potest secundo: potest tertio: potest non nisi quarto: aut quinto: potest post unā accessionē: potest post duas: potest post plures. Refert enim qualis morbus sit: quale corpus: quale cælū: quæ ætas: quod tēpus anni. mini meq; in rebus multū inter se differentibus ppetuū esse præceptū tēporis potest. In morbo qui plus uirium aufert: celerius cibus dandus est. itēq; eo cælū: quo magis digerit. Ob quā causam in africa nullo die æger abstinere recte uidetur. Maturius etiā puero: quā iuueni: estare: quā hyeme dari debet. Vni illud est: semper quod ubiq; seruādum est: ut acri vires subinde assidens medicus inspiciat: & quādiu supererunt: abstinentia pugnet. si imbecillitatē uereri coeperit: cibo subueniat. Id enim eius officium est: ut ægrū neq; superuacua materia oneret: neq; ibecillitatem fame perdat. Idq; apud Erasistratum quoq; inuenio: qui quāuis parū docuit quādō ueter: quando corpus ipsū exinaniretur: dicendo tamen hæc esse uisenda: & tum cibum dādū: cū corpori deberet: satis ostendit dum vires superessent: dari non oportere: ne deficerent: cōsulendū esse. Ex his autem intelligi potest ab uno medico multos non posse curari: neq; si artifex est: idoneum esse qui nō multū ab ægro recedit: sed qui quæsitū sit uiuunt: quoniam iam maior ex populo est libenter amplectuntur ea præcepta: quæ sedulitatem non exigunt: ut in hac ipsa res: facile est enim dies uel accessiones numerare his quoq; qui ægrum raro uident: ille assidue necesse est: qui quod solū uel uisurus est: quando nimis ibecillus futurus sit: nisi cibū acceperit. In pluribus tamē ad initium cibi dies quartus apertissimus esse consueuit. Est autem alia etiā de diebus ipsis dubitatio: quoniam antiqui potissimū ipares sequebantur: eosq; tanquā tunc de ægris iudicare crissimos nominabāt. Hi erant dies tertius: quintus: septimus: nonus: undecimus: quartus: decimus: unus & uigesimus: ita ut summa potentia septimo: deinde quartodecimo: deinde uni & uigesimo daretur. Igitur sic ægros nutriebant: ut dierum ipsarum accessiones expectarent: deinde postea cibum quasi leuioribus accessionibus instantibus darent. adeo ut Hippocrates si alio die febris desisset: recidam timere sit solitus. Id Asclepiades iure ut unum repudiāuit: neq; in ullo die: quia par: imparue esse: tibi uel maius uel minus periculū esse dixit. Interdum enim peiores dies pares fiunt: & oportuni us post eorum accessiones cibus datur. Nōnunquā etiā in ipso morbo: dierum rō mutatur: sitq; grauior: qui remissior esse consueuerat. atq; ipse quartus: decimus par est: in quo esse magnam uim antiqui ferebant. Qui cū octauū primi naturam habere cōtenderent: ab eo secundus septenarius numerus inciperet: ipsi sibi repugnabant: non octauū neq; decimū neq; duodecimū diem summū quā si potentiorē. Plus enim tribuebant nono & undecimo. Quod cū fecissent sine ulla probabili ratio ne: ab undecimo nō ad tertium: decimū: sed ad quartū: decimū transibant. Est etiam apud Hippocratem: ei quem septimus dies liberaturus sit: quartum esse grauissimū. Ita illo quoq; auctore in die pari & grauior febris esse potest & certa futuri nota. Atq; idem alio loco quartum quēq; diem: ut i utraq; efficacissimum apprehendit: id est quartum: septimum: undecimū quartum: decimū: decimū: septimum: mūn quo & ab ipari ad paris numeri rationem transit. & ne hoc quidē propositum conseruauit cū a septimo die undecimus: non quartus sed quintus sit. adeo apparet quacūq; ratione ad numerū respeximus: nihil rōnis sub illo quidem auctore reperiri. Verum in his quidem antiquis tūc celebres ad modū pythagorici numeri fessellerunt: cum hic quoq; medicus nō numerare dies debeat: sed ipsas accessiones intueri: & ex his cōiēctare quando dandus cibus sit. Illud autem magis ad rem pertinet sci re: ut oporteat dari cū iam bene uenæ cōquieuerunt: aut etiam num manētibz reliquis febris. Antiqui enim quā integerrimis corporibus alimentum offerebant. Asclepiades inclinata quidem febre: sed adhuc tamen in hærente. In quo unam rationem secutus est: non quo non sit interdum maturius cibus dandus: si mature timetur altera accessio: sed quo scilicet quā sanissimo dari debeat. Minus enī corruptum quod integro corpori inseritur. Neq; tamē uerum est quod Themison uidebatur: si dubius horis integer futurus esset æger: satius esse tunc dare: ut ab integro corpore potissimum diduce retur. Nam si diduci tam celeriter posset: id esset optimum. Sed cum hoc: breue tēpus non præstet: satius esse principia cibi a decedente febre: quam reliquias ab incipiente excipi. ita si longius tēpus secundum est: quam integerrimo dandus est: si breue: etiā anteq; ex toto integer fiat. Quo loco uero

integritas est: eodē est remissio: quæ maxime in febre continua potest esse. Atq; hic quoq; quæritur: utrum tot horæ expectandæ sint: quot febrem habuerunt: an satis sit: primā partem earum præteriri: ut aegris iocundius insidat: quibus interdum non uacat. Tutissimū est autem ante: rotius accessio: nis tempus præterire. quāuis ubi longa febris fuit: potest indulgeri agro maturius: dum tamē ante minimā pars dimidia prætereat. Idq; non in ea sola febre: sed quæ proximē dictū est: sed in omnibus ita seruandū est.

De febrium speciebus & singularum curationibus & primo quādo cibus febricitantibus dandus sit.

Caput quintum.

AEc magis per omnia genera febrium perpetua sunt: nunc ad singulas earum species descēdā.
 h Igitur si semel tantum accessit deinde desinit: atq; uel ex inguine: uel ex lassitudine: uel ex æstu: alia causa similis re fuit: sicut interior nulla causa metum fecerit: postero die cum tēpus accessio: nis ita transit: ut nihil moueret: cibus dari potest. At si ex alto calor uenit: & grauitas uel capitis: uel præcordiorum secuta est: neq; apparet quid corpus confuderit: quāuis unam accessione secuta integri tas est: tamē: quia tertiana timeri potest: expectandus est dies tertius: & ubi accessio: nis tēpus præterit: cibus dandus est: sed exiguus: quia quartana quoq; timeri potest. Et die quarto demum: si corpus inte grum est: eo cum fiducia utendum. Si uero postero: tertio:ue aut quarto die secuta febris est: scire licet morbum esse. Sed tertianarum quartanarumq; quarum & certus circuitus est & finis inter est: & quia liberaliter quæta te tempora sunt: expeditio: ratio est. De quibus uo loco dicam. Nunc uero eas explicabo: quæ quotidie urgent. Igitur tertio quoq; die cibus agro commodissime datur: ut alter fe brem minuat: alter uiribus lubueniat. Sed his dari debet: si quotidiana febris est: quæ ex toto desinat: simul atq; corpus integrum factum est: si quāuis non accessio: nes: febres tamen iunguntur: & quotidie quidem in crescat: sed sine integritate tamen remittit: cum corpus ita se habet: ut maior remissio nō expectetur. Si altero die grauior: altero leuior accessio est: post grauiorē. Fere uero grauiorē accessione leuior nox sequitur. quo fit ut grauiorē accessione nox quoq; tristior antecedat. At si cōtinuat febris: neq; leuior unquā fit: & dari cibum necesse est: quādo dari debeat magna dissensio est. Quidā: quia fe re remissus matutinū tēpus aegris est. tunc putant dandū. Quod si respōdet: nō quia mane est: sed quæ remissio est aeger: dari debet. Si uero ne tunc quidē ulla requies aegris est: hoc ipso peius id tempus est quod cum sua natura melius esse debeat: morbi uitio non est. simulq; insequitur tempus meridianū: a quo cum omnis aeger fere peior fiat: timeri potest: ne ille magis etiam quam ex consuetudine urgeat. Igitur alii uespere tali aegro cibum dant. Sed cū eo tempore fere pessimi sint: qui ægotant: uerendū est: ne si quid tunc mouerimus: fiat aliquid asperius. Ob hæc ad mediam noctem decurro: id est finitio iam grauissimo tēpore: eodēq; longissime distante: securus uero ante luccanū horis: quibus om nes fere maxime dormiunt: deinde matutino tempore: quod natura sua leuissimū est. Si uero febres uagæ sunt: quia uerendum est: ne cibum statim subsequatur: quando cūq; quis ex accessione leuatus ē: tunc debet assumere. Si per plures accessiones eodē die ueniunt: considerare oportet: pares ne per omnia sint: quod uix fieri potest: an ipares. Si per omnia pares sint: post eam potius accessio: nis cibus dari debet: quæ non inter meridiem & uespere desinit. Si ipares sunt: considerandum est. quo distent. Nā si altera grauior: altera leuior est: post grauiorem dari debet. si altera longior: altera breuior: post longiorem. si altera grauior: altera longior est: considerandum est: utra magis affligat: illa uian hæc tamen tempore: & post eam dandus est. Sed plane plurimum interest: quantæ: qualesq; inter eas remissiones sint. Nam si post alteram febrem motio manet: post alteram integrum corpus est: integro corpore: cibo tē pus aptius est. Si semper febricula mañet: sed alterum tamē longius tempus remissionis est: id potius eligendum est: adeo ut ubi accessio: nes continuant: protinus inclinata: priore dandus cibus sit. Etenim perpetuum est: ad quod omne consilium dirigi potest: cibum quam maxime semper ab accessione fu tura reducere & hoc saluo dare quā integerrimo corpori. Quod non inter duās tantum: sed etiam in ter plures accessiones seruabitur. Sed cum sit aptissimū tertio quoq; die cibum daretur: tamen si corpus infirmū est: quotidie dandus est multoq; magis si continentes febres sine remissione sunt: quanto ma gis corpus affligunt: aut si duæ pluresq; accessiones eodē die ueniunt. Quæ res efficit: ut & a prio die protinus cibus dari quotidie debeat. Si protinus uene coniderunt: & sæpius eodem die: si inter plu res accessiones subinde uix corpori desit. Illud tamen in his seruandū est: ut post eas febres minus cibi detur: post quas: si per corpus liceret: omnino nō daretur. Cū uero febris insitet: incipiat: augeatur: con sistat: decedat: deinde in decisione consistat: aut finiat: scire licet: optimū cibo tempus esse febre fini ta. deinde cū decessio eius cōsistit. tertiu si necesse est. quando cūq; decedat: cetera omnia periculosa ēē. Si tamen propter infirmitatem necessitas urget: satis esse cōsistente iam incremento febris aliquid of ferre: quā incresecēte. Satis esse instante: quā incipiente: cum eo tamē ut nullo tēpore is qui deficit nō sit sustinendus. Neq; hercule satis ē ipas tantum febres medicum intueri: sed etiā totius corporis ha bitum: & ad eū dirigere curationē: seu superflui uires: seu defuncti: seu quidam mali affectus interue niunt. Cū uero semp aegros securos agere cōueniat: ut corpore tantum non etiam animo laborēt: ut præcipue ubi cibū sumplerunt. Itaq; si qua sūt quæ exalperatura eorū aīos sūt optimū est ea dū agro tār eoz: noticiæ subtrahere. Si id fieri nō potest: iustitine tamē post cibū usq; somni tēpus: & cū expe rti sunt: tū exponere.

Quādo potius febricitantibus dari expediat. Caput sextū.

Ed de cibo facilius quidē cū aegris rō est, quoq; saepe stomachus hunc respuit: etiam si mens cō cupiscit. De potione uero ingens pugna est: eoq; magis: quo maior febris est. Hæc enī sitī accēdit: cū maxie aqua exigit: cū illa piculossima est. Sed docēdus æger est: ubi febris quieuerit:

proptinus sitim quoq; quieturā: logiorēq; accessiōē fore si qd' ei datū fuerit alimētū. Ista celerius eū de finire sitire qui nō bibit. Necesse est tamē quāto facilius etiā sani famē: quā sitī sustinent: tanto magis aegris in potioē: quā in cibo indulgere. Sed priō qdē die nullus humor dari debet: nisi subito sic uenā cōciderunt: ut cibis quoq; dari debeat. Secūdo uero: ceterisq; ēt gbus cibis nō dabit: tamē si magna sitis urgebit: potio dari potest. Ac ne illud qdē ab Heraclide tarentino dictū rōne caret: ubi aut bilis ægrum: aut cruditas male habet: expedire quoq; p medicas potioēs miseri nouā materiā corruptā. Illud uidēdū est: ut qualia tēpora cibo legunt: italia potioni quoq; ubi sine illo datur: deligātur: aut cū ægrū dormire cupiemus. Quod fere sitis phibet. Satis aut cōuenit: cū omnibus febricitantibus nimius humor alienus sitū: præcipue esse fœminis: quæ ex partu in febres inciderūt. Sed cū tēpora cibo potioniq; febris & remissionis ratio det: nō est expeditissimū scire: quādo æger febricitet: quādo melior sit: quādo deficiat. Sine qbus dispēsari illa nō possunt. Venis enī maxie credimus fallacissimæ rei, quia saepe istæ leniores: celerioresque sunt & ætate & sexu & corporū natura. Et plerūq; satis fano corpore si stomachus infirmus est: nōnūquā etiā incipiēte febre subeūt & quiescūt: ubi ibecillus si uideri possit. cui facile laturo grauis inflat accessio. Cōtra saepe eas cōcitāt & resoluit sol & balneū & exercitatio & metus & ira & quilibet alius animi affectus. Adeo ut cū primū medicus uenit: sollicitudo ægri dubitā tis quomodo ille se habere uideatur: eas moueat. ob quā causam periti medici est: nō proptinus ut uenit apprehēdere manu brachiū. Sed primū residere hilari uultu: p cōtaris: quēadmodū se habeat: & si quis eius metus est: uel probabili sermone lenire. tū deinde eius corpori manū admouere. Quas uenas autē cōspēctus medicus mouet quā facile mille res turbant. Altera res est: cui credimus calor æque sal lax. Nā hic quoq; excitat æstus: labore: somno: metu: sollicitudinē. Igī ituri quidē etiā ista oportet. Sed his nō oīa credere: ac prius qdē scire nō febricitare eū: cuius uenæ naturaliter ordinatæ sūt: tepor: talis ē: qualis eē sanis solet. Nō proptinus aut sub calore motus: febre leuē cōpēdit: sed ita, si sūma quoq; arida inæq̃liter cutis est si calor & in frōte est & intimis præcordiis oriē. si spiritus ex naribus cū seruo re proripit. si color: aut rubore: aut pallore nouo mutatus est. si oculi graues: & aut pspiciat: subhumidi sūt. si sudor cū sit: inæq̃litas est. si uenæ nō æquis iterralis mouēt. Ob quā cum medicus neq; in tenebris: neq; a capite ægri debet residere: sed illustri loco aduersus eū: ut oīs notas ex uultu quoq; cubitis pspiciat. Vbi uero febris fuit atq; decreuit: expectari oportet. nō tēpora: partēse corporis alia paulū mādēfat: quæ sudorē uenarū eē testent. Ac si qua nota est: tūc demū dare potui calidā aquā, cuius salubris effectus est: si sudorē p oīa mēbra diffūdīt. Huius aut rei cā continere æger sub ueste satis multa manus debet: ademq; crura pedesq; cōtere: quia male pleriq; agros in ipso ipetu febris: pessī meq; ubi ardēs eā est male habēt. Si sudare corporis coepit: litem tepescere oportet: paulatimq; singula mēbra detergere. At ubi sudor oīs finitus est: aut si is nō uenit: ubi quā maxie potuit: idoneus eē cibo æger uidet sub ueste leniter unguēdus est: tū detergēdus: deinde ei cibis dandus. Cibis aut febricitantibus humidus est aptissimus: aut humori certēq; proximis: utiq; ex materia quā leuissima: maxieq; forbitio. eaq; si magnæ febres fuerunt: quā tenuissima eē debet. Mel quoq; desumpatū huic recte adiciē: quo corporis magis nutriat. sed id si stomachū offendit: supacuū est: sicut ipsa quoq; forbitio. Dari uero inuicē eius potest: uel sitra ex aqua calida: uel alica elota. si firmus est stomachus & cōpēsia alius ex aqua multa, si uel ille lāguet uel hæc profuit: ex pusca. Et priō quidē cibo ita satis est. secūdo uero aliquid adici potest: eodē tamē genere materie: uel olus: uel cōchiliū uel pomū. Et dū febres quidē increscūt: hic solus idoneus cibis est. Vbi uero aut desinūt: aut leuantur: itēp quidē incipiēdū est ab aliquo ex materia leuissima: adiciēdū uero aliquid ex media: rōne habita subinde & uiriū hoīs & morbi. Ponēdū uero ægro uariū cibis: sicut Alcibiades præcepit: tū demū sunt ubi fastidio urge: neq; satis uires sufficiūt: ut paulū ex singulis degustando samē uiuet. At si neq; uis neq; cupiditas deest: nulla uarietate sollicitandus æger est: ne plus assumat: quā cōcoquat. Neq; uerū est: quod ab eo dicitur: facilius cōcoqui cibos uarios. Edūm enī facilius. Ad cōcoctionē autē materia genus & modus pertinet. Neq; inter magnos dolores: neq; increscēte morbo tutū est ægrū cibo ipseri fed ubi inclinata iam in melius ualitudo est. Sūt alia quoq; obseruatōēs in febribus necessaria: atq; id quoq; uidēdū est: quod quidā solū præcipiūt: ut astrictū corpus sit, aut profuāt. Quorū alterū strangulat quod cōtinet: alterū digerit. nā si astrictū est: ducēda alius est: mouēda urina: eliciēdus omni modo sudor. In hoc genere morborū sanguinē etiā misisse: cōcussisse uehementibus gestatiōibus corpus: in lumine habuisse: imperasse famē: sitim: uigiliā. pdest. Vtile etiā ducere in balneū: prius dimittere in soliu: tū ungere: ite ad soliu redire: multa q; aq; fouere inguinā: interdū etiā oleū in solio cū aqua calida miscere: uti cibo rarius & ferius tenui: simplici. molli. calido. exiguo: maximeq; oleribus: qualia sunt: lapatium, urtica, malua: uel iure etiam concharum: musculorum: uel locustarum: neq; danda caro nisi elixa est. At potio esse debet magis liberalis & ante cibum & post hunc & cum hoc ultra quam sitis coget. Poterit a balneo etiam pinguius aut dulcius dari uinum. poterit semel aut bis interponi græcum salsum. Contra uero si corpus profuerit: sudor coercendus: quies adhibēda erit tenebris somnq; quādoq; uolet: utendum, non nisi leui gestatione corpus agitandum: & pro genere mali subueniendum.

Nam si uenter fluit; aut si stomachus non continet; ubi febris decreuit; liberaliter oportet aquam tepidam potui dare & uomere; cogere; nisi aut fauces; aut prae cordia; aut latus dolerit; aut uetus morbus est. Si uero sudor exercet; duranda cutis est uel nitro uel sale; quae cum oleo miscent. At si leuius sit uitium est; oleo corpus unguendum est; si uehemētius; rosa uel melino uel myrteo; cui uinū austerū sit adiectum. Quisquis autē fluore aeger est; cum uenit in balneū prius unguendus; deinde in solū demittendus est. Si in cute uitium est; frigida quoque quā calida aqua melius utitur. Vbi ad cibum uentū est; dari debet is ualens; frigidus; siccus simplex; qui quā minime corrumpi possit; panis tostus; caro assa; uinū asperū; uel certe subausterū; si uenter profluit; calidum; si sudores nocent; uomitusque sunt frigidū.

Quomodo pestilentes febres curari debeant.

Caput septimum.

Esiderat etiā propriam animaduersionem in febribus pestilentia casus. In hac minime utile est; aut famet; aut medicamentis uti aut ducere alui. Si uires sinunt; sanguinē mittere optimum est; praecipueque si cum dolore febris est; si id parū tutū est; ubi febris aut tenuata est; aut leuata est; uomitu pectus purgare. Sed in hoc maturius; quā in aliis morbis ducere in balneum opus est; uinū calidum & meracius dare & omnia glutinosa. Inter quae quoque carnē generis eiusdē. Nam quo celerius eiusmodi repestates corripunt; eo maturius auxilia; etiā cū quadam temeritate rapida sunt. Quod si puer est; qui laborantem; tantū robur eius est; ut sanguis mitti possit; si ei utendū est; ducenda aluus uel aqua; uel pitiana; cremore tum demū is leuib; cibis nutriendus. Et ex toto non sic pueri ut uiri curari debent. Ergo; ut in alio quoque genere morborum parcius in his agendū est. Non facile sanguinē mittere nō facile ducere alui; nō cruciare uigilia; fame uel; aut nimia siti; nō uino curare satis conuenit. Vomitus post febrē eliciedus est; deinde dandus cibus ex leuissimis tum is dormiat; postero quoque die si febris manet; abstineat. Tercio ad simile cibum redeat. Dandaque opera est quantū fieri potest; ut inter oportuna abstinentia cibosque oportunos; obmissis ceteris nutriat. Si uero ardens febris extorret; nulla medicamentū dāda potio est; sed in ipsi accessionibus oleo & aqua refrigerandi est; quae miscenda manu sunt donec albescant; & cōclauī tenendus; quo multū & purū aerem trahere possit; neque multis uestimentis stranguladus sed admodū leuib; tantū ueladus est. Possunt etiam super stomachū imponi folia uitis in aqua frigida tincta. Ac ne siti quidē nimia uexadus est; talendus maturius est; id est; a die tertio & ante cibū hisdē perungendus. Si pituita in stomacho coit; inclinata iam accessione; uomere cogendus est; & tunc dandum frigidū olus; aut pomū ex his; quae stomacho cōueniunt. Si siccus manet stomachus; protinus uel pitiana; uel alicae uel orizae cremor dandus est cū quo recens adeps cocta sit. Cū uero in summo incrementō morbus est; utiq; nō ante diem quartum magna siti antecedere; frigida aqua copiose praestanda est; ut bibat etiā ultra facietatē; & cum iam uenter & praecordia ultra modū repleta sanique refrigerata sunt; uomere debet. Quidā ne uomitū quidē exigunt; sed ipsa aqua frigida tantum ad facietatē data pro medicamento utunt. Vbi utrumlibet factū est; multa uelē operiendus est & collocadus ut dormiat. Fereque post longam sitim & uigiliam; post multam facietatē; post infractū calorē plenius somnus uenit per quē ingens sudor effunditur; idque praefatissimū auxiliū est. Sed in his tamē in gbus praeter ardore; nulli dolores; nullus praecordiorū tumor; nihil prohibens uel in thorace uel in pulmone uel in faucibus; nullus; nō defectio; nō deiection; nō profluuiū alui fuit.

Curatio semitertianae febris quae hemitritaeos dicit.

Caput octauum.

T ubi id genus tertianae est; quod hemitritaeos medici appellat; magna cura opus est; ne id fallat. Habet. n. plerique frequentiores accessiones decessionelque; ut aliud morbi genus uideri possit; porrigitur febris inter horas uiginti quatuor & triginta sex; ut quod id est; eundē eē uideat. Et magnopere necessarium est; neque dari cibū; nisi i ea remissione; quae uera est; ubi ea uenit; p. tinus dari; plurimique sub alterutro curatū errore subito moriunt. ac nisi magnopere alique res prohiberent initia signis mitti debet; tū dari cibum; neque icet febrē; & tamē lōgū eius spatium sustineat.

Curatio lentae febris. Caput. ix.

Onnunq; etiā lentae febres sine ulla remissione corpus tenent; ac neque cibo; neque ulli remedio locus est. In hoc casu medici cura esse debet; ut morbū mutet. Fortasse enim curatio oportunitior fiet. Saepē igitur ex aqua frigida; cui oleū sit adiectū; corpus eius tractandū est; quoniam interdū sic euenit; ut horror oriatur; & fiat initium quoddā noui motus; exque eo cū magis corpus caluit; lequa tur etiā remissio. In his frictio quoque ex oleo & sale salubris uidet. at si diu frigus est & torpor & iactatio corporis; non alienū est in ipsa febre dare multū tres aut quattuor cyathos; uel cum cibo uinū bene dilutū. Intēdit. n. saepe ex eo febris; & maior ortus calor; simul & priora mala tollit; & ipem remissionis in ea curatio ostēdit. Neque hercules ista curatio noua est; quā nūc quā traditis sibi agrosque sub cautioribus medicis trahebant; iterdū cōtariis remediis sanāt. Si quē apud aliquos quoque; ante Erophili & Erasistrati; maximeque post Hippocratē fuit Petro quā quē febricitantē hominem ubi acceptat multis uestimentis opiebat; ut simul calore ingentē sitimque excitaret. Deide ubi paulū remitti coeperat febris; aqua frigida potui dabatur; ac si mouerat sudorem; explicuisse se aegrum indicabat. si non mouerat; plus etiam aquae frigidae iegerat; & tum uomere cogebat. Si alterutro modo febre liberauerat; protinus fuillam assam & uinum homini dāt. Si non liberauerat; decoquebat aquam sale adiecto; eamque bibere cogebat; ut mouendo uentrem purgaret. Et intra hac omnis eius medicina erat. Eaque non minus grata fuit his; quos Hippocratis successores non refecerant quam nunc est his; quos Erophili uel Erasistrati amulū diu tractos non expēdierunt. Neque ideo tamen non est temeraria ista medicina; quia

plures si protinus a principiis exceptis interirent. Sed cū eadē oībus conuenire nō possint: fere quos ratio nō restituit: remeritas adiuvat. Ideoq; eiusmodi medici melius alienos agrosquam suos nutriunt. Sed est circūspecti quoq; hominis & nouare interdū & augere morbum & febres accēdere: quia curatio ubi id quod est non recipit: potest recipere id quod futurum est. Remedia in febribus ad capitis dolorē & præcordiorū inflammationē & ariditatē & scabritiē linguæ. Caput. x.

Considerādū est: si febres nō solæ sint: an alia his quoq; mala accēdat. idē tum caput dolere: tum lingua aspera: tum præcordia intenta sint. Si capitis dolores sunt: rosam cū aceto miscere oportet: & in id iegeret: deinde habere duo pittacia: quæ latitudinē frōtis longitudinēq; æquēt. Ex his inuicē alterę in aceto & rosā habere: alterę in fronte: aut intinctā hislē dāna succidā iponere. Si acētū offendit: pura rosā utēdū est. Si rosā ipsā lædit: oleo acerbo. si ista parū iuuat: teri potest uel iris arida: uel nuces amaræ: uel quælibet herba ex refrigeratibus. Quoq; quidlibet ex aceto impositū dolorē minuit: sed magis aliud in alio. Iuuat etiā panis cū papauere iniectus: cū rosā: cerussa: spuma ear genti. Oliscare quoq; oleo serpentium uel anetū nō alienū est. At si in præcordiis inflammationē & dolor est: primo super iponēda sunt cataplasmata reprimētia: ne si calidiora fuerint plus eo materiæ concurrat. Deinde ubi prima infamatio re remissit: tūc demū ad calida & humida ueniēdū est: ut ea quoque remaneant: discutiat. Notæ uero infamatiōis sunt: quatuor: rubor & tumor cū calore & dolore. Quæ magis errat Erasistratus: qui febrē nullā sine hac esse dixit. Ergo si sine infamatiōe dolor est: nihil iponēdū est. Hunc enim statim ipsa febris soluit. At si neq; infamatio: neq; febris: sed tantū præcordiorū dolor est: ptinus calidus & siccis fomētis uti licet. Si uero lingua sicca est & scabra: detergēda primū penicillo est ex aqua calida. Deinde unguēda mixtis iter se rosā & melle. Mel purgat. rosā reprimat: simulq; siccet: ne rō non finit. At si scabra nō est sed arida: ubi penicillo deterfa est: ungi rosā debet: cui cære sit paulū adiectum. Remedia cōtra frigus: quod febrem præcedit. Caput. xi.

Olet etiā ante febres esse frigus: idq; uel molestissimū morbi genus est. Vbi id expectat: omni potione phibēdus æger est. Hæc enim paulo ante data multū malo adiicit. Itē maturius ueste multa tegēdus est. ad mouēda partibus his: pro quibus metuimus: sicca & solida fomēta sic ne statim uehementissimi calores incipiāt: sed paulatim irescāt. Perfricāda quoq; ex partes manibus unctis ex uetere oleo sunt: itq; adiciēdū aliqd ex calefaciētibz. Cōtētiq; medici qdā una frictiōe etiā ex quo liber oleo sunt. In hæc febrū remissionibus nōnulli tres aut quatuor forbitiōis cyathos etiā num ultra manēte febre dant. Deinde ea bene finita reficiūt stomachum cibo frigido & leni. Ego tum hoc potu tentandū: cuius pagæ semel & post febrē datus pdest. Sed curiose pspiciendū est: ne tēpus remissiōis decipiat. Sæpe enim in hoc quoq; genere ualitudinis iam minui febris uidet & rursus itendit. Itaq; ei remissioni credēdū est: quæ etiā imorat & iactationē fœtorēq; quēdā oris: quē ozen graeci uocant: minuit. Illud satis cōueniēti: si quotidie parēs accessiones sunt: quotidie paruū cibū dandū: si ipares: post grauiorē cibū: post leuiorē: aquā nullam. Curatio horrois in febribus. Caput. xii.

Oror autē eas fere febres antecēdit: quæ certū habet circūitū & ex toto remittunt. Ideoq; tutissimæ sunt maxime: quæ curatiōes admittūt. Nā ubi incerta tēpora sunt: neq; alui ductio: neq; balneū: neq; uinū: neq; medicamētū aliud recte dā. incertū est enim quādo febris uetura sit: ita fieri poterit: ut si subito uenerit: summa in eo pnicies sit: qd' auxilii causa sit inuentū. Nihilq; aliud fieri potest: quā ut primis diebus bene abstineat æger. deinde successit febris eius quæ grauiissima est: ci bum sumat. at ubi certus circuitus est: facilius oīa illa tentant: quia facilius pponere nobis & accessio nū & decessiōnū uices possumus. In his autē cū uetuerat: ut tiliis famis nō est: Primis tantūmodo diebus ea pugnandū est: deinde diuidēda curatio est: & ante horrorem primis discutienda. Igic qd' primū aliq; inhorruit & ex horrore incaluit: dare ei oportet potui tepidā aquā subfalsam & uomere cū cogere. nā fere talis horrore ab his oritur: quæ biliola in stomacho refoederit. idē faciēdū est si pximo quoq; circuitu aque cessit. Sæpe enim sic discutit. itaq; qd' genus febris sit: scire licet. itaq; sub expectatiōe proxime accessiōis: quæ istare tertia potest: deducēdus in balneū est: dandaq; opa est: ut per tēpus horrois in solio sit. Si ibi quoq; senserit: nihilominus idē sub expectatiōe accessiōis quartæ faciat. si qdē eo quoq; modo sæpe id discutit. si nec balneū quidē profuit: ante accessiōē aliū edat: aut bibat calidam aquā cū pipere si quidē ea quoq; assumpta calorē mouēt: qui horrore non admittit. Deinde eo modo quo in frigore pceptū est: anteq; inhorrescere possit. opiat. Fomētisq; protinus ualidioribus totū corpus circūdate cōuenit: maximeq; inuolutis extinctis testis & titionibus. Si nihilominus horrore peruerit: multo oleo calefacto inter ipsa uestimēta perfundat: cui aque ex calefaciētibz aliqd sit adiectum. adhibeaturq; frictio quātām is sustinere poterit: maximeq; in manibus & pedibus & spiritū ipse cōtineat. neq; desistendū est etiā si horrore est. Sæpe enim ptinacia iuuatū malū corporis uincit. Si qd' euomuit: dāda aqua tepida: iterūq; uomere cogēdus est. utendūq; eidē est donec horrore finiat. Sed præter hæc: ducēda alius est si tardius horrore qesceat. si qdē id quoq; exonerato corpori pdest. Vltima quoq; post hæc auxilia sūt gestatio & frictio. Cibusaū i eiusmodi morbis maxie dādus est. q' mollē al uū præstet. Caro glutinosa. uinū: cū dabis: austege. Curatio quotidiana febris. Caput. xiii.

Acc ad omnes circuitus febrū pertinent. discernēda tamē singulæ sunt: sicut rationē habent dissimilē. si quotidiana est: triduo primo magnopere abstinere oportet. tum cibis altero quoq; die uti. Si res inueterauerit: post febrē experiri balneum & uinum: magisq; si horrore sublatō

hæc superest.

Curatio tertianæ febris.

Caput.xiii.

l tertiana uero: quæ ex toto intermittit: aut quartana est: mediis diebus & ambulationibus utri oportet: aliusq; exercitationibus & unctionibus. quidam ex antiquioribus medicis Cleophantus in hoc genere morborū multo ante accessionē caput ægri multa calida aqua perfundebat: deinde uinum dabat. Quod quāuis plerq; eius uiri præcepta secutus est. Aſclepiades: recte tamē præterit. Est. n. anteceptis: ipse i. tertiana febris est: tertio die post accessionē dicit aluū duci oportere. quinto post horrore: uomitū elicere. deinde post febrē: sicuti illi mox erat adhuc calidis dare cibū & uinū. Sexto die in lectulo detineri. sic enim fore ne septimo die febris accedat. Id sæpe fieri posse uerisimile ē. Tutius tamen est: ut hoc ipso ordine utamur. Tria remedia: uomitus: alui ductionis: uini potus per tria diuina est: tertio & quinto & septimo tentare. nec uinum nisi post accessionē die septimo bibat. Si uero primis diebus discussus morbus nō est: inciditq; in uetustatē: quo die febris expectabitur: in lectulo se cōtineat: post febrē perficitur: rum cibo assumpto bibat aquam. postero die: quo cibo uacat & ab exercitatione unctioneq; aqua tantum cōtētus cōquiescat. Et id quidē optimū est. Si uero ibecillitas urgebit: & post febrē uinum: & medio die paulū cibi debet assumere.

Curatio quartanæ febris.

Caput.xv.

Adem in quartana facienda sunt. Sed cū hæc tarde admodū finiat: nisi primis diebus discussa est: idēgius ab initio præcipiendū est: quid in ea debeat fieri. Igitur si cui cum horrore febris accesserit: neq; desit: eodē die & postero tertioq; cōtinere se debet: & aquam tantūmodo calidā primo die post febrē sumere: biduo proximo quantū fieri potest ne hanc quidem. si quarto die cū horrore febris reueritur: uomere sicut ante præceptū est deinde post febrē modicum cibum sumere: uini quadrantem. Postero tertioq; die abstinere: aqua tantūmodo calidā si sitierit: assumpta: septimo die balneo frigus præuenire: abstinere: cōtinere se debet: si febris redierit: ducere aluum. ubi ex eo corpus cōquieuerit inunctione uehemēter perficari: eodē modo sumere cibum & uinū: biduo proximo se abstinere: frictione seruata. decimo die rursus balneū experiri: & si postea febris accessit: aquæ perficari. uinum copiosius bibere. ac si proximū est: quies tot diebus: ut abstinentia cum cæteris quoq; præcipiuntur: febrē tollant. Si uero nihilominus remanet: aliud ex toto sequendum est curationis genus: idq; agendum: quod diu sustinēdū est: corpus facile sustineat. Quo minus etiam curatio probari Heraclicis tardari debet. qui primis diebus ducendam aluū. deinceps abstinendum usq; in septimum diem dixit. Quod ut sustinere aliquis possit tamen etiam febrē liberatus uix refectioni ualebit. Adeo si febris sæpius accesserit: cōcidet. Igitur si tertio decimo die morbus remanebit: balneū neq; ante febrē neq; post eam tentandum erit: nisi interdū iam horrore discussio. Horror ipse per eadem quæ supra præscripta sunt expugnandus. Deinde post febrē oportebit ungi & uehemēter perficari: cibum & ualidum & fortiter assumere. uino uti quantum libebit. postero die cum satis quieuerit: ambulare: exerceri: ungi: perficari: fortiter: cibum accipere sine uino: Tertio die abstinere. Quo die uero febrē expectabitane surgere & exerceri: dareq; operā nō oportet: ut in ipsam exercitationē tempus febris incurrat. Sic. n. sæpe illa discutitur. At si in opere occupauit: tum demum se recipere. In eiusmodi ualitudine medicamenta sunt: oleum: frictio: exercitatio: cibis uinū. Si uenter astrictus est soluendum est. Sed hæc facile ualidiores faciunt: si imbecillitas occupauit: pro exercitatione gestatio est. Si ne hanc quidem sustinet: adhibenda tamen frictio est: si hæc quoq; uehemens oneratur: intra quietē & unctionem & cibū sistendū est: si tamen daq; opera est: ne qua cruditas in quotidianā id malum uertat. Nam quartana neminem iugulat. sed si ex ea facta quotidiana est: in malis æger est. Quod tamen nisi culpa uel ægri uel curantis nunq; fit.

Curatio duarum quartanarum.

Caput.xvi.

T si duæ quartanæ sunt: neq; hæ: quas pposui: exercitiōes adhiberi possunt: aut ex toto quiescere opus est: aut si id difficile est: leuiter ambulare: cōsidere diligēter in uolutis pedibus: & capite. Quotiens febris accessit & desit: cibum modicum sumere & uinū. reliquo tempore nisi imbecillitas urgeat: abstinere. Aut si duæ febres pene iungunt: post utraq; cibum sumere. Deinde uacuo tēpore & moueri aliquid: & post unctionē cibo uti. Cū uero uetus quartana raro: nisi uere soluat: utiq; eo tēpore attendendum est ne quid fiat quod ualitudinē impediāt. Prodestq; in uetere quartana mitis subinde uictus genus: a uino ad aquam: ab aqua ad uinum: a lenibus cibis ad acres: ab acribus ad lenes trāsire: esse radicē: deinde uomere: iure uel pulli gallinae uentrem resoluerē: oleum ad frictionē adiciere: calefacientia ante accessionē sorbere: uel acetū cyathos duos: uel unum sinapis cum tribus graeci uini fallis: uel mixta paribus portionibus & in aqua diluta: pipere: castoreū: laſer: myrram. Per hæc enim similiaq; corpus agitantū est: ut moueatur ex eo statu quo detinetur. Si febris quieuit diu memnissē eius dici conuenit: eoq; uitare frigus: calorem: cruditatē: lassitudinem. Facile enim reuertitur: nisi a sano quoq; aliquād iu timent.

Curatio quotidianæ febris: quæ ex quartana facta sit.

Caput.xvii.

T si ex quartana quotidiana facta est: cū id uitio iciderit: p biduū abstinere oportet. frictiōe uti: aquā tantūmodo uesp̄i potui dare. tertio die sæpe sit ne febris accedat. sed siue fuit: siue nō fuit: cibis post accessiōis tēpus est dādus. at si manet: p biduū abstinentia: quāta maxime iherari cor porī potest: frictione quotidie utendū est.

De tribus istanæ generibus & primo de eius curatiōe: quæ a gracis phrenesis dicitur.

Caput.xviii.

T februm quidem ratio exposita est. Superfunt uero alii corporis affectus: qui huic superueniunt, ex quibus eos qui certis partibus assignari non possunt: proutin iungat. Incipiā ab infania: primāq; huius ipsius partē agrediar quā & acuta & in febre est: græci phrenesin appellāt. Illud ante omnia scire oportet: interdū in accessiōe agros desipere & loqui aliena. Quod nō quidē leue est: neq; incidere potest: nisi in febre uehementi non tamen æque pestiferū est. Nā plarūq; breue esse con-
Uenia pēpē pēpē
 fuetit: leuatoq; accessiōis impetu: proutin mens redit. Neq; id genus morbi remediū aliud desiderat: quā quod in turādā febre præceptū est. Phrenesis uero tum demum est: cum cōtinua dementia esse in-
 cipiat: aut cū æger quāuis adhuc sapiat: tamen quāsdā uanas imagines accipit: perfecta est ubi mens illis
 imaginibus addicta est: eius autē plura genera sunt: si quidē ex phreneticis alii hilares: alii tristes sunt:
 alii facilius cōtinent & intra uerba desipiunt: alii cōsurgunt & uiolenter quādam manu faciunt: atq; ex
 his ipsis alii nihil nisi impetu peccant: alii etiam artes adhibent: summāq; speciem fanatis in caprādis
 maiorū operum occasiōibus præbent: sed exitu deprehenduntur. Ex his autem eos qui intra uerba
 desipiunt: aut leuiter etiā manu peccant: onerare asperioribus coercitiōibus superuacuum est. Eos uero
 qui uiolētius se gerunt uincire cōuenit: ne uel alteri uel sibi noceant. Neq; credendū est si uinctus ali-
 quis dum leuari uinculis cupit: sanum iam se fingat: quāuis prudēt & miserabiliter loquat: quonā-
 is dolus infantiētis est. Fere uero antiqui tales agros in tenebris habebāt: eo qd' eis cōtrariū esset exter-
 reri: & ad quietem animi tenebras ipsas cōferre aliquid iudicabant. At Asclepiades tanq̃ tenebris ipsis
 turbantibus in lumine habēdos esse dixit. neutrū tamē perpetuū est: italiū enim luxaliū tenebrā magis
 turbant. reperiunturq; in quibus nullū dīscrimen depræhēdi uel hoc uel illo modo possit. optimum
 itaq; est utrunq; experiri: & habere eū: qui tenebras horret: in luce: eum qui lucem in tenebris. At ubi
 nullū tale dīscrimen est: æger si uires habet: loco lucido: si nō habet: obscuro cōtinendus est. Remediā
 uero adhibere ubi maxime furor urget: superuacuum est. simul enim febris quoq; in crescit. Itaq; tum
 nihil nisi cōtinendus æger est. Vbi uero res patitur: festinatē subueniendum est. Asclepiades perinde
 esse dixit his sanguinē mitti cū sit trucidē: rationē hanc secutus: quod neq; infania esset nisi febre in-
 tentā: neq; sanguis nisi in remissione eius recte mitteret. Sed ipse in his somnum multa frictiōe qua-
 siuit: cū & intentio febris somnū impediāt: & frictio nō nisi in remissiōe eius utilis sit. Itaq; hoc quoq;
 auxiliū debuit præterire. Quid igitur est? Multa in præcipiti periculo recte sunt alias omittēda. Et cō-
 tinuat quoq; febris habere tepora: quibus & si nō remittit: nō tamen crescit. Estq; hoc ut nō optimū: sic
 tamen secundū remediū tempus. Quod si uires acri patiuntur: sanguis quoq; mitti debet. Nec minus
 deliberari potest: an alius ducenda sit. tum iterposito die cōuenit caput ad curē tendere: deinde aqua
 fouere in aqua uerbēne aliquæ decoctæ sint uel ex reprimētibus: aut prius fouere deinde tendere &
 iterum fouere: ac nouissime rosa caput nareq; implere: offerre etiam naribus rutam: ex aceto cōtrita
 mouere sternutamentā medicamentis in id efficacibus. Quæ tamen faciēda sunt in his: quibus uires nō
 defunt. Si uero imbecillitas est: rosa tantū caput adiecto ierpillo: similisq; aliquo mādificandū est. Vti
 les etiam in quibuscunq; uiribus herbæ duæ sunt: solanum & muralis. simul ex utraq; succo expresso
 caput impleatur. cum se febris remiserit frictiōe utendum est. parcius tamen in his qui nimis hilares
 quā in his qui nimis tristes sunt. Aduersus omnium autē sic infantiētiū animos gerere se pro cuiusq;
 natura necessarium est. Quorundā enim uani metus leuandi sunt: sicut in homine prædiuite famem
 timēre incidit: cui subinde falsæ hereditates nunciabantur. quorundā audacia coercenda est: sicut in
 his scitū quibus cōtinēdis plagæ quoq; adhibentur. quorundā etiam intempestiui risus & oburga-
 tiōe & minis prohibēdus est. quorundā discutiendæ tristes cogitatiōes. Ad quod symphoniz & cym-
 balis: strepitusq; proficiunt. Sæpius tamen assentiendū: quā repugnandū est. paulatimq; & nō euidentē
 ab his: quæ stulte dicuntur ad meliorā mens eius abducenda est. Interdum etiam elicienda ipsius inter-
 tiō: ut sit in hominibus studiōsis litterarū quibus liber legitur: aut recte si delectant: aut perperam: si id
 ipsum eos offendit. Emendādo enim cōuertere animum incipiunt. Quin etiam recitare si qua memi-
 nerunt: cogendi sunt. Ad cibum quoq; quosdā nō desiderantes reduxerunt hiqui inter epulantes eos
 collocauerūt. Omnibus uero sic affectis fomnus & difficilis & præcipue necessarius est. Sub hoc enim
 pleriq; sanescunt. Prodest ad id atq; etiam ad mentē ipsā cōponendam crocinum unguentum cum
 irino in caput datum. Si nihilominus uigilant hi: quidā somnū moliri potui dādo aquam: in qua pa-
 uer: aut hyoscyamus decoctā sit: alii mādragoræ mala puluino subiciunt. alii uel amomum: uel sicā
 mini lachrymā fronti inducunt. Hoc nomen apud medicos reperio. Sed cū græci morum sicānymū
 appellant: mori nulla lacrima est. sic uero significatur lacrima arboris in egypto nascētis: q̃ ibi morosi
 con appellāt. Plurimū decoctis papaueris corticibus ex ea aqua subinde spongia os & caput fouēt. ascle-
 piades ea superuacua esse dixit quonā i letargum sæpe cōuerterent. Præcipit autem ut primo die a ci-
 bo: potione: somno abstineretur: uespere ei daretur potui aqua: tunc frictio ad mouerē lenis ita ut ne
 manū quidē qui fricare: uehementer imprimeret: postero deinde die hīdē omnibus factis uespere ei
 daret forbitio & aqua: rursumq; frictio adhiberet. Per hanc enim nos cōsecuturos: ut fomnus accedat.
 Id interdum fit & quidē adeo: ut illo cōstente nimia frictio etiam lethargi periculum afferat. Sed si sic
 fomnus non accessit. tum demum illis medicamentis accersendus est: habita scilicet eadem modera-
 tiōe: quæ hic quoq; necessaria est: ne quem obdormire uolumus excitare postea nō possumus. Con-
 fert etiam aliquid ad somnum silanus iuxta cadēs: uel gestatio post cibum & noctu: maximeq; suspēsi

quod impio
 etia vā fūm?

etia vā fūm?
 etia vā fūm?

Iecti motus. Neq; alienū est: si neq; sanguis ante missus est: neq; mens cōstat: neq; somnus accedit: occipitio incito cucurbitulā admovere. Quā quia leuat morbi: potest etiam somnū facere. Moderatio autem in cibo quoq; adhibenda est. Nā neq; implēdus ager est: ne infaniat: neq; ieiunio utiq; uexādus est: ne imbecillitate in cardiacum incidat. Opus est autē cibo infirmo: maximeq; forbitione: potione aquae mullae, cuius ternos cyathos bis hyeme: quartate dedidit satis est. Alterū genus infanīa est: quod spaciū longius recipit: quia fere sine febre incipit: leues deinde fibrilae excitat & cōstitit in tristitia: quā uidetur bilis atq; cōtrahere. In hac utilis detractio sanguinis est. Si quid hanc phibet: prima est abstinentia: secunda per albū ueratrū: uomitumq; purgatio. post utrūlibet adhibēda bis die frictio est. Si magis ualet frequens etiam exercitatio. In ieiunio uomitus: cibis sine uino dandus ex media materia est. Quā quotiens posuero: scire licet etiam ex infirmissima dari possedum ne ea sola quis utat: ualētissima tantūmodo esse remouēda. prater hac seruanda alius est quā tenerima. remouēdi terrores: & potius bona spes asserēda. quārēda delectatio ex fabulis ludicq; qbus maxime capi sanus assueuerat. Laudanda si qua sunt ipsius opera & ante oculos eius ponenda. Leuiter oblungenda uana tristitia. Subinde admonendus in his ipsis rebus: quā sollicitant: cur nō potius letitiae? sollicitudinis causa sit. Si febris quoq; accessit: sicut aliae febres curanda est. Tertium infanīa genus est ex his lōgissimum adeo ut uitā ipsam nō impediāt. quod robusti corporis esse cōsueuit. Huius autem ipsius species duae sunt. Nam quidā imaginibus nō mente fallunt. qualem infanientem Aiaceum uel Orestem poetarum fabulae ferūt. quidā animo desipiunt. Si imagines fallunt: ante oia uidentū est: tristes an hilares sint. In tristitia nigrū ueratrū deiectionis causa: in hilaritate album ad uomitū excitandū dari debet. Idq; si in potione nō accipit: pani adiciendū est: quo facilius fallat. Nā si bene se purgauerit: ex magna parte morbi leuabit. Ergo etiam si femel datum ueratrū parum profecerit: interposito tempore iterū dari debet. Neq; ignorare oportet: leuiorem esse morbum cum risu: quā serio infanientū. Illud quoq; perpetuū est in omnibus morbi: ubi ab inferiore parte purgandus aliquis est: uentrem eius ante soluedū esse: ubi a superiore: cōprimendū. Si uero cōsiliū infanientem fallit: tormētis quibuscūdam optime curatur. Vbi perperam aliquid dixit aut fecit: fame: uinculis: plagis coerendus est. Cogendus est & attendere & edificare aliquid & meminisse. Sic enim fiet ut paulatim mente cogatur cōsiderare qd faciat. Subito etiam terri & expauescere in hoc morbo prodest. Et fere quicquid animū uehementer perturbat. Potest enim quāda fieri mutatio: cum ab eo statu mens in quo fuerat: abducta est. Interest etiam siiple sine causa subinde ideo: an mestus dimissusq; sit. nam demens hilaritas terribior his: de qbus supra dixi: melius curat. si nimia tristitia est: prodest lenis sed multa bis die frictio. Itē per caput aqua frigida infusa: demissusq; corpus in aquā & oleum. Illa cōmūia sunt: infanīes uehementer exerceri debere. multa frictione uti: neq; pinguem carnem: neq; uinū assumere. cibis uti post purgationē ex media materia quam leuissimis. non oportere esse uel sol os uel inter ignotos: uel inter eos quos aut contemnunt: aut negligant. mutare debere regiones: & si mens redit: annua peregrinatione esse iactandos. Raro: sed aliquādo tamē: ex metu delirium nascitur. Quod genus infanientū specie similib; uictus genere curandū est. praterq; quod in hoc infanīe genere solorecte uinū datur.

Cardiaci morbi curatio. Caput. xix.

Vic morbo praecipue contrariū est id genus: quod cardiacum a grecis nominat: quāuis saepe ad eum phreneticū transeat. Si quidē mens in illis labat in hoc constat. Id autē nihil aliud est quā nimia imbecillitas corporis. qd stomacho languēte imodico sudore digerit. Licetq; protinus scire id esse: ubi uenae exigui: imbecilliq; pulsus sunt. Sudor autē supra consuetudinē & modo & tempore ex toto thorace & ceruicibus atq; etiā capite prumpit: pedibus tantūmodo & cruribus scioribus atq; frigentibus. At ubi id morbi genus est: curatio prima est: supra praecordia imponere quā re primant cataplasmata. secunda: sudorē prohibere. Id praestat acerbum oleū uel rosa uel melinum aut myrrētū. Quorū aliquo corpus leuiter perungendū: caratūq; ex aliquo horū tum imponendum est. Si sudor uincit: delinendus homo est uel gypso uel argēti spuma: uel cimolia creta: uel etiam subinde horū puluere respersendus. Idem praestat puluis ex cōtritis aridi myrti uel rubi foliis: aut ex austriis: & boni uini arida fece. Plurāq; similia sunt: quae si desunt: satis utilis est glibet ex uia puluis iniectus. Sup hac uero quo minus corpus infuset: leui ueste debet esse cōtēctus loco nō calido: sine frētis patentibus sicut per flatūs quoq; aliquis accedat. Tertiū auxiliū est imbecillitati iacentis uino cibosq; succurrere. Cibus nō multus quidē: sed saepe tamen nocte ac die dandus est: ut nutriat neq; oneret. Is esse debet ex infirmissima materia & stomacho aptus. Nisi autem necesse est: ad uinum festinare non oportet. Si uerendū est: ne deficiaturum & in trita ex hoc & hoc ipsum austerum quidē fed tamē tenue meracum. Egelidū subinde & liberaliter dandū est adiecta polēta: si modo is ager parum cibi assumit. Idq; uinū esse debet neq; nullarum uiriū: neq; ingentium: recteq; tota die ac nocte uel tres heminas ager bibet. Si uastius corpus est: plus etiā. Si cibum nō accipit: perunctū ante perfundere aqua frigida conuenit: & tum dari. Quod si stomachus resolutus parū continet: & ante cibū & post eum: sponte uomere oportet: rursumq; post uomitum: cibum fumere. Si ne id quidem manserit: sorbere uini cyathum: interpositaq; hora fumere alterum. si id quoq; stomachus reddiderit: totum corpus bulbis cōtritis super illinēdum est. Qui ubi inauerit: efficiunt: ut uinū in stomacho cōtineat: ex eo toti corpori calor: ueniq; uis redeat. Vltimum auxiliū est: in aluum prānae uel alicae cremorem ex inferioribus partibus

indere si quidē id quoq; vires tuetur. Neq; alienum est: naribus quoq; æstuantis admouere quod reficiat: id est rosam & uinum. Et si qua in extremis partibus frigent: unctis & calidis manibus fouere. Per quas si conseq; potuimus: & sudoris impetus minuas & uita prorogetur: incipit iam tēpus ipsum esse præsidio. Vbi in tuto esse uidetur: uerendum tamen est: ne ad eādem imbecillitatem cito recidat. Itaq; uino tantum remoto: quotidie ualidiorē cibū debet assumere donec satis uirūi corpori redeat.

De lethargo & eius curatione.

Caput. xx.

Lter quoq; morbus est aliter phrenetico cōtrarius. In illo difficilis somnus: prompta ad omnē audaciam mens est. At in hormarcor & inexpugnabilis pene dormiēdi necessitas: lethargum graeci nominant. atq; id quoq; genus acutū est: & nisi succurrat celeriter iugulat. Hos agros quidam subinde excitare nituntur ad mortis his quæ per sternutamenta euocantur: & his: quæ odore fœdo mouent. qualis est pīx crudalana sūda: pipere ueratrum: castoreum acetum allium: cepa: iuxta etiam galbanū incendūta: aut pilos. aut cornu ceruinum. Si nō est: quodlibet aliud. Hæc enim cū cōbu runtur. odorem fœdum mouent. Tharrias uero quidam accessionis esse id malum dixit: leuari: cum ea decessit. Itaq; eos qui subinde excitant sine usu. male habere. Interest autem in decessione expurgari: scatur ægerian cum febris nō leuetur: aut leuata quoq; ea somnus urgeat. Nam si expurgis: adhabe re ei ut sopito fueruacum est. Neq; enim uigilando melior fit. sed per fesi melior est: uigilat. Si uero continens ei somnus est: tūq; excitatus est. sed his temporibus quibus febris leuissima est: ut & excer nat aliquid & sumat. Excitat autem ualidissime repente aqua frigida infusa post remissionē. Itaq; per unctum oleo multo corpus tribus aut quattuor amphoris totum per caput perfundendū est. Sed hoc utemur: si æqualis ægro spiritus erit: si mollia præcordia. Sin aliter hæc erit: ea potiora: quæ supra cō præhensa sunt. Et quod ad somnū quidem pertinet: cōmodissima hæc ratio est. Medici autem causa caput radendū: deinde postea fouendū est aqua: in qua laurus aut ruta decocta sit. Altero die impo nendū castoreum: aut ruta ex aceto cōtrita: aut lauri bacca: aut hedra cum rosa & aceto. Præcipueq; proficit & ad excitandum hominē naribus ad mortū & ad morbum ipsum depellendū capiti frontie impositum sinapi. Gestatio etiā in hoc morbo prodest: maximeq; oportune cibus datus id est in remis sione quanta maxime inueniri poterit: Aptissima autē sorbitio est donec morbus decretere incipiat: sic ut si quotidie grauis accessio est: hæc quotidie detur. Si alternis: post grauiorem: sorbitio: post leuior rem: multa aqua. Vinū quoq; cū tempestiuo cibo datum nō medio crit adiuuāt. Quod si post lōgas febres eiusmodi torpor corpori accessit: cetera eadem seruāda sunt. Ante accessionē autē tribus: quat tuorue hōris castoreū: si uenter alitricus est: mixtum cū scamonea. si nō est: per se ipsum cū aqua dan dum est. Si præcordia mollia sunt: cibus utendū est plenioribus. Si durai: in hisdem sorbitionibus sub si stendū. imponendūq; est præcordiis quod simul & reprimat & emoliat.

De aqua inter cutem hoc est hydropico morbo:

Caput. xxi.

Ed hic quidē acutus est morbus. Longus uero fieri potest eorum: quos aqua inter cutem male habet: in primis diebus discussus est: hydropa graeci uocant. Atq; eius tres species sunt. Nam modo uentre uehementē intēto creber intus ex motu spiritus sonus est. Modo corpus inæqua le est: tumoribus aliter aliterq; per totum id orientibus. Modo intus in unum aqua cōtrahit: & moto corpore ita mouetur ut impetus eius cōspici possit. Primū timpanitem: secundum leucophlegmatian uel ypolarca. Tertium asciten graeci nominant. Cōmunis tamen est humoris nimia abundātia. ob quā ne ulcera quidē in his ægris facile sanescunt. Sape uero hoc malū per se icipit. Sape alteri uetusto mor bo. maximeq; quartana: superuenit. Facilius iseruis: quā in liberis tollitur. quā cum desideret famem: sitim: mille alia tedia: longamq; patientiam: promptius his succurrit: qui facile coguntur: quā quibus inutilis libertas est. Sed ne hi quidem qui sub alio sunt: si ex toto sibi temperare nō possunt: ad salutem perducuntur. Ideoq; nō ignobilis medicus Chrysippi discipulus apud Antigōnū regē amicum quen dam eius notæ intemperatæ medicocriter eo morbo implicatū negauit posse sanari. Cumq; alter me dicus epitotes Philippius se sanaturū polliceretur respondit illum ad morbum ægri respicere: se ad ani mū. Neq; eum res sefellit. Ille. n. cum summa diligetia nō medici tantummodo: sed etiā regis custo dieretur: tamen malagmata sua deuorandis: bibendosq; suam urīnā in exitum se præcipitauit. Inter in itia tamen non difficillima curatio est: si imperata sunt corpori: quies: sitis: inedia. At si malū inuetera uerit: nō sine magna molestia discutitur: Metrodorum tamen Epicuri discipulum referunt cum hoc morbo tentaretur: neq; æquo animo ferret necessariā sitim ubi diu abstinerat: bibere solitum: deinde euomere. Quod si redditur quicquid receptum est: multū tedio demit. At si stomacho retentum est: morbum auget. Ideoq; in quolibet tentandum nō est. Sed si febris quoq; est: hæc in primis submouend a est per eas rationes: per quas huic succurri posse propositū est. Si sine febre æger est: tum demū ad ea ueniendū est: quæ ipsi morbo mederi solent. Atq; hic quoq; quæcunq; species est: si nondum nimis occupauit: hisdem auxiliis opus est. Multum ambulandum. currendū. aliquid est. superiores maxime partes sic perficandæ: ut spiritus ipse cōtineat. euocandus est sudor nō exercitatione. tantūmodo: sed etiam in harena calida: uel laconico: uel clibano: similibusq; aliis. maximeq; utiles naturales & sicca su dationes sunt: quales super baias habemus in myrretis balneum atq; omnis humor alienus est. Ieiuno recte cataputia dantur facta ex abstinthi duabus: myrre tertia parte. Cibus esse debet ex media quidē materia: sed tamen generis durioris. Porio non ultra danda est: quā ut uitā sustineat. optimaq; est: quæ

De 2 capite. De in
nate aqua in qua
uino. Et in 2. De 2. De 2. De 2.
De 2. De 2. De 2. De 2.

De 2. De 2. De 2. De 2.
De 2. De 2. De 2. De 2.

urinam mouet. Sed id ipsum tamē molliori cibo: quam medicamento melius est. Si tamen res coget ex his aliquid quæ id præstent: erit decoquendū eaq; aqua potui danda. Videntur autem hæc facultatem habere: iris: nardum: crocum: cinnamum: amomum: cassia: myrra: balsamum: galbanum: ladanum: oenante: panace: cardamomum: hebenus: cupressi semē. uua timinia: quæ staphidagrian græci nominant: abrotanum: rosæ folia: acorum amare nuces: tragoriganum: thorax: coftum: iunci quadrati & rotundi semen: illud cypylon. ecinon hoc græci uocant. Quæ quotiens posueron: nō quæ hic nascunt: sed quæ inter aromata afferuntur: significabo. Primo tamē quæ leuissima ex his sunt: id est rosæ folia: uel nardi species tentanda sunt. Vinum quoq; utile est & austerum: sed quā tenuissimum. Cōmodū est etiam lino quotidie uentrem metiri & qua comprehendit alui: notam ipone. postero die uidere si plenius corpus sitan extenuetur. Id enim: quod tenuatur: medicinā sentit. Neq; alienum est metiri & potione eius & urinam. Nā si plus humoris excernitur: quam assumitur ita demum secundæ ualitudinis spes est. Alcibiades in eo qui ex quartana in hydropa deciderat: se abstinentia bidui & frictione usum. tertio die iam & febre & aqua liberato cibum & uinum dedidit: memorie prodit. Hæcenus communiter de omni specie dici potest. Si uehementius malum est: diducenda ratio curandi est. Ergo si inflatio & ex ea dolor creber est: utilis quotidianus aut alternus quoq; die post cibum uomitus est. Fomētis flicis: ca lidifq; urédum est. Si per hæc dolor non finitur necessarie sunt sine ferro cucurbitulæ. Si ne per has q dem tormentum tollitur: incidēda cutis est: & tum his utendum. Vltimū auxilium est: si cucurbitulæ nihil profuerint: per alui infundere copiose aquam calidam: eamq; recipere. Quin etiam quotidie ter quaterue opus est uti frictione uehementi cum oleo & quibusdam calefacientibus. Sed in hac frictione a uentre abstinentium ē. Imponendū uero in eū crebrius: sinapi donec cutem erodat: feramētisq; cadentibus pluribus locis uenter exulcerandus ē: & seruādā ulcera diutius. Vtiliter etiam scylla cocta delinitur cutis sed diu post hæc inflammationes abstinentium ē ab oibus infatibus. At si id uitium ē: cui leucophlegmatia nomē ē: eas partes quæ tument subicere soli oportet: sed nō nimium: ne febricula incidat. Si uero hic uehementior ē caput uelandum ē urédumq; frictione madafactis tantum manibus aqua. cui sal & nitrum & olei paulum sit adiectū sic ut aut pueriles aut muliebres manus adhibeantur: quo molior earum tactus sit. Idq; si uires patiuntur ante meridiem tota hora: post meridiem semi hora fieri oportet Vtilia etiam funt cataplasmata quæ reprimunt: maxime: si corpora teneriora sunt. Incidēdum quoq; est super talum quattuor fere digitis ex parte interiore: qua per aliquot dies frequens humor seratur atq; ipsos tumores incidere altis plagis oportet. Concutiendumq; multa gestatio corpus est: atq; ubi inductæ uulneribus cicatrices sunt adiciendum & exercitationibus est & cibus donec corpus ad pristinum habitum reuertat. Cibus ualēs esse debet & glutinosus: maximeq; caro. Vinum: si p stomachum licet: dulcius. Sed ita ut inuicem biduo triduoque: modo aqua: modo id bibatur. Prodest etiam lactuce marinæ quæ grandis iuxta mare nascitur: semen cum aqua potui datum. Si ualens est q id accipiet: scylla cocta sicut supra dixi: delinitur. Auctoresq; multi sunt: istasque scis pulsandas tu mores esse. Si uero id morbi genus est: quo in uterum multa aqua cōtrahitur: ambulare: sed magis mo dice oportet. malagha quod digerat i positū habere: idq; ipsum super iposito triplici pāno fascia nō nimium tamē uehementē atstringere. Quod a Tharria profectum: seruatum esse a pluribus uideo. Si iecur aut lienem affectū esse manifestum est sicum pingue cōtusam adiecto melle superponere. Si per ta lia auxilia uenter non siccatur: sed humor nihilominus abundat: celeriore uia succurrere: ut is per uē trem ipsum emittatur. Quod ignoro Erasistrato displicuisse hæc curadi uia. Morbū enim hunc iocineris putauit. Ideoq; ita illū esse fanandum: frustra: quæ emitti: quæ uitatio illo subinde nascat. Sed primū nō huius uisceris unius hoc uitū est. Nā plene affecto & in totius corporis malo habitu sitide inde ut inde cōperit: tamē aqua nisi emittitur quæ cōtra naturā ibi subsistit: & iocineri & cæteris inferioribus partibus nocet: Conuenitq; corpus nihilominus esse curandum. Neq; enim sanat emissus humor: sed medicinæ locū facit: quā intus inclusus ipedit. Ac ne illud quidē in controversiā ueniat: quoniam omnes in hoc morbo sic curari possint: sed iuuenes robusti: qui uel ex toto carent febre uel certe satis liberales intermissiones habent. Nam quorum stomachus corruptus est: qui uel ex attrabile huc decideruntq; malum corporis habitū habent: idonei huic curationi nō sunt. Cibus autē quo die primum humor emissus est: super uacuus est: nisi si uires defūt. Insequētibz diebus & his uinum mera cius quidem: sed nō ita multum: dari debet: paulatimq; euocādus ager est ad exercitationes: frictiones: solē: sudationes nauigationes & idoneos cibos donec ex toto cōualecat. Balneum rarum res amat: si re quētiore in ieiunio uomitur. Si æstas est: in mare natare commodū est. Vbi conualuit aliquis: diu tamē alienus ei ueneris usus est. De tabe & eius spēbus & curationibus. Caput. xxi.

Iustus sæpe & periculosus tabes eos male habet: quos inuasit. Atq; huius quoq; plures species sunt. Vna est qua corpus nō alit: & naturaliter semp aliquibus decedentibus: nullis uero in eorū locū subeuntibus: summa macies oritur: & nisi occurrat tollit. Atrophyan hæc græci uocant. Ea duabus fere decalūs incidere cōsueuit. Aut enī nimio timore aliquis minus: aut audiatē nimia plusq; debet: assumit. ita uel qd̄ deest i firmat. uel quod superat: corrūpitur. Altera species est: quæ græci cacexian appellant: ubi malus corporis habitus est. ideoq; omnia alimenta corrūpūtur. Quod fere fit: cū longo morbo uitata corpora: etiam si illo uacant: refectiōnem tamen non accipiūt. aut cū malis medicamentis corpus affectū est. aut cū diu necessaria defuerunt. aut cū inuitatos & inutiles ei

bos aliquis affūpfit: aliquidue simile incidit. Huic præter tabē illud quoq; nōnunq; accidere solet: ut
 per affūdas pustulas aut ulcera sūma cutis exasperetur: uel aliquæ corporis partes intumescant. Tertia
 est: longeq; periculossima species quæ grāci phthīsin nominauerūt. Ontur fere a capite. inde in pul-
 monē destillat. huic exulceratio accedit. ex hac febricula leuis fit: quæ etiā cū quieuit tamē & repetit.
 Frequēs tussis est. pus excreat: interdū cruetum aliquid. Quicquid excreatū est: si in ignē ipsolum
 est: mali odoris est. Itaq; qui de morbo dubitat: hac nota utitur. Cū hæc genera tabis sint. animadu-
 uerte primū oportere quid sit in quo laboratur. Deinde si tantūmodo nō ali corpus appet: causam eius
 atterere: & si cibi minus aliquam debet assūmit: adicere sed paulatim si corpus infertum subi-
 ta multitudine onerauerit: cōcoctionē impediāt. Si uero plus iusto quoq; assūmere solitus est: abstinere
 uno die: deinde ab exiguo cibo incipere. quotidie adicere donec ad iustum modū pueniat. Præter hæc
 cōuenit ambulare locis quæ minime frigidis sole uitato: per manus quoq; exerceri. Si infirmior est ge-
 stari. ungi: perfricari si potest maxime per seipsum sæpius eodē die & ante cibū & post eū sicut iterdū
 oleo quadam adiciatur calefacientia donec infudet. Prodestq; ieiunio præterdere per multas partes
 cutem & attrahere ut relaxetur: aut ipsita resina & abducta subinde idem facere. Vtile est etiā inter-
 dum balneum: sed post cibū exiguū. Atq; in ipso solio recte cibi aliquid assūmit: aut si sine hoc frictio
 fuit post eā protinus. Cibi uero esse debent ex his: qui facile concoquantur: qui maxime alium. Ergo ui-
 ni quoque: sed austeri necessarii usus est mouēda urina. at si malus corporis habitus est: primū abstine-
 dum est: deinde alius ducēda. tū paulatī cibi dandi adiectis exercitationibus: unctionibus: frictionibus.
 Vtilius his frequēs balneū est: sed ieiunis etiā usq; sudorem. Cibus uero opus est copiosis: uariis: boni
 succi: quiq; etiam minus facile corrūpantur: uino austro. Si nihil reliqua pſiciunt: sanguis mittendus
 ē: sed paulatī quotidieq; pluribus diebus: cū eo ut cætera quoq; eodē mō seruētur. Quod si mali plus
 est: & uera phthīsis est: inter initia protinus occurrere necessariū est. Neq; enī facile his morbus cum
 inueterauerit: euincit. Opus est si uires patiunt longā nauigatione: calī mutatione sicut densius quā
 id est: ex quo discedit ager: petatur. Ideoq; aptissime Alexandriā ex italia itur. Fereq; id posse inter pſici
 pia corpus parti debere: hic morbus ætate firmissima maxie oriat: id est ab anno duodecimo ad ānū
 quintū & trigessimū. Si id ibecillitas nō finit: naue tamē nō lōge gestari commodissimū est. Si nauigatio-
 nē aliqua res prohibet: lectica uel alio modo corpus dimouēdū ē. tū a negociis abstineūdū est: oib; q;
 rebus: quæ sollicitare aium possunt. sonno indulgēdū: cauendā destillationes: ne si quid cura leuaret:
 exasperent. & ob id uitādā cruditas: simulq; sol & frigus. Os obregēdū: fauces uelandæ. tussicula suis re-
 mediis finiedā & quādiu quidē febricula incurrat: huic interdū abstinentia: interdū etiam repestiuis ci-
 bis medendū. Eoq; tēpore bibenda aqua. Lac quoq;: quod in capitis doloribus & in acutis febrisbus:
 & per eas facta nimia sitis: siue præcordia tument: siue biliola urina est: siue languis fluxit: p ueneno ē:
 in phthīsi tamē sicut in oib; longis difficilib; febriculis recte dari potest. Quod si febris aut nō-
 dum incurrat aut iā remisit decurrēdū est ad modicas exercitationes: maximeq; ambulationes: item le-
 nes frictions. Balneū alienū est. Cibus esse debet primo acer: ut alium: portum: idq; ipsū ex aceto. uel
 ex eodē in rubus: cymū: lactuca. Dei lenis ut forbitio ex pſana uel ex alica uel ex amilo: lacte adiecto.
 Idē oriza quoq; & si nihil aliud est: far præstat. Tū iuicē mō his cibis: mō illis utrūq; est. Adiciendū
 quædā ex media materia: præcipueq; uel ex aprunæ: cerebellū: uel pſiculus: & his similia. Farina etiā
 cū seuo ouillo: caprinoue mixta: deinde in cocta pro medicamēto est. uinū assūmi debet leue austerū.
 Hædenus non magna mole pugnatur. Si uehementior noxa est: ac neq; febricula neq; tussis quiescit:
 tenuariq; corpus apparet: ualidioribus auxiliis opus est. Exulcerādus est ferro cādēti uno loco o submē-
 to altero in gutture: duobus ad summā utrūq; ite sub imis ossibus scapularū: quas omoridas græci uo-
 cant: sic ne fālescere ultra sinamus: nisi tussī finita. Cui per se quoq; medēdum esse: manifestū est. Tūc
 ter quaterq; de uehementē extremæ partes pſicandæ: thorax leui manu pertractādus. post cibū inter
 mittēda hora. & pſicāda crura: brachiaq;. Interpositis denis diebus demittēdus ē ager in solū in quo
 sit aqua calida & oleū. cæteris diebus bibenda aqua. tū & uinū: si tussis non est: potui frigidum dādū:
 si æstas est: regelidū. Vtile est etiā cibos in remissionibus quotidie dari: frictions gestationeq; similiter
 adhiberi. eadē acia q̄ro aut quito die fumere. interdū herbā sanguinalē ex aceto uel plantaginē esse.
 Medicamētū etiā est uel platāginis succus per se uel marubij ex melle concoctū: ita ut illius cyathus
 forbeatur huius cochleare plenū paulatī delingatur. uel inter se mixta & in cocta resina terebinthinæ
 pars dimidia: butyri & mellis pars altera. Præcipua tamē ex his omnibus sunt uictus: uehiculum & na-
 uis & forbitio. Aluus citra utq; uitādā est. Vomitus in hoc morbo si frequēs est: pſniosis est: maxieq;
 sanguinis. Qui meliusculus esse cœpit: adicere debet exercitationes: frictions cibos. deinde ipse se sup-
 presso spiritu perfricare: diu abstinere a uino: balneo: uenere.

De comitalis morbi curationibus.

Caput. xlii.

Nter notissimos morbos: etiā is: qui comitalis uel maior noīatur. Homo subito cōcidit. ex
 ore spumæ mouetur: deinde interposito tēpore ad se redit & per se ipsum cōsurgit. Id genus sæ-
 pius uiros quā fœminas occupat. ac solet quidē etiā lōgū esse usq; ad mortis diem & uitæ
 periculofum. Iterdū tamē cū recēs est hominē cōsumit: & sæpe cū si remedia nō sustulerunt: in pueris
 ueneris: in puellis illa quoq; initiū tollit. modo cū distentione mēbrorum aut neruorū prolabi-
 quis: modo sine illa quidem. Hos quoq; hīdem quibus lethargicos excitare conantur. quod ad-

modū superuacū est: & quia ne lethargicus quidē is sanatur & quia cū possit ille nunq̃ expēssi accē
ita fame interire: hic ad se utiq; reuertitur. Vbi cōcidit aliquis: si nulla neruorū distētio accessit: utiq;
sanguis mitti debet. Si accessit nō utiq; mittēdus est: nisi alia quoq; hortatur. necessariū autē est dūce-
re alium: uel nigro uerato purgare: uel utrunq; facere si vires patiunt. tunc caput tundere: oleoq; &
aceto perungere cibū post diē tertiu simul cū trāsit hora qua cōcidit dare. Neq; forbitiones autē his
aliqui molles & faciles cibineq; carominineq; suilla cōuenit: sed mediæ materia. Nā & uiribus opus
est: & cruditates cauedā sunt: cū quibus fugere oportet solē: balneū: ignē: oīa q; calefaciētia: itē: frigus
uinū: uenerē: loci p̄cipitis cōspēctum: oīumq; terrētiū: uomitū lassitudinē sollicitudinē: negocia oīa.
Vbi tertio diē cibis datus est: intermittere quartū: & iuicē alterū quēq; eadē hora cibi seruata donec
quatuordecī dies trāseant. Quos ubi morbus excessit: acuti uim deposuit. At si manet: curādus iā ut iō
gus est. Quod si nō quo diē primū id incidit medicus accessit. Sed is qui cadere cōsueuit et traditus est
protinus eo genere uictus habito: qui supra cōprehēsus est: expectādus est dies: quo prolaborat. uten-
dumq; tum uel sanguinis missione: uel dūctione alui: uel nigro uerato: sicut p̄ceptū est. In sequenti
bus deinde diebus p̄ eos cibos quos p̄posuit: uitatis oībus quā cauedā dixi: nō triēdus. Si per hęc mor-
bus finitus nō fuerit: cōsequēdus erit ad albū ueratrū: ac ter quoq; aut quater eo utēdū: nō ita multis
interpositis diebus: sic tamē ne iterū unquā sumat: nisi cōciderit. Mediis autē diebus vires eius erūt nu-
triciendā: quibusdā p̄terea quæ scripta sunt adiectis. Vbi mane expectēdus ē: corpus eius leuiter ex
oleo uetere cū capite excepto uetē p̄mulceatur. tū ambulatione quā maxime lōga & recta utat. post
ambulationē loco tepido uehemēt & diu ac nō minus dūcties: nisi infirmus erit perficitur: deinde
per caput multa aqua frigida profundā. paulū cibi assumat: cōquiescat: rursum ante noctē ambulatio-
ne utatur: iterū uehemēt p̄friceat: sic ut neq; uetere: neq; caput cōtingat: post hęc cōuenit: interpositisq;
tribus aut quatuor diebus: uno aut altero acra assumat. Si ne per hęc quidē fuerit liberatus: caput ra-
dar: ungatur oleo uetere: idē aceto & nitro: profundā aqua salsa: bibat: ieiunus ex aqua castoreo:
nulla aqua nisi de mōta potionis causa utat. Quidā iugulati gladiatoris calido sanguine epoto tali mor-
bo se liberarunt. Apud quos miserū auxiliū tollerabile: miserius malū fecit. Quod ad medicū uero p̄ti-
net: ultimum est iuxta talum ex utroq; crure paulū sanguinis mittere: occipitū incidere: & cucurbitu-
las admouere ferro cadere in occipitio quoq; & infra qua sūma uertebrā cū capite cōmittitur adurere
duobus locis: ut p̄a permittio humor euadat. Quibus si finitū malū nō fuerit: p̄pe est: ut perpetuū
sit. Ad leuādū id tūpēdus utēdū erit exercitatione multa frīctione: cibisq; his: qui supra cōprehēnsi
sunt. p̄cipueq; uitādā oīa: quæ ne fierēt exceptimus.

De regii morbi curatione.

Caput. xxiii.

Eque notus est morbus: quē interdū arquatū: interdū regiū nomināt. Quē Hippocrates ait: si
a post septimū diē febricitante ægro sup̄ueit: turū eē: mollihus tātūm p̄ cordis substatibus. Di-
oclese ex toto si post febrē oritur etiā prodesse. si post hūc febris: occidere. Color autē cum mor-
bū detegit maxie oculorū: in quibus quod albū esse debet sit luteū. Soletq; accedere & litis & dolor
capitis & frequēs singultus & p̄acordiorū dextra parte durities: & ubi corporis uehemēs motus est:
spiritus difficultas: membrorūq; resolutio: atq; ubi diutius manet morbus: totū corpus cū pallore quo-
dā inalbescit. P̄rio diē abstinerē ægro oportet: secūdo dūcere aliu: tum si febris etiā cū uictus genere dis-
cutere. Si nō est: scamoneā potui dare: uel cum aqua betā albā cōtrita: uel cum aqua mulla nucēs ama-
rasiablinthium: anesum sic ut pars huius minima sit. Asclepiades aquā quoq; salam & quidē p̄ biduū
purgationis causa bibere cōgēbat: itis quæ urinā mouent: reiectis. Quidā superioribus omisiss: per hęc
& per eos cibos: qui extenuatiōe de cōsequi dicunt. Ego ubiq; si satis uinum est: ualidiora si pagi:
mibecillia auxilia p̄fero. Si purgatio fuit: post eā triduo: p̄rio modicē cibum oportere assumere ex me-
dia materia & uinum bibere græcum salum. ut resolutio uetris maneat. tum altero triduo ualidiores
cibos & carnis quoq; aliquid esse: intra aquā manere. deinde ad superiūs genus uictus reuertit: cum eo
ut magis satiet omisso græco uino bibere integrum aulseg. atq; ita p̄ hęc uariare: ut interdum acres
quoq; cibos interponat: interdum ad salum uinum redeat. Per eo uero tepus utendum est exercitatio-
ne: frīctione: si hyems est: balneo si æstas: frigidis nationibus: lecto etiā & cōdau cultiore clauo loco
uti ludis: lasciuia: per quæ mēs exilaret. Ob quæ regius morbus dictus uidet. Malagma quoq; qd̄ di-
gerat p̄per præcordia datum prodest: uel arida ibi ficus imposita: iecur aut lūis affectus est.

De elephātie curatione.

Caput. xxv.

Gnotus autē pene in italia: frequētissimus in quibusdā regionibus is morbus est: quē elephātia
græci uocant. itq; longis annumeratur. Torum corpus afficit ita ut oīa quoq; uitari dicatur.
Sūma pars corporis crebas maculas: crebrosq; tumores habet. Rubor harum paulatim in atrū
colore conuertitur. Sūma curis & æquabiliter crassa: tenuis: dura: mollisq; q̄s squamus q̄būdā exaspera-
tur: corpus emacrefcit: os: suræ pedes itumescunt. Vbi uetus morbus est: digiti in manibus pedibusq;
sub tumore condunt: febricula oritur: quæ facile tot malis obrutum hominē cōsumit. p̄tinus ergo
inter ita lūis sanguis per biduum mitti debet: aut nigro uerato uenter solui: adhibēda tum quanta iū-
stineri potest inedia est. paulum deinde uires reficiendæ: & ducenda alius: post hęc: ubi corpus leuātū
est: utendum est exercitatione: p̄cipueq; cursu. sudor primum labore ipsius corporis: deinde etiam
ficcis sudationibus euocandus. frīctio adhibenda. moderandumq; inter hęc: ut vires conferuent: bal-

neum rari esse debet. Cibus sine pinguibus: sine glutinosis: sine inflatibus Vinum: praterquam pris diebus recte datur. Corpus cōtrita plārago & illita optime tueri uideur.

De attonitis & eorum curatione.

Caput. xxvi.

Tronitis quoq; raro uidemus quoq; & corpus & mēs stupet. Fit interdū ictu fulminis: interdū morbo. apoplexian hūc grāci appellāt. His sanguis mītrēdus est. Veratō quoq; albo: uel alui ductione utēdū. Tū adhibendā frīctiōes: & ex media materia minime pingues cibi. qdā etiā cās: & a uino abstinēdū. De resolutōe neruorū: q̄ appolefia uel paralyfis dicit. Caput. xxvii.

T resolutio neruorū frequēs ubiq; morbus est. Sed interdum tota corpora: interdū partes ife-

a stat. Veteres auctores illud apoplexian: hoc paralyfin noiauerunt. Nunc utrunq; paralyfin appellari uideo. Solēt autē qui per oīa mēbra uehemētē resoluti sunt celeriter rapi. ac si corre-
cti nō sunt: diutius quidē uiuunt sed raro tamen ad sanitatē perueniunt: & plerūq; miserū spīritum trahūt: memoria quoq; amissa. In pūibus uero nūquā acutus: saepe lōgus: fere sanabilis morbus est. Si oīa mēbra uehemētē resoluta sunt: sanguinis detractio uel occidit: uel liberat. Aliud curatiōis genus uix unquā sanitatē restituit: saepe mortē tātū differt uitā interim infestat. Post sanguinis missione si nō redit & motus & mēs: nihil spei superest. Si rediit: sanitas quoq; prospicit. At ubi pars resoluta est: pro uidet malo corporis: uel sanguis missus: uel alius ducta. Cetera eadē in utroq; casu faciendā sunt. Si q̄ dē uitare p̄cipue cōuenit frigus: paulatim: ad exercitationē reuertēdū est: sic ut ingrediat ipse p̄nus: si potest. Si id crurū ibecillitas phibet: uel gēstetur: uel motu lecti cōciuiat. ut id mēbrū qd deficit si p̄ter se sit: minus alui moueat: & ui quadā ad cōsuetudinē suā redeat. Prodest etiā torpētis mēbri fūmā cutē exaspāsse: uel urticis cāsam: uel iposito sinapi. sic ut ubi rubere cepit corpus: hāc remoue-
atur. Scylla quoq; cōtrita bulbig: cōtriti cū ture recte iponūt. Neq; alienu ē resina cutē tertio quoq; die diutius uellere. pluribus etiā locis aliquādo sine ferro cucurbitulas admouere. Vnctioni uero aptis-
simū est uetus oleū: uel nitrū aceto & oleo mixtū. Quin etiā fouere aq̄ calida marina. uel si ea nō est ta-
mē fāllā magnopere necessariū ē. At si quo loco uel naturales uel etiā manu facte tales natatōes sunt: iis potissimū utēdū est: p̄cipueq; in his agitādā mēbra: q̄ maxie deficiūt. Si id nō est: balneū tamen p̄-
dest. Cibus esse debet ex media materia: maxieq; ex uenatione. potio sine uino aquae calidae. Si tamen uetus morbus est: iterponi quarto uel quinto die purgatiōis cā uinū grāci fāllū p̄dest. Post cenā uti-
lis uomitus est. Interdū uero ēt neruorū dolor oriri solet. In hoc casu nō oportet uomere: nō medica-
mentis urinā uomere: nō sine exercitatione sudores: ut quidā p̄cipiūt expedit. Bibēda aqua est bis die. In lectulo leniter satis diu corpus p̄fricādū est. Deinde retēto ipiritu ab ipsa exercitaciōe potius supio-
res partes mouēda. balneo raro utēdū. mutādū subinde pegrinationibus cōclū. Si dolor est: ipsa ps
sine oleo nitro ex aqua pungēda est: deinde inuoluēda: & subiciēda pruna lenis & sulphur. atq; ita id
suffragigādū: qd aliquādiū faciēdū. Sed ieiunio cū bene iā cōcoxit cucurbitula quoq; saepe do-
lēti parti admouēda: fūtpulandūq; leniter inflatis uelciscis bubulis is locus est. Vtile est etiā seui mi-
scere cū hyoscyami & urticae cōtritīs feminibus: sic ut oīum par modus sit: idq; iponere: fouere aqua
in qua sulphur decoctū sit. Vtriculi quoq; recte sponunt aqua calida repleti: aut bitumē cū ordea
farina mixtū: atq; in ipso potissimū dolore utēdū gestatione uehemētē est. Quod in aliis doloribus
pessimum est. Tremor autē neruorū: aq̄ue uomitu medicamētūq; urinā moueriūbus intēdit. Inimica
etiā habet balnea: assāq; sudationes: bibēda aqua est. acri ābulatione utendū. itē unctiōibus: fricti-
onibus: maxie per seipsum. pila: similibusq; supiores pres dimouēda. cibo quolibet utendū dūmo-
do cōcoctioni utiq; studeat. Secundum cibum curis abstinendū. Rarissima uenere utendū est. Si
quādo qs in eā plapsus est: tum oleo leuiter diuq; in lectulo p̄fricari manibus puerilibus potius q̄ uiri-
libus debet. Suppuratiōes autē quae in aliqua interiori parte oriunt: ubi nota fuerint: primum id age-
re oportet p̄ ea cataplasmata q̄ reprimunt: ne coitus inutilis materia fiat. Deinde si hēc uicta sunt: per
ea malagmata q̄ digerunt: dissipētur. Quod si cōsecuti nō sumus: sequitur ut euocet: deinde ut mature
scarificet: tunc uomica finis est: ut rumpat. Inditiumq; est: pus uel aluo: uel ore redditū. sed nihil facere
oportet quo minus quicquid est puris excedat. Utēdū maxie forbitiōibus est & aqua calida: Vbi pus
ferri desinit: trāsēdū ad faciles quidē: sed tamē ualidiores & frigidos cibos: frigidāq; aquā: sic ut ab ege-
lidis tamē initū fiat. primosq; cū melle quādā edēda: ut nuclei pinei uel graece nuces: uel auellanae. Po-
stea submouēdū id ipsū quo maturius induci cicatrix possit. Medicamentum eo tēpore ulceri est. Iuc-
cus assumptus uel porri uel marubii & oī cibo porrū ipsūm adieciēdū. Oportebit autē uti in his parti-
bus q̄ nō afficiētur: frictiōibus: utē ābulatiōibus lenibus. Vitādūq; erit ne uel luctādo uel currendo
uel alia rōe sanescētia ulcera exaspentur. In hoc enī morbo pernitiois: ideoq; oīmodo cauendus san-
guinis uomitus est.

CORNELII CELSI Q. VAR TVS DE MEDICINA LIBER INCIPIT.

De humani corporis interioribus sedibus.

Caput primum.

Actenus reperiuntur ea genera morborū: quae in totis corporibus ita sunt: ut iis certae sedes assignari nō possint. Nunc de his dicā quae sunt in partibus. Facilius autē oīum interiorū morbi curationesq; in noticiā uenient: si prius eorū sedes breuiter ostendero
Caput igitur: eaq; quae in ore sūt non ligua tātūmodo palatoq; terminantur: sed etiam quatenus oculis nostris exposita sunt. In dextra sinistraq; circa guttur uena: grāges: quae

sphragitides nominantur iteq; arteriæ quas parotidas uocât: sursum prædentes ultra aures ferunt. Atq; in ipsis ceruicibus glâdulæ positæ sunt: quæ interdû cû dolore tumescunt. Deinde duo itinera incipiunt. Alterum asperam arteriam noiant. alterû stomachû. Arteria exterior ad pulmonem. Stomachus interior ad uentriculû fertur. Illa spiritû: hic cibû recipit: quibus cû diuersa uia sint: quæ coeût exigua in arte rila sub ipsis faucibus lingua est. quæ cû spiramus: attollitur: cû cibû potioneq; assumimus: arteriâ claudat. Ipsa autê arteria dura & cartilaginosa in gutture assurgit: cæteris partibus residet. Constat ex circulis quibusdâ cõpositis ad imaginê earû uertebrarû: quæ in spina sunt. Ita tamê ut ex pte exteriore asperæ ex interiore stomachi mô læuis sit. eaq; descendens ad præcordia cû pulmone cõmittitur. Is spõgio suisq; ideocq; spiritus capax & a tergo spinæ ipsi iunctus in duas fibras ungulæ bubulæ modo diuiditur. Huius cor annexû est natura mulcolosum i pectore sub sinistrore mâma sitû. duosq; quasi uentriculos habet: at sub corde & c; pulmone transfuer sum ex ualida mēbrana septû est: qd̃ a præcordiis uterum diducit æque neruofum. multis etiâ uenis p id discurrentibus a superiore pte non solû intestinali: sed iecur quoq; lienēq; discernit. Hæc uiscera proxima: sed infra tamê posita dextra sinistraq; sunt. Iecur a dextra pte sub p̃cordiis ab ipso septo ortum intrinsecus cauum extrinsecus gibbum. qd̃ prominens leuiter uentriculo insidet & in quattuor fibras diuidit. Ex inferiore uero pte fel inhæret. at lienis sinistra non eidē s̃cepto: sed intestino innexus est: natura mollis & rarus longitudinis crassitudinisq; modicæ: isq; paulum a costarû regione in uterq; excedens ex maxia parte sub his conditur. atq; hæc qd̃ iuncta sunt. Renes uero diuersi: qû lumbis sub imis coxis inhærent a pte eaq; resimiliâ altera rotundiq; & uenosi sunt: & uentriculos habent: & tunicis super conteguntur: ac uiscerq; qdem hæc sedes sunt. Stomachus uero q intestinoq; principiu est neruofus a septimæ spinæ uertebrâ incipit: circa p̃cordia cû uentriculo cõmittit. Ventrículus aut q receptaculû cibi est: cõstat ex duobus tergoribus. q̃ iter lienem & iecur positus est: utroq; ex his paulû sup eû ingrediente. Suntq; etiâ membranulæ tenuesi per quas iter se trisa itia cõnectunt: iugunturq; ei septo: qd̃ transfuerû eē supra posui. Inde ima uentriculû ps paulû in dexteriore partē cõuerfa in sumû intestinum coartatur. Hâc iuncturâ pylorû græci uocât. quoniâ portæ modo i inferioris ptes ea q̃ excreturi sumus: emittit. Ab ea ieiuniû intestinû incipit nō ita iplici tû: cui tale uocabulû est: quia nunq̃ qd̃ accipit cõtinetsed protinus in inferiores partes trāsmittit. Inde tenuius intestinum ē in sinus uehementer iplicatum. Orbes uero eius p membranulas singuli cum inferioribus cõnectuntur. q̃ in dexteriore partē cõuerfi & e regione dexterioris coxæ finiti: superiores tamē partes magis cõplet. Deinde id intestinû cû crassiore altero transfuerlo cõmittit. qd̃ a dextra pte incipens i sinistrore peruû & longû est: in dexteriore nō est. ideoq; cæcû noiat. At id qd̃ peruû est late fusû atq; sinuatû: minusq; q̃ superiora intestina neruofum: ab utraq; pte huc atq; illuc uoluit: magis tamē sinistrore: inferiorēq; partes tenēs: contigit iecur atq; uentriculû. Deinde cû qbusdâ mēbranulis a sinistro rene uenientibus iugitur. atq; hic dextra recuruatû in imo derigif qua exernit. ideoq; id ibi rectû intestinû nominatur. Contigit uero uniuersa hæc omentû ex interiore parte iæue & strictû: ex superiore mollius. Cui adeps quoq; inascit: quæ sensu sicut cerebrû quoq; & medulla caret. At a renibus singulæ uenæ colore albæ ad uesicâ feruntur ureteras græci uocât: qd̃ per eas inde descendente urinâ in uesicâ destillare cõcipiunt. Vesica aut in ipso sinu neruosa & duplex ceruice plena atq; carnofa iungitur per uenas cû intestino: eoq; ossē qd̃ pubi subest. Ipsa soluta atq; liberior ē aliter in uiris atq; in foeminis posita. Nâ in uiris iuxta rectû intestinû est potius in sinistra partē inclinata. In foeminis super genitale earû posita est: superq; elapsa ab ipsa uulua sustinet. Tû in masculis inter urinæ spaciosus & cõpressus a ceruice huius descendit ad colē. In fœmis breuius & plenius super uulua ceruicē se ostēdit. Vulua aut in uirginibus quæ admodû exigua est. In mulieribus uero nisi ubi grauidâ sunt non multo maior: quâ ut manu cõprehēdatur. Ea rectâ cõtinuatq; ceruicē: quæ canalē uosicæ: contra mediâ aluû orsa: inde paulû ad dexteriore coxâ conuertitur: deinde super rectû intestinum progressâ illius fœminæ latera sua inest. Ipsa autē illa inter coxas & pubem imo uentre posita sunt. a quibus ac pube abdomē sursum uersus ad præcordia peruenitiab exteriore pte euidentē cute ab interiori læui membrana inclusum: quæ omēto iugif. Peritonos aut a græcis noiat.

De curationibus morborû qui nascuntur a capite: & priô de eius dolore: deinde de morbo qui circa faciē nascitur: de lingue resolutione. postremo de destillatõe ac grauedine. Caput secundû. Morbus ueluti in cõpectû quendâ quatenus scire curati necessarium est adductis: remedia singulaz laboratium partium exequar: uelut a capite. Sub quo noie nunc significo. eâ partem: quæ capiti loigitur. Nâ oculorum: aurium: dentium dolor. & si quis similis est: alias erit explicandus. In capite autem interdum acutus & peltifer morbus est: quē cephealean græci uocant. Cuius notæ sunt: horror calidus: neruorû re solutio: oculorum caligo: mentis alienatio: uomitus: sic ut uox suppressa: uel sanguinis ex naribus cursus: sic ut corpus frigescat: anima deficiat. Præter hæc dolor intolerabilis maxime circa tempora uel occipitium. Interdum autem in capite longa imbecillitas: sed neq; grauis neq; periculosa: per hominis ætatē est. Interdum grauior dolor sed breuis neq; tamen mortiferus: qui uel uiuo uel cruditate uel frigore uel igne aut sole cõtrahitur. Hiq; omnes dolores modo in febre: modo sine hac funt: modo in toto capite: modo in parte interdum sic ut oris quoq; proximâ partem extrucunt. Præter hæc etiam iuenerit genus quod potest longum esse. ubi humor cutem inflat eaq; intrumescit & præmenti digito cedit. hydrocephalon græci appellant. Ex his id quod secundo loco positû

est: dum læue est: quia sit ratione curandum dixi: cū persequeretur ea quæ sani homines in imbecillitate partis alicuius facere deberent. Quæ uero auxilia sunt capitis: ubi cū febre dolor est: eo loco explicitū est: quod febrium curatio exposita est. Nūc de cæteris dicendum est. Ex quibus id quod acutum est: & id quod supra consuetudinē intenditur idq; quod ex subita causa: & si non pestiferum tamen uehemens est: primā curationē habet: quia sanguis mittatur. Sed id: nisi intolerabilis est dolor: superuacū est. Satiūq; est abstinere a cibo: si fieri potest etiam a potione. Si non potest: aquam bibere. Si postero die dolor remanet: alium ducere: sternutamenta euocare: nihil assumere: nisi aquam, sæpe enim dies unus aut alter totum dolorem hac ratione discutit utiq; si ex uino uel cruditate origo est. Si uero in his auxilii parum est: tonderi oportet ad cutem. deinde considerandum est quæ causa dolorem excitauit: si calor aqua frigida multa perfundere caput expedit: spongiam cōcauam imponere subinde in aqua frigida expressam: ungere rosa & aceto: uel potius his tinctam lanam fucidam imponere aliq; refrigeratā cataplasmata. At si frigus nocuit: caput oportet perfundere aqua calida marina uel certe salsa: aut in qua laurus decoctus sit: tum caput uehementer perficere. deinde calido oleo ipseri: ueste uelare. Quidam etiam id deuinciunt. Alii ceruicalibus uestimentisq; onerāt: & sic leuantur alios calida cataplasmata adiuvant. Ergo etiam ubi causa incognita est: uidere oportet refrigerantia magis an calefacientia leniant: & his uti: quæ experimentum approbat. At si parum causa discerni: ut perfundere caput: primum aqua calida sicut supra præceptū est uel salsa uel ex lauro decocta. tum frigida pulsa. Illa in oī uersto capitis dolore communia sunt: sternutamenta excitare: inferiores partes uehementer perficere: gargarizare his quæ saluam mouent: cucurbitulas temporibus & occipito ad mouere: sanguinem ex naribus detrahere: resina subinde tempora peruellere: & iposito sinapi exulcerare ea quæ male habent ante linteolo subiecto: ne uehementer arrodant: candentibus ferramentis ubi dolor est ulcera excita re: cibum per modicum cum aqua sumere ubi leuatus est dolor in balneo irei: bi multa aqua prius calida: deinde frigida per caput perfundi. Si discussus ex toto dolor est etiam ad uinum reuerti: sed postea semper anteq; quicquam aliud aquam bibere. Dissimile est id genus quod humorem in caput cōtrahit. In hoc tonderi ad cutem necessarium est. Deinde iposere sinapi sic ut exulceret. Si id parum profuit: scalpello utendū est. Illa cū hydropicis cōia sunt: ut exerceatur: insudet: uehementer perficitur: cibis potionibusq; utarur urinā precipue mouentibus.

De morbo qui circa faciem nascit quē græci cynicū spasmū uocant.

Iuxta faciem uero morbus nascitur: quē græci cynicos spasmos nominant. Is cum acuta fere febre oritur. Os cū motu quodam peruertitur. ideoq; nihil aliud est quam distentio oris. Accedit crebra coloris in facie totiq; corpore mutatio. Somnus in promptu est. In hoc sanguinem mittere optimum est. Si finitum eo malum nō est: ducere alium. si ne sic quidem discussum est: albo uerato uomitum mouere. præter hæc necessarium est vitare leuissimam: uinum: si discussū id non est: utendum est cursu: in frōne in eo quod læsum est leni & multa in reliquis partibus breuiter: sed uehementi. prodest etiam mouere sternutamenta: caput radere: idq; perfundere aqua calida uel marina uel certe salsa: sic ut ei quoq; sulphur adiciatur. post perfusionem: iterum perficari: sinapi mā ducere: eodemq; tempore afflicti oris partibus cæratum: integris idem sinapidonē arrodant impone re. Cibus aptissimus ex media materia est.

De resolutione lingue.

T si lingua resoluta est: quod interdum per se: interdum ex morbo aliquo fit sic ut sermo hominis non explicetur oportet gargarizare ex aqua: in qua uel thimum uel hyssopum uel nepeta decocta sita: aquam bibere: caput & os & ea quæ sub mento sunt & ceruicem uehementer perficere: lafare linguam ipsam linire: manducare quæ sunt acerrimæ: id est sinapi. allium cepam: magna ui luctari ut uerba exprimantur: exercei retento spiritu: caput sæpe aqua frigida perfundere: nonnunq; multa esse radicula deinde uomere.

De destillatione ac grauedine.

Destillat autem humor ex capite interdū in nares: qd' lene est: interdū in fauces: qd' peius est. In terdū etiā in pulmonē qd' pessimū est. Si in nares destillat: tenuis per has pituita profluit caput leniter dolet: grauitas eius sentit: frequenter sternutamenta sūt. Si i fauces: hæc exalperat: tussiculā mouet. si in pulmonē: præter sternutamenta & tussim: est etiā capitis grauitas: lassitudo: sitis æstus: biliosa urina. aliud aut quāuis nō multum distans malum grauedo est. Hæc nares claudit: uocem obrūdit: tussim siccam mouet sub eadem salsa est salua: sonant aures. uenæ mouētur in capite. turbida uirna est. Hæc omnia corysas Hippocrates nominat. Nunc uideo apud grecos in grauedine hoc nomē seruari: destillationē catastagnos appellari. Hæc autē & breuiat: & si neglecta sunt longa esse cōsuerūt. Nihil pestiferum est: nisi quod pulmonē exulcerauit Vbi aliquid eiusmodi sensimus: protinus abstinere a sole: balneo: uino: uenere debemus. Inter quæ unctioe & assuetio cibo nihilominus uti licet. Abula tioe tātū acris: sed tecta utēdū ē: & post eā caput atq; os supra nggies pficiādū. Rarog; fitur si biduo: uel certe triuo diebus tēperauiusq; uitii nō leuetur. Quo leuato: si i destillatione: crassa facta pituita ē: uel in grauedine nares magis patet: balneo utēdū ē: multaq; aq; prius calida: post egelidā fouēdū os: caputq; deide cū cibo pleniori uinū bibēdū. at si æque tenuis de qro pituita ē: uel nares æque claudis uidetur: assūmēdū est uinū amineū aut tēg; deide rursus biduo aq; postq; ad balneū & ad cōsuetudinē ne reuertēdū est. Neq; tamē illis ipsis diebus: quibus aliqua omittenda sunt: expedit tanq; agros agere

piperis id recte respergit. Sed per hæc parū proficiat: ultimum est incidere satis plagis sub ipsis maxil-
lis supra collum: & in palato citra uua uel eas uenas: quæ sub lingua funt: ut p ea uulnera morbus erū-
pat. Quibus si nō fuerit æger adiutus: scire licet malo uictū esse. Si uero his morbus leuatus est: iamq;
fauces & cibū & spiritū capiunt: facili ad bonā ualitudinē recursus est. Atq; interdū natura quoq;
ad uatit: si ex angustiore sede uitū trāsit in latiorē. Itaq; rubore & tumore in præcordiis orto : scire licet
fauces liberari. Quicquid autē eas leuauit.icipiendum est ab humidis: maximeq; aqua mulla decocta
deinde assumēdi molles & nō acres cibi sunt: donec fauces ad pristinū habitū reuertant. Vulgo audio
si quis pullū hirūdinis ederit: angina toto anno nō piclitari. seruatiq; eū ex fale: cuius morbus urget;
cōbutur: carbonēq; eius cōtritū in aquā mullā: quæ potui dat: infricari & pdesse. Id cū idoneos aucto-
res ex populo habeat: neq; habere quicq; piculi possit: quīs in monumētis medicorū nō legerim: tamē
inferendum huic operi meo credidi.

De difficultate spirandi.

Se etiā circa fauces malūq; apud græcos aliud atq; aliud nomē habet: prout se stēdit. Omne
e in difficultate spirandi cōsistit. Sed hæc dū modica est: neq; ex toto stragulat dyspnoea appellat.

Cū uehemētior ē: ut spirare æger sine sono & anelatiōe nō possit aschma. Cū accessit id quoq;
ne nisi rectā ceruice spiritus trahatur orthopnoea. Ex quibus idq; primū est potest diutius trahi. Duo
insequētia: acuta esse cōsuerūt. His cōia sunt qd' propter angustias: q's spiritus euadit: sibi libi elidit: do-
lor in pectore præcordiisq; est: interdū etiā scapulis. ilq; modo decidit: modo reuertit. ad hæc tussis: uul-
sa accedit. Auxiliū est: nisi aliqd phibet: in sanguinis detractiōe. Neq; id satis est: sed lacte quoq; ueter
soluēdus est. Liquida aluius: interdū etiā ducēda. qbus extenuatū corpus incipit spiritū trahere cōito
dius Caput autē etiā in lecto sublimē habēdum est. thorax fomentis: cataplasmatib; calidis aut siccis
aut etiā humidis adiuuandus est. & postea uel malagma sup iponēdū: uel certe ceratū ex cyprino: uel iri
nō unguēto. Sumēda deinde ieiuno potui mulla aqua: cui qua uel hyssopus cocta: uel contrita capparis
radix sit. Datur etiā utilitat aut nitrū aut nasturtiū album frictū: deinde contritū & cū melle mixtum
simulq; coquat mel: galbanū resina terebinthina. & ubi coierūt ex his qd' sabæ magnitudinem habet
quotidie sub lingua liquat. aut suphuris ignē nō expti. P.X. & quadrās abortani. P.X. in uini cyatho
terunt: idq; tepesfactū sorbet. Est etiā nō uana opinio uulpiū iecurib; siccū & aridū factū est: cōtundi
oportere: potentiaq; ex eo potioni aspergi: uel eiusdē pulmonē quā recētissimū assumi: sed sine ferro co-
ctum: edendū esse. Præter hæc sorbitionibus & lenibus cibis utendū est. interdū uino tenui austerio.
nōnūq; uomitu. Profunt etiā quæcūq; urinā augēt: sed nihil magis q' ambulatio lenta pene usq;
ad lassitudinē: frictio multa præcipue inferiori partiū uel in sole uel ad ignē & p se ipsū & p alios usq;
ad sudorē. In interiore uero fauciu pte interdū exulceratio esse consueuit. In hac pleriq; extrinsecus cata-
plasmatis calidis fomentisq; humidis utunt. Volunt etiā uaporē calidū ore recipi: quæ molliores alii
partes eas fieri dicunt. oportunioresq; uitio iam hærenti. Sed si bene sic uitari morbus potest: tuta illa
præsidia. Si metus eius est: supuacua sunt. Vtiq; autē pfricare fauces periculosum est: exulcerat enim.
neq; utilis: quæ urinæ mouēda sunt apta: quia possunt dum trahēt ibi quoq; pituitā extenuare:
quā suppressi melius est. Asclepiades multaq; regū: q's ipsi quoq; securi fumus: auctor bonus: acutū ait
quā acerrimū esse forbēdū. Hoc. n. sine ulla noxa cōprimi ulcera. Sed id suppressimē sanguinē potest:
ulcera ipsa sanare nō potest. Melius huic rei licitū est. Quod idē quoq; æque pbat: uel porri uel mar-
rubii succus uel nūces græce cū trachanto cōtrita & cū passo mixta: uel lini semen cōtritū & cū dul-
ci uino mixtū. exercitatio quoq; ambulad; currēdiq; necessaria est. Frictio a pectore uehemētis toti ise-
riori parti adhibēda. Cibi uero esse debent neq; nimis acres: neq; asperi. mellentia: uel tragulac: pilas-
na: pinguis caro: præcipueq; porri & qcquid cū hoc mixtū est. Potiones quā minimum esse conuenit.
Aqua dari potest: uel pura uel in qua malū cydonēū: palmulæue decocta sunt. Gargarizatiōes quoq;
lenes. sin hæc pagæ pficiunt: reprimētes utiles sunt. Hoc genus neq; acutū est & potest esse nō lōgum.
curationē tamen maturare ne uehemētē & diu lædat: desiderat.

De tussis.

Vssis uero fore ppter fauciū exulcerationē molesta est. quæ multis modis cōtrahit. Itaq; illis
t resstitutis ipsa finit. Solet tamē interdū per se quoq; male habere: & uix cum uetus facta est eli-
dit. ac modo arida est: modo pituitā citat Oportet hyssopum altero quoq; die bibere. spiritu re-
tentio currere: sed minime in puluere. ac lectiōe uti uehementi. quæ primo ipedit a tussi post eā uincit
tum ambulare. deinde per manus quoq; exerceri: & pectus diu pfricare. Post hæc quā pinguissimæ
ficus uncias tres supra prunas incoctas esse. Præter hæc si humida est: profunt frictiōes ualidæ cum
quibuldā calfaciētibus sic ut caput quoq; sicq; uehemētē pfricet. Ite cucurbitulæ pectori admo-
ta. sinapi ex parte exteriori faucibus impositū donec leuiter exulceret. potio ex mēta nucibusq; græ-
cis & amilo: primorq; assumptus panis aridus: deinde aliq; lenis. At si sicca tussis est: cū ea uehemētissi-
me urget: adiuvat uini austeri cyathus assumptus: dum ne amplius id interposito tēpore aliquo quam
ter aut quater fiat. Itē laseris quam optimi paulum deuorare opus est: porri uel marrubii succum assu-
mere: scyllam delingere acetum ex ea uel certe acre forbere: aut cum spica alii contriti duos uini cyat-
hos. Vtilis etiā in omni tussi est peregrinatio: nauigatio longa: loca maritima: natationes. Cibis in-
terdum mollis: ut malua ut urtica. interdū acer: ut lac cū alio coctū: sorbitiones qbus laser fit adie-
ctum: aut in quibus porrum incoctū tabuerit: ouum sordibile: sulphure adiecto: potui primū aqua cali-
da: deinde inuicē aliis diebus hæc alii uinū. Magis terteri potest aliquis cum sanguinem expuit. Sed

id modo minus: modo plus periculi habet. Exit. n. modo ex gingiuis modo ex ore. & quidē ex hoc iter
 dum etiā copioſe: ſed ſine tuſſi ſine ulcere ſine gūguine ullo uitioſita ut nihil excreſc. Vegz ut ex nari-
 bus: ſic ex ore aliquāto prūpit. Atq; interdū ſanguis pfluat: interdū ſimile aquæ quiddā in qua caro re-
 cens loceſcit. Nōnūq; autē hiſa ſummiſ faucibus ſerit: modo exulcerata ea parte: modo nō exulcera-
 ta: ſed aut ore uenæ aliquid ad apertio: aut turbeculiſ qbusdā natiſ: ex hiſ ſanguine crumpente. Quod
 ubi ſcīdit: neq; lædit potio aut cibus: neq; qcūq; aut ex ulcere excreaſ. aliquādo gutture & arteriſ exul-
 ceratiſ frequēſ tuſſiſ ſanguine quoq; extundit. Interdū etiā fieri ſoleat: aut ex pulmone: aut ex pectō-
 re aut ex latere aut ex iocinere ſeraſ. Sæpe ſamine qbus ſanguis p mēſtrua nō reſpōdet: huic expūnt:
 auctoreſq; medici fuerūt: uel ex ea parte aliq ſanguine exire: uel rupta: uel ore aliquid uenæ patefactio.
 Primā diabroſin ſecūdā rheſinoloſin. Tertiā manan gomofin appellāt. Vltima minime nocet pma
 grauiffime. Ac ſæpe qdē euenit: uti ſanguine pus ſequat. iterdū aut q ſanguine ipſum ſuppreſſit: ſatis
 ad ualitudinē pfuit. Sed ſi ſecuta ulcera ſūt: ſi pus ſi tuſſiſ eſt: p ut ſedes ipſa eſt: ita uaria & piculoſa ge-
 nera morboſe ſunt. Si uero ſanguis tantū fluit: expeditius & remediū & finiſ eſt. Neq; ignorari opor-
 tet eiſq; buſ fluere ſanguis ſolet. aut qbus ſpina dolet coxæ uel aut poſt curſum uehementē uel ambula-
 tionē: dum febris abſit: nō eſt inutile ſanguiniſ mediocriter pfluū. idq; p urinā redditū iſpam quoq;
 laſtitudinē ſolueſ. Ac ne in eo qdē terribile eſſe: q ex ſupiore loco decedit. Si tamen in eiſ uirina nihil
 nouabit. Neq; uomitū huiſ aſſerre periculū etiā cū repetit: ſi ante coſſimare & iplere corpus licuit. &
 ex toto nullū nocere: qui in corpore robuſto neq; nimius eſt neq; tuſſim aut calorē mouet. Hæc perſi
 nēt ad uniuſum. Nūc ad ea loca quæ ppoſui ueniā. Si ex gingiuiſ exit: portulacā māducaſſe ſatis eſt.
 ſi ex ore: cōtinuiſſe eo merū uiniſ ſi pagz id pficit: acetū. ſi inter hæc quoq; grauitur erūpit: quia conſu-
 mere hominē poteſt: cōmodiſſimū eſt: ipetū eiſ admota occipitiō cucurbitula ſic ut curiſ quoq; inci-
 daſ: iauertere ſi id mulieri cū mēſtrua nō ſerunt. euenit: eandē cucurbitulā inciſiſ iniunibz eiſ admo-
 uere. At ſi ex faucibus: interioribuſq; partibuſ pceſſit: & metus maior eſt & cura maior adhibenda.
 ſanguis mittēduſ eſt: & ſi nihilominuſ ex ore pceſſit: itezq; tertioq; & quoridie paulū aliqd. ptiſus au-
 tem debet forbere uel acetū: uel etiā cū thure plātaginſ aut porri ſuccū. iponēdaſq; extrinſecus ſupra
 id qd' dolet lana fuccida ex aceto eſt: id ſpōgia ſubinde refrigerandū. Eraſiſtratuſ eoꝝ cura quoq;
 & ſemora brachiꝝq; pluribuſ lociſ deligabat. Id Aſclepiadeſ adeo non prodeſſet: etiā inimicū eſſet:
 ppoſuit. Sed id ſæpe cōmode reſpōdere experimēta teſtant. Neq; tamē pluriſq; lociſ deligari neceſſe
 eſt. ſed ſat eſt infra inguina & ſup taloſ ſummoſq; humoreſ: etiā brachia. Tum ſi febris urget: dāda eſt
 forbitio & potui aquarū quā aliqd ex hiſ quæ aluū aſtringūt: decoctum ſit. at ſi abeſt febris: uel elota
 aliqua: uel panis ex aqua frigida & molle quoq; ouū dari poteſt potui: uel idē qd' ſupra ſcriptū eſt: uel ui-
 num dulce uel aqua frigida. ſed ſic bibēdū erit: ut ſciamuſ huic morbo ſitum pdeſſe. præter hæc neceſ-
 ſaria ſunt quieſ: ſecuritaſ ſiletii. Caput huiſ quoq; cubatū ſublime eſſe debet: recteq; tondeſ. Facieſ
 aqua frigida ſouēda eſt. At inimica ſunt uinū: balneū. uenus in cibo oleum: acria oia: iſte calida fo-
 menta. cōclauē calidam & incluſum. multa ueſtimēta corpori iniecta. etiā fricationeſ ubi bene etiam
 ſanguis conuegit. Tum uero iſciptiēdū eſt a brachiū cruribuſq; a thorace abſtinēdum. In hoc caſu per-
 hyemem locuſ maritimū: ſper æſtate mediterraneū opus eſt.

De ſtomachi morbiſ & curationibuſ.

Caput quintum.

Aucibuſ ſubſt ſtomachuſ in quo plura lōga uitia icidere coſueunt. Nam modo ingeſ calor:
 modo iſlatio hunc: modo iſſamatio: modo exulceratio afficit. Interdū pituita. iterdū bilis ori-
 cit. frequēſ uero ſitit eiſ etiā malum quo reſoluit: neq; ulla re magiſ aut afficiat aut corpus affi-
 cit. Vt diuerſa autē uitia eiſ ſic etiā remedia ſunt. Vbi exaſtuata: ceto cū roſa extrinſecus ſubinde ſou-
 enduſ eſt. iponēduſq; puluiſ cū oleo & ea cataplaſmata: quæ ſimul & reprimunt & molliunt. Potuiſ
 niſi qd obſtat: gelida aqua præſtāda. Si iſſatio eſt: piunt admota cucurbitulæ: neq; icidere cutē neceſ-
 ſe eſt. piunt ſicca & calida ſomenta: ſed nō uehementiſſima. Iponēda abſtinētia eſt. Vtiliſ in ieiu-
 nio portio eſt abſtinētiæ aut hyſopi aut rutæ. Exercitatio primo leniſ: deinde maior adhibēda eſt: maximeq;
 quæ ſupiores partē moueat. Quod genus in oibz ſtomachi uititiſ aptiſſimū eſt. Poſt exercitacionem
 opus eſt unctione frictione: balneo quoq; nōnūq; ſed rariuſ: iterdū alui ductio. Cibis deinde calidiſ
 neq; iſſatiſq; eodēq; modo calidiſ potiōibuſ: primo aquæ poſtubiſ reſedit iſlatio: uini auſteri. Illud
 quoq; in oibz ſtomachi uititiſ præciendū eſt: ut quo modo ſe qſq; ager reſecerit: eo ut fanuſ utat.
 Nā redit huic ibecillitaſ ſuā: niſi hiſcē defendiſ bona ualitudō: qbus reddita eſt. At ſi iſſamatio aliq
 eſt: ſere tumor & dolor ſequit: prima ſunt quieſ & abſtinētia. Iana ſulphurata circumdata: in ieiu-
 nio præcepta ſunt. Exeritatio: frictio inferiorum partium adhibenda. Adhibendū lenē & glutinoſi cibi:
 ſed citra ſacietatem. Omnia acta atq; acida remouēda. Vino ſi febris non eſt: ducit: aut ſi id iſſatiſ: cer-
 te leni utendum: ſed neq; præfrigidū: neq; nimis calidū. Si uero pituita ſtomachuſ impletur: neceſſa-
 riuſ modo in ieiuio: modo potū cibū uomituſ eſt. Vtiliſ exercitatio: geſtatio: nauigatio: frictio. Nihil
 edendum: bibendumq; niſi calidum: uitatiſ tantum hiſq; quæ pituitam coſtrahere coſueūt. Moſtiſtuſ

Seuerus.
 Peyſke

ſomenta calida
 pura

est: si stomachus bile uitosus est. Solēt autē hi qui sic tentant interpositis quibusdam diebus hanc: & qui dem quā pessimū est: etiam mouere. His recte alius ducit, potiones absinthio danē. necessaria gestatio nauigatio est: si fieri potest ex nausea uomitus: uitāda cruditas: sumēdi cibi faciles & stomacho nō alie ni: uinū austerū. Vulgatissimū uero pessimūq; stomachi uitū est resolutio: id est cū cibi nō tenax est: soletq; desinere alii corpus: ac si tace cōsumi. Huic generi inutilissimū balneū est. Lectiones exercitatio neq; superioris partis necessariae. Itē unctioes frictionesq; his p̄fundi frigida atq; in eadē natate: canali bus eiusdē subicere etiā stomachū ipsū: & magis etiā a scapulis id quod cōtra stomachū est. Cōsistere in frigidis: mediū capitisq; fontibus quales cutiliag; sumbrūnarūq; sunt: salutare est. Cibi quoq; assu- mēdi sunt frigidi: qui potius difficulter coquunt. quā facile uitiant. Ergo pleriq; qui nihil aliud cōco- quere possunt: bubulā coquunt. Ex quo colligi potest: neq; auiem neq; uenationē: neq; piscem dari de beremini generis durioris. Potui quidē aptissimū est uinū frigidū id certe bene calidū meracū: potissi- mum rhetici uel allobrogici: alii uero: quod & austerq; & refina conditū est. si id nō est: quā asperissimū maximeq; signū. Si cibus nō continet: danda aqua & eliciendus plenior uomitus est: iterūq; dandus cibus: & tum ad mouendā duobus intra stomachū digitis cucurbitulā: ibiq; duobus aut tribus horis cōtinēda sunt. Si simul & uomitus & dolor est: imponēda sup̄ua stomachū est lana fucida: uel spongia ex aceto: uel cathaplasma quod refrigeret. Perfricanda uero nodū fed uehemētē brachia & crura: & ca- lescentia. Si plus doloris est: infra praeordia quatuor digitis cucurbitula utendū est: protinus dādus pa- nis ex pulsa frigida. Si nō cōtinuit: post uomitū lene aliqd ex his: quae nō aliena stomacho sint. Si ne id quidē tenuit: singuli cyathi uini singulis interpositis horis donec stomachus cōsistat. Valēs etiā medi- camentū est radiculae succus salētis acidi punici mali cōpari modō succi: qui ex dulci punico malo est: adiecto etiā intubi succo & mēta: sed huius minima parte. quibus tantundē quantū in his oibus est: aquae frigidae quā optime misceat. Id enim plus quā uinū ad cōprimēdum stomachū potest. sup̄primē- dus autē uomitus est: qui per se uenit sic si nausea est. Sed si coacuit intus cibus aut cōp̄ruit: quorum utrūlibet ructus ostēdit: ei cōdus est: protinusq; cibus assumptis hīdē: quos p̄xime posui: stomachus restituetur. Vbi sublatu est praesens metus: ad redeundū est: quae supra praep̄ta sunt.

De laterum doloribus.

Caput sextum.

Tomachus lateribus cigit: atq; i his quoq; uehemētes dolores eē cōsuerūt. & initiū uel ex fri-
 s gore uel ex ictu uel ex nimio cursu uel ex morbo ē. Sed iterū de malū inera dolorē ē. siq; mō-
 tarde: nō celeriter soluit. iterū dū ex p̄nitē quoq; p̄cedit. orisq; acutus morbus: q; pleuriticus
 a graecis noiaf. Huic dolori lateris febris & tussis accedit. & p̄ hac excreat: si tollerabilis morbus: ēpi-
 tuita si grauis sanguis. Iterū dū etiā sicca tussis est: quae nihil emolliat. Idq; primo uitio grauius: secundo
 tolerabilius est. Remediū uero est magni & recētis doloris sanguis missus. At siue leuior: siue uetustior
 casus est: uel sup̄uacuū uel serū id auxiliū est. cōfugiendūq; ad cucurbitulas est: ante summa cutē inci-
 fa. Recte etiā incipit ex aceto sup̄ p̄pectus iponit: donec ulcera pustulosaq; exierit: & tum medicamentū:
 quod humore illuc citet. Praeter hanc circumdare primū oportet latus absolanā sulphuratā. deīde cum
 paulū inflamatio se remisit: ficis & calidis fomētis uti. Ab his trāsitus ad malagmata est. Si uetustior
 dolor remanet: nouissime resina iposita discutit. Vtendū cibis: potionibusq; calidis. uitandū frigus In-
 ter hanc tamē nō alienū & extremas partes oleo & sulphure p̄fricare. Si leuata tussis est: leni lectioe uti.
 itaq; & acres cibos & uinū meracius assumere. Quae a medicis praecipiunt: ut tamē sine his rusticos ro-
 stros epota ex aqua herba trixaquo satis adiuet. Hae in omni lateris dolore cōtae sunt. plus negotii
 est. si acutus quoq; morbus is factus est. In hoc praeter ea quae supra posita sunt: hanc aduertēda sunt.
 ut cibus sit quā maxime tenuis & lenis: praecipueq; forbitio: eaq; ex p̄fana potissimum. aut ius in quo
 porrus cū pullo gallinaceo coctus sit. Idq; nō nisi tertio quoq; die desit: tamē p̄ uires licet potio ue-
 ro aqua mullā: in qua hyssopus aut ruta decocta sit. Quae quibus tēporibus dāda sint: ex rōne uel adie-
 ctā uel leuatā febris apparebit: sic ut in remissione quā maxima dēticū eō tamē: ut sciamus nō esse
 eius generis tussis aridas fauces cōmitredas: Sape. n. ubi nihil est quod excreat: cōtinuaf & itragulat. Or
 quā causam dixi etiā peius id genus esse tussis: quā nihil: quā quod pituitā moueret. Sed hic uinū sorbere
 ut supra praecipimus: morbus ipse nō patit. itūc eius cremor p̄fana sumēdus est. Vt his autē in ipso
 morbi seriore sustinēdus aeger est: ut sic ubi paulū is se remisit: alimēta pleniora & uini quoq; aliqd
 dari potest. dum nihil det: quod aut refrigeret corpus: aut fauces asperet. Si in refectioe quoq; manifesti
 tussis intermittere oportebit uno die: posteroq; cū cibo uini paulo plus assumere. Atq; incipere quoq;
 tussis: ut nō erit alienū: ut supra quoq; positū est: uini cyathos sorbere. Sed i hoc genere ualitudinis dul-
 ce uel certe lene cōmodius est. Si malū fuere: ruit: athletico uictu corpus firmandum est.

De uiscere de iocinerē: deīde de iocinerē: deīde de liene: postremo de renibus. Caput. vii.

Cōpagine uero corporis ad uiscera trāsēundū est. & in primis ad pulmonē ueniendum. ex quo
 a uehemens & acutus morbus orit: quē peripneumaton greci uocant. Eius hae conditio est
 Pulmo totus afficit. Hūc casum eius subsequit tussis: bilē uel p̄ tres praecordios: totiusq;
 p̄toris grauitas: spiritus difficultas: magnae febres: cōtinua uigilia: cibi fastidium: tabes. Id genus morbi
 plus periculi quam doloris habet. Oportet si satis ualida uires sunt: sanguinem mittere: si minores: cu-
 curbitulas sine ferro praecordiis adinouere. Tum si satis ualida gestado aegrū digerere: si parū: intra do-
 mum tamē dimouere. Potione autē hyssopi dare: cū ficus arida sit incocta: aut aquam mullā: in qua

uel hyfopum uel rota decocta fit. Frictione uti diutissime in fcapulis: proxime ab his in brachijs & pedibus & cruribus: leuiter cōtra pulmonē. idēq; bis quotidie facere. quod ad cibū uero prinet: huic nec falsis opus est: neq; acribus: neq; amaris: neq; aliū aftringētibus: sed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda est forbitio prifanē uel alicā uel orize: cū qua recēs adeps cocta fit. Cū hac forbile ouum: nuclei pinei ex melle. panis uel elora alica ex aqua mulla. potui deinde nō folū pura aqua: led etiā mulla egeida aut fi aestas est: etiā frigida: nifi quid obstat. Hac autē altero quoq; die incrementē morbo dare fatis est. Vbi incrementō cōstitit quantū res patit ab omnibus abstinendū est: præter quam aqua egeida. Si uires defuncta diuinae sunt aqua mulla. profuntq; aduersus dolores imposita calida fomenta: uel ea quæ simul & reprimūt & emolliunt. Prodest impositus super pectus sal bene cōtritus cū carato mixtus quia leuiter cutē erodit: eoq; impetū materia: quo pulmo uexatur: euocat. Vile etiā aliquod malagma est ex his quæ materiā trahunt. Neq; alienū est dum premit morbus clausis fenestris ægrū continere. Vbi paulū leuius est: tunc aut quater die fenestris aliquāto apertis paruū acrem recipere. Deinde in refectioe pluribus diebus a uino abstinere: gestatione: frictione uti. forbitionibus & priori bus cibis adicere ex oleribus porrum ex carne ungulas & summa trunculog: atq; pisciculos sic ut diu nihil molle & lene fumatur.

De iocineris morbo & curatione.

Caput octauum.

Lterius quoq; uiliceris morbus id est iocineris æque modo lōgus modo acutus esse consuevit. a hepaticū graci uocant. Dextra parte sub præcordiis uehementē dolor est. idēq; ad latus dextrū & ad iugulū humerūq; partis eiusdē puenit. nonnūq; manus quoq; dextra torquet. horror calidus est. Vbi male est: bilis euomit: interdum singultus prope stragulat. Et hæc quidem acuti morbi sunt: lēgiōrē uero ubi suppuratio in iocinere est: dolorq; modo finitur: modo intensif: dextra parte præcordia dura sunt & tument: post cibū maior difficultas est. accedit maxillæ: quædā resolutio. ubi inueterauit malū: uenter & crura pedesq; intumescunt: pectus atq; humeri: circaq; iugulū utrunq; ex tenuaf. Initio sanguinē mittere optimū est. tum uenter soluēdus est si nō potest aliter per nigrum uera trum imponēda extrinsecus cataplasmata: primū quæ reprimant: deinde calida quæ deducant. quibus recte iris uel absinthii adiciunt. post hæc malagma. Dandæ uero forbitiones sunt: omnesq; cibi & calidi & qui nō multū alant: & fere qui pulmonis quoq; dolori cōueniūt: præterq; eos qui unā mouēt: potioēq; ad ipi flocas. Vtilia in hoc morbo sunt thimum: fatureia: hyfopum: nepeta: amilū: silamū: lauri bacce: adinēdine floscherba sanguinalis: menta: ex malo cotoneo mediū: columba: iecur recens & crudum. Ex quibus quædā per se esse: quædā adicere uel forbitioni uel potioni licet: sic tamen ut parce assumant. Neq; alienū est absinthii cōtritu ex melle & pipere eiusq; catapotiū quotidie deuorare. abstinendū utiq; est ab omnibus frigidis: neq; enim res ulla magis iecur lædit Frictionibus utendū in extremis partibus. uitandus omnis labor: omnis uehementior motus: ne spiritus quidē diutius cōtinēdus est. Ita trepidatio pondus ictus cursus inimici sunt. Perfusio corporis multo prodest ex aqua: si hyems est: calida si æstas tepida. Itē liberalis unctio: & in balneo sudor. Si uero iocur uomica laborat: eadē faciēda sunt: quæ in cæteris interioribus suppuratiōibus. Quidā etiam contra id scapello aperiunt: ipsam uomicam adurunt.

De lienis morbo & curatione.

Caput nonum.

T lienis ubi affectus est: intumescit: simulq; cum eo pars sinistra: eaq; dura est: & præmeti renituit: uenter intēsus est. aliquis etiā cruribus tumor est. Vlcera aut omnino nō sanescunt: aut certe cicatrice uix recipiūt. In intēta ambulatione cursuq; dolor & quædā difficultas est. Hoc utrum quies augeat. Itaq; exercitatio & labore opus est: habita tamen ratione: ne febre mixta si nimis pcesserit: excrescat. Vnctiones frictioēq; & sudores necessarii sunt Dulcia omnia inimica sunt. Item lac & caleus. Acida autē maxime cōueniunt. Ergo acetum acre per se sorbere: & magis etiā qd scylla cōditū est: expedit. Edēda sunt fallamenta: uel oleæ ex muria dura tinctæ in aceto lactuæ. intrinsecus & beæ ex eodē. ex sinapi: asparagus: armoracia: pastinaca: ungula: rostrata: aues macre: eiusdē generis uenatio. Potui uero ieiuno dari debet absinthii incoctū. at post cibū aqua a ferrario fabro: in qua candens ferrū subinde tinctū sit. Hæc. n. uel præcipue lienē coercet. qd animaduertum est in his aialibus: quæ apud hos fabros educata exiguis lienes habēt: potest etiā dari uinū tenue austerū: omniq; in cibis & potioniibus: quæ urinæ mouēdæ sunt: præcipueq; ad id ualet uel trifolii semen uel cumini uel apii: uel serpillum: uel citifus: uel portulaca: uel nepeta: uel thimū: uel hyfopum: uel fatureia. Hæc enim inde cōmodissime uidentur humore deducere. Lienis quoq; bubulus utiliter elius datur: præcipueq; crura & nasturtii lienē extenuant. Imponēda quoq; extrinsecus sunt quæ leuent. Fit ex unguento & palmu lis qd myrballanon graci uocant. Fit ex lini & nasturtii semine quo uinū & oleū adicitur. Fit ex compresso uiride & arida figu. Fit ex sinapi cui seui hirquini a renibus q̄rta pars ponderis adiciit: teriturq; in sale. & protinus imponit: Multiq; modis huic rei cappari aptum est. Nā & ipsū cū cibo assumere: & muriā eius cū aceto sorbere cōmodū est. Quin etiā extrinsecus radicē cōtrita: uel corticē eius cū surfunbus aut ipsū cappari cū melle cōtritu imponere expedit. Malagmata quoq; huic rei aptant.

De renū morbis & curatiōibus.

Caput. x.

T renes ubi affecti sūt: diu male habēt. Peius ē si frequēs biliosus uomitus accedit. Oportet cōge scere: cubare molliorē: soluere aliū. si aliter nō respōdet: et ducere: sæpe desidere i aq calida: neq; cibū neq; potione frigidā assumere: abstinere ab oībus falsis acribus acidis pomis: bibere liberaliter adicere

modo cibo modo potioni pipit. porum. ferulam: albū papauer. Quæ maxime inde urinā mouere cō fuerunt. Auxilio quoq; his exulceratis sunt: si adhuc ulcera purgāda sunt: cucumeris semina detractis corticibus sexaginta: nuclei ex pinu luesetri duodecim: aneli quod tribus digitis sumi possit: croci paulum: cōtrita & in duas multas portiones diuisa. Si uero dolor tantū leuādus est: eiūsdē cucumeris semina triginta: idem nuclei uiginti: nuces græcæ quinq; croci paululū: cōtrita & cum lacte potui data. At si per quoq; recte quædā malagmata iniiciunt: maximeq; ea quæ humorū extrahendo sunt.

De intestinoꝝ morbis & primo de cholera.

Caput. xi.

Visceribus ad intestina ueniendū est: quæ sunt & acutis & lōgis morbis obnoxia. Primo æque a faciēda mentio est cholere: quia cōmune id stomachi atq; intestinoꝝ uitiiū uideri potest. Nam simul & deiectio & uomitus est: præterq; hæc inflatio est: intestina torquent: bilis supra istaq; erumpit: primū aquæ similis: deinde ut in ea recens caro lota esse uideat: interdū alba: nonnunq; nigra uel uaria. Ergo eo nomine morbi hunc cholera græci nominarunt. præter ea uero quæ supra cōprehensa sunt: sæpe etiam crura manulq; cōtrahunt: urget sitis anima deficit: quibus concurrentibus nō mirum est: si subito quis moritur. Neq; tamen ulli morbo minori momēto succurritur. Protinus ergo ubi ista cōeperūt aquæ tepidæ quæ plurimū bibere oportet & uomere. Vix unq; sine uomitu sequitur. sed etiā si nō incidit: misculisse tamen nouā materiā corruptæ prodest: parq; sanitatis est uomitū esse suppressum. si id incidit: protinus ab omni portione abstinendū est. Si uero termina sunt: oportet frigidis & humidis fomentis stomachū fouere uel si uenter dolet hisidē egelidis: sic ut uenter ipse mediocriter calētibus iuuetur. Quod si uehementer & uomitus & deiectio & sitis uexant & adhuc subcruda sunt quæ uomunt: nondum uino maturū tempus est. Aqua: neq; ea ipsa frigida: sed potius egelida danda est. ad mouendūq; naribus est pulegium ex aceto. uel polēta uino aspersa: uel mentha secundum naturā est. At cum disculsa cruditas est: tum magis uerendū est: ne anima deficiat. Ergo tum cōfugien dum est ad uinū. Id esse oportet tenue: odoratum. cum aqua frigida mixtū: uel polēta adiecta: uel mel le quoq; assumere expedit: quotiensq; aliquid aut stomachus aut uenter effudit: totiens per hæc uires restitueret. Erasistratus primo tribus uini guttis aut quinis aspergendā potionē esse dixit: deinde paulatim merum addicendū. Is si & ab initio uinū dedit & metum cruditis secutus est: nō sine causa fecit. Si uehementem infirmitatē adiuuari posse tribus guttis putauit: errauit. At si inanis est homo: & crura ei cōtrahuntur: interponēda potio abinthii est. Si extremæ partes corporis frigent: ungēda sunt ca lido oleo: cui caræ paulum fit adiectū calidūq; fomentis nutriēda. Si ne sub his quidē quies facta est: extrinsecus contra uentriculū ipsum cucurbitula admouenda est: aut sinapi super imponendū. Vbi is cōstitit: dormire oportet. postero die utiq; a portione abstinere. die tertio in balneū ire. paulatim se cibo reficere: somno: quilibet facile acquiescit. Itemq; lassitudine & frigore. Si post suppressam cholera febricula manet: aluum duci necessarium est. tum cibus uinoq; utendū est. sed hic quidem morbus & acutus est & inter intestina stomachiq; uersatur: sic ut cuius potissimū partis sit: nō facile dici possit.

De Coeliaco uentriculī morbo.

Caput. xii.

Nipsius uero uentriculī porta cōsistit is qui & lōgus esse cōsuevit: coeliacus a græcis nominat. Sub hoc ueter indurefcit: dolorq; eius est. Aluus nihil reddit: ac ne spiritū quidē trāsmittit. Extremæ partes frigesunt. Difficiliter spiritus redditur. Commodissimū est inter initia calida ca taplasmata toto uentri imponere: ut dolorē leniant. post cibū uomere: atq; ita uentrē exinanire. Proxi mis deinde diebus cucurbitulas sine ferro uentri & coxis admouere. Ventre ipsū liquare. dato lacte & uino falso frigido. Si tempus anni patitur: etiā uiridibus ficis: tamē ne quis aut cibum aut humor uniuersus detur: sed paulatim. Ergo per interualla tēporis sat est cyathos binos ternosue sumere & cibum pro portione huius: cōmodeq; facit cyatho lactis. cyathus aquæ mixtus & sic datus. Cibiq; inflat es & acres utiliores sunt: adeo ut lacti quoq; recte cōtritum allium adiciat. procedere uero tempore opus est gestari: maximeq; nauigare: perficari ter aut quater die sic ut nitrū oleo misceatur: perfundi aqua calida post cibū. deinde sinapi iponere per oīa mēbra excepto capite: donec arrodatur & rubeat: maximeq; si corpus durum & unile est. paulatim deinde faciendus est trāsitus ad ea quæ uentrē cōpi munt. Assa caro danda: ualens & quæ nō facile corrumpatur. potui uero pluuialis aqua decocta: sed quæ per binos ternosue cyathos bibat. Si uetus uitiiū est: oportet laser quā optimū ad piperis magnitudinē deuorare. altero quoq; die uinū uel aquam bibere: interdum iterposito cibo singulos uini cyathos sorbere: ex inferiori parte infundere pluuialem egelidam aquam maximeq; si dolor in imis parti bus remanet.

De tenuiori intestini morbo.

Caput. xiii.

Nter ipsa uero intestina cōsistit duo morbi: quoq; alter in tenuiore: alter in pleniore est. Prior acutus est. Insequens esse lōgus potest. Diocles carystius tenuioris intestini morbū chordapson plenioris ileon nominat. A plerisq; uideo nunc illū priorē ileon: hunc chordion nominari. Sed prior modo supra umbilicum modo sub umbilico dolorē mouet. Fit ex alterutro loco inflamma tio: nec aluus nec spiritus infra transmittitur. si superior pars affecta est: cibus si inferior stercus per os redditur: si utrunlibet uetus est: adiciit periculum uomitus biliosus mali odoris aut uarius aut niger. Remedium est sanguinem mittere: uel cucurbitulas pluribus locis admouere: nō ubiq; cute incisa. Id enim duobus aut tribus locis satis est: Ex cæteris spiritum euocare abunde est. Tum animaduertere oportet: quo loco malum sit. Solet enim cuncti ad tumere. Et si supra umbilicum est: illi ductio utilis

nō est. Si infra est: aliu ducere ut Erasistrato placuit: optimū est. & saepe id auxilii satis est. Ducitur aut percolato pisanā cremore cū oleo & melle: sic ut prater ea nihil adiciat. Si nihil tūmet duas manus iponere oportet supra sūmum ventrē: paulatimq; deducere. Inueniuntur enī mali loci: qui necesse est: renitatur: & ex eodē deliberari poterit ducēda nec ne aliūs sit. Illa cōia sunt: calida cataplasmata admo uere: eaq; imponere a māmīs uisq; ad inguina & spinam: ac saepe mutare: brachia cruraq; perficere: de mittere totū hominē in calido oleo. Si dolor nō quiescit: etiā in aliu ex parte inferiore tres aut quatuor cyathos calidi olei dare. Vbi per hāc cōsecuti sumus: etiā ex inferiore parte spiritus transmittatur: offerre potui multum tepidum nō multū. Nā ante magna cura uitandū est. ne quid bibat. Si id cōmo de cessit: addicere sorbitionē. Vbi dolor & febricula quierūt: tū demū uti cibo pleniorē: sed neq; inflan te: neq; duro. neq; ualido: ne īstetina adhuc imbecilla lādatur. potui uero nihil prater quā purā aquā. nā siue quid uinolētū siue acciderit: ēiū huic morbo alienū est. Ac postea quoq; uitare oportet balneū: ambulationē: gestationē: ceterosq; corporis motus. Nā facile id malū redire cōsueuit: & siue cum frigus subit: siue aliqua iactatio: nisi bene iā confirmatis intestinis reuertitur.

De morbo intestini plenioris.

Caput. xiiii.

Sautē morbus: qui in intestino plenior est: in ea maxie parte est: quā certā esse pposui. Vchemēs i inflatio: uehementes dolores dextra magis parte: intestini quod uerū uidet prope spiritū elidit. In pleriq; post frigora cruditatesq; oritur: deinde quiescit & per aetate saepe repetēs sic cruciat: ut uitāe spacio nihil demat. Vbi is dolor cōepit: ad mouere sicca & calida fomēta oportet: sed priō lenta: deinde ualidiora: simulq; frictions: ad extremas partes id est crura brachiaq; materiā reuocare. Si discussum nō est: quā dolet cucurbitulas sine ferro defigere. Est etiā medicamētū eius rei causa com paratū: quod colicon nominatur. Id se repperisse Cassius gloriabatur. Magis prodest potui datum. sed ipositū quoq; extrinsecus digerēdo spiritū dolorem leuat. Nisi finito uero tormēto: recte neq; cibus neq; potio assumitur. Quo uidū sit utēdum qui hoc genere tētantur: iā mihi dictū est. Cōsecutio medi camētisq; colicon nominatur: ex his cōstat. Costianesi: castorei singulo. P. XIII. petroselini. P. dena riorū. III. piperis longi & rotundi singulorū. P. XII. papaueris lacrimae: iunci rotundi. myrrae: nardi singu larū. P. VI. Quā melle excipiuntur. id aut & deuorari pōt & ex aqua calida sumi.

De torminibus id est dysenteria.

Caput. xv.

Roxima his inter intestinog: mala: tormina esse cōsueuerūt dysenterion grāce uocatur. intus p īstetina exulcerantur. Ex his cruor manat. Itq; mō cū stercore aliquo semper liquido: modo cū quibusdā quasi mucosis excernitur. interdū simul quādā carnoia descendunt. Frequēs dei: etiā cupiditas: dolor in ano est. Cū eodem dolore exiguum aliquid emittitur. Atq; eo quoq; tormē tum intenditur. Idq; post tempus aliquod leuatur. exiguaq; requies est somnus interpellatur: febricula oritur. longosq; tēpore id malū cum inueterauerit: aut tollit hominē: aut etiā: si finitur. excruciat. Oportet in primis conualescere. Si quidem omnis agitatio exulcerat: deinde ieiunium forbere uini cy athū: cui contrita radix quinquēfolii sit adiecta: sponere cataplasmata super uentrem: quā reprimūt. quod in superioribus uentris morbis nō expedit. quotiensq; desidit: subluere aqua calida: in qua deco ctāe uerbenae sint: portulacam uel coctam uel ex dura muria edisse. cibos potionesq; easq; astrigūt alium. Si ueterior morbus est: ex inferioribus partibus tepidum infundere uel pisanā cremorem: uel laciei adipem liquatam: uel medullam ceruinā: uel oleum: uel cum rosa butiрум: uel cum ea dem album crudum ex ouis: uel aquam: in qua lini semen decoctum sit: uel si somnus non accedit: uel tellos cum aqua: in qua rosae floris folia cocta sint. Leuant enim dolorem hāc & mitiora ulcera effici unt: maximeq; utilia sunt: si cibi quoq; secutum saltidium est. Themilon muria dura quam asperima sic utendū memorie p̄didi. Cibi uero esse debent qui leniter uentrem destringant & ea quā uinnā mo uent. Si ea consecuta sunt in aliam partem humorē auertendo profunt. si non sunt consecuta: noxā au gent. Itaq; nisi in quibus prompte id facere cōsueuerunt: non sunt adhibenda. Potui si febricula est: aqua pura calida uel ea: quā ipsa quoq; astringat. dari debet: si nō est: uinum lene austerum. Si pluribus diebus nihil remedia alia iuuauerunt: uetusq; iam uitium est: aquā bene frigidā potio assupta ulcera astrin git: & initium secundae ualitudinis facit. Sed ubi uenter suppressus est: protinus ad calidam potionem reuertendum est. Solet autem interdum etiā pūtris sanies: pessimiq; odoris descendere: solet purus sanguis profluere. si superioris intum est: alius aqua mulla duci debet: ut deinde eadem infundi: quā supra comprehēsa sunt. Valensq; est etiā aduersus ulcera intestinorum mini gleba cum salis hemi na contrita. Si minus: mixta his aqua in aliu datur. Ac si sanguis profluit: cibi potionesq; esse debent: quā astringant.

De leuitate intestinorum.

Caput. xvi.

X torminibus interdum intestinog: leuitas oritur: quā continere nihil possunt: & quicquid e assumptum est: imperfecū protinus reddunt. Id interdum agros trahit: interdum praecipitat. In hoc utiq; adhibere oportet compimentia: quo facilius tenendi aliquid in intestinis uis sit. Er go & super pectus ponetur sinapi: exulcerataq; cute: malagma: quod humorem euocat & ex uerbenis decoctis ac defidat: & cibos potōesq; assumat: quā alū astringunt & frigidis utetur pūsiōibus. Opor tet tamen prospicere: ne simul his omnibus ad motis uitium contrarium per imodicas inflationes ori atur. Paulatim ergo firmari īstetina debebunt aliquibus quotidie adiectis. Et cum in omni fluore uentris: tum in hoc praecipue necessariū est: nō quotiens libet desidere: sed quotiens necesse est: ut hāc

ipsa mora in cōsuetudinē ferendi oneris intestina deducat. Alterum quoq; quod æque ad omnes similes affectus pertinet: in hoc maxie seruadū est: ut cum pleraq; utilia in sua uia sint: qualis est plantago & rubi & qcquid mali corio mixtū est: ea potissimum in his dentur quæ maxie æger uolet. Deinde si omnia ista fastidiet: excitādā cibi cupiditatē interponatur aliquid minus utile: sed magis gratū. Exercitationes: frictions huic quoq; morbo necessariae sunt: & cū his solignis: balneū: uomitus ut Hippocrati uisum est etiā albo uētratio: si cætera parū proficiunt euocatus.

De lūbricis aluū occupantibus.

Caput. xvii.

Onnūq; autē lūbrici quoq; occupant aluū: hīq; modo ex inferioribus partibus: modo scēdius ore redduntur. Atq; interdū latos eos: qui peiores sunt: interdū teretes uidemus. si lati sūt: aqua potui dari debet: in qua lupinū aut cortex mori decoctus sit: aut qui adiectū sit cōtūritū uel hyssopum uel piperis acetabulū scamoneæ paulū. Vel etiā pridie cum multū allium ediderit: uomat. Posteroq; die mali punici tenues radículas colligat quātū manu cōprehenderit: easq; contusas in aquæ tribus sextariis decoquat: donec tertia pars super sit. Huc adiciat nitrī paulū & ienun bibat. In terpositis deinde tribus horis duas portiones sumat aut aquæ uel muriæ duræ sic adiectæ: tum desidat subiecta calida aqua in pelue. si uero teretes sunt: qui pueros maxie exercēt: & eadē dari possūt & quædam leiora: ut contritum semē urticæ: aut brassicæ: aut cumini cum aqua: uel metæ: uel absinthium decoctū: uel hyssopum ex aqua mullā uel nasturtii semen cū aceto cōtūritū. Edisse etiā & lupinū & aliūm prodest: uel melle oleum subter dedisse.

De tenefoo intestinorū morbo.

Caput. xviii.

St autē aliud leuius oībus proximis: de quibus supradictū est: quod tenefoo græci uocant. id neq; acutus neq; longis morbis annumerari debet: & facile tollatur: neq; unq; per se iugulet. in hoc æque atq; in torminibus frequēs desidendi cupiditas est: æque dolor ubi aliquid excernitur. de se dunt aut pituitæ mucicq; similia interdū etiā leniter subferuntur. sed his interponitur nōnūquā ex cibo quoq; recte coacta. desidere oportet in aqua calida: sæpiusq; ipsūm ipsum manu nutrire. cui plura medicamēta idonea sunt: butyrum cū rosā. agaciā ex aceto liquata. emplastrum id: quod tetrapharmacō græci uocant: rosā liquatū: malū lana circumdatū & ita appositū. eadēq; ex inferiore parte indigi: quæ torminū auxilia sunt: eadē uerbēnæ decoctā: ut istiores partes foueāt: alternis uero diebus aqua: alternis leue & austerū uinū bibendum est. Portio esse debet egelidā & frigida. p̄prior rō uictus talis quālē in tormina supra præcepimus.

De uentris fluxu & curatione.

Caput. xix.

Euior etiā dum recēs deiectio est: ubi & liquida aluus & sæpius quā ex cōsuetudinē fertur. atq; interdum tolerabilis dolor est: interdū grauissimus. idq; peius est. sed uno die fluere aluum sæpe pro utilitudine est: atq; etiā pluribus: dum febris ab sit: & intra septimū diē id conqueat. purgatur enī corpus: & qd̄ intus lætū erat: uolūter effunditur. uerū spatium periculōsum est. Interdum enim tormina ac febriculis excitat: uiresq; cōsumit. primo die quiescere satis est: neq; ipetum uentris prohibere. si per se deficiat: balneū uti: paulū cibi capere si mālū tamen nō solū a ciborū: sed etiā a portione. Postero die si nihilominus liquida aluus est: æque cōquiescere: paulum astringentis cibi sumere: iter tū die in balneū ire: uehēmētē oīa præter uentrem perficere: ad ignē lūbos scapulasq; admoouere. cibus uti: sed uentrē contrahētibus: uino nō multū meraco. Si postero quoq; die fluere plūs edidit: led uere etiā ex toto: donec cōquiescat. Cōtra sitim: fame: uomitu uti. Vix enī fieri potest ut post hāc aīa ductionē aluus nō cōtrahatur. Alia uia est ubi uellīs supprimere. Cēnare deinde uomere: postero die iniectionē cōquiescere. uespere ungi: sed leniter. deinde panis circa feliōrā ex uino amineo mero sumere. tum alium aliquid: maxieq; auem: & postea uinū idem bibere aqua pluuiāli mixtū: idq; usq; quintū diem facere: iterumq; uomere. Frigida autem assidue portione esse debere contra priores auctores. Asclepiadas asseruit: ut quidem q̄ frigidissimā. Ego experimentis quēq; in se credere debere existimo: calida potius an frigida utatur. Interdum autē euenit: ut id pluribus diebus neglectū curari difficilissimū possit. a uomitu oportet incipere: deinde postero die uespere: tepido loco ungi. cibum modicum assumere: uinum meracum quā asperimū: impositam super uentrem habere cū carato ruram. In hoc autē affectu corporis neq; ambulatione: neq; frictione opus est. uehiculo sedisse uel magis etiā equo pdest. Neq; enī ulla res magis intestina cōfirmat. Si uero etiā medicamētis utēdū est: aptissimū est id quod ex pomis fit. Vindemiæ tēpore in grāde uas conicienda sunt: pira atq; mala lūestria. si ea non sunt: pira taretina iuridia: uel signina mala scandiana uel amerina: myrtia: hisq; adicienda sūt cotonea: & cum ipsis corticibus suis punicis: forbat: & quibus magis utimur etiam torminalia: sic ut hæc tertia ollæ pte teneant. tū deinde ea multo iplenda est: coquendūq; id donec oīa quæ indita sunt: liquata in unitatē quādā coeant. Id gustui nō insuauē est & quādoq; opus est assupit leuiter sine ulla stomachi noxa uentrē tenet. duo aut tria cochlearia uno die sumpsisse satis est. Alterū ualentius genus myrti baccas legeret: ex his uinū exprimere: id decoquere ut decima pars remaneat: uelq; cyathū sorbere. tertiu qd̄ quādoq; fieri potest: malū punicū excuare: exēptisq; oībus seminibus: membranas quoq; inter ea fuerunt: ite rū cōicere tū frigidē cruda oīa rudiculaq; miscere deū malū ipsūm super prunā iponere. quod dum humor itus est nō adurit. Vbi sicū esse cōepit: remouere oportet: extractūq; cochleari quod itus est: edisse. Aliquibus adiectis malus momentū habet. itaq; etiā in piperatū cōiicitur: misceturq; cū sale &

pipere. ē quid ex his edendū. ē pulticula etiā. cū qua paulū ex fauo uetere coctū sit. & lēticula cū malo corio coctarubig. cacumia ī aqua decocta & ex oleo atq; aceto assumpta. efficacia sunt. atq; ea aquaī qua uel palmulū. uel malū coroneū. uel arida sorba. uel rubi decocti sunt potata. Quod genus signifi co quoties potione dandā ēē dico. quae astrigat. Tritici quoq; hembra ī uino amineo auster decoq; turā. idque triticū ieiuno ac sitiēti dat. superq; id. uinū id forbet. qđ iure ualētissimis medicamētis annu merari pōt. atq; etiā potui dat uinū signinū. uel refinatū austerū. uel quodlibet austerū. Contūdū. qđ corticibus feminibulq; suis punicū malū. uinoq; tali misceat. idq; uel merū forbet aliquis uel bibit mixtū. sed medicamētis uti nili ī uehemētibus malis superuacuū ēst.

De uulua morbo & curationibus.

Caput uigefimum.

e X uulua quoq; foeminis uehemēs malū nascit. p; ximeque ab stomacho uel afficit hęc uel corpus afficit. Interdū etiā sic exanimat. ut tāquā comitali morbo p;ternat. Distat tamē hic casus. eo qđ neq; oculi uertunt. nec spūma p;fluūt. nec nerui distēdunt. sopor tātū ē. idq; qbusdā foeminis crebro reuertēs ppetū ē. Vbi icidit. si satis uiriū ē. sāguis missus adiuuat. Si parū ē. cucurbitulā tamē defigēdā sunt in iginibus. Si diutius aut iacet aut aliogn iacere cōsueuit. ad mouere oportet naribus extridē ex lucerna linamētū. uel aliud ex his quae foedioris ē odoris rettuli. qđ muliere excitet. Idēq; aquae frigidae p;fusio efficit. adiuuatque ruta cōtrita cū melle. uel ex cyprino cēratū. uel qđlibet calidū & humidū cataplasma naturalibus puberens ipositū. Inter hęc etiam perficere coxas & poplites oportet. Debe igitur ē redit circidēdū uinū ē ī torū ānū. etiā si casus id nō reuertit. Frictiō quo tidie utendū totius quidē corporis. p;cipue uero uētris & poplitū. Cibis ex media materia cōsuetis. Si napi sup imū uidēt tertio quoq; aut q̄rto die iponendū. donec corpus rubeat. Si durities manet. timore cōmōde uētre solanū in lac demissum deide cōtritu. & cæra alba atq; medulla cēruina cū irinoia. aut seuū taurinū uel caprinū cū rosa mixtū. Dādū potui etiā uel castoreū. uel gīt. uel anerū. Si parū pura ē. purgat iūco q̄drato. si uero uulua exulcerata ē. cēratū ex rosa fiet. & recēs suilla adeps & ex ouis albu misceat. idq; apponat. uel albu ex ouo cū rosa mixtū. adiecto quo facilius cōsistat cōtrita rose pul uere. Dolēs uero ea sulphure suffumigari debet. At si purgatio nimia mulieri nocet. remediū sunt cucurbitulā cute icā iginibus uel etiā sub māmīs admota. si maligna purgatio ē. subicienda sunt coeuntia. Id faciūt etiā albæ oliuæ & nigrū papauer cū melle assumptū & gūmi cū trito semine apii liq̄rū & cū cyatho passū datū. Præter hęc ī oibus uesicæ doloribus idoneæ potiones sunt. quæ ex odoribus fructū. idēst spica nardī. croci. cinamo. casia. similibulq;. Idēq; etiā decocta lēticus præstat. si tamē ītolerabilis dolor ē & sanguis p;fluit. etiā sanguinis detractio apta ē. aut certe coxis admota cucurbitulā cute icā. At cū uria sup potōnū modū et sine dolor p;flus maciē & piculū facit. si tēuis cōpius ē exercitatio & frictiō maxie. ī sole uel ad ignē. Balneū rarū ēē debet. neq; lōgā. ī eo more. cibis cōprimēs. Vinū austerū meracū. p; æstat frigidū p hyemē egeliidū. sed tātū q̄ntū mimū sit. Infinita alius quoq; uel ducedā uel lacte purgāda ē. Si crassa urina ē. uehemētior ēē debet & exercitatio & frictiō. lōgiōr. ī balneo mora. cibis opus ē teneris. uinū idē. In utroq; morbo uitāda oīa sunt. q̄ urinā mouē cōsueūt. De nimia p;fusio foeminis ex naturalibus.

Caput uigefimum primum.

e St etiā circa naturalia uitiiū. nimia p;fusio feminis. qđ sine uenere. sine nocturnis imaginibus sic fert. ut interposito spatio tabe hominē cōsumat. In hoc affectu salutare sunt uehemētes frictiō nes. p;fusioes natatiōesq; quā frigidissime. neq; cibi. nec potio nisi frigida assumpta. Vitare aut oportet cruditates. oīa īstātia. nihil ex his assumere. quæ cōtrahere semē uidēt. q̄lia sunt. filigo. similia. oīa alia amyli. oīs caro glutinosa. pip. eruca. bulbi. nuclei. pinei. Neq; alienū ē fouere īferiores partes aq; de cocta ex uerbenis cōprimētibus. ex hīsdē aliq; cataplasmata imo uētri. iginibusque circūdari. præci pueq; ex aceto rutā uitare. & ne supinus obdormiat.

De coxarū morbis & curationibus.

Caput uigefimum secundum.

f Vperest ut ad extremas partes corporis ueniā. qđ articulis īter se conserūt. īnitū ī coxis faciā. Harū igitur dolor ēē cōsueūt. Ille hominē sæpe debilitat. & quoddā nō dimittit. Eoq; id genus difficillime curat. qđ fere post lōgos mōrbos uis pestifera huc se īclinat. quæ ut illas partes liberat. sic hāc ipām quoq; affectū præhēdit. Fouēdū primū aq; calida ē deide utēdū calidis cataplasmatīs. Maxie p;desse uidēt aut cū hordeaceā farina. aut cū sicu ex aq; decocta mixtus. caparis cortex cōficus. uel lō lii farsia ex uino di uo cocta & mixta cū acida feces. quæ r̄ refrigeratū. iponere noctū malagmata com modius ē. In uero quoq; radix cōtrita & ex uino austerio postea cocta & latte sup coxā iposita. īter ualētī sima auxilia ē. si illa nō soluerūt. sale calido & hūido utēdū ē. Si ne sic qđ finitus dolor ē aut tumor ei accedit. īcā cute ad mouēdā sunt cucurbitulæ. mouēda urina. Alius si cōpressa ē. ducedā. Vitimū ē & ī uētribus quoq; morbis efficacissimū. tribus aut q̄tuor locis sup coxā cutē cādēntibus ferramentis exulcerare. Sed frictiō quoq; utēdū ē. maxie ī sole & eodē die sæpius. quo facilius ea quæ coēdū nō cūerūt. dirigāt. Ea q; si nulla exulceratio ē. etiā ipsīs coxis sicut & cæteris p;tibus adhibēda ē. Cū uero sæpe aliq; exulceratū cādētī ferramēto sit. ut materia inutilis eno cēt. illud ppetū ē nō ut primū fieri potest huius generis ulcera sanare. sed ea trahere. donec id uitiiū. cui p hęc opitulantur. conquiescant.

De genuum doloribus & cura.

Caput uigefimum tertium.

c Oxīs p;xiā gēua sunt. ī qbus ipsīs nōnūquā dolor ēē cōsueuit. In hīsdē aut cataplasmatīs cucurbi tulīq; præsidū ē. sicut etiā cū ī humeris aliisue cōmissuris dolor aliq; exortus ē. Egrave ei cui

genua dolēt: inimicissimū oīum ē. Oēs aut̃ eiusmōi dolores ubi iueteraueſt: uix citrà uſtīdē finit̃.

De articuloſi doloribz in manibz pedibzq̃.

Caput. XXIIII.

i N manibz pedibzq̃ articuloſū uitia frequentiora lōgioraq̃ ſūt. quā in podagris chiragrisue eē coſuerūt. Ea raro uel caſtratos uel pueros ante ſcēminā coitū uel mulieres: niſi quibz menſtrua ſuppreſſa ſunt: tētant. Vbi ſentiri caperūt: ſanguis mīttēdo eſt. Id. nā inter initia ſtati ſa-
ctū ſape ānuam: nōnūq̃ perpetuā ualitudinē pſtat. Quidā etiā cū aſinino lacte epoto ſe eluiſſent in p-
petuū hoc malū eualeſerūt. Quidā cū toto āno a uino mulſo uenere: ſibi tēperāſſent: ſecuritatem totius
uitæ coſecutū ſunt. Idq̃ utiq̃ poſt primū dolorē ſeruādū eſt etiā ſi quieuit. Quod ſi iā coſuetudo eius
facta ē: pōt quidē aliq̃ eē ſecurior hiſ tpiibz. q̃bz dolor ſe remiſit. Maiorē uero curā adhibere debēt
hi: quibz iā fuerit. Quod ſere: uere aut̃umnoe fieri ſolet. Cū uero dolor urget: manu geſtari debet:
deinde fieri. in ambulatione leui ſe dimouere. & ſi podagra eſt: interpoſitiſ tēporibz exiguis inuicem
mō ſedere: mō ſigredi. tū atq̃ cibū capiat ſine balneo loco calido leuiter perfricari: ſudare: pſudū aqua
egelida: deinde cibū ſumere ex media materia interpoſitiſ rebus urinā mouētibus: quotiēſq̃ plēior ē:
euomere. Vbi dolor uehemēſ urget: intereſt ſine tumore ſi ſitān tumor cū calore: an tumor iā etiā
obcaluerit. Nā ſi tumor nullus eſt: calidis fomentis opus eſt. Aquā marinā uel mūrā durā ſeruſe facere
oportet: deinde in peluē coīcere: & cū iā homo pati pōt: pedes demittere: ſupq̃ palā dare & uſtimēto
tegere: paulatim deinde iuxta labrū ipſum ex eadē aqua leuiter inſundere: ne calor intruſ deſtatur: ac
deinde noctu cataplaſmata caleſcētiā iſponere: maximeq̃ iſi radicē ex uino coctā. ſin uero tumor:
calorq̃ eſt: utiliora ſunt refrigerantia: recteq̃ in aqua quā frigidiffima articuli cōtinetur. ſed neq̃ quo
tidie: neq̃ diu ſit: ne uerui induſcāt. Imponēdum uero eſt cataplaſma: quod refrigeret. Neq̃ tamē in
hoc ipſo diu permanēdū: ſed ad ea trāſeundū: quā ſic reprimūt: ut emolliāt. Si maior eſt dolor: papau-
eris cortices in uino coquēdi: miſcenſ liq̃ cū cērato ſunt: qd̃ ex roſa factū ſit. Vel cæræ & adipis ſuilla
tantūdē una liquādū: deinde hiſ uinū miſcēdū: atq̃ ubi qd̃ ex eo impoſitū eſt: incaluit: detrahendū &
ſubinde iſponēdū aliud eſt. Si uero tumores etiā obcaluerūt & dolēt: leuat ſpōgia: quæ iſoſita ſubinde
ex oleo uel aceto uel aqua frigida exprimit̃ aut pari portione inter ſe mixta: pix: cæræ: aliumde. Sunt etiā
plura idonea manibz pedibzq̃ malagmata: Quod ſi nihil ſuperiponi patit̃: id quod ſine tumore eſt:
fouere oportet ſpongia: quæ in aquā calidā demittat̃: ſin qua uel papaueris cortex: uel cucumeris ſilue-
ſtris radix decocta ſit. tū inducere articulis crocū cū ſucco papaueris & ouillo lacte: at ſi tumor eſt. ſo-
uere quidē debet aqua calida: in qua lentifcus. aliaue uerbenā reprimētibz decocta ſit. i duci uero me-
dicamētū ex nucibus anariſ cū aceto triſit: aut ex cerula: cui cōtrita herbe muralis ſucus ſit adiectus.
Lapis etiā qui carnē exedit: quē ſarcophagon grāci uocant: exciſus ſi ut pedes capiat: demiffioſeo cū
dolēt: retentioſq̃ ibi: leuare coſueuit. Ex quo in aſia lapidi taſio gratia eſt. Vbi dolor & inſlāmatio ſe re-
miſerunt: quod intra dies quadraginta ſit niſi uitium hoſ acceſſit: modicis exercitationibz: abſtinē-
tia:unctionibz lenibz utēdū eſt: ſic ut etiā acopo uel liquido cērato cyprino articuli perfricentur.
Equitare podagricis quoq̃ alienū eſt. Quibz uero articuloſū dolor certis tēporibz reuertit̃: hoſ an-
te & curioſo uictū cauere oportet: ne inutilis materia corpori ſupſit & crebriore uomitu. & ſi quis ex
corpore metus eſt: uel alui ductione uti uel lacte purgari. Quod Eraſiſtratus in podagricis expulit: ne
in inferiores partes factus curſus pedes replet: tū euidēs ſit oī purgatione nō ſuperiora tantūmodo:
ſed etiam inferiora exinaniri. Ex quocūq̃ aut̃ morbo quis inualeſcit: ſi tarde cōfirmat̃: uigilare prima
luce debet: nihilominus in lecto cōquieſcere. circa tertiā horā leuiter unctis manibz corpus permul-
cere. Deinde delectationis cauſa quātū uiuat ambulare circūciſa oī negotioſa cogitatione uel actioe:
tum geſtari diu: multa fricatione uti: loca: celū: cibos ſape mutare. Vbi triduo: quatrīduo uel uinū bi-
bit: uno aut̃ etiam altero die interponere aquā. Per hæc. n. ſiet: ne in uitia tamen inferent̃: incidat: ut
mature vires ſuas recipiat. Cū ex toto uero cōualuerit: periculoſe: uitæ genus ſubito mutabit & inor-
dinate ager. Paulatī ergo debebit omiſſis hiſ legibz eo tranſire ut arbitrio ſuo uiuat.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER Q VINTVS INCIPIT.

Ixi de hiſ malis corporis: q̃bz uictus ratio maxime ſubuenit. Nūc tranſeūdū eſt ad eā
medicinā partem: quæ magis medicamentis pugnat. Hiſ multū antiqui auctores tri-
buerunt & Eraſiſtratus: & hi qui ſe empiricos nō iauerunt: p̄cipue tamen Erophilius: de
ductiq̃ ab illo uiri adeo ut nullū morbi genus ſine hiſ curaret. Multaq̃ etiam de ſacul-
tariis medicamentorum memoriæ prodiderunt. qualia ſunt uel Zenonis uel Andriæ
uel Apolloniū. qui Mys cognominatus eſt. Hoz autē uſiq̃ ex magna parte Aſclepiades
nō ſine cauſa ſuſtulit: & cū ſere medicamenta ſtomachū lædāt: maliq̃ ſuci ſint: ad ipſus uictus ra-
tionē potius omnē curā ſuā trāſtulit. Verū ut illud ſi pleriq̃ morbis utilius eſt: ſic multa admodum
corporibz noſtris incidere coſueſerunt: quæ ſine medicamētis ad ſanitatē peruenire nō poſſūt. Illud aut̃
et omnia ſcire cōuenit: qd̃ oēs medicinæ partes ita innexæ ſūt: ut ex toto ſeparari nō poſſint: incidat: ab eo
nomē trahāt: a quo plurimū petūt. ergo ut illa quæ uictū curat aliquando medicamentum adhibet:
& illa quæ præcipue medicamētis pugnat: adhibere etiā rationē uictus debet. quæ multū admodū in
oſibus malis corporis pſcit. Sed cū oīa medicamenta proprias facultates habeant: ac ſape ſimplicia opi-
tulentur: ſape mixta: non alienum uidetur ante proponere & nomina & uires & mixturas eorum;

d

quo minor ipsius curationis ex sequentibus mora sit.

De simplicibus facultatibus quaruncumque rerū ex quibus medicamēta sunt: & priō de his: quæ san-
guinē supprimunt.

Caput primū.

Anguinē supprimūt atrametū futuriū: quod græci chalcantem appellant: chalcitis: acacia & ex
a aqua liciū: thus aloë: gummi: plūbum cōbustū: porrum: herba sanguinalis: creta uel cimolia uel
figuralis: mysi: frigida aqua: uinū: acetū: alumen: melinum: squama & ferri & aeris, atq; huius
quoque duæ species sunt: alia tātum aeris: alia rubri aeris. Quæ uulnus glutināt. Caput secūdū.
Lutinat uulnus: myrra: thus: gummi: pēpueq; acācinū pŷlleū: tragacantha: cardamomū: bul-
g bilini semē: nasturtium: oui albū: glutē: scytho colla: uitis alba: cōtū: fax cō testis suis cochleæ:
mel cōctū: spōgia: uel ex aqua frigida: uel ex uīo: uel ex aceto expressa: uel ex hīdē lana succida: si le-
uis plaga est: etiā atanea: alumē & scissile: quod sciston uocat: & liquidū: melinū: auripigmētū: ærugo:
chalcitis: atrametū futuriū.

Quæ cōcoquūt & mouēt pus.

Caput tertiu.

Oncoquūt & mouēt pus: nardū: myrra: costus: balsamū: galbanū: popolis: styracithuris & su-
ligo & cortex. bitumē: pix: sulphur: resina: seu: iadeps oleū. Quæ apiūt uulnera. Caput. iiii.
Vulnera apertū tāq; ora in corporibus: quod stoma græce dicit: cinnamomū: balsamū: panai-
cistū: uncus quadratus pleuiū: flos albæ uiolæ: bdellæ: galbanū: resina terebinthina & pinea: po-
polis: oleū uetus: piper: pyretum: chamēpitis: uua timinia: sulphur: alumē: ruta: semen.

Quæ purgant.

Caput quintum.

p Virgant: ærugo: auripigmētum: quod arsenicon a græcis nōiatur. Huic autē & sandracæ i oīa
eadē uis: sed ualidior est: squama aeris: pumex: iris: balsamū: styracithuris: thuris: cortex: resina &
a pinea & terebinthina liquida: oenāthe: lacerti: stercus, sanguis colūbæ & palumbi & hirundinis: amō-
niacū & bdellium: quod i omnia idem qd' ammoniacū potest: sed ualētius est: abrotanū, ficus arida: co-
cū gnidiū: scobis eboris: omphaciū: radícula: coagulū: sed maxie leporinū: cui eadē quæ cæteris coagu-
lis facultas. sed ubiq; ualidior est: fel: uittellus crudus: cornu ceruinū: gluten taurinū: mel crudū: misti-
os: chalcitis: crocū: uua timinia: abrotanū: spuma argēti: galla squama aeris: lapis hæmatites: minitū: co-
stū: sulphur: pix: cruda: seu: iadeps: oleum: ruta: porrū: lentícula: ceruū. Quæ rodūt. Caput sextū.

Odūt alumē liquidū: sed magis rotūdū. ærugo. chalcitis mysi. squama aeris sed magis rubri: i
r cōbustū. sandraca. minitū synopicū. galla. balsamū. myrra. thuris cortex. galbanū. resina terebi-
thina humida. piper utrūq; sed rotūdū magis. cardamomū. auripigmētū. calx. nitx. & spuma
eius. api semē. narcissi radix. omphaciū. alcyoniū. oleū ex amaris nucibus. allium. mel crudū. uinū. len-
tiscus. squama ferri. fel taurinū. scamonea. uua timinia. cinnamomū. styrax. cicuta: semen: resina. nar-
cissi semē. fel. nuces amaræ. oleūq; earū. atrametū futuriū. chryfocolla. ueratrū. cinis.

Quæ exedūt corpus.

Caput septimū.

Exedūt corpus acaciæ succus: hebenus: ærugo: squama aeris: chryfocolla: cinis cyprius: nitrū ca-
e demit: spuma argēti. hypocyfistis: diphyrges sal. auripigmētū. sulphur. cicuta. sandraca. salama-
dra. alcyoniū. aeris flos. chalcitis: atrametū futuriū: ochra: calx: tētū: galla: alumē lac. caprifici:
uel lactuce marinæ: quæ tithimallos a græcis nōiatur: alcyoniū: fel: thuris fuligo: podiū: lētícula: mel
o ea folia: marrubium: lapis hæmatites & phrygius & tasius & scissilis: mysi: uinū: acetū.

Quæ adurūt.

Caput octauū.

Durūt auripigmētū: atrametū futuriū: chalcitis: mysi ærugo: calx: carta cōbusta: sal: squama
a aeris: sex combusta: myrra: stercus & lacerti & colūbæ & palumbi & hirundinis: piper: coccum
gnidium: allium: diphyrges: lac utrunq; qd' p̄ximo capite supra comprehēdū est: ueratx & albū
& nigrū: cantharides: coralū: pyretū: thus: salamadra: eruca: sandraca: uua timinia: chryfocolla: ochra:
alumē scyffile: ouillū stercus: oenāthe.

Quæ crustas ulceribus inducūt. Caput nonum.

Adē fere crustas ulceribus tāq; igne adultis inducūt: sed pēpue chalcitis utiq; si cōcta est: flos
aeris: ærugo: auripigmētum: mysi & id quo magis cōctum:

Quæ crustas ulceribus resoluunt.

Caput decimū.

c Rustas uero has resoluūt farina triticea cū ruta uel porro aut lētícula: cui mellis aliqd' adiectū ē.

Quæ discutiat ea: quæ i aliq; parte corporis coierūt. Caput. xi.

a D discutieda uero ea: quæ i corporis pte aliq coierūt: maxie possunt: abrotanū: heleniū: amara-
cus: alba uiolamē: hiliū: samphucus: cyprius: lac: fertula cāpana: serpillum: cupressus: cedrus: iris: uiola
purpurea: narcissi: rosa: croci: passum: iūcus qdratus: nardū: cynamomū: calia: amoniacū: cæra: res-
ina: uua timinia: spuma argēti: styracis: ficus arida: tragorigāus: lini & narcissi semen: bitumen: sordes ex
gymnasio: pyrites lapis aut molaris: crudus uittellus: amaræ nuces: sulphur.

Quæ euocant & educunt.

Caput duodecimū.

e Vocat & educit: ladanū: alumē rotūdū: hebenus: lini semē omphaciū: fel: chalcitis: bdellium:
resina terebinthina & pinea: ppolis: ficus arida decocta: stercus colūbæ: pumex: farina lolii:
grossi in aqua cōcti: elaterium: milauri baccæ: nitrū: sal. Quæ exaspata leuent. Caput. xiii.
Euat id qd' exasperatū est: podium: hebenus: gummi oui albū: lac: tragacanthum.

Quæ carnē nutriunt & ulcus iplēt.

Caput. xiiii.

c Arnē alit & ulcus iplet: resina: pinea: ochra aſtice: uel aſterace: cæra: butyrū.

Quæ molliunt.

Caput.xv.

Oliuū æs cōbutū: terra erythria:nitru: papaueris lacrima: ammoniacū: bdelliū: cæra: seuum:
 m adeps: oleū: ficus arida: selamū. serula cāpana: narcissi & radix & semē: rosa: folia: coagulū: ni:
 tellus crudus: amara: nuces: medulla omnis: stibis: pix: choclea cocta: cicuta: semē: plūbi recre:
 mēti: scordā molybdi: graci uocat: panacis: cardamomū: galbanū: resina: uia timinias: tyracis: balsā
 mū: sordes ex gymnasio: sulphur: butyrū: ruta. Quæ cutē purgāt. Caput.xvi.

Tem purgat mel: sed magis: si ē cū galla: uel eruo: uel lētica: uel marrubio: uel iride: uel ruta
 i uel nitro: uel arugine.

De mixturis simpliciu rerū & de rōne pōderum &

quid malagma & emplastrū & pastillus inter se differāt. Caput.xvii.

Xpofitis simplicibus facultatibus dicēdū est quēadmodū misceant: q̄ ex his fiant. Miscēt autē
 e uariē: neq; huius ullus modus est: cū ex simplicibus alia demant: alia adiciant: i: si dē: seruā:
 tis: ponderū ratio mutet. Ita cū facultatū materia nō ita multiplex sit: innumerabilia mixturæ
 genera sūt. quæ cōprehēdi si possēt: tamē eēt superuacua. Nā & iide affectus intra paucas cōpositiones
 sunt: & mutare eas cūilibet cognitis facultatibus facile est. Itaq; cōtentus his ero quas accepi uelut nō
 bilissimas. In hoc autē uolumine eas explicabo: quæ uel desiderari in prioribus potuerūt: uel ad eas cu:
 rationes pertinet: quas protinus hic cōphēdā: sic ut tamē quæ magis cōia sunt: simul iungam Si qua
 singulis uel etiā paruis accōmodata sunt: in iporū locū differā. Sed & antea sciri uolo: in uncia pōdus
 denariorū septē eē. Vnius deinde denarii pōdus diuidi a me in sex partes: id est sex uncias: ut idē in un:
 cia denarii habeā qđ graci habēt in eo: quē obolon appellāt. Id ad nostra pōdera relatu paulo plus di:
 midio scripulo facit. Malagma uero atq; emplastra pastilliq; quos troscichos graci uocat: cum pluri
 ma eadē hēant: differūt eo quod malagma maxime ex odoribus eorūq; etiā succis. Emplastra pa:
 stilliq; magis ex quibuldā metallicis fiunt. deinde malagmata cōtusa abunde mollescūt. nā sup integrā
 cutē iniiciunt. Laboriose uero cōterūt: ea ex quibus emplastra pastilliq; fiunt: ne lædāt uulnera cum
 imposita sunt. Inter emplastrū autē & pastillū hoc interest. quod emplastrū utiq; liquati aliquid acci:
 pit. in pastillo tātū arida medicamēta aliquo humore iungunt. Tū emplastrū hoc mō sit. arida medica
 mēta per se terūt. deinde mixtis his infillat: aut acetū aut si quis alius nō pinguis humor accessurus ē.
 & ea rursum ex eo terunt. Ea uero quæ liquari possunt ad ignē simul liquant: & si quid olei misceri de:
 bet: tū infūdūt. Interdū etiā aridū aliquod ex oleo prius coquit. Vbi facta sunt quæ separatī fieri de:
 buerūt: in unū oia miscēt. At pastilli hæc ratio est. Arida medicamēta cōtrita humore nō pigui aut ui:
 no uel aceto coquūt: & rursum cocta inarescūt. Atq; ubi utēdū est eiuldē generis huore diluūt. tū em:
 plastrū imponit. pastillis illinis aut alicui molliori aut cærato miscēt.

De malagmatis.

Caput.xviii.

Malagma aduersū calidas podagras.

Is cognitis primū malagmata subiiciā: quæ fere nō sunt refrigeradi: sed calefaciēdi causa reper:
 ta. Est tamē qđ refrigerare possit ad calidas podagras aptū. Habet gallæ & imaturæ & alteri:
 us: coriandri semis: cicuta: lacrimæ aridæ gumī: singulorū plenū acetabulū: cæratī elotiqđ
 ppeplemēnō graci uocat: selibrā. Reliqua fere calefaciūt. Sed qđ digerūt materiā qđ extrahunt: epil
 patica uocat. pleraq; certis magis ptribus mēbroz accōmodata sūt. Malagma ad materiā extrahēdā.
 I materia extrahēda est: ut in hydropico: in lateris dolore: in incipiente abscessu: in suppuratiōe
 f quoq; mediocri aptū est id qđ hēt resinæ aridæ: nitri: amoniaci: galbani singulorū pondus: cæ:
 ra: pondo. Aut in quo hæc sunt. æruginis: rase: turis singulorum. P. XII. ammoniaci: salis. P.
 XVI. squamæ aris: cæra: singulorū. P. XVIII. resinæ aridæ. P. XXII. aceti cyathus. Idē præstat
 cumini farina cū struthio & melle. P. ii.

Malagma ad iecur dolens.

Iecur dolet: in quo ē balsami lacrimæ. P. XXII. costi: cynamomi: casiae: corticis myrræ: cro:
 s: citi: uinci: rotundi: balsami: semis: iridis illiricæ: cardamomi: amomi: nardi: singulorum. P. XXVI.
 Quibus addit nardū unguētū: donec cerati crassitudo sit: & huius quēd recētis usus ē. Si uero
 seruādū ē resinæ terebithiæ. P. XXVI. cæra. P. XX. ex uisio leni cōtūdūf.

Malagma ad ienem.

T si lenis torquet: glādis. quā balanō graci uocat: cortex & nitru paribus portioibus cōtūdūf:
 a resspū q̄ aceto quo acerrimo. Vbi cæratī crassitudine hēt: linteo antea & aqua frigida madefa:
 cto illinis: & sic ponit: ptraq; saria hordeacea iniicit: sed manere ibi nō ap̄ius lex horis debet:
 ne lienē cōsumat Satiūq; ē id bis aut ter fieri. Cōem autē & iocineri & leni & abscessibus & strumæ: pa:
 rotidibus: articulis: calcibus quoq; suppuratibus: aut aliter dolentibus: ē concoctioni uentris Lysias
 cōposuit ex hyssopi: panacis: styracis: galbani resinæ: singulorū. P. XII. amoniaci: bdelli: cæra: seui taurini:
 iridis aridæ. P. XIII. calicris acetabulo: piperis granis qđragita. Quæ cōtrita irino unguēto rēperant.

Malagma ad laterū dolens.

D laterū autē dolores cōpositio ē Apollophais i q̄ sūt resinæ terebithiæ: tutis fuligis: singulo:
 a rū. P. XIII. bdelli. amoniaci: iridis: seui utulini: aut caprini a renibus siccis singulorum. P. XIII.
 Hæc aut eadē oēm dolerū leuāt: dura emollit: mediocriter calefaciūt. Ad idē laus Andræ
 quod malagma ē: qđ ēt resoluūt: educit huorē: pus maturat: ubi id maturū ē: cutē rūptiā cicatricē p:
 ducit. pdest ipositi miutis: maioribusq; abscessibus: uti articulis: & coxis & pedibus dolētibz. itē
 si qđ i corpe collisū ē. reficit. pcordia quoq; dura & inflata emollit ossa extrahit. ad oia deniq; ualeat:
 adiuuare calor pōt. id habet cæra. P. XI. uisci sycamini: quam alias sycorum uocant: lacrimæ sin:
 guloz. P. XI. piperis & rotundi & longi: ammoniaci: thiximiatis: bdelli: iridis: illiricæ: cardamomi

amomi: xiloballami: turis masculi: myrræ: refinæ aridæ: singulor. P. XX. pyrettri: cocci gñidiū: spumæ
nitri: salis ammoniaci: aristolochiæ cretica: radices ex cucumere agresti refinæ terebinthinæ liq̃dæ sin
guloz. P. XXX. Quibus adiciū unguētū irini quātū satis est ad ea molliēda atq; cogēda.

Malagmata ad resoluēda q̃ astricta sunt: & molliēda quæ dura sunt: & dirigēda quæ coeunt.

Recipiū uerō est ad resoluēda quæ astricta sūt: molliēda q̃ dura sunt: digerēda quæ coeunt id
q̃d ad Polyarchū auctore refert. Habet iunci q̃drati: cardamomi: turis fuliginis: amomi: cæ
ræ: refinæ liq̃dæ pares portiones. Aliud malagma ad eadē.

Aliud ad eadē: nili: croci malagmatis q̃d quasi recrementū eius est. P. XIII. ammoniaci: thymia
matis: cæræ: singulor. P. XXX. ex q̃bus duo priora ex aceto terunt: cæræ cū rosa liquat: & tum
omnia iungunt. Malagma molci ad molliēdū.

Roprie etiā dura mollit id q̃d molci esse dicī. Habet galbani unciam: turis fuliginis. P. Z. cæ
ræ: ammoniaci: thymiamatis triētes: picis aridæ. P. II. aceti heminas tres.

Malagma mediū ad digerēda quæ coeunt.

Est etiā ad digerēda q̃ coeūt sub auctore medo: q̃d hēt cæræ. P. z. panacis. P. semis: s̃q̃mæ aris:
alūinis rotūdiitē scissilis: singuloz. P. I. plūbi cōbusti. P. I. & semis. Malagma Pāthemī ad eadē.

Eadem panthemū utebat: calcis. P. semis. sinapis cōcriti: itē sceni graci: aluminis: singulorū.
P. I. Seui bubuli. P. II. & semis. Malagma ad strumās.

Strumā multa malagmata inuenio. Credo autē quo peius id malū est: minusq; facile discuti
tur eo plura esse tētata: quæ in plonis uarie respōderūt. Andreas auctor est: ut hæc misceant ur
tice feminis. P. XI. piperis rotūdi: bdelli: galbanii: ammoniaci: thymiamatis: refinæ aridæ: singu
lor. P. XIII. refinæ liq̃dæ: cæræ: pyrettri: piperis lōgi: lactuæ marinæ: seminis: sulphuris ignē nō expri
q̃d apyron uocat: fecis aridæ: aceti: spumæ nitri: salis ammoniaci: sinapis: cardamomi: radices ex cucu
meris: siluestri: refinæ: singuloz. P. XVIII. Quæ ex leni uiuo cōtūdū. Aliud malagma ad id ualēs.

Xpeditius ad idē fīq̃d habet uisci: lemeni: stercoreis refinæ: sulphuris ignē nō expri pares por
tiones. Et in quo est sulphuris. P. XI. lapidis quē pyriten uocant. P. XIII. cumini acetabulū. Item
in quo est lapidis eiusdē pars una: sulphuris duæ partes: refinæ terebinthinæ partes tres.

Malagma ad strumā & phymata.

Rabis autē cuiusdā est ad strumā & oriētia tubercula: q̃ phymata uocant: q̃d hæc digerit. Ha
bet myrræ: salis ammoniaci: turis: refinæ & liq̃dæ & aridæ: croci magmatis: cæræ: singuloz.
P. XI. lapidis eius: quē pyriten uocant. P. XIII. q̃bus q̃dā adiciunt. sulphuris. P. II.

Malagma ad strumā & tubera & carcinodas.

St etiā p̃ficiēs in struma & in his tuberculis: quæ difficiliter cōcoquunt. & in his: quæ carcino
dæ uocant: q̃d ex his constat. sulphuris. P. XII. nitri. P. XIII. myrræ. P. XVI. fuliginis turis. P. se
mis: salis ammoniaci. P. z. cæræ. P. I. Malagma protarchi ad parotidas & faui & mala ulcera.
Rotarchus autē ad parotidas eaq; tubercula: q̃ melicera: I. faui uel phymata noiant itē mala ul
cera: pumicis: refinæ pineæ liq̃dæ: turis fuligis: spūæ nitri: iridis: singuloz. P. XVIII. cū cæræ. P.
xix. miscebat: hisq; olei cyathū & dimidiū adiciebat. Malagma aduersus panū & phymata.
T aduersus panū tum primū orientē: q̃d phyetro graci uocat: & omne tuberculū: q̃d phyma
noīat: misceat ochra: q̃ attice noīat cū duabus partibus simile: hisq; cōtundit: subide mel instil
lat: donec malagmatis crassitudo sit. Malagma aduersus phymata.

Iscutit etiā omne tuberculū: q̃d phyma uocat: id q̃d habet calcis: nitri spumæ: piperis rotūdi:
singuloz. P. XI. galbani. P. XII. salis. P. XIII. q̃ excipiunt cærato ex rosa facto.

Malagma ad supprimēdū omne quod abscedit.

Vpprimetq; omne q̃d abscedit id: in quo est galbani: fabæ frefæ: singuloz. P. XI. myrræ: turis
ex radice capparis corticis: singuloz. P. XIII. Satiq; oīa abscedentia digerit murex cōbustus &
bene cōtritus aceto subinde adiecto. Malagma ad sanguinē supprimēdū & phymata.

T si satis sanguis subit: recte iponit q̃d aduersus phymata quoq; potest. Constat ex his bdelli:
styracis ammoniaci: galbani: refinæ & aridæ & liq̃dæ pineæ. Itē ex lentisci: turis: iridis singulo
rū. P. XII.

Malagma ad carcinodas & phymata leniēda.

Arcinodæ uerō & phymata cōmode his leniunt: galbani: uisci: ammoniaci: refinæ terebinthinæ i
singulis. P. XI. seui taurini. P. semis: fecis cōbustæ quā maxima portio: dum id siccus nō faciat:
quæ esse malagma oportet. Malagma ad liuorē faciei cōfusa.

Vod si facie cōfusa liuor subruētus est: hæc cōpositio nocte & die iposita tollit. Aristolochiæ:
thaphiæ: singuloz. P. XII. bdelli: styracis: ammoniaci: thymiamatis: galbani: refinæ aridæ & ex lēti
sco liq̃dæ: turis masculi: iridis illiricæ: cæræ singuloz. P. xiiii. Idē faba quoq; iposita p̃ficit.

Malagmata stomachica ad aperiedum.

Vnt ē q̃d i malagmata q̃ stōachica graci uocāt: quoniā apiedi nō habēt. Quale ē q̃d ex his cō
stat. pipis lōgi: spūæ nitri: singuloz. P. xii. erisimi. P. xiiii. Quæ cū melle misceat. Idē eaq; ē struā
apiedæ sūt eius generis. Vehemētiusq; ex his ē id q̃d hēt calcis. P. xiiii. pipis grana sex mitri: cæ
ræ: singuloz. P. xx. mellis. P. z. olei heminā. Niconis malagma ad resoluēdū apiediū: ap̃endū: cū purgati.

Iconis quoq; ē q̃d resoluat: apit: purgat. Hēt alcyoniū: sulphur: nitre: pumicē paribus portioibus:
q̃bus tātū picis & cæræ adiciū: ut fiat cærati crassitudo. Malagma ad ossa & neruos.

D ossa autē Aristogenis fit ex his sulphuris. P. XI. refinā terebinthinā: nitri spumæ & ex scylla
 ptis iterioris: plūbi eloti singulorū. P. XII. thuris fuliginis. P. XVIII. ficis aridæ quā piguissimæ:
 seu taurini singulorū. p. XVIII. cæræ. p. XX. iuridis macedoniæ. p. XVI. sesami fricti acetabu
 lū. maximeq; neruis & articulis malagma cōuenit.

Malagma Euticlei ad articulos & ad omnē dolorem.

Gif Euticlei est & ad articulos & ad oēm dolorem & ad uesicæ & ad recētī cicatrice cōtractos ar
 ticulos: q̄s ancylas græci noiant. qđ habet fuliginis thuris acetabulū. refinā tātūde: galbani si
 ne sulculis scilicet ammoniaci: bdellii: singulorū. p. Z. cæræ. P. semis. Aliud itē fit: qđ habet
 iuridis: ammoniaci: galbani: nitri singulorū. p. XXIII. refinā liq̄da. p. XVI. cæræ. p. XXVI.

Malagma salogore ad dolores articulorum.

D dolores articulo: Salogore: plūbi cōbusti: papaueris lacrimæ: corticis hyoscyami: styracis
 peuce dani: seu ite refinā: cæræ pares portiones. Chrysippi malagma ad idē ualēs.

C Hryssippi refinā liq̄de: fandaræ: piperis singulorū. p. XXII. qbus cæræ paulū adiciuntur.

Cleipontis malagma ad idē ualēs & ad parotidas & phymata & strumā.

Lespontis cæræ cretica: refinā terebinthinā nitri quā ruberrimi: singulorū. p. semis: olei cya
 thi tres. Sed id nitri ante p tridū istillata aqua terit & cō sextario eius incogit donec oīs hu
 mor cōsumat. Potest uero ea cōpositio etiā ad parotidas: phymata: strumā: oēm q; coitit humo
 ris emolliendum.

Malagma ad articulos.

D articulos fici quoc; aridi partē nepetæ mixtā: uel uuā timiniā sine seminibus cū puleio recte
 aliq; imponit. Malagma Aristonis aduersus podagras & recētia phymata & oīs dolores.

Adē podagra p̄fida sunt. Sed ad eā fit Aristonis quoc; qđ habet nardi: cinnamomi: calicæ: ca
 meleotis: iunci rotūdi singulorū. P. XVIII. seu caprini ex irino liquati. P. XXX. iuridis. P. XI. cæræ
 in aceto quā acerimo iacer p. XX. dies debet. Idē autē etiā recentia phymata doloresq; omnes
 discutit.

Theofeni malagma ad pedum dolores.

T Theofenus ad pedū dolores fici a renibus partē tertiā: salis partes duas miscebat: hisq; mem
 branulā illitā iponebat: tum sup initiebat ammoniacū: thimiana in aceto liquatum.

Numenii malagma ad podagrā cæterosq; articulos induratos.

T Numenii podagrā cæterosq; articulos induratos hoc molliet, abrotani: rosæ aridæ: pa
 paueris lacrimæ singulorū. P. XIII. refinā terebinthinā. P. XIII. turis: spumæ nitri: singulorū. P.
 XVIII. iuridis: aristolochiæ: singulorū. P. XXII. cæræ. P. III. qbus adiciit cedri cyathus unus. olei
 laurei cyathi tres: olei acerbi sextarius.

Dexii malagma si quādo callus in articulis increuit.

I quādo autē i articulis callus increuit Dexius docuit iponere calcis. P. XIII. cærussæ. P. XVIII.
 refinā pineæ. P. XXX. piperis grana. XXX. cæræ. P. Z. Quibus dum cōtundunt: hemina uini le
 nis instillat.

De emplastris.

Caput decimū nonum.

X emplastris autē nulla maiorē usum p̄stant: quā q̄ cruentis. prius uulneribus iniciunt: enhæ
 ma græci uocat. Hæc enim reprimūt inflāmationē nisi magna uis eā cogitat: illius quoc; i
 petū minuūt: tum glutināt uulnera quæ id patiunt: cicatrice hisq; inducūt. Cōstat autē ex me
 dicamentis nō pinguibus. ideoq; alipene nominant.

Barbarum emplastrum nigrum: quod cruentis protinus uulneribus iniciunt.

Primū ex his est quod barbagē uocat. Habet æroginis rasæ. P. XXII. spumæ argēti. P. XXX. alu
 minis: picis aridæ: refinā pineæ aridæ singulorū. P. XI. qbus adiciunt olei & aceti: singulæ he
 minæ.

Coacon emplastrū nigrū ad idē ualēs.

Lterum ad idē: qđ choacon uocat: habet spumæ argēti. P. XC. refinā aridæ tantundē. Sed spu
 ma prius ex tribus olei heminis coquit. His duobus emplastris color niger est: qui fere talis fit.
 ex pice atq; refina. At ex bitumine nigerrimus. ex æruginē aut æris squama uiridis. ex minio
 rubet. ex cerussa albus.

Basilicon emplastrū nigrū ad idem.

Auca admodū cōpositiones sunt in qbus aliqd mixturæ uarietatis nouat. Ergo id quoc; nigrū
 est. qđ basilicon uocat. Habet panacis. P. XI. galbani. P. XII. picis & refinā singulorū. P. XX. olei
 dimidiū cyathum.

Smaragdinū emplastrum ad idem.

T quod peruiride est: smaragdinū appellat. in quo sunt refinā pineæ. P. XIII. cæræ. P. XI. æru
 ginis. P. semis. turis fuliginis. P. Z. olei tātundē. aceti quo fuligo & ærugo in unū cogant.

Emplastrum ruffum ad idem.

St etiā coloris fere ruffiq; celeriter ad cicatricem uulnera perducere uidet. Habet turis. P. XI.
 refinā. P. XII. squamæ æris. P. XIII. spumæ argēti. P. XXX. Cæræ. P. XC. olei heminam.

Paracolleriticum emplastrum ad idem.

Ræterea est: quā paracolleritica a glutinādo uocat. Cōstat ex his. bituminis: aluminis scissilis. P.
 XIII. spumæ argēti. P. X. & olei ueteris hemina.

Cephalicum emplastrum Philotæ capiti cōueniēs.

P Ræterea sunt quædā generis eiusdē: quæ: quia capitibus fractis maxime cōueniūt: cephalica a
 græcis nomiantur. philotæ cōpositio habet terræ erythriæ: chalcitidis: Singulorum. p.

XIII. myrræ: æris cōbusti. p. XX. idēthycollæ: singulog. p. XVI. ætuginis rafæ: aluminis rotundi: mysi crudī: aristolochiæ: singulog. p. XVII. squamæ æris. p. XX. thuris masculi. p. XII. cæræ. p. l. rosæ & olei acerbi ternos cyathos: aceti quantū satis est: dum arida ex eo cōteruntur.

Emplastrum uiride ad idem ualens.

Liud ad idē uiride æris cōbusti: squamæ æris: myrræ idēthycollæ: singulog. p. XVI. mysi crudī: ætuginis rafæ: aristolochiæ: aluminis rotundi: singulog. p. XVIII. cæræ: p. XI. olei hemina: aceti quod satis sit.

Vria autē mouendo nō aliud melius: quā qd' expeditissimū est. tetrapharmacōn a græcis nominatur. habet pares portiones cæræ: picis: resinæ: seui taurini: si id nō est: uitulini.

Ennepharmacū emplastrū ad pus mouendū & ad purgandū ualēs.

Ltræ ad idē ennepharmacū noīat: qd' magis purgat. cōstat ex nouē rebus: cæræ: melle: seuo: resina: myrræ: rosā: mentulla uel ceruina uel uitulina uel bubulā: hypos: butyro. Quæ si singula quocq; pōdera paria miscent. Sunt autē quædā emplastra: qbus utriusq; rei facultas est. quæ si singula habēda sunt. meliora sunt. Sed in copia reiciēda sunt: his potius adhibitis: quæ proprie idē qd' eo tēpo re opus est: cōsequunt. Exēpli causa duo proponam.

Attalum emplastrū ad uulnera.

St igit' ad uulnera attalū: qd' habet squamæ æris. p. xxvi. fuliginis. p. XXV. ammoniaci tantundē. resinæ terebinthinæ liqz. p. xxxv. seui taurini tantūde aceti heminas tres: & olei sextarium.

ludaci emplastrum fracto capiti accommodatum.

T inter ea quæ fracto capiti accommodant: habēt quidā id qd' ad auctore iudæū refert. Cōstat ex his. falis. p. XIII. squamæ æris rubrit: æris cōbusti. singulog. p. XXII. ammoniaci: thymiamatis: thuris fuligis: resinæ aridæ: singulog. p. XVI. resinæ colophoniacæ: cæræ: seui uitulini curati: singulog. p. xxx. aceti sesquicyathū: olei minis cyathum. Tetherapeumena græci appellāt quæ curata uocāt: cū ex seuo puta oēs mēbranulæ diligēter exemptæ sunt: ex alio medicamēto.

Diadaphnidon emplastrū ad extrahendum.

Vnt etiā quædā emplastrā nobilia ad extrahendū. Quæ ipsa quocq; epispastica noīant. Quale est qd' quia lauri baccas habet Diadaphnidon appellat. in eo est: resinæ terebinthinæ. p. xx. nitricæ: cæræ: picis aridæ: baccæ lauri: singulog. p. xxx. olei pauli. Quoties aut baccam: aut nucē: aut simile aliqd' posueris: scire oportebit: anteq' expendat: rei summā pelliculā esse demēdam.

Aliud diadaphnidon ad extrahendū & pus mouendū.

Liud eo nomine: qd' puri quocq; mouēdo est: seui uitulini: ammoniaci: thymiamatis: picis: cæræ: nitricæ: baccæ lauri: resinæ aridæ: aristolochiæ: pyretri pares portiones.

Philocratis emplastrū ad extrahendū & pus mouendū.

Ræter has est philocratis: qd' habet falis ammoniaci. p. XVII. aristolochiæ. p. XVIII. cæræ. resinæ terebinthiæ. fuliginis thuris: singulog. p. XXV. spūæ argēti. p. xxxii. Quibus ut pus quocq; moueat: iridis. p. XIII. & galbani. p. XVI. adiiciunt.

Rhypodes emplastrum ad extrahendum.

Prīmū tamē ad extrahēdū est idē qd' a similitudine fordiū rhyodes græci appellāt. Habet myrræ: croci: iridis: ppolis: bdellii: capitulog. punici malī: aluminis & scissilis: & rotūdi. mysi: chalciatis: atramētī futuri cocti. panacis. falis ammoniaci. uisci. singulog. p. XIII. aristolochiæ. p. XVIII. squamæ æris. p. XXI. resinæ terebinthinæ. p. LXXV. cæræ & seui uel taurini uel hircini. p. XC.

Emplastrum Hecatei ad extrahendū.

Ecateo quocq; auctore Hēplastrū generis eiusdē sit ex his. galbani. p. XII. fuliginis thuris. p. XIII. picis. p. XVI. cæræ & resinæ terebinthinæ. singulog. XVIII. qbus paulū irini unguētī miscet.

Alexādrinum emplastrū uiride ad extrahendū.

Alensq; ad idē emplastrū uiride alexādrinū est. Habet aluminis scissilis. p. XVIII. falis ammoniaci. pōdo. XVIII. Z. squamæ æris. p. XXVI. myrræ. thuris singulog. p. XXVIII. cæræ. p. X. CL. resinæ colophoniæ: aceti pinæ. p. XCC. olei hemina: aceti sextariū.

De emplastris exedētibz.

Vædā autem sunt emplastra exedētia: quæ septa græci uocant quale est id qd' habet resinæ terebinthinæ fuliginis thuris: singulog. p. Z. squamæ æris. p. xi. ladani. p. xii. aluminis tātundē: spūæ argēti. p. XIII.

Emplastrum quod exest corpus & ossa resoluit & super crescentē carnem coerct.

Xest etiā uehemētior corpus atq; ossa quocq; resoluit & super crescentē carnē coerct: id qd' habet spūmā argēti: squamæ æris: uncias singulas: nitri ignē nō expertilapidis tassi: aristolochiæ. p. sextates: cæræ resinæ terebinthinæ: thuris olei ueteris: atramētī futuri: falis ammoniaci. p. semis: rūgis: rafæ: p. bessim. aceti scylliti hemina. uini aminei tantūdem.

Emplastrā aduersus morfus & alia recētiora uulnera.

Vnt etiā aduersus morfus qdā accommodata qle ē. Diogenini grūciq' hēt bituminis: cæræ: resinæ pinæ: aridæ: singulog. p. XXX. spūæ argēti. p. XC. olei sextariū. Aut i quo sūt. squamæ æris. p. xiiii. carussæ & erugis passæ singulog. p. xviii. ammoniaci. p. xxii. cæræ: resinæ pinæ: singulog. p. xxxv. spūæ argēti. p. xc. olei sextariū Aut i quo sūt squamæ æris. p. xxiii. galbani. p. xvi. carussæ & erugis rafæ si

golorū, P. XVIII. ammoniaci, P. XXII. cæræ: resinæ pineæ singulorū, p. xlv. spuma argēti concoquitur, Ethesium emplastrum rubrum ad idem ualens.

- r Vbrū quoq; ēplastrū qđ ethesū uocat huc aptū ē. Hēt resinæ terebithiæ, P. XII. galbái, p. xliii. minii sinopici, P. xvi. thuris fuliginis, P. xvi. cæræ, P. xviii. spūæ argēti, P. xlv. olei ueteris hēinā.

Aliud emplastrum ad idem ualens.

Itē id qđ ex his cōstat, squæ eris; turis fuliginis; singulorū, P. XIII. galbani, P. XVI. salis ammoniaci, P. xxii. Z. cæræ, p. xxxv. olei tribus hēinis. Hæc aut aliis quoq; recētoribus uulneribus recte iponunt.

Leuca emplastra nō grauib; uulneribus accommodata & maxime senilibus.

- s Vnt enī alba lenia; leuca græci uocat. fere nō grauib; uulneribus accommodata; præcipueq; senilibus. Quale est qđ habet cærussæ, P. XXXXII. seui uitalini curati & cæræ, singulorum, P. XLVIII. olei heminas tres; ex quib; ea cærussa coquitur.

Elephantinum emplastrum.

- a Liud qđ habet cærussæ, P. X. cæræ, p. xxxv. olei heminā; aquæ sextariū. Quæ quotiēs adiciūt cærussæ uel spumæ argēti; scire licet illa ex his coquēda esse. Est aut ea pācanda cōpositio quæ supra posita est, ideoq; elephantina nominatur.

Lenia emplastra.

- l Enia quoq; quædā emplastra sunt; q; liparas fere græci nominant, ut id qđ habet minii, P. XIII. spumæ argēti, p. xxxv. cæræ & adipis suillæ; singulorū, P. XXXVII. uitellos quattuor.

Emplastrum lene.

- a Lia cōpositio generis eiusdē; cæræ; resinæ terebithiæ; singulorum, P. XVI. cærussæ, P. XVIII. spumæ argēti; plumbi recemēti; scorian molybdi græci uocat; singulorū, P. XXX. cicini; olei & myrti; singulorum heminæ.

Arcaghati emplastrum lene.

- t Ertia quæ ad auctorē arcaghatū refertur; mysi cocti; æris cōbusti; singulorū, P. XIII. cærussæ coctæ, p. XVIII. resinæ terebithiæ, p. xx. spumæ argēti, p. XVI.

Emplastra eiusdem generis ad leniendum apta.

- e Tiam num generis eiusdē; spumæ argēti cæræ; adipis suillæ singulorū, P. xxxvii; uitelli cocti quattuor rosæ hemina. Aut cærati ex oleo myrteo facti partes tres; adipis suillæ pars q̄ta; paulum ex plūbi recemēto. Aut spumæ argēti selibra ex olei hemina & aquæ marinæ aqua cocta donec bullire desierit; cui paulū cæræ sit adiectū, aut pares portiones cæræ; seui; stibis; spumæ argēti; cærussæ De pastillis & priō de his q; ad recētia uulnera glutināda sanādāq; apti sunt. Caput uigefimum.

- p Astilli quoq; facultates diuersas habēt. Sūt, n. ad recētia uulnera glutināda sanādāq; apti. Quales ē q; habet chalcitis; mysi; spumæ; nitri; floris æris; gallæ; aluminis scissilis modice cocti; singulorū, P. xi. æris cōbusti; capitulorū mali pūnici; singulorū, P. xii. Hūc oportet diluere aceto; sic ubi uulnus glutinādū ē illinire. At si neruosus aut musculosus is locus ē; cōmodius ē cærato miscere; sicut uilius octo partes; nona huius sit. Alius pastillus ad glutinanda uulnera.

- a Lius ad idem constat ex his; bituminis; aluminis scissilis; singulorum, P. XI. æris cōbusti, P. XIII. spumæ argēti, P. XXI. olei sextarium.

De phragide pastillo; quem Polybus confecit; ad glutinādum uulnus.

- s Ed longe polybi celeberrimus est, sphragis autē nominat. qui habet aluminis scissilis, P. XI. z. atramētī futuri, P. XII. myrræ, P. XV. aloes tantūdem; capitulorum pūnici mali; fellis taurini; singulorum, P. XVI. Quæ contrita uino austero excipiuntur.

- Pastillus ad ulcera fōrida & nigritiē i auribus; naribus; oscenis partibus; inflammationeq; eorū; a Dulcera fōrida & nigritiem in auribus; naribus; oscenis partibus; inflammationeq; eorū; chy focollæ, P. XI. atramētī futuri; alūinis scissilis; singulorū, P. XII. haliacacabi corticis, P. XIII. minii, P. XVI. spumæ argēti, P. XXII. cærussæ, P. XXVI. Quæ ex aceto & cognū & ubi utēdū ē; diluuntur.

- Pastillus ādronis ad uuā isfāmātā ad naturalia fōrida etiā cancro laborantia. a Ndronis uero ē ad uuā isfāmātā ad naturalia fōrida etiā cācro laboratū; gallæ; atramētī futuri; myrræ; singulorū, P. XI. aristolochiæ; alūinis scissilis; singulorū, P. XII. capitula pūnici mali, P. xxxv. ex passio coacta & cū uisū exigit aceto uel uisū diluta; put ualērius aut lēis uitiū ē; cui medēdū ē.

- Pastillus ad fixa ani; uel ora uenarū fundētia sanguinē uel cancrum. p Roprie aut ani fissulæ ora uenarū fūdētia sanguinē uel cācrū; æruginis, P. XII. myrræ, P. xxii stibis; lachriæ papaueris; acaciæ; singulorū, P. XXVI. Quæ ex uisū & terū & i ipso uisū deliqnt.

Pastillus ad expellendum calculum cūm urina.

- e Xpellere aut ex uesica cū uria calculū uidet hæc cōpositio, casia; croci; myrræ; costi; nardii; cynnamomi; dulcis radicis; balsami; hyperici; pares portiones cōterūf. deide uinū lene istillat; & pastilli fiunt; qui singuli habeant, P. XZ; hique singuli quortidie mane ieiuno dātur.

De pessis.

Caput uigefimumprimum.

- h Aec tria cōpositionū genera; idest q; i malagmati pastillis ēplastrisq; sūt. maximum; præcipueq; uariū usum p̄stat. Sed alia quoq; utilia sūt, ut ea q; sceminis subiciūt (pessos græci uocat) Eorū hæc proprietates est Medicamentā cōposita molli lana excipiuntur, eaq; lana naturalis conditur.

Ad sanguinem euocandum.

a D sanguinem autē euocandū canneis duabus adiiciē nitri. P. Xr. aut alii semen cōteritur. ad-
dicitur myrræ paululū: & unguento fulino misceat. aut cucumeris siluestris pars interior ex lacte
muliebri diluitur.

Ad uuluum molliendam.

a D uuluum molliendam oui uitellus & foenū græcum & rosā & crocū temperantur. Aut elate
rii. P. Xz. salis tantundē. uāz timinā. P. XVI. melle excipiuntur.

Alia pessi cōpositio ad idem ualens.

a Vt Boeto auctore: croci: resina: terebinthina: singulorū. P. XIII. myrræ. P. X. zz. rosæ. P. XI. se-
ui uirulini. P. XII. cæræ. P. XII. miscentur.

o Prima autem aduerfus inflammationes uulua: numeni cōpositio est: quæ habet croci. P. Xz.
cæræ. P. XI. butyri. P. XVIII. adipis anserini. P. XXII. uitellos coctos duos: rosæ minus cyatho.

Ad efficiendum e uulua infantem mortuum.

s I uero infans intus decessit: quo facilius eticiat malocorii ex aqua terendū: eoq; utendū est.

Si mulier uitio locorū concidit qua curatione utendum sit.

s I concidere uitio locorum mulier solet: cochleæ cum testis suis comburēdæ: cōterendæq; dein
de his mel adiciendum est. Si non comprehendit: adeps leonina ex rosā mollienda est.

De medicamentis quibus aridis utimur. Caput. xxii.

Ad carnem supercrescentem exedendam.

q Vædam autē mixtura medicametorū sunt: quibus aridis neq; coactis utimur: sic ut inperga-
mus aut cū aliquo liquido mixta inlinamus quale est ad carnem supercrescentem exedendā. q ha-
bet squamæ: fuliginis curis singulorū. P. XI. æruginis. P. XII. Hæc autē eadem cū melle purgant
ulcera: cum cæra implent. Myfi quoq; & gallasi paribus portionibus misceantur: corpus consumunt.
eacq; uel arida inpergere licet: uel excepta cadmia inlinire.

Ad putrem carnem continendā ne ultra serpare: eamq; leniter exedendā plures cōpositiones.

p Vtrem uero carnē cōtinet. neq; ultra serpere patit & leniter exeat: mel uel cū lenticula uel cum
marrubio uel cum oleæ foliis ante ex uino decoctis. Itē ferrula campana in multo cocta: dein-
de cōtrita. aut calx cū carato: aut amaræ nuces cum allio: sic ut huius pars tertia sit. paulumq;
his croci adiiciat. Aut quod habet spumæ argēti. P. XVI. cornu bubuli cōbustum. P. XXII. olei myrræ: &
uini cyathos ternos. Aut quod ex his cōstat: floris punici mali. atrametī futuri: aloes: singulorū. P. XII.
aluminis scissilis: turis: singulorū. P. XIII. gallæ. P. XVIII. aristolochiæ. P. XX. mellis quantum satis sit ad ea cogenda.
Vel cantharides. XI. sulphuris. p. XI. ioli. p. XIII. Quibus adiiciē picis liquidæ quantū satis est. adiungē
dum uel chalcitis quous cum resina & ruta mixta. aut cū eadem resina: diphyses. aut uua timinia cum
pice liquida. Idē uero possunt feces uini cōbustæ: & calcis & nitri pares portiones. uel aluminis scissilis.
p. Xzz. turis sandracæ: nitri singulorū. p. X. gallæ. p. XVIII. aristolochiæ. p. XX. mellis q̄rū satis est.

Hieræ cōpositio.

e Et etiam hieræ cōpositio. quæ habet myrræ: chalcitidis: singulorum. p. XII. aloes: turis: alumi-
nis scissilis: singulorū. p. XIII. Aristolochiæ: gallæ: immaturæ: singulorū. p. XVIII. malocorii con-
triti. p. XX.

Iudæi cōpositio.

e T si iudæi: in qua sunt calcis partēs duæ: nitri quā ruberrimi pars tertia. quæ urina impuberis
pueri coguntur donec strigimētī crassitudo sit. Sed subinde his locus: cui id inlinitur: madefaciē-
dus est.

Iollæ cōpositio.

a T iollas: chartæ cōbustæ: sandracæ singulorum. p. XI. calcis. p. XII. auripigmenti tantumdem
miscebat.

& ad inducendā cicatricē & ad coercentiam carnem crescentem.

s I uero ex mēbrana: quæ sup cerebrū est: pfluat sanguis: uitellus cōbustus & cōtritus iſpergi de-
bet. Si alio loco sanguinis pfluuiū est. auripigmetī squamæ aris: singulorū. p. XI. sandracæ. p. XII.
marmoris cocti. p. XIII. iſpergi debet. Eadē cācro quoq; obſistūt. Ad inducendā cicatricē: squa-
mæ aris: turis fuliginis: singulorū. p. XII. calcis. p. XIII. Eadē increscentē quoq; carnē coercent.

Timei cōpositio ad ignem sacrum uel cancrum.

t Imens autē ad ignē sacrum uel ad cancrū his utebat Myrræ. p. XII. turis: atrametī futuri: singulo-
rū. p. XIII. sandracæ: auripigmetī: squamæ aris: singulorū. p. XIII. gallæ. p. XVI. cærussæ combu-
stæ. p. XVIII. Eadē uel arida iſpā: uel melle excepta idē præſtat. Ad ſternutū cōtēda excitāda:
Ternutametā uero uel albo ueratro: uel ſtruthio cōiecto in nares excitant: uel his mixtis. pipe-
ris: ueratri albi: singulorū. p. Xz. castorei pōdo. Xr. spumæ nitri. p. XI. ſtruthii. p. XIII.

Gargarizationes quibus fieri debeant.

g Argarizationes autē aut leuādī cau ſa ſit: aut reprimēdī: aut euocādī. Leuāt laccæ: cremor uel ptiſa-
næ uel ſurſugæ. Reprimīt aquam in qua uel lēticula: uel roſa: uel coronei malū: uel pal-
mulæ decoctæ ſūt. Euocat: ſinapi: piper. De antidotis & qbus malis opitulent. Caput. xxiii.

Ntidota raro: sed præcipue interdū necessaria sunt: quia grauissimis casibus opitulant. Eade-
 a de quidē datur collisus corporibus uel per ictus: uel ubi ex alto deciderit: uel uicissim: laterum:
 faucium: interiorūq; partium doloribus. Maxime autem desiderāda sunt aduersus uenena uel
 per morsus uel per cibos aut potiones nostris corporibus inserta.

Compositio antidoti.

Num est: quod habet lacrimæ papaueris. P. Xz. acori: malobatri. P. XV. iridis illiricæ: gummi:
 u singulorū. p. XII. anesi. p. XIII. nardi gallici: foliorū rosæ aridog: cardamomi: singulorū. p. IIII. pe-
 troelin. p. IIII. Z. folii. p. V. casia nigra: silis: bdellii: balsami: seminis piperis albi: singulorū. P.
 XX. styracis. P. V. Z. myrræ: oppoponacis: nardi syri: turis mesculit: hypocistidis succi: singulorū. P. XVI
 castorei. P. XVI. costi: piperis albi: galbani: resinæ terebinthinæ: croci: floris iunci rotūdi: singulorum.
 P. VI. z. dulcis radices. P. VIII. z. Quæ melle uel passo excipiuntur.

Aliud antidotum Ambrosia nominatum: quod zopyrus Ptolemæo regi cōposuit.

Lterum quod zopyrus regi Ptolemæo dicit cōposuisse atq; Ambrosiam nominasse: ex his cō-
 a stat. Costi: turis masculis: foliorū. P. V. piperis albi. P. z. floris iunci rotundi. P. II. cinnamomi
 P. III. casia nigra. P. IIII. croci cici. P. III. z. myrræ quā stacten nominat. P. V. nardi idici. P. V. z.
 Quæ singula cōtrita melle cocto excipiunt. Deinde ubi utendū est: id quod ægyptiæ fabæ magnitu-
 dinem impleat in portione uini diluitur.

Antidotum mithridatis.

Obilissimū autem est Mithridatis quod quotidie sumēdo rex ille dicitur aduersus uenenorū
 n pericula tutū corpus suū reddidisse. In quo hæc sunt. costi. P. S. z. acori: p. V. hyperici: cumini:
 sagapeni: agiacæ: fucci: iridis illiricæ: cardamomi: singulorū. p. II. anesi. p. III. nardi gallici: gentia-
 næ radices: aridog: rosæ foliorū. p. IIII. papaueris lacrimæ: petroelin. singulorū. p. III. z. ca-
 sia: scilis: loli: piperis lōgi: singulorum. p. XVI. styracis. p. V. z. castorei: turis hypocistidis succi: myrræ:
 opoponacis: singulorū. p. VI. malobathri foliis. XVI. floris iunci rotundi: resinæ terebinthinæ: galbani:
 dauci cretici feminis: singulorū. P. VI. z. nardi: opobalsami: singulorū. P. VI. z. thia sp. p. XV. z. radices
 ponticæ. p. VII. croci: zinziberis: cinnamomi: singulorū. p. XV. III. r. Hæc cōtrita melle excipiunt & ad-
 uersus uenenū: qd̄ magnitudine nucis græcæ impleat ex uino datur. In cæteris autē affectibus corpo-
 ris pro modo eorum: uel quod ægyptiæ fabæ: uel qd̄ erui magnitudine impleat: satis est.

De acopis.

Caput. xxiij.

Acopum neruis utile.

Copa quoq; utilia neruis sunt. Quale est qd̄ habet floris iunci rotūdi. p. II. zz. costi: iunci qua-
 a drati: lauri baccæ: ammoniaci: cardamomi: singulorū. p. IIII. z. myrræ: zris cōbusti: singulorū.
 p. VII. iridis illiricæ: ceræ: singulorū. p. XIII. alexandri calami: iunci rotundii: phalti: xylobal-
 fami: singulorū. P. XXVIII. seui. P. I. unguenti trini cyathum.

Acopum elæodes neruis utile.

Lterum qd̄ elæodes uocant hoc modo fit. cære. P. Z. olei tātūde: resinæ terebinthinæ ad nu-
 a cis iuglāis magnitudine simul incoquantur: deinde in uia in mortario terunt: in uilulaturq;
 subinde quam optimi mellis acetabulū: tum trini unguenti & rosæ terni cyathi.

Enchrifa ad ulcera purgāda & implenda.

Nchrifa autē græci uocant liquida quæ illinunt. Quale est quod fit ad ulcera purgāda & im-
 e plenda maxime inter neruos: paribus portionibus inter se mixtis: buri medullæ utulina: iē-
 ui utulina: adipis asinerinæ: cæræ: mellis: resinæ terebinthinæ: rosæ: olei cilicini. Quæ separatim
 omnia liquant: deinde liquida miscent: & tum simul teruntur. Et hoc quidē magis purgat. Magis ue-
 ro emollit si pro rosā cyprus infunditur.

Ad sacrum ignem.

D sacrum ignem spūmæ argenti. P. XVI. corni bubuli cōbusti. P. XII. cōteruntur: adiiciturq; in
 a uicem uinum: & id quod sp̄. caliter sil uocatur: & myrteum: donec utriusq; terni cyathi cōni-
 ciantur.

De catapotis.

Caput. xxv.

Catapotium ad somnum accersendum & leuationem doloris & simul ad cōcoquendum.

Atapota quoq; multa sunt: uariisq; decalūs. Anodyna uocant quæ somno dolorem le-
 c uant. Quibus utinisi nimia necessitas urget. alienū est. Sunt enim ex uehementibus medicamē-
 tis & stomacho alienis. Potest tamē etiā ad concoquendū: quod habet papaueris lacrimæ. gal-
 bani: singulorū. P. XI. myrræ: castorei: piperis: singulorū. P. XII. Ex quibus quod erui magnitudinem ha-
 bet: satis est deuorasse.

Catapotium ualētius ad somnum.

Lterum stomacho perius: ad somnum ualentius ex his fit: mandragoræ. P. Z. apii feminis: item
 a hyoscyami feminis: singulorū. P. IIII. Quæ ex uino terunt. Vinum autem eiudem magnitudi-
 nis. quæ supra posita est: abunde est sumpsisse.

Catapotium ad plurimos dolores per somnum leniendos.

Lue autem capitis dolores: siue ulcera: siue lippitudo: siue dentes: siue spiritus difficultas: siue in-
 s testinorū tormenta: siue inflāmatio uulue est: siue coxa: siue secur aut lienis: aut latus torquet:

siue uitio locorū aliqua prolabit & obmutescit: occurrit dolori p quietē eiusmodi catapotii. Silis: acor
 rirute siue lris semis: singulorum. P. I. castorei: cinnamomi: singulorum. P. xii. papaueris lacrimae: pa
 naceris: radici mādragorū: malorum aridorū: iunci rotūdi floris: singulorū. P. ii. pipis grana. L. VI. Haec
 p se contrita: rursus infillata subinde passo: simul oīa terūtū: donec crassitudo fordiū fiat. Ex eo pau
 lū aut deuorat: aut aqua diluif: & potui dat.

Catapotiū aliud ad multa ualēs.

Vin etiā siue lris papaueris: cū iā ad excipiendā lachrymā maturū est: māipulus qui manu cō
 prehēdi potest: in uas demittitur: & sup infundit aqua: quae id cōtegat: atq; ita coquit. Vbi iā
 bene manipulus in coctus est ibidē expressus. piciit: & cū eo hūiores passi pari mēsurā miset: in
 feruetq; donec crassitudo fordiū hēat. Cū infrixit: catapotia ex eo fiunt: ad nostrā fabā ma
 gnitudine: habentq; usū multiplicē. Nā & somnū faciūt uel per se assumpta uel ex aqua data: & aurii
 dolores leuāt: adiectis exiguo modo rute succiac passi. Et tormina supprimūt ex uino liquata: & issā
 mationē uuluae coercēt mixta cērato ex rosa factū cū paulū his croci quoq; accessit: & ex aqua fronti
 inducta: pituitā in oculis decurētē tenēt.

Catapotiū ad inducēdū somnū: qd uulua dolēs prohibuit.

Tē si uulua dolēs somnū phibuit: croci. P. xii. anesi: myrrae: singulorū. xi. papaueris lacrimae. P.
 i. xiiii. cicutae seminis. P. xviii. miscēt: excipiuntq; uino uetere & qd lupini magnitudine hēt
 in tribus cyathis aquae diluif. Id tamē in febre periculose dat. Ad iecur sanādū.
 D sanādū iecur nitri. P. Z. croci: myrrae: nardi gallici singulorū. P. i. melle excipiunt: datq; qd
 aegyptiae fabae magnitudine hēat. Ad finiendos dolores lateris.

D lateris dolores finiendos: piperis. aristolochiae: nardi myrrae pares portiones.

Ad thoracis dolores finiendos.

D thoracis nardi. P. i. turis: casiae: singulorū. P. iii. myrrae: cinnamomi singulorū. P. xvi. crōci.

a. P. xviii. resinae terebinthinae quadrans: mellis heminae tres.

Catapotiū Athenionis ad tussim.

D tussim Athenionis: myrrae: piperis: singulorū. P. xi. castorei: papaueris lacrimae: singulorū. P.
 a. xi. Quae separati cōtula postea iungunt: & ad magnitudine fabae nostrae bina catipotia māt:
 bina noctū dormituro dantur.

Catapotiū Heraclidis tarētini ad tussim & somnū.

I tussis somnū phibet ad utraq; Heraclidis tarētini: croci. P. xi. cinnamomi. castorei: papaueris
 lacrimae singulorū. P. i. myrrae: piperis longi. costi: galbani: singulorū. P. Z.

Catapotiū ad purganda ulcera in faucibus tussientibus.

Vod si purganda sunt ulcera i faucibus tussientibus: panacis: myrrae: resinae terebinthinae: singulo
 rum. P. x. galbani. P. Z. hylopi. P. Z. cōterēda sunt. hisq; hemina mellis adicienda: & qd digito
 excipi pōt: deuorādū est.

Collice cassii medici.

Collice uero Cassii ex his costat: croci: anesi: castorei: singulorū. P. xiii. petroselin. P. xiiii. pipis
 c & longi & rotundi: singulorū. P. xv. papaueris lacrimae: iunci rotundi: myrrae: nardi: singulorū
 P. xvi. Quae melle excipiunt. Id aut & deuorari potest: & ex aqua calida sumi.

Ad infante mortuū aut secūdas expellēdas.

Nfante uero mortuū aut secūdas expellit aquae potio cui salis āmoniāci. P. xi. aut cui distami
 i cretici. P. xi. adiectū est.

Laborantibus ex partu qd dari debeat.

X partu laborantibus erisimū ex uino tepido ieiunā dari debet.

Ad adiunādā uocē.

Ocē adiuuat turis. P. i. in duobus cyathis uini datum.

Aduersus difficultatē urinae.

Duersus urinā difficultatē: piperis longi: castorei: myrrae: galbani: papaueris lacrimae: croci: co
 a stitucia: singulae: tyracis: resinae terebinthinae Pondo sextantes: mel: absinthii cyathus. Ex qui
 bus ad magnitudine fabae aegyptiae & mane & cōenato dari debet.

Arteriae cōpositio quō fiat.

Rteriae uero hoc modo fit. casiae: iridis: cinnamomi: nardi: myrrae: turis: singulorū. P. i. croci.
 P. i. pipis grana. xxx. ex passi tribus sextariis decoquunt: donec mellis crassitudo his fiat. Aut
 a croci: myrrae: turis: singulorū. P. i. costi: cū in passi eūdē modū. eodēq; mō decoquūt. Aut ei uisē
 g passū hemiae tres usq; eo coquūt: donec extracta ide gutta indurecat & adiciit tritae casiae. P. i.

De quinq; generibus noxarū corporis & primo de uulneribus quae maxie per tela inserunt.

Caput uigessimū sextū.

Vm facultates medicamentorū pposueri genera i qbus noxa corpī ē: pponā. Ea qnq; sūt. Cū qd
 extrinsecus laesit: ut i uulneribus. Cū qd itra seipm corruptū ē. ut i cācro. Cū qd inatū ē: ut i ue
 sicā calculus. Cū qd inueniunt uenā q intumescēs in ualēce conuertitur. Cum qd deest: ut
 cum curta pars aliqua est. Ex his alia sunt: in quibus plus medicamēta. Alia i qbus plus manus pficit.
 Ergo dilatis his. quae picipue scalpelli & manum postulat: nunc de his dicā: quae maxie medicamētis
 eget Diuidā autē hanc quoq; curandi partē sicut priore. Et ante dicam: quae in quālibet partem cor
 poris inducūt. Tū de his: quae certas partes infestāt. Incipiā a uulneribus. In his aut ante oīa scire medi

cur debet. quæ infanabilia sunt. quæ difficilè curatione hëant. quæ promptiorè. Est. n. prudentis hominis primū eū qui feruari nō pōt: nō attingere: nec subire specie eius ut occurrat foris ipius petemur. Deinde ubi grauis metus sine certa tamen disperatōe est: indicare necessariis periclitantis in difficilī rē eē: nē si uicta ars malo fuerit: uel ignorasse uel fessilisse se uideat. Sed ut hæc prudētī uiro cōueniē: sic rursus hīstoria est: parua rē attollere: quo plus præstitisse uideat. Obligari: æquū est cōfessione prōptæ: reliquo curiosius etiā circūspiciat: ne quod per se exiguū est: maius curātis negligētia fiat.

Quæ uulnera infanabilia sunt.

Eruari nō pōt: cui balis cerebri: cui cor: cui stomachus: cui iocineris portæ: cui in spina medulla perculsa est: cuiq; aut pulmo mediū: aut ieiunū: aut tēuius iestīnū: aut uētriculus: aut renes uulnerati sunt. cui ue circa fauces grādes uenæ uel arteriæ præcisæ sunt.

Quæ uulnera difficilè curatione habeat.

Ex aut ad sanitatē perueniūt: quibus ulla parte pulmo: aut iocineris crassū: aut mēbrana: quæ cōtinet cerebrū: aut lienis: aut uulua: aut uelica: aut ullū iestīnū: aut septū transuersū uulneratū est: Hi quoq; incipiti sunt: in quibus usq; ad grādes intusq; conditas uenas i aliis uel poplitibus mucro defecit. Periculosa etiā uulnera sunt ubicunq; uenæ maiores sunt quoniam exhaurit hominē profusione sanguinis possunt. Idq; euenit nō in alis tantū atq; poplitibus: sed etiā in his uicis: qd anū testiculosq; perueniūt. Præter hæc malū uulnus est: quod cūq; in alis uel feminibus: uel famibus locis: uel in articulis: uel inter digitos est. Itē quod cūq; mulculū: aut neruū: aut arteriā: aut mēbrana: aut os: aut cartilagīnē læsit.

Quæ uulnera tutiorè curatione hëant.

Vtissimū oīum quod in carne est. & hæc quidē loco uel peiora uel meliora sunt. Mō uero periculū facit quodcūq; magnū est.

Obliterationes quædā & ætatis & corporis & uitæ & tēporis in uulneribus.

Liquid ēt in uulneris genere: figuræq; est. Nā peius est qd etiā collisum: quā qd tātū discissum est. adeo ut acutū quoq; quā retulō telo uulnerari cōmodius sit. Peius etiā uulnus ē: ex quo aliquid excidit: uel ex quoque caro alia præabscissa. alia depēdet. Pessimāq; plaga in orbē est: tutissima quæ lineæ modo recta est. Quo deinde propius huic illius figuræ uulnus est: eo uel deterius: uel tollerabilius est. Quin etiā confert aliquid & ætas & corpus & uitæ ppositū & anni tps. qā facilius lænescit puer uel adolescēs: quā senior: uales quā infirmus neq; nimis tenuis: neq; nimis plenus: quā si alterū ex his est. Integri habitus: quā corrupti. exercitatus quā iners: sobrius & tēperās: quā ufo ueneriq; deditus. Oportunissimūq; curationi tempus uernū est aut certe neq; seruēs neq; frigidū sit. quidē uulnera & nimius calor & nimīū frigus infestāt: maxie tamē horū uarietas ideoq; perniciosissimus autūnus est. Sed pleraq; ex uulneribus oculis subiecta sunt quorū dā ipse sedes indices sunt: quas alio loco demonstrauimus cū positis interiorū partiū ostēdimus. Verū tamē qā quædā uicina sūt: interest quoq; uulnus in summa parte sit: an penitus penetrauerit: necessariū est notas subicere: per quas quid intus actū sit scire possumus: & ex quibus uel spes uel desperatio orif.

Signa percussū cordis.

Gitur corde percusso: sanguis multus fertur. uenæ languescūt color pallidissimus. sudores frigidi: malisq; odoris tanq̄ in rotrato corpore oriunt. extremisq; partibus frigidis matura mors sequitur.

Signa pulmonis icti.

Ulmone ictō: spirādī difficultas est. sanguis ex ore spūmās: ex plaga rubēs: simulq; etiā spiritus cū sono fertur: in uulnus inclinati iuuat. qdā sine rōne cōfurgūt. Multi si in ipm uulnus inclatū sunt: loquūtur. si in aliā partē: obmutescūt.

Signa iocineris uulnerati.

Ocineris aut uulnerati nota sunt: multus sub dextra parte præcordioq; pfusus sanguis. ad spinam reducta præcordia in uētrē cubādī dulcedo. pūctiones: doloresq; usq; ad iugulū: iūctūq; ei latus scapularū. os intērū. Quibus nōnunq; etiā biliosus uomitus accedit.

Signa percussorū reniū.

Enibus uero percussis: dolor ad inguina testiculosq; descendit: difficulter urina reddit: eaq; aut et cruenta: aut cruor fertur.

Signa uulnerati lienis.

T liene ictō sanguis niger a sinistra parte prūpit p cordia cū uētriculo ab eadē parte idurefcūt. sitis ingēs orif. dolor ad iugulū: sicut iocinere uulnerato uenit.

Signa pculsa uulua.

T cū uulua pculsa ē: dolor iugimbis & coxis & femoribus ē. Sanguinis pars per uulnus: pars p naturale descendit. uomitus bilis iseq̄. Quædā obmutescūt. qdā mēte labūt. quædā sui cōpotes: neruoz; otulorūq; dolore urgeri se cōstrētur. morietesq; tādē: q corde uulnerato patiunt.

Signa pculsi cerebri uel mēbranæ eius.

In cerebrū mēbrana uē eius uulnus accepit: sanguis per nares qbuldā ēt p aures exit: fereq; bilis uomitus insequit. Quorū dā sensus obtrundunt: appellatūq; ignorant. Quorū dā trux uultus est quorū dā oculi quasi resoluti huc atq; illuc mouēt. Fereq; tertio uel quinto die delirū accedit. Multorū etiā nerui distendunt. Ante mortē aut pleriq; facias: quibus caput deligatū est. laceratū ac nudū uulnus frigori obiciūt.

Signa percussū stomachi.

Bi stomachus aut percussus est: singultus & bilis uomitus iseq̄. Siquid cibi uel potōis assum-

pru est: ea reddi cito. Venarū motus elanguescūt, sudores tenues oriūt: per quos extrema ptes frige-
scent.

Signa ieiuni intestini & uentriculi vulnerati, & aliorū intestinorū.

Communes uero ieiuni intestini & uentriculi vulnerati nota sunt. Nā cibus & potio per uulnus
exēūt, p̄cordia indurescūt. Nō unq̄ bilis per os redditur. Intestino tātū sedes inferior est. Cate-
ra intestina icta uel stercus uel odorē eius exhibēt.

Signa percussae medullae quae in spina est.

Edulla uero quae in spina est discussa: nervi resoluūt, aut distēdunt, sensus intercidit, iterposi-
to tēpore aliquo sine uolūtate inferiores ptes uel semē uel urinā uel ēt stercus excernūt.

Signa septi transuersi percussii.

T si seprū trāsuersū percussum ē: p̄cordia sursum cōtrahūt: spina dolet: spiritus rarus est: sanguis
spumās fertur.

Signa uesicae uulneratae.

Esica uero uulnerata dolet inguina. Quod sup̄ pubē est: itēdit, pro urina sanguis: aut ex ip̄o
uulnere urina defecēdit, stomachus afficiē. Itaq̄ aut bilē uomūt: aut singultus, frigus: & ex eo
mors sequitur. De sanguine & sanie & pure & eoz spēs quādoq̄ meli ora: deteriorae sint.

h Is cognitis etiā nūc quēdā alia noscēda sūt ad oīa uulnera ulceraq̄: de quibus dictū sumus:
pertinētia. Ex his aut exit: sanguis: sanies: pus. Sanguis oībus notus est. Sanies est tenuior hoc:
uarie crassa & glutinosa & colorata. Pus crassissimū albi simūq̄ glutinosus & sanguine & sanie. Exit
aut sanguis ex uulnere recentia: aut iā sanescēte. Sanies est inter utrūq̄ tps. Pus ex ulcere iā ad sanitatē
spectāte. Rursus & sanies & pus quāsdā spēs gr̄acis nobis distinctas hēnt. Est enī quēdā sanies quae
uel hydrops uel melitera noīat. Est pus qd̄ elaeodes appellat. Hydrops tēuis: subalbidus ex malo ulce-
re exit: maxieq̄ ubi neruo laeso inflammati secuta est. Melitera crassior & glutinosior subalbidus mellisq̄
albo sublimis fertur. Haec quoq̄ ex malis ulceribus ubi nervi circa articulos laesi sunt & iter haec lo-
ca maxie ex genibus. Elaeodes tenue subalbidū quasi unctū colore atq̄ p̄guitudine: oleo albo nō diffi-
mile apparet in magnis ulceribus sanescētibus. Malus aut est sanguis nimis aut tenuis aut crassus: co-
lore uel liuidus uel niger: aut pituita mixtus: aut uarius. Optimus calidus: rubens: modice crassus: non
glutinosus, itaq̄ protinus eius uulneris expedita magis curatio est: ex quo sanguis bonus fluxit. Itēq̄
postea spes in his maiore est: quibus melioris generis quaq̄ proveniūt. Sanies igitur mala est multa:
nimis tenuis: liuida: aut pallida: aut nigra: aut glutinosa aut malis odorisa: aut quae & ip̄m ulcus & iun-
ctā ei cutē erodit. Melior nō multa modice crassa: subrubicūda aut subalbidā. Hydrops aut peior est
multus: crassus: subliuidus: aut subpallidus: glutinosus atq̄: calidus: mali odoris. Tolerabilior est sub-
albidus: q̄ cetera oīa cōtraria prioribus habet. Melitera aut mala est multa & p̄crassa. Melior quae
& tenuior & minus copiosa est. Pus inter haec optimū est. Sed id quoq̄ peius: & multus: tenuē dilutū: ma-
gisq̄: si ab initio tale est: atq̄: p̄ colore fero simile: si pallidū: si liuidū: si seculētū est. Præter haec si male
olerit: nisi tamē locus huius odorē excitat. Melius ē: quo minus est: quo crassius: quo albidus. Itēq̄: si leue
est: si nihil olet: si aequale est. modo tamē cōuenire & magnitudinē uulneris & tēpore debet. Nā plus ex
maiore: plus nodū solutis inflammatiōibus naturaliter fertur. Elaeodes quoq̄: peius ē multū: & pagē pin-
gue, quo minus etiā: quoq̄: idip̄ū pinguius eo melius est.

Curatio aduersus p̄fusionē sanguinis in uulneribus.

Vibūs exploratis ubi aliquis ictus est: q̄ seruari p̄t: protinus p̄spiciēda duo sunt: ne sanguinis
p̄fusio: neue inflammatiō interimat. Si p̄fusio: ne timemus: qd̄ ex sede uulneris & magnitudine
eius & ex ip̄e ruens sanguis intelligi p̄t: si sic linamētis linamētis ip̄lūdū est. sup̄raq̄ ip̄onēda
spongia ex aqua frigida exp̄ssā: ac manu super cōprimēda. Si parū sic sanguis cōquiescit: t̄p̄ius linamē-
ta mutanda sunt. Et si sicca parū ualēt: acetō madefacienda sunt. Id uehemēs ad sanguinē sup̄primēdū
est. Ideoq̄ qd̄ id uulneri infundūt. Sed alius rursus metus subest: ne nimis ualenter ibi retēta materia
magnā inflammatiōē postea moueat. Quae res efficit neq̄: rodētibus medicamentis: neq̄: adurētibus: &
ob id ipsum iudicētibus crusta: sit utēdū: quibus pleraq̄ ex his sanguinē sup̄primūt. Sed si semel ad ea de-
currit: poriusq̄: mitius idē efficiūt. Quod si illa quoq̄ p̄fusio uincūt. uenē q̄ sanguinē fundunt ap-
prehēdendā: circūq̄: id qd̄ ictū est: duobus locis deligēda: intercēdēda: sunt ut & in se ip̄a coeant &
nihilominus oīa p̄cula hēant. Vbi ne id qd̄ res patit̄: possunt ferro cādenti aduri. Sed etiā satis mul-
to sanguine effuso ex eo loco: quo neq̄: neruus: neq̄: musculus est: ut puta in fronte uel superiore capi-
tis parte. cōmodissimū tamē est cucurbitulū admouere a diuersa pte: ut illuc sanguis cursus reuocet̄.

Curatiōes aduersus uulnerū inflammatiōē.

T aduersus p̄fusionē quidē in his auxiliū est. Aduersus inflammatiōē aut i ip̄o sanguis cursu ea
timēri p̄t: ubi laesus est uel os. uel neruus: uel cartilago: uel musculus: aut ubi parū sanguis pro
mō uulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit: sanguinē mature sup̄primere nō oportebit: debet pati fluxū
ere dū tūtū erit: adeo ut si parū fluxisse uidebit̄: mitti quoq̄: ex brachio debeatur: utiq̄: si corpus iuuenile
& robustū & exercitatū est: multoq̄: magis si id uulnus ebrietas p̄cessit. Quod si musculus laesus ui-
debit̄: praevidēdus erit. Nā percussus mortiferus est: praecibus sanitatē recipit.

De glutinatiōe uulnerum.

Anguine aut uel sup̄presso: si nimis erūpit: uel exhausto: si per se parū fluxit: longe optimū est:
uulnus glutari. P̄t aut id uel qd̄ in cute uel etiā in carne est: si nihil ei p̄terea mali accedit. Po-

test caro alia parte depédēs alia inhārēs: si tamē ēt nū integra est & cōiunctione corporis fouet. In his uero quo glutinant duplex curatio est. Nā si plaga in molli parte sui debet: maximeq; si discissa auris ima est: uel imus nasus: uel frons: uel bucca: uel palpebra: uel labrū: uel circa guttur cutis uel ueter: Si tūc in carne uulnus est: hiatiq; neq; in unū orā facile attrahūt: futura quidē alius est. Imponēda uero ro fibula sunt. anctas grāci nōant. quā oras: paulū tamē: cōtrahūt: quo minus lata postea cicatrix sit. Ex his aut colligi potest: id quoq; qd alia parte depédēs alia inhārebit: si alienatū adhuc nō est: futura nō fibula postulet. Ex quibus neutra ante debet iponī: quā intus uulnus purgatū est: ne qd ibi cōcreti sanguis relinquat. Id enī & in pus uertitur: & inflāmationē mouet: & glutinari uulnus prohibet. Ne linamētū quidē: qd supprimēdi sanguis causa iditum est: inibi relinquendum est. Nā id quoq; inflāmat. Cōprahēdi uero futura uel fibula nō curē tātū: sed aliqd ēx carne. ubi suberit hac: oportebit: quo ualētius hāreat: neq; cutē abrumpat. Vtraq; optima ē ex acia molli nō minus torta: quo mitius corpori infidat. Vtraq; neq; nimis rara. neq; nimis crebra initiāda est. Si nimis rara ē: nō continet. Si nimis crebra est: uehēmēt afficit. qā quo sapius acus corpus trāsīuit: quoq; plura loca iniectū uinculū mordet: eo maiores inflāmationes oriunt: magisq; aestate. Neutra ēt uim ullā desiderat. Sed eatūs utilis est. quā cutis ducētē quasi sua spēre sublequit. Fere tamē fibula latius uulnus ēē patiunt. Sutura oras iungit. quā ne ipse quidē inter se cōtingere ex toto debet: ut si quid intus hūioris cōcreuerit: sit quā emanet. Si quod uulnus neutrū horū recipit: id tamē purgari debet. deinde o uulneri pro imponēda est spōgia ex aceto expressa. si sustinere aliquis aceti uim nō pōt: uino utendū est. Leuis plaga iuuatur etiā si ex aqua frigida expressa spongia iponit. Sed ea quocūq; nō impōita est: dū madet: pro detritaq; ut inhārebat: nō est cōmittēdū. Licetq; sine peregrinis & cōquisitis & cōpositis medicamētis uulnus curare. Sed si quis huic parū cōsedit: iponere medicamētū debet: quod sine feuo cōpositum sit ex his: quā cruentis uulneribus apta esse pposui. Maxieq; si caro est: barbāge. si nerui: uel carthilago uel aliquid ex eminetibus: quales maiores inflāmationes oriunt: magisq; aestate. Alexadrinū quoq; uiride neruis idoneū est. eminetibusq; partibus ea: quā grāci rhapsum uocāt. Solet etiā colliso corpore iuxta partē findi cutis. Quod ubi incidit: nō alienū est: scapello latius aperiri: nisi musculi: neruiq; iuxta sunt: quos incidi nō expedit. Vbi satis deductū est: medicamētū iponēdum est. At si id quod collisū est: quā his is parū deductū ē: latius tamē apiri propter neruos aut mulculos nō licet adhibenda sunt ea: quā humorē leniter extrahant: p̄cipueq; ex his id quod rhyodes uocari pposui. Nō alienū est etiā ubi eunq; uulnus graue est: impōsitū: quo id iuuē infuper circundare lanā succidā ex aceto & oleo. Vel ea taplasma: si mollis is locus est: qd leniter reprimat. Si neruosus aut musculosus: qd emolliat.

Quo modo uulnus ligati cōueniat

Ascia uero ad uulnus deligādū lintea aptissima est: eaq; late ēē debet: ut semel iecta nō uulnus tantū: sed paulū utring; ēt oras eius cōprehēdat. Si ab altera parte caro magis recessit: ab ea melius attrahitur. Si aequē ab utraq; transversa cōprehēdere oras debet. aut si id uulneris rō nō patitur: media primū iniiciēda est: ut tū i utraq; partē ducat. Sic aut deligādā est: ut cōrīnet neq; alstringat. Quod nō cōtīnet: relabit. Quod nimis alstrīctū est: cācro periclitat. Hyeme sapius fascia circuire debet: aēstate quoties necesse est. tū extrema pars eius inferioribus acu assuenda est. Nā nodus uel cus lēdit: nisi tamē longe est. Illo neminē decipi decet ut propriā uiscerū curationē requirat: de quibus supra posui. Nā plaga ipsa curāda extrinsecus uel futura uel alio medicina genere est. In uisceribus nihil mouēdū est: nisi aut si quid ex iocineret: aut liene: aut pulmone duntaxat extremo depēdētē: pēda tur. Alioq; uulnus interius ea uictus retio eaq; medicamēta sanabūt: quā cuiq; uiscerū cōtīnet superi ore libro propōui.

De rōne uictus: & notis uulnerū curatōribusq; eorū. Is ita primo die ordinatis hominē in lecto collocandus est: siq; si graue uulnus est: abstinerē quā tū uires patiunt ante inflāmationē a cibo debet. bibere donec sitim finiat aquā calidam. uel si aestas est: neq; febris neq; dolor est: etiā frigida. Adeo tamē nihil perpetuū est. Sed sēmp pro uiribus corporis a stimādum: uel ibecillitas etiā cibū protinus facere necessariū possit: tēnem scilicet. & exiguū: qui tantū sustineat. Multiq; etiā ex profusiuo sanguinis inter morientes: ante ullā curationem uio efficiēdi sūt. qd alioq; inimicissimū uulneri ē. Nimis uero itūescē uulnus: piculosū: nihil itūescē: piculosū: si hūmū ē. illū iditū ē magne inflāmōis: hoc emortui corporis. Protulū si mēs hominē cōsistit: nulla febris accessit: scire licet: maturū uulnus sanū for. Ac ne febris qdē terret: debet: si i magno uulnere: idū inflāmatio est: pmanet. Illa perniciosa est: quā uel leui uulneri superuenit. uel ultra tēpus inflāmōis durat: uel deliriu mouet: uel si neruorū rigor: aut distētio: quā ex uulnerē orta est: eā nō finit. Vomitūs quoq; biliosus nō uolūtarius: uel protinus ut percussus est aliquis: uel dū inflāmatio manet: malū signū est: in his dūtaxat: quoq; uel nerui uel ēt neruosi loci uulnerati sunt. Sponte tamē uomere nō alienū est: p̄cipue his: quibus in cōseruudine sunt. sed neq; protinus post cibū: neq; iā inflāmatio ortat: neq; cū in superioribus partibus plaga est. Biduo sic uulnerē habitō: tertio die id apēriēdū: dētēgēdaq; fāties ex aqua frigida est. eadēq; rursum iniiciēda sunt. Quinto iā die quanta inflāmatio futura ē: est ostēdit. Quo die rursum detecto uulnē cōsiderādus color est. Quod si liuidus aut pallidus aut uariatus aut niger est: scire licet malū uulnus ēē. Idq; quādōcūq; aladuēsum est: terrene nō potest. Album aut rubicundū ēē uulcus: cōmodissimū est. Itē cutis durā: crassa. dolens: periculū ostendit. Bona signa sunt ubi hac sine dolore tenuis & mollis est. Sed si glutinatur uulnus: aut leniter intumuit: eadem sunt impo-

nēda:quæ primo fuerunt.Si grauis inflāmatiō est:neq; glutinādi spēs ē:eaq; pus moueāt:aque quoq; calidæ necessarij usus est:ut & materiam digerat & duritiā emolliat:& pus citet.Ea sic tēperādā est: ut & manu cōtingēt iocūda sit.usq; eo adhibenda donec aliquid ex tumore minuissit:colorēq; ulceri magis naturālē reddidissit uideat. maxieq; si grāde uulnus ē:et tēpharmacatū, si in articulis:digitis:ilo scilicet cartilaginosis:isthypo des.Poſt id fomētū si lara plaga nō patet:iponi protrinū emplastrū debet:& si latus hyar:illud emplastrum liquari ex:irino uisuto oportet. eog illita linamenta disponi per pla gā.deinde emplastrū supra dari : & super id fucidam lanam minisq; etiam:quam primo fasciā astrin gendā sunt.

Curatiões propriæ articulorũ.

Roprie quædam in articulis uisæda sunt, in quibus si præcisi nerui sunt: qui cõtinebât debilitas eius partem sequitur. Si id dubiũ est & ex acuto telo plaga est: tæ transierat comodior est. Si retulo & graui est: nullũ in figura dicrimine est. At uisendũ est: pus supra articuluũ: infra nascitur. Si sub eo nascitũ: albũq; & crassum diu fertur: neruũ pũsũ eẽ credibile ẽ. Magis quoq; maiores dolores isfiamatõeq; quo maturius excitatæ sunt. Quãuis autẽ nõ abfissus neruus est: tamen si circa tũm durus diu permanet: necesse est & diuturnũ: uiscus eẽ: & sano quoq; eo tumorẽ permanere. futurũq; est: ut tarde mebrũ id extẽdat uel cõtrahat. Maior tamẽ in extẽdendo mora ẽ: ubi recurato articulo curatio adhibita ẽ: quã in recuradõ eoiquod rectũ cõtinerimus. Collocari quoq; mebrũ: qd ictũ est ratione caret. Sibi glutinadũ ẽ: ut superius sit. si isfiamatõ est: ut in neutra partẽ inclinatu sit. Si iã pus profluit: ut deuexũ sit. Optimũ etiã medicamẽtu quies ẽ: moueri & ambulare nisi sanis aliẽ. Minus tamẽ his est periculosũ: qui in capite uel brachiis: quam qui inferioribus partibus uulnerati sunt. Minimeq; ambulatio cõuenit: scõmĩa: aut crure aut pede laborare. Locus i quo cubabit: tepidus eẽ debet. Balneu quoq; dũ parũ uulnus purũ est: inter res infestissimas est. Nã id & hũdum & sordidũ reddit. ex quibus ad cãcrũ trãsitus eẽ cõsueuit. Lewis frictio rectẽ adhibet: sed his pũbus quã longius absunt a uulnere.

Vulnus quomodo purgādū est.

11. *N*āsmatione finita uulnus purgādū est. Id optime faciunt tincta in melle linamēta; suprag id
 12. *i* emplastrū uel enneapharmacū dādū est. Tū demū uero parū ulcus est; quō rubet; ac nimīū neq;
 13. siccū neq; hūidū est; ac quodcūq; sensu caret; qđ nō naturaliter sentit; quōd nimīū aut aridū
 14. aut hūidū est. Quod aut palidū aut albidū aut liuidū aut nigrū est; id purū nō est.

Quomodo uulnus implēdū est.

p Vrgato sequit ut impleat: itaq; calida aqua eam nus necessaria est: tunc sanies remoueat. Lanæ fuci-
da superuacuos usus ē. Lota melius circūdat. Ad implendū aut uulnus p̄ficiūt qd̄ etiā medica-
menta alia. Itaq; ea adhiberi nō aliēnū est: ut butyrū cū rosa: exigua mellis parte aut cū eadē
parte: aut cū eadē rosa tetrapharmacū. aut ex rosa linamētū. Plus tamē p̄ficiūt balneū rarū. Cibi bōi
sci: uitatis omnibus acribus: sed iā plenioribus. Nā & uis & uenatio & suilla elixa dari p̄t. Vniū oibus
dō febris dū inflammatiō est: aliēnū ē. Itēq; usq; ad cicatricē: si nerui: musculiue uulnērat: uinitū etiā si al-
te caro: aut si plaga in sūma cute generis: tūrioris est: p̄t nō per uetus: modice tamē datū ad implendū
quoq; proficere. Si quid molliendū est: qd̄ in neruosis locis musculofiq; necessaria est: cætero quoq;
super uulnus utēdū est. At si caro super creuit: modice reprimūt siccū linamētū: uehementius squama-
ris. Si plus est qd̄ tolli opus est: adhibēda fūt ēt nō uehementiora: quæ corpore exēdit. Cicatricem post
aia hæc cōmōde inducūt licitū ex pasto aut lacte dilutum: uel etiā per se ipsūm siccū linamentum.

De uulneribus: quæ extrinsecus p uulnera incidūt curatiōibusq; eorū.

hic ordo felicitis curationis est. Sed quædam tamē piculosa icidere cōsuerūt. Interdū enī uetustas
ulcus occupat: inducitur: ei callus: & circū orae crassæ liuēt, post quæ quicquid medicamentose
ingeritur: parū proficit, quod fere negligenter curato ulcere superuenit. Interdū uel ex nimia i
flammatione: uel ob æstus immodicos: uel ob nimia frigora: uel quia nimis uulnus attritu est: uel quā
copus aut senile aut mali habitus ē cacer occupat. Id genus a græcis diductū in species est: nostris uocabu
lis nō est. Oīs autē cacer nō solū id corrūpit: quod occupat: sed etiā serpit. deinde aliis aliisq; signis de
cernitur. Nam modo super inflammationem rubor ulcus ambit. ique cum dolore procedit. Eritiſſe
græci nominant. Super ulcus nigrum est: quia caro eius corrupta est. Idque uehementius etiā pu
treſcendo intenditur. Vbi uulnus humidum est: & ex nigro ulcere humor pallidus fert: malique odo
ris est: carunculæ corruptæ: interdum etiam nerui ac membrana: reſoluuntur: specillum: demissum
descendit aut in latus aut deorsum: eoq; uitio nonnūq; os quoq; afficitur. modo oritur ea: quam græci
cangretia appellant. Priores i qualibet parte corporis fiunt. Hoc in prominētibus membris id est iter
ungues & alas uel inguina: fereq; in senibus: uel his quorū corpus mali habitus est. Caro in ulcere uel
nigra uel liuida est: si sicca & arida: proximaq; cutis plerūq; sub nigris pustulis ipletur: deinde ei p
xima uel pallida uel liuida fereq; rugosa fine sensu est. Alteri i inflammatione est: omniæque a simul
serpunt: Vlcus: in locum pustuloſum. Pustula: in eum qui pallet aut liuet. Pallor aut liuor: in id quod
inflammatum est. Inflammatio: in id quod integrum est: tranſiit. Inter hæc deinde febris acuta oritur:
igēſq; fitis. qbusdā est deliriu accedit, aliū quāuis mētis suæ cōpotes lūi balbutiō tamē uita sensus fu
os exſplicit. Incipit affici ſtōachus. Fit frædus ſpiritus iſple odoris. Atq; initiu eius quēdā mali recipit

curationē. Vbi uero penitus infedit: infanabile est: plurimiq; sub frigido sudore moriunt̃.

Curatio ulceris.

C pericula quidē uulnerū hęc sunt. Vetus aut̃ ulcus scalpello cōiciendū est: excidēdaq; eius
 a ora: & q̃cquid super eas liuet: aque incidēdū. Si uaricula intus est: quæ his sanari prohibet: ea
 quoq; excidēda. Deinde ubi sanguis emissus: nouatūq; uulnus est: eadē curatio adhibēda: quæ
 in recētibus uulneribus exposita est. Si scalpello aliquis uti nō uult: pōt sanare id emplastrū: qđ ex la-
 dano fit. & cū ulcus sub eo exesum est: id: quo cicatrix inducitur.

Curatio erisipelatū.

D aut̃ qđ erisipelas uocari dixi: nō solū uulneri superuenire: sed sine hoc quoq; oriri cōsueuit
 i atq; interdū periculū maius asserit: utiq; si circa ceruices aut caput cōstitit. Oportet si uires pa-
 tium sanguinē mittere: deinde imponere simul reprimētia & refrigerantia: maxiq; cæruissimam
 lani succo: aut cimoliā cretā aqua pluuiali exceptā: aut ex eadē aqua sub actā farinā cupressō adiectā:
 aut si tenerius corpus est: lenticulā. Quicqđ ipositū est: betæ folio cōtegēdū est: & super linteolū frigi-
 da aqua madēs iponēdū. Si per se refrigerantia parū proderūt miscēda erūt hoc mō. sulphuris. P. X. cæ-
 ruffæ & croci singulorū. P. XXX. eaq; cū uino cōterēda sūt: & id his illinēdū. aut si durior locus est: sō
 lani solia cōrita: suillæ adipi miscēda sunt: & illita linteolo super incinienda. At si nigrities est: neq; dū
 serpit: iponēda sunt quæ carnē putrē lenius exedūt. repurgantq; ulcus sic ut cætera nutritū est. Si ma-
 gis putre est: iāq; pcedit ac serpit: opus est uehemētius erodētibus. Si ne hęc quidē euicēda: aduri locus
 debet donec ex eo nullus humor ferat̃. nā qđ sanū est: siccū est cū adurit̃. post uitōnē puris uul-
 neris super ponēda sunt quæ crustas a uino resoluant: eas cæras grāci uocat̃ ubi exciderūt purgandū ul-
 cus maxie melle & resine est. sed aliis quoq; purgari pōt: quibus purulenta curant̃. eodēq; modo ad sa-
 nitatē perducēdū est.

Curatio Cangrenæ.

Angrenā uero si nō dū plane tenet: sed adhuc incipit: curare nō difficillimū est: utiq; in corpore
 c iuuenili: & magis etiā si musculi integri sunt: si nerui uel lassi nō sunt: uel leuiter afficti sūt: quod
 ullus magnus articulus nudatus est: aut carnis in eo loco paulū est: ideoq; nō multū: quicq; put-
 rescerit: fuit: cōsistit: eo loco uiriū qđ maxie fieri in digito pōt. In eiusmodi calu primū ē: si uires pa-
 tium sanguinē mittere. Deinde qđ aridū est & intētiōne quadā pximū quoq; locū male hēt: usq; eo
 sanū corpus cōcidere. Medicamentā uero dū malū serpit adhibēda nulla sunt: quæ pus mouere cōue-
 riūt. ideoq; ne aqua quidem calida. Grauiā quoq; quīs reprimētia aliena sūt. Sed his quam leuissimis.
 opus est. superq; ea quæ inflammata sunt: utendum est refrigerantibus. Si nihil magis malum cō-
 stitit. uri id quod est inter integrum ac uitiatum locum debet. Præcipueq; in hoc casu petendum non
 a medicamentis solum: sed etiam a uictus ratione præsidium est. Neq; nā id malum nisi corrupti uitio
 siq; corporis est. Ergo prius: nisi ibecillitas prohibet abstinentia utēdū. Deinde dāda quæ per cibū potio
 neq; aluiū: ideoq; etiā corporis astringat̃: sed ea leuia. Postea si uitii cōstitit: imponi super uulnus eadem de-
 bent: quæ in putri ulcere præscripta sūt. Actū quoq; plenioribus cibis uti licebit ex media materia: sic
 tamē nō nisi aluiū corpusq; succitibus. aqua uero pluuiali frigida. balneū nisi iā certa fiducia reddita: sa-
 nitatis est alienū est: si quidē emollitū in eo uulnus: cito rursum eodē malo afficiet̃. Solēt uero nōnūq; ni-
 hil oīa auxilia proficere: ac nihilominus serpere his cancer. Inter quæ miserū sed unicū auxiliū ē: ut cæ-
 tera pars corporis tuta sit: mēbrū qđ paulatim emoritur: abscidere. Hæ grauissimorū uulnerū curatiōes
 sunt. Sed ne illa quidē negligēda: ubi integra cutis interior pars collisā est: aut ubi derafsa cōtuitūe ali-
 quid est: aut ubi furculus corpori infixus est. aut ubi tenuē: sed altū uulnus infedit. In primo casu com-
 modissimū est malichoriū ex uino coquere: interiorūq; eius partē cōterere: & cærato miscere ex rosa
 factōriū: supponere. deinde ubi cutis ipsa exasperata est: inducere lene medicamētū. quale lipara est.
 Derafo uero detricto: iponēdū est emplastrum tetrapharmacū: minuendūsq; cibis: & uinū subtrahē-
 dū. Neq; id quā nō habet altiores ictus: cōtēnendūq; erit. Si quidē ex eiusmodi casibus sæpe canchri fi-
 unt. Quod si leuius id erit: & in parte exigua: cōtēnti eē poterimus eodē leni medicamento. Surculum
 uero: si fieri pōt: oportet uel manu: uel ēt ferramēto eiicere. Si uel præfractus est: uel altius descendit:
 quā ut ita fieri possit: medicamētū euocādū est. Optie aut̃ educit supposita arūdinis radix si tenera
 est: protinus cōritā: si iā durior ante in multo decocta. Cui semper mel adiuuandū est: aut aristolochia
 cū eodē melle. Pessima ex furculis arūdo ē: quæ aspera est. Eadēq; offensa etiā in silice est. Sed usu cogni-
 tū est utraq; aduersus alterā medicamētū eē: si cōrita superposita est. Facit aut̃ idē in oībus furculis
 quodcūq; medicamētū extrahēdi uis hēt. Idē altis: tenuibusq; uulneribus aptissimū est: Priori rei Philo-
 cratis: huius Hecatei emplastrū maxie cōuenit.

Quomodo cicatrix uulneri inducēda: purgādaq; sit.

Bi uero in quolibet uulnere uentū ad inducēdū cicatricē est: quod per purgatis iā repletisq; ul-
 i ceribus necessariū est: primū ex aqua frigida linamētū dū caro alitur: deinde cū iā cōtinēnda
 est: siccū iponēdū est: donec cicatrix inducat̃. Tū deligari super albū plumbū oportet: quo
 & reprimitur cicatrix: & colorē maxime sano corpori similē accipit. Idē radix siluestris cucumeris præ-
 stat. Idē cōpositiorū hēt elateriū. P. XI. spumæ argenti. P. XII. unguenti Pondo. XIII. Quæ excipit̃ resina
 terebinthina: dōc emplastrū crassitudo ex oībus fiat. Ac nigras quoq; cicatrices leniter purgāt paribus
 portioibus mixta: ærugo: plūbū clotū: eademq; rosa cocta: siue ungiē cicatrix. qđ in facie fieri potest:

siue id ut emplastrū iponit, qđ in aliis partibus cōmodius est. At si uel excreuit cicatrix: uel cōcaua est: stultū est. decoris causa rursus & dolorē & medicinā sustinere. Alioqñ res utriq; succurri patit: Si qđ cicatrix exulcerari scalpello pōt. Si medicamētū aliq; maualtudinē efficiūt cōpōsitiones hāz. quāz corpora exedūt. Cūte exulcerata: sup̄ eminentē carnē exedētia medicamēta cōficiēda sunt. Sup̄ concuam iplentia: donec utrunq; ulcus sanāz curi aequet: & tū cicatrix inducat.

De uulneribus quāz p̄ morfus inferunt eorūq; curationibus.

Caput. xxvii.

Ixi de his uulneribus quāz maxime p̄ tela inferunt. Seq̄t uir de his dicās: quāz morfū fūit: interdū d hōis: iterdū simiā: sepe canis: nōnunq; feror; aialū: aut serpentū. Oīs autē fere morfus habet quoddā uirū. Itaq; si uehemēs uulnus est: cucurbitula admoūdā est. Si leuius: protinus emplastrū iniciendū: p̄cipueq; Diogeſi. Si id nō est: quodlibet ex his q; aduersus morfus p̄posui. Si ea nō fūt: uiride alexadriū. Si ne id qđ est: quodlibet nō pingue ex his quāz rectētibz uulneribz accommodant. Sal quoq; his: p̄cipueq; ei qđ canis fecit: medicamētū est: si manus uulneri iponit: sup̄q; id duobus digitis uerberat (Exlanat enim) ac salamentū quoq; rectē sup̄ id uulnus deligat.

Curatio aduersus rabiosi canis morfum.

Tiq; autē si rabiosus canis fuit: cucurbitula uirus eius exadurēdū est. Deinde si locus neq; neruosus neq; musculosus est uulnus id adurēdū ē. Si uri nō pōt sanguinē hominī mitti nō alienū est. Tū uisq; qđ uulneri sup̄ iponēda quāz ceteris uisus sunt. Ei uero qđ expertū ignē nō est: ea medicamēta: quā uehemētior exedūt. Post quā nullo nouo magisterio: sed iā supra posito: uiscus erit iplendū: & ad sanitatē pducendū. Quidā post rabiosi canis morfum ptinus in balneū mittūt: ibiq; patiunt defudare dum uires corporis inūt ulcēre adaperito: quo magis ex eo quoq; uirus distillet. deinde multo meracior uinū excipit. Quod obus uenenis cōtrariū est. Idq; cō ita per tridū factū est: tutus esse homo a piculo uidet. Solet autē ex eo uulnere: ubi parū occurſū est aquā tumor nasci, hydrophlogas graci appellāt. Miserrimū uiscus morbi. In quo simul æger & siti & aquā metu cruciat. Quo op̄ pressis in angulo spes est. Sed unicū tamen remediū est: nec opinantē in piscinā nō ante ei puilam piicere. Et si natiū sciētiā nō habet modo merſum bibere pati: imodo attollere. Si habet: interdū deprimere: ut inuitus quoq; aqua faciet. Sic. n. simul & sitis & aqua metus tollit. Sed aliud periculū excipit: ne si firmū corpus in aqua frigida uexatū neruor; distētio absumat. Id ne icidat: a piscina ptinus i oleū calidū demittrēdus est. Antidotū autē p̄cipue id qđ primo loco posui. ubi id nō est: aliud si nondum æger aquā horret. potui ex aqua dandū est. & si amaritudine offendit: mel adiciendū est. Et si iā is morbus occupauit: per catapotia sumi potest.

Curationes cōmunes aduersus oēs morfus serpentū.

Experitū quoq; morsus nō nimīū distantē curationē desiderat: quāuis in ea multū antiq; uaria rūt ut in singula genera anguiū singula medēdi genera p̄cipere: atq; aliis alia. Sed i oibus eadē maxime p̄ficiūt. Igit in primis sup̄ uulnus id mēbrū deligandū est: nō tamē nīuē uehemē terne torpeat. Dein uenēū extrahendū est. Id cucurbitula optime facit. Neq; alienū est: ueniat scalpello circa uulnus icidere: quo plus uitiatū iā sanguinis extrahat. Si cucurbitula nō est. qđ tamen uix icidere potest. tū quodlibet simile uas: qđ idē possit. Si ne id qđ est: hō adhibēdus est: q uulnus exſugat. Neq; hercules sciētiā p̄cipuā habēt hi: q psylli noiant: sed audaciā usu ipso cōfirmatā. Nā uenēū serpentis: ut quādā etiā uenatoria uenena: qbus galli p̄cipue utunt: nō gustū: sed in uulnere nocēt. Ideoq; colubria ipsa tuto est: ictus eius occidit. & si stupēte ea: qđ p quādā medicamēta circulatoris faciūt: i os digitū q; ididit: neq; percussus est: nulla in ea salua noxa est. Ergo qsq; exēplū psylli secutus id uulnus exſuxerit: & ipse tutus erit: & tutū hōiem p̄stabit. Illud ne iteratē ante debeat atterēre: ne qđ in gingi tuis: palato: uel alia uite oris ulcus habeat. Post hæc his homo loco calido collocandus ē: sic ut id: qđ percussū erit: in inferiorē partē iclinet. Si neq; q exſugat: neq; cucurbitula est: forbere oportet ius anse rinū uel ouillū tēl uitiulinū: & uomere. Viuū autē gallinacēū pullū per mediū diuidere: & ptinus calidū sup̄ uulnus iponere: sic ut pars interior corpori iungat. Facit id etiā hædus: agnūſue discifus: & calida eius caro flatū sup̄ uulnus iposita. Emplastra quoq; quā supra cōp̄rahenla sūt. Aptissimūq; est: uel ephesiū: uel id qđ ei subiectū est. Præleniq; in aliquo antidoto p̄ficiū est. Si id nō est: necessariū ē exorberē potione meri uini cū pipe: uel qđlibet aliud: quo calor mouēdus est: hne humorē itus coire patiat. Nā maxime pars uenenor; frigore interimit. Oīa etiā urinā mouēt: iā materia extenuat. utilia sūt.

Spēciales curationes aduersus ictus serpentū & primo aduersus ictū Aspidis.

Aec aduersus oēs ictus cōia sunt. Vfus tamē ipse docuit: ut: quē alpis percussit: aceti potius bibe re debere. Quod demōstrasse dicī casus cuiusdā pueri q cū ab hac ictus esset: & parti ob ipsū uulnē: parti ob immodicos æstus siti premere: ac locis ficis aliū humorē nō repiret acetū qđ forte secū habebat: ebibit & liberatus est. Credo quoniā id: quāuis refrigerādi uim habet: tamē habet etiā dissipādū. Quo fit ut terra res p̄ ea eo: spumet. Eadē ergo ui uerisimile est: si p̄fellecēt quoq; itus humorē hominis ab eo discūt: & sic dari sanitatē.

Aduersus ictū scorpionis.

N qbusdā etiā aliis serpētibz certa quādā auxilia satis nota sūt. Nam scorpio sibi ipse pulcher rinū medicamētum est. Quādam cōtritū cum uino bibunt. quidam eodem modo contritū super uulnus iponunt: quidam super prunam eo imposito uulnus suffumigant undiq; uelste

h p deo ph l e n

circundata: ne is fumus dilabatur, tum carbonē eius sup uulnus deligat. Bibere autē oportet herba sola
 ris: quā heliotropion græci uocāt; semen: uel certe folia ex uino. Sup uulnus uero etiā fursures ex ace-
 to, uel ruta siluatica recte iponit: uel cū melle sal tostus. Cognoui tamē medicos: q ab scorpione ictis
 nihil aliud: quā ex brachio sanguinē miserunt. Aduersus aranei & scorpionis ictum.

e T ad scorpionis autē & ad aranei ictū alliū cū ruta recte miscet: ex oleoq; cōtritū sup iponit.
 Aduersus Ceraſtis & Diplæ & Aemorrhoidis ictū.

a T si Ceraſtes aut Diplas aut Aemorrhoids pculsit: spoli qd ægyptiæ fabæ magnitudine æquet:
 arefactū in duas portiones diuidendū est: sic ut ei rutæ paulū adiciat. Triſoliū quoq; & mētaſtæ
 & cū aceto panaces æque pſciūt. Coſtūq; & caſia & cinnamomū recte p portione aſſumunt.

e Aduersus Chelydri ictū & ceraſtis.

a Duerſus Chelydri uero ictū: panacis aut laſer, qd ſit ſcripolog. XII. uel porri ſuccus cū hemina
 uini ſumēdus eſt: & edēda multa ſatureia. Imponēdū autē ſup uulnus ſtercus caprinū ex aceto
 coctū: aut ex eodē hordeacea farina: aut ruta: uel nepeca cū ſale cōtrita melle adiecto. Quod in
 eo quoq; uulnere: qd cæraſtes fecit: æque ualet.

Aduersus Phalagii ictum.

Bi uero phalangii nocuit: pter cū curationē quæ manu reddi: ſæpe homo demittēdus i ſoliū
 u eſt: dandūq; ei myrræ & uuæ timiniæ par modus ex paſſi hemina. uel rediculæ ſemen: aut lo-
 lii radix ex uino: & ſup uulnus fursures ex aceto coctæ. iperandūq; ut is coqueſcat.

Aduersus ictus italorū anguium: qui minus terribiles peregrinis ſunt.

u Erū hac genera ſerpentū & peregrina & aliquāto magis peſtifera ſunt: maximeq; aſtuſos lo-
 cis gignunt: i Italia: frigidioreſq; regiōes hac quoq; parte ſalubritatē habet: qd minus terribiles
 angues edunt. Aduerſus quos ſatis pſciit herba betonica: uel cātabrica: uel cētaurion: uel argi-
 monia: uel trixago. uel pſonina: uel marina: paſtinacæ ſingulæ binæue tritæ & cū uino potui data: &
 ſup uulnus impoſitæ. Illud ignorari nō oportet: omnis ſerpētis ictū & ieiuni & ieiuno magis nocere.
 Ideoq; pntioſiſſimæ ſunt cū incubat. Vniſſimūq; eſt: ubi ex anguius metus eſt: nō ante pgreſſi: quā
 quis aliqd aſſumpſit. Remediū generale aduerſus oīa uenena uel in cibo uel in potioe aſſumpta:

n On tam facile is opitulari eſt: q uenenu: uel in cibo: uel in potioe ſumpſerunt. Primi: qā non
 protinus ſentiūt: ut ab angue ictū: ita ne ſuccurrere qdē ſtatim ſibi poſſunt. Deide: qā noxa non a
 cute: ſed ab iſterioribus partibus icipit. Cōmodiſſimū eſt: tamen ubi primū ſenſit aliq; ptinus
 oleo multo epoto uomere. Deide: ubi præcordia exauſit: bibere antidotū. Si id nō eſt: uel meze uinū.

Specialia remedia aduerſus quædā uenena: & primo aduerſus cantharidas.

Vnt tamē quædā remedia propria aduerſus quædā uenena maximeq; leuiora. Nā ſi cātharidas
 aliq; ebibit: panaces cū lacte cōtula: uel galbano: uino adiecto dari: uel lac per ſe debet.

Aduerſus cicutam.

s I cicuta: uinū merū calidū cum ruta quāplurimū ingerendū eſt. deide is uomere cogendus Po-
 ſtea: q; laſer ex uino dandū. Itq; ſi febre uacat: in calidū balneū mittēdus. Si nō uacat: ungendus
 ex calefaciētibus eſt: Poſt quæ quies ei neceſſaria eſt.

Aduerſus hyoſcyamum.

s I hyoſcyamū: ſeruēs muſum bibendū eſt: aut quodlibet lac maxime tamen aſininum.

Aduerſus cæruſſam.

s I cæruſſam. ius maluarū: uel ius glādis ex uino cōtritæ maxime proſunt.

Aduerſus ſanguisugam ſi epota eſt: & lac qd intus coit.

s I ſanguisuga epota eſt: acētū cū ſale bibendū eſt. Si lac itus coit: aut paſſum: aut coagulū: aut cū
 aceto laſer.

Aduerſus fungos inutiles.

s I fungos inutiles q; aſſumpſerit: radícula aut epota: aut cū ſale & aceto edēda eſt. Iſpi uero hi &
 ſpetie qdē diſcerni poſſunt ab uilibus: & cocturæ genere idonei fieri. Nā ſiue ex oleo iſeruue-
 rūt: ſiue piri ſurculus cū his iſeruuit: oī noxa uacat.

De aduſtis corporis locis & quo mō curari debet

a Duſtis quoq; locis extriſecus uiſ iſer. Itaq; ſeq uide: ut de his dicat. Hac aut optime curat ſo-
 lii: aut liſiū: aut liguæ caninæ aut betæ i uetere uſo oleoq; decoctis. Quoq; qd libet prius i-
 poſitū ad ſanitatē pducit. Sed diuidi quoq; curatio pōt i ea: quæ mediocriter exedētia reprimētiq;
 priō & puſtulas phibeat & ſumā pelliculā exaſperet. Deide ea q lenia ad ſanitatē pducat. Ex prioribus
 & lēticulæ cū melle farina: uel myrra uel uſo: creta cimolia cū turis cortice cōtrita & aq coacta: atq; ubi
 uſus neceſſitas icidit: aceto diluta. Ex iſequētibz quælibet lipara. Sed idonea maxie ē: quæ uel plūbi
 cremētū uel uitellos habet. Eſt etiā illa aduſtorū curatio: dū iſſamato eſt: ipōſita habere cū melle len-
 ticulā. Vbi ea declinauit: ſarſia cū ruta: uel porro: uel marrubio: donec cruſta cadat. Tū eruū cū melle:
 aut iri: aut reſinā terebithinā: donec aliq purū ſit. Noſſime ſicq linamentum.

De iſterioribus ulceribus: quæ aliq corporū pte corrupta naſcūt. Caput uigeſimum octauum.

De carbunculo & eius curatione.

a B his quæ extriſecus icidit: ad ea ueniēdum eſt: quæ interiſ corrupta aliqua corporum par-
 te naſcunt. Ex qbus nō aliud carbunculo peius. cuius hæ notæ ſunt. Rubor eſt ſuperque eum

non nimirū pustulæ eminet, maxime nigra: interdū subliuidæ aut pallidæ. In his sanies esse uidet, si ra color niger est. Ipsum corpus aridū & durius quā naturaliter oportet. Circa quæ q̄si crusta est: eaq; isā matiorē cingit: neq; in eo loco leuari cutis potest: sed inferiori carni q̄si affixa est. Sōnus urget, nōnūq; horror: aut febris orit̄: aut utriq; Idq; uitū subter actis quasi gubdā radicibus serpiterit: celerius: interdū tardius, supra quoq; pcedēs inalbescit, dein huiū sit circūq; exigua pustulæ oriunt̄. Et si cit ca stomachi: fauce: uel scidit: subito spiritū sape elidit. Nihil melius est: quā ptinus adurere. Neq; id gra ue est. Nā nō sentit, quoniā ea caro mortua est. Finis adurendi est: dum ex oi parte sensus doloris est. Tum deinde uulnus: sicut cætera adusta: curandū est. Sequit̄ enim sub medicamētis erodētibus crusta undiq; a uiua carne diducta: quæ trahit secū quicqd corruptū erat: priusq; si sinus corari pōt impleti bus. At si in sūma cute uitū est: possunt succurrere quædā uel exedētia tantū uel etiā adurētia. Vis p magnitudine adhibēda est. Quodcūq; uero medicamētū positū est: si satis pficiet: ptinus a uiua corru ptā partē resoluit. Ceteraq; esse fiducia pōt fere ut undiq; uisiosa caro excedat: qua huius rei medica men exest. Si id nō sit: medicamētū malo uincit. Vtiq; ad ultionē pperādū est. Sed i eiusmodi casu ab stinendū a cibo: uino est. Aquā liberaliter bibere expedit. Magisq; ea seruāda sunt: si febricula quoq; accessit.

De carcinomate & eius curatione.

On idē periculū carcinomata affert: nisi iprudētia curātis agitatū est. Id uitū sit maxime in supio ribus partibus: circa faciē: nares: aures: labra: māmas: foeminaq;. Et in iecore autē aut splene hoc nascit̄. Circa locū aliq̄ quasi pūcta sentiunt̄, isq; imobilis: in aq̄lis tumet: iterdū etiā torpet: Cir ca uel islaræ uenæ q̄si recurant̄: hæq; pallēt: aut liuēt. nōnūq; etiā in gubdā delitescūt. Tactūq; si lo cus aliis dolorē affert: in aliis eū nō habet. Et nōnūq; sine ulcere durior aut mollior est: quā esse natu raliter debet: nōnūq; hīdē oībus ulcus accedit. Interdūq; nullā habet, ppriatē: iterdū simile his est: quæ uocat̄ græci cōdylomata: a p̄ordine quadā & magnitudine sua. Colorq; eius ruber est: aut lētica: uel similis neq; tuto ferē. Nā ptinus aut resolutio neruorū: aut distictio ineq; q;. Sape homo idus obmutē scit: atq; eius aīa deficit. Quibūdā etiā si id ipsum pressum est, quæ circa sunt: itendunt̄ & itumescūt. Nā q̄ pessimū id genus est: fereq; primū id fit qd̄ cacoethes a grācis noīat̄. Deinde ex eo id carcinomata qd̄ sine ulcere est. Deinde ulcus ex eo thymū. Tolli nihil nisi cacoethes pōt: reliq; curatiōnis irritant̄. Et quo maior uis adhibita est: eo magis qdā uis uti medicamētis adurētib; q;. Quidā ferro aduxerūt. Quidā scalpello exciderūt. Neq; ulli unq; medicina pficiet. Sed adusta ptinus cōcitata sūt & increuerūt: donec occiderēt. Excisa etiā post id uel cicatricē tamen reuerterūt & causam mortis attulerūt. Cū ite ri in p̄teritis nullā uim adhibito: qd̄ tollere id malū tentēt: sed ipsonē etiā tantū lenia medicamētā: q̄s blādiat̄: quominus ad ultimā senectutē pueniāt: nō phibent̄. Discedere autē cacoethes qd̄ curatiōne recipit a carcinomate: qd̄ nō recipit: nemo scire pōt. Sed tēpore q; experimēto. Ergo ubi primū id uitū notatū est: ipsonē debet medicamēta adurētia. Si leuā malū: minui uirtutē: eius inditiat̄: pcedere curatio pōt: & ad scalpellū & ad ultionē. Si ptinus irritatū est: scire licet: iā carcinomata esse: remouēdaq; sunt oīa acritatē uehēmētia. Sed si sine ulcere is locus est: ipsonē sicū quā pinguissimā aut rhypodēs emplastrū satis est. Si ulcus æq̄le est: caratū ex rosa iniiciēdū est: adiciēdūq; ei puluis ex cōrita testea: ex qua faber ferrarius tingere candēs ferrū solitus est. Si id nimirū sup̄creuit: tentādā squama æris est. q̄ lenissima ex adurētibus est: eatenus neq; eminere patiā, sed ita: si nihil exacerbat̄. Si minus: eodē carato cōtēti esse debemus.

De Theriomate & eius curatione.

Se etiā ulcusq; d̄ theriomata grāci uocant. Id & p̄ se nascit̄ & iterdū ulceri ex alia causā factū sup̄ uenit. color est uel huius: uel niger. odor foedus: multus: & mucci similis humor. Ipsum ulcus ita nō neq; tactū neq; medicamētū sentit. prurigne tantū mouet. At circa: dolor est & isfāmatio. Interdū etiā febris orit̄. Nōnūq; ex ulcere sanguis erūpit. At id quoq; malū serpit. Quæ oīa fere itendū tur: Fitq; ex his ulcus: qd̄ herpeta eschiomenō grāci uocat̄: q̄a celeriter serpēdo penetrādūq; usq; ossa corpus uorat. Id ulcus inæq̄ale est: cœno simile, inestq; multus humor glutinosus: odor itolerabilis maiorq; q̄ p̄mō ulceris inflāmatio. Vtrūq; sicut oīs cancer sit maxime in senibus uel hisiq;q; cor pora mali habitus sunt. Curatio utriusq; eadē est: sed in maiore malo magis necessaria. Ac primū a ultu sine ratiōe ordinādū est. ut q̄scat in lectulo: ut primis diebus a cibo abstineat: aquā quā plurimā uis mat. Aluus quoq; ei duat̄. Dein post isfāmationē cibū boni succi capiat: uinitatis oībus acribus: potiōis quāntū uolerit: sic ut iterdū qd̄ aqua cōtētus sit. In cœna etiā uini austeri aligd bibat. Nō æque tamen fame in his: quos herpes urgebatur: his q; theriomata adhuc habebūt: utendū erit. Et uisus q̄dem talis necessarius est. Sup ulcus uero i p̄spēda arida alo oenāthe est: & si parū pficiet: calatias. Et si q; ner uis exesa carne nudatus est: cōtēdus ante linteolo est: ne sub eo medicamēto adurat̄. Si ualidioribus etiā num remediis opus est: ad eas cōpositiones ueniendū est: quæ uehēmētius adurūt. Quicqd autē inpergicū: uero specillo in fundi debet. Sup danda cum melle sunt uel linamēta. uel oleo folia ex ui no decocta: uel marubium: eaq; linteolo cōtēgēda in aqua frigida madifacit̄: deinde bene expresso. Cir caq; qua tumor ex inflāmatione est: imponēdaq; reprimāt cataplasmata. Si sub his nihil proficitur: fer ro locus aduri debet: diligenter neruis: siqui apparent: ante contectis. Adsum uel medicamentum uel ferro corpus primum purgandum: deinde implendum esse: apparere: cuiuslibet ex prioribus potest.

De sacro igne & eius curatione.

Acer quoque ignis malis ulceribus annumerari debet. Eius duae species sunt. Altege est subrubri cundus aut mixtus rubore atque pallore: exasperatusque per pustulas continuas: quae nulla altera maior est: sed plurimae pexiguae. In his semper fere pus: & saepe rubor cum calore est: serpitque id nonnunquam sanescere eorumque primum uitium: nonnunquam etiam exulcerato, ubi ruptis pustulis ulcus continuatur: humorque exit: quod esse iter sanie & pus uideri potest. Fit maxime in pectore: aut lateribus: aut eminentibus partibus periculisque in platis. Altege autem est in summa cutis exulceratione: fere in altitudine: laterum subliuidum: inaequaliter tamen: medietate sanescit extremis praecedentibus: ac saepe id quod iam sanum uidebit iter exulceratur. Ad circa proxima cutis: quod uitium receptura est: tumidior & durior est: colorque habet ex rubro subnigro. Atque hoc quoque modo fere corpora seniores tentant: aut quod mali habitus sunt: fide in cruribus maxime. Ois autem sacer ignis ut minimi piculi habet ex his quod serpunt. sic, prope difficillime tollit. Medicamentum eius fortis simum est. Vno die febris: quod humoris noxiu absumat. Cuius quo crassius & albidius est: eo piculi minus est. Prodest etiam ista os ulceque laedique plus puris exeat: & id quo ibi corruptum corpus est: extrahat. sed tamen si febricula accessit: abstinentia: lectulo: alui ductio: opus est. In ois uero sacro igni neque lenibus & glutinosis cibis neque salis & acris utendum est: sed his quod iter utrunque sunt. Quis est panis sine fermento: piscis: hedus: aues: exceptoque apro ois fere uenatio. Si non est febricula: & gestatio utilis est: & ambulatio & uini austerque & balnei. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis est: si quid cibis debet. Ipsa autem ulcera si mediocriter serpunt: aqua calida. Si uehemetius: uino calido fouenda sunt. Deinde acupunctulae quaecumque sunt apienda. Tum ipsonde ea: quod putre carne exedunt. Vbi inflammatio sub lata: ulcusque purgatum est: ipsonde leue medicamentum debet. In altero autem genere possunt perspicere mala cotonea in uino cocta atque coctita. Potest emplastrum uel Hierae: uel tetrapharmacu: cui quinta pars turis adiecta sit. Potest nigra hederæ ex uino austero cocta. Ac si celeriter malum serpit: non aliud magis proficit. Purgato ulcere: quod in summa cute esse: possui: satis ad sanitatem eadem lenia medicamenta proficiunt.

De Chironeo ulcere & eius curatione.

Hironeo autem ulcus appellatur quod & magnu est & habet oras duas: callosas: tumetes. Exit sanies non multa: sed tenuis. Odor malus neque in ulcere neque in eius tumore est. Nulla inflammatio dolor modicus est. nihil serpit: ideoque nullu piculu affert sed non facile sanescit. Interdum tenuis cicatrix inducitur, deinde iteque rupitur: ulcusque renouatur. Fit maxime in pedibus & cruribus. Super ipsonde debet quod & lenius aliquid & uehemens & reprimens habeat. Quale eius rei causa sit ex his. Squamae aristis pluri eloti coibustis: singulorumque. P. XIII. Cadmia: caera: singulorumque. P. XVIII. rosae quantum satis est: parâ carâ simul cum eis molliendam.

De ulceribus quae ex frigore in pedibus & manibus oriuntur: & eorum curationibus.

Sunt etiam ex frigore hierno ulcera: maxime in pueris & praecipue pedibus digitisque eorum: nonnunquam etiam in manibus. Rubor cum inflammatione mediocri est. Interdum pustulae oriuntur: deinde exulceratio. Dolor autem modicus. Prurigo maior est. nonnunquam humor exit: sed non multus: quod referre uel pus uel sanie uidetur. In primis multa calida aqua fouendum est: in qua rapa decocta: aut si ea non fuerint: alique uerbernae ex reprimetibus. Si nodu adaptu ulcus aequum quod maxime calidum quod parati potu admoendum est. Si iam exulceratio: ipsonde debet alumen aqua portioe cum ture coctum: uel uino adiecto. aut malicorium in aqua coctum: deinde coctum. Si summa detracta pellicula est: hic quoque melius lenia medicamenta proficiunt.

De struma & eius curatione.

Truma quoque est tumor: in quo subter coacta quod ex pure & sanguine quasi glâdulae oriuntur. Quae uel praecipue fatigare medicos solent. quonia & febres mouet: nec uel facile maturat: eunt: & siue ferro siue medicamentis curant. Plerumque iteque iuxta cicatrices ipsas resurgunt: multoque post medietate opus. Quibus id quoque accedit: quod longo spatio detinet. Nascuntur maxime in ceruice: sed etiam in alis & igitur in alis & lateribus. In malis quoque foeminae se reppisse chirurgicus Megeas auctor est. Propter haec & albu ueritque recte dat. atque etiam saepius donec ea digerant. Et medicamenta ipsorumque humorum uel educat uel dissipat: quoque supra merio facta est. Adurentibus quoque quod utuntur: quod exedunt: crustaque eum locu astringit. tunc uero ut ulcus curat. Quaecumque autem ratio curandi est: corpus puro ulcere exercendum atque alidum est: donec ad cicatricem perueniat. Quae cum medicis doceat quorundam rusticorum: experimentum cognitum: quod struma male habet eum: si anguem edit. liberari.

De furunculo & eius curatione.

Vrunculus uero est tuberculu acutu cum inflammatione & dolore: maximeque ubi iam in pus uertit. Qui ubi adaptus est: & exit super apparet pars carnis in pus uersa: pars corrupta subalbida subrubra. quod uentriculu quod furunculu noiant. In eo nullu piculu est etiam si nulla curatio adhibeat. Maru rescit enim per se atque erumpit. Sed dolor efficit: ut potior medicina sit quae maturius liberet. Propriu eius medicamentu galbanu uidetur. Sed alia quoque supra comprehensa sunt. Si caetera defuerint: ipsonde debet primum non pingue emplastrum: ut id reprimat. deinde si non repressit: quodlibet puri mouendo accommodari. Si ne id quod est: uel resina: uel fermentu. Expressio pure nulla ultra curatio necessaria est.

De phymate & eius curatione.

Phyma uero noia tuberculu furunculo simile: sed rotundius & planius: saepe etiam maius. Nam furunculus ois dimidii magnitudinem raro explet nunquam excedit. Phyma etiam latius patere

confuevit. Sed inflammati dolorę sub eo minores sunt. Vbi euulsum est: post eodę modo apparet uen-
triculo. qđ in furunculo non inuenit. Verū ois corrupta caro in pus uertit. Id autē i pueris & sapies
nascit & facilius tollit. in iuuenibus rarius orit & difficilior curat. Vbi ætas indurauit: ne nascit qui-
dē. Quibus uero medicamētis discutere: supra propositum est.

De phlygetro & eius curatione.

Hlygetron autē est tumor non altus latus in quo qđā pustula simile est. Dolor distētiōq; ue-
hemēs est & maior q̄ p magnitudine tumoris. iterdū etiā febricula idq; tarde maturefcit: neq;
magnopie in pus cōuertit. Fit maxime aut in uertice: aut in alia: aut igitur in igituribus: Panē ad similitu-
dinē figurę rostri uocat. Atq; id ipsum quo medicamēto tollere supra demonstrauit. Sed cū oēs hi ni-
hil nisi minuti abscessus sint: generale nomē trahit latius uiriū ad supurationem spectās. Idq; fere fit
aut post febris: aut post dolore partis alicuius: maximeq; eos: q̄ uentrē infestauit. Sæpiusq; oculis expo-
siti est. Si qđ latius aliqđ tumescit ad similitudinē eius: qđ phyma uocari possui: ruberq; cū calore;
& paulo post etiā cū duritia magisq; inoētē idolefcit: & sitim uigiliāq; exprimit. Interdū tamē nihil
horū in cute dephēdi potest: maximeq; ubi altius pus mouet. Sed cū siti uigilię sentiant ītus aliqua
punctiōes. & qđ de subito durius non est: melius est. & quāuis non rubet: coloris tamen aliter mutati est.
Quę signa iam pure oriētē nascunt. Tumor uborq; multo ante incipiūt. Sed si locus mollis est: aue-
redus is materie aditus est p cataplasmata: quę simul & reprimūt & refrigerāt. q̄tia & alias & paulatē
in erisipela p. possui. Si iā durior est: ad ea ueniēdū est: quę digerāt & resoluāt. quails est ficus arida cōtu-
sa. aut fex mixta cū cæraio: qđ ex adipē suilla coactū sit. aut cucumeris radix: cui ex farina duę partes
adictę sint ante ex mulso decoctę. Licet etiā miscere aquis portionibus ammoniaci: galbanū: ppo-
sim: uiscū: pōdusq; adicere myrrę dimidio minus: quā i prioribus singulis erit. Atq; emplastra quoq;
& malagmata idē efficiūt: q̄ supra explicui. Quod p hæc discussum non est: necesse est maturefcit: idq;
quo celerius fiat: ponēda est farina hordeacea. ex aqua cocta recte miscet. Eadē autē hæc in minori-
bus quoq; abscessibus: quoq; noia p. prieta: estq; supra reddidi: recte sunt. Eadēq; oīum curatio. Tantū
modo distat. Crudū est autē: in quo magis q̄ti uenagē motus est & grauitas & ardor & distētiō & dolor
& rubor & durities. Et si maior abscessus est: horror aut etiā febricula p. nant. Penitusq; cōdita suppu-
ratio. Si pro his quoq; alibi curis ostēdit: punctiōes sunt: ubi ista se remiserūt: itaq; curis pruit: & aut sub-
liuidus aut subalbidus est: maturatio est. itaq; ubi uel p ipsa medicamēta. uel etiā ferro aperta
est: pus debet emitti. Tum si qua in alis uel igituribus sunt: sine linamēto nutriēda sūt. In cæteris quoq;
partibus: si una plaga exigua est: si mediocri suppuratio fuit: si non alte penetrat: uisū febris non est: si ual-
let corpus: quę linamēta suppuracia sunt. In reliq; parte tamē: nec nisi plaga est: iponi deberet Cōmo-
de uero uel sup linamēta: uel sine his iponi scitula ex melle: aut malicoriū ex uino coctū Quę & p
se: & mixta idonea sunt. Si qua circa du. iora sunt: ad ea molliēda: uel malua contrita: uel sceni graeci li-
niue semen. ex passo coctū sup dandū est. Quicqđ deide impositū est: non astringi sed modice deligari
debet. Illo neminē decipi deceat: ut in hoc genere cærato utat. Cætera quę p. nent ad purgandū ulcus:
adimplendū ad cicatrice inducendā cōueniunt quę in uulneribus exposita sunt.

De fistulis & eaz generibus & curationibus.

Onnūq; autē ex eiuſmodi abscessibus & ex aliis ulceꝝ generibus fistulę oriunt. Id nomē est
ulceri alio: angusto: calloſo. Fit in oi fere parte corporis: habetq; quādā in lingulis locis p. pri-
prius de cōmūibz dicam. Genera igitur fistulaz plura sunt. Siquidē alię breues sūt: alię altius
penetrāt alię recte itus ferunt alię multoq; plures tranſuerſe: alię simpli. s: sunt: alię duplex: tripli-
ces: ut ab uno ore intus oriet: quę tres sūt: aut etiā plures sinus diuidunt. alię rectę: alię flexę & tor-
tuosę sunt. Alię itra carnē definūt. Alię ad ossa: aut cartilaginē penetrāt: aut ubi neutꝝ hōꝝ subest ad
iteriora pueniūt. Alię deide facilię: alię cū difficultate curant. Atq; etiā quādā in sanabiles reperiuntur.
Expedita curatio est in fistula simplici recentī intra carnē: adiuuatq; ipsū corpus si iuuenile. si firmū
est. Inimica: cōtraria his sunt. Itēq; si fistula os uel cartilaginē: uel neruū: uel musculū læsit. si articulū
occupabit. si uel ad uesicā: uel ad pulmonē: uel ad uulua: uel ad grādes uenas: arteria: uel: uel ad inaniat
ut guttur: stomachū: thoracē penetrat. Ad istētia quoq; eā tēdere sempiculosum: sæpe pestifex ē.
Quibus multū mali accedit: si corpus: uel aegrū: uel senile: uel mali habitus est. Ante oia autē demittē
specillū in fistulā cōueniunt: quo tēdat & quā alte pueniat: scire possumus. Simul etiā prīnus humidā:
an sicciōr sit. Quod extracto specillo pater. Si uero os in uicino est: idq; disci pōt: ficiā nec ne os fistu-
la penetrat: quēnos nocuerit. Nā si molle est: qđ ultimo specillo cōtingit: itra carnē adhuc uitiū est.
Si magis id renitit: ad os uentiū est. Ibi deide si labiū specillū: nōdū caries est. Si nō labiū: sed æqli initū.
caries qđ: uel ad os ueniū est. Si in ægle quoq; & aspeꝝ subest: uehemētius os exesum ē. Ad cartilago
ubi subhæsit: ipsa fedus docet: pueritq; esse ad eā ex renixu pater. Sed ex his qđ colligunt fistulaz le-
des: spatia: noxę. Siphices uero hæc sint: an i plures ptes diducāt: cognosci pōt ex mō puris: cuius si plus
feri: quā qđ simplici spatio cōuenit: plures sinus esse manifestum est. Cūq; fere iuxta sit caro & ner-
uus & aqua neruosa: quales fere tumicæ: membranę sunt: genus quoq; puris docebit. num plures
sinus inuis diuersa corporis genere: perferant. Siquidem ex carne pus leuius: ab ossibus: copiosius fertur.
At ex neruoso loco: coloris quidem eiuſdem: sed tenuius & minus. Ex neruo: pingue & oleo non
dissimile. Deniq; etiā corporis inquinatio docet. num in plures partes fistulę penetrant: quia

sæpe cū q̄s aliter decubuit: aliterque mēbrū collocauit: pus ferriq̄ iam defiderat: incipit, testaturq̄ nō solū aliū sinū esse ex quo descēdat: sed etiā in aliā corporis partē eum dēdere. Sed si & in carne & re cens & simplex est: ac neq̄ rugosa neq̄ caua sedē: neq̄ in articulo: sed in eo mēbro: qd' p se imobile: nō nisi cū toto corpore mouet: latis p̄ficiet emplastrū: qd' recētibz uulnēribz sponiēdū habeat: uel salū uel alumen: uel squamā æris: uel æruginē: uel ex metallicis aliq̄d. Ex q̄ eo colliriū fieri debet altera parte tenuius: altera paulo plenius. Idq̄ ea parte qua tenuius est: altera antecēdēte demitti oportet in fistulā: donec sanguis purus se ostēdat. Quæ in oībz fistulaz colliriis p̄petua sunt. Idē deinde emplastrū in linteolo sup̄imponēdū: sup̄raq̄ iniciēda spongia cū in acētū ante demissa, soluiq̄ quinto die factis est. Genusq̄ uictus adhibendū est: quo carnē ali docui. Ac si lōgius a p̄cordiis fistula est: interuallo ieiunū radiculis edidisse deinde uomere: necessariū est. Vetus tate callosa fit fistula. Callus autē neminem saluti: q̄a durus est: & aut albus aut pallidus. Sed tum ualidioribus medicamentis opus est. Quale est: qd' habet papaueris lachrimā. P. I. gūmi. P. III. cadmiæ. P. IIII. atramētī futuri. P. XVIII. Ex q̄bz aqua coactis colliriū fit. Aut in quo sunt gallæ. P. X. æruginis sandaracæ. aluminis ægyptii: singulorq̄. P. XI. atramētī futuri cōbusti. P. XII. Aut qd' cōstat ex chalcitide & saxo calcis quibus auripigmentū dimidio minus: quā in singulis prioribus est: adiciē. eaq̄ melle cocto excipiunt. Expeditissimū autē est ex p̄cepto Megetris: æruginis rasæ. P. XII. cōterere: deinde ammoniaci: rhythmiacis. P. XII. aceto liquare: coq̄ infuso ex æruginē colligere. Idq̄ ex primis medicamētis est. Sed ut hac maximi effectus fūtic: cui si illa nō ad sunt: facile tamē est callū q̄bilibet adurētibus medicamētis p̄dere. aut q̄bz hac maxime ī esse ctu sunt erodere. Satiūsq̄ est uel papigē intortū: uel aliq̄d ex penicillo in modū colliriū astrictū eo illinire. Scylla quoq̄ cocta & mixta cū calce callū exest. Si quādo uero lōgius & trāuersa fistula est: demissio specillo cōtra principiū huius incidi cōmodissimū est & colliriū utriq̄q̄ demitti. At si duplicem esse fistulā aut multiplicē existimamus: sic tamē: ut breuis: intraq̄ carnē sit: colliriū uti nō debemus: quod uia partē cūre: reliq̄s omittat. Sed eadē medicamēta arida in calāmū scripto: iā coniciēda fūc itq̄ ori fistulæ aptādus: īspirādū: quāt ea medicamēta itus cōpellāt. Aut eadē ex uino liquēda. Vel si sordidior fistula est: ex mulso. si calosior: ex aceto sunt. atq̄ intus īfundendū q̄q̄d inditū est. Supponēda sūt quæ refrigerēt & reprimāt. Nā fere quæ circa fistulā sunt: habēt aliq̄d inflammatiōis. Neq̄ alienū est ubi quis resoluērit: anteq̄ rursus alia medicamēta cōiciat: p̄ oriculariū clystere fistulā eluere. Si plus puris fēret: uino. Si callus durior est: aceto. Si iā purgat: mulso: uel aqua i qua erū coctū sit: sic ut huius quoq̄q̄ melis paulū adiciat. Fere uero fit ut i tunica quæ īter ferrumē & integrā carnē est: uicta medicamentis tota exeat: infraq̄ ulcus purū sit. Quod ubi cōtingit: īponēda glutinatia sunt: præcipueq̄ spongia melle cocto illita. Neq̄ ignoro multis placuisse: linamētū in modū colliriū cōpositū tinctū melle demitti. Sed celerius id glutinatia: quā īple. Neq̄ uerēdū est ne purū corpus puro corpori iunctū nō coeat: adiectis quoq̄ medicamētis ad id efficacibus: cū sæpe exulceratio digitorū: nisi magna cura p̄p̄ximis: sanescēdo in unum eos iungat.

De melicera.

St etiā ulcers genus: qd' a saui similitudine melicera a græcis noīat. Idq̄ duas species habet. Altege: subalbidū furculō simile: sed maius & cū dolore maiore. Quod ubi mature scit: habet foramina p̄ quæ fērt humor glutinosus & purulētus. Nec tamē ad iūctā maturitatē puenit. Si diuissum est: multo plus itus cōrruptū: quā in furculō apparet: altiusq̄ descēdit. Raro fit nisi in scapulis. Altege est minus pur corpus emine: dūq̄: latū: subuiride: subpallidū: magis exulceratū. Si qdē ad singulorū pilorū radices foramina sunt: p̄ quæ fērt humor glutinosus subpallidus: crassitudine mellis aut uici referēs. iterdū olei. Si incidit: uiridis intra caro apparet. Dolor autē & īflamatio ingens est: adeo ut acutū quoq̄: febri mouere cōsuerint. Sup̄ id qd' minus crebris foraminibus exasperatū est: rectē īponitur & ficus arida: & lini semen in mulso coctū: & emplastrā ac malagmata materia educētia: aut q̄ propriē huc p̄tineria supra posuit. Sup̄ altege: & ea medicamēta & farina ex mulso cocta: sic ut ei dimidium resine terebinthinæ miscet: & ficus in mulso decocta: cui paulū hysopi cōtriti sit adiectū: & uia: t̄minia pars quarta sico adiecta. Quod si parū ī utrolibet genere medimēta. p̄ficiat: totū ulcus ulq̄ ad sanā carnē excidi oportet: & ulcere ablato sup̄ plagā medicamēta danda sunt: primum quæ pus citent. deinde quæ purget: tum quæ īpleant.

De acrochordone & Thymio & Myrmecio & Clauo curatiōibusq̄ eorum.

Vnt quædā uero uerrucis similia. quorū diuersa noīa ut uicia sunt Acrochordona græci uocāt: ubi sub cute coit aliq̄d durius & iterdū paulo alpius coloris eiūsdē: īfra tenue: ad cutē latius. Idq̄ modicū est: q̄a raro faba magnitudinē excedit. Vix unū tantū eodē tempore nascitur. sed fere plura: maximeq̄ in pueris. eaq̄ nōnunq̄ subito desinunt: nōnunq̄ mediocrē īflammatiōē excitāt. Sunt quæ etiā in pus cōuertunt. At thymion nominat quod super corpus quasi uerrucula eminet: ad cutē tenue: supra latius: subdurū: & in summo p̄aspe. Idq̄ summum colorē floris thymi p̄representat. Vnde ei nomen est. Ibiq̄ facile findit & cruentat: nōnunq̄ aliquantū sanguinis fundit. fereq̄ circa magnitudinē fabæ ægyptiæ est: raro maius: interdū per exiguū. modo unū modo autē plura nascunt: uel in talis: uel inferioribus pedū partibus. Pessima tamen in obsecnis sunt: maximeq̄ ibi sanguinem fundunt. Myrmecia autē uocant: humiliora thymio durioraq̄: quæ radices altius exigit: maiorēq̄ dolorē mouent: infra lata: super autē tenuia: minus sanguinis mittunt. magnitudine uix unū lupini modū excedūt. Nascunt ea quoq̄: aut in palmis: aut in inferioribus partibus pedū. Clauus autē

nōnūq̄ quidē ēt alibi; sed in pedibus tamē maxie nascit̄; præcipue tamē ex cōfōlo; quāuis interdū ali
ter; doloreq̄; etiā si nō alias; tamē ingrediēti mouet ex his acroordon; siue thymii sape ēt per se fini
unt; & quo minora sunt; eo magis Myrmecia & clauī sine curatōe uiu unqui dēfinit̄. Acroordon
si excisa ēst nullā radiculā relinquit; itēq̄ ne renascit̄ quidē Thymio clauoq̄ excisis subter rotunda ra
dicula nascitur qua penitus dēscēdit ad carnē; eaq̄ relicta idē rursus exigit. Myrmecia latissimū rad
icibus inherant; ideoq̄ ne excidi quidē sine exulceratōe magna possunt. Clauū subinde deradere com
modissimū est. Nā sine ulla ui sic emollefcit; ac si sanguis quoq̄ aliqd̄ emissū ē; sape emorī Tollit̄ etiā
si quis eū circū purgat; deinde imponit resinā; cui miscuit pulueris paulum; quē ex lapide molari com
trito fecit. Cætera uero genera medicamētis adurēda sunt. Aliq̄ id quod ex fece uini; myrmecis id
quod ex alumine & sandaraca sit; aptissimū. Sed ea quæ circa sunt; foliis contegi debēt; ne ipsa quoq̄
exulcerent. Deinde postea lenticula imponi solet. Tollit̄ thymii ēt ficus in aqua cocta.

De pustulā generibus & eaz̄ curatōnibus.

T pustulæ maxie uernis tēporibus oriūt̄. eaz̄ plura genera sunt. Nā modo circa totum cor
pus partūe aspreo quædā sit similis his pustulis; quæ ex urtica; uel ex sudore nascūt̄. Exathe
mata græci uocat̄. eaz̄ modo rubent; mō colore cutis nō excedūt. Nōnūq̄ plures similes ua
ris oriūt̄ nōnūq̄ maiores pustulæ liuidæ; aut pallidæ; aut nigra; aut aliter naturali colore mutato.
Subestq̄; his humor. Vbi hæ ruptæ sunt; infra quasi exulcerata caro apparet; helcodes græce noīatur.
Fiunt uel ex frigore; uel ex igni; uel ex medicamētis. Phyzacion aut paulo durior pustula ē sub albidā;
acuta; ex qua ipsa qd̄ exprimit̄ humidū ē. Ex pustulis uero nōnūq̄ etiā ulcuscula sunt; aut aridiora
aut humidiora; & modo tantum cum pruriginē; modo et cū inflāmatione aut dolore. Exitq̄; aut pust
aut facies; aut utrunq̄. Maciesq̄ id cūcut in ætate puerilit̄ in medio corpore. Sæpe in eminetibus
partibus. Pessima pustula ē. quæ epinyctis uocat̄. Ea colore uel subliuida; uel subnigra; uel alba esse cō
suegit. Circa hæc aut uehēmēs inflāmatio est; & cū ad aperta est; reperit̄ intus exulceratio mucfosa. Co
lor est humoris suo similis. Dolor ex ea supra magnitudinē eius est. Neq̄. n. ea faba maior est. Atq̄ hæc
quoq̄ oritur; in eminetibus partibus; & fere noctū. Vnde nomē quoq̄ a græci ei epinyctis ipositū ē.
In oī uero pustulā curatione primū est multū ambulare atq̄ exerceri. Si quid ista phibet; gestari.
Secūdo est; cibū minuire; abstinerē ab omnibus acribus & extenuatibus. eadēq̄ nutrices facere oportet.
si lactens puer ita affectus est. Preter hæc is qui ita robustus est; si pustulæ minutæ sunt; de sudare in bal
neo debet; simulq̄ super eas nitre inspergere; oleoq̄ uinū miscere. & sic ungi. Tū descendere in solium.
Si nihil sic pficitur; aut si maius pustulæ genus occupauit; iponēda lēticula ēt. detractaq̄ summa pel
licula ad medicamētā lenia trāseundū. Epinyctis post lēticulā recte herba quoq̄ funguinali; uel uiridi
coriandro curat̄. Vlcera ex pustulis facta tollit spuma argēti cū melle; fœni graci mixta; sic ut his inui
cē rosa atq̄; intubi succus adiciat̄; donec mellis crassitudo fiat. Proprie ad eas pustulas; q̄ infantes ma
le habēt; lapidis quē pyrite uocat̄. P. XVIII. cū quinquaginta amaris nucibus miscetur; adiciūt̄q̄ olei
cyathi tres. Sed prius ungi ex cærula pustulæ debēt. tū hoc illini.

De scabie & eius curatōne.

Cables uero est durior cutis rubicūdus; ex qua pustulæ oriūt̄; quædā humidiores; quædā sic
ciores. Exit ex quibūdā sanies; fitq̄; ex his cōtūate exulceratio pruriens. serpit; in quibūdā
cito. Atq̄; in aliis quidē ex toto dēfinit; in aliis uero certo tempore anni reuertit̄. Quo asperior
est; quoq̄; prurit magis; eo difficius tollit̄. Itaq̄; eā; quæ talis est; agria; idēst; fera græci appellant. In hac
quoq̄; uictus nō eadē. quæ supra necessaria est. Medicamētū aut ad incipiētē hanc; idoneū est; q̄
spodii; croci; æruginis singulorū. p. XI. pipis albi; omphacii; singulorū. p. XI. cadmiæ. P. XVIII. Aut ubi
iā exulceratio ēd; qd̄ fit ex sulphuris. p. XI. cæræ. p. XIII. picis liquidæ hemina; olei sextarii duobus.
Que simul incoquūt̄ dū crassitudo mellis fiat. Est etiā qd̄ ad Proterchū auctorē refert̄. Hæt hoc fari
næ lupinorū sextariū; nitri cyathos quattuor; picis liquidæ hemina; resinæ humidæ selibram; aceti cya
thos tres. Crocū quoq̄; licci; æruginis; myrræ; cinis; aquis portionibus recte miscēt̄; & ex passio coquū
tur. Idq̄; omne p̄ritū ubiq̄; sustinet̄. At si nihil aliud est; amurca ad tertiā partē decoctū; uel sulphur pi
ce liquidū mixtū sicut in pecoribus proposuit; his quoq̄ scabie laboratibus opitulantur.

De impetiginis speciebus & curationibus.

Impetiginis uero species sunt quattuor. Minime mala ē; quæ similitudine scabie representat. Nā
rubet & durior est; & exulcerata est & rodit̄. Distat aut ab ea q̄a magis exulcerata est; & ua
ris similes pustulas habet; uidēq̄; eē in ea q̄si bullulæ quædā ex quibus interposito tpe squa
mule resoluūt̄; certioribusq̄q̄ tēporibus reuertit̄. Alterū genus peius est simile papulæ fere; idēst; asperi
us rubicundū; q̄; figuras uarias habens. Squamulæ ex summa cute dīscēdūt. roseo maior est. celerius &
latius procedit. certioribusq̄; et nōnūq̄ prior tēporibus & sit & dēfinit. rubrica cognominat̄. Tertia
etiā nū deterior est. Nā & crassior est & durior & magis tumet. i summa cute findit̄; & uehēmētis ro
dit. Ipsa quoq̄; squamola; sed nigra pcedit; & late & tarde eminus serpit. In tēporibus aut orit̄; aut dē
finit; neq̄; ex toto tollit̄. nigra cognomē est. Quartū genus est; qd̄ curationē oīo nō recipit; distans colo
re. Nā subalbidū est & recenti cicatrici simile; squamulæq̄; hēt pallidas; quasdā subalidas; quasdā len
ticulæ similes. quibus dēptis nōnūq̄ p̄fuit sanguis. Alioquin uero humor eius albidus est; cutis dū
ra atq̄; fissā est; pceditq̄; latius. Hæt uero oīa maxie genera oriūt̄ in pedibus & manibus atq̄; ungues

quoq; infestât Medicamētū nō aliud ualentius est: quā qđ ad scabiē quoq; p̄tinere sub auctore. Protarcho retuli. Serapion aut nitri. P. XII. sulphuris. P. XIII. excipiebat resina copiosa: eoq; utebā.

De papulis & earū curatione.

Apularū uero duo genera sunt. Altera est in qua p̄ minimas pustulas cutis exasperat & rubet leuiterq; rodit. mediū hēt paulillo leuius. tarde serpit idq; uitii maxie rotundū incipit eadēq; rōne in orbē p̄cedit. Altera aut est: quā agriā: id est serā: graci appellāt. In qua similiter quidem: sed magis cutis exasperat: exulceratq; ac uehemētius & rodit & rubet. interdū et pilos remittit. Quae minus rotundi est. difficilior sanescit. nisi sublata ē: i ipetiginē uertit. sed leuis papula: etiā si ieiuna saluā quoridie defricat: sanescit. Maior cōmodissime murali herba tollit: si sub ea detrita est. Vt uero ad cōposita medicamēta ueniamus: idē illud Protarchi tāto ualētius in his est: quāto minus in his uitii ē. alterū ad idē Myronis. nitri rubri turis: singulorū .P. XI. cantharidū purgatarū. P. XII. sulphuris ignē nō experti tantūdē: resina terebithice liquidā. P. XXX. farinae lolii semis gith cyathos tres: picis crudae unum.

De uutilignis speciebus: id est de Alpho & Mela & leuce & earū curatōe

Utiligo quoq; quīs per se nullū periculū affert: tamē fecda est: & ex malo corporis habitu fit. Eius tres spēs sunt. Alphos uocat ubi color albus est fere subasper & nō continuus: ut quaedā quasi guttae disperſae ē uideant. Interdū ēt latius & cū quibusdā intermissiōibus serpit. Melas colore ab hoc differt: quā niger est & umbrāe similis. Caetera eadē sūt. Leuce habet quiddā simile alphi: sed magis albida est: & altius dēscēdit in eaq; albi pili sunt & lanugini similes. Oīa haec serpit. Sed in aliis celeritius in aliis tardius Alphos & melas in quibusdā uariis tēporibus & oriū & desinūt. Leuce quem occupauit: nō facile dimittit. Priora curationē nō difficillimā recipiūt. ultimū uix unquā sanescit: ac si quid ei uitio dēptū est: tamē nō ex toto sanus color reddīt. Vtrū aut aliqđ horū sanabile sit: non sit: experimēto facili colligitur. In cidi enī cutis debet: aut acu pūgi. Si sanguis exit. qđ fere fit in duobus prioribus: remediū locus est. Si humor albidus: sanari nō pōt. Itaq; ab hoc quidē abstinenū est. Super id uero: quod curationē recipit: iponēda lenticula mixta cū sulphure & ture: sic ut ea cōtrita ex aceto sit. Aliud ad idē: qđ ad Hirenē auctore refert. Alcyoniū: nitri: cuminū: fici folia arida paribus portionibus cōfundū: adieci aceto. His in sole utiligio perungitur. deinde nō ita multo post: ne nimis erodaf. eluitur. Proprie quidē Myrone auctore eos: quos alphos uocari dixi hoc medicamēto perungunt sulphuris. P. XII. nitri. P. XIII. myrrae aridae cōtrita acetabulū miscēt. deinde i balneo super utiliginem infergunt: farina ex fabarū hac inducūt. Hi uero: quos melanas uocari dixi: curant. Cū simul cōtrita sunt alcyoniū: turis: hordeū: faba sine oleo: in balneo ante sudorē ipsū. tū genus id utiligis defricat.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER SEXTVS INCIPIT.

De uitis singularū corporis partiū.

Caput primū.

De capillis fluentibus.

Ixi de his uitis: quae p̄ totū corpus orientia: medicamētōrū auxilia desiderant. Nūc ad ea ueniā: nō nisi in singulis partiibus incidere cōsueunt: oris uia capite. In hoc igitur capillis fluentibus maxie quidē saepe radēdo succurritur. Adicit enī uim quādā ad cōtinēdū: ladanū cū oleo mixtū. Nūc de his capillis loquor: qui post morbū fere fluunt. Nam quo minus caput quibusdā aetate uidetur: succurri nullo nō pōt.

De Porrigine & eius curatōe.

Caput secūdū.

Porrigo aut est ubi inter pilos quaedā quasi squamulae surgūt: & acutae ffoliūt: & interdū madet: multo saepius siccat. Iudq; euenit nō sine ulcere: modo exulcerato loco. huic quoq; modo malo ordo: modo nullo accidēte. fereq; id in capillo sit: rarius in barba. aliquidō etiam supercilio. Ac neq; sine aliquo corporis uitio nascit: neq; ex toto inutile est. Nā bene integro capite nō exit. Vbi aliquid in eo uitii est: nō in eōdem modū est: sumā cutē potius subinde corripit: quā id ex toto nocet i aliā parte magis necessariā uerti. Cōmodius est ergo subinde pectēdo repurgare: quā id ex toto prohibere. Si tamē ea res nimis offendit. qđ hūore sequēte fieri pōt: magisq; si id ēt mali odoris est caput saepe radēdū est: deinde i sup̄ adiuuādū aliquibus ex leuiter reprimētibus. quale est nitrū cū aceto: uel ladanū cū myrto uino: uel myrobalanū cū uino. Si parū p̄ haec p̄ficat uehemētioribus uti licet: cōtēdū sciamus utiq; in recenti uitio id inutile esse.

De fycosi & eius curatione.

Caput tertiu.

St etiā ulcus: qđ a fici similitudine Sycofis a grācis noīat. Caro excreſcit: & id quidē generale ē. St ubi uero duae spēs sūt. Alterū ulcus durū & rotundū est. alterū hūidū & inaeqle. Ex duro exigūū quiddā & glutinosū exit. ex hūido plus: & mali odoris. Fit uero utriq; in his partiibus: quae pilis continguntur. Sed id quidem qđ callosū & rotundū est: maxie in barba. Id uero qđ hūidū: praecipue est in capillo. Super utrunq; oportet iponere elateriū: aut lini semē cōtritū & aqua coactū: aut si cū in aqua decoctū aut emplastrū tetrapharmacū ex aceto subactū: terra quoq; erythra ex aceto liquata recte illinitur.

De areis & earū curationibus.

Caput quartū.

Rearū quoq; duo genera sunt. Cōe utriq; est: qđ emortua summa pellicula pili primū extenuat. deinde excidit. ac si ictus is locus est: sanguis exit liquidus & mali odoris: in creſcit: utredq; i aliis celeritius in aliis tardius: Peius est qđ dēlam cutē & subpinguē & ex toto glabram fecit. fed ea quae alopecia noīat: sub qualibet figura dilata sit & in capillo & in barba. Id uero quod a serpētis similitudine ophiāsis appellatur: incipit ab occipitio: duorū digitorū latitudine nō excedit. ad aures duobus

capitibus serpit, quibusdā etiā ad frontē; donec se duo capita in priorē partē cōmittāt. Illud utiū in q̄ liber aetate est: hoc fere infantibus. Illud uix unq̄ sine curatione, hoc p̄ se saepe finit. Quidā hēc genera arearū scilicet exasperant. Quidā illinūt adurētia ex oleo maxieq; chartā cōbulsā. Quidā resina terebinthinā cū taphia inducūt. Sed nihil melius est: quā nouacula quotidiē radere, quā cū paulatī sum ma pellicula excisa est adaperiūtur pilorū radiculæ. Neq; ante oportet desistere: quā frequētē pilū na sei apparuerit. Id autēq; subinde radii: sillini atramēto scriptorio satis est.

De Variis & lenticulis & ephelide & eorū curationibus. Caput quintū.

Ene ineptiæ sunt: curare uaros & lenticulas & ephelidas. Sed eripi tamē foemis cura cultus sui p̄ nō potest. Ex his autē quas supra proposui: uari: lenticulæq; uulgo notæ sunt, quāuis rarior ea species est: quā xenion græci uocāt: cū sit ea lēticula rubicūdior & inæqualior. Ephelis uero a plerisq; ignorat, quæ nihil est: nisi asperitas quædā & durities mali coloris. Cætera nō nisi in facie: lenticulæ etiā in alia parte nōnquā nasci solēt. De qua p̄ se scribere alio loco usū operæ prætiū nō ē. Sed uari cōmodissime tollunt ipsa refina: cui nō minus quā ipsa etialismus scissilis & paulū mellis adie ctū est. Lenticulā tollūt galbanū & nitru: cū pares portōnes habet cōtritaq; ex aceto sūt: donec ad mel lis crassitudinē uenerint. His corpus illinēdū: & interpositis pluribus horis mane eluendū ē. oleoq; le uiter ungēdū. Ephelide tollit refina: cui tertiā pars salis fossilis & paulū mellis adiectū est. Ad oīa uero ista atq; etiā cōcolorandas cicatrices potest ea cōpositio: quæ ad Tryphonē patrē auctore refer. In ea pares portōnes sunt myrobalani: magnatis: cretæ simolice: subcærulæ: nucū anarag: farinæ hordei atq; eruistruci albi: sertulæ cāpanæ seminis. Quæ oīa cōtrita: melle quā amarissimo coquitū illitūq; a uespere usq; mane eluit.

De oculorū morbis curatōribusq; eorūq; priō de his morbis q̄ lēibus medicamētis curat. Caput sextū.

Ed hęc quidē mediocria sunt. In gētibus uero & uariis casibus oculi nostri patet. Qui cū ma gna partē ad uitæ simul & usū & dulcedinē cōferant: summa cura tuendi sūt. Protius autē orta lippitudine quædā notæ sunt: ex quibus qd̄ euenturū sit colligere possimus. Nā simul & lachrima & tumor & crassa pituita coeperint: si ea pituita lachrima mixta est: & ea lachrima calida ē: pituita uero alba & mollis: tumor nō durus: longæ ualitudinis metus nō est. At si lachrima multa & calida: pituita paulū: tumor modicus: idq; in uno oculo est: lōgū id: sed sine periculo futurū est. Idq; lippitudinis ge nus minime cū dolore est: sed uix ante uigēsimū diē tollit: nōnūq; p̄ duos mēses durat: si quōdāq; sit nitrus. Si pituita alba & mollis ē: incipit lachrimaq; miscetur: aut si simul hæ utruq; oculū inuaserit: po test ēē breuior: sed periculū ulcerū est. Pituita autē sicca & arida dolore quidē mouet: sed maturius de finit: nisi quid exulcerauit. Tumor magnus si sine dolore est & siccus: sine ullo periculo est. Si siccus q̄ dē, sed cū dolore est: fere exulcerat: & nōnūq; ex eo casu fit: ut palpebra cū oculo glutinet. Eiusdē ex ulceratōis timor in palpebris: pupillis ue est: ubi super magnū dolorē lachrima fallax calidatq; eūrat: et si tūore i finito diu lachrima cū pituita profluit. Peius ē: nō est: ubi pituita calida: aut liuida ē: lachri ma calida: aut multa p̄fluit: caput calet: a tēporibus ad oculos dolor peruenit: nōcturna uigilia urget. Si quidē sub his oculis plerisq; rumpit. uotūq; est: ut tantū exulceret. Intus ruptū oculū febricula iu uat. Si foras ita ruptus procedit: sine auxilio est. Si de nigro aliquid albidū factū est diu mact. At si aspe rū crassū est: etiā post curationē uestigiū aliquod relinquit. Curari uero oculos sanguis detractio: me dicamēto: balneo: uisio uetustissimus auctō Hippocrates memoria p̄didit. Sed eorū tpa & causas pa rū explicuit. In quibus medicinā sumā est. Neq; minus in abstinentia & alui ductioe saepe auxiliū est. Hos igitur interdū iflāmatio occupat: ubi cū tumore in his dolor est: sequiturq; pituita cū cursus: nōnūq; copiosior uel acrior: nōnūq; utraq; parte moderatior. In eiusmodi casu prima oīum sunt quies & abstinentia. Ergo primo die loco obscuro cubare debet sic ut a sermone quoq; abstineat. Nullū cibum assumere: si fieri pōt ne aquā quidē, sin minus: certe quā minimū eius. Quod si graues dolores sunt: cō modius secūdo die. si tamē res urget: etiā primo sanguis mitrēdus est. utq; si in fronte uenæ tumēt. Si firmo corpori materia supere est. Si uero minor ipertus minus acré curatōne regit alui: sed nō nisi secū do tertio die duci oportet. At modica iflāmatio neutri ex his auxiliū desiderat. Satisq; est ut quie te & abstinentia. Neq; tamē in lippientibus longū ieiuniū necessariū est: ne pituita tenuior i atq; acrior fiat. Sed secūdo die dari debet id q̄ leuissimū uideri pōt ex hisq; pituita faciunt crassiorē. qualia sunt oua sorbilia. Si minor uis urget: pulicula quoq; aut panis ex lacte. In sequētibz diebus quātū inflā mationi detrahatur: tantū adici cibis poterit. Sed generis eiusdē. utiq; ut nihil falsū: nihil acre: nihil ex his: quo extenuant: fumatur: nihil potui: præter aquā. Et uictus quidē ratio talis maxime necessaria ē. Protius autē priō die croci. P. XI. & farinæ cādidæ quā tenuissima. P. XII. excipere oportet oui albo: donec mellis crassitudinē hēat: idq; in linteolū illinire & fronti agglutinaret: ut cōpressis uenis pituita ipertū cohibeat. Si crocū nō est: ut idē facit. Linteolo an lana excipiat: nihil interest. Super iungi uero oculi debēt: ut croci quātū tribus digitis cōprehēdi pōt: summatur. myrræ: ad fabæ: papaueris lachrimæ ad lenticulæ magnitudinē: eaq; cū passo conterant & specillo super oculū indurantur. Aliud ad idem. Myrræ. P. XI. mādrazoræ fucci. P. XII. papaueris lachrimæ. P. XII. foliorū rosæ: cicutæ seminis singulo rum. P. XIII. acaciæ. P. XIII. gummi. P. XVIII. Et hęc quidē interdū. Noctū uero: quo: cōmodior qes ueniat: nō aliēnū est superiponere cādidū panis interiorē partē ex uino subactā. Nā & pituita reprimi:

& si qđ lachria processit: absorbet: & oculū glutinari nō patit. Si graue id & durū ppter magnū oculorū dolorē uidet: ioui & albi & vitellus in uas defundēdū est: adiciendūq; eo multū paulū, idq; digito permiscēdū. Vbi facta unitas est demitti debet lana mollis bene carpta: quae id excipiat: sup; oculos iponi. Ea res & leuis est: & refrigeratō pituitā coercet: & nō exarefcit: & glutinari oculū nō patit. Faria quoq; hordeacea cocta & cū malo cotoneo cocto mixta cōmode iponit. Neq; ab ratione abhorret: est penicillo potissimū uti expresso, si leuior ipetus ē: ex aqua: si maior: ex posca. Priora fascia del' gāda sūt: ne per somnū cadāt & hoc super ipsoni satis est: ga & reponi ab iplo cōmode pōt: & cū inaruit: iterum madesaciendū est. Si tantū mali est: ut somnū diu phibeat eorū aliquid dādū est: quae anodyna graeci uocāt. Satisq; est puerorū qđ erui: uirosq; d' fabae magnitudinē ipleat. In ipsū uero oculū prio die nūllo modica isflāmatio est: nihil recte cōfici. Saepe, n. potius cōcitat ut eo pituita: quā minuit. A secūdo die graui quoq; lippitudini p' indita medicamēta recte succurrit: ubi uel iā sanguis missus: uel alius ducta ē: aut ubi neutrū necessariū ē: manifestū est.

De diuersis oculorū colliriis.

Vita aut multoq; auctorū colliriā ad id apta sunt: nouisq; ēt nūc mixturis tēperari possūt cū lenia medicamēta & modice reprimētia facile & uarie misceant. Ergo nobilissimā exequar.

Philonis colliriū.

St igitur Philonis qđ habet cærussae elotae, spodiū: gūmi: singulorū. P. XI. papaueris lachriae com bustae. p. XI. illud scire oportet: hic quoq; oīa medicamēta: quāda primū per se teri deinde mixta iterū adiecta paulatim in aqua uel alio hūore, gūmi cū quāda alias facultates heatō hoc maxime p'stare: ut ubi colliriā facta inaruerūt: glutinā sint. neq; fricent.

Dionysii colliriū.

Ionyfū uero colliriū est: papaueris lachriae cōbusta: dōec tenefercat. P. XI. thuris cōbusti: gūmi: d' singulorū. P. XII. spodiū. P. XIII.

Cleonis colliriū.

Leonis nobile admodū papaueris lachriae fricta. P. XI. croci. p. XI. gūmi. p. XI. quibus cū teruntur: adicitur rosae succus. Aliud eiusdē ualētius, squamā aris qđ stomoma appellat. P. XI. croci. P. XII. spodiū. P. XIII. plūbi & eloti & cōbusti. P. XI. gūmi tārdū. Eius aliū quoq; id idē ē. maxie ubi multa pituita p'stuit. Castorei. P. XX. aloes. P. XL. croci. p. xl. myrrae. p. xii. lycii. p. xiii. cadmia curate. p. xviii. stibis tantū dē. acaciae succi. p. xxii. qđ cū miscuit: liquidum ipixidicula seruaf. Theodorus uero huic cōpositioni adiecit papaueris lachriae cōbusta. p. x. aris cōbusti & eloti. p. xii. nucleos palmarū cōbustos. p. xx. gūmi. P. XXII.

Theodoti colliriū Acharistū appellatū.

T ipsius theodoti: qđ a quibusdā Acharistū noīatur. eiusmodi est. Castorei: nardi indici. singulorū. p. xi. lycii. p. x. papaueris lachriae tārdū: myrrae. p. xii. croci. cærussae elotae: aloes singulorū. p. xiii. cadmia botryodis elotae: aris cōbusti singulorū. p. xviii. gūmi. P. xxviii. acaciae succi. p. xxx. stibis tantū dē. quibus aqua pluuiālis adiecitur.

Cythion uel tephriū colliriū.

Rater hac ex frequentissimis colliriis est id quod qđa cythion. qđa a cireneo colore tephriū appellat. amyli: tragacathae: acaciae succi: gūmi: singulorū. P. XI. papaueris lachriae. p. XII. cærussae elotae. p. XIII. spumae elotae. p. XVIII. Quae aequae ex aqua pluuiāli cōterūtur.

Euelpidis colliriū trygodes noīatur.

Velpides autem qui aetate nostra maxius fuit oclarius medicus utebat eo: quod ipse cōposuerat: trygodes noīabat. Castorei. P. XII. lycii: nardi: papaueris lachriae: singulorū. p. XI. croci: myrrae: aloes: singulorū. p. XIII. aris cōbusti. p. XVIII. cadmia & stibis: singulorū. p. XXII. acaciae succi. p. XXXVI. gūmi tārdū. Quo grauior uero quaeq; isflāmatio est: eo magis leniri medicamētū debet: adiecto uel albo uel muliebri lacte. At si neq; medicus neq; medicamētū praesto est: saepius utrūlibet horū in oculis penicillo ad id ipsum facto isusum id malū lenit. Vbi uero aliquis releuatus est: itaq; cur sus pituita cōstitit: reliquias fortasse futuras discutiūt balneū & uinū. Igitur lauare debet leui ter ante ex oleo p'ficatus: diutiusq; in cruribus & feminibus multaq; calida aqua fouere oculos: deinde per caput prius calida tū egelida p'fundia: balneo cauere ne quo frigore afflatu uel laedat. post hac cibo paulo pleniori quam ex eorum dierum consuetudine uti: uisitas tamen omnibus pituitam extenuantibus. Vinum bibere lenē: subausterum: modice uetus neq; effulse neq; timide: ut neq; cruditas ex eo & tamen somnus fiat: lenianturq; intus latentia acria. Sed si quis in balneo sensit maiorem oculorum perturbationem quam attulerat. qđ incidere his solerq; manente adhuc pituita cursu festinarū: quā primū discedere debet: nihil eo die uini assumere. cibi minus etiā quā pridē. Deinde cū primū satis pituita substitit: iterū ad usum balnei redire. Solet tamē euenire nōnūq; siue tēpestatū uitio: siue corporis: ut plurius diebus neq; dolor neq; isflāmatio & minime pituita curius finiat. Quod ubi incidit: itaq; ipsa uetustate res matura est: ab his hisdē auxiliū petēdū ē: id est balneo ac uino. Hac enī ut in recitibus malis aliena sunt: ga cōcitare ea possunt & accendere. sic in ueteribus quo nullis aliis auxiliis cesserūt: admodū efficacia ēē cōsuerūt. Videlicet hic quoq; ut alibi: cū secūda uana fuerint: cōtariis adiuuātibz. Sed ante tonderi ad cutē cōuenit. Deinde in balneo aqua calida quā plurima caput atq; oculos fouere. tū utrūq; penicillo detergere: & ungere caput irino unguētō: cōtere q; in lectulo se donec oīs calor qui cōceptus est siniat: desinatq; sudor. qui necessario in capite collectus est. Tum

ad idē cibi uinūq; genus ueniendū: sic uti potōes meracae sint: obtegendūq; caput & quiescendū. Saepe enī post hāc grauis somnus: saepe sudor: saepe alui deiectio pituitae cursū finit. Si leuatur malum est: qd' aliquotō saepius fit: per plures dies idē fieri oportet donec ex toto fanitas restituatur. Si diebus hisdem alui uis nihil reddat: ducedā est: quo magis superiores partes leuent. Nōnquā aut ingēs inflāmatiō tanto īpetu erūpit: ut oculos sua sede propellat. Proptō fin id: quoniā oculi pēdunt: graeci appellāt. His utiq; si uires patiunt' languinē mitti. si id fieri nō pōt: aluū duci: longiorēq; inediā idici necessariū est. Opus aut lenissimū medicamētis ē. Ideoq; Cleonis colliriū qdā qd ex duobus ante positū ē: utitur. Sed opti mū est Nilei. Neq; de ullo magis inter oēs auctores cōuenit.

Nilei colliriū oīum optimū

D habet nardi indicī: papaueris lachryae: singulorū. P. X. gūmi. P. XI. croci. P. XII. foliorū rosae re centiū. P. XIII. Quae uel aqua pluuiatili uel uino leni subaustero cogunt'. Neq; alienum est ma licoriū inter fertulā cāpanā ex uino coquere: deinde cōterere. aut myrrā nigrā cū rosae foliis mi scere: aut hyoscyami folia cū oui cocti uitello: aut farinā cū acaciae succo: uel passio aut mulso. Quibus si folia quoq; papaueris adiiciunt' aliquatō ualentiora sunt. Horū aliquo pparato penicillo fouere ocu los oportet ex aqua calida expōsi: in qua ante mel myrrī uel rosae folia decocta sint. Deinde ex illis tūc aliquid īponi. Præter hāc ab occipitio incisa cute cucurbitula admoūda est. Quod si per hāc restitutus oculus in sedē suā nō est: uedēq; mō plapsus pmanet: scire oportet lumē eē amissum. Deinde futurū ut īnarefat est: aut in pus uertat'. Si suppuratio se ostēdit: ab eo angulo qui propior tēpori est: incidit' oculus debet: ut effuso pure & inflāmatiō ac dolor finiat'. & intus tunica residant quo mius feoda po stea facies fiat. Vt edū deinde uel hisdē colliriis ē ex lacte aut ouo uel croco: cui albu oīi misceat'. Ac si ī duriut' & sic emortuus est: ne in pus uertat'. quatenus foede pminebit excidēdū erit: sic ut hamo sū ma tunica apprehēdat' infra id deinde scalpellus incidat. tātū dē medicamēta erūt cōiicienda: dōc oīs dolor finiat'. Hisdē medicamētis in eo quoq; oculo utēdum est: qui primum pēdit: deinde per plura loca fissus est.

De carbunculis oculorū & eorū curatiōe.

Olent etiā cabunculi ex inflāmatiōe nasci: nōnquā in ipsis oculis nōnquā in palpebris. & i his ipsis modo ab īteriore. modo ab exteriore. In hoc casu alius ducedā est: cibis miuēdus: lac potui dādū: ut acria quae læserūt: leniantur. Quod ad cataplasmata & medicamenta ptnet: his utēdū q aduerus inflāmatiōem propōita sunt. Atq; hic quoq; nilei colliriū optimū est. si tamē carbunculus in exteriore palpebrae parte est: ad cataplasmata aptissimū est lini semē ex mulso coctū. aut si id nō est tritici farina eodē modo cocta

De pustulis oculorū & curatiōe eorū.

Vistulae quoq; ex inflāmatiōibus interdū oriunt'. Quod si inter initia ptnus incidit: magis etiā seruāda sunt quae de sanguie & quiete supra posui. Sin serius quā ut sanguis mitti possit: alius tamē ducedā est. Si id quoq; aliqua res īhibet utiq; uictus ratio seruāda ē. Medicamētis: autē hic quoq; lenibus opus est. quale Nilei: quale Cleonis est.

Phylatos colliriū ad pustulas oculorū

D quoq; quod phylatos uocat'. huic aptū est. Myrrae: papaueris lachryae: singulorū. P. XI. plum bi eloti: terrae famiae: quae altera uocat': tragacathae: singulorū. P. XIII. stibis cocti: amyli: singu lorū. P. XVI. spodiū eloti: carussae elotae: singulorū. P. XVIII. Quae aqua pluuiatili excipiuntur. Vfus colliriū. uel ex ouo uel ex lacte est.

De ulceribus oculorū & eorū curatiōe & de Diabalanu colliriō.

X pustulis ulcera interdū fiunt: nequa recētia æque lenibus medicamētis nutriti dā sunt: & his dē fere quae supra in pustulis posui. Fit quoq; pprie ad hāc quod diabalanu uocat'. Hēt æris cō busti & eloti papaueris lachryae: frictae: singulorū. P. XI. spodiū eloti: thuris: stibis cōbusti & eloti: myrrae: gūmiti: singulorū. P. XII.

Curatio oculorū aliquo casu īmi notorū.

Venit etiā ut oculi uel abō uel singuli minores fiant: quā esse naturaliter debeant. Idq; & acer pituitae cursū in lippitudine efficiat: & continuati fletus: & ictus parū bene curati. In his quoq; hisdē lenibus medicamētis ex muliebris lacte utēdū est. Cibus uero his qui maxie corpore alere & īplere cōsuerūt. Vitādāq; oī mō causā: q lachrimas excitet: curaq; domesticorū: quorū ē si quis tale ī cidit: eius notitiā subtrahēdū: atq; acria quoq; medicamēta & acres cibi nō alio magis noīe his nocēt: quā qd' lachryas mouēt.

De pediculis palpebrae.

Enus quoq; uitii est: q inter pilos palpebrarū pediculi nascūt'. Id phthiriasin graeci nominant. Quod qd ex malo corporis habita fiat: raro nō ultra pcedit. Sed fere tpe interposito pituitae cursū accerrimus sequit': exulcerat'q; uehemētē oculis acie quoq; ipam corrūpit. His alius ducedā: caput ad cutē tōdēdū diuq; quotidie ieiunis pfricādū. His ābulatiōibus aliisq; exercitatiōibus diligētē utēdū: gargarizādūq; ex mulso: in quo nepeta & pignus ficus decocta sit: itaq; ī balneo multa calida aqua fouēdū caput. Vitādā acres cibi: lacte uiōq; pingui utēdū. bibēdūq; liberalius quā edēdū est. Medicamēta uero itus qdē lenia dāda sunt: ne acriorē pituitā cōcēt. Super iplos uero pediculos alia: quae necare eos & phibere: ne similes nascatur possint. Ad idipsum spumae nitri. P. XI. fandacae. P. XI. uae timiniae. p. XI. simul terūt' adiciat'q; uetus oleū pari portione atq; acētū donec ī mellis cras situdō sit.

De oculorū grauioribus morbis: q ex inflāmatiōibus oriunt': & ualidioribus me

dicamētis curantur, & de Andree collirio & de Diacero

h Actenus oculorū morbi lenibus medicamētis nutriūt. Genera deinde alia sunt : quæ diuersā curationē desiderāt: sereq; ex inflāmationibus nata sunt sed finitis quoq; his manentiā. Atq; in primis i quibuldā pſueuerat tenuis pituita cursus: quibus alius ab inferiore parte euocāda est, demēdū aliqd ex cibo: Neq; alienū est illini frōte cōpositōe Andree Quæ hēt gūmi. P. XI. cæruſia: stibis: singulorū. P. XII. spumæ argētī & coctæ & elotæ. P. XIII. Sed & ea spuma ex aqua pluuiiali coq; tur: & arida hæc medicamēta ex succo myrti cōterunt. His illita fronte: cataplasma quoq; super iniici endū est ex farina: quæ frigida aqua coacta sit: cuiq; aut acaciæ succus aut cupressi adiecta sit. Cucur bitula quoq; inciso uertice recte accōmodat. aut ex tēporibus sanguis emittit. Inungi uero eo debet qđ habet squamæ aris: papaueris lachryæ: singulorū. P. X. ceruini cornus cōbusti: & elori plūbi: elori gūmi: singulorū. P. XIII. thuris. P. XXII. Hoc colliriū: qā cornū habet: diaceroas noiatur. Quorūcūq; nō adiicio qđ genus hūoris adiiciēdū sit: aquā itelligi uolo. Memigmenō Euelpidis colliriū.

D idē Euelpidis: qđ memigmenō noiat. In eo papaueris lachryæ & albi pipis singulæ uncia sunt gūmi libra: aris cōbusti. P. XI. Inter has aut curatōes post itēmisionē aliquā profūt balneū & uinū. Cūq; oibus lippientibus uitādi cibi sunt q extenuāt: præcipue qbus tenuis: humor diu fertur. Quod si iā saltidū est eorū quæ pituita crassione reddūt: sicut in hoc genere materia maxie prōptū est: cōsugiendū est ad easquæ quia uētrē corpus quoq; astringūt.

De oculorū ulceribus supercrescētibus: sordidis: cauis: ueteribus: & de curatōibus singulorū.

T ulcera si cū inflāmōe finita nō sunt: aut supercrescētia: aut sordida: aut caua: aut certe uetera cōsuerūt. Ex his supercrescētia collirio: qđ memigmenō uocat: optime reprimūt. Sordi da purgant & eodē: ex eo qđ Smilion noiatur. Smilion colliriū.

Abet æruginis. P. XIII. gūmi tārūdē: ammoniaci: minii sinopici: singulorū. P. XXVI. Quæ qđā ex aqua quidā: quo uehemētiora sint: ex aceto terūt. Phynō colliriū Euelpidis.

D quoq; Euelpidis: qđ phynōa appellat: huic utile ē Croci. P. XI. papaueris lachryæ: gūmi: sin gulorū. P. XII. aris cōbusti & elori: myrræ: singulorū. P. XIII. piperis albi. P. XVI. Sed ante lini tum hoc unguendū est. Sphæron colliriū Euelpidis.

D quoq; eiūsdē: quod sphæriō noiat: eodē ualeat. Lapidis hematitis elori. P. XII. pipis grana sex. cadmiæ elotæ: mirræ: papaueris lachryæ: singulorū. P. XIII. croci. P. XIII. gummi. P. XVIII. Quæ cū uino amineo cōterunt. Liquidū Euelpidis colliriū.

Liquidū quoq; medicamētū ad idē cōponebat: in quo erat hæc. Eruginis. P. X. minii combusti: atramētī futuri: cinnamomi: singulorū. P. XIII. croci. nardi: papaueris lachryæ: singulorū. P. XI. myrræ. P. XII. aris cōbusti. P. XIII. cineris ex odoribus. P. XIII. pipis grana. XV. Hæc ex uino au ſtero terunt. Deinde cū passi tribus heminis decoquūtur. donec corpus unū sit. Idq; medicamētū ue tuſtate efficiatū sit. De cauis oculorū ulceribus & curationibus.

Aua uero ulcera cōmodissime implēt ex his quæ supra posita sunt Sphæron: & id qđ phylatos uocat. Idē Sphæron uetustis ulceribus & uix ad cicatricē uenietibus optime succurrit.

Hermōnis colliriū.

St etiā colliriū qđ cū ad plura ualeat: plurimū tamē proficere in his ulceribus uidet. Refertur ad hermōnē auctorē. hēt piperis lōgi. P. IZ. albi. P. X. cinnamomi: costi: singulorū. P. XI. atramē ti futuri: nardi: calisæ: castorei: singulorū. P. XII. gallæ. P. XV. myrræ: croci: turis: lyli: cæruſiæ: sin gulorū. P. XVIII. papaueris lachryæ. P. XXII. aloes. aris cōbusti: cadmiæ singulorū. P. XXVI. acaciæ: sti bis: gūmi: singulorū. P. XXXV.

De cicatricibus oculorū quæ ex ulceribus factæ sunt: & quo modo curari debeat. & de Asclepia & Canopite & Pixino colliriis.

Actæ uero ex ulceribus cicatrices duobus uitis periclitant: ne aut caua: aut crassa sint. Si ca uæ sūt pōt eas plere id qđ sphæriō uocari dixi: uel id qđ asclepias noiat. Hēt papaueris lachry mæ. P. XII. lagapenti: opponacis: singulorū. P. XIII. æruginis. P. XIII. cumini. P. XVIII. piperis. P. XXII. cadmiæ elotæ: cæruſiæ: singulorū. P. XXVI. At si crassæ cicatrices sunt: extenuāt uel Zmilidē uel Cōpitē colliriū. qđ habet cinnamomi: acaciæ: singulorū. P. XI. cadmiæ elotæ: croci: myrræ. papaueris lachryæ: gūmi: singulorū. P. XII. piperis albi: thuris: singulorū. P. XIII. aris cōbusti. P. XVIII. cum aqua pluuiiali. Vel Euelpidis Pixinū qđ ex his cōstat. Salis fossilis. P. XIII. ammoniaci: thymiamatis. P. XVIII. papaueris lachryæ. P. XXII. cæruſiæ. P. XXV. piperis albi: croci: siculi: singulorū. XLII. gūmi. P. X. XII. cadmiæ elotæ. P. XVIII. Maxie sollere cicatricē uel id qđ hēt gūmi. P. XIII. æruginis. P. XI. croci: magnatis. P. XIII.

De alio genere inflāmationis oculorū.

St etiā genus inflāmōis: i qđ si cui tumet ac distēdūt cū dolore oculi: sanguinē ex fronte emitti necessariū est: multaq; aqua calida caput atq; oculos fouere: gargarizari ex lēticula uel ex fici cre more: inungi acrisbus medicamētis q supra cōphēsa sūt: maxieq; eo qđ sphæriō noiat qđ lapidē hæmatidē hēt. Atq; alia quoq; utilia sūt: q ad extenuādā aspritudinē fiūt. de qptus dica. Hæc aut inflāma rio oculorū fere seq; interdū maior: interdum leuior: nonnunquam etiam ex aspritudine lippitudo fit: deinde aspritudinem ipsam auget. fitq; ea in aliis breuis: in aliis longa & quæ uix uaqum finitur. In hoc genere ualitudinis quidam crassas durasq; palpebras & siculneo folio & asperato ipſello & interdū scalpello eradunt. uersasq; quottidie medicamentis sufficiant. Quæ neq; nisi in magna ue tuſtate: aspritudine neq; sæpe faciēda sunt. Nā melius eodem: ratione uſq; & idoneis medicamētis

peruenit. Ergo exercitationibus utemur & balneo frequentiore: multaq; oculorū palpebras aqua calida fouebimus. Cibos autē sumemus acres & extenuates.

Cæliarianum collirium.

T medicamentū id qd cæliarianū uocat habet atrametū futuri. P. XI. myfi. P. X. pipis albi. P. XV. papaueris lachryæ: gūmi: singulorū. P. XII. cadmiæ lotæ. P. XIII. sribis. P. XVI. Satisq; cōstat hoc colliriū aduersus omne genus oculorū ualitudinis idoneū esse: exceptis his q lenibus nutriūt:

Hieracis collirium.

D quoq; qd Hieracis noīat ad aspritudinē potest. Habet myrræ. P. XI. ammoniaci: thymiana tris. P. XII. æruginis rafæ. P. XIII. cū aqua pluuiiali. Ad idē idoneū est etiā id qd Canopite est: & id qd zimilion uocat: & id qd pixinū. & id qd Sphæron. Si cōposita medicamenta nō adsunt felle caprino uel quā optimo melle satis cōmode aspritudo curat.

De Xyrophthalmia: genere aridæ lippitudinis.

St etiā genus aridæ lippitudinis: Xerophthalmia græci appellāt. neq; tumēt: neq; fluūt oculis: sed rubēt tantū & cū dolore quodā grauefcūt & noctū prægrauū pituita inhærescunt. quātoq; minor generis huius ipetus: tato finis minus expeditus est. In hoc uitio multū ambulare: multū exerceri: lauari sæpe: ibiq; defudare: multaq; frictione uti necessariū est. Cibi q neq; iplent: neq; nimīū acres apti sunt: sed iter hos modis. Mane ubi cōcoxisse manifestū est: nō alienū est ex sinapi gargarizare. tum deinde caput atq; oēs diutius pficare.

Rhinion collirium.

Olliriū uero aptissimū est: qd rhinion uocat. Habet myrræ. P. X. papaueris lachrymæ: acaciæ succi: piperis: gūmi: singulorū. P. XI. lapidis hæmatitis: lapidis phrygiū: lycii: lapidis scissilis singulorū. P. XII. æris cōbusti. P. XIII. Ac pixinū quoq; eodē accommodatum est.

Ad oculos scabros colliria.

I uero scabri oculi sunt: qd maxime in angulis esse cōsueuit: potest prodesse Rhinion id qd supra posuit est. pōt similiter pdesse id qd habet æruginis rafæ: pipis longi: papaueris lachrymæ: singulorū. P. XII. pipis albi: gūmi: singulorū. P. XIII. cadmiæ lotæ: carussæ: singulorū. P. XVI. Nullū tamē melius est quā Euelpidis qd basilicon noīabat. Habet papaueris lachryæ: carussæ: lapidis alii: singulorū. P. XII. gūmi. P. XXIII. pipis albi. P. XIII. croci. P. XVI. pforici. P. XXIII. Nulla autē p se materia est: q pforici noīet. sed chalcitidis aliqd & cadmiæ dimidio plus ex aceto simul cōterunt: idq; in uas si cōile additū & cōtētū scilicet foliis sub terra repositū: sublatūq; post dies uiginti rursum terit & sic appellat. Vex in basilico quoq; collirio cōuenit ad oēs affectus oculorū id esse idoneū: q nō leuibz medicamētis curant. Vbi nō sunt aut medicamēta cōposita scabros angulos leuāt & mel & uinū. Succurritq; his & aridæ lippitudinē si qz panē ex uino subactū sup oculū iponit. Nā cū fere sit humor alius q modo ipsum oculū modo angulos aut palpebras exaspant: sic & si qd pdit humoris: extrahit & si qd iuxta est: repellit.

Ad caligationē oculorū: quæ propter lippitudinē orit̃ remedia & colliria.

Aligare uero oculi nōnūq; ex lippitudine: nōnūq; etiā sine hac ppter senectutē ibecillitatē uel aliā cōsuerūt. Si ex reliq; lippitudinis id uitii est: adiunat colliriū: qd asclepias noīat. Adiuat id qd ex croci magmate fit.

Diacrocu colliriū.

Roprie etiā ad id cōponit: qd diacrocu uocat. Habet pipis. P. XI. croci cilicis: papaueris lachryæ: carussæ: singulorū. P. XII. pforici: gūmi: singulorū. P. XIII.

Ad caligationē oculorū: quæ ppter senectutē aut a liā imbecillitatē fit.

T si ex senectute aliaue ibecillitate id est: recte inūgi pōt & melle quā optimo & cyprio & oleo ueterē. Cōmodissimū tamē est balsami partē unā: & olei ueteris: aut cyprini partes duas mellis quā acerrimi ptes tres miscet. Vtilia quoq; huic medicamēta sūt: q ad caliginē pxiē: quæq; ad extenuatās cicatrices supra cōprehēsa sunt. Cuiusq; uero oculi caligabit: huic opus est multa ambulationē atq; exercitatioē: frequētī balneo ubi tutū qdē corpus pficiat: idēq; caput: tamē caput: & qdē irino: donec insudet. uel adūq; postea: nec detegēdū anteq; sudor & calor domi congerint. Tum cibis utendū acribus & extenuatibz. iterpositisq; aliqbz diebz ex sinapi gargarizandū.

De suffusione oculorū.

Vfusus quoq; quā græci hypochysin noīant: iterdū oculi potētia: qz cernit: se opponit. Quod si iueterauerit manu curādū est. Inter initia nōnūq; etiā certis obseruatōibz discutit. Sanguinē ex frōte uel naribus mitteret: tpibus uenas adurere. gargarizādū pituita euocare: suffumigare oculos acribus medicamētis: inūgere expedit. Victus optimus est q pituitā extenuat.

De resolutione oculorū: quæ paralysis dicit̃.

Cne resolutio qdē oculorū: quā paralyfim græci noīant: alio uitio modo: uel aliis medicamētis curadā ē. Exposuisse tātū genus uitii satis est. Igit̃ iterdū euenit modo in altero oculo: modo i utroq; aut ex ictu aliquo: aut ex morbo comitiali: aut ex distētiōe neruorū: q uehementer oculus iplē cōcussus est ut his neq; quæstā itēdi possit: nec oīno cōsistat: sed hoc illucue sine ratiōe mo ucat. ideoq; ne cōspēctū qdē rerū præstet.

De mydriasi oculorū.

On multū ab hoc malo distat id: qd mydriasi græci uocat. Pupilla effūdīt & dilatat: aciesq; eius hebescit: ac pene difficillie genus id ibecillitatis elidit. In utraq; uero. i. & palyfi & mydriasi pugnadū est p eadē oīa: q i caligie oculorū pcepta sūt: paucis tātū mutatis: Si qdē ad caput irino iterdū acētū

interdū nitq; adiiciendū est. melle inungi satis est. Quidā i posteriore uitio calidis aquis usi. reuatiq;. Quidā sine ulla manifesta causa subito obcecati sunt. Ex qbus nōnulli cū aliquadiū nihil uiderent: p̄tina pfusione alui: lumen repperūt. Quo minus alienū uidet: ex rectē re & it̄posito tēpore medicamētis quoq; moliri deieciōis: quā oēm noxiā materiā in inferiōra depellāt.

De imbecillitate oculorum.

Rat̄er hāc ībecillitas oculorū est. ex qua quidā interdū satis noctū nihil cernūt. qđ in foeminā bene respōdetur: mēstruis nō cadit. Sed sic laborātes inungi oportet languine iocineris: maxime hircini. si minus: caprini: ubi ad assūm coquit̄: excepto. atq; edi quoq; ipsū iecur debet. Licet tamē etiā hīsdē medicamētis nō inutiliter uti: quā uel cicatricis: uel aspiditidinē extenuant. quidā cōt̄rito semine portulacae nōn adiciūt: eatenus ne id ex specillo defillēt. eaq; inungunt. Exeritationibus: balneo: frictiōibus: gargarizationibus iisdē: his quoq; utendū est. Ad oculos qui extrīsecus offēduntur: cum sanguine suffusi sunt.

Thāc quidē in ipsis corporibus oriunt̄. Extrīsecus uero interdū si ictus oculū laedit: ut sanguis in eo suffundat̄: nihil cōmodius est: quā sanguine uel colūbā: uel palumbi: uel hirundinis inungere. Neq; id sine causa fictū hōz acies extrīsecus laesa īterposito tēpore in antiquū statū redat̄: celeberrimeq; hirūdinis. Vnde etiā locus fabulā factus est: p̄parētis: id herba restituit: qđ per se sanescit. Eoz; ergo sanguis nostros quoq; oculos ab externo casu cōmodissime tuet̄: hoc ordine: ut sit hirūdinis optimus: deinde palūbi: minime efficax colūbā & illi ipsi & nobis: Supra p̄cussum uero oculū ad īsfāmētē leniendū nō est alienū iponere etiā cataplasmata. Sed ammoniacus: uel quibet alius quā optimus teri debet: sic ut ei paulatim oleū adiciat̄: donec crassitudo strigmeti fiat. Id deinde miscē dum est cū hordeacea farina: quā ex mulso decocta sit. Facile autem recognitis oībus: q; medici quoq; prodiderūt: apparere culibet potest uis ullū ex his: q; supra cōprāhēsa funt: oculi uitii esse: qđ nō sim plicibus quoq; & promptis remediis subremoueri possit.

De aurium morbis & curatiōibus.

Caput septimū.

Astenus in oculis ea reperiunt̄. in qbus medicamēta plurimū possint. Ideoq; ad aures trāseunt: dū est. quāz; usum p̄ximū a luminibus natura nobis dedit. Sed in his aliquāto maius periculū est. Nā uitia oculorū ītra ipsos nocet. Auriū īsfāmationes doloresq;: interdū etiā ad demētiam mortēq; p̄cipitant. Quo magis iter initia p̄tinus succurrēdū est: ne maiori piculo locus sit. Ergo ubi primū dolorē aliq; sensit: abstinere & cōtinere se debet. Postero die: si uehemētius malū est: caput tondere idq; irino unguētō calido pungerē & operire. At magnus cum febre uigiliq; dolor exigit: ut sanguis quoq; mittat̄. Si id aliquā causā phibēt: alius solueda ē. Cataplasmata quoq; calida subinde mitata. p̄ficiūt: siue sceni grāci siue lini: siue alia farina ex mulso decocta est. Recte etiā subinde admouetur spongia ex aqua calida expressa. Tū leuato dolore caratū circūdāri debet ex irino aut cyprino factū. In qbusdā tamē melius: qđ ex rosa factū est. p̄ficit. Si uehemēs īnfāmatio somnū ex toto phibet: adici cataplasmata debēt papaueris corticis fricti atq; cōt̄riti: sic ut ex his pars dimidia sit: eaq; tum si mul ex passo mixto decoquat̄. In autē uero īfundere aliqđ medicamētū oportet qđ semp ante tepefie rī cōuenit. cōmodissimeq; p̄strigēt īnfillat̄. Vbi auris repleta est: sup lana mollis addeā est: quā humorē itus cōtineat. Et hāc qdē cōmunia funt. Medicamētū uero est & rosā & radicū harādūm succos & oleū in quo lūbrici cocti sūt: & humor ex amaris nucibus: aut ex nucleo mali p̄fici expressus. Cōposito uero ad īsfāmētē dolorēq; leniendū hāc fere sūt. Castorei: papaueris lachrimae: pares portiones cōterunt deinde adiciūt his passum. Vel papaueris lachrimae. croci: myrrae par modus fici terit: ut in uicē modo rosā: modo passum īstillet. Vel id qđ amari in aegyp̄tia faba est: cōterit rosā adiecta. Quibus myrrae quoq; paulū a qbusdā miscet̄: uel papaueris lachrimae: aut tus cū muliebris lacte: uel amara nūcū cū rosā succo. Vel castorei: myrrae: papaueris lachrimae: pares portiones cō passo. Vel croci. P. XI. myrrae aluminis scissilis: singulorū. P. XX. qbus tū terunt paulatim miscēt passi cyathi tres: mellis minus cyathō. Idq; ex primis medicamētis est. Vel papaueris lachrima ex aceto. Licet etiā cōpositione uti Themisonis. q; habet castorei opposacis. papaueris lachrimae ex aceto: singulorū. P. XII. spumae licii. P. XIII. Quae cōtrita passo excipiunt̄ donec carati crassitudinē habeāt. Atq; ita reponunt̄. Vbi usus requirit̄: rursus idē medicamētū adiecto passo: specillo terit. Illud p̄petuū est: quotienscūq; crassius medicamētū est: quā ut in auri: īstiliari possit adiciēdū eū esse humorē: ex quo id cōponi debet donec fa-tis liqūdū sit. Si uero pus quoq; aures habēt recte liciū p se īfundit̄: aut irinū unguētū: aut porri succus cū melle: aut cetaurē succus cū passo: aut dulcis punici mali succus i ipsius cortice tepefactus: adiecta myrrae exigua pte. Recte etiā miscēt̄ myrrae quā statē cognominat̄. p. XI. croci. P. XI. myrrae: mysi cocti: singulorū. P. XII. aris cōbusti. P. XII. Hāc ex uino terunt̄. Deinde ubi inauerūt: adiciunt̄ passi hemi-na tres & simul coquunt̄. Cum utendū est: adiciūt his mel & uinū. Est etiā Ptolemaei chirurgi medicamētum: quod habet lentici. P. XI. gallae. P. XI. omphacii. P. XI. succum punici mali. Est menophilis ualidum admodum: quod ex his constat. piperis longi. P. XI. castorei. P. XII. myrrae: croci: papaueris lachrimae: nardi syriaci: thuris malicorū ex aegyp̄tia faba partis interioris: nucum amararum:

mellis quā optimis: singulorū. P. XIII. Quibus: cū terunt: iadicif acetū quā acerrimū: donec crassitudo in his passū fiat. Est Cratonis: cinnamomi: casiae: singulorū. P. XI. lycii: nardi: myrrae: singulorū. P. XI. aloes. P. XII. mellis: cyathi tres. uini sextarius. Ex quibus uinū cū lycio decoq. deinde his alia miscent. At si multū puris: malūque odor est: arguinis rase: turis: singulorū. P. XII. mellis cyathi duo: aceti quattuor simul coquunt. Vbi utendū est: dulce uinū miscet. Aut aluminis scissilis: papaueris lachrimae acaciae succi par pōdus miscet. hisque adiciit hyoscyami succi dimidio minor quā uinū ex supioribus portio. Eaque trita ex uino diluunt. Per se quoque hyoscyami succus satis p̄ficat. Cōmune uero auxilii aduersus oēs aurū calūs: itaq. usu cōprobatū Asclepiades cōposuit. In eo sunt cinnamomicae: singulorū. P. XI. flores iunci rotūdi: castorei albi piperis lōgi: amomi: myrobalani: singulorū scriptuli duo: turis masculi: nardi syriaci: myrrae pinguis: croci: pumae nitri: singulorū. P. XII. Quae separatim cōtrita: rursus mixta ex aceto cōterunt. atq. ita cōdita. ubi utendū est: aceto diluunt. Eodē modo cōmune auxilium auribus laboratibus est. Polybi sphragis ex dulci uino liquata. Quae cōpositio priore libello continet. Quod si & sanies p̄fluit & tumor est: nō alienū est: mixto uino per oriculariū clysterē eluere: & tū infundere uinū austerū cū rosa mixtū: cui spōdii paulū sit adiectū: aut lycium cū lacte aut herbae sanguinalis succū cū rosa aut mali punici succū cū exigua parte myrrae. Si fordidū quoque ulcera sunt: melius mulso eluunt & tum aliq. ex his quae supra scripta sūt: qd mel habeat: infundit. Si magis pus p̄fluit: & caput utiq. tōdendū ē: & multa calida aqua p̄fundendū: & gargarizandū: & usq. ad lassitudinē ambulādū: & cibo modico utendū ē. Si curū quoque ex ulceribus apparuit: lyciū cū lacte debet infundī: uel aq. i qua rosa decocta sit: succo aut herbae sanguinalis: aut acaciae adiecto. Quod si sup. ulcera caro increuit: eaq. mali odoris sanguine fundit: aqua tepida elui debet. tū ifundi id. qd ex ture & argine & aceto & melle fit: aut mel cū argue: i cōctū. Squama quoque aris cū sandaraca cōtrita p̄ fistulā recte istillatur.

Aduersus aurium uermes.

u Bi uero uermes orti sunt: si iuxta sūt: p̄trahendī oriculario specillo sūt. Si lōgius: medicamentis enecādī. Caueādūque: ne postea nascat. Ad utriūq. p̄ficat albū ueratrū cū aceto cōtritū. Flui quoque aurē oportet uiō. i quo marrubiū decoctū sit. Sic: emortui uermes i primā auris p̄te puocabunt unde facillime educi possunt.

Ad compressa aurium foramina.

s In foramē auris cōpressum ē: & itus crassa sanies subest: mel quā optimū addēdū ē. Si id parū p̄ficat: mellis cyathō & dimidio: arguinis rase. P. XII. adiciendū ē: i cōquendū: & eo utendū. Iris quoque cū melle idē p̄ficat. Itē mellis & rosae: scriptuli duo. Itē galbani. P. XII. myrrae cū melle: & fellis taurini: singulorū. P. XII. uini q̄ntū sanis ē ad myrrā diluendū.

Ad grauem auditum.

u Bi uero grauius aliq. adire coepit. Quod maxie post longos capitis dolores euenire cōsuecit i primis auri ipsam cōsiderare oportet. Apparebit enī aut crusta q̄lis sup. ulcera in alaci: aut fordidū coitus. Si crusta ē: infundēdū ē aut oleū calidū: aut cū melle. argue: uel porri succus: aut cū melle: niri paulū. Atq. ubi crusta a corpore iā recedit: eluēda auris aq. tepida ē: quo facilius ea p̄ se ducta: oriculario specillo p̄trahat. Si sordes aq.que molles sunt: eodē specillo eximēda sunt. At si dura sunt: acetū & cū eo nitri paululū coiciendū ē. Cūq. emollitae sunt: eodē mō elui aurē: purgari: oportet. Quod si capitis grauitas manet: attōdendū idē: & leniter: sed diu p̄ficādū ē: adiecto uel irino uel lauro oleo: sic ut utriusq. paulū aceti miscet. tū diu ābulandū: leniter: post unctiōē. aq. calida caput fouendū. Cibisq. utendū ex ibecillissimā & media materia: magisq. asiumēda: diluta: potiones. nōnūq. gargarizandū ē. Infundendū aut i aurē castoreū cū aceto & lauro oleo & succo radiculae corticis. Aut cucumeris agrestis succus adiectis cōtritis rosae foliis. Immatūra quoque uuae succus cū rosa istillatus aduersus fordidatē satis p̄ficat.

Ad sonitum aurium intra seipsas.

a Liud uitii genus est: ubi aures intra seipsas sonant. Atq. hoc quoque fit: ne externum sonum accipiant. Leuissimum est: ubi id ex grauedine est. Peius ubi ex morbis: capitis: uel longis doloribus i cedit. Pessimū ubi magnis morbis uenientibus: maximeq. comitalibus: proenit. Si ex grauedine ē: purgare aurē oportet: & spiritū cōtinere donec idē humor aliq. expumet. Si ex morbo uel capitis dolore. qd ad exercitacionē: p̄ficionē: p̄fusionē: gargarizationēq. p̄tinet: eadē faciēda sunt. Cibis nō utendū ni si extenuantibus. In aurem dandus radicular: succus cum rosa: uel cum succo radicis ex cucumere agre stituiel castoreum ex aceto & lauro oleo. Veratrū quoque cū aceto conteritur. deinde melle cōcto excipitur: & inde collirium factū aurem demittit. Si sine his cepit: ideōq. nouo metu terretur in aurem dari debet castoreum cū aceto uel irino uel lauro oleo: aut huic mixtū castoreum cū succo nucum amarū: aut myrrā & nitrū cū rosa & aceto. Plus tamen in hoc quoque p̄ficat uictus ratio. Eademq. faciēda sunt: quae supra comprehendit: cum maiore quoque diligentia: & praeerea donec his sonus finiat: a uiō abstinedū. Quod si simul & sonus & istamatio: laurē oleū cōciēssē abūdē ē. aut id qd ex amaris nucibus exprimit. Quibus qdam uel castoreum uel myrram miscent.

Ad ea quae in aurem inciderunt extrahenda.

Olet etiam interdum in aurem aliquid incidere: ut calculus: aliquidque animal. Si p̄lex intus est: compellendum eo lana paulum est: quo ipse is subito & simul extrahitur.

Si non est fecutus: aliudue animal est: specillum lana inuolutum in resinam quam glutinosissimam maximeq; terebinthinā demittendū: idq; in aurē coiciendū: ibiq; uertēdū est Vtiq; enim cōprehēdet & eximet. Sin aliqd exanime est: specillo oriculario p̄trahendū est: aut hamulo retuso paulū recurua- to. Si ista nihil p̄ficiunt: pōt eodē modo resina p̄trahi. Sternutamēta quoq; admoda ita cōmodo elidūt: aut oriculario clystere aqua uehemētē intus cōpussa. Tabula quoq; colloca media inhārens capiti- bus utriusq; pendētibus: sup̄ ea homo deligat: id latus uersus: cuius auris eo modo laborat: sic ut ex- tra tabulā emineat Tum malleo caput tabulæ: qd̄ a pedibus est: feriat: atq; ita cōfusa aurei: id qd̄ inest: excidit.

De narum morbis & curationibus.

Caput. viii.

Ares uero itus exulceratas fouere oportet uapore aquæ calidæ: id est spōgia expressa atq; admo- ta. fit & subiecto uasē oris angustū calida aqua repleto. Post id fomentū illinēda ulcera sūt: aut plūbi recemēto: aut caruilla. Aut argēti spūmā qd̄ quolibet hōis aliusq; cōterit: eiq; dū teris in- uicē uinū & oleū myrtū adiciat: donec mellis crassitudine fecerit. Si autē ea ulcera circa nares sūt: plu- resq; crustas & odorē foetidū habēt: qd̄ genus græci ozenan appellāt: sciri qd̄ debet: uix ei malo posse succurri. Nihilominus tamē hæc tentari possunt: ut caput ad cutē tōdeat: assidueq; uehemētē p̄frice- tur: multa calida aqua p̄fundat: multa ei deambulatio sit. cibus modicus: neq; acer neq; ualētissimus. Tum in narē ipsam mel cū exiguo modo resinæ terebinthinæ coiciat. Quod specillo quoq; inuoluto lana fit: atrahaturq; spiritu si succus donec in ore gustus eius sentiat. sub his enim crustæ resoluuntur: quæ tum p̄ sternutamēta elidi debēt: Puris ulceribus uapor aquæ calidæ subiciēdus est. Deinde adhi- bendū aut lyciū ex uino dilutū: aut amurcā: aut omphaciū: aut mētā: aut marrubii succus: aut atramē- ti futuriū: qd̄ candēs factū deinde cōtritu sit: aut iterior scyllæ pars cōtrita: sic ut horum culibet mel adiciat. Cuius in cæteris admodū exigua pars esse debet in atramēto futuro: tanta ut ea mixtura liq- da fiat. cū scylla utiq; pars maior. inuoluendūq; lana specillū est & in eo medicamēto intingendū: eoq; ulcera splenda sunt Rursusq; linamētū inuolutū & ob longū eodē medicamēto illinendū: demittēdū quæ in narē est: & ab inferiore parte leniter deligandū. Idq; p̄ hyemē & uer bis die: p̄ æstatē & autūmnū: ter die fieri debet. Interdū uero etiā in naribus carunculæ quædā similes muliebribus māmīs nascunt: hæc imis partibus quæ carnosissime sunt inhærēt. Has curare oportet: medicamētis adurētibus sub qbus ex toto cōsumunt. Polypus uero est carūcula modo alba modo subrūbra: quæ nariū ossi inhæ- ret: & modo ad labra pēdens narē ipse. modo retro p̄ id foramē: quo spiritus a naribus ad fauces dēsc- dit: adeo īcrescit: uti post uiam cōspici possit: stragulatq; hōiem maxime austro aut euro flante. fereq; mollis est: iraro dura eaq; magis spiritū ipedit & nares dilatat. quæ fere carinodes est. Itaq; attingi non debet. Illud aliud genus fere qd̄ ferro curat: interdū tamen inarescit. si addita in narē per linamētū aut penicillū ea cōpositio est: quæ habet minū sinopici: chalcitis: calcidis: ladanæ: singulor. P. XI. atra- mēti futuri. P. XII.

De dentiū dolore & curationibus.

Caput nonū.

N dentiū autē dolorē ipse quoq; maximis tormētis annumerari potest: uinū ex toto circū- cidendū est. Cibo quoq; primo abstīnendū: deinde eo modico molliq; utendū: ne madētis den- tes irritet. tū extrinsecus admodū p̄ spongia uapor aquæ calidæ: pōnendūq; cæratū ex cypri- no aut irino factū lanag: id cōprehēdendū: caputq; uelendū est. Quod si grauior is dolor est. utiliter & alius ducit: & quæda cataplasmata p̄p maxillas inficiunt: & ore humor calidus cū medicamētis ali- quibus cōtinet: sapulq; mutat. Cuius rei causā & quinq; solū radix in uino mixto coq̄ & hyoscy- mi radix uel in posca uel in uino mixto coq̄: sic ut paulū his salis adiciat & papaueris nō nimii aridi corticis: & mādragoræ radix eodē modo. Sed in his tribus utiq; uirandū est: ne qd̄ haustu ī erit deoure- tur. Ex populo quoq; alba cortex radicus in hunc usum in uino mixto recte coq̄ & i aceto cornu cer- uinū ralum & nepeta cū reda pinguiac: sicut itē pinguis uel in mullō uel in aceto & melle: ex qbus cū ficus decocta est: his humor p̄colat. Specillū quoq; lana inuolutū in calidū oleū demittit: eoq; ipso dens fouet. Quinetiā quædā q̄st cataplasmata in dentē ipsum illinunt. In quē usum ex malo pino acido atq; arido: malicorini pars iterior cū pari portione & gallæ & pinci corticis cōteritus: misceturq; his mi- niū: eoq; cōtrita: aqua pluuiatili cōgunt. Aut panacis: papaueris lachrimæ: pucedanis: uuæ timinæ: si- ne semibus: parus portioes cōterunt. Aut galbani partes tres: papaueris lachrimæ pars quarta. Quic quid dentibus admotū est: nihilominus supra maxillā. cæratū: quale supra posuisse debet: lana obte- ctū. Quidā etiā myrræ: cardamomi: singulor. P. XI. croci: pyretri: sicq; partes: singulor. P. XIII. Sina- pis. P. XVIII. cōtrita lentiole illinunt: pōnūtq; in humero partis eius qua dens dolet. Si is superior est: scapulis. Si inferiora pectore. Idq; do lorē leuat. & cū leuauit: ptinus submouēdū est. Si uero exesus est dens: festinare ad eximēdū: eū nisi res coegit: nō est necesse. Sed cū oibus fōmētis: quæ supra posita sūt: adiciēda quædā uelēiores cōpositioes sunt: qd̄ dolor leuat. q̄les hæc sūt. Habet aut papaueris lachri- mæ. P. XI. pipis. P. XII. p̄lores. P. XX. quæ cōtrita galbano excipiunt: singulor. cū cūcūdaf. Aut Menemachi maxime ad maxillares dentes. i q̄ sunt croci. P. XI. cardamomi: turis fuliginis: ficq; partes: pyretri: sin- gulorum. P. XIII. sinapis. P. XVIII. Quidam autem immiscunt pyretri: piperis: elateri: singulorum. P. XI. aluminis scissilis. papaueris lachrimæ. uuæ timinæ: sulphuris ignem non experti: bituminis: lauri baccarum: sinapis: singulorum. P. XII. Quod si dolor eximi uen cogit: & piperis semen contra libera- tum: & eodem modo bacca hederæ coniecta in id foramen: dentem findit. isq; forte stans excidet.

olue dentium maxilla
in mentis aluminem
P. XII.

De hyoscyami in
ad cogitatus
ad oleo p̄lores.

Et plani pilcis quā pastinacā nostritrygona grāci uocat; aculeus torret; deinde cōterit; resinaq; excipitur, quā denti circū data hūc soluit. Et alumē scissile in id foramē cōiectū dentē citat. Sed id tamē suo lutū in lanula demitti cōmodius est; quā sic dente seruato dolorē leuat. Hāc a medicis accepta sunt. Sed agrestis expimēto cognitū est; cui dens dolet; herbā mētastrē cū suis radicibus uelli debere & i peluem coactis; supraq; aquā ifundis; collocariq; iuxta; sedentē hoīem undiq; ueste cōiectū. rū in peluē candētes filices demitti; sic ut aqua regant; hoīemq; eū hiantē ore uaporē excipiet; supra dictū est; undiq; iclusum. Nā & sudor plurimus seget; & pos cōtines pituita defluit; idq; saepe lōgiore; saepe annuā ualitudinē bonam praestat.

De tonsillis & eage cura.

Caput decimum.

I uero tōsillae sine exulceratiōe p̄ inflāmationē nō uenerunt; caput uelādū est extrinsecus, is locus uapore calido fouēdus. multa ambulatiōe utēdum, caput in lecto sublimē habendū gargarizandū est ex reprimitibus. Radix quoq; ea; quā dulcē appellāt cōtūsa & i passio; mulsos decocta idē praestat. Leniterq; gbusdā medicamētis eas illini nō alienū est, quā hoc modo fiunt. Ex malo punico dulci succus exprimit; & eius sextarius in leni igne coq; donec ei mellis crassitudo sit. tum croci; myrrae; aluminis scissilis; singulorū. P. XII. p se conterunt; paulatimq; his adiectis uini lenis cyathi duo; mellis unus. deinde priori succo ista miscent; & rursus leniter icoquunt. Aut eiisdē fucci sextarius eodē modo coq; itaq; eadē ratiōe trita ei adiciunt hāc Nardi. P. X. omphacii. P. XI. cynamomii; myrrae; casiei; singulorū. P. XI. Eadē autē hāc & auribus & naribus purulentis accōmodata sunt. Cibis quoq; in hac ualitudine lenis esse debet ne exasperet. Quod si tanta inflāmatio est; ut spiritū ipedit; in lecto cōquiescēdū; a cibo abstinentiū; neq; assumēdū quicq; praeter aquā calidā est. Alius quoq; ducenda est. Gargarizandū ex cibo & mulsio. Illinēdū mel cū omphacio. Intrinsecus admouēdus sed aliquot diutius; uapor aquae calidae donec ea suppurēt & p se aperiant. Si pure substatē nō rumpunt; hi tumorē; sic idē di sunt. deinde ex mulsio calido gargarizandū ex fico. At si modicus quidē tumor & exulceratio est; fursūq; cremori ad gargarizandū paulū mellis adiciendū est; illinēdaq; ulcera hoc medicamentō. Passi quā dulcissimi rursus heminae ad unā coquunt. tum adiciit thuris. P. XI. croci; myrrae; singulorū. P. X. leniterq; oīa rures feruelet. Vbi pura ulcera sunt; eodē fursūq; cremore; uel lacte gargarizandū est. Atq; hic quoq; cibis lenibus opus est. qbus adici dulce uinū potest.

De otis ulceribus & curacionibus & quae antherae sint.

Caput xi.

Lcera autē otis si inflāmationē sunt; & parū pura ac rubicūda sunt; optime hi medicamentis curant quae supra posita ex malis punicis fiūt. Cōtinēdusq; saepe ore reprimitis cremor; cui paulū mellis sit adiectū. Vtendū ambulatiōibus & nō acri cibo. Simulatq; uero pura ulcera esse ceperunt; lenis humor; interdū etiā quā optima aqua ore cōtinēda est. Prodestq; assumptū purū uinū; pleniorq; cibis; dum acrius uacet. Insuperq; ulcera debēt alumine scissili; cui dimidio plus gallae imaturae sit adiectū. Si iā crustas habēt; quales inaudistis esse cōtulerunt; adhībēda sunt hae cōpositiōes; quas grāci antheras noīant. lunci qdrati; myrrae; sandaracae; singulorū. P. XIII. aluminis; pares portiones. Aut croci; myrrae. singulorū. P. XII. iridis aluminis; scissilis; sandaracae; singulorū. P. XIII. iunci qdrati. P. XV. III. Aut gallae; myrrae; singulorū. P. XII. rosae foliorū. P. XIII. Quidā autē croci. P. X. aluminis scissilis; myrrae; singulorū. P. XI. sandaracae. P. XII. iunci qdrati. P. XIII. miscēt. Priora arida inspgunt. Hoc cū melle illini; neq; ulceribus tantū; sed etiā tōsillis. Verū ea lōge periculōsissima ulcera sunt; q̄s apthas grāci appellāt; sed in pueris. Hos enim saepe cōsumūt. In uiris & mulieribus idē periculū nō est. Hae ulcera a gingiuis scipiunt; deinde palatū totūq; os occupant; tum ad uā faucēq; descendunt. Quibus obessis nō facile fit ut puer cōualecat. Ac miserius etiā est. si lactās adhuc infans est; quo minus sperari remediū aliqđ potest. Sed in primis nutrix cogēda est exerceri ambulatiōibus; hisq; opibus; quae supiores partes mouēt. Mittēda in balneū iūbēdaq; ibi calida aqua māmās pfundere. tū alenda cibis lenibus; & his q facile nō corrūpūt. Portiones; si febricitat puer; aqua; si sine febre est; uini diluti. Ac si alius nutrix substituit; ducēda est. Si pituita eius in os coit; uomere debet. Tum ipsa ulcera pūgēda sunt melle; cui rosque syriacū uocant; aut amarae nuce adiectae sunt. Vel mixtis iter sero sae foliis aridis; pineis nucleis; mentae colliculo; melle. Vel eo medicamēto; qđ ex moris fit. quoz; succus eodē modo quo punci mali ad mellis crassitudine coquit. eadēq; ratiōe ei croci; myrrae; alumen; uinū; mel; miscēt. Neq; quicq; dandū; ad qđ humor euocari possit. Si uero iā firmior puer est; gargarizare debet his fere; quae supra cōprehēsa sunt. At si lenia medicamēta in eo parū pficiunt; adhībenda sunt ea; quae adurēdo crustas ulceribus iducant. Quale est scissile alumē; uel chalcitis; uel aramētum furoris. Prodest etiā fames & abstinentia quāta maxime sperari potest. Cibis debet esse lenis. Ad purganda tamē ulcera interdū caseus ex melle recte datur.

De linguae ulceribus

Caput xii.

Inguae quoq; ulcera nō aliis medicamētis egent; quā quae prima parte superioris capitis exposita sunt. Sed quae in latere eius nascunt. diutissime durant. Videndumq; est num cōtra dens aliq; uis acutior sit; q̄ sanescere saepe ulcus eo loco nō finit. ideoq; limādus est.

De parotidibus gingiuarum tuberculis deq; aliis ulceribus gingiuarum.

Caput tertiumdecimum.

Olent etiā interdū iuxta dentes in gingiuis tubercula quā dā orini dolētia: parotidas græci appellāt. Hæc initio leniter sale cōtrito p̄ficare oportet, aut iter se mixtis sale fossili: cōbusto cupressio nepeta. deinde eluere os cremore lēticulæ. & iter hæc hiare: donec pituita: satis p̄fluat in maiore uero iſſamatiōe iisdē medicamētis utendū est: quæ ad ulcera oris supra posita sunt: & mollis linamētū paulū ioluēdū aliq̄ cōpositione ex his: q̄s antheras uocari dixi: demittendūq̄ id iter dentē & gingiua. qd̄ si durior erit & id phibebit: extrinsecus admoūēdus erit sp̄giæ uapor calidus: iponēdūq̄ caratū. Si suppuratio se ostēdet: diutius eo uapore utendū erit. & cōtinendū ore calidū mulsum: quo sicus decocta sit. Itaq̄ subcrudū icidendū: ne si diutius ibi pus p̄māterios la dat. Quod si maior sit tumor est: cōmodius totus excidit: sic ut ex utraq̄ parte dens liberet. Pure exēpto: si leuis plaga est: satis est ore calidā. quā continere: & extrinsecus fouere eodē uapore. Si maior est: lēticulæ cremore. Vt his dē medicamētis: q̄bus cætera ulcera oris curant. Alia quoq̄ ulcera in gingiuis plerūq̄ oriunt: q̄bus eadē q̄ in reliquo ore succurrit. Maxime tamē mādere ligustrū oportet: succūq̄ eū ore cōtinere. Fit etiā interdū: ut ex gingiua ulcere: siue parotides fuit: siue nō fuit: diutius pus serat. Quod aut dēte corrupto: aut fracto: uel aliter uiciato osse: maximeq̄ id p̄ fistulā uenire cōsueuit. Vbi incidit locus ap̄idus: dens eximēdus testa ossis si q̄ excessit recidēda est: si qd̄ uitiōsi est radēdū. Post qd̄ fieri debeat supra in aliq̄ ulceq̄ curatiōe cōprehensum est. Si uero a dētibz gīgiuæ recedūt: eadē antheræ succurrunt. Vtile est etiā pira aut mala nō p̄matura mādere: & ore eū humorē cōtinere. Idē p̄stare nō acce acētū in ore retentū potest.

De uia morbo & curatione;

Caput quartūdecimū.

Væ uehemēs iſſamatio terrere quoq̄ debet. Itaq̄ in hac & abstinentia necessariā est: & sanguis recte mittit. & si aliq̄ res. phibet: alius utiliter ducit: caputq̄ sup hæc uel andū & sublimius habēdū est. tū aqua gargarizādū: in q̄ simul rubus & lēticula decocta sit. Illinēda autē ipsa uia uel omphacio: uel galla: uel alumine scissili: sic ut cuilibet eoz mel adiciat. Est etiā medicamētū huic aptūq̄ androniū appellat. Cōstat ex his. alumine scissili: quama aris rubriatramēto futuro: galla: myrra: mysi. Quæ p̄ se cōtrita mixtaq̄: rursus paulatī adiecto uino austro terunt: donec is mellis cras situto sit ubi hog: aliquo illita uia est: celidonia quoq̄ succo p̄ cocharē illita uia maxime p̄dest. Fere multa pituita decurrūt: ea quieuit. ex uino calido gargarizādū. Quod si minor in ea iſſamatiō: laſer terrere: eiq̄ adicere frigidā aquā satis est: eaq̄ aquā cochleario exceptā ipsi uiaz subicere. Ac medio critēr est tumentē aqua quoq̄ frigida eodē modo subiecta reprimat. Ex eadē autē aqua gargarizandū quoq̄ est: quæ uel cū laſere: uel sine eo hac curatiōe uiaz subiecta est.

De cancro oris.

Caput quintūdecimū.

I quādō autē ulcera oris cancer iuaſit: primū cōsiderādū est: nū malus corporis habitus sit: eiq̄ occurrēdū. deinde ipsa ulcera curādā. Quod si in ſūma parte id uitiū est. laſis. p̄ficat anthera hu mido ulceri arida iſperlaſi: cicioti cū exigua parte mellis illita. Si paulo altius: chartæ cōbustæ partes duæ: auripigmētī pars una. Si penitus malū deſcēdit: chartæ cōbustæ ptes tres auripigmētis ps quarta. Aut pares portiones ſalis fricti & iridis frictæ. Aut itē pares portiones chalciditis: calcis: auripigmētī. Necessariū autē est linamētū in roſa tingere. & sup adurētia medicamēta iponere: ne uicinū & sanū locū lædat. Quidā etiā in acris aceti hemina frictū salē coiciūt: donec tabescere deſinat. deinde id acētū cōquirit: donec exiceſſet: eūq̄ salē cōtritu iſpergūt. quotiēs autē medicamētū iniicit: & arē & poſt os diluendū est uel cremore lenticulæ: uel aqua in q̄ aut erū: aut oleæ aut uerbena: decocta ſint: sic ut cuilibet eoz paulū mellis miſceat. Acetū quoq̄ ex ſcylla retentū ore: ſatis aduerſus hæc ulcera p̄ficat. Ex acetō cocto ſaliſmōſtrū supra demōſtrātū est: rursus mixtū acētū. Sed & diu continere utrilibet: & id bis aut ter die facere: prout uehemēs malū est: necessariū est. Quod si puer est: cui id icidit. ſpecillū lana ioluūtū in medicamētū demittēdū est: & sup ulcus tenēdū: ne p̄prudētia adurētia deuoret. Et si dolor in gīgiuis est: mouētury: aliq̄ dētes: refici eos oportet. Nā curatiōe uehemētē ipediunt. Si nihil medicamēta p̄ficēt: ulcera erūt adurēda. Quod tamē in labris ideo nō est neceſſariū. quoniā exidere cōmodius est. Et id qd̄ æque adultū atq̄ exiliū sine ea curatiōe: q̄ corpori manu adhibet: ipleri nō potest. Gingiuaq̄ uero ossa: quæ hebetia sunt in p̄petuū uſtione nudant. Neq̄ enim poſtea caro increſcit. Imponēda tamē aduſtis lēticula est: donec ſanitate: qualis eſſe pot̄ recipiat.

De paronibus: quæ sub auribus oriunt.

Caput ſextūdecimū.

Aec in capita ſerē medicamētis egēt. Sub ipsis uero auribus oriri parotides ſolēt: modo in ſe cunda ualitudine ibi iſſamatiōe orta: modo poſt lōgas febres: illuc iſpetu morbi cōuerſo. Id abſceſſus genus eſt. Itaq̄ nullā nouā curatiōē deſiderat. Animaduertiēdū tantūmodo hāc habet neceſſariā. q̄a si sine morbo id ſumit: primū reprimētū: experimētū eſt. Si ex aduerſa ualitudine illud inimicum eſt: maturariq̄ & quāprimum aperiri cōmodius eſt.

De umbilici prominētis curatione.

Caput decimūſeptimū.

Dumbilicos uero prominētis: ne manu: ferroq̄ utendum ſitante tentādū eſt: ut abſtineat. alius his ducat: iponaf: ſup umbilicū id qd̄ ex his cōſtat. Cicuta: & ſuliginis: ſinguloz. P. XI. cæruſæ elotæ. P. XIII. plūbi eloti. P. XVII. ouis duobus. q̄bus etiā ſolani ſuccū adiciſ. Hoc dilutius ipſoſitū eſſe oportet: & iterim cōquieſcere hoīem. cibo modico uti: ſic ut uitētur oīa iſſatiā.

De obſcenaz partiū uiciis & curationibus.

Caput. xviii.

Roxima ſunt ea: quæ ad partes obſcenaz p̄tinent: quæ apud græcos uocabula & tollerabilius

se habet: & accepta iā usu sunt cū omni fere medicorū uoluntate atq; sermone iactetur apud nos scēdita
fir uerbane cōsuetudine quidē aliqua uerecūdius loquētū cōmēdāta sunt ut difficilis hæc explanatio
sit simul & pudorē & artis præcepta seruātib; Neg; tamē ea res a scribēdē deterrere me debuit. Pri-
mū ut oīa; quæ salutaria accēpi: cōprehēderē; dein q̄a in uulgu; eorū curatio etiā p̄cipue cognoscēda
est: q̄ inuitissimis quīsq; alteri ostēdi.

De colis morbis & curationib;.

Gitur si ex inflammatione coles intumuit: reduci; sūma cutis: aut rursus induci nō pōt multa ca-
lida aqua fouēdus locus est. Vbi uero glās cōtēcta est: roriculatio quoq; clystere inter ea: cutēq;
aqua calida inferēda ē. Si mollita sic & extenuata cutis ducēt; puit: expeditior reliqua curatio ē. Si tur-
mor uicet: iponēda est uel lenticula uel marrubiū uel olea folia ex uino cocta: sic ut cuilibet eorū dū te-
ritur mellis paulū adiciat. Sursumq; coles ad uētrē deligādus est. Quod in oī curatōe eius necessariū ē.
Isc; hō cōtinere se debet: & abstinere a cibo: & porione aquæ tantū aliri uidicari. Postero die rursus ad-
hibēdū hīdē rōnibus aquæ fomētū est: & cū uī quoq; experiūdū: an cutis sequat. Ea; si nō parebit: ue-
l uiter sūma scalpello cōcidēda erit. Nā cū sanies profluxerit: extenuab; his locus: & facilius cutis ducē-
tur. Siue aut hoc mō uicta erit: siue unguā repugnauerit: ulcera uel in cutis ulteriore pte: uel in glāde
ultraue eā in cole reperiē. Quæ necesse est: aut pura siccaue sint: aut hūida & purulēta. Si sicca sunt pri-
mū aqua calida fouēda sunt. deinde iponēdū lyciū ex uino est. aut amura cocta cū eodē: aut cū rosa
butyrū. Si leuis his humor est uino eluēda sunt. tū butyri & rosæ mollis paulū & refinæ terbinthinæ
pars q̄tra adiciēda est: eoq; utēdū. Aut si pus ex his p̄fluitante oīa elui mūllo calido debet. Tū ipō pi-
pers. P. XI. myrræ. P. XII. croci: mysi cocti: singulorū. P. XII. Quæ ex uino austro coquū: donec mel-
lis crassitudine habeat. Eadē aut cōpositio rōsillis: puæ madēnonis: nariūq; ulceribus accōmodata est.
Aliud aut cā. pipēris. P. XI. myrræ. P. XI. croci. P. XII. mysi cocti. P. XI. aris cōbusti. P. XII. Quæ primū ex
uino austro cōterunt: deinde ubi saruerūt: iterū terūt ex passi tribus cyathis & icoquūt: donec uisū
crassitudine habeat. Aerugo quoq; cū cocto melle & ea quæ ad oris ulcera supra cōprehēsa sunt curāt.
Aut Erasistrati cōpositio: Aut cratonis recte sup purulēta natural a iponē. Folia quoq; oleæ ex nouē
cyathis uini coquūtur. His adiciē alumis scissilis. P. XIII. lyciū. P. XVIII. mellis selgiathi. Ac si plus
puris est: id medicamētū ex melle: si minus: ex uino diluī. Illud ppetuū est. post curationē dū inflam-
matio manet: quale supra posuit est cataplasma supra dare: & quotidie ulcera eadē rōne curare. Quod si
pus & multū & cū malo odore cōcepit profluere: elui cremore lenticulæ debet: sit ut ei mellis paulū ad-
iciat: aut olea: aut lēscis folia: uel marrubiū decoquēdū ē. Eoq; hūore eodē modo cū melle utēdū: im-
ponēda; eadē. aut ēt omphaciū cū melle: aut id qd' ex arugine & melle ad aures fit. aut cōpositio An-
dronis. aut anthera: sic ut ei paulū mellis adiciat. Quidā ulcera oīa: de quibus adhuc dictū est: lycio ex
uino curāt. Si uero ulcus latius atq; altius serpiter: eodē mō elui debet. Imponi uero: aut arugino: aut
omphaciū cū melle: aut Andronis cōpositio: aut marrubiū myrræ: aut croci aluminis scissilis: cocti: rosæ
foliorū aridorū: galli: singulorū. P. XI. minii sinopici. P. XII. Quæ per se singula primū terūt: deinde iū-
cta iterū melle adiecto: donec liquidi cæratī crassitudine hēant. tū in aeneo uase leniter coquū: ne sup
fluat. Cū iā gutta indurectitas ab igne remouēt. idq; medicamētū tū: put opus est: aut ex melle aut
ex uino liquat. Idē aut per se etiā ad fistulas utile est. Solet ēt iterdū ad neruos ulcus descēdere: p̄fluitq;
pituita multa: sanies tenuis malig; odoros: nō cocta: aut aquæ similis: i qua caro recēs lota ē. Doloresq;
is locus & pūctiones hēt. Id genus quodis inter purulēta est: tamē in libus medicamētis curādū est qua-
le ē ep̄lastrū tetrapharmacū: ex rosa liquatū: sic ut thuris quoq; paulū ei misceat. Aut id qd' ex butyri
rosæ refinæ: melle fit. Supra uero a me posuit est. Præcipueq; id ulcus multa calida aqua fouēdū est: ue
lādū; neq; frigori cōmittēdū. Iterdū aut per ipsa ulcera coles sub cute exelus: sicut glās excidat. Sub
quo casu cutis ipsa circūcidēda est. Perpetuūq; est: quorīs glās: aut excole aliquid: uel excidit: uel ab-
scindit: hāc nō ē seruādū: ne cōfidat: ulceriq; agglutinet: ac neq; reduci possit postea. & fortasse fistulā
quoq; urinx cludat. Tubercula etiā: quæ phymata græci uocāt circa glādē oriunt: quæ uel medicamē-
tis: uel ferro adurūt: & cū crustæ exciderūt: quama aris inspīg: ne qd' ibi rursus increfcat.

De cāri q̄ in cole nascit: curatione.

Aec citra cācrū sunt: qui cū in reliquis partibus: tū in his quoq; uel p̄cipue ulcera ifestat. Inci-
pita nigritie: quæ si curē occupauit: prius specillū subiciēdū: ea; q̄cidēda est. deinde ora uul-
fella prehēdēda: tū q̄qd' corruptū est: excidēdū: sic ut ex integro quoq; paulū deat: idq; adurēdū.
Quoties quid uisū est: id quoq; sequi: ut iponēda lenticula sit. deinde ubi crustæ exciderūt: ulcera sic
ut alia curētur. At si cācer ipsūm colem occupauit: inspergēda aliqua sunt ex aurentibus: maxieq; id
quod ex calce: chalcitide: auripigmēto cōponit. Si medicamēta uincuntur: hic quoq; scalpello quicqd'
corruptū est: sic ut aliquid etiā integri trahat: præcidi debet. Illud quoq; aque perpetuū est: ex cā-
cro uulnus ē adurēdū. Sed siue ex medicamētis: siue ex ferro crustæ occalluerunt: magnū periculum
est: ne his decidētibus: excole p̄fusio sanguinis insequat. Ergo longa qetē & imobili pene corpe opus
est: donec ex ipō: crustæ puræ leuiter resoluāt. At si uel uoles aliquis uel iprudēs dū igredit̄ imature
crustas diduxit & fluit sanguis: frigida aqua adhibēda est. Si hæc parū ualēt: de currendū ad medica-
mēta: quæ sanguinē supprimūt. Si ne hæc qd' succurrūt: aduri diligētē & timide debet neq; ullo po-
tēta moru dādus eidē piculo locus ē.

De phagedænæ in cole nascētis curatione.

Onnunq̄ etiā id genus ibi cancri: quod phagedenā a græcis noīa: oriri solet. in quo minime differēdū: sed protinus hūide medicamētis occurrēdū est: & si parū ualeat: ferro adurēdū: Quā dā etiā nigrities est: quæ nō sentit & serpit: ac si sustinuius uulc: ad uesicā tendit: neq̄ succuri postea potest. Si id in summa glāde circa fistulā urinae est: prius in ea tenue specillum demittēdū ē: ne claudatur. deinde id ferro adurēdū. Si uero alte penetrauit: quicq̄ occupatū est: præcidēdū est. Cæterum eadē: quæ in aliis cācris: faciēda sunt.

De carbunculo qui in cole nascit̄.

Calefcit etiā i cole interdū aliq̄s idq̄: oī pene sensu caret. Quod ipsū quoq̄ excidi debet. Carbunculus aut̄ ibi natus ut primū appareat: oriculario clystere eluēdus est. Deinde ipsi quoq̄ medicamētis utēdus: maxieq̄ chalcitide cum melle: aut ærugine cū cocto melle. Vbi is excidit: liq̄is medicamētis utēdū est: q̄ ad ora ulceris cōponūf. De testiculorū morbis & eorū curatione.

N testiculis uero si qua infāmatio sine ictu orta ē: liq̄is extalo mittēdus ē. a cibo abstinēdū. ipō nēdū ex faba farina ex mulso cocta cū cūino cōtrito ex melle cocto. Aut cōtritu cūinu cum cærato ex rosa facto. Aut lini semē frictū contritū & i mulso coctū aut tritici farina ex mulsa cocta cū cupresso. aut lilii radix cōtrita: aut si iidē iduruerūt: iponi debet lini uel foeni græci semē ex mulso coctū: aut ex cyprino caratū: aut similia ex uīo cōtrita: cui paulū croci sit adiectū. Si uertusior iam durities ē: maxie p̄ficat cucumeris agrestis radix ex mulso cocta: deinde cōtrita. Si ex ictu tumēt: sūguine mitti necessariū ē: magisq̄ si etiā liuet. Imponēdū uero utrūlibet ex his quæ cū cūino cōponunt: sup̄ præp̄posita sunt. aut ea cōpositio quoq̄ habet nitti cocti. P. XI. resina pineæ: gūmi: singulorū. P. XII. uinae timiniae sine feminibus. P. XIII. mellis quātū satis sit ad ea cogēda. Quod si ex ictu testiculis aliq̄ defuit: fere pus quoq̄ screscit: neq̄ aliter succurri pōt: quā si ictio scroto & pus emissū: & ipse testiculus excisus est.

De ragadiis & Cōdilatē & hæmorrhoidis: aliisq̄ ani morbis & curatōibus eorū & priō de ragadiis. Nus quoq̄ multa tediusq̄ plēa mala scilicet: nec i se multū abhorrētes curatōes habet. At primū i eo sepe & q̄d pluribus locis: cutis excidit. Ragadia græci uocāt. Id si recēs ē: q̄scet hō debet i aqua calida desidere. Colūbia quoq̄: oua coquēda sunt & ubi adurerūt: purgāda. deinde alterū iacere in aqua bene calida debet: altero calido foueri locus: sicut iuicē utroq̄: aliq̄s urāt. Tū tetrapharmacum: aut rhypodes: rosa diluēdū ē: aut hyloposi recēs mīscēdū cū carato liq̄o ex rosa facto. Aut eidē carato rhypo plūbū elotū adiciēdū. Aut resina terebinthiæ myrra. aut spū argēti: uetus oleū. Et quolibet ex his id perugēdū. Si q̄cqd læsum ē: extra ē: neque itus recōditū: eodē medicamēto tictū linamētum sup̄ dātū ē: & q̄cqd adē adhibuit carato cōtegēdū. In hoc aut casu neq̄ acerbis cibis utēdū: neq̄ alperis: nec aluū cōprimētibus. ne aridū q̄d q̄cquā fati: utile ē. nisi admodū paulū. Liq̄da lenia: p̄guia: glutinosa meliora sunt. Vīo leni uti nihil prohibet.

De condilomate.

Condiloma autē ē tuberculū q̄d ex quadā infāmatioe nasci solet. Id ubi ortū ē: q̄d ad q̄tē. cibos: poticēq̄ p̄tinet: eadē seruati debēt: quæ p̄xime scriptæ sunt. Hīdē etiā ouis recte tuberculū id fouet. Sed desidere ate hō i aqua debet: i qua perbenæ decoctæ sunt ex reprimētibus. Tū recte sponif & lēticula cū exigua mellis parte: & ferrula cāpana & uīo cocta: & rubi folia cōtrita cū carato ex rosa facto. & cū eodē carato cōtritu: uel cotoneū malū: uel malcori ex uīo cocti p̄terior: & chalcitis cocta atq̄ cōtrita: deinde hylopo ac rosa excepta. Et ex ea cōpositioe: quæ habet thuris. P. XI. alumi nis scissilis. P. XII. cæruſia. P. XIII. spū argēti. P. XV. Quibus dū terūf: iuicē rosa & uīnū stissillā. Vīcū lū aut ei loco līteolū: aut pāniculū q̄dratus ē: q̄ ad duo capitā duas ansasq̄ altera uero pre totidē fascias habet: cūq̄ subiectus ē: tās ad uētrē datis a posteriore p̄te i eas adductæ fasciæ coarctūf: atq̄ ubi artatæ sūt. dexteriori sinistrā: sinistrā dextera p̄cedit. circūdatq̄: circa aluū iter se nouissime nodo deligat. Sed si uetus cōdiloma iā iduruit neq̄ sub his curatōibus defidit: aduri medicamento pōt: q̄d ex his constat. æruginis. P. XII. myrræ. P. XIII. gummi. P. XVIII. thuris. P. XXII. stibis: papaueris lacrimæ: acaciæ: singulorū. P. XXVI. quo medicamēto q̄dā etiā ulcerada de gbus p̄xime dixit: renouat. Si hoc parū i cōdilomate p̄ficat: adhiberi possunt etiā uehemētius adurētia. Vbi cōsumptus ē tumor: ad medicamēta lenia trāscēdum est.

De hæmorrhoidis

Ertiū aut uitiū ē: ora uenag: tāquā ex capitulo q̄busdā surgētia: quæ sæpe sūguine fundūt: hæmorrhoidas græci uocāt. Idq̄ etiā ore uulue foeminarū icidere cōsueuit. Atq̄ i q̄busdā p̄x: tu to supprimēf: q̄ sanguinis p̄fluuiū ibecilliores nō sūt. Habēt enī purgationē hāc nō morbum: Ideoq̄ curati q̄dā cū sanguinis exitū nō haberēt iclinata i præcordia ac uiscera materia subitis & grauissimis morbis correpti sunt. Si cui uero id nocetis desiderē i aqua ex uerbis debet. iponere maxie malicorū cū aridis rosæ foliis cōtritu. aut ex his aliqua: quæ sanguinem supprimunt. Soler autem oriri inflammatio maxie ubi dura alius eam locum læsit. Tum in aqua dulci desidendum est: & id fouendum ouis. imponendi uitielli cum rosæ foliis ex passio subatis: Idq̄si intus est: digito illinen dum. si extra super illi tum panniculū imponendum est. Ea quoq̄ medicamenta: quæ recētibus scis furis posita sunt: hic idonea sunt. Cibus uero in hoc casu hīdem quibus i prioribus utendum est. Si ista parum iuuant: solent imposita medicamenta adurentia ea capitula absumere. Ac si iam uetustiora sūt: sub auctore Dionysio in spargenda sandaraca est. deinde imponendum: quod ex his constat. Squamæ æris: auripigmenti: singulorū. P. X. fari calcis. P. XVIII. postero die ac compungendum. Adustis

capitulis fit cicatrix:que sanguine fundi prohibet.Sed quoties is suppressus ē:ne qd periculi afferat multa exercitatioe digerenda materia ē.Prætereaq; & uiris & foeminis qbus mēstrua nō pueniūt:interdum ex brachio sanguis mittendus est.

Si anus uel os uuluaꝝ p̄cidit:quā curatione utendum sit.

a T si anus ip̄e uel os uuluaꝝ p̄cidit.nā id quoq; iterdū fit:cōsiderari debet purū ne id sit:qđ purū ē:ian humore mucoso circūdatū. si purū ē:ī aqua desidere hō debet:aut falsa:aut cū uerbenis mel malicorio cocta.si humidū: uio austero subluēdū ē:illineūdū: fece uini combusta. Vbi utrolibet mō curatū ē:itus reponēdū ē:īponēdaq; plātago cōtrita:uel folia falicis ī aceto cocta.tū lileolū & sup lana æque deligāda:curibus iter se deuinctis.

De ulcere fungo simili in ano.

f Vngo quoq; simile ulcus ī eadē sede nasci solet.Id si hyems ē:egelida:si aliud tempus:frigida aqua fouēdū ē:deide spuma æris īspēgēda:supracū cæratū ē:myrteo factū.cui paulū squamaꝝ fuliginis.calcis sit adiectū.si ī hā rōne nō tollit:uel medicamētis uehemētiōribus:uel ferro adu rēdū ē.

De digitorū ulceribus.

Caput decimumnonum.

d Igitorū aut uetera ulcera cōmodissime curant aut lycio aut myrra cocta:cū utrilibet uinū adiectū ē.In hisse recedere ab ungue carūcula cū magno dolore cōfueuit. Pterygiō græci appellāt.Oportet alūmē melinū rotūdū ī aqua liquare donec mellis crassitudinē habeat.tū quum eius aridi sunt: tantūde mellis īfundere & radícula miscere:donec similis croco colore fiat:eoq; illinire. Quidā ad eūdē usum decoquere simul malū cū paria pōdera aluminis aridi & mellis miscuerint. Si hac rōne nō excederūt:excedida sunt:deide digiti fouēdi aqua ex uerbenis:īponēdū:sup medicamētū ita factū.Chalcitis:malicorū:squama æris excipiūt sico pigui leniter cocto ex melle.Aut characta cōbusta:aursipigmētis:sulphuris ignē nō expti par modus cæratō miscet ex myrteo facto.Aut æruginis rasa.P.XI.squamaꝝ.P.XII.mellis cyathō cogūt. Aut pares portōes miscet:Saxi calcis:chalcitidis:aursipigmētū. Quicqđ horū p̄positū ē:itegēdū lileolo aqua madafacto:tertio die digitorū resoluēdū ē: Siqđ aridi ē:iterū excedidū Similicq; adhibēda curatio ē:Si nō uiciū:purgādus scalpellō:uicibuscq; feramētis adurēdus ē:& sicut reliq; uita curādus ē. At ubi scabri ūgues sunt circū aperiri debēt:q; corpus cōrigūt.tūc sup eos ex hac cōpositioe æq; īpōi sandaracæ: sulphuris: singulorū.P.XII.nitri:aursipigmētis:singulorū.P.XIII.resinæ liqda.P.XVIII.Tertioq; id die resoluēdū ē.Sub quo medicamēto uiciō: si ūgues cadunt & in eorum locum meliores renascuntur.

libri sexti finis.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER SEPTIMVS INCIPIT.

De chirurgica & q̄ ī ea clauerit: & qualis ēē chirurgicus debeat & qđ ī hoc libro describat

Eruā ēē medicāz partē:quæ manu curet: & uulgo notū & a me ppositū ē.Ea nō qđ medicamēta atq; uiciūs rationē omittit: sed manu tamē plurimū præstat. ēq; eius effectus iter oēs medicāz ptes euidentissimus. Siqđ ī morbis cū multū fortuna cōferat:medicæ: sæpe salutaria. sæpe uana sint:pōt dubitari secūda ualutudo medicianā corporis beneficō cōtingit. In his quoq; qbus medicamētis maxime uitamur:quis pfectus euidentior ē:tamē sanitatē & p hæc frustra q̄ri & sine his reddi sæpe manifestū ē. Sicut ī oculis quoq; depræhēdi pōt: q̄ medicis diu uexati sine his iterdū sanescūt. At ī ea pte: q̄ manu curata euidentior ē: oēm pfectū: ut aliqđ aliis adiuuet: hic tamē plurimū trahere Hac aut p̄s cū sit uerutissima. magis tamē ab illo parēte oīs medicianæ Hippocrate: quā a prioribus exulta ē. Deide posteaquā diducta ab aliis hīc p̄fiores suos cepit: ī ægypto quoq; increuit: Philoxēo maxie auctore: q̄ pluribus uolūminibus hac pte diligētissime cōpræhēdit. Gorgias quoq; & Sosstratus & Hiēro & apollini duo & Hāmōs alexādrinus. multiq; alii celebres uiri: singulū qđ rep̄perierūt. Ac romæ quoq; nō mediocres p̄fiores: maxieq; nup̄ Tryphō p̄r: & Euelpistū & ut ex scriptis eius intelligi pōt horū eruditissimus Mege: q̄ buldā ī melius mutatis: aliquātū ēī disciplinæ adiecerūt. Eise aut chirurgus debet adolecēs aut certe adolecētiaꝝ pprior manu strenua stabilire: neq; ī tremelcētē: atq; nō minus sinistrā: quā dextra prōptus acie oculorū acri clāp̄s: anio īrepidus: imile: ricors: sic ut sanari uelit eū quē accipit: nō ut clamore eius motus: uel magis quā res desiderat: p̄peret: uel minus quā necesse ē: fecerit: sed p̄inde faciat oīa ac si nullus ex uagitibus alterius affectus oriat. Pōt aut reuigiti huic p̄r. pp̄r uēdicādū sit. q̄ uulnerū quoq; ulcerū:q; multorū curatiōes: q̄s alibi ex ecutus sum. chirurgi sibi uēdicāt. Ego eūdē qđ hominē posse oīa ista præstare cōcipio. Atq; ubi se diuiserūt eū laudor: quā plurimū p̄cipit. Ip̄e aut huic p̄r ea reliq; ī qbus uulnus facit medicus: nō accipit & ī qbus uulneribus ulceribus ue plus p̄fici manu: quā medicamēto credo. tūc qđ ad ossa p̄met: quæ deiceps exeq̄ aggrediat. dilatisq; ī aliud uolūmē ossibus: hoc cætera explicabō: præpositisq; his: quæ ī q̄libet pte corporis fuit: ad ea: quæ pprias sedes habēt: trālibō. Deluxatis Caput primum

i Vxata igit ī q̄cūq; pte corporis sunt quā primū sic curari debēt: ut q̄ dolor ē ea scalpello euis crebro icidat: dēteratur: eo dē aduentū p̄fluēs sanguis. Quod si paulo tardius subuerit: iāq; etiā rubor ē: q̄q̄ rubet corpus: si tumor quoq; accessit: q̄cūq; ī eīd optimū auxiliū est. Tū super danda reprimētia sunt: maxieq; lana fucida ex aceto & oleo. Quod si leuior is casus ē: p̄posunt etiam sine scalpello imposita eadē mederi. Et si nihil aliud est: cinis quoq; maxie ex sarmentis. Si his nō

est: quilibet alius ex aceto uel etiam ex aqua coactus.

De his quæ p se in se sunt quomodo excidenda & curanda sunt.

Caput secundum

u Erū hoc qdē prōptū ē. In his autē nō gociū maius ē quæ p se uicio itus orō: s̄ in se sunt: & ad lup-
purationē spectāt. Ea oīa genera abiceſsum eē alias pposui: medicamētāq; eis idōea executus
sum. Nūc supeſt ūr dicā i hīſc dē quæ manu fieri debeat. Ergo priuſquā indureſcāt: cutē incidere
& cucurbitulā accōmodate oportet. quæ qcg d illuc malæ corruptæq; materiæ coitit: extrahat idq; ite-
rū tertioq; recte fit donec oē iditū iſſimatiōis excidat. Neq; tamē fas nō ē nihil cucurbitula agere. In-
teredū. n. sed raro qcg abſcedit uel amēto ſuo icludit. id atq; tunica nominat̄. Mages qā tunica: oīs
neruoſa ē: dicit nō naſci ſub eo uicio neruū. quo caro cōſumeret: ſed ſubiectō iā uetuliore pure callū
circūdari. Quod ad curatiōis rōnem. nullo loco p̄tinet: qā qcg dixi ſi tunica ē: id ē callus ē fieri de-
bet. Neq; ulla reſ p̄hibet etiā ſi callus ē: tamē qā cigit: tunica nominari. Tū pure quoq; maturior hæc
iterdū eē cōſueuit. Ideoq; qd̄ ſub ea ē: extrahi p cucurbitulā nō pōt. Sed facile id intelligit̄ ubi nihil ad-
motu illā mutauit. Ergo ſiue id ſcidit ſiue iā durities eī: hac auxiliū nihil ē. Et ut alias ſcripſi uel auerte
da cōcurrēs eo materiā: uel digerēda: uel ad maturitatē pducēda ē. Si priora cōgērit̄ nihil præter ea
neceſſariū ē. Si pus maturuit i alis qdē & i inguinibus raro ſecūdū ē. Itē ubiq; medio crīſ abiceſſus ē.
Itē quoties i ſūma cutē uel etiā carne uitū ē: emiſi ſeſtiā: curatīs ibicallitatis cogit. Satiſq; cataplaſmata
efficiē: ut p ſe aperiat̄. Nā ſere ſine cicatrice pōt eē iſ locus: q; exptus ferrū nō ē. Si autē alius malū
ē: cōſiderari debet neruoſus ne iſ locus ſit: an nō ſit. Nā ſi ſine neruis ē: cādētī ferramēto aperiri debet.
Cuius hæc gratia ē: qd̄ exigua plaga diutius ad pus euocādū patet paruq; poſtea cicatrix fit. At ſi ner-
uū. uel uita ſūcignis ali: nū ē: ne uel diſtendat̄ huius mēbrū debilitet̄. Neceſſaria uero opa ſcalpellī ē. Sed
cætera etiā ſub cruda aperiri poſſunt. Inter neruos uero ulſia expectāda maturitas ē: quæ cutē extēnu-
et: iteq; puſi iſgar: quo ppius reper. aſ. iteq; aliā rectā plagā deſiderat̄: carneq; ſere uehemētē cutem
extenuat. tota ea ſup pus excidēda ē. Semp autē ubi ſcalpellus ad mouet̄ id agēdū eſt ut & quā minimæ
& quā pauciſſimæ plagæ ſint. cū eo tamē ut neceſſitati ſuccurrās & i mō & i numero. Nam maiorē
ſinus la tius: iterdū etiā duabus aut pluribus lineis ſcidēdū ſunt. Dādāq; opā aut iſinus exitū habe-
at ne q; humor itus ſubſidat q; proxiā & adhuc ſana rodēdo ſinuat. Eſt etiā i rerū natura: ut cutis la-
tius excidēda ſit. Nā ubi poſt iſgos morboſus totus corporis habitus uitatus ē: latet q; ſe ſinus diſſudit &
i eo ps cutis paleſcit licet ea iā emortuā eē & iutū futurā. Ideoq; excidere cōmodius ē. maxie ſi cir-
ca articulos maiores id euenit. cubātēq; agrū ſuū ē alius exaruit: neq; p alimēta q; quā corpori acce-
dit. Sed excidi ita debet: ut plaga ad ſimilitudinē myrtē folii fiat quo ſaciliſſime ſaneſcat. Idq; pperit uel.
Vbiq; medicus ex q; quō: cauſa curē excidit: pure effuſo i alis uel i inguinibus linamētū opus nō ē. Spō-
gia ex uſo ipōnēda ē. In cæteris partibus ſi atq; ea linamēta ſuperuacua ſunt: purgatiōis cauſa paulū
melliſ iſundēdū ē: idet lignitū iā ſup dāda. Si illa neceſſaria ſunt: ſup ea quoq; ſimilit̄ dari ſpōgia eodē
mō ex uſo expreſſa debet. Quādo autē linamētis opus ſit. quādo nō ſit: aliis dictū ē. Cætera eadē incila
ſuppurationē faciēda ſunt. quæ ubi p medicamēta rupta ē: faciēda eſſe propoſui.

De bonis malū ſe ſignis exulceratorū.

Caput tertium.

p Rotinus aut̄ quātū curatio efficiat quātūq; aut ſperari aut timēri debeat: ex q; buldā ſignis in-
telligi pōt: ſereq; hīſc quæ i uulneribus expoſita ſunt. Nā bona ſigna ſunt: ſomnū capere: faci-
le ſpirare: ſiti nō cōſciē: cibū nō ſaltidire: ſi febricula fuit: ea uacare. Itēq; habere pus albū: leue:
nō ſœdi odoris. Mala ſunt: uigilia: ſpiritus grauitas: ſitis: cibi ſaltidit̄: ſebis pus nigrū aut ſeculētū &
ſœdi odoris. Itē pcedēte curatiōe eruptio ſanguinis: aut ſi antequā ſinus carne ipleat̄ orā: carnoſa ſi-
unt. Illa quoq; ipla carne hebere nec ſirma deſicere tamē animā uel ipla curatiōe uel poſtea: peſſimum
oīum ē. Quin etiā morbus ipſe ſiue ſubito ſolutus ē: dein ſuppuratione exorta eſt: ſiue effuſo pure pma-
net nō inuite terret. Eſtq; iter cauſas timoris: ſi ſenſus i uulnere rodētū nō ē. Sed ut hæc ipla fortuna
huc illucue diſcernit: ſi medici priū ē: tenit ad repentiā ſanitatē. Ergo quoties ulcus reſiliuit: elue-
re id ſi reprimēdis humor uidebiſ: uino ex aqua pluuiiali mixto: uel aqua i qua lētula cocta ſit: de-
bebit. Si purgādū erit: mulſurū: uſq; ipōnere eadē. Vbi iā reſpreſſus uidebiſ: humor ulcuſq; purū erit
pducī carne cōueniet & ſoueri uulnus pari portioē uini ac mellis: ſuperq; ipōni ſpongia ex uino & ro-
ſa rīdā. Per quæ cū caro pducatur: plus tamē: ut alias quoq; dixi uiciuſ ratio eo cōſert. ad ſolutū iā ſe-
bribus & cibi cupiditate reddita: balneū rarū: quotidiana: ſed lenis geſtatio cibi potōēq; corpori reſi-
ciēdo. Apteq; oīa p medicamēta quoq; ſuppurationē rupta ſequuntur: ſed qā magno malo uix ſine ſe-
ro merui licet: in hunc locū reſeruata ſunt.

De fiſtulis.

Caput quartum

a Duerſus fiſtulas quoq; ſi altius penetrāt ut ad ultimas deſcendi colliriū nō poſſit: ſi tortuoſæ
ſunt: ſi multiplices: maius i manu quā i medicamētis præſidiū eſt. minusq; operæ eſt: ſi ſub cu-
tē tranſierūt: ſeruntur: quā ſi recte intus tendunt. Igit̄ ſi ſub cutē tranſierūt: fiſtula eſt: deſcendi
ſpecillum debet: ſuprag id ea i cidi. ſi flexus reperiunt̄: hi quoq; ſimul ſpecillo & ferro perſequēdi ſūt.
Idēq; faciēdum: ſi plures ſe quaſi ramū in oſtēdunt. Vbi ad fines fiſtulæ uentū eſt: excidēdum ex toto
callus eſt: ſuperq; ſibulæ dandæ: & medicamētū quo glutinetur. At ſi recta ſubter tendit: ubi quo mā-
xime ſerat ſpecillo explorat̄ eſt: excidi ſi ſinus debet: dein ſibula oris curā iniciēda ē: & æq; glutina-
tia medicamēta ſup danda ſunt. Aut ſi corruptius ulcus. quod interdum oſſe uitiato ſit: ubi id quo

que curatū ē: pus mouētia solēt aut iter costas fistula subter exire qđ ubi icidit: eo loco costa ab utraq; pre decidēda & eximēda ē: negd itus corruptū reliquat. solēt ubi costas transierūt seprū id qđ trāfuer foris a superioribus uisceribus ītestina discernit: uiolare. Quod itelligi & ex loco & ex magnitudine totum pōt: & qđ nōnūq; spiritus eorū humore qđsi bullatē prumpit: maxieq; si hūc ore ille cōtinuit. In eo medicamini locus nullus ē. In ceteris uero quae circa costas sanabilia sunt: pigua medicamēta inimica sunt. ceteris quae ad uulnera accommodant: uti licet. Optime tamē sicca linamēta: uel si purganda aliqd uidet̃ i melle ita iponunt. Venti nullū os subest. sed ibi pñitiosae admodū fistulae sunt: adeo ut Solstratus īsanabiles ēē crediderit. Id nō ex toto ita se habere usus ostēdit. Et qđēq; maxie mōi uideri pōt: tutior fistula ē cōtra iecur & lienē & uētriculū quā cōtra ītestina: nō quod pñitiosior res ibi sit: sed quo alteri periculo locū facit. Cuius experimēto moti qđ auctores parū modū rei cognoue rūt. Nā ueterē saepe etiā tēto pforat. plapfac; ītestina cōdunt: & oras uulneris futurā cōprehēdūt. qđ quēadmodū fiat mox idicabo. Itaq; etiā ubi tenuis fistula abdomē perrūpit: excidere eā licet: futuraq; oras cōiungere. Si uero ea fistula itus patuit: excisa necesse ē latius foramen reliquat: qđ nisi magna ui utiq; ab īteriore pre sui nō pōt qđ si mēbrana quēdā finit abdomē: quā peritonēēō grāci uocant. Ergo ubi aliq; īgredi ac moueri cōpit. rūdī illa futura atq; ītestina loosunt. Quo fit ut peundū homini sit. Sed nō oimō res ea desperatōē habet. Ideoq; tenuioribus fistulis adhibēda curatio est.

De ani fistulis.

Propriā etiā nū animaduersionē desiderat ea: quae i ano sunt. In has demisso specillo ad ultimū p ius caput icidit cutis debet. dein nouo foramine specillū educi lino sequēte: qđ aliā ius prē ob id ipsū pforatū cōiectū sit. Ibi linū phēdendū: uincindūq; cū altero capite ē: ut lax eate: quae sup fistulā ē: teneat. Idq; linū ēē debet crudū & duplex triplex uel: sic tortū ut unitas scā sit. Interi aut li cet negocia augere abūlare: lauari cibū capere peride atq; sanissimo. Tātūmō id linū bis die saluo modo ducedū ē: sic ut subeat fistulā ps quae superior fuerit. Neq; cōmittendū est ut id linū putrescat. Sed tertio quoq; die nodus solouēdus ē: & ad caput alterū recēs linū alligādū ē: eundēq; uetere: id i fistula cū simili nodo reliquēdum. Sic. n. id paulatī cutē: q; supra fistulā ē: icidit: simulq; & id sanescit qđ a lio relictū ē: & id qđ ab eo mordet: icidit. Hae ratio curatiōis lōga: sed sine dolore ē. Qui festinat: alitruingere cutē lino debet: quo celerius fecet: noctuq; penicillū tenuia qđā itus demittere: ut cutis hoc ipso extenuet. quo estēdē Sed hae dolorē mouēt. Adiciē celeritati sic ut tormētō quoq; si & linū & id qđ expenicillō ē: aliquo medicamēto illinif ex iis qbus callū exdi posui. Poterit tamē fieri ut ad scalpelli curatiōē etiā illo loci ueniedū sit: itus fistula ferrū multiplex ē. Igic i hae genera de misso specillo duabus lineis icēda cutis ē ut media iter eas habēula tēnuis admodū eūciat: ne protius ora cēant: sitq; locus aliq; linamētis. quae quā paucissima sup īnitiēda sunt: oiaq; eodē mō faciēda: q; i abcessu positis ē. Si uero ab uno ore plures sinus erunt: recta fistula scalpello erit icidēda: ab eo ceterae quae iā patebūt lino excipiedā. si itus aliq; pcedet: quo ferrū tuto puenire nō poterit: colliriā demittē dū erit. Cibis autē i oibus eiusmodi casibus: siue manu siue medicamētis age: dari debet humidus. potio liberalis: diuq; ubi iā caro īcrescit. tū demū & balneis raris utēdū erit: & cibis corpus iplentibus

De telis e corpore extrahendis.

Caput quintum.

Ela quoq; quae illata corporibus itus haerunt: magno negotio saepe eiciunt. Suntq; quedā difficultates ex generibus eorū quaedā ex his. sedibus i quas illa penetrant. Oē aut telū extrahit: aut ab ea parte qua uenit: aut ab ea i qua terēdit. Illic uia qua redeat: ipsum sibi fecit. Hic a scalpello accipit. Nā cōtra mucronē caro icidit. Sed si nō alte telū sedit: & i summa carne ē: aut certe magnas uenas & loca neruola nō transit: nihil melius ē: quā q uenit id euellere. Si uero plus est per qđ telo reuerēdū quā qđ prumpendū ē: itaq; uenas neruolq; id trāsit: cōmodius ē aperire qđ supell: itaq; extrahere. Nā & ppius petitur & tutius euellitur: & i maiore mēbro si mediū mucro transit facilius sanescit qđ peruiū ē. ga utriusq; medicamēto fouet. Sed si retro telū recipiēdū est: ampliāda scalpello plaga ē: quo facilius id sequatur: quoq; minor oriarur īflammatio: quae maior fit: si ab illo ipso telo dū redit corpus laniatur. Itē si ex alia parte uulnus aperitur: laxius ē debet: quā ut telo postea transeunte amplicef. Summa aut utraq; parte ita habēda cura est: ne neruus: ne uena maior: ne arteria incidatur. Quorū ubi aliquid dēreūt ē: excipiedū hamo retuso est: abducentiq; scalpello. Vbi aut satis īcū ē: est: lili eximēdū est: quoq; eodē modo & eadē cura habita: ne sub eo quod eximē: aliāq; eorū iā datur: quae tuenda esse proposui. Hae communia sunt. Propria quaedā in singulis telorum generibus subicienda sunt: quae protinus subiciam. Nihil tā facile in corpore quā sagitta cōditur: eadēq; altissimē sedit. Hae autē eueniūt & quā magna ui fertur illa: & quā ipsa in angusto est. Saepius itaq; ab altera parte qđ ex qua uenit recipienda est: praeipueq; quia fere spiculis cingitur: quae magis laniant si retro qđ cōtra trahitur. Sed inde aperta uia caro diduci debet: ferramēto ad similitudinē factō grācae litterae Ψ. Deinde ubi apparuit: si mucro si harundo inharet: propellēda est: donec ab altera parte apprehēdi: & extrahi possit. Si iam illa decidit: solumq; intus ferrum est: mucro uel digitis apprahēdi uel forcice atq; ita educi debet. Neq; alia ratio extrahēdi est: ubi ab ea parte qua uenit: reuelli magis placuit. Nam ampliāto uulnere aut harundo: si īne: truellēda est: aut si ea non est: ferrum ipsum. Quod si spicula ualauerunt: quae breuia & tenuia sunt: forcice ibi cōmūi debet: uacuūq; ab his telū educi si ea maiora uulnētiq; sunt: i xis scriptoris calamis cōtegenda: ac ne quid lacerent: sic euellen-

da sunt. Et si fagittis qđ hęc obseruatio ē. Latū uero telū si cōditū ē: ab altera parte educi nō expedit: ne iğenti uulneri ipsi quoq; iğens uulnus adiiciamus. Euellēdū est ergo genere quodā serramenti: qđ diocris grāci belulcū uocat: quoniā auctore Diocle habet. quē iter prius maxiofymē: dicos fuisse iā posui. Lamina uel ferrea uel ænea etiā ab altero capite duos utrūq; deorsum cōuerſus onus habet: ab altero duplicata alteribus: leuiterq; extrema i eā parte īclinata: quæ finata ē. īsuper ibi etiā pre īcliat: quæ pforata est. Hęc iuxta telū transuersa demittit. Deinde ubi ad imū mucrone uentū ē: paulum torquetur telū forami suo excipiat. Cū i cauo mucro ē: illico duo digiti subiecti p̄tis alterius: tunc simul & serramentū id extrahit & telū. Tertiū genus telorū ē: qđ interdū euelli debet: plūbea glāsa: aut lapis: aut simile aliqđ: qđ perrupta cute itegru itus īfedit. In oibus his larius uulnus aperiendū: idq; qđ īnestea q̄ uenit forfice extrahēdū ē. Accedit uero aliqđ difficultatis: sub oī īctu si telū uel ossi ihæsit: uel articulo se iter duo ossa demersit. in osse usq; eo mouēdū ē donec is locus laxet q̄ mucronem momordit: & tū uel manu uel forfice telū extrahēdū ē. quæ ratio ī dentibus quoq; euicēdis ē. Et uix unq; ita telū nō legitur. Sed si morafib; excuti quoq; īctū aliquo serramento poterit. Vltimū ē ubi non euellit: terebra iuxta forare. ab eo quoq; forami ad specē litteræ Ψ cōtra telum os excidere: sic ut linæa quæ diducitur ad telū īp̄cēt. eo facto id necesse ē labet & facile auferat. Inrer duo uero ossa si p̄ ipsum articulū perrupit: circa uulnus duo mēbra fasciis habentibus deligada: & p̄ has ī diuerſas partes diducēda sunt ut neruus distēdat. Quibus extētis laxius inter ossa spaciū ē: ut sine difficultate telū recipiat. Illud uidēdū ē. si cuti ī aliis locis posui. ne q̄s neruus aut uena aut arteria a telo læda: idū id extra turreadē scilicet rōne quæ supra posita ē. At si ueneno quoq; telo q̄s itus est: hīde oibus si fieri pōt etiā festinātius ad īs addicēda curatio ē quæ uel epoto ueneno uel a serpēte īctis adhibet. Vuneris aut ipsius extracto telo medicina non aliā ē: quā quæ esset si corpore īcto nihil ihæsisset. De q̄ satis alio loco dictū est.

De gāgliis & meliceride & herōate & steathōate Capitis tuberculis.

Caput sextum.

Aec uenire i q̄libet parte corporis possunt. Reliq; certas sedes habet. de q̄bus dicā: orsus a capite. **h** In hoc multa uaria q̄ tubercula oriunt. gāglia: meliceridas: & herōata nominā: talisq; etiā nū uocabulis quodā alii discernūt: q̄bus ego steathōata quoq; adiciā. Quæ quauis & ī ceruice & ī alis & ī lateribus oriri solēt: p̄ se tamē nō posuicū oīa ista medicos differētia habet: ac ne periculō terreāt: neq; diuerso genere curētur. Oīa aut ista & ex paruulo īcipiūt. & diu paulatim īcreſcūt. & tunica sua īcluduntur. Quædā ex his dura ac renitētia: quædā mollia cedētia: sunt: quædā spacio nudatur: quædā tēta capillo suo pmanēt: fereq; sine dolore sunt. Quid itus habet ut cōiectura prelagit pōt: sic ex toto cognosci nisi cū eiecta sunt nō pōt. Maxie tamē ī his quæ renitūtur aut ī lapillis quædā similia. aut cōcreti cōfērtiq; pili reperiūtur. In his uero quæ cedit aut mellī simile aliqđ: aut tēu pulicula: aut q̄si rase cartilaginīa: aut carni hebeti & cruetā. q̄bus aliq; colores ē cōſuerūt. fereq; gāglia renitūtur. At herōmati subest q̄si tenuis pulicula. Meliceridi liq̄dior humor. Ideoq; p̄ssum circūfuit. Steathōati pigue qđdā: idq; latissime patere cōſueuit: resolutiq; totā cutē supposita: sicut ut ī labecū ī cæteris fit attritior. Oīa dētia ante si capillis cōtegūtur p̄ mediū oportet icidere: sed steathōatis tunica quoq; secāda ē: ut effundat q̄cqd itus coitūq; nō facile a cute subiecta carne ea separet. In cæteris īpla tunica īnuolata seruanda est. Protinus autē alba & ītenta se ostendit. Tum scalpellī manubrio lō diducenda a cute & carne est: itēdicāq; cū eo quod itus tenet. Si quando tamen ab inferiori parte tunicæ musculus inhæsit: ne his lædatur: superior pars illius decidenda: alia ibidem relinquenda est. Vbi tota exempta est: committendā ora: subulq; his īticienda: & super medicamentum glutinans dandum est. Vbi uel tota tunica: uel aliqđ ex ea relictū est: pus mouētia adhibenda sunt.

De oculorū uiciis quæ scalpello & manu curantur.

Caput septimum.

Ed ut hęc neq; genere uiciū: neq; ratione curationis inter se multum distant: sic ī oculis quæ manum postulant & īpla diuerſa sunt: & aliter aliterq; curantur. Igitur ī superioribus palpebris uesica naci solent pingues grauēq; quæ uix attollere oculos sinunt: leuēq; pituita: curfus: sed affiduos ī oculis mouent. Fere uero ī pueris nascuntur. Oportet compresso digitis duobus oculo atq; ita cute intenta scalpello transuersam lineam incidere suspensa leuiter manu ne uesica īpla uulneretur. & ut locus it̄ patefactus est: īpla prorumpat. tum digitis eam apprehendere oportet & euellere. Facile autem sequitur. Dein super unq; collirio debet ex his aliquo: qm̄ lippientes oculi super ī unguntur. paucissimisq; diebus cicatricula inducitur. Molestius est ubi īncisa uesica est. Effundit enī humorem. neq; postea quia tenuis admodum est: potest colligi. Si forte id incidit: eorum aliquid impendendum est: quæ puri mouendo sunt.

De crithe tuberculo palpebrarum.

N eadem palpebra super pillorū locū tuberculum paruūlum nascitur: qđ a similitudine ordet a græcis crithe nominat. Tunica qđdā qđ difficulter matureſcit cōprehēsum est. Id uel calido pane: uel carbū subide calefacto foueri oportet: sic ne nimius ī calor sit: debet facile ea pte sustineatur. Hac. n. rōne sæpe difcunt. interdū cōcoquit. Si pus se ostēdit: scalpello diuidi debet: & q̄cqd intus hūoris ē: exprimi. Eodē deīde uapore postea quoq; foueri & sup īungidonec ad sanitatē pueniat.

De chalazia palpebrarum.

Lia quoq; quædam ī palpebris hūic nō dissimilia nascūtur: sed neq; utiq; figuræ eiūdem

& mobilia simul atq; digito huc uel illuc ipellunt. Ideoq; ea chalazia uocant hæc incidi debent si sub cute sunt ab exteriori parte, si sub cartilagine ab interiori. Dein scalpelli manubriolo diducenda ab intergris pibus sunt. Ac si itus plaga est in unguendū primo lenibus; deinde acrioribus. Si extra: sup dādū emplastrū quo id glutinet.

De ungue oculorū: qd̄ pterigion a grecis uocatur.

Nguis uero: qd̄ pterigion greci uocāt: est membranula neruosa oriēs ab angulo: quæ nonnunq̄ ad pupillā quoq; puenit, eiq; officit. Sæpius a nariū iterdū etiā a tempore parte nascit̄. Hunc recentē nō difficile est discutere medicamentis: qbus cicatrices in oculis extenuant. Si iueratuit iāq; ei crassitudo quoq; accessit, excidi debet. Post abinentiā uero unius diei uel aduersus infidelē cōtra medicū his homo collocandus est: uel sic aduersus: ut i gremiū eius caput resupinus effundat. Quāda in sinistro oculo uicū est: aduersum. Si in dextro: resupinū collocari uolunt. Alterā autē palpebrā a ministro diduci oportet: alterā a medico. Sed ab hoc si ille aduersus est: inferiorē; si supinus: supiorē. Tum idē medicus hamulū acutū paulū mucrone itus recuruato subicere extremo ungui debet: eūq; ifigere; atq; eā quoq; palpebrā tradere alteri, ipse hamulo apprehēso leuare unguem. eūq; acutratricē linū trahere. Deinde acut ponere: lini duo capita apprehēdere: & p ea crectō ungue si qua parte oculo inhæret manubriolo scalpelli diducere: donec ad angulū ueniat. Deinde inuicē modo remittere: modo attrahere: ut sic & initū eius & finis anguli reperiat̄. Duplex enim periculū est: ne uel ex ungue aliqd̄ relinquat̄: qd̄ exulceratū uix ullā recipiat curationē: uel ex angulo quoq; carticula abscidat̄: quæ si uehementius unguis duci: sequit̄. Ideoq; decipit: ac si abscissa est: patet scit̄ foramē: p qd̄ postea semp humor descendit: rhyphada greci uocant. Verus ergo anguli finis utiq; nocēdus est: q ubi satis cōstitit: nō nimī adducto ungue scalpellus adhibēdus est: deinde excidēda ea membranula, ne qd ex angulo laxat̄. Eo deinde ex melle linamentū sup dādū est: supraq; linteolū: aut spongia aut lana fugida proximis diebus diducēdus quotidiē oculus est: ne cicatrice iter se palpebrā glutinet̄. Si qd̄ id quoq; teritū periculū accedit: eodēq; modo linamentū iponendū: ac nouissime inungendū collirio: quo ulcera ad cicatricē pducunt̄. Sed ea curatio uera esse debet: aut certe ante hyemē. De q̄ re ad plura loca priuēte semel dixisse satis erit. Nā duo genera curationū sunt. Alia in qbus eligere tepus nō licet: sed utendū est: eo qd̄ icidit: sicut in uulneribus & in fistulis. Alia in qbus nullus dies urget̄: & expectare tutissimū & facile est: sicut euenit in iis q̄ tarde increfcūt & dolore nō cruciant: in his uer expectandū est. Aut si qd̄ magis prefit̄: melior tamē autumnus uel æstas: quā hyems est. Atq; his ipse medius: iā fractis æstati bus: nōdum ortis frigoris. Quo magis autē necessaria pars erit quæ tractabit̄ hoc quoq; maiori piculo subiecta est, & sæpe quo maior plaga faciēda: eo magis hæc teporis ratio seruabit̄.

De enchanti tuberculo.

X curatio uero unguis ut dixi uicia nascunt̄: quæ ipsa aliis quoq; decausis oriri solēt. Interdū enim fit in angulo: parū ungue exciso uel aliter: tuberculū: qd̄ palpebras parū diduci patit̄. Enchantis græce nōiāt̄. Excidi hamulo & circūcidi debet: hic quoq; diligētē tēperata manu: ne qd̄ ex ipso abscidat̄. Tum exigū linamentū respergendū est uel cadmia uel atramētō futuro: iāq; eū angulū diductis palpebris inferendū: supraq; eodē modo deligādū. proximisq; diebus similiter nutriendū: tantū ut primis aqua egledia uel etiam frigida foueatur.

De ancyloblephato oculorū uicio.

Nterdū inter se palpebræ coalescūt: aperiit̄q; nō potest oculus. Cui malo solet etiā illud accedere: ut palpebræ cū albo oculi coharefcāt. scilicet cū in utroq; fuit uicio neq; negligētē curatum. Sanescēdo enim qd̄ diduci potuit & debuit: glutinabit̄. ancyloblepharos sub utroq; uicio græci uocāt. Palpebræ tantū iter se coharētēs nō difficulter diducunt̄: sed interdū frustra nā rursus glutinant̄. Experi tamen oportet: q bene res sapius cedit. Igit̄ aduersum specillū inferendū: diducēdūq; eo palpebræ sūt: deinde exigua penicilla iterponēda donec exulceratio eius loci finiat̄. Aut ubi albo ipsius oculi palpebra inhæsit: Heracles tarētinus auctor est: aduerso scalpello subficare magna cū moderatōe: ut neq; ex oculo neq; ex palpebra quicq; abscidat̄. ac si necesse est ex palpebra potius. Post hæc inūgat̄ oculus medicamentis qbus alpsitudo curat̄: quotidiēq; palpebræ uertat̄: nō solū ut ulceri medicamentū iducat̄: sed etiā ne rursus inhæreat: ipsiq; etiā precipitat̄: ut sæpe ea duobus digitis attollat̄. Ego sic restitutum esse neminē memini. Meges se quoq; multa tentasse: neq; unq̄ pfuissē: quia semp iterum oculo palpebra inhæret: memoria prodiit.

De ægylopa fistula oculorum.

Tiā num in angulo q naribus ppior est ex aliquo uicio q̄ parua fistula aperit̄: p quam pituita assidue destillat̄. ægylopa græci uocāt. idq; assidue male habet oculū. nonnunq̄ etiā exeso offest̄: qd̄ ad nares penetrat̄: interdū natura carcinomatis habet. Vbi itēta uenæ & recuruat̄ sunt: color palpet̄ curis dura est & leui tactu irritat̄: inflammationēq; i eas partesq; cōiūctæ sūt: euocat̄. Ex his eos q̄ carcinoma habet curare: piculosū est. Nā mortē quoq; ea res maturat̄. Eos uero qbus ad nares tēdit: supacuū. Neq; n. sanescūt. At qbus id in angulo est: pōt adhiberi curatio cū eā nō ignotū sit: est difficilē. quātoq; angulū ppior est: tanto difficilior est. quonā per angulū est in quo uerfari manus possit. Recētē tamē re mederi facilius ē. Sed hamulo sūmū eius foramē excipiedū deinde totū id cauū: sicut in fistulis dixissē: ad os excidēdū: oculorū & ceteris iūctis pibus bene obfectis os ferramētō adutredū ē uehementius. Quod si iā carie uexatū ē: quo crassior his sēma accedat: qd̄ adurētia iponūt̄: ut atramētū futuroi uel chalcitidē uel ærugine raiam. Quod & tardius & nō idē facit.

Osse adusto curatio sequitur eadem: quæ in cæteris uestis.

De pilis palpebrarum oculum irritantibus.

Illi uero qui in palpebris sunt duabus de causis oculum irritare cõsuerunt. Nam modo palpebrarum superioris summa cutis relaxat & pãidit, quo fit ut eius pili ad ipsum oculum cõuertantur: igitur non simul cartilago quoque se remittit. Modo sub ordine naturali pilorum alius ordo subcreuit: qui prout intus ad oculum tendit. Curatio hæc sunt. Ipsi nati sunt qui non debuerunt: tenuis ac ferrea ad similitudinem hæc lata in igne coicidenda est. Deinde candens sublata palpebra sicut ut eius pinnitio pili in cõpẽdũ curantis ueniat, sub ipsis pilorum radicibus ab angulo imittenda est: ut ea tertia partem palpebrarum transueat. Deinde iterum tertioque usque ad alterum angulum. Quo fit ut omnes pilorum radices adusta emoriantur. Tum supponendum medicamentum est: quod inflammationem phibeat, atque ubi crusta exciderit, ut cicatrice pducendum, facillime autem id genus sanescit: quidam autem acu transi iuxta pilos in exteriori partem palpebrarum oportere: eamque transmitti duplicem capillum muliebrem ducentem atque ubi accessit in ipsius capilli sinu qua duplicem pilum esse coicendum & prout in superiore palpebra parte attrahendum: ibique corpori agglutinandum & imponendum medicamentum quo foramen quoque glutinetur, scilicet, n. fore ut is pilus in exteriori parte postea spectet. Id primum fieri non potest nisi in pilo longiore: cui fere breues eo loco nascantur. Deinde si plures pili sunt: necesse est longum tormetum cui rotiens acus transuet magnam inflammationem moueat. Nouissime cum humor aliquis ibi substituto & ante pilos & tum palpebrarum foramina affecto: uix fieri potest ut gluten quo iunctus est pilus non resoluatur. Eoque fit ut his eo unde ui abductus est redeat. Ea uero curatio: quæ palpebrarum laxioris ab oibus frequenter: nihil habet dubii. Si quid oportet cõtecto oculi mediâ palpebra: cum remissis ea superioris inferiori est apprehendere digitis ac leuare, tum cõsiderare quâto detracto futuræ sit ut naturaliter se habeat. Si quid hic quoque duo picula circũstant. Si nimium fuerit excisum, ne cõtegi oculus non possit. Si parum: ne nihil actum sit: & frustra factus aliquis fit. Quia deinde incidendum uidebitur per duas lineas atramento norandum est: sic ut de interiore quæ pilos cõtinet & propiore ei linea aliqũd relinquitur: quod apprehendere acus postea possit. His cõstitutis scalpellus adhibendus est, & si superior palpebra est: ante, inferior: postea propius ipsis pilis incidendum, initiumque faciendum in sinistro oculo: ab eo angulo qui temporis in dextro: ab eo qui naribus propior est: quod inter duas lineas est incidendum. Deinde ora uulneris inter se simplici futura cõmittenda: opiedusque oculus est: & si parum palpebra descendit: laxanda utique, si nimium aut astringenda: aut etiam rursus tenuis habenula ab ulteriore ora excidenda. Vbi facta est alia futura: adicienda: quæ supra tres esse non debet. Præter hæc in superiore palpebra sub pilis ipsius incidenda linea est: ut parum inferiori parte diducti pili sursum spectent. Idque si leuis inclinatio est: etiam solus satis tunc. Inferior palpebrae non eget. His factis spõgia ex aqua frigida expressa super deliganda est. Postero die glutinans emplastrum iniiciendum. Quarto futura tollenda est: & collirio quod inflammationes reprimat super inungendum.

De glaucophthalmo oculorum.

Nonnunquam autem nimium sub hac curatio excisa cute euenit ut oculus non cõtegat. Idque interdum etiam alia de causa fit glaucophthalmos graeci appellant. In quo si nimium palpebrae deest: nulla id restituere curatio potest. Si exiguum mederi licet: paulum ista supelili cutis incidenda est: lunata figura cornibus eius deorsum spectantibus. Altitudo esse plagæ usque ad cartilaginem debet ipsa illa nihil læsa. Nam si ea incisa est: palpebra cõcidit: neque attolli postea potest. Cute igitur tantum diducta sit: ut paulum ima oculi ora descendentes scilicet super plagam in qua linamentum coicendum est: quod & coniungit diducta cute phibeat: & in medio caricula ceteri qui ubi eum locum pleuit: postea recte oculus operietur.

De ectropio.

T superioris autem palpebræ uitiū est: quod parum descendit ideoque oculum non cõtegit: sic inferioris: quod parum sursum attollit: sed pedit & hiat neque potest cum superiore cõmitti. Atque id quoque euenit interdum ex simili uitiō curatio: interdum etiam senectute, & ectropion graeci uocant. Si ex mala curatio est: eadem ratio medicinarum est: quæ supra posita est: plagæ tantum cornua ad maxillas non ad oculum cõuertenda sunt. Si ex senectute est: tenui ferramento id totum extrinsecus adurendum est: deinde melle inungendum, at quarto die uapore aquæ calidæ fouendum: inungendum autem cicatrice perducendum.

De Staphylomate oculi.

Aec fere circa oculum in angulis palpebrarum incidere cõsuerunt. In ipso autem oculo nonnunquam summa attollit tunica siue ruptis intus membranis aliquibus siue laxatis & similis figura acino fit. Vnde de illa staphyloma graeci uocant. Curatio duplex est. Altera ad ipsas radices per medium transuere acu duo linea ducere. Deinde alterius lini duo capita ex superiore parte: alterius ex inferiore atrangere iter se, quæ paulatim secando id excidunt. Altera in summa parte eius ad lenticularum magnitudinem excidere: deinde spodium aut cadmiâ infricare. Vt liber autem factum album oui lana excipiendum & imponendum: posteaque uapore aquæ calidæ fouendus oculus & lenibus medicamentis unguendus est.

De clauis oculorum.

Lauis autem uocantur callosa in albo oculi tubercula: quibus nomen a figura similitudine est. Hos ad imam radicem pforare ac commodissimum est: in frangere: ac excidere: deinde lenibus medicamentis inungere.

De natura oculorum & eorum suffusione.

Suffusionis iam alias feci mentionem: quia cum recens incidit medicamentis quoque sæpe discutitur. Sed ubi uetustior facta est: manus curam desiderat: quæ inter subtilissimas haberi

potest. De qua antequam dico: paucis ipsius oculi natura indicanda est. Cuius cognitio cū ad plura loca pertineat: tum uel præcipue ad hunc pertinet. His igitur summas habet duas tunicas: ex quibus superior a græcis ceratoides uocatur. Ea quæ parte alba est satis crassa pupillæ loco extenuatur. Huic inferior adiuncta est media pars: quæ pupillæ est modico foramine cōcaua: circa tenuis: ulterioribus partibus ipsa quoque plenior: quæ choroides a græcis noiaf. Hæ duæ tunicæ cū interiora oculi cingāt: rursus sub his coeūt: extenuatæque & in unū coactæ p foramē qd iter ossa est: ad mēbranā cerebri pueniūt: eoque inhærescūt. Sub his autē quæ parte pupillæ p locum uacuum est. Deinde ista rursus tenuissima tunica quæ herophilos arænoiden noiaf. Ea media subsistit: eoque cauō cōtinet quiddā qd a uitri similitudine hyaloides græci t uocāt. Id neque liquidū neque aridū est: sed qsi cōcretus humor: ex cuius colore pupillæ color uel niger est: uel casius: cū sūma tunica tota alba sit. Id autē supueniēs ab inferiore parte mēbranula includit sub his gutta humoris est: uoi albo similis: a q uidēdi facultas pificif. cristalloides a græcis noiaf. Igitur uel ex morbo uel ex icū cōcreuit humor sub duabus tunicis: quæ locū uacuum esse pposui. isque paulatim idu rescescēti potētiæ se opponit. Viciq; eius plures species sunt. qd sanabiles. quædā quoque curationē nō admittūt. Nā si exigua suffusio est: si imobilis: colorē uero habet marinæ: aqua: uel ferri nitētis: & a latere sensum aliquē fulgoris relinquit. Ipes supe est. Si magna est: si nigra pars oculi amissa naturalī figura in aliā uertit: si suffusio color cæruleus est: aut auro similis: si labat & hac atq; illac mouet: uix unquā succurrit. Fere uero potior est: quo ex grauiore morbo, maioribusque capitis doloribus: uel icū uehemētior orta est. Neque idem curationi: si tenilis ætas est: quæ sine nouo uicio tamē acie hebetat debet. At ne puerilis qdē: sed iter hæc media ætas. Oculis quoque curationi neque exiguus: neque cōcauus satis oportunitas est. atque ipsius suffusiois qd maturitas est. Expectādū igitur est donec iā nō fluere: sed durities qd am cōcreuisse uideat. Antē curationē autē modico cibo uti: bibere aquā tridū debet: pridiē ab oibus abstinerē. Post hæc in aduerso sedili collocandus est loco lucido: lumine aduerso: sic ut cōtra medicus paulo altius sedeat. A posteriore autē parte caput eius: q curabit. minister cōtineat: & imobile id præstet. Nā leui motu eripi acies in ppetuū pōt. Quin etiā ipse oculus q curabit: imobilior faciēdus est: sup alterū lana iposita & deligata. Curari uero sinister oculus dextra manu: dexter sinistra debet. Tum acus admouēda est: aut acuta: aut forte nō nimis tenuis. eaq; demittēda. Sed recta est p summas duas tunicas medio loco iter nigrū oculi & angulū tēpori propiorē & regione media suffusionis: si ne quæ uena lædatur. Neque tamen timide demittēda est: quia inani loco excipit. Ad quē cū uentū est: ne mediocriter quidē peritus falli potest: quia pmenti nihil reuinit. Vbi eo uentū est: inclinādā acus ad ipsam suffusionem est. leuiterq; ibi uertit & paulatim eā deducere ista regione pupillæ debet. Vbi deinde eam transit uehemētius imprimat: inferiori parti insidat. Si hæsit: curatio expleta est. Si subide redit: eadē acu magis cōcidenda: & in plures partes dissipada est: quæ singulæ & facilius cōdunt & minus late efficiunt. Post hæc educēda acus recta est: iponendūque est lana molli exceptū oui albū: & supra: qd inflammationē coercet: atque ita deuinciendū. Post hæc opus est quierē: abstinentiā: leniū medicamentorū. In unctiōibus: ciborum postero die satis maturē datur: primū liquidiorē: maxillæ labore: deinde inflammationē finita: talis in uulneribus ppositus est. Quibus. ut aqua quoque diutius bibatur: necessario accedit.

De pituita oculorū.

E pituita quoque tenuis cursu: q oculos isfestat: quatenus medicamentis agendū est: iam explicui. Nūc ad ea ueniā: quæ curationē ex manu postulat. Animaduertimus autē qbusdam nunq̄ sic cessare oculos: sed semper humore tenui madere: quæ res a spiritudinē continuat: ex leuibus momentis inflammationes & lippitudines excitat: totā deniq; uitā hōis infestat. Idq; in qbusdam nulla ope adiuuari potest. in qbusdam sanabile est. Quod primū discrimen est: nosse oportet: ut alteri succurratur: alteri manus nō iniiciat. Ac primū supuacua curatio est: in hisq; ab isfantibus id uiciū habēt: quia necessario māsuge est usq; mortis diē. Deinde nō necessario etiā in hisq; bō nō multat: sed acris pituita est. Si quidē manu nihil adiuuauit. medicamentis & uictus rōne: quæ crassiorē pituitā redditi: ad sanitatē pueniūt. Lata etiā capita uix medicina patēt. Tum iter est uenæ pituitæ emittitq; iter caluaniā & cutē iūti an quæ iter mēbranā cerebri & caluariā. Supiores fere p tēpora oculos rigant. inferiores per eas mēbranæ: quæ ab oculis ad cerebrū tendūt. Potest autē adhiberi remediū: his quæ supra os fluūt: nō pōt his: quæ sub ossē. Ac ne his quidē succurrit: qbus pituita utrinq; descendit: quia leuata altera pars nihilominus altera isfestat. Quid sit autē hoc ratione cognoscit. Raso capite ea medicamēta: qbus in lippitudine pituita suspenditur: ita supercilii usq; ad uerticem illini debēt. Si sicci oculi esse cōeperunt: appare per eas uenas: quæ sub cutē sunt: irrigari. Si nihilominus madēt: manifestum est sub ossē descendere. Si est humor: sed leuior: duplex uicium est. Plurimi tamē ex laboratibus reperiunt. quos supiores uenæ exercent: ideoque pluribus etiam opitulari licet. Idq; nō in græcia tantum modō: sed in aliis quoque gentibus celebre est: adeo ut nulla medicina pars magis per nationes quoque exposita sit. Repertū in græcia sunt qui nouem lineis cutem capitis incidēt: duabus in occipito rectis: una super eas trāuerfa: & deinde duabus super aures: una inter eas item trāuerfa: tribus inter uerticē & frontē rectis. Reperti sunt q a capite recte eas lineas ad tpa diducerēt: cognitisq; ex motu maxillæ musculorū initiis: leuiter sup eas cutē incidēt: idu: ductiq; p retulos hamos oris isferēt: linamēta: ut neq; iter le cutis antiq; fines cōmitterent & i medio caro iscreteret: quenas ex qbus hūor ad oculos trāsiret: affrigeret. Quid ēt atramēto duas lineas duxerit a media aure ad mediā alterā aurē. deinde a naribus ad uerticē. Tū ubi lineæ cōmitte

banſ: ſcalpello inciderunt & poſt ſanguine fuſo os ibidē aduſerūt. Nihilominus autē & in tēporibus & inter frontē atq; caluariā eminetibus uenis idē candēs ferrū admouerūt. Frequens curatio eſt uenas in tēporibus aducere: quæ ſere qdē in eiufmodi malo tumēt: ſed tamē ut inſcēt māgīſq; ſe oſcēdant: ceruix ante modice deligada eſt tenuibuſq; ferramētis & reſuſ uenæ adurādē: donec in oculis pituituſ curſuſ cōſequat. Id. n. ſignū eſt qđ excaſatog; itineg; p quæ humor ferebat. Valētiſ tamē medicina eſt ubi tenues cōditæq; uenæ: idēoq; legi nō poſſunt. Eodē mō ceruice deligata. retentog; ab ipſo ſpiritu quo magis uenæ pdeātrāmeto notare eas cōtra tēpora & iter uerticē ac frontē, deide ceruicē reſoluā q notæ ſunt uenas icidēre & ſanguinē mittere. Vbi ſatis fluxit: tenuibuſ ferramētis aduere. Cōtra tēpora qdē: timide ne ſubiecti muſculi q maxillas tenent ſentiāt. iter frontē uero & uerticē: uehemēter: ut ſi ſquama ab oſſe recedat. Efficacior tamē etiā num eſt afroq; curatio: q uerticē uſq; ad os adurūt: ſic ut ſquama remittat. Sed nihil melius eſt quā qđ in gallia quoq; comata ſit. ubi uenas in tēporibus & in ſupiore capitis parte legūt. Aduſta quō curāda ſint iam explicui. Nūc illud adicio: neq; ut cruſta decidāt. neq; ut ulcuſ iſpleat aduſtiſ uenis eſſe pperādū. ne uel languis erumpat: uel cito puſ ſupprimat: cū p hoc ſiceſcere aſ partes opus ſit illud exhauriri opus nō ſit. Si quādo tamen ſanguis eruperit: ſiſfricada medicamēta eſſe: q ſic ſanguinē ſupprimāt: ne adurāt. Quēadmodū aut uenæ deligē dæ ſint: qd; ſedtiſ ſi faciendū ſit cū uenero ad crurū uarices dicam.

De aurium morbis: qui manu & ſcalpello curant.

Caput octauum.

Ege ut oculi multiplicē curationē etiā manus exigūt ſic in auribus admodū pauca ſunt: q ſi hac medicina parte tractent. Solet tamē euenire uel primo natali die priuſ: uel poſtea facta exulceratiōe. deide p cicatricē aſ repleat: ut foramen in ea nullum ſit: ſide oq; audiendi uſu careat. Quod ubi icidit: ſpecillo tentandū eſt: alte ne id repletū: an in ſummo tātū glutinatū ſit. Nā ſi alte eſt: pmentū nō cedit. Si in ſūmo: ſpecillū priuſ recipit. Illud attingi nō oportet: ne ſine effectū ſpe differtioſia neruog; & ex ea mortis piculū ſit. Hoc facile curat. Nā q cauū eſſe debet: uel medicamētū aliqd iſponendū eſt exaurentibuſ uel candente ferro apiendū. uel etiā ſcalpello iniiciendū. Cūq; id patefactū. & iam ulcuſ purū eſt: coiciēda eo pinna eſt illita medicamēto cicatricē iducēt: cicacq; idē medicamētum dandū: ut cutis circa pinnā ſaneſcat. quo ſit ut ea remota poſtea ſanctas audiēti ſit. At ubi aures: in uiro puta: ſporatæ ſunt & offēdūt: traicere id cauū celeriter cadēte aculaſ eſt: ut leniter eiꝯ ora exulcerent: aut etiā adurent medicamēto idē exulcerare: poſtea deide iſponere id qđ purget: tum qđ eum locū repleat & ſic cicatricē iducat. Quod ſi magnū id foramen eſt: ſicut ſolet eſſe in hiſ: q maiora pōdera auribuſ geſſerūt: icidere qđ ſup eſt ad extremū oportet: ſupra deide oras ſcalpello exulcerare: & poſtea fuere: ac medicamētū: quo id glutineſi iſponere. tertū eſt: ſi qđ ibi curti eſt: ſarcire: quæ res cū in labris quoq; & naribuſ fieri poſſit: eandē etiā rationem habeat: ſimul explicanda eſt.

Curatio in auribus labriſq; ac naribuſ quomodo ſarciri & curari poſſunt. Caput nonū.

Verūta igiſ in hiſ tribuſ: ac ſi q parua paria ſunt: curari poſſunt. Si q maiora ſunt: aut nō recipiūt curationē: aut ita phāc iſplam deformant: ut minus idecora ante fuerit. Atq; in aure qdem & naribuſ deformatiſ ſola timeri pōt. In labriſ uero ſi nimīū cōtracta ſunt: uſuſq; quoq; neceſſari iactura ſit: qā minus facile & cibꝯ aſſumit & ſermo explicat. Neq; enim creat ibi corpus: ſed ex uiciu nō adducit. qđ in leui mutatiōe & nihil eripe & fallere oculū pōt. in magna nō pōt. Neq; ſenile aut corpuſ neq; qđ mali habitꝯ eſt: neq; in quo diſſiculter ulcera ſaneſcunt: huic medicinæ idoneū eſt. quia nuſq; celeritꝯ cācer occupat aut diſſiciliꝯ tollit Ratio curatiōis eiufmodi eſt. Id qđ curatū eſt in quadratū redigere: ab iterioribuſ eiꝯ anguliſ lineas traſuerſas icidēre: qd; ceteriorē partē ab ulteriore ex to to diducāt: deide ea quæ ſic reſoluimus in unū adducere. Si nō ſatis iūgunt: ultra lineas quæ ante feci muſtalias duas lunatas & ad plagā conuerſas iſmittere: qbuſ ſumma tantū cutiſ diducat. ſic enim ſit ut ſaciliꝯ qđ adducit ſeq poſſit. qđ nō ui cogendū eſt: ſed ita adducendū: ut ex ſaciliſ ſubeſequat: & dimiſſum nō multū recedat. Interdū autē ab altera parte cutiſ haud oīno adducta. deformem quē reliquit locū: reddit. Huīuſmōi loci altera pars icidēda: altera itacta habēda eſt. Ergo neq; ex imiſ auribuſ: neq; ex medio naſo imiſ uenæq; partibuſ: neq; ex anguliſ labrog; quicq; attrahere tētabimꝯ. Vtrinq; autē petemꝯ: ſi qđ ſūmiſ auribuſ: ſi qđ imiſ: ſi qđ aut medio naſo aut imiſ naribuſ. aut mediſ labriſ deſerit. Quæ tamen interdū etiā duobꝯ lociſ curata eſſe cōſuerūt. Sed eadē ratio curādū eſt: ſi cartilago in eo qđ iſcūm eſt eminet: excidēda eſt. Neq; enim aut glutinat. aut a acu tuto traicit. Neq; lōge tamen excidi debet. ne iter duas oraſ libera cutiſ: utriꝯq; coituſ ſieri poſſit. Tū iunctæ ora iter ſe ſuen dæ ſunt utriꝯq; cute appræheſa: & q prioreſ lineæ ſunt: ita quoq; ſuturæ iniiciēdæ ſunt. Sicciſ lociſ: ut in naribuſ illiſ ita ſpuma argēti ſatiſ pſicit. In ultioſiore uero lunataſq; plagas linamentū dandū eſt: ut caro iſcreſcat uulnuſ iſpleat. ſūmag; cura qđ ita ſūt eſt: tuendū eſſe: ut appareat ex eo pōt: qđ de cancro ſupra poſui. Ergo etiā tertio quoq; die fouendū erit uapore aquæ calidæ. ruſuſq; idē medicamētū iniiciendū: ſereq; ſeſtimo die glutinatū eſt. Tū ſuturæ eximiſ: & ulcuſ ad ſanitatē pducī debēt.

De polypꝯ curatione per ferrum.

Caput decimū.

Olypum uero: q in naribuſ naſciſ: pꝯcipue ferro curari iam alias poſui. Ergo etiā hunc ferramēto acuto in modū ſphæthæ factꝯ reſoluere ab oſſe oportet: adhibita diligētia ne iſtra cartilago ladaſ: in qua diſſiciliſ curatio eſt Vbi abſciſſuſ eſt: tunc ſeramēto extrahēda eſt. Tum iſpici tum linamentum: uel aliquid ex penicillo reſpergendum eſt medicamēto: quo ſanguis ſupprimatur

eoq; nares leniter splende. Sanguine suppressio: linamēto uulnus purgandū est. Vbi purū est. eo pinna eodē modo quo i aure suprapositū est: medicamēto illita: quo cicatrix inducitur: itus demittēda: donec ex toto id faneleat.

De ozena.

Caput undecimū.

Daurē uiriū: qđ ozena a grācis uocaf: si medicamētis nō cederet: quēadmodū manu curādū esset apud magnos chirurgos non repperi. Credo quia res raro ad sanitatē satis pficit cū aliqđ in ipsa curatiōe tormētū habeat. Apud quosdā tamen positū est uel futilē fistulā uel enodē scriptoriū calamū in narē esse coiciendū donec sursum ad os pueniat: tum p id tenue ferramētū candens dandū esse ad ipsum os. deinde aduētū locū purgādū esse arugine & melle. Vbi purus est: lycio ad sanitatē pducendū. Vel narē incidendā esse ab una parte ad os: ut & cōspici locus possit & facilius candens ferramētū admoueri. Tum sui narē debere. & aduētū qđ ēdē uulcus eadē rōne curari. Sutura uero illini uel spuma argēti uel alio glutinante.

De oris uiciis quæ manu & ferro curant. Caput. xii.

De dentibus.

N ore quoq; qđā manu curant. Vbi in primis dētes nōnunq̄ mouent modo ppter radicū ibecillitatē modo ppter gingiuarū arefcentiū uiciū. Oportet in utrolibet candēs ferramētū gingiuis admouere ut leuiter attrigant: nō ut insidat. Adusta gingiuarū melle illendā: & multo eluendā sunt. Vt puta ulcera esse coeperūt arida medicamēta ifricanda sunt ex his q̄ reprimūt. Si uero dens dolores mouet: ximiciū: qūa medicamēta nihil adiunāt: placuit: circūradi debet. ut gingiua ab eo resoluat. Tum ē cōcutiendū est. Ea q; faciēda donec bene moueat. Nā dens harēt cū sūmo piculo euellit: ac nōnunq̄ maxilla loco mouet. Idq; etiā maiore piculo in supioribus dentibus fit: qā potest tēpora oculos uel cōcutere. Tum si fieri pōt manu: si minus: forfice dens excipiēdus. Ac si exesit estante: id foramen uel linamētū uel bene cōmodato plūbo replēdū est: ne sub forfice cōstringat. recta uero forfex ducēda est: ne inflexis radicibus os earū: cui dēs inharet parte aliq̄ frangat. Neq; idem nullū eius rei periculū effugit in dētibz breuibz qui fere lōgiorez radices habet. Saepē enim forfex cū dentē comprehendere nō possit: aut frustra cōprehēdatos gingiuarū prehēdit & frāgit. Protinus autē ubi plus sanguinis pfluuit: licet aliqd ex ossē fractū esse. Ergo specillo cōquirēda est testa quæ recessit & uouella pprehēda est. Si nō seq̄ incidi gingiua debet donec labās ossi testa recipiat. Quod si factū sit: nō est: adurefcit extrinsecus maxilla: ut his hiare nō possit. Sed sponendū calidū ex farina & fico cataplasma est donec ibi pus moueat. Tū incidi gingiua debet. Pus quoq; multum pfluēs ossis fracti nota est. Itaq; etiā tum id extrahi cōuenit. Nōnunq̄ etiā eo lāso fistula fit quæ eradi debet. Dēs autē scaber quā parte niger est: radēdus ē illinēdusq; rosæ flore cōtrito: cui gallæ q̄rta pars & altera myrræ sit adiecta. Cōtinendūq; ore crebro uinū meracū. Atq; i eo casu uelādū caputi ambulatiōe multa: frictiōe capitis: cibo nō acri ueniendū est. At si ex istū uel alio casu aliq̄ labāt dētes auro cū his q̄ bene harēt: uincendū sunt. Cōtinendāq; ore reprimēda: ut uinū in quo malicoriū decoctū aut in quo galla candens cōiecta sit. Si quādo etiā in pueris alens nascit quā prior excidat: is qui cadere debuit circū purgandus & euellēdus est. is q̄ natus est in locū prioris quotidie digito adurgēdus donec ad iustā magnitudinē pueniat. Quotieniscūq; dente exēpto radix relicta est: prius ea quoq; ad id facta forfice: quā rizan gracci uocant: ximēda est. Tonsillas autē quæ post infāmationes iduruerūt antidyades aut graccis appellant: cū sub leui tunica sint oportet digito circū radere & euellere. si ne sic quidē resoluunt: hamulo excipere & scalpello excidere: tum uulcus aceto eluere. & illinire uulnus medicamēto: quo sanguis supprimat.

De uua.

Va si cū infāmatiōe descēdit: doloriq; est & sub rubicūdī coloris: præcidi sine periculo nō potest. Solet enim multū sanguinē effundere. Itaq; melius est his utriq; alias pposita sunt. Si uero infāmatio qđ ē nulla est: nihilominus autē ea ultra iustū modū aptuita deducta est: & est te nuis: acuta. alba: p̄cidi debet. Itēq; si imal: liuida & crassa: summa: tenuis est. Neq; qđ cōmodius est quā uouella prehēdere: sub ea q; uolūmus excidere. Neq; enim ullū piculū est ne plus minus uē p̄cīdat: cū liceat tantū ifra uouellā relinq̄re: quantū inutile esse manifestū est. idq; p̄ciderē quo lōgior uua est quā esse naturaliter debet. Post curatiōē eadē faciēda sunt: quæ i tonillis proximē posui.

De lingua.

Ingua uero q̄būdā cū subiecta parte a primo natali die iuncta est: q̄ ob id ne loq qđ possunt: horū extrema lingua uouella phendēda est: sub ea q; mēbrana icidēda: magna cura habitare uenæ quæ iuxta sunt: uiolēt: & pfluione sanguinis nocēat. Reliqua curatio uulneris i prioribus posita est: Et pleriq; qđ ubi cōsauerūt loquunt: Ego autē cognoui q̄ succia lingua cū abūdē super dētes cū pmeret: nō tamē loquēdi facultatē cōsecutus est. Adeo in medicine etiā ubi pperuū est qđ fieri debet: nō tamē perpetuū est id qđ seq̄ cōuenit.

De abscessu sub lingua.

Vb lingua quoq; iterdū aliqd abscedit: quod fere cōsistit in tunica: dolorēq; magnos mouet. qđ si exiguū est incidi semel satis est. si maius: summa cutis usq; ad tunicā excidēda est. deinde utrinq; horæ hamulis excipiēda: & tunica undiq; circūdata liberāda ē: magna diligētia p oēm curatiōē habitare quā maior uena icidat.

De labris.

Abra autē saepē findunt: itaq; res habet cū dolore etiā hāc molestia: quod sermo prohibet. quī subinde eas rimas cū dolore diducēdo sanguinē citat. Sed hasi in summo sunt: medicamētis

curare cōmodius est. quæ ad ulceta oris fiūt. Si uero altius descenderūt: necessariū est tenui ferramēto adurere, qđ sphathæ simile quasi transcurrere: nō imprimi debet. Postea faciendū eadē sunt quæ in auribus aduſtis expōita sunt.

De ceruicis uiciis & curatione.

Caput tertiumdecimū.

T in ceruice inter cutē & asperā arteriā tumor īcreſcit:brochoceolē græci uocant. quo modo
a caro habes: modo humor aliq̃s mellis aquæ uel ſimilis icludif: interdū etiā minutis oſſibus pili
imixti. Ex qbus quicqđ ē qđ tunica cōtineſ. poteſt adurētibus medicamētis curari qbus ſum-
ma cutis cū ſupieſta tunica exeritur. Quo factō ſiue humor eſt: pſuit. ſiue qđ deſius: digitis educit. tū
ulcus ſub linamētis ſaneſcit. Sed ſcalpelli curatio breuior eſt. Medio tumore una linea icidif uſq; ad tu-
nicam. Deinde uiciouſ ſinus ab itegro corpore digito ſeparaf: totuſq; cum uelamēto ſuo eximif. Tum
aceto: cui uel ſalē uel nitru aliq̃s adiecit: eluiſ. oraq; una ſutura iungunt cætera: eadē quæ in aliis ſu-
turis ſup iniiciunt. Leniter deinde ne fauces urgeat: deligaf ſi quādo autē tunica eximi nō potuerit: itus
inſpergēda: adurētia: linamētisq; id curandū eſt cæteris pus mouētibus.

De umbilici uiciis:

Caput quartūdecimū.

Vnt etiā circa umbilicū plura uicia. de qbus ppter raritatē iter auctores parū cōſtat. Veriſimī-
s le eſt autē id a quoq; ptermiſſum qđ ipſe nō cognouerat: a nullo id qđ nō uideraſtū. Cōmu-
ne oībus eſt umbilicū in decore pminere Cauſæ requirunt. Meges tres has poſuit. Modo teſti-
num eo irrūpere. modo omentū. modo humorē. Soſtratus niſiſ de omento dixit. Duobus hiſdē adie-
cit: carnē ibi interdū īcreſcere: eaq; modo integrā eſſe: modo carcinomati ſimilem. Gorgias ipſe quoq;
omēti mētiōē omiſit. Sed eadē tria cauſatus ſpiritu quoq; interdū eo dixit irrūpere. Heron oībus his
quattuor poſitis & omenti mētiōē habuit & eius qđ ſimul & omentū & teſtinū habuerit. Quid au-
tem horū ſit: his indiciiſ cognofciſ. Vbi teſtinū plapſum eſt: tumor neq; durus neq; mollis eſt oī frū-
gore cōminuiſ: nō ſolū ſub oī calore: ſed etiā retēto ſpiritu creſcit. Sonat iterdum atq; ubi reſupinatūſ
eſt aliq; delapſo teſtino ipſe deſcendit. Vbi uero omentū eſt: cætera ſimilia ſūt: tumor mollior & ab ima
parte latus: extenuatus in uerticē eſt. ſi q̃s apprehēdit: elabiſ. Vbi utrūq; eſt: iditia quoq; mixta ſunt:
& iter utrūq; mollitiſ. At caro duriſ eſt: ſemperq; etiā reſupinato corpore tumet: pmentig; nō cedit:
prioribus facile cedētibus. Si uiciouſ eſt eaſdē notas habet: q̃s in carcinomate expoſitū. Humor autē ſi
præmiſ. circūſluit. At ſpiritus pſius cedit: ſed priuſ redit reſupinato quoq; corpore tumorē in eadē
figura tener. Ex his id qđ ex ſpiritu uiciū eſt: medicinā nō admittit Caro quoq; carcinomati ſimilis eſt
periculo traſtaſ. Itaq; omittēda eſt Sana excidi debet: idq; uulnuſ linamētis curari. Humorē qđ ueſti-
ciſo ſummo tumore eſtundūt: & uulnuſ hiſdē linamētis curāt. In reliq; uariæ ſnæ ſunt. Ac reſupina-
dum quidē corpus eſſe rēſt ipſa teſtaſ: ut in uterū: ſiue teſtinū: ſiue omētū eſt: delabaf. Sinuſ nero um-
bilici tam uacuuſ a qbusdā uulnibus regulis exceptuſ eſt: uehemētēq; earū capitiſ deligatiſ ibi emo-
ritur. A quibuſdā ad imū acu traiectaſ duo linā ducēte. deinde utriuſq; lini duobus capitiſ diuerſæ
partes aſtringunt. Quod in uua quoq; oculi ſit. Nā ſic id qđ ſupra uinculū eſt: moriſ. Adiecerit qđ
ut anteq̃ uincit: ſummuſ una linea iciderēt: exiderētq; quo faciliſ digito demiſſo qđ illuc irrūpi-
ſet: depellerēt. tum deinde uinxerūt. Sed abūdē eſt: iubere ſpiritu cōtinerēt: ut tumor quātus maximuſ
eſſe pōſſe oſtēdat. tū inſam baſim eiꝯ atramēto notare: reſupinatoq; hoie: digitis tumorē eſt preme-
re: ut ſi qđ delapſum nō eſt: manu cogaf. Poſt hæc umbilicū attrahere: & quāto atramētū eſt: linū ue-
hemētē aſtringere. Deinde partē ſupiorē aut medicamētis aut ferro adurere donec emoriaſ. Atq; ut
cætera uſta ulcuſ nutrire. Idq; nō ſolū ubi in teſtinū uel omētū uel utrūq; eſt: ſed etiā ubi humor eſt:
optime pſicit. Sed ante qđ uſenda ſunt: ne qđ ex uinculo piculū ſit. Nā curatiō neq; inſanſ: neq; ut
robustiꝯ annis: aut ſenex aptuſ eſt: ſed a ſeptimo ſere anno ad quartūdecimū. Deinde eiꝯ corpus idoneū
eſt idqđ itegruſ eſt. At qđ mali habitus eſt: quodq; papulaſ: ipetigineſ: ſimiliq; habet idoneū non eſt.
Leuibuſ quoq; tumoribuſ facile ſubueniſ. At in eoz; q̃ niſiſ magni ſūt curatiōe piculū eſt. Tempuſ
autē anni & autūnale & hibernū uitādū eſt. Ver idoneū maxime eſt. Ac prima ætaſ nō aliena eſt. Præ-
ter hæc abſtinere pridie debet. Neq; id fatiſ eſt. Sed aliuſ quoq; ei ducēda eſt: quo faciliſ oīa q̃ exceſ-
ſerūt: intra aluū cōſidat.

Quō aqua hydropiciſ emittat.

Caput quintūdecimū.

Quā his q̃ hydropici ſunt emitti opōrtere alias dixi. Nūc quēadmodū id ſiat dicendū. Quidā
a autē q̃ ſub umbilico ſere q̃tuor iterpoſitiſ digitis a ſiniſtra parte. Quidā ipſo umbilico pſora-
to: facere cōſuerūt. Quidā cū primū aduſta. deinde itēiore abdomine iſcio. quia q̃ p ignē d
uiſum eſt: minus celeriter coit. Erramētū autē demittit: magna cura habita ne q̃ uena icidaf. Id tale
eſſe debet: ut ſere tertiā digiti partē latitudo mucroniſ ſpleat. Demittēdūq; ita eſt. ut mēbranā quoq;
traſeat: q̃ caro ab itēiore parte ſiniſtē: tum plūbea aut ænea ſiſtula coicidēda eſt: uel reuacuatiſ in exte-
riorē partē labriſ: uel in media circū ſurgētē: qđ motame tota itruſ delabi poſſit. huiuſ æ pars quæ ī
tra paulo lōgiſ eſſe debet quā q̃ extra: ut ultra ueriorē mēbranā pcedat: p hæc eſtundēduſ humor ē.
Atq; ubi maior pars eiꝯ euocata eſt: cludēda demiſſo linteolo ſiſtula eſt. & in uulnere: ſi id uſtū nō eſt:
relinquēda. Deinde p inſequētēſ dieſ circa ſingulaſ heminaſ emittēdū: donec nullū aquæ ueſtigii appa-
reat. Quidā tamē etiā nō uſta cute priuſ ſiſtula recipiūt & ſup uulnuſ ſpongiā expſam deligāt. De-
inde poſtēro de ruriſ ſiſtula demittūt qđ rēgēſ uulnuſ paulū ductū patif: ut ſiquid humoris ſupeſt
emittat. Idq; biſ ita ſeciſſe cōtētiſ ſunt.

De iteſtinog; uulnēratog; curatiōibuſ. Caput xvi.

n Onnūquā aut ueter ictu aliquo pforat: sequitur ut uestimenta euoluant. Quod ubi scidit: protinus considerandi est: an integra ea sint: deinde an his color suus maneat. Si tenuius uestimentū pforatū est: nihil profici possit: iam retuli. Latius uestimentū sui potior: non quod certa fiducia sit: sed quod dubia spes: certa desperatione sit potior. Interdum enī glutinat. Tū si utrūlibet uestimentū liquidū aut pallidū aut nigrū ē: quibus illud quoque necessario accedit: ut sensu careat: medicina oīs ianis ē. Si uero adhuc ea sui coloris sunt: cū magna festinatione succurrēdū ē. Mōmētō enī alienantur externo & ille uero spiritu circūdata. Resupinādus aut homo ē coxis erectioribus. Et si angustius uulnus ē: quā ut uestimenta cōmode refūdant: scidēdū ē donec satis pateat. Ac si iā sciciora uestimenta sunt: plūenda quae sunt: cui paulū admodū olei sit adiciēdū. Tū minister oras uulneris leuiter diducere manibus suis uel etiā duobus hamis mēbrana iteriori inieciēdis debet. Si qd ictū ē leuiter super uestimenta diducit: futura aut neq; summa cutis: neq; iterioris mēbrana p se satis pfitur: sed utriusq;. Et qdē duobus linis uiciēda ē spissior quā alibi qd & rūpi facilius motu uentris pot: & nō aq; magnis inflamatōibus pars ea exposita ē. Igitur in duabus acus fila coiciēda eaq; duabus manibus tenēda: & prius iteriori mēbrana futura iniiciēda ē: sic ut sinistra manus i dexteriore ora: dextra i sinistiore a principio uulneris ora: ab iteriori parte i exteriorē: acū imittat. Quo fit ut ab uestinis ea pars semp acū longe sit: quae retusa ē. semel utraq; parte traicta pmutat: ac iter manus sunt ut ea sit i dextra quae fuit i sinistra ea ueniat i sinistra: quam dextra cōtinuit. Iteriq; eodē mō per oras imittēda sunt. Atq; ita tertio & quarto: deinceps: pmutatis iter manus acubus scidēda plaga. Post hāc eadē fila eadēq; ad cutē trāsferēda. Similicq; ratōne enī quoq; pti utraq; futura iniiciēda semp ab iteriore parte acubus ueniētibz: semp iter manus traictis. Deī glutinātia iniiciēda. Quibus aut spongia aut succida lanā ex aceto ipse sām accedere debere manifestius est: quā ut semp dicēdū sit. Impositis hijs leuiter deligari uentri debet.

p De iteriore pte abdominis rupta: & quā ratione curāda sit. Caput decimum septimū.
Nterdū tamē uel ex ictu aliquo: uel retēto diutius spiritu: uel sub graui fasce iterior abdominis mēbrana superiore cute itēra rūpitur. Quod sceminis quoq; ex utero saepe euenire cōsueuit: sitq; praecipue circa illa, sequitur aut cū superior caro mollis sit: ut nō satis uestimenta cōtineat: hisq; intenta cutis: ideocōra itumescit. Atq; id quoq; aliter ab alijs curatur. Quidam enī p acū duobus linis ad imā basim infissis: sit utiq; de uicū quē admodū & i umbilico & i uia positi ē: ut qd super uicū ē: emoriatur. qd mediū tumorē excidūt ad similitudinē myrtacei folij. qd semp eodē mō seruādū esse iā posui: & tū oras futura iungūt. Cōmodissimū ē aut resupinato corpore: experiri manu quā parte his tumor maxie cedat: quia necesse ē ea parte rupta mēbrana sit: quae integra etiā magis obnata. tū quā rupta uidēbī. Immittēda scalpello duae tunicae sunt. ut ex illo medio iterior mēbrana utriq; recentē plagā habeat. quia quod uetus ē: si futura nō coit loco patefacto. Si quā parte mēbrana nō nouā plagā: sed uetere habet: tenuis excidēda habena ē: quae tātū ora eius exulceret. Cetera: quae ad futura reliquā curationē pertinet: supra cōprehēda sunt.

De uaricibus uentris.

p Rater hāc euenit: ut i quorūda uentribz uarices sint. quarū quia nulla alia curatio ē. quam quae i cruribus esse cōsueuit. tum eam partem explanaturus: hāc quoq; eo differo.

De testiculorum natura & morbis eorum. Caput decimum octauum.

u Enio aut ad ea. quae i naturalibus partibus circa testiculos oriri solent. quae quo facilius explicemus: prius ipsius loci natura paucis proponēda est. Igitur testiculi similes gddam medullis habent. Nā sanguine nō emittit & oī sensu carent. Dolēt aut in ictibus & inflamationibus tunicas: quibus hi cōtinētur. Dependēt uero ab inguinibus per singulos neruos. quos cremasteras graeci nomināt cū quorū utroq; binaz descēdunt & uenae & arteriae. Hae aut tunica cōteguntur tenui uero uas: sine sanguine alba: q; agyroides a graecis nominat. super eam ualētor tunica est: quae interiori uehementer ima parte inhaeret. darion graeci uocat. Multae deinde mēbranulae uenas & arterias eorū neruos cōprehēdunt. Atq; iter duas quoq; tunicas superioribus partibus leues: paruulae q; sunt. Haec uenae propria utriq; testiculo & uelamēta & auxilia sunt. Cōmunis deinde utriq; omnibzq; iterioribus finis ē: qui iā cōspicitur a nobis. oelchon graeci: scrotū nostri uocāt: sitq; ab ima pte medijs tunicis leuiter i nexu ē: iā superiore tātum circūdat. Sub hoc igitur plura uicia esse cōsueūt. Quae nō ruptis tunicis: quas ab inguinibus icipere pposui: mō his itēras fiunt. si qd iterdum uel ex morbo primū inflamat: deinde postea pondere abruptitur. uel ex ictu aliquo ptnus rūpitur tunica: q; diducere ab inferioribus partibus itētia debuit. tū pōdere eo deuoluitur aut omētum aut etiā itēstīnū. Atq; ibi reperitur: paulatī aut ab inguinibus inferiores quoq; partes missum subide neruofas tunicas: & ob id eius reliquas partes diducit entero coelen & epiplocoelen graeci uocāt: apud nos id eorū: sed cōmune his hinc nōm ē. Deinde si descēdit omētum: nūquā i scroto tumor tollit: siue scia fuit: siue corpus huc illuc conuersum: aut aliquo mō collocatū. itēq; si retētus est spiritus: nō magnopere increfcit. taētū uero in zqualis est & mollis & lubricus. Ad si itēstīnū quoq; descēdit: humor hijs sine inflammationē modo minuitur: modo increfcit. Et itēq; fere sine dolore. & cum conuiescit aliquis aut iacet: interdum ex to

to defidit iterum sic diuiditur ut i scroto exiguae reliquiae maneant. At si clamore & facietate & si sub aliquo potere his homo nixus crescit. frigore oī cōtrahit. calore diffunditur. Estq; tū scrotū & rotū dū & tactu leue. idq; qd' subest lubricū ē si pressum ē ad ingue reuertit. dimissūq; iterū cū quodā qua si murmurare deuoluit. Et id qd' i leuioribus malis euenit. Nonnunquā aut stercore accepto uastius tumet. retroq; cōpelli nō pōt. asperū tū dolorē & scroto & igitur & abdomini. nonnunq; stomachus quoq; affectus. primū rufū ambile p os reddit. deinde uiride. qbusdā etiā nigrā. Integris uero membranīs iterdū eā ptem humor distringit. Atq; eius quoq; species duae sunt. Nā uel iter tunicas i crescit. uel in membranīs quae ibi circa uenas & arterias sunt. ubi hae grauatae occulauerūt. Ac ne qd' eū humorū qui iter tunicas est. una sedes est. Nā mō inter summā & mediā modo iter mediā & imā cōsistit. Graci cōmuni nomine qeqd' est hydrocoelē appellāt. nostri ut scilicet nullis discerniminibus satis cognitis: hae quoq; sub eodē nomine: quo priora habēt. Signa aut quaedā cōmunia sunt: quaedā ppria. Cōmū qbus humor deprā hēdī. Propria: qbus locis humorē subesse dicimus. Si tumor est nunquā ex toto se remittit. sed iterdū leuior. aut propter famē. aut ppter febriculā maxieq; i pueris: hisq; mollis ē si nō nimis humor subest. At si his uehemētē icreuit: renititur sic ut uter repletus & arte astrictus. Venae quoq; i scroto inflantur. & si digito pressimus: cedit humor: circūfusus ē. id qd' nō premittit. attollit & tāquā i uitro cornuae per scrotū apparet. itq; quātū i ipso est sine dolore est. Sedes aut eius sic deprā hēditur. si iter summā mediāq; tunica est. cū digitis duobus psumus: paulatim humor iter eus reuertit subit. scrotū ipsū albidius est. Si ducitur: aut nihil aut paruulū itendit. testiculus ea pte neq; uisū neq; tactū sentit. At si sub media tunica est: interdū scrotū magis se attollit: uel ut superior coles. sub tumore eo delitescat. Præter hanc atq; itegris tunicis tam ex in alciē: cyrocoelē graci appellāt. Venae itumescunt: hae quoq; itortae cōclomeratae: ad superiore partē: uel ipsum scrotū ipsent uel mediam tunicā uel imā. iterdum etiā sub ima tunica circa ipsum testiculū neruūq; eius i crescut. Ex his ea quae in ipso scroto sunt: oculis patēt. hae uero quae mediā imā ue tunicae fīdēt: ut magis cōditae: nō atq; qd' cernunt: sed tamē etiā uisū subiectae sunt: præterquā qd' & tumoris aliged ē. p uenarū magnitudine. & modo & id premētī magis renitit: ac per ipsos uenarū toros inaequale ē: & quare id est: testiculus magis iusto depēdet. Cū uero etiā super ipsum testiculū neruūq; eius id malū icreuit: aliquātō lōgius testiculus ipse descendit: minorq; altero sit: ut pote alimēto amissio. Raro sed aliqūdo caro quoq; in iter tunicas i crescit: sarcocoelen graci uocat. Iterdū etiā ex inflammatione tumet: ipse testiculus ac febres quoq; asserit: & nisi celeriter ea inflammatio cōquieuit: dolor ad igitur illa puenit. pterq; hae itumescit. neruus: ex quo testiculus depēdet: plenior sit: simulq; id uel scit super hanc: igitur quoq; nō nūquā uarices implent. bubonocoelen appellant.

De testiculorum curationibus cōmunibus & primo de incisione & curatione inguinis uel scroti.

Caput decimum nonum.

Is cognitis de curatione dicēdū est: i qua quaedā cōmunia oīum sunt: quaedā ppria singulorū. Prius de cōmunibus dicā. Loqr aut nūc de his quae scalpellū desiderāt. Nā quae uel sanari non possunt: uel alter nutrirī debet: dicēdū erit. simul ad species singulas uenero. Incidit aut iterdū ingue iterdū scrotū. In utraq; curationē hō ante tridū. bibere aquā pridie abstinere etiā cibo debet. ipso aut die collocari supinus. deinde si igitur incidēdū est. idq; iā pube cōtegit: ante radendū ē: & tū extēto scroto: ut cutis inguinis itenta sit: id incidendū sub imo uentre: q cū abdomine tunicae inferiores committunt. Aperiendū aut audacter ē donec summa tunica: quae ipsius scroti ē incidat: pueniatq; ad eā: q media ē plaga facta. Foramē deorsum uersus subest. In id demittēdus est sinistrā manus digitus i dextrā diductus: ite uenitērius mēbra nullis simul laxet. Minister autē sinistrā manu cōprehēso scroto sursum uersus eū debet exēdere. & quā maxie ab igituribus aduere: primū cū ipso testiculo: id mēdicus oēs mēbranulas quae super mediā tunicae sunt: si digito deducere nō pōt: scalpello abscidat. Deinde sine eo ut his delapius ipsi plagae iungat: digitoq; idē pmat: & super uentrē cū duabus suis tunicis colloceat. Inde si q uiciola sunt: circūcidēda sunt. In qbus cū multae uenae diffurrāt: tenuiores quae pēdici: ptius possunt. Maiores uero ante lōgiore lino deligāda: sunt: ne periculose sanguine fundat. Si media tunica uexata erit: aut sub ea malū icreuerit: excidēda erit: sicut alte ad ipsum igitur praecidatur. Infra tamē nō tota demēda ē. Nā qd' ad basim testiculi uehemētē cū ima tunica connexū est: excidit sine summo piculo nō pōt. Itaq; ibi relinquēdū ē. Id ē ima quoq; tunica: si laesa ē: facidēda ē. Sed non a summa inguinis plagae: uel iā paulū ea abscidēda: ne laesa abdominis mēbrana inflammationē moueat. Neq; tamē nimis ex ea sursum relinquēdū ē: ne postea sinuet & sedē eidē malo praestet. Purgatus ita testiculus i ipsam plagā cū uenis & arteriis & neruo suo leuiter demittēdus ē: uidēdūq; ne sanguis i scrotū descendat: neue cōcretus aliquo loco maneat. Quae ita fīet: si uenis uinciēdo mēdicus pspexerit. Lina qbus capita earū cōtineantur: extra plagā depēdere debebūt. q pure orto sine ullo dolore excidēt. Ipsa aut plagae incidēdae duae fibulae sunt: & super medicamētū quo glutinent. Solet iterdū ab altera ora necessariū esse aligē excidit: ut cicatrix maior & latior fiat. Quod ubi fīcit: illam laesa super nō succidēda: sed leuiter tantū ponēda sunt: supraq; ea quae inflammationē repellāt: id est ex aceto uel lana succida uel sponsia. Caetera eadem quae ubi pus moueri debet: adhibēda sunt. At cum infra incidit opor tet: resupinato homine subicienda fuit scroto sinistrā manus est deinde id uehementer apprehēdēdum & incidendū. Si paruulū est quod nocet: modice ut tertia pars integra ad sustinendū testi-

notus 20

in maiore lino

in maiore lino

in maiore lino

culū istā relinq̄at. Si maius ē: etiā ampliū: ut paulū tantūmō ad imū: cui testiculus insidere possit integrū maneat. Sed primo rectūs scalpellus quā leuissīma manu t̄neri debet: donec scrotū ipsūm di ducat. Tū inclinādus mucro est: ut transuersa mēbrana fecerit: quā iter summā mediāq; tunica sunt. At si uiciū ī proxio est: mediā tunica atrigi non oportet. Si sub illā quoq; cōdī: etiā illa icidenda est: sicut tertia quoq; illi illa uiciū tegit. Vbiq; repertū malū est: ministrū ab inferiore pte exprimere moderate scroci oportet: medicū digito: manubriolo: uel scalpello diductū inferiorē prem tunica extra collo care. deinde ad ueracitē quo ad similitudinē curuum uocānt: idē cōdī: idē iterū duo digiti index & medius possint. His deinde cōiectis excipiēda reliqua pars tunicæ: & inter digitos scalpellus imittendū est. eximēdūq; aut effundendū q̄qd est noxiū. quācūq; aut tunica q; uiolauit: illa quoq; debet excidere. ac mediā quidē. ut supra dixi: quā altissimē ab igne imā aut paulo infra. Cæterum ante q̄ exci dant hæ quoq; uinciri lino summe debēt. & eius lini capita extra plagam relinq̄enda sunt: sicut ī aliis quoq; uenis: quæ id requirit. Eo factō testiculus intus reponēdus est oraq; scroti futurus inter se cōmittēda: neq; paucis: ne parū glutinēf & longior fiat curatio: neq; multis: ne inflammationē augeant. Atq; hic quoq; uidentū est: tñe qd ī scroto sanguinis maneat. Tū iponēda glutinācia sunt. Si quando aut ī scroto sanguis defluxit: aliquid cōcretum ex eo decidit: icidi subter id debet: purgatoq; eo spōgia aceti aceto madēs circūdāri. Deligat aut uulnus oē: qd ex his causis factū est. Si dolor nullus est: quicq; primis diebus nō est resoluēdū: sed bis die tantū aceto irrorāda lana uel spōgia. Si dolor est: tertia die resoluēdū: & ubi fibulæ sunt: hæ icidēda: ubi linamētū id mutandū est: rosasq; & uino madefaciendū id: qd iponit. Si inflammatio īcreuit: adiciēdū prioribus cataplasma ex lēticula & melle: uel ex malico rio: qd ī aultero uino coctū sit uel ex his mixtū. Si sub his inflammatio nō coquirit post dī q̄ntū multa calida aqua uulnus fouēdū: donec scrotū ipsū & extenuēf & rugosius fiat. Tū iponēdū cataplasma ex triticea farina: cui resina pinea adiecta sit. Quæ ipsa si robustus curat. ex aceto: si tener: ex melle coquēda sunt. Neq; dubiū ē quodcūq; initū fuit: si magna inflammatio ē: igne earq; pus mouēt: iponēda sint. Quod si pus ī ipso scroto ortū est: paulū id icidi debet: ut exitus deit. Linamētū: eatenus iponēdū ē: ut foranē tegat. Inflammatio ē finita. ppter neruos priore cataplasmate: dein carato urēdū ē. Hæc pprie ad eiusmodi uulnera p̄tinent. Cætera & ī curatiōe & ī uiciū similia his esse debent: quæ in alia quoq; uulnerum genere præcepimus.

De intestini curatione.

Caput uigesimum.

Is posposit ad singulas species ueniēdum ē: ac si cui paruulo puero intestinū descēditate scalpelli hūm expēdiā iudicāda ē. Fascia eius rei causa sit: cui imo loco pila affusa ē ex panniculis facta: quæ ad repellendū intestinū ipsi illi subiciit: deinde reliqua fascia: pars arcē circūdat. sub quo sepe & itus cōpellit intestinū: & iter se tunicæ glutināf. Rursus si ætas processit: multūq; ītestini descēdisse ex tumore magno patet: adiciunt q; dolor & uomitus quæ ex stercore & ex cruditate eo delap so fere accidit: scalpellū adhiberi sine p̄ntie nō posse manifestū est. Leuandū tantūmodo malū & p alias curatiōes extrahendū est. Sanguis mitti ex brachiō debet. deinde si uires patiunt: īperanda tridui abstīnētia est. si minus certe pro ut corporis quā lōgissime. Eodē uero tēpore sup habendū cataplasma ex lini semē: qd ante aliq; ex mullo decoxerit. Post hæc & farina hordeacea cū resina incidenda: & is demittēdū ī solū aquæ calidæ: cui oleū quoq; adiectū sit: dandūq; aliqd cibi lenis calidi. Quidā etiā aluū ducūt. Id deducere aliqd ī scroto p̄t: educere ex eo nō p̄t. Per ea uero quæ supra scripta sunt: leuato malo siquādō alias dolor reuerterit. eadē erūt faciēda. Sine dolore quoq; si multa ītestina prolapsa sint: secari superuacūū est: nō nō excludi ī scroto possint nisi tamē id īflammatio phibuit. sed quo repulsa īguinibus īmorent. ibiq; tumorem excitet atq; ita fiat mali nō finis sed mutatio. At in eo quē scalpello curari oportebit: simul atq; ad mediā tunicā uulnus ī inguine factū peruenerit: duobus hamulis ea iuxta ipsas oras apprehēdit debet: id eductū oibus mēbranulis medicus ex liberat. Neq; enī cū periculo lædī: quæ excidēda ē: cū ītestinū esse nisi sub ea nō possit. Vbi deducta aut erit ab inguine usq; ad testiculū icidi debet: sicut ne his ipse lædāf. tū excidi. Fere tamē hanc curatiōē puerilis ætas & modicū malū recipit. Si uir robustus est: maiusq; id uiciū est: extrahi testiculū nō debet: sed in sua sede pmanere. Id hoc modo fit. Inguen eadē ratione usq; ad mediā tunicā scalpello aperit. eaq; tunica eodē modo duobus hamis excipitur: sit ut a ministro testiculus eatenus continueatur: ne per uulnus exeat. tū ea tunica deorsum uersus scalpello iciditur: sub eaq; idē digitus sinistræ manus ad imū testiculū demittitur: eūq; ad plagā cōpellit. Deinde dextræ manus duo digiti pollex atq; index uenam & arteriā & neruū tunicæ: eorū a superiore tunica diducūt. Quod si aliquæ mēbrana: phibent: scalpello resoluuntur: donec ante oculos tota iā tunica sit. Excisus quæ excidenda sunt: repositosq; testiculo ab hora quoq; eius uulneris: quod ī inguine est. demēda habenula paulo latior est: quo maior pla ga sit & plus creare carnis possit.

De omenti curatione.

Caput uigesimum primum.

T si omentum descēdit: eodē qdē modo: quo supra scriptū est: aperiendū inguen: diducendū: tunicæ sunt. Cōsiderandū aut est: maior ne is modus: an exiguis sit. Nā quod paruulū ē: super inguen ī aluū uel digito uel auerso spessillo repellēdum est. Si plus est: onere oportet dependere quantū ex utero prolapsum est: idq; ad urentibus medicamentis illinire: donec emoriatur & excidat. Quidā hic quoq; duo lina acu trāciunt: binisq; singulorū capitibus diuersas partes astringūt. Sub

quo æque: sed tardius emoriat. Adicitur tamē hic quoq; celeritati: si omētum super uicū illinitur medicamētis quæ sic exedunt ne erodant sepla græci uocāt. Fuerūt etiā q̄ omentū forfice præciderēt: quod ī parulo nō est necessariū. Si maius ē: pōt profusione sanguinis facere. Si quidē omentū quoq; enis q̄bulā etiā maioribus illigatū est. Neq; uero si diuulsū uētre id prolapsū forfice præciditur: cū & emortuū sit & aliter tutius auelli nō possit ide huc exēplum trāsferendū est. Vultus autē curati, si relicti omētū ē: sēutura debet. Si id amplius fuit: & extra emortuum ē: excisis oris: sic ut supra p̄positū ē. Si uero humor itus est: incidendū est: pueris q̄dem inguen nisi in his quoq; liquoris eius maior modus prohibet: i uiris uero & ubiq; multus humor subest scrotū. Deide si inguen īscimū ē: eo protactis tunicis humor effundi debet. Si scrotū: & sub hoc protinus uiciū est: nihil aliud quam humor effundendus: abscidendūq; mēbranz sunt: si quæ cū cōtinuerūt: deide eluēdū id ex aqua: quæ uel salē adiectū uel nitru habeat. Si sub media: ima ue tunica, totz hæ extra scrotū collocandæ: excidendæq; sunt.

De ramcis curatione.

Caput uigesimum secundum.

Amex autē si super ipsum scrotū est: durēdus est tenuibus & acutis ferramētis: quæ ipsi uenis īfigant: cū eo ne amplius quā has urāt: maxieq; ubi iter se īplicate glomerant: eo ferrum id ad-mouēdū est: tū sup farina ex aqua frigida subacta īficiēda est: utendūq; eo uinculo: quod idoneū esse aut curationibus pōsit. Tercio die lenticula cū melle īponēda est: post eiectis crustis ulcera melle purganda: rosa īplenda: ad cicatricē aridis linamētis pducēda sunt. Quibus uero super mediam tunicā uenæ tumēt: quiddam inguen est: atq; tunica promouēda: ab eaq; uenæ digito uel manubrio scalpelli separāda. Quā parte uero ihærebunt: & ab superiore & ab inferiore parte lino tinciēda: tum sub ipsi uinculis præciderēda: reponēdūsq; testiculus est. At ubi supra tertiā tunicā ramex īfedit: mediam excidi necesse est: Deinde si duæ: tres ue uenæ tumēt: & ita pars aliqua obfide: sicut maiore uicio uacitēdū faciēdum qd̄ supra scriptū est: ut ab īguine & a testiculo deligatæ uenæ præciant. īq; con-das. Si totū id ramex obfiderit: per plagā demittēdus digitis index erit: subiciēdūsq; uenis: sic ut paulatim protrahat atq; adducēdo: donec is testiculus par alteri fiat. Tū fibulæ oris sic incidēda: ut simul eas quoq; uenas cōprehēdant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriorē pte orā uulneris perforat. Tū nō p īplām uenā: sed per mēbranam eius imittitur: per eaq; ī alterā orā cōpellit. Venæ uulnerari nō debent ne sanguine fundat. Membrana semp iter has uenas ē: ac neq; periculum affert: & filo cōprehēdas illas abunde tenet: itaq; etiā satis est duas fibulas esse. tum uenæ quæcūq; præctæ sunt in ipsum inguen aduerso specillo cōprehēdi debent. soluēdi fibulas tēpus īflammatiōe finita & purgato uulnere ē: ut una simul & oras & uenas cicatrix deuinciat. Vbi uero iter tmā tunicā & ipsum testiculū nerpūq; eius ramex ortus est: una curatio ē: quæ totū testiculū abscidit. Nā neq; ad generationē q̄quā his cōfert & oibus īdecore: q̄bulā etiā cū dolore depēdet. Sed nū quoq; inguen īcidēdū media tunica p̄mēda: atq; excidēda ē. idē in iam faciēdū: nerpūsq; ex quo testiculus depēdet præciderēdus. Post id uenæ & arteriæ ad īguen lino deligandæ & infra uinculum abscidendæ sunt.

De carne quæ iter tunicas testiculorū cōcruuit & de neruo idurato. Caput uigesimum tertium. Aro quoq; si quādo iter tunicas concreuit nihil dubiū est: qn̄ eximēda sit. sed ī ipso scroto īnciso fieri cōmōdius est. At si neruus iduruit: curari res neq; manu neq; medicamēto pōt. Vgēt enim febres ardētes: & aut uirides aut nigri uomitus præter hæc īgens sitis & liguæ āspritudo fe-req; die tertio spūmās bilis aluo cū rosione reddit. Atq; neq; assumi facile cibū neq; cōtineri potest. neq; multo post eximā ptes frīgēt: tremor oritur. manus sine rōne extēdunt. deide in fronte frigidus sudor: eūq; mors sequitur.

De ramice inguinis.

Caput uigesimum quartum.

Bi uero ī ipso īguine ramex est: si tumor modicus est: semel icidi. si maior: duabus lineis debet: ut mediū excidat. deide nō extracto testiculo. sicut ī testinis quoq; prolapsis iterdū fieri docuit: colligēda uenæ: incidēda: quæ ubi tunicis ihærebunt & sub his modis præciderēda sunt. Neq; q̄quā noui curatio uulneris eius requirit.

Ad tegendam glandem colis si nuda est.

Caput uigesimum quintum.

His ad ea trāseundū est: quæ in cole ipso sunt: i quo si glans nuda est: uultq; aliq; eam deco-ris causa tegere: fieri pōt: sed expeditius ī puero quā ī uiro: In eo: cui id naturale est quā ī eo: cui quardā gentiū more circūcisus est: In eo cui glās parua iuxtaq; eam cutis: patiosior: uero ipse coles est: quā ī quo cōtraria his sunt. Curatio autē eorū: q̄bus id naturale est: eiā modū est. Cutis circa glandē apprehendit & extendit: donec illā ipsam cōdat: ibiq; deligat. Deide iuxta pubā orbem ter-gus īciditur. donec coles nudes: ī magna cura cauet ne uel īnare: iter uel uenæ: quæ ibi sunt: īcidantur. Eo facto cutis ad uinculū īclinatur: nudasq; circa pubē uelut circulus: eaq; linamēta dantur: ut caro īcreseat & id impleat: satūq; uelamētū supra latitudo plagæ præstat. Sed donec cicatrix sitū-ctū esse id debet: ī medio tantū relicto exiguō urīnæ itinere. At ī eo q̄ circūcisus est sub circulo glan-dis scalpello diducēda cutis ab inferiore cole est. Non ita docet: quia summo soluto: deduci deorsum usq; ad pubē manu potest. Neq; ideo sanguis profluit. Resoluta autē cutis rursus extendit ultra glā-dem. Tum multa frigida aqua fouetur: emplastrumq; circa datur: q̄ ualent īflammationē repli-mat. Proximisq; diebus ut prope a fame uictus est: ne forte eam partem facietas excitet. Vbi iam line

inflammatione est id eligari debet a pube usq; circulum. Super glandē aut aduerso emplastro imposto iduci. Sic. n. fit: ut iterior pars glutinet: superior ita sanescat: ne in hæreat.

Quomodo glans penis contecta aperiri possit.

Ontra si glans ita cõtecta ē: ut nudari nō possit. Quod uicij græci phymosin appellāt: aperienda ē. Quod hoc mō fit. Subter a summa ora cutis icidit recta linea usq; ad frenū. atq; ita superius tergis relaxatū cedere retro pōt. Quod si parū sic pfectū ē: aut ppter agustias: aut ppter duritiē tergoris: ptius triāgula forma cutis ab īferiore pte excidēda ē: sic ut uertex eius ad frenū basis i tergo extremo sit. Tū sup dāda lināmēta sunt: aliaq; medicāmēta: quæ ad sanitatē pducāt. Necessariū aut ē: donec cicatrix sit: cõgescere. Nā ābulatio atterēdo: iulcus fordidum reddit.

Infibulandi ratio.

Nsibulare quoq; adolescentulos iterdū ualitudinis causā qdā cõsuerūt. Eiusq; hæc ratio ē. Cuius quæ sup glandē ē. extēdit. notatq; utriq; lateribus atramēto qua pforat deinde remittit. Si sup glandē nota: reuertunt: ī nimis apprehēsum ē: & ultra notari debet. Si glās ab his libera ē: ī nimis locus idoneus fibulæ ē. Tū qua notæ sunt. cutis acu filiū ducētē trāsiuit. eiusq; filiū capita iter se deligat: ut quotidieq; id mouet: donec circa foramina cicatriculæ fiāt. Vbi hæc cõfirmatæ sunt: exēpto filo fibula addit: quæ quo meliorē leuior ē: Sed hoc qdē sapius inter superuacua: quā inter necessariā ē.

De urinæ reddēdæ difficultate & de calculo: curationibusq; eorū Caput uigintiū sextum

Eus uero iterdū cogit emoliri manu urinā: cū illa nō reddat: aut qæ senectute iter eius collapsū ē: aut qæ calculus uel cõcretū aliqd ex sanguine itus se opposuit. Et medicis quoq; inflammatio sæpe eā reddi naturaliter phibet. Idcō nō ī uiris tantūmō: sed in feminis quoq; iterdū necessariū ē. Ergo anæ fistulæ sunt: quæ ut oī corpori āpriori minorq; sufficiant. Ad mares tressad: quæ minas duæ medice habēdæ sunt. Ex uirilibus maxia decē & quinq; ē digitorū. media duodeci. minima nouē. Ex mulieribus: maior nouē. minor sex. Incurtas uero esse eas paulū: sed magis uiriles oportet: leuiusq; admodū ac neq; nimis plenas: neq; nimis tennes. Hō tū resupinus: mō quo: in curatione ani figurat: sup subellū aut lectū collocādus ē. Medicus aut a dextro latere sinistra qdē manu colē masculi cõtineri: dextra uero fistulā demittere in iter urinæ debet. Atq; ubi ad ceruicē uesicæ uentū ē: simul cū colē fistulā inclinat: ī ipsam uesicam cõpelleret: atq; urina redditā recipere. Fœmina breuius: urinae similiter & rectius iter habet. qdā māmūlæ simile iter imas oras sup naturale positū nō minus sæpe auxilio eget. aliquatō minus difficultatis exigit. Nōnquā etiā: plapsus ī ipsam fistulā calculus: q subide ex extenuat: nō lōge ab exitu in hærescit. Eū si fieri pōt: oportet uellere: uel oculario specillo uel eo ferramēto: quo ī se fectū calculus ptrahit. Si id fieri nō potuit: cutis extrema quā plurimū attrahēda & cõdita glāde lino uicēda ē: deinde a latere recta plaga coles icidēdus & calculus eximēdus ē. Tū cutis remittēda. Sic. n. fit: ut scilicet colē itēra pars cutis cõtēgat: & urina naturaliter profluat.

Quæ curatio calculosis adhibeatur.

Vm uesicæ uero calculiq; facta mēto sit: locus ipse exigere uidet. ut subiciā: quæ curatio calculosis: cū aliter succurri nō pōt: adhibeat. Ad quā festinare: cū præcepit. sit nullo mō cōuenit. Ac neq; oī tēpore: neq; ī oī ætate: neq; ī oī uicio id experiēdū ē. sed solo uertex eo corpore qdā iā nouē ānos: nōdū quattuordecī excessit. & si tātū mali subest. ut neq; medicamētis uinci possit: neq; etiā trahi possē uideat: quo minus iterposito aliquo spatio iterimat. Nō quo nō iterdū etiā temeraria medicīna pficiat: sed quo sapius utriq; id colē fallat: quo plura & genera & tēpora periculi sunt. Quæ simul cū ipsa curatiōe. pponat. Igit ubi ultima experiri statutū ē: ante aliquot diebus uictu corpus preparandū ē. ut modicos: ut salubres cibos: ut minime glutinosos assumat: ut aquā bibat. Ambulādū uero iter hæc exercitatio deat: quo magis calculus ad uesicæ ceruicē descēdat. Quod an iciderit: digitis quoq; pscut: ī curatiōe. doceat: de missis cognoscat. Vbi eius rei fides ē: pridie is puer ī ieiunio cõtinerendus ē: & tū loco calido curatio adhibēda: quæ hoc mō ordinat. Hō prauales & peritus ī fedili alio cōsidit: supinū q cū & aduersum sup genua sua coxis eius collocatis cõprehēdit: reducēsq; eius cruribus ipsū quoq; iubet manibus ad suas poplites datis: eos quā maxie possit attrahere: simulq; ipse ficeos cõtinet. Quod si robustius corpus eius ē q curat: duobus sedilibus iūctis duo ualētes sūdūt: quo & sedilia & iteriora cura iter se deligat: ne diduci possint. Tū is sup duorū genua eodē mō collocat: atq; alter put cõsedit sinistrū crus eius: alter dextrū: simulq; ipse poplites suos attrahit. Siue autem unus siue duo cõtinet: sup humeros eius sup pectoribus scumbūt. Ex qbus euenit ut iter illa sinus sup pubē sine ullis rugis sit extēdus: & āgustū cõpūla uesica facilius calculus capi possit. Præter hæc etiā nū a lateribus duo ualētes obiciūt: q circūstātes leuare uel unū uel duos q puerū cõtinet nō sinūt. Medicus deinde diligētē quibuscūq; circūstis atq; sinistra manu duos eius digitos idicē & mediū lēter prius unū deinde alterū ī anū eius demittit: dextræq; digitos sup imū abdomē lēter iponit: ne utriq; digiti circū calculū uehemētē cõcurrerit: uesicā lædāt. Neq; uero festinat: ī hac re ut ī plerisq; agēdū ē. sed ita ut quā maxie id tū fiat. nā læsa uesica neruorū distēctiōes cū periculo mortis excitat. Ac primū circa ceruicē quatēq; calculus. Ibi repertus miore negotio expellit. Et ideo dixi ne curādū qdē: nisi cum in hoc iditū suis cognitū ē. si uero aut ibi nō fuit: aut recessit retro: digiti ad ultimā uesicā dant: paulatim quæ dextra quoq; manus eius ultra trāsata sublegetur. Atq; ubi repertus ē calculus q necesse ē ī manus icidat eo curiosius deducit. quo minor læuiorq; ē: ne effugiat: id est ne sapius āgitanda uesica sit. Ex-

go ultra calculū dextra semper manus eius opponit: sinistram digiti deorsum eū cōpellit donec ad ceruicē puenit. In quā si oblongus ē sic cōpellendus ē ut prius exeat, si plūsus ē ut trāseretur sit. si q̄dratus: ut duo bus āgulis sedeat, si altera pre plenior sit ut prius ea q̄ tenuior sit euadat. In rotūdo nihil interesse ex ipsa figura patet: nisi si laxior altera pre ē: ut ea arte cedat. Cū ita eo uenit, ut icidi sup̄ uesicā ceruicē iuxta anū cutis: plaga lūata usq; ad ceruicē uesicā debeat corribus ad coxas spectantibus paulū: deinde ea pre q̄ strictior ima plaga ē etiā nū sub cute altera trāserua plaga faciēda ē q̄ ceruix aperiat donec urine iter pateat: sic ut plaga paulo maior quā calculus sit. nā q̄ metu fistulā: quā illo loco corhyada græci uocat: parū patefaciunt: cū maiore eodē periculo reuoluantur. q̄a calculus iter: cū uī pmiē, facimur accipit. Idq; etiā pntiosus ē: si figura quoq; calculi uel aspritudo aliqd eo cōsult. Ex quo & sanguis p̄fuso & differtio neruorū fieri pōt. Quæ si q̄s euasit: multo tamē patētiore fistulā habiturus ē rupta ceruice quā habuisset icisa. Cū uero patefacta ē: in cōspectū calculus uenit: cuius corpore nullū discrimē ē. Ipse si exiguus ē: digitis ab altera pre, pelli ab altera, p̄trahi pōt. Si maior iniiciēda a superiore eī p̄te uncus ē eius rei causa factus. Is ē ad extremū tenuis: i semicirculi specie retusā: latitudinis: ab exteriori pre laxius q̄ corpori iūgit: ab interiori asperi: q̄ calculū attigit. Itq; lōgius potius eē debet. Nā breuis ex trahēdū uī hēt. Vbi iunctus ē: i utrūq; latus iclinādus ē ut appareat calculus & teneat: q̄a si apprahēsus ē: ille simul iclinat. Ideoq; eo minimo opus ē, ne cū adduci uncus cōperit: calculus itus efugiat: hic in orā uulneris icidat: eaq; cōuulneret. In q̄ re q̄d periculū eēt iā supra p̄posui. Vbi satis teneri calculus patet: eodē pene momēto triplex motus adhibendus ē: i utrūq; latus: deinde extra: sic tamē ut leniter id fiat: paulūq; primo calculus attrahat, quo facto attollēdus uncus extrēus ē: uti iuris magis maneant: faciliusq; illū pducatur. Quod si aliquandō a superiore pre calculus parū cōmode cōprahēdētia latere erit apprahēdendus. Hæc ē simplicissima curatio. Sed uarietas rerū quāsdā etiā nū animaduersiones desiderat, sunt enī qdā nō asperi tātūmodo sed spinosi quoq; calculi: per se qdē delapsi i ceruicē sine ullo p̄culo eximūtur. In uesica uero nō tuto uel hi cōquirūt uel attrahūt. quoniā ubi illā cōuulnerūt: ex differtioe neruorū mortē maturāt: multoq; magis si spina aliq̄ uesicā inaret. eaq; cū ducere: duplica uit. Colligit autē eo qd̄ difficilis urina reddi: si ceruice calculū eē eo qd̄ cruenta destillat: illū esse spinosum. maxeq; id sub digitis quoq; experiūdū ē: neq; adhibēda manus: nisi id cōstitit. At tū quoq; leniter itus digiti obiciēdi nō uiolēter pmouēdū cōuulnerēt. tū icidēdum. Multi hic quoq; scalpello uti sunt. Meget quoniā i infirmior epōtq; i aliq̄ p̄minētia icidēre: incilior; sup̄ illā corpore: qd̄ causā subest nō secare: esse reliquere: qd̄ iterū icidēre necesse sit: ferramentū fecit rectū i summā partē labrosum ima semicirculatū acutūq; id receptū iter duos digitos idicē ac mediū sup̄ pollice ipso sit deprimebat, ut simul cū carne sigd ex calculo p̄minebat, icideret. Quo cū sequebat ut semel q̄ntū satis esset, aperiret. Quocūq; autē, mō ceruix ea p̄te facta ē: leniter extrahi qd̄ asperū ē debet, nulla propter festinationem uī admota.

Signa calculorū uel harenosorū uel mollium.

T calculus harenosus: & arte manifestus ē. quoniā & urina quæ reddit harenosa ē: & i ipsa curatione: quoniā iter subiectos digitos neq; atq; leniter renitit: & insup̄ dilatat. Item mollis calculus & ex pluribus minutisq; sed inter se parum astrictis compositus indicatur: in se attrahens quasdam quasi squamulas. Hos omnis leniter permutatis subinde digitorum uicibus si oportet absducere ne uesica lædant, ne ue intus aliqua dissipata reliquæ maneant, quæ postmodū curationi difficultatē faciant. Quicquid autē ex his in cōspectum uenit uel digitis uel unco eximendū est. At si plures calculi sunt: singuli protrahi debent: sic tamē ut si quis exiguus superenit: potius relinquat. Si quidē in uesica difficulter inuenitur, inuentusq; celeriter effugit, ita longa inquisitione uesica lædit: excitatq; inflammationes mortificans adeo ut quidā secti cū diu frustra per digitos uesica esset agitata decesserit. Quibus accedit etiā quod exiguus calculus ad plagā urina postea promouēdū excidit. Si quando autē his maior non uideret nisi rupta ceruice extrahi posse findēdus est. Cuius repertor Ammonius ob id lithotomus cognominatus est id hoc modo fit. Vncus iniicitur calculo: sit ut facile eum concussum quoq; teneat: ne si retro reuoluatur. Tum ferramentum adhibetur crassitudinis modicæ prima parte renuicē: sed retusā: quod admodum calculum ex altera parte iectum findit. magna cura habitanda: ne aut ad ipsam uesicam per ferramentum perueniat: aut calculi fractura ne quid incidat.

De calculis sceminarum.

Ac uero curationes in sceminis quoq; similes sunt: de quibus tamen parum proprie quedā dicēda sunt. Si qdē i his, ubi parulus calculus est: i scapellus superuacuus est quia i urinam i ceruicē nō cōpellit. quæ & breuior q̄ i maribus & laxior est. Ergo & per se sæpe excidit: & si i primo quod est angustius inhaeret: eodem tamen unco sine ulla noxa educit. At i maioribus calculis necessaria eadē curatio ē. Sed uirgini subici digitū tāquā masculo mulieri per naturalia eius debet. Tum uirgini quidē sub ima siniferius ora. Mulieri uero iter urinae iter & os pubis icidēdū est sic ut utroq; loco plaga transerua sit. neq; terreri conuenit si plus ex muliebri corpore sanguinis profluit.

Quæ curatio calculo euulso habenda sit

Alculo euulso si ualēs corpus ē: neq; magnopere uexatū: finire oportet sāguinē fluere: quo minor inflammatio oriat. Atq; igredi quoq; eo paulū nō alienū ē, ut excidat si qd̄ itus cōcreti sanguinis māt. Quod si p̄ se nō destituerit: rursus ne uis oīs iterat supprimi debeat. Idq; prius i ibecillioribus ab ipsa curatione faciēdū ē. Si qdē ut differtioe neruorū picitāt aliq̄s dū uesica eius agitat: sic alter metus

excipiſſe rēotis medicāmibus ne tantū sanguinis profluat ut occidat. Quod ne icidat: deſidere he de-
bet in acre acetū cui aliquātū ſalis ſit adiectū. Sub quo & ſanguis fere conquieſcit & aſtringit uſica:
ideoque minus inflāmaſ. Quod ſi parū proficit: agglutināda cucurbitula eſt & inguinibus & coxis &
ſup pubē. Vbi iā ſatis uel euocatus eſt ſanguis uel prohibitus: reſupinus collocaudus eſt: ut caput hu-
mile ſit: coxæ paulū excentat. ac ſup ulcus imponēdū eſt duplex aut triplex linteoolum aceto madens.
Deinde iterpoſitis duabus horis in ſoliū his aquæ calidæ reſupinus demitēdus eſt: ſic ut a genibus ad
umbilicū aqua teneat: cætera ueſtimentis circūdāta ſint: manibus tantūmodo pedibuſque nudatiſut &
minus digeratur: & ibi diutius maneat. Ex quo ſudor multus oriri ſolet: quo ſpēgia ſubinde facile de-
tergendū eſt. ſiniſque eius ſomenti eſt donec inſirmādo offendar. Tū multo his oleo perungendū: idu-
cendūſque hapiſus lanæ molliſ tepido oleo repletus: q pubē & coxas & inguina & plagā ipſam cōtectam
eodē ante ſe linteoło protegat. hiſque ſubinde oleo tepido madaſciēdus eſt: ut neque frigus ad ueſicam
admittat: & neruus leniter molliat. Quidā cataplaſmatis caleſcentibuſ utunt. Ea plus pōdere nocēt
quæ ueſicā urgēdo uolunt irritā: q calore pſciunt. Ergo ne uinculū quidē ullum neceſſariū eſt. Pro
ximo die ſi ſpiritus difficilius redditur: ſi urina nō excedit: ſi locus circa pubē mature intumuit. ſcire ſi
cet in ueſica ſanguine cōcretū remaniſſe. Igit demiſſis eodē modo digitis leuiter pertractāda ueſica eſt
& diſcutienda ſi qua coierūt. Quo ſit ut per uulnū poſtea pcedāt. Nō alienū etiā ē oriculario clyſtere
acetū nitro mixtū p plagā in ueſicā cōpellere. Nā ſic quoque diſcutiunt ſi qua eruenta coierunt. Eaque
facere etiā primo die conuenit. Si timemus ne quid intus ſit. maximeque ubi ambulādū eſt elicere im-
becillitas prohibuit: cætera eadē faciēda ſunt: ut demittat in ſoliū: ut eodē modo panniculū eadem
lanā ſup iniiciat. Sed neque ſæpe: neque tandiū in aqua calida puer habēdus: quā adoleſcens eſt: inſirmiſi
quā ualentiſ: leui quā grauiore inflāmatione affectus: hiſ cuius corpus digerit: quā hiſ cuius aſtrictum ē.
Inter hæc uero ſi ſomnus eſt & equalis ſpiritus & madens lingua & ſitis modica & uenter imus: ſed
& mediocriſ eſt cū febre modica dolor: ſcire licet recte producere curationē. Atque in hiſ inflāmatio fere
quinto uel ſeptimo die ſiniſ. Quæ leuiata ſoliū ſupiacuū eſt ſupini tātūmodo uulnū aqua calida ſo-
uendū eſt: ut ſi qd urina rodet: abluat. Imponenda autē medicamēta ſunt pus mouētia: & ſi purgan-
dū: ulcus uidebiſ: melle linēdū. Id ſi rodet: roſa tēperabiſ. Huic curationi aptiſſimū uidet encephar-
maci emplaſtrū. Nā & ſeūū habet ad pus mouēdū. & mel ad ulcus repurgādū. medulla etiā maxime-
que uirulina. quod in id ne fiſtula relinquaſ præcipue pſciſcit. Linamenta uero tū ſup ulcus non ſunt
neceſſaria: ſup medicamētū ad id cōtinendū recte imponunt. At ubi ulcus purgatū eſt: puro linamen-
to ad cicatricē pducēdū eſt. Quibus tēporibus tamen ſi felix curatio nō ſuit. uaria circa pericula oriū-
tur. Quæ præſagire protinus licet: ſi cōtinua uigilia eſt: ſi ſpiritus difficultas ſi lingua arida eſt: ſi ſitis
uehemens: ſi uenter imus tumet: ſi uulnū hiat. ſi trāſiliens urina id nō rodit: ſi ſimiliter ante tertium
diem quadam liuida excidit: ſi hiſ aut nihil aut tarde reſpōdet: ſi uehemētes dolores ſunt: ſi poſt diem
quintū magnæ febres urgent: & faſtidii cibi permanet. ſi cubare in uentrē iocundus eſt. Nihil tamen
peius eſt diſtentione neruorū: & ante nonū diē uomitu bilis. Sed cū inflāmationis ſit metus: ſuccurri
abſtinentia modiciſ & tēpēſtibus cibis: inter hæc ſomentiſ: de quibus ſupra ſcripſimus. oportet.

De cancro qui exciſa ueſica naſciſ: & qua curatione uti debeat.

Caput uigeſimum ſeptimū.

Roximus cancri metus eſt. Hiſ cognoscitur: ſi & per uulnū & per ipſum colē fluit ſanies mali
p odor: cūque eo quadam a concreto ſanguine nō abhorentia: teneſque articulæ lanuliſ ſimi-
les præter hæc ſi ora uulneris aridæ ſunt. ſi dolent inguina. ſi febris nō deſinit: eaq in noctē au-
getur. ſi inordinati horrores accedūt. Cōſiderādū autē eſt: in quā partē cancer hiſ tendat. Si ad colen
direſcit: hiſ locus & rubet & tactū dolorē excitat: reſticuliſque tumet. Si in ipſam ueſicam: iam dolor
ſequiſ: coxæ dureſcūt: nō facile crura extendi poſſunt. At ſi in alterutrū latuſ: oculis id expoſitū eſt: pa-
reſque utrinque eadē notas ſed minores habet. Primū aut ad rē p̄tinet corpus recte iacere: ut ſuperior
pars ſemp eadē ſit in quā uiciū fertur. ita ſi ad calem it: ſupinus hiſ collocaſi debet. Si ad ueſicam: in uē-
treſi in latuſ: in id quod integriſ eſt. Deinde ubi uentū fuerit ad curationē: homo in aquā demitteſ.
in qua marubii decoctū ſit aut cupreſſus aut myrtus idemque humor clyſtere intus adiciet. Tū ſu-
per poneſ lenticula cū malicorio mixta. quæ utraqe ex uiō decocta ſint: uel rubus aut oleæ ſolia eo-
dem modo decocta. aliaque medicamēta: quæ ad cohibēdos purgandofque cancros propoſuimus. ex
qbus ſi qua erunt arida ſcriptoriū calamum inſpirabuntur. Vbi ſtare cōperit cancer: nullo uulnū
elueſ. Vitabiſ que eo tēpore cæratū quod ad recipiendū id malū corpus emollit porius plūbū elotū
cū uici inungeſ. Sup quæ idē linteoło illitū imponeſ. Sub qbus pueniri ad ſanitatē poteſt. cū eo tamē
quod nō ignoremus orto cancro ſæpe affici ſtomachū cui cū ueſica quoddā cōſortiu eſt. exque eo ſie
ri ut neque retineat: neque ſi quis retētus ē: cōcoquat: neque corpus alid: ideoque ne uulnū qdē aut
purgari aut ali poſſit: quæ neceſſario mortē maturāt. ſed ut hiſ ſuccurri nullo mō pōt: ſic a primo ta-
mē diu tenēda ratio curatiōis ē. In q quadā obſeruatō ad cibū quoque porionēque p̄tineſ neceſſaria eſt.
nā cibuiſ inter principia nō niſi humidus dari debet. Vbi ulcus purgatū eſt: ex media materia olera & ſal-
ſamēta ſemp aliena ſunt. Potiōe opus ē nō modica: nā ſi parū bibiſ: accēdiſ uulnū & uigilia urget: &
uſ corporis minuitur. Si plus æquo aſſumitur: ſubide ueſica iſpleſ. eoque uirita. nō niſi aquā aut bibē-
dā eſſe maniſeſtiſ eſt: quam ut ſubide dicēdū ſit. Solet uero ſub eiſmodi uicū uenire ut alius non

reddat. Hac aqua ducēda est in qua uel fœnū græcū uel malua decocta sit. Idē humor rosa mixtus in ipsum uulnus oriculario clystere agendus est: ubi id rodit urina neq; purgari patit. Fere uero primo per uulnus exit hac deinde oriculario diuidit: & pars p colē descendit: icipit: donec ex toto plaga claudat. qd̄ interdū tertio mēse, interdū non ante sextū: nonnūq; exacto quoq; anno sit. Neq; desperari debet solida glutinatio uulneris: nisi ubi aut uehemēter rupta ceruix est: aut ex cancro multæ magnæq; caruncula: simulq; neruosa aliq̄ exciderūt. Sed ut uel nulla ibi fistula uel exigua admodū relinquatur: summa cura prouidēdū est. Ergo cū iam ad cicatricē uulnus itendit: extētis iacere fœminibus & cruribus oportet: nisi tamē molles: harenosius calculi fuerūt. sub his enim tardius uelifica purgat. Ideoq; diutius plagā patere necessariū est: & tum demū ibi iā nihil tale extra fert ad cicatricē p̄duci. qd̄ si anteq̄ uelifica purgata est. orāe se glutinarūt dolorq; & inflāmatio redierūt: uulnus digitis uel aduerso specillo ducēdum est. ut torquētibus exitus det̄: hilq; effusus tum diutius pura urina descendat. Tum demū quæ cicatricē inducant ipōnēda sunt. extēdig; ut supra docui pedes quā maxime uicti. qd̄ si fistulæ metus ex his causis q̄s pposui subesse uidebis: quo facilius claudat ea uel certe coangustet: sinanū quoq; dan da plūbea fistula ē extētisq; cruribus fœmina talisq; iter se deligādā sūt donec q̄lis futura ē cicatrix sit.

Si naturalia fœminæ cōcubitū non admittunt quo modo curari cōueniat. Caput. xxviii.

T hoc quidē cōmune est maribus & fœminis potest. Proprie uero quædā ad fœminas prinēt. e ut in primis: qd̄ eaze naturalia nonnūq; iter se glutinatis oris cōcubitū nō admittūt. Idq; interdum euenit prius in utero matris: iterdū exulceratione in his partibus facta: & per malā curationē his oris lanefcēdo iunctis. Si ex utero est: mēbrana ori uulnæ opposita est. Si ex ulcere: caro id repleuit. Oportet aut̄ mēbrā duabus lineis inter se trāuersis incidere ad similitudinē litteræ X. magna cura habita: ne urinæ iter uiolēt. Deinde undiq; eā mēbrā excidere ac si caro increuit necessariū est: rectā lineā patefacere. Tū ab hora uel uulsella uel hamo apprāhenfam tanquā habentū excidere: & intus iplicitū in longitudinē linamentū: lemniscū græci uocantū aceto tinctū demittere. suprag; fucidā lanā aceto madentē deligare. Tercio die soluere ulcus: & sicut alia ulcera curare. Cūq; iā ad sanitatē tendet: plūbeā fistulā medicamento cicatricē inducēte illinire: eāque intus dare. Suprag; idem medicamentū inicere: donec ad cicatricem plaga perueniat.

Qua curatione partus emortuus ex utero excutitur.

Caput trigessimū primum.

Bi cōcipit autē aliqua si iā prope maturus partus itus emortuus est: neq; excidere per se potest: u. adhibēda curatio est: quæ numerari inter difficillimas potest. Nā & summā prudentiā moderationēq; desiderat & maximū periculū affert. Sed ante omnia uulnæ natura mirabilis: cū i multis aliis: tū in hac re quoq; facile cognoscit̄. Oportet autē ante oīa resupinā mulierē trāuerso lecto sic collocare: ut fœminibus eius ipsius ilia cōprimatur. Quo fit ut & imus uenter in conspectū medici sit & infans ad os uulnæ cōpellatur: quæ emortuo partu id cōprimit. ex intervallo uero paulū dehiscere. Hac occasione usus medicus unctæ manus indicē digitū primū debet inserere atq; ibi continere: donec iterū ad os aperiat. rursumq; alterū digitū demittere debet: & per easdē occasiones alios: donec tota esse intus manus possit. Ad cuius rei facultatē multū cōfert & magnitudo uulnæ & uis neruorum eius & corporis totius habitus & mentis etiā robur: cū præsertim intus nonnūq; etiā duæ manus dari debeant. Pertinet etiā ad rē quā calidissimū esse imū uentrē: & extrema corporis inq; dū inflāmationē cōpessisset recenti re protinus adhiberi medicinā. nā si corpus iā itumuit: neq; demitti manus: neq; educi infans: nisi ægerrime potest: sequiturq; sæpe cū uomitu & cū tremore mortis uerborum diffinitio. Verū intus emortuo corpori manus iniecta protinus habitum eius sentit. Nā aut in caput: aut in pedes conuersum est: aut in trāuersum iacet: fere tamen sic. ut uel manus eius: uel per in propinquo sit. Medici uero propositū est: ut eū manu dirigat uel in caput: uel etiā in pedes. Si forte aliter cōpositus est: ac si nihil aliud est: manus uel pes apprāhenfus: corpus rectius reddat. nā manus in caput. pes in pedes cū conuerter. Tū si caput proximū ē: demitti debet uncus undiq; laxus acuminis breuis: qui uel oculorū: uel auri: uel ori: interdū etiā fronti recte iniicit̄: deinde attractus infāntē educit. neque tamen quolibet his tēpore extrahi debet. nā si cōpresso uulnæ orā id tentatum est: nō emittēte eo infans abrupturū: & uncus acumen in ipsum os uulnæ delabitur: sequit̄q; neruorū diffentio & ingens periculū mortis. Iḡ cōpressā uulnā: cōquiescere. hiantē leniter trahere oportet & p has occasiones paulatim eum educere. Trahere autē dextra manus uncum: sinistra intus posita infāntem ipsum: simulq; dirigere eū debet. Solet etiā euenire: ut his infans humore distendatur: exque eo profusar fœdi odoris sanies. Quod si tale est: indicē digito corpus illud forādū est: ut effuso humore extenuetur. Tū id leniter per ipsas manus recipiendū est. nā uncus iniectus facile hebeti corpūculo eleuabitur. In quo quid piculi sit: supra posuit. Sed in pedes quoq; conuersus infans nō difficulter extrahit̄. qbus apprāhen sis pipas manus cōmode educit. Si uero trāuersus est: neq; dirigi potuit: uncus alā iniiciēdus paulatinq; attrahēdus ē. Sub quo fere ceruix replicat̄: retroq; caput ac reliquū corpus p̄cedat. Remedio est ceruix præcisa. ut separatū utraq; ps auferat. Id unco sitiq; priori similis i lateriorē tatū p̄tē p totā aciem excutit. Tū id agēdū ē: ut ante caput: deīde reliq̄ ps auferatur: qā fere maiore pte extracta: caput in uacua uulnā plabitur: extrahiq; sine sumo piculo nō pōt. si tamē id icidit̄: utrūq; uentrē mulieris duplici piculo itectō: ualēs hō nō speritus a sinistro latere eius debet assistere & sup imū uentrē eius duas manus imponere: alteraq; alteram premere. Quo fit ut illud caput ad os uulnæ compellatur. Idq; eadem

Angrenæ iter ungues aliaq; aut iugina nasci. & si quâdo medicamēta uincunt mēbrū præcidi oportere, alio loco mihi dictū est. Sed id quoq; cū piculo sumo fit. Nā sæpe in ipso opē: uel p-
fusione sanguinis uel aīæ defectū moriunt. Veq; hic quoq; nihil interet an sitis tutū p-
fidium sit. qđ unicū est. Igit̃ iter sanā uitiatq; partē icidēda scalpello caro usq; ad os est: sic ut neq; cōtra ipsū
articulū id fiat. & potius ex sana parte aliqđ excidat: quā ex agra relinquat. Vbi ad uentū est: redu-
cēda ab eo sana caro & circa os subleuēda est: ut ea quoq; parte aliqđ os nudet: dein id ferrula p-
ciden-
dū est quā p-xime sanæ carni etiā iharenti. ac tū frons ossis: quā ferrula exaspauit leuēda est. i. supraq; i-
ducēda cutisq; sub eiusmodi curationē laxa esse debet ut quā maxime unguis os cōtegat. Quo cutis i-
ducta nō fuerit id linamētis erit cōtegendū & sup id sponsia ex aceto deligāda. Cætera postea sic faciē-
da, ut in uulneribus: in qbus pus moueri debet: præceptū est.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER OCTAVVS.

De positu & figura totius humani corporis.

Caput primum.

Vperest ea pars: qđ ossa p-
tinet. qđ quo facilius accipi possit: prius positus: figuratq; eo-
rū didicabo. Igit̃ caluaria icipit ex interiore pre cōcaua: extrinsecus gibba: utrinq; laeuis &
qđ cerebri mēbrā cōtegit. & qđ cute capillū gignētē cōtegit. Eaq; simplex ab occipitio
& t-
pibus: duplex usq; in uerticē a fronte est. Ossaq; eius ab exterioribus p-
ribus dura: ab
interioribus: qbus iter se cōnectunt: meliiorē sunt. Interq; ea uenæ discurrūt: qđ his ali-
mentū subministrare credibile est. Raro aut caluaria solida sine futuris est. Locis tamē
æstuosis facilius iuenit. Et id caput firmissimū: atq; a dolore tutissimū est: ex cæteris: quo futura pau-
ciores sunt. eo capitis talitudo cōmodior est. Neq; n. certus eaq; numerus est: sicut ne locus qđē: Fere
tamē duæ sup aures: ita a superiore capitis parte discernūt. Tertia ad aures p uerticē tendens: occipiti a
sumo capite diducit. Quarta ab eodē uerticē p mediū caput ad frontē p-
cedit: eaq; modo sub imo ca-
pillo desinit: modo frontē ipsam secās iter fuscilia finit. Ex his cætera qđē futura in unguē cōmitti-
tur. Hæ uero quæ sup aures trāuersæ sunt. totis oris paulatim extenuant: atq; ita inferiora ossa supiori-
bus leniter i-
sidunt. Crassissimū uero in capite os post aurē est: qđ capillus ut uerisimile est: ob id ipsum
nō gignit. Sub his quoq; musculis: tpa cōnectūt: os mediū in exteriorē partē inclinātū positū est. At
facies futura habet maximā: qđ tēporē icipies p medios oculos nareq; trāuersa puenit ad altezē tps.
Aqua breues duæ sub iterionibus angulis deorsum spectāt. Et malæ quoq; in sumā parte singulas trā-
uersas furas habēt. A mediisq; naribus aut supiorū dentū gingiuis p mediū palatū una pcedit: aliaq;
trāuersa idē palatū secat. Et futura qđē in plurimis hæ sunt. Foramina autē itra caput maxima oculo-
log: sunt. deinde nariū: tum qđ in auribus habemus. Ex his qđ oculo log: sunt: recta simpliciaq; ad cerebrū
tendūt. Nariū duo foramina ossē medio discernunt. Sigdē hæc primū a fuscillis angulisq; oculorum
osse ichoant ad tertiā ferē partē: deinde in cartilagine uersæ quo: ppius ori descēdūt: eo magis caricula
quoq; molliunt. Sed ea foramina qđ a sumis ad imas nares simplicia sunt. ibi rursus in bina tiora diui-
dunt. Aliaq; ex his ad fauces peritū spūm & reddūt & accipiūt: alia ad cerebrū tendūt. In ultima parte
in multa & tenuia foramina dissipant: p qđ sensus odoris nobis dāt. In aure quoq; primo rectū & sim-
plex iter pcedēdo flexuosum sit. qđ ipsum iuxta cerebrū in multa & tenuia foramina diducit: p qđ fa-
cultas audiēdi est: iuxtaq; ea duo parui qđ sinūs sūt. supq; eos sinūs ossiq; trāuersum a genis tendēs
ab inferioribus ossibus sustinent. iugale appellari pōt ab eadē similitudine: a qđ greci zygo des appellāt.
Maxilla uero est molle os: eaq; una est: cuius eadē & media & etiā ima pars mentū est. a quo utrinq; p-
cedit ad tēpora solaq; ea mouet. Nā malæ cū toto ossiq; supiores dētes exigit imobiles sunt. Verum
ipsius maxillæ partes extreme qđ bicornes sunt. Alter pcessus itra latior: uertice ipso tenuat: lōgiusq;
pcedēs fū ossē iugali subit: & sup id tēporē musculis illigat. Alter breuior & rotundior & in eo sinu qđ
iuxta foramina auris est cardinis modo sitibiq; huc & illuc se inclinās. maxilla faculatē motus pstat.
Duriore ossē dētes sunt. quoq; pars maxillæ: pars supiori ossi malæ hæret. Ex his quaterni primū qđ
secāt temnia a grācis noiant. hi deide qđ tuor caninis dētibz ex oi parte cingunt. Vltra quos utrinq;
fere maxillares qterni sunt: pterq; in his qbus tres ultimiq; sero gigni solēt nō increuerūt. Ex his prio-
res singulis radicibus: maxillares utiq; binis: qđ etiā ternis qternisue n-
iunt. Fereq; lōgior radix bre-
uiore dentē edit. rectiq; dētis recta etiā radix. curui flexa est. exq; eadē radice i pueris nouos dēs subit:
q multo sapius priorē expellit. iterdū tamē supra fraue eū se ostēdit. Caput autē spina excipit. Ea cō-
stat ex uerticibus qtuor & uiginti. Septē in ceruice sunt duodecim ad costas. reliquæ quæque sunt. pxi-
mæ costis. Hæ teretes breuesq; ab utroq; latere: pcessus duos exigit. Mediæ pforatæ: qđ spinæ medulla
cerebro cōmissa descendit. Circa quoq; p duos pcessus tenuibus cauis peruiat: p qđ mēbrana cerebri
similes mēbranulæ deducunt. Oēq; uertebrae exceptis tribus sumis a supiore parte in ipsis pcessibus
parū desidēti sinūs habēt: ab inferiore alios deorsum uersus. pcessus tenuibus cuius paia p qđ a mēbra-
na cerebri similes mēbranulæ deducunt. Oēq; uertebrae exceptis tribus sumis a supiore parte in ipsis
pcessibus parū desidēti sinūs habēt: ab inferiore alios deorsum uersus pcessus exigit. Sumā igit̃ prius
caput sustinet: p duos sinūs receptis exiguus eius pcessibus. Quo sitit caput sursum dēctū uersū tube-
ribus exaspē: secūda supiori parti inferiore. Quod ad circuitū p-
tinet: pars sumā angustiore orbe finit.

Itaq; superior summæ circūdata; in latera quoq; caput moueri finit. Tertia eodē modo secundam excipit. Ex quo facilis ceruicæ mobilitas est. Ac ne sustinere qdē caput posset; nisi utring; rectū ualēt; nec ui collū cōtinerēt; quos cerotas græci appellāt. Si qdē hō; iter oēs flexus alter semp itētus ultra plabi supiora nō patit. Iamq; uertebra tertia tubercula quæ inferiori inserant; exigit. Cæteræ pcessibus decorum spēctatibus in inferiores insinuant. ac p sinuos quoq; utring; habēt; supiores accipiūt; multiq; neruis & multa cartilagine cōtinētur. Ac sic uno flexu modico in prōptum dato cæteris negociis homo & re ctus lūstīt & aliqd ad necessaria opa curuat. Infit ceruicē uero summa costa cōtra humeros sita est; idē undecim inferiores usq; ad imū pectus pueniūt hæc; primis partibus rotundæ & leniter q̄si capitulatæ uertebra; trāuersis pcessibus ibi quoq; paulū insinuat in hæret. Inde patefūt & in exteriorē parrem recuruat paulatim in cartilaginē degenerat. Ea; parte rursus in teriora leniter flexæ cōmittūt cū osse pectoris. Quod ualēs & durū a faucibus incipit; ab utroq; latere lunatū; & a præcordiis iam ipsū quoq; cartilagine mollitū terminat. Sub costis uero prioribus; quinque q̄s rhoas græci noiant; breues tenuioresq; atq; ipse quoq; paulatim in cartilaginē uersæ; extremis abdominis partibus inhaerent. ima; ex his maiore iam parte nihil nisi cartilago est. Rursus a ceruice duo lata ossa utring; ad scapulas tendūt; nostri ceptula opta; omoplatas græci noiant. Ea in sumis uerticibus sinuata; ab his triangulā; paulatq; latecētia ad spinā tendunt; & quo latiora quaq; parte sunt hoc hebetiora. Acque ipsa quoq; in imo cartilaginosa posteriore parte uelut innatā; quoniā nisi in sumo nulli ossi inhaerescunt. Ibi uero ualidis musculis neruisq; cōstricta sunt. At a summa costa paulo iterius quā ubi ea media est; os excresecit; ibi qdē tenae; pedēs uero quo ppius lato scapula; ossi sitio; plenius latiusq; & paulatim in exteriora curuatū. qdē ppius; altera uerticis parte modice intumescēs; sustinet ingulū. Id autē ipsū recuruat ac neq; iter durissima ossa numerandū; altero capite in eo qdē posuit; altero in exiguo sinu pectoralis ossis insidit; paulūq; motū brachii mouet & cū lato osse scapula; infra caput; eius neruis & cartilagini cōnectit. Hinc humerus incipit extremis utring; capitibus tumidis mollis sine medulla cartilaginofus; medius teres durus medullofus leniter gibbus & in priore & in exteriorē partē. Prior autē pars est q̄ a pectore est; posterior quæ ab scapulis; interior quæ ab latūs tēdit; exterior; q̄ ab eo recedit. qdē ad oēs articulos p̄tinere in ulterioribus patebit. Supius autē humeri caput rotūdu quā cætera ossa; de quibus adhuc dixi; uerticilis scapula; ossibus inferis ac maiore partē ex transitu neruis deligat. Ad inferius duos pcessūs habet. iter quos qdē mediū est; magis etiā extremis partibus sinuat. Quæ res sedem brachio p̄stat. Quod cōstat ex ossibus duobus. Radius; quæ ceruida græci appellāt; supior breuiorq; & prius tenuior rotūdo & leniter cauo capite exiguū humeri tuberculū recipit. atq; ibi neruis & cartilagine cōtinēt. Cubitus inferior lōgiorq; & primo plenior in sumo capite; duobus q̄si uerticibus extātibus in sinu humeri quæ iter duos pcessūs eius esse pposuit; inserit. Primo uero duobus radiis brachii ossa inuncta paulatim dirimunt; rurūq; ad manū coeunt modo crassitudinis mutato; Siquidem ibi radius plenior; cubitus admodū tenuis est. Dein radius in caput cartilaginofum cōfurgēs; uerticē eius sinuat. cubitus rotūdu in extremo; parte altera paulū pcedit. Ac ne sæpius dicendū sit. illud ignorari nō oportet. plurima ossa in cartilaginē desinere; nullū articulū nō sic finit. Nec n. aut moueri posset; nisi leui initione; aut cū carne neruisq; cōiungi; nisi ea media quædam materia cōmitteret. In manu uero prima palmæ pars ex multis minutisq; ossibus cōstat; quoq; numerus incertus est. Sed oblonga omnia & triagula structura quadam inter se cōnectunt; cum inuicem superior alterius angulus; alterius planties sit. eorū sit ex his unius ossis paulum in interiora cōcauis species. Verum ex manu duo exigui p̄cessūs in sinu radii cōiungunt. Tū ex altera parte recta quinque ossa ad digitos tendentia palmam explentia quibus ipsi digiti oriunt; q̄ ex ossibus terminis cōstat; omniūq; eadem ratio est. Interius os i uerticē sinuat; recipitq; exterioris exiguum tuberculū; neruisq; ea cōtinenta; q̄bus orti ungues idurelūnt. Ideo q̄ nō ossile; sed carni magis radicibus suis inhaerēt. Ac supiores qdē ptes sic ordinatæ sunt. Ima uero spina in coxarum osse desidit; qdē transfuersum longeq; ualētissimū; uuluum; uescam; rectum intestinum tuerit; q̄ ab exteriorē parte gibbū ad spinā resupinatum a lateribus idē in ipsis coxis sinuos rotundos habera q̄bus oris os quod p̄cedit uocant. idē sup intestina sub pube trāuersum uentrem format; rectius in uiris; recuruatū magis i exteriora in foeminis; ne partum prohibeat. Inde foemina oriunt. quorum capita rotūdiora etiā quam humerorum sunt; cum illa ex cæteris rotūdiflūma sunt. Infra uero duos p̄cessūs a priore & a posteriore parte habēt. Dein dura & medullofa & ab exteriorē parte gibba habēt; rursus ab inferioribus quoq; capitibus intumescunt; Superiora in sinus coxæ sicut humeri in ea ossa; quæ scapula; sunt; cōiungunt. tum infra introrsus leniter intendūt; quo æqualius superiora mēbra sustineāt. Atq; in eo inferiora quoq; capita media sinuantur; quo facilius excipi a cruribus possint. Quæ commissa ossa paruolmoli cartilaginosa regit; patellam uocant. Hæc super innatans. nec ulli ossi inhaerens; sed carne & neruis deligata; pauloq; magis ad femoris inter omnes crurum flexus iuncturam tuerit. Ipsū autem crus est ex ossibus duobus. & enim per omnia femur humero; crus uero brachio; simile est. adeo ut habitus quoq; & decor alterius ex altero cognoscatur. Quod ab ossibus incipiens etiā in carne responder. Verum alterum os ab exteriorē parte; supra positum est. quod ipsū quoque supra recte nominatur. Id breuius; supraq; tenuius ad ipsos tales intumescit. Altera a priore parte positum cui tibia; nomen est; lōgius & in superiore parte plenius in sinu cum femoris inferiorē capite cōmittitur. sicut cum humero cubitus. Atq; ea quoq; ossa infra supraq; cōiuncta

media: ut in brachio dehiscunt. Excipit autē crus infra ossa extrāuerso talog: idq: ipsum sup os calcis situm est: qdā parte sinuat: qdā excessus habet: & pcedētia ex talo recipit: & in sinu eius scilicet, idq: siue medulla durū magisq: in posteriore partē pectū: iterem ibi figurā representat. Cætera ossa pedis ad eorū quæ in manu sunt similitudinē instructa sunt. Plantæ palmæ digiti: digitis: ungues: unguibus respondent.

Ossa uiciata & corrupta quibus signis cognoscant & qua ratione curent. Caput secundum.

Mne autē os ubi iniuria accessit: aut uiciatū: aut sinuū: aut frangitū: aut foraturū: aut colliditū: aut loco mouetū. Id qd uiciatū est, primo fere pingue fit: deinde uel nigrū: uel cariosum. Quæ sup na tis grauius ulceribus aut fistulis: hisq: uel longa uetustate uel etia cancro occupatis eueniunt. Oportet autē ante ossa os nudare ulcere exciso & si latus eius uiciū est: quā ulcus fuit, carnē subsecare: donec integrū os undiq: pateat, tum id qd pigre est semel iterūne satis est admoto ferramentū adurere: ut ex eo statu cecidat, aut eradat donec iā aliqd cruoris ostendat, q: iterioris nota est. nam necesse est aridū sit id qd uiciatū est. Idē in cartilagine quoq: læsa faciendū est. Siq: de ea quoq: scalpello radēda est: donec integrū id sit qd relinquat. Deinde siue os: siue cartilago rasa est nitro bene trito respēdū ē. Neq: alia faciēda sunt ubi caries: nigrīte siue in summo osse est. Siq: de id uel paulo diutius eodē ferramentū adu rendū: uel radēdum est. Qui radit hæc: aduācter imprimere ferramentū debet: ut & agar aliqd & maturius definat. Finis est: cū uel ad albū os, uel ad solidū uentum est. Albo finiri ex nigrīte uitrii: soliditate quadā ex carie manifestū est. Accedere etiā cruoris aliqd itegro supra dictū est. Si quādo autē altius descendit utrūlibet dubiū est. In carie qd expedita cognitio est. Specillū tenue in foramē demittit, qd magis minusue irrādō: uel in summo cariē esset: uel altius decessit: se testat. Nigrities colligi qd potest etiā ex dolore & ex febre. Quæ ubi mediocria sunt: illa alte decessit: nō potest. Manifestior tamē ad acta terebra sit. Nā finis uiciū est ubi scobis nigra esse desit. Igic si caries alte decessit: p terebrā urgēda crebris foraminibus est. q: altitudine uiciū æquetur. Tum in ea foramina demittēda candētia ferramenta sunt, donec inde siccū os ex toto fiat. Simul. n. post hæc & resoluebat inferiore osse quodcūq: uiciatū est: & his sinus carne replebis: & humor aut nullus postea feresit: aut mediocris. Sin aut nigrities est: aut si caries ad alterā quoq: partē ossis trāsīt: oportet excidi. Atq: idē in carie quoq: ad alterā partē ossis penetratē fieri pōt. Sed qd totū uiciatū: totū eximēdū est. Si inferior pars itēra ē: eatenus q: corruptū est: excidi debet. Itē siue capitis, siue pectoris os: siue costa cariola est: inutilis uicio est: & excidēdi necessitas est. Neq: audiēdi sunt q: osse nudato diē tertiu expectat: ut tunc excidat. Ante inflammationē enim tutius ossa tractant. Itaq: quantū fieri pōt eodē momēto & cutis incidēda est: & os detegēdū: & omni uicio liberandū est. Lōgq: pntio: sissimū est: quod in osse pectoris est: quia uix etiā si recte cessit curatio ueram sanitatē reddit.

Quomodo os excidat. & de Modiolo: & Terebra ferramentis ad id paratis. Caput tertium.

Excidi uero os duobus modis. Si parū uulū est: qd læsum est: modiolo: quē choeniciū græci uocant. Si spaciōsus: terebris. Vtriusq: rationē pponā. Modiolus ferramentū concuum: teres est imis oris ferratū: qd mediū clauus ipse quoq: interiore orbe cinctus demittit. Terebræ autē duo genera sunt. Altege: simile ei quo fabri utunt. Altege: capituli lōgioris: qd ab acuto mucrone icipit: deinde subito latus fit: atq: itēge ab alio picipio paulo minus quā æqualiter sursum pcedit. Si uiciū in angustio est: qd cōprehēdere modiolus possit: ille portus aptat. Et si caries subest, mediū clauus in foramen demittit. Si nigrities: angulo scalpri sinus exiguus sit: q: clauū recipiat: ut eo insinēte circum actus modiolus delabi nō possit. Deinde his habena q: terebra cōuertit. Etq: qd pendi modus: ut & foret & circū agat. q: si leuiter imprimat: pag: plicet. Si grauior: nō mouet. Neq: alienum est stillare paulū rosæ uel lactis: quo magis lubrico circūagat. Quod ipsum tamē si copiosius est acie ferramenti hebetat. at ubi iā iter modiolo pressum est: mediū clauus educit: & ille p se agit. Deinde cū sanitas inferioris partis scobe cognita est: modiolo remouet: at si latus uiciū est: quā ut illo cōprehēdat. terebra res agēda est. Ea foramē sit in ipso fine uiciōsi ossis atq: itēge: deinde altege nō ita longē, tertiu: donec totus is locus: q: excidēdus est: his cinctus sit. atq: ibi quoq: q: tenus terebra agēda sit: scobis significat. Tunc excisioris scalper ab altero foramine ad altege malleolo adactus: id qd inter utrūq: mediū est: excidit: ac sic ambitus similis ei fit: in angustiorē orbē modiolo imprimi. Vtro modo uero id circūductū est: idē excisioris scalper: in osse corrupto planus summā quancq: testā la sit: donec itēge os relinq: Vix unq: nigrities itegri: caries p totū os prūpit: maxieq: ubi uiciata caluaria est. Id quoq: signi specillo significat: q: depressus in id foramē: qd isra solidā sedē habet: & ob id iuenit aliqd iuenit & madēs exit. Si peruiū iuenit: altius decessit iter os & mēbrana nihil oppositū renit: educitur: q: siccus: nō quo nō subit aliq: uitiosa fanies. sed quoniam ibi ut in latiore sedē diffusa sit. Siue autē nigrities: quā terebra detexit. siue caries: quā specillū ostēdit: os trāsīt modioli qd usus fere supuacuos est: q: lacrus pateat necesse est: qd iā alte pcessit. Terebra uero ea: quā secūdo loco posui utendū: eaq: ne nimis scaleat subde in aqua frigida demittēda est. Sed tū maiore cura agēdū est. cū iam aut simplex os dimidiū pforatū est: aut in duplici: supius. Illud: spatiū ipsum: hoc sanguis significat. Ergo tum lētus ducenda habena: suspendēdaq: magis sinistra manus est: & sæpius attollēda. & foraminis altitudo cōsideranda: ut quādo cūq: os prūpit sentiamus: neq: piclitemur: ne mucrone cerebri mēbrana læda. Ex quo grapes inflammationes cū piculo mōrtis oriunt. Factis foraminibus eodē modo media sæpe: sed multo

circūſpectū excidēda ſunt: ne forte angulus ſcalpri eandē membranā uiolet: donec fiat aditus: per quam membranæ cuſtos imittatur: menyngeophylacas græci uocant. Lamina znea eſt firma: paulum reſiſta ab exteriorē parte leuiſſiq; demiſſa eſt: ut exterior pars eius cerebro propior ſit. ſubinde ei ſubiicitur quod ſcalpro diſcutiendum eſt. ac ſi excipit eius angulum: ultra tranſire nō patitur: eoq; & audacius & tutius ſcalprum malleolo ſubinde medicus fieri: donec exciſum undiq; e eadē lamina leuetur: tolliq; ſine ulla noxa cerebri poteſt. Vbi totum os eiectū eſt: circūradendæ leuandæq; ſūt ora: & ſi quis ſcobis membranæ inſedit: colligendum. Vbi ſuperiori parte ſublata: inferior reſecta eſt: nō ora tantum: ſed os quoq; totum laudandum eſt: ut ſine noxa poſtea cutis increſcat. quæ aſpero oſſe innaſcens protinus nō ſanietur: ſed nouos dolores mouet. Patefacto cerebro qua ratione agendum ſit dicam: cum ad fracta oſſa peruenero. Si baſis aliqua ſeruata eſt: ſuperiponēda ſunt medicamēta non pinguiſſiq; recētib; uulnērib; accomodantur: ſupraq; imponenda lana ſucida oleo atq; aceto madens. Vbi tempus proceſſit: ab ipſo ore caro increſcit: eaq; factum manu ſinum complet. Si quod etiā os aduſtum eſt: ſa parte ſana recedit: ſubiq; inter integram atq; emortuam partē caruncula: quæ qd' abſceſſū expellat. eaq; ſere quia teſta tenuis & anguſta eſt. ſquama eſt. ideſt lepis a collis nominatur. Poteſt etiam euenire: ut ex ictu neq; ſindat os: neq; perfringatur ſed ſummū tamē gradatur: exaſpere turq;. Quod ubi incidit: radi & leuari ſatis eſt. Hæc quauis maxie ſiunt in capite: tamē cæteris quoq; oſſibus cōmunia ſunt. ut ubicunq; idem incidit: eodem remedio ſit utendum. Atq; cū ea fracta: ſiſſa: forata: colluſa ſint: quādaſ proprias in ſingulis generibus: quāda� communes in pluribus curationes requirunt. De quibus protinus dicam: initio ab eadē caluaria accepto.

De caluarie curatione.

Caput quartum.

Gitur ubi ea pertuſa: protinus requirēdum eſt: nū bilem is homo uomerit: num oculi eius ob cæcati ſint: num obmutuerit: num per nares aureſue ſanguis ei effluxerit: num conſiderit: nū ſine ſenſu qſi dormiſſe iacuerit. Hæc enī nō niſi oſ fracto eueniunt. Atq; ubi iciderunt: ſcire licet neceſſariam: ſed difficile curationē eſſe. Si uero etiā torpor acceſſit: ſi mens non cōſtat: ſi neruorū uel reſolutio uel diſtinctio ſecuta eſt. uerſimile eſt etiā cerebri mēbranæ eſſe uiolatam: eoq; in angulo magis ſpes eſt. At ſi nihil horū ſecutū eſt: poteſt etiā dubitari: an oſ fractū ſit. Et protinus cōſiderandū eſt: lapidean ligno: an ferro: an alio telo percuſſum ſit. & hoc ipſo leni: an aſpero: mediocri an ualio: re uehementē an leniter. Quia quo mirior ictus fuit: eo facilior os ei reſiſtiſſe credibile eſt. Sed nihil tamē melius: etiā certiore id nota explorare. Ergo qua plaga eidemitti ſpecillū oportet: neq; nimis tenuem: neq; acutum: ne cū quodā ſinus naturalis iciderit: opinione fracti oſſis fruſtra ſaciat: neq; nimis plenū: ne paruulæ rimulæ falſat. Vbi ſpecillū ad os uenit: nihil niſi lenæ & lubricū occurrit: integrum id uideri pōt. Si qd' aſperū eſt: utiq; qua ſuturæ nō ſint: fractū os eſſe teſtat. A ſuturis ſe deceptū eſſe Hippocrates memorat. pōdit more ſcilicet magnorū uirorū & fiducia magnarū rerū haberiūm. Nam leuia ſigna: quia nihil habent: nihil ſibi detrahūt. Magno ingenio: multa q; nihilominus habitu cōuenient etiā ſimplex uerū erroris cōfeſſio: præcipueq; i eo miniſterio quod utilitatis cauſa poſteris traditur. ne q' decipiant eadē ratione: q' quis ante deceptus eſt. Sed hæc quidē aliqñ memoria magni profeſſoris uti iterponeremus eſſecit. Poteſt aut ſutura eo nomine fallere. quæq; aſpera eſt: ut aliq; hanc eē etiā ſi rima eſt: exiſtimet. eo loco: quo ſubeſſe hanc uerſimile eſt. Ergo eo nomine decipi nō oportet. ſed os apire: tutiſſimū eſt. Na neq; utiq; certa ſedes ut ſupra poſui. ſuturarū eſt: & poteſt idē: & natura liter cōmiſſum: & ictu ſiſſum eſſe: iuxta uel aliquā ſiſſum habere. Quin aliqd' etiā: ubi ictus fuerit: uehementior: quauis ſpecillo nihil ſuenit: tamē aperire commodius eſt. At ſi ne tū quidem rima manifeſta eſt: id uicendum ſup os atramentū ſcriptorium eſt: deide ſcalpro id derahendum. Nigritiem enim cōtinet ſi qd' ſiſſum eſt. Solet etiā euenire. ut altera parte fuerit ictus: & altera ſiderit. Itaq; ſi grauiter aliq; peuſſus eſt: ſi mala iditia ſubſecuta ſunt. neq; ea pre qua cutis diſcuſſa eſt: rima reperit: non ſic modū eſt pre altera conſiderare: nūquid ſocus mollior ſit & tumeſcit: utiq; aperire. Si qdem ibi ſiſſum os reperitur. nec tamē magno negotio cutis ſaneſcit: etiā ſi fruſtra deſecta eſt. Os fractū niſi ſuccuſſum eſt: grauius inflammationibus afficit: diſſiliuſq; poſtea traſtat. Raro: ſed aliquando tamē euenit: ut os quidē totū integrū maneat: ſitus uero ex ictu uena aliqua i cerebri mēbrana rupta aliqd' ſanguinis mittat: hiſq; ibi cōcretis magnos dolores moueat: oculos qbus obcecat. Sed ſere cōtra id dolor eſt: & eo loco eſt: ſcila pallidū os reperitur. Ideoq; id quoq; os excidēdum eſt. quacūq; aliqd' decauſa curatio hanc neceſſaria eſt: nōdum ſatis cutis patefacta eſt: latius aperiēda eſt: donec qcqd' læſum eſt i conſpectu ſit. In quo ipſo uidēdum eſt: neq; ex ipſa mēbranula quæ ſub cute caluarie cingit: ſuper os relinqam. ſi qdem hæc caluaria terebriſue lacerata uehementē febris cū inflammationibus excitat. Itaq; etiam commodius eſt: ex toto ab oſe diduci. Plagā: ſi ex uulnere eſt. talē neceſſe eſt habeamus: quāle acceperimus. ſi manu faciēda eſt: ſere cōmodiſſima eſt: quæ duabus tranſuerſis lineis litteræ X. figurā accipit: ut deinde a ſingulis pcedētib; ſingulis cutis ſublequatur. Inter quæ ſi ſanguis fertur: ſpongia ſubide in aceto ticta cohibendus eſt. occupandufq; obiectis linamētis. & caput altius excitandū. Neq; id uiciū ullū metu niſi iter mulcoſus: q' tēpora continentiaſſert. ſed ibi quoq; nihil tutius ſit. In ſi uero ſiſſo fractū os eſt: protinus antiquos medicos ad ſerramēta ueniebāt: qbus id exciderent. Sed multo melius: eāte em plaſtra experiri: quæ caluarie cauſa cōponūt. Eorūq; aliqd' oportet ex aceto molitū p ſe ſup ſiſſū fra ctum: uel os imponere: deinde ſuper id aliquanto latius quam uulnus eſt: eodem medicamento illitum

linleoolum & prater ea fucidam Janam aceto tinctam Tunc uulnus deligare & quotidie resolueret; similiterque curare usque ad diē quintā. A sexto die etiā uapore aquae calidae per spongia fouere, caput ex ea dem facere, quod si caricula increscere coeperit; & febricula aut soluta erit aut leuior & cupiditas cibi reuerterit; satique somni accedet in eodem medicamento erit perseverandum. Procedete deinde tempore emolliendum id emplastrū adiecto cerato ex rosa facto; quo facilius carnē producat. nam, per se re primēdi vim habet. Hac ratione saepe rimae callo quoddā implensit; quo ei ossis uel cicatrix, & latius fracta ossa; si qua inter se non cohaerebant; eodem callo glutinant; estque aliquanto melius uelamētum cerebri; quam caro quae exciso ossi increscit. Si uero sub prima curatione febris intenditur; breuesque somni; & hidem per somnia tumultuosi sunt; uulcus maderet; neque aliter; & in ceruicibus glandulae oriuntur; magni dolores sunt; cibique super haec fastidiū increscit. tū demū ad manum scalprumque ueniendum ē. Duo uero sub ista caluariæ pericula sunt; ne uel findat uel mediū desidat; si fissum est; possunt ora eē cōpressae; uel quia altera super alterā excessit; uel etiā quia uehementer rursus se cōmiserit. Ex quo euenit ut humor ad membranam quidem descendat; exitum uero non habeat; ac si eam irriter & graues inflammationes moueat. Vbi medium defedit; eādem cerebri membranā os urget, iterdum etiā ex fractura quibusdā uelut aculeis pungentibus. His ita succurrendum ē; ut tamē quā minimum ex ossē dematur. Ergo si ora alteri infedit; satis est id quod eminet plano scalp̄o excidere, quo sublato ita rimā hiat quantum curationi satis est. At si ora inter se cōprimuntur; a latere eius interposito digiti spacio; terebra foramen faciendum est; ab eoq; scalper duabus lineis ad rimam agendus ad similitudinē. C. linter; sic ut uertex eius a foramine basis ad rimas it; quod si rimā longius patet, ab altero foramine rursus similis sinus fieri debet; & ita nihil latens in eo esse concanum est; ab undeq; exitus datur intrus ludentibus. Ne si fractū quidem os defedit; totum excidi necesse est, sed siue totū per fractū ē & ab alio ex toto recessit; siue circūpositae caluariæ inhæret exigua parte ab eo quod naturaliter se habet scalp̄o diuidendū ē, deinde in eo quod defedit iuxta rimā quam fecimus foramina addenda sunt; Si in angusto noxa est; duo, si latius patet; tria; septaq; eorum excidenda; & tum scalper utrinque ad rimā agendus; sic ut lunatū sinum faciat; imaq; pars eius intus ad fracturam, cornua ad os itegrum spectet. Deinde si qua labent & ex facili remoueri possunt, forfice ad id facta colligenda sunt; maximeq; ea quae acuta membranā infestant, si id ex facili fieri non potest; subiicienda lamina est; quā custodem eius membranā esse proposui; & super eam quicquid spinosum est & intus eminet; excidendum est; eadē lamina quicquid dorsum infedit attollendum. Hoc genus curationis efficit; ut qua parte fracta ossa tamē inhærent; solidentur, qua parte abrupta sunt; sine ullo tormento sub medicamenti tempore excidant; spatiumq; inter hæc satis illi magnum ad extrahendam saniem relinquatur; plusq; in ossē propugnaculi cerebrum habeat; quam habiturū fuit eo exciso. His factis ea membrana acri aceto respergenda est; ut siue aliquid sanguinis ex ea profluit; cohibeatur siue intus cōcretus cruor remanet; discutiatur. Tū idē medicamentum eodem modo; qui supra positus est; mollium ipsi mēbranæ imponendum est. Ceteraq; eodē modo factienda sunt; quæ ad linleoolum illitum & Janam fucidam pertinent; collocandusq; his loco intepido; & curandum quotidie uulnus; ibi etiā aestate quod si mēbrana per inflammationem intumuerit; infundenda erit rosa tepida. Si usque eo tumebit; ut super ossā quoq; emineat; coercerebit eam bene trita lentacula; uel folia uitris cōtrita & cū recto uel buryro uel adipe anserino mixta ceruixq; molliori debet liquido cerato ex irino facto. At si parū pura membrana uidetur; par modus eius emplastri & mellis miscendus erit; idq; super infundendum; eusq; cōtinēdi causa unū aut alterum linamentū iniiciendū & super linleoolum cui emplastrū illitū est; cōtēgendū. Vbi plus pura membrana est; eadē ratione adiiciendum emplastrū ceratū; ut carnē producat. Quod ad abstinentiā uero & primos ulterioresq; cibos potōnesq; pertinet, eadē quæ in uulneribus præceptis seruanda sunt, eo magis; quo periculosius hæc pars afficitur. Quin etiā cū iam non solum subfiteri sed alii his quoq; apparebunt, tamē erunt uitanda quæcūq; mādenda sunt, itē fumus & quicquid excitat sternutamentū. Spem uero certā facient mēbrana mollis ac sui coloris; caro increscet rubicunda; facilis motus maxillæ atq; ceruicis. Mala signa sunt, mēbrana imobilis nigra uel liuida uel aliter coloris corrupti; dementia; actis uomitus; ne uorū uel resolutio uel dissentio; caro liuida maxillarū rigor atq; ceruicis. Ceteraq; q̄ ad somnū; cibi desiderii; febrem; puris colorē attinēt; eadē quæ i cæteris uulneribus uel salutaria uel mortifera sunt, ubi bene res cedit; incipit ab ipsa mēbrana; uel si os eo loco duplex ē; inde quoq; caro increscere, eaq; idiq; inter ossā uacuū est; replet. Non unquā etiā sup caluariā excrescit. Quod si incidit ispergēda squama aris ē ut id reprimat; cohibeatq; ea carnī p̄ dando quæ ad cicatricem perducant. Omnibusq; ea locis cōmode iducitur; excepta frōtis ea pte; quæ paulū super id est qd̄ inter supercilia est. Ibi enī uix fieri pōt, ut p omnē aetate sit exulceratio; quæ linleoolum medicamētum habere cōtēgendū sit. Illa iterū capite fracta seruanda sunt ut donec ita ualida cicatrix erit solūda; ut iterū frequēs balneum; maior uini modus.

De narium fractarum curatione.

Caput quintum.

N nariibus uero & os & cartilago frangi solet; & qdem modo aduersa modo a latere, si aduersa fracta sunt; alterum ex his nares desidit, difficulter spiritus trahitur, si a latere os fractū est, his locus cauus ē, si cartilago in alterā ptem nares declinat. Quicquid in cartilagine incidit, excitandum leniter est; aut subiecto specillo; aut duobus digitis utriq; compressis. Deinde in longitu-

dine implicata linamenta & molli pellicula cincta circumfutaq; intus adicienda sunt. Aut eodē modo cōpositum aliqd ex atrido penicillo. Aut grandis pīna gūmi uel fabrilis glutine illita & molli pellicula circūdataq; desidere cartilagīne non sinat. Sed si aduerfa ea fracta ē: aequaliter utraq; naris implēda ē. Si a latere crassius esse debet ab ea pte i qua natus iacet ab altera tenuius i id qd' inserit. Extrifecus aut circūdanda habena ē mollis media illita mixtis iter se similia & turis fuligine. eaq; ultra aures ducēda & fronti duobus capitibus agglutināda ē. Id enī corpōri quasi gluten ihāre fecit & cū induit nares cōmode cōtinet. Sin qd' intus iditum ē lēditis sicut maxie fit ubi inter cartilago pī fracta est: excitatae nares eadē tantūmodo habena cōtinēdaē sunt. Deide post quattuordecī dies id ipsum demendū est. Resoluit aut aqua calida: eaq; tū is locus quotidie fouēdus ē. Sin os fractū ē id quoq; digitis in suā sedē reponendū est. atq; ubi aduerfum id dictū est. utraq; naris implēda ē. ubi a latere ea inq; os ipsū est. impondendūq; cēratū & paulo uehementius deligandū ē. qā callus eo loco nō ad sanitatem tantūmō: sed etiā ad tumorē increfcit. A tertio die fouendū id aqua calida ē: tantōq; magis quāto ppius esse sanitatis debet. Quod si plura erūt fragmēta: nihilominus extrifecus singula in suas sedes digitis erunt cōpellēda: impondēdaq; extrifecus eadē habena: & sup ea cēratū: neq; ultra fascia adhibēda est. At si qd' fragmen tū undiq; resolutū cū ceteris nō glutinabit: intelliget qdē ex humore: q multus ex uulnere ferec: iuuellula uero extrahet. Finitisq; inflammationibus imponet aliqd medicamentum ex iis q leniter reprimūt. Peius est ubi aut ossia aut cartilagini fracta: cutis quoq; uulnus accessit. Id admodū raro fit. si incidit illa qdē nihilominus eadē rōne i suas sedes excitanda sunt. Cui uero sup impondendū emplastrū aliqd' ex his: quae recentibus uulneribus accōmodata sunt, sed insup nullo uinculo deligādum est.

De aurium fractarum curatione.

Caput sextum.

Naure quoq; iterdū rūpitur cartilago: qd' si incidit. antequā pus oriat: impondendū glutinās medicamentū est. Sape enī suppuratiōe phibet & aurē cōfirmat. Illud & i hac & i naribus igno- rari nō oportet. nō qdē cartilagīne ipsam glutinari: circa tamē carnē increfcere solidariq; eū lo- cū. Itaq; si cū cute cartilago rupta est: cutis utriq; iuit. Nūc aut de ea dico: quae cute ita frangit. In ea ue- ro si iam pus natū est: aperienda altera pte cutis: & ipsa cartilago cōtra lunata plaga excidēda est. Deide utendū est medicamēto leniter supprimēti quale lyciū est aq dilutū: donec sanguis fluere desinat. Tū impondendū liteolū cū emplastro: sic ut pingue oē uiret: & a pte posteriore lana mollis auri subiciēda ē: quae qd' ē inter hāc & caput cōpleat. Tū ea leniter deligēda ē: & a tertio die uapore: ut i naribus posuit fouēda. Atq; in his quoq; generibus abstinentia primi tēporis necessaria est: donec inflammatiō finiatur.

De maxillae fractae curatione. deq; qbulda ad oīa ossa pertinentibus. Caput septimū.

B his ad maxillā uenturus indicanda quādā puto cōmuniter ad oīa ossa pertinētia: ne sapius ea de dēceda sunt. Omne igit os modo rectū ut lignū i lōgitudinē findit: mō fragit trasuersū: im- terdū obliquū atq; i ipsū nonnunquā retusa habet capita: nonnunquā acuta. Quod gēus pessimū est. qā neq; facile cōmittunt: qdē nulli retuso inīturū: & carnē uulnerat: iterdū neruum quoq; aut musculū. Quin etiā quādo plura fragmēta. a fragmēto fiūt. Sed i aliis qdē ossibus ex toto saepe fragmentū a fragmēto recedit. Maxillae uero semp aliq; pte etiā uexata ossa iter se cohaerēt. igit in pri- mis digitis duobus utriq; pmentibus & ab ore & ab cute oīno ossa i suā sedē cōpellēda sunt. Deide si trasuersa maxilla fracta ē: sub qua casu fere dens sup pximū dentē excedit. Vbi ea i suā sedē colloca- ea dūdo pximi dētes. aut si hi labāt: uteriores iter se leta deligandi sunt. Id i alio genere fracturae sup- uacūū ē. Cetera eadē faciēda sunt. Nā liteolū duplex madēs uino & oleo sup inīciendū cū eadē simi- lia & eadē turis fuligine ē. Deide aut fascia: aut mollis habena media i lōgitudinē icīa: ut utriq; men- tū cōplectat: & ide capita eius supra caput adducta ibi deligat. Illud quoq; ad oīa ossa pīnēs dictum erit: fane primū ē necessariā: deide a die tertio hūidū cibū: subalta inflammationē paulo pleniorē: eumq; a carnē alarq; oē tēpus uinū ēē alienū. Deide tertio die resoluti debere: foueri: q p spōgia uapote aquae ca- lidae. eadēq; quae pīo fuerūt sup dari. Itē die qnto fieri: & donec inflammatiō finiat. quae uel octauo die: uel septio fere resolutū. Ea sublatā: rursus ossa ēē tractāda: ut si qd' fragmen tū loco suo nō ē: reponat. Neq; id ē soluendū nisi duae ptes eius tēporis itra qd' quoq; ossa cōserūt: trasierit. Fere uero itra q; tū dēcedū & unū & uigēsīmū diē sanescūt maxillae: malae: iugulū: pectus: latus: os scapularū: costae: spina coxarū: os tali: calx: manus: planta. Inter uigēsīmū & trigēsīmū diē crura brachiāq;. Inter septimū & ui- gēsīmū & qdrigesīmū hūeri & femina. Sed i maxilla illud quoq; adiciendū ē: qd' humidus cibus diu abstinēdus ē. Atq; etiā cū tēpus pcessit: i lagano: similibusq; aliis pteuerandū douec ex toto maxillam callus firmit. Item utiq; primis diebus habendum silentium.

De iuguli fracti curatione.

Caput octauum.

Vgulū uero si trasuersum fractū ē: nonnunquā p se rursus recte coit: & nisi mouet: sanari sine iūctura pōt. Nonnunquā uero: maxieq; ubi motū ē: elabit. fereq; id qd' a pectore. sub id qd' ab hmero ē: si posteriorē pte īclinat. Quis ea ratio ē: qd' p se nō mouet: sed cū hūeri mori cōsen- tit. Itaq; cōsubiliē sub id hūerus agitaf. Raro uero admodū i priorē pte īgulū īclinat: adeo ut ma- gni pfectores nūquā se uidisse memorae mādārit. Sed locuples tamē eius rei auctor Hippocrates est. Verū ut dissimilis uterq; casus quādā dissimilia requir. Vbi ad scapulas iugulū rēdit: intus dex- tra manu plane ppeledus i posteriorē pte humerus ē: & illud i priorē attrahēdū. Vbi ad pectus con-

uersum ē: ipsum qdē retro dandum: humerus autē i priorem partem adducēdus ē. Ac si is iserior ē: nō id qd' a pectore ē: deprimendū est: qia immobile ē: sed humerus ipse attollēdus. Si casu superior est: id qd' a pectore est: trahendū lana. & humerus ad pectus deligādus est. Si acuta fragmēta sunt: citius cōtra cutis debet: ex ossibus ea. quæ carne uulnerat: præcidenda sunt. tunc resusa ossa cōmittāda sunt. Si qd' ab aliqua parte eminet: opponendū ē: triplex linetū est i uino & oleo tinctū. Si plura fragmēta sunt: excipienda sunt ex serula facto canaliculo: eodēq; itus scerato: ne fascia diducat. quæ iugulo cōposito citē cūdanda est: sapius potius quā ualentius. Quod ipsum quoq; i omnibus ossibus fractis perpetui est. A dextro uero iugulo. si id fractū ē: ad alam sinistrai: a sinistrai: ad dexterā. Rursusq; sub ala lūa fasciari debet. Post hæc si iugulū ad scapulas scelinatū est: brachiū ad latus. si i partē priorem ad ceruicē deligādum est. Supinūq; homo collocandus: ceteraq; eadē faciēda: quæ supra cōprehensa sunt. Sunt uero plura ossa fere immobilia uel dura uel cartilaginosa: quæ uel frangunt: uel forantur uel colliduntur uel findunt. ut malæ pectus. latus: os scapularū: costæ spina costarū: os tali: calx. manus: planta. Horū oīum eadē curatio est. Si supra uulnus est: iud suis medicamētis nutriendū ē. Quo faneccente rimas quoq; ossis: aut si qd' ferrum ē. uallus implet. Si cutis integra ē: & os læsum esse ex dolore colligimus: nihil aliud: quā qescendū: iponendūq; cæratū est. & leniter deligandū: donec fanitate ossis dolor finiatur.

De costarum fractarum curatione.

Caput nouum.

Roprie tamē quadā de costa dicenda sunt: qia iuxta uiscera ē: grauioribusq; periculis is locus p expositus est: Hæc quoq; igit interdū sic findit: ut ne summū qdē ossis interior pars eius. quæ rara est. lædatur: interdum sit ut eam totā is casus perperit. Si tota fracta nō est: nec sanguis ex-puitur: nec febricula sequitur: nec quā suppurat: nisi admodū raro: nec dolor magnus est. tactū tamē is locus lenis i dolescit: abunde est eadē quæ supra scripta sunt facere. & a media fascia icipere deligare: ne i alterutram partē hæc cutē scinet. Ab uno uero & uigesimo die quo utiq; os esse debet glutinatū id agendum. Cibis uerioribus ē utendū: uel corpus quā plenissimū fiat: quo melius os uesit. qd' illo loco tenerū: adhuc iniuriæ sub tenui cute expositū ē. Per oī aut tēpus curationis uitādus clamor sermo quoq; tumultus: ira motus uehemētiōr corporis: sumus puluis: & qeqd uel tussim uel sternutamentū mouet. Ne spiritū qdē magnopere cōtinere expedit. At si tota costa pfracta ē: casus aperior est. Nā & graues inflāmatioēs & febris & suppuratio & sæpe uitæ periculū sequitur & sanguis spuitur. Ergo si uires patiunt ab eo brachio: qd' super eā costā est: sanguis mittēdus ē. Si nō patiunt: alius tamē sine ullo acri ducēda est: diutiusq; i edia pugnandū. Panis uero ante septimū diē non assumendus: sed una forbitiōe uiuendū iponendūq; ei loco cæratū ex līo sādū: cui costā quoq; resina adiecta sit. aut Polyarchi malagma. aut panacis ex uino & rosa & oleo: superq; iponēda lana sucida mollis & duæ fascia ea mediis oris i minimiq; altricat. Multo uero magis oīa uitanda: quæ supra posui: adeo ut ne spiritus qdē sapius mouēdus sit. Quod si tussis i festabit. ad id potio sumēda erit: uel ex tryxagine uel ex ruta uel ex herba stycheda uel ex cumino & pipere. Grauioribus uero doloribus urgentibus cataplasma imponi quoq; conueniet uel ex lolio uel ex hordeo: cui pinguis sit tertia pars sit adiecta. Et id qdē iterdiu superiacebit. Noctu uero idem aut cæratū. aut malagma. aut pāni: qia potest cataplasma decidere. Ergo quotidie quæq; resoluet: donec iam cærato aut malagmate possimus esse contenti. & decē qdē diebus extenuabif. fame corpus. ab undecimo uero ali icipit. Ideoq; citius laxior quā priō fascia circūligabif: sereq; ea curatio ad quadagesimū diē pueniet. quæ si modus erit suppuratiois: plus malagma quā cæratū ad digerēdum pficiet. Si suppuratio uicerit: neq; p quæ supra scripta sunt discuti poterit. oīs mora uitāda erit: ne infra uicief. sed qua pte maxie tumescit: demittendū erit: cadēs feramentū. donec ad pus pueniat: idq; effundendū. Si nusquā caput fe ossēditi: ubi maxie pus subit: sic in telligimus. Creta cimolia totū locū illinimus: & sicari patiēmur. Quo loco maxie humor ina pfeuerauit: ubi pus pxiimū erit: eaq; uti debet. Si latus aliqd abscedat: quobus aut tribus locis erit pforādū: demittendū erit linamentū: aut aliqd ex penicillo. qd' summū lino sit deuinctū: ut facile educatur. Reliq; eadē: quæ i cæteris aduflis faciēda sunt: Vbi purū erit ulcus: ali corpus debet: ne tabes pñitio fa futura id malū subsequat. Nonnunquā etiā leuius ipso ossē affecto & iter initia neglecto: nō pus sed hūor qdā muccis similis itus coit mollescit: cōtra cutis: in qua simili uisione utendum est.

De spinæ curatione.

N spina quoq; est qd' proprie notemus. Nā si id qd' ex uertebrā excedit aliquo mō fractū est: locus qdē cōcaus sit: pūctiōes aut i eo sentiunt: qia necesse ē ea fragmēta spinola esse. Quo fit ut hō in interiorē partē subide nitat. Hæc noscēda rei causa sunt. Medicamentis uero. hisdem opus est. quæ plurima parue huius capitis exposita sunt.

De humerorum: brachiorum: femorum: crurum. digitorum fracturum uel euulforum communibus curationibus.

Caput decimum.

Imiles rursus ex magna pte casus curationesq; sunt hūmeris & femoribus. Communia etiam quadam humeris: brachiis: femoribus: cruribus: digitis. Si qdē ea minie periculose media frā gunt. Quo ppior fractura capiti uel superiori uel iseriori ē: qdē prior ē. Nā & maiores dolores affert: & difficilius curatur. Ea maxime tolerabilis est simplex: transuersa. Peior ubi fragmenta: atq; ubi obliqua. Pessimum ubi eadem acuta. Nonnunquam autem fracta in his ossa in suis sedibus remanent: multo sapius excidunt: aliudq; super aliud effertur: idq; ante oīa considerari debet. & sunt notæ

certa. Si suis sedibus mota refimā: punctiōisq; sensum repētant tactu inæqualia sunt. Si uero non aduersa: sed obliqua iungunt qđ sit ubi loco suo nō sunt mēbrū id altero latere breuius est: & muscu li eius tumet. Ergo si hoc depressum est prius di membrū oportet extēdere. Nā nerui: musculiq; intē ti per ossa cōtrahunt neq; in suo locū ueniunt nisi illos per uim aliq; addit. Rursus si primis diebus id obmissum est: inflāmatio orit Sub q̄ & difficile & periculose uis neruis adhibet. Nā differtē neruo rum uel cancer sequit̄: uel certū. ut diutissime ala pus. Itaq; si ante reposita ossa nō sunt: postea reponēda sunt. Intendere autē digitū uel aliud quocq; membrū: si adhuc tenez est etiā unus homo potest cum alterā partē dextra: alterā sinistra prendit. Valētiū mēbrum duobus eget: qui in diuersa conten dant. Si firmiores nerui sunt: ut in uiris robustis: maximeq; eoz; feminibus & cruribus euenit: habenis quocq; uel linteis fasciis utrinq; capita articuloz; deligāda & per plures in diuersa ducēda sunt Vbi pau lo longius quā naturaliter esse debet membz; uis fecit. tum demū ossa manibus in suā sedē cōpellēda sunt: inditūq; ossi repositi est. dolor sublatu. Et mēbrū alteri parti æquatū soluendū duplicibus: tri plicis panni & in uino & oleo tinctis: quos linteos esse cōmodius est. Fere uero his: sex opus est. Prima breuissima adhibēda quæ circa fracturā ter uoluta sursum uersum ferat. & q̄si in coclea serpat: fatiq; est eā ter hoc quocq; modo circuire. Altera dimidio lōgiore: eaq; qua parte os eminet: ab ea si totū æq; le est: undeliber sup fracturā debet incipe priori aduersa: deorsumq; tēdere atq; itez; de fractura reuer sa in supiore parte ultra priorē fasciā dēsinere. Sup has iniciendū latiore linteo cæratū est: qđ eas cōti neat. ac si qua parte os eminet: triplex ea pannus obiciēdus eodē uino & oleo madēs. Hæc tertia fascia cōprehēdēda sunt: quartaq; sic ut semp i sequens priori aduersa sit & tertia tantū inferiore parte tres in supiore faciāt. quā latius est sæpius circuire quā adstringi. Siquidē id qđ adstrictū est. alienat & cæro oportunū est. articulū autē quā minime uincire opus est. Sed si iuxta hunc os fractū est: necesse est. De ligatū uero membrū in diē tertiū cōtinendū est. Eaq; iunctura talis esse debet: ut primo diē nihil offē derit: nō tamen laxa uia sit: secūdo laxior: tertio iam pene resoluta. Ergo tum rursum id membz; deli gandū: addiciēdaq; prioribus quinta fascia est: iterūq; quinto resoluendū est: & sexta fasciis soluendū. sic ut tertia & quinta infra: cætera supra finiant. Quotienscunq; autē soluit membrū: calida aqua so uendū est. Sed si iuxta articulū fractura est: diu instillādū uinū eltrixigua parte olei adiecta: eadēq; oīa faciēda donec adeo inflāmatio soluat: uel leuius quocq; quā ex consuetudine id membrū fiat. Quod si septimus diēs nō dedit: certe nonus exhibet. Tum facillime ossa tractant. Rursus ergo si pagē cōmissa sunt: cōmitti debet. Siqua fragmēta eminet: in suas sedes reponēda sunt. Deinde eodē modo mēbrum deligandū ferulaz; sup accomōdāta sunt: quæ si siccæ circūpositæq; ossa in sua fedē cōtinēt: & in quā partē fractura īclinat: ab ea latior: ualētiorq; ferula īponēda est: Eaq; oēs citra articulū esse oportet re simas: ne hūc lādāt: nec ultra alstringit: quā ut ossa cōtinēat: & cū spatio laxent. tertio quocq; diē paulū ha benis suis coartariac sit nulla prurigo: nullus dolor ossi debet: sic manere donec duæ partes eius tēporis quod quocq; os cōseruet cōpleant postea leuius aqua calida fouere quia primo degerit materiā opus est: tum euocari. Ergo cærato quocq; ligō id pleniter est ugendū: pfricandaq; summa cutis est: laxiūsq; id de ligandū est. Tertio quocq; diē soluendū sic: ut remota calida aqua: cætera eadē fiant. Tantūmodo singu la fasciæ quoties resolutæ fuerint: subtrahant.

De fracti humeri curatione.

Accōmunia sunt. Illa ppria. Siquidē humerus fractus nō sicut membrū aliud intēdit. Sed ho mo colloca: alio sedili. medicus autē humiliore aduersus Vnā fasciā brachiū amplexa ex cerui ce ipsiusq; latus est: sit sustineat. Altera ab altera parte sup caput data: ibi accidit nodū Tertia iuncto imo humero deorsum demittit ibi quocq; capitibus eius inter se iunctis. Deinde ab occipito ipsius minister sub ea fasciā: quā secundo loco posui: correpto si dexter humerus ducēdus est dextros si sinister: sinistro brachio demissum inter scemina eius: qui curat baculum tenet. medicus sup eam fa sciā de qua tertio loco dixi planam iniicit dextram: si sinister: sinistram: si dexter humerus sumatur. sinuq; alteram fasciā minister attollit alterā premit medicus. quo fit ut leniter humerus extendat. Fasciis uero: si mediū aut imum os fractū est: breuioribus opus est: si summum: longioribus. ut ab eo sub altera quocq; ala perfectus & scapulas porrigant. Protinus uero brachiū cum deligatur: sic inclina dum est: quod afficit ut ante fasciis quocq; sic figurandum sit. ne postea suspensum aliter aliter cum deligabat: humerum inclinet. Brachioq; suspēso ipse quocq; humerus ad latus leniter deligandus est. Perq; sit: ut minime moueat. ideoq; ossa sic se habēt: ut aliq; composuit. Cū ad ferulas uentum est: ex trinsicus esse earum longissima debet: lacerto breuiores: sed sub ala breuissimæ. Sæpiusq; eæ resolu endæ sunt: ubi in uicinia cubiti humerus fractus est: ne ibi nerui rigescant. & inutile brachiū efficiāt. Quoties solutæ sunt: fractura manu cōtinēda: cubitus aqua calida fouēdus: & molli cærato pfrican dus: ferulaz; uel omnino non imponēda contra eminentia cubiti: uel aliquanto breuioribus sunt.

De brachiū fracti curatione.

T si brachiū fractū est: in primis cōsiderandū est: alterū os an utrūq; cōminutū sit: nō quo alia a in eiusmodi casu curatio admouēda: sed primū ut ualētius extendat: si utrūq; os fractū est: ga necesse est minus neruos cōtrahi altero ossē itegro eoz; itēdētē. Deinde ut curiosius oīa in cō tinēdis ossibus sūt si neutrū alteri auxilio ē. Nā ubi altez; itegru ē ipsius opis i eo quā i fasciis: ferulicū est. Deligari autē brachiū debet paulū pollice ad pectus inclinato. Siquidē is maxime brachiū naturalis

habitus sit. idq; inuolutū mitella cōmodissime excipit: quæ latitudine ipsi brachio perangustis capitibus collo inicit. atq; ita cōmodo brachiū ex ceruice suspensum est. Idq; paulū supra cubiti alterius regionē pēdere oportet. Quod si ex summo cubito id factū sit glutinare id uinciendo alienū est. Fit enim brachiū immobile. ac si nihil aliud quā dolori occursum est: idē qui fuit eius usus est.

De crurū femorumq; fractorum curatione.

N crure æque ad rem p̄tinet atq; saltē os integrū manere. Cōmune uero ei femorū est. Quod ubi deligatū est in canalē cōticiendū est. Is canalīs & inferiori parte foramina habet: quæ si quis humor excesserit: descēdat. & planta morā: quæ simul & sustineat eam & delabi nō patiatur: & a lateribus caua: perq; loris datis morā quidē: crus femorūq; ut collocatū est detineat. Esse etiam is debet a planta si crus fractū est: sicca poplicē. si femur. usq; ad coxā. si iuxta superius caput femoris: sic ut ipsa quoq; ei coxa sit. Neq; tamē ignorari oportet si femur fractū est: fieri breuius. quia nunq; in antiquū statum reuertit summisq; digitis postea cruris eius insisti. sed multa tamen femori debilitas est: ubi fortunæ negligētia quoq; accessit.

De fractū digiti curatione.

d Igitum satis est ad unū furculū post inflāmationem deligari.

Cōes curationē ad humeros brachia cruri femina digitosq; cōfractos pertinētia.

Is p̄prie ad singula mēbra p̄tinentibus: rursus illa cōmunia sunt: primis diebus fame. deīde tum cū iam increfcere callū oportet: liberalius alimentū. lōga a uino abstīnētia. fomentū aquæ calidæ: dum inflāmatio est: liberalē. cū ea desit: modicū. Tum etiā longior ulcerioribus & liquido carato mēbris: & mollis tamen unctio. Neq; protinus exercendū id membrū. sed ad antiquos uisū reducendū est. Grauius aliquātō est: cū ossis fracturæ carnis quoq; uulnus accessit: maximeq; si id musculi femoris aut humeri senserunt. Nā & inflāmationes multo grauiores & promptiores cancores habent. Ac femur quidē. si ossa inter se cesserūt: fere præcidi necesse est. Humerus uero quoq; in periculum uenit: si facilius cōseruat. Quibus periculis etiā magis id expositum: qd iuxta ipsos articulos ictū est. Curiosus igit agendū est & muscularis quidē per mediā plagam trāserius præcidēdus. Sanguis uero: si parū fluxit. mittēdus: corpus inedia extenuandū ac reliqua quidē mēbra lētius intendenda. & lenius in his ossa in suā sedē reponēda sunt. His uero neq; intēdi neruos: neq; ossa tractari satis expedit. Ipsiq; homini permitendū est: ut sic ea collocata habeat: quæ admodū minime lædunt. Oibus autem his uulneribus ponendum primo linamentū est uino madens. cui rosæ paulum admodū adiectū sit. cætera eadē deligāda fasciis sunt aliquātō quā uulnus latioribus: laxius scilicet: quā si ea plaga nō esset. quātō facilius & alienari & occupari cancro uulnus potest: numero potius fasciæ: id agendū est: ut laxæ quoq; æque cōtineant. Quod in femore humerocq; sic fiet: si ossa forte rectē cōcurrerint. sin aliter se habebūt: eatenus circūdari fascia debet: ut impositū medicamentū cōtineat. Cætera eadem quæ supra scripsi: faciēda sunt: præterq; qd neq; ferulis neq; canalibus: iter quæ uulnus sanescere non potest. Sed pluribus tantūmodo & latioribus fasciis opus est: ingerendūq; subinde in eas est calidū oleū & uinum magisq; in primo: fame utēdo uulnus calida aqua fouendū: frigisq; omni ratione uitandū & trāseundū ad medicamenta: quæ puri mouēdo sunt. maiorq; uulneri quā ossi cura agēda. Ergo quotidie soluendū nutriendūq; est. Inter quæ si quod paruulū fragmentū ossis eminet: id si retusum est in suam sedem dandū: si acutū: ante acumen eius lōgius est præcidendū: si breuius limandū: & utrinq; scalpro limandū. tum ipsum recondendū est. ac si id manus facere nō potest: uulsellisq; quali fabri utunt: iniiciēda est. recte se habēdi capiti ab ea parte. quā sima est: ut ea parte quā cibra est eminet: os in suā sedē cōpellat. Si id maius est: mēbranulisq; cingunt sine op̄orte ea sub medicamētis resoluēdū: idq; os: ubi iā nudatū est abscedere: qd maturus scilicet faciendū est. potestq; ea ratione & os coire & uulnus sanescere. Illud suo tēpore: hoc pro ut se habet. Nōnunq; etiā in magno uulnere uenit ut fragmenta qdā uelut emorian: neq; cum cæteris coeant. Quod hic quoq; ex modo fluentis humoris colligit. Quo magis necessariū est: sapius ulcus resolvere atq; nutrire. Sequit̄ uero ut id os per se potest aliquot dies excidat. cū tam misera antea cōditio uulneris sit. tamen id interdū maius diutiusq; facies. Sæpe enim integra cū t̄is: ossē abrumpi: protinusq; prurigo & dolor oritur. Quæ solueresi accidit: maturus oportet: & fouere aqua per æstatē frigida: per hyemē egelida deīde caratū myrtē imponere. Interdū fractura quibsdam: uelut aculeis carnē uexat: quo a prurigine & punctioibus cognito: aperire id melius: ossesq; aculeos scidere necesse habet. Reliq; uero curatio in utroq; hoc casu eadē est: q; ubi ictus p̄tinus itulit: purior iā ulcere. Cibis hic quoq; utēdū est carnē pducētibz. si breuius adhuc mēbræ est: & ossa loco suo nō sunt: paxillis tenuis quā leuissimi generis iter ea demitti debet: sic ut capite paulū supra ulcus emineat: q; quotiēde plenior adgēdus est: donec par id mēbrū alteri fiat. Tū paxillis remouēdus: uulnus sanādū: efficitur: iducta sōgēda frigida aq; est in q; myrtus: hederæ: alique similes uerbēzæ sint illiēdūq; medicamētū: qd siccet: & magis etiā hic q̄scendū donec id mēbrū cōfirmet. Si quādo uero ossa nō cōserbuerūt: q; sape soluta: sape mota sūt: apro deīde curatio est. possunt. n. coire. Si uerustas op̄auit mēbræ: extēdēdū est: ut aliqd lædatur. Ossa iter se manu diuidēda: ut cōcurrēde exasperent: ut si qd pigre est eradat: totūq; id q̄si recēs fiat. Magna tamē cura habita: ne nerui musculiue lædant. Tum ui nō fouēdū est: i quo malicoriū decoctū sit: ponēdūq; id ipsi oui albo mixtū. Tercio die resoluēdū: fouēdūq; aq̄in q; uerbēzæ de gbus supra dixi decoctæ sint. Quito die idē faciēdū: ferulæq; circūdāz.

Cætera & ante & post eadē faciendā, quæ supracripsi, Solēt tamen interdū diuersa inter se ossa cōseruere. Eoq; & breuius membrū & indecoq; fit: & si capita acutiora sunt: assiduæ punctiones sentiunt. Ob quā causam frangi rursus ossa & dirigi debent. Id hoc modo fit. Calida aqua multa membrū id fouetur: & ex cærato liqdo perficātur interdūq; inter hæc medicus præciās ossa: ut adhuc tenero callo manibus ea diducit: cōpellitq; id quod eminet in suam sedē. & si parū ualuit: ab ea parte in qua os se inclinat inuolutū lanā regulā obicit. Atq; ita deligando assuescere iterum uersutū sedi cogit. Nonnunq; autē recte quidē ossa coeperūt. supinereuit uero nimius callus, ideoq; locus intumuit. Quod ubi incidit diu leuiterq; id membraz perficiendū est ex oleo & sale & nitro: multūq; aqua calida lassa fouendū: & imponendū malagma quq; digeratur: restrictūq; alligandū: olenbusq; & prætereā onipitū utendū. Per quē cū carne callus quoq; extenuat. Cōfertq; aliquid de sinapi quod cū fricu in alterū par membrum impositum: donec id paulū erodat eoq; euocet materiam. Vbi his tumor extenuatus est, rursus ad ordinem uitæ reuertendū est.

De luxatis ossibus.

Caput.xi.

C de fractis quidē ossibus hætenus dictū sit. Mouent autē ea sedibus suis duobus modis. Nam modo quæ iuncta sunt inter se dehiscent: ut cū latū scapularum os ab humero recedit: & in brachio radius a cubito, & in crure tibia a sura: interdū a saltu: calcis os a talo, qd' raro tamen fit. Modo articuli suis sedibus excidunt. Ante de prioribus dicā. Quoq; ubi aliquid incidit protinus his locus cauus est. depreffusq; digitus sinum inuenit. Deinde grauis inflammatio oritur: atq; in talis præcipua. Si quidē febris quoq; & caneros & neruoz uel distentiones uel rigoresq; caput scapulis annexū: mouere cōsuevit. Quoq; uitandoz causa faciendā eadem sunt: quæ in ossibus mollibus læsis aliquid ubi incidit protinus his locis pposita sunt, ut dolor tumorq; per ea tollant. Nam diducta ossa nunq; rursus iter se iungunt. & ut aliquid decoris eo loco sit nihil usus admittit. Maxilla uero & uertebra oēsq; articuli cū ualidis neruis cōprehendant: excidunt aut ut expulsi: aut aliquo casu neruis uel ruptis uel infirmis faciliusq; in pueris & adolefcētulis quam in robustioribus, hīq; elabunt in priore & in anteriorem partem: quidā omnibus diffusi: quidā certis. Suntq; quædā cōmunia omnium signa. quædam propria sunt cuiusq; si qdem semper ea parte tumor est: in qua os prorūpit, ea sinusa: qua recessit. Et hæc qdē in oibus deprehendunt: alia uero si in singulis. Quæ simulatq; de quoq; dicā proponenda erunt. Sed ut excidere omnes articuli nō possunt: sic nō omnes reponunt. Caput enim nōnunq; compellit: neq; in spina: uertebra: neq; ea maxilla quæ utraq; parte, plapla anteq; reponere inflammationē mouit. Rursum qui neruoz uicio, plapla sunt: cōpulsū quoq; in suas sedes itege excidunt. At qbus in puercia exciderūt: neq; reposita sunt: minusq; ceteri crescunt. Omnūq; quæ loco suo non sunt: caro ea increfcit: magisq; in pximo mēbro: q; in ulteriore. Vt puta si humerus loco suo nō est: maior in eo ipso fit: quā in brachio: maior in eo quam in manus acie Tum pro sedibus & pro casibus: qui inciderūt: aut maior aut minor usus eius mēbri relinqtur quoq; in eo plus usus supēst: eo minus id extenuat. Quicqd autē loco suo motū est: ante inflammationem reponendū est. Si illa occupauit: dum cōquiescat. Tunc la cessendū est. Vbi finita est: tentādum est in his mēbris quæ id patiunt. Multū autem eo cōfert & corporis & neruoz habitus. Nam si corpus tenue: si humidū est: si nerui infirmi: expeditius os reponit. Sed & primo facilius excidit: & postea minus fideliter cōtinet. Quæ cōtraria his sunt: melius cōtinet. Sed id qd' expulsum est: difficulter admittit. Oportet autē ipsam inflammationem leuare: super fucida lana ex aceto iposita. A cibo si ualētioris articuli calus est: triduo: interdū etiam quinq; diebus abstinere: debere. Bibere aquā calidā dum sitim finiat. Curiosiusq; hæc facere his ossibus moris: quæ ualidis pleniq; musculis cōtinent. si uero etiā febris accessit: multo magis deide ex die quinto fouere aqua calida: remotaq; lana cæratū imponere ex cyprino factū: nitro quoq; adiecto donec ois inflammatio finiat. Tunc instructio ei membro adhibere. cibis uti bonis: uti uino modicetiamq; ad usus quoq; suos id membraz promouere, quia motus ut in dolore pestifer: sic alias saluberrimus corpori est. Hæc cōmunia sunt: nunc de singulis dicam.

De maxillæ luxatæ curatione.

Caput. xii.

Axilla in priore partē propellit: sed modo altera parte: modo utraq; si alterā in contrariā partem: modo utraq; ipsa mentūq; inclinat: dentes paribus nō respondēt, sed sub his qui secāt canini sunt. At si utraq; totū mentū in anteriorem partē pmouet. inferiorēq; dentes lōgius quā superiores excidunt: intente sup musculi apparēt. Primo quoq; tēpore homo in sedili collocādus est: sicut minister a posteriore parte caput eius cōtineat uel sic ut iuxta parietē is sedeat: subiecto iter parietē & caput eius scorteo puluino duro, eoq; caput per ministrū ureat: quo sit immobilis. Tum medicū digiti pollices lineoleis uel fasciis ne dilabant inuoluti in os eius cōticiendū: ceteri extrinsecus admodū edī sunt. Vbi uehemētē maxilla apphensa est: si una parte pcedit: cōticiendū mentū & ad guttur adducendū est. Tūc simul & caput apprehendendū & excitato mēto maxilla in suam sedē cōpellēda & os eius cōprimendū est: sic ut oia pene momēto fiant. Si in utraq; parte, plapla est eodem oia faciendā, sed æq; iter retro maxilla agenda est. Reposito ossē si cū dolore oculozq; & ceruicis ictus calus incidit: ex brachio sanguis mittendū est. Cū oibus uero quoq; ossa mota sunt: primo ligidi or cibus conueniāt: tū his picipue: adeo ut fermo quoq; frequētī motu oris pneruos laxat. De capite luxato, Caput. xiii.

Apud duobus pcessibus in duos sinus sumæ uertebraz demissis sup ceruicē cōtineri i prima pte pposui. Hi pcessus interdū i posteriore pte excidunt: quo fit ut neruus lux occipitio extrahat mē

tum pectori agglutinet: neq; bibere is neq; loqui possit: interdū sine uolūtate semen emittat. Quibus celerrime mors supuenit. Ponendū autē hoc esse credidi nō quo curatio eius rei ulla sit: sed ut res indi tiis cognoscere: & nō putare sibi medicum defuisse siqui sic aliquē perdidissent.

De spina luxata.

Caput quattuordecimum.

Dem casus manet cosiquoz in spina uertebra exciderūt. Id enim nō potest fieri: nisi ex medul la quæ per mediū: & duabus mēbranulis: quæ per duos a lateribus processūs ferunt: & neruis: qui cōtinēt ruptis. Excident autē & in posteriorē partem & in priorē & supra septum trāserunt & infra. In utraq; partē exciderit: a posteriore parte uel tumor: uel sinus oriet. Si sup septū id incidit: manus resoluunt: uomitus: aut distētio neruoz inseq; spiritus difficulter mouetur: dolor urget; & aures obtusæ sunt. Si sub septo: foemina resoluunt: urina supprimi: interdū etiā sine uolūtate prorumpit. Ex ejsmodi calibus ut tardius quā ex capitis: sic tamen intra triuū homo moritur. Nam qd Hippocrates dixit uertebra in exteriorē partē prolapsa: pronū hoīem collocandū esse & extendendū: tum calce aliquē super ipsum debere cōsistere: id intus ipellere: in his accipiendū est: quæ paulū excelsū: nō in his: quæ toto loco mutatae sunt. Nōnunq; enim neruoz imbecillitas efficit: ut quāuis non exciderit uertebra: paulū tamen in priorē partem promineat. Id nō iugulat. sed ab interiorē parte non cōtingit quidē posse. ab exteriorē: si propulsum est: plerūq; itez redit: nisi quod admodū rarum est. quis neruis restituta est.

De humero luxato.

Caput. xv.

Vmerus autē modo in alā excidit: modo in partē priorē. Si in alā delapsus est & uictus cubitus h recedit ab laterē: rursū iuxta eiusdē partis aurē cū humero porrigi nō potest. Longiusq; altero id brachiū est. Si in priorē partem summū quidē brachiū extēditur: minus tamen quam naturaliter difficiusq; in priorē partē q; in posteriorē cubitus porrigit. Igitur si in alā humerus excidit: & uel puerile adhuc est corpus uel molle certe & imbecillibus neruis intentū est: satis est collocare id in sedili & ex duobus ministris alteri imperaretur caput late scapulae ossibus leniter reducat alteri ut brachiū extendat: ipsum posteriore parte residentē renū sub alā eius coire simulq; & ille os & altera manu brachiū eius ad latus ipellere. At si ualutius corpus: neruiue robustiores sunt: necessaria est spathula lignea: & q; crassitudine duorum digitoz habet: lōgitudine ab alā ad digitos peruenit. In qua summa capitulū est rotundū & leniter cauum: ut recipe particulā aliquā ex capite humeri possit. In ea bina foramina tribus locis sunt inter se spacio distātibz: inq; ea lora mollia cōiungunt. Ea q; spatha fascia i uoluita quo minus tactu lædat ad alā a brachio dirigitur. sic ut caput eius summæ alæ subiciat. Deinde loris suis ad brachiū deligat: uno loco paulū infra humeri caput: altero paulum supra cubitū: tertio supra manū. Cui rei prius inter ualla tunc quoq; foraminū aptata sunt Sic brachiū deligatū sup scalæ gallinariz gradū trāicif ita alte ut consistere homo ipse nō possit. simulq; in alterā partē corpus demittit: i alterā brachiū intendit. Eoque fit ut capite ligni caput humeri impulsū in suā sedem modo cum sono modo sine hoc cōpellat. Multas alias esse rationes scire facile est uno Hippocrate lecto: sed nō alia magis usu cōprobata est. At si in priorē partem humerus excidit supinus homo collocādus est fasciā: aut habena media alā circūdanda est: capitāq; eius post caput hominis ministro tradenda: brachiū alteri: prācipiēdumq; ut ille habena: hic brachiū extēdat. Deinde medicus caput qdē hominis si sinistra debet repellere: dextra uero cubitū cum humero attollere: & os in suam sedē compellere. Faciliusq; id in hoc casu quā in priorē reuertit. Reposito humero lana alā subicienda est. Si interiorē parte os fuit: ut ei opponat. Si in priorē partē: ut tamē cōmodius deligetur Tum fascia primū fub alā ob uoluita caput eius debet cōprehendere: deinde profectus ad alterā alā: ab ea q; ad scapulas: rursusq; ad eiusdē humeri caput tendere. Sæpiusq; ad eandē rationem circūagitiōne bene id teneat. Vincit hac ratio: humerus cōmodius cōtinetur. Si adductus ad latus sit: ad quoz fascia deligatur.

De cubiti luxati curatione.

Caput. xvi.

N cubito autem tria coire: ossa humeri: & radii: & cubiti ipsius ex his quæ prima parte huius uoluminis posita sunt: intelligi potuit. Sed cubitus qui innexus humero est: ab hoc excidit. radius qui adiunctus est interdū trahit: interdū subsistit. In oēs uero quattuor partes excidere cubitus potest. sed si in priorē plapfus est: extēdū brachiū est: neq; recuruat. Si in posteriorē: brachiū curuū est: neq; extēditur: breuiusq; altero est. Interdū febrē uomitūq; bilis mouet. Si in exteriorē interiorēue brachiū porrectū est: efficit paulū in eā paratū a qua os recessit recuruat: quicqd; scidit: reponendi ratio una est. Neq; in cubito tantū est: sed in oibus quoq; mēbris longisq; ut per articulū longa testā iunguntur. Vtrūq; membrū in diuersas partes extēdere donec spaciū inter ossa libez sit Tum id os qd excidit ab ea parte in quā plapfus est in cōtrariā ipellere. Extēdendi tamē alia atq; alia genera sunt: prout nerui ualēt aut ossa huc illuc ue federūt: Ac modo manibus solis utentē: modo qdā alia adhibenda. ergo si in priorē partē cubitus plapfus est: extēdū p duas manus: interdū etiā habenis iniectis satis ē. Deinde rotundū aliqd a lacerti parte ponendū est. & sup id repente cubitus ad humez ipellendus est. At in aliis casibus cōmodissimū est eadē ratione brachiū extēdere. quæ fracto cubito supra posita est: & tum osse reponere. Reliqua curatio eadē est quæ in oibus. Celerius tantū & sæpius id resoluendū est: multoz magis aqua calida fouendū: diutius ex oleo & nitro ac sale pficandū. In cubito enim celerius quā in ullo alio articulo: siue extra remāsit: siue intus reuertit: callus circūdatur. isq; si per quietē

incruit: flexus illius postea prohibet.

De manu luxata.

Caput decimumseptimum.

Anus quoq; in omnis quattuor partes prolabit: Si in posteriorem partem excidit porrigi digiti non possunt. Si in priorem non inclinant, si in alterutrum latus manus i contrarium. id est aut ad pollicem aut ad minimum digiti conuertitur. Reponi non difficile potest. Super durū lo cum & remanente ex altera parte intendi manus ex altera brachium debet: sic ut prona sit, si in posteriorem partem os excidit: supina: si in priorem si i interiorem exterioremue: in latus. Vbi satis nervi ducti sunt, si in alterutrum latus prociat manus brachii i contrarii repellendū ē. At his, quae in priorem posterioremue partē prolapsa sunt: superimponendū durū aliquid: idq; supra prominēs os manu urgendum est: per quod uis adiecta facilius in suam sedem compellit.

De palma.

Caput decimumoctauum.

N palma quoq; interdum suis sedibus pmouent: modo i priore partē modo in posteriorem. In manu enim moueri paribus ossibus oppositis non possunt. Signum id solum ē: quod omniū cōmune ē. Tumor ab ea parte: i quā os ueti: sinus ab ea aqua recessit. Sed sine intentione digito: tantummodo bene pressum os in suam sedem reuertitur.

De digitis.

Caput decimumnonum.

T i digitis toride fere casus: eadēq; signa sunt: quae i manibus. Sed i his extendendis non aq; ui opus ē: cū articuli breuiore & nervi minus ualidi sint. Sup mēam tātūmō intēdi debent: q uel in priore uel in posteriore partē exciderūt. tū iam plana cōpelli: atq; id qd i latus elapsū est: digitis restitui. De femore

Caput uigesimum.

Vm de his dixerim de his quoq; quae i cruribus sunt: uideri possum dixisse. Si quidē etiam in hoc casu quaedā similitudo est femori & humero: & tibiae & cubito: pedi & manui. Quaedā tamē separatim quoq; de his dicēda sunt. Femur i oēs quattuor partes pmouet, sēpissimē i interiorē: deinde in exteriorē: raro admodū i priore: aut posteriore. Si in interiorē ptem prolapsum est: crus longius altero & uastius est. Extra enī pes ultimus spectat. Si in exteriorē: breuius: rarūq; sit & itus indiciatur. Calx ingressu terrā nō cōtingit: sed planta ima, meliusq; id crus superius corpus quā in priore casu fert: minusq; baculo eget. Si in priore crus extēsum est: splicariq; nō potest. Alteri cruri ad calcem par est. Sed ima planta minus in priore ptem inclinat: dolorq; i hoc casu praecipuus est: & maxime urina supprimitur. Vbi cū dolore isfāmatio qeuit cōmode ingrediūtur totusq; eorū pes qd. Sed & si i posteriore extēdi nō potest: crus: breuiusq; est: ubi constitit: calx quoq; terrā nō cōtingit. Magnum autē se mori periculū est: ne uel difficulter reponatur: uel repositū rursus excidat. Quidā tētiū semp excidere contēdūt, sed Hippocrates & Diocles & Philotimus & Nileus & Heracides tarentinus: clari admodū auctores: ex toto se restituisse memorā: pdiderūt. Neq; tot genera machinatorū quoq; ad extendēdū i hoc casu femur. Hippocrates: Andreas: Nileus: Nymphodorus: Protarchus: Heracides reppeissent: si id frustra esset. Sed ut haec falsa opinio ē: sic illud uerū ē. Cū ibi ualentissimi nerui: musculiq; sint: suū robur habent: uix admittent: si nō habēt postea nō cōtineri. Tēandū igit est: & si tenerius mēbrum est: satis est habēnā alterā ab inguine: alterā a genu intēdi. Si ualidius: melius adducēt: q easdē habenas ad ualida bacula deligarit tūq; eorū sustiū imas ptes oppositae morae obiecerint: superioresq; ad se utraq; manu traxerint. Etiā nō ualētius intēditur mēbrū sup scannū: cū ab utraq; pte axes sunt: ad quos habēnā illae deligan: q ut in torcularibus cōuersi rūpere quoq; i qs pferauerint: nō solum extēdere neruos & musculos possunt. collocadus aut hō sup id scannū etiā: p nus aut supius: aut i latus: sic ut semp ea sup superior sitū quā os. plapsum ē: ea etiā i inferioraq; recessit. Neruis extētis in priore os uēit: rotidū aliqd sup iguen ponēdū: subitoq; sup id genu adducendū ē: eodē mō eadēq; decausa: qd idē i brachio fit, ptnulq; si cōplicari femur potius ē. In ceteris uero casibus: ubi ossa p ui paulo iter se recesserūt: medicus debet id qd eminet retro cogere, minister contra idē coxā ppellere. Posito est nihil aliud noui curatio requirit: quā ut diutius his i lecto detineat: ne si motū adhuc neruis laxioribus femur fuerit: rursus erūpat

De genu.

Caput uigesimumprimum.

Enu uno & i exteriorē & i interiorē & i posteriorem pte excidere notissimū ē in priore nō plabi peritq; scripserūt. Pōtq; uid uero pximū esse cū idē opposita patella: ipsa quoq; caput tibiae cōti neat. Meges tamē eū cū i priore ptem excidisset: se curatū esse memorā: pdidit. In his casibus intēdi nerui ratiōibus hīdēq; i femore rectuli possunt. Et id qd qd i posteriore partē excidit eo dē mō rotidū aliquo sup poplite iposito: adductoq; eo crure recōdit. Cetera uero manibus simul tū ossa in diuerfas partes compelluntur.

De talo. Caput uigesimumsecundum.

Alus in oēs partes plabitur. Vbi in interiorē partem excidit: ima pars pedis in exteriorem partem conuertitur. Vbi huic cōtrarius talus contrarium etiam signū extat. Si i priorem partem erūpit a posteriore: latus neruus durus & ifanus ē: minusq; is opus ē. Si in posteriorem calx ptem cōditur: plaga maior fit. Reponitur autē his quoq; p manus: prius i diuersa pede & crure ductis. Et in hoc quoq; casu diutius i lectulo perseverandū ē: ne his talus q totū corpus sustinet parū cōfirmatis neruis ferendo oneri cedat. rursusq; prūpat. Calciamētis quoq; humilioribus primo tēpore utendū: ne iūctura talū ipsum laedat.

De planta.

Caput uigesimumtertium.

Lantae ossa hīdē modis qbus in manu prodeunt: his hīdē q cōduntur. Fascia tantūmodo calcem quoq; debet comprehendere: ne cū mediam plantā imūq; eius uinciri necesse ē libet

Itah in medio relictus materia plenior recipiat; ideoque supuret.

De digitis.

Caput. xxiii.

N digitis nihil ultra fieri debet; quod in his qui sunt in manu positum est. Potest tamen conditus articulus medius aut summus canaliculo aliquo contineri. Hac facienda sunt in his casibus ubi sine uulnere ossa exciderunt. Hic quoque & ingens periculum est; & eo grauius quo maius membrum est; quoue ualidioribus nervis aut musculis continetur. Ideoque humeris; femoribusque metus mortis est; ac si reposita ossa sunt; spes nulla est. Non repositis tamen; non nullum periculum est. Eoque maior in utroque timor est; quo propius uulnus articulo est. Hippocrates nihil tuto reponi posse; praeter digitos & plantas & manus dixit; atque in his quoque diligenter esse agendum; ne praecipitentur. Quidam brachia quoque & crura reposerunt. Et ne cancris diffinitionesque; neruorum orientur; sub quibus in eiusmodi casu fieret mors; natura sanguinem ex brachio miserit. Verum ne digitus quidem; in quo minimum est malum; sic etiam periculum est; reponi debet ante inflammationem; aut postea cum iam uetus res est. Si quod reposito ossi nerui distendantur; rursus id protinus expellendum est. Omne autem membrum; quod cum uulnere loco mortui; nec repositum est; sic facere conuenit ut maxime cubitem iuuat; tantum ne moueatur; neue dependat. In omnique tali morbo magnum ex longa fame praedium est. Deinde ex curatione eadem quae proposita est; ubi ossibus fractis uulnus accessit. Si nudum os eminet; impedimento semper futurum est. Id quod excedit; abscidendum est. Imponendaque super arida linamenta sunt; & medicamenta non pinguiora; donec quae sola esse in eiusmodi re sanitas potest; ueniat. Nam & debilitas sequitur; & tenuis cicatrix induitur; quae necesse est; facile noxae postea pateat.

Cornelius celsi de medicina Finis. Impressor Ioannes rubeus Vercellensis fuit die viii. mensis Iulii. M. cccc. xciii. Venetiis.

IN PRIMO LIBRO CORNE
LII CELSI DE MEDICINA
HAE CONTINENTVR.

Medicinae inuentio & diuifio ua
riarq; de ea illuftriu medicorū opi
niones Exordiu. fol. ii

Quædammodū fanos agere cōue
niat fo. iiii

Quæ ftomacho ibecillis feruadā
fint iiii

Obferuationes quædā prout res
nouæ accidūt & corpore genera
& lexis & ætates & tempora ani
funt iiii

De his qui aliqua parte corporis
laborat & primū de his quibus ca
put infirmū eft fol. v

De his qui lippitudine : grauedi
ne: de ftillatione : tonfiffiq; labo
rant v

Ad folutam aluum remedia v
Remedia ad coli dolorem v

Quæ agēda fūt ftōacho laborati
bus fo. vi

Quid obferuandū fit dolore ner
uorum laborantibus vi

Obferuatio in pefilētia vi
IN LIBRO SECVNDO HAE

CONTINENTVR.

Quæ ani tempora : quæ tēpefta
tū genera: quæ partes ætatis q̄lia
corpa uel tuta uel morbis oportu
na fūt : & quod ualitudinis genus
in quoq; timeri poffit vi

De fignis aduerfæ ualitudinis fu
rurae fo. vii

Quæ bona in agrotatibus figna
fint iiii

Mala figna agrotantium vii

De fignis longæ ualitudinis vii

De indicis mortis vii

De notis quas aliquis in fingulis
morboꝝ generibus habere poffit
fo. viii

Quæ notæ in quoq; morbi gene
re uel fpē uel picula offēdāt fo. ix

De morborum curatiōibus fo. x

De fanguinis detractiōe p uenas x

De fanguinis detractiōe p cucurbi
tulas x

De deiectione fol. xi

De uomitu xi

De frictiōe xi

De geftatione xi

De abftinētia xi

De fudore xi

Qui cibipotiones fues: aut ualēris
aut mediz aut imbecillæ mate
riz fūt fo. xii

Quæ natura ac p̄prietas cuiusq;

rei fit: qua uescimur xii

Quæ res boni fucci fūt xii

Quæ res mali fucci fūt xii

Quæ res lenes: q̄ ue acres fūt xii

Quæ res crassiorē quæue tenuio
rem pituitam faciunt xii

Quæ res ftōacho idoneæ fūt xii

Quæ res aliæ ftōacho fūt fo. xiii

Quæ iflāt aut ifflationē leuāt xiii

Quæ res aut calefaciūt aut refri
gerāt xiii

Quæ res intus facile uitiant: uel
minime corrumpuntur xiii

Quæ res aluum mouent xiii

Quæ res aluum astringāt xiii

Quæ res urinā mouēt xiii

Quæ res fonū mouēt: aut fenfus
exciāt xiii

Quæ res corpus aut erodant aut
reprimāt, aut refrigerent aut cale
faciāt, aut durēt, aut emolliāt xiii

IN LIBRO TERTIO HAE

CONTINENTVR.

De morborum generibus xiii

Quō morbi cognofcantur & an
increfcant an colifant an minu
antur & qua rōne ab initio q̄ lan
guere icipit curari debeat xiii

De febrim generibus fo. xiiii

De curationum diuerfis generi
bus xiiii

De febrim speciebus & fingulari
curatiōibus & priō q̄ndo cibus
febricitatibus dandus fit fo. xv

Quando potiones febricitatibus
dari expedit xv

Quomō pefilentes febres curari
debeat fol. xvi

Curatio femitertianæ febris quæ
hemitritæoz diciť xvi

Curatio lentarum febrim xvi

Remedia i febris ad capitis do
lorē & præcordiorum iflāmatio
nem & ariditatem & fcarbriem
linguæ xvi

Remedia cōtra frigus qđ febre
pcedit xvi

Curatio horrois in febris xvi

Curatio quotidianæ febris xvi

Curatio tertianæ febris: quæ ex
quartana facta fit xvi

De tribus iflāne generibus & pri
mo de eius curatiōe: quæ a gacis
phrenesif diciť xvi

Cardiaci morbi curatio fo. xviii

De lethargo & eius curatiōe xviii

De aqua inter cutem hoc eft, hy
dropico morbo xviii

De tabe & eius speciebus & cura
tionibus fol. xix

De comitalis morbi curationi
bus xix

De regii morbi curatione fo. xx

De elephantia curatione xx

De attonitis & eorū curatiōe xx

De refolutiōe neruorū quæ appo
lesia uel paralyfis dicitur xx

IN Q VARTO LIBRO COR
NELII CELSI DE MEDICI
NA HEC CONTINENTVR

De humani corporis iterioribus
fedibus. xx

De curatiōibus morborum q̄ na
fcuntur: a capite & primo de eius
dolore: deinde de morbo q̄ circa
faciem nalcitur: tū de liguæ: refo
lutione, postremo de deſtillatione
ac grauedie. fo. xxi

De morbo qui circa faciem nalcit
tur quē graci cynicū ſpāſmū uo
cant xxi

De reſolutione linguæ xxi

De deſtillatione ac grauedie xxi

De ceruicis morbis curationi
busq; fo. xxii

De faucium morbis ac curatio
nibus. & primū de angina. deinde
de difficultate ſpiradi. ultimo de
tuſſi xxii

De difficultate ſpirandi xxii

De tuſſi xxii

De ſtomachi morbis & curatio
nibus fo. xxiii

De lateris doloribus xxiii

De uicerū morbis & priō de pul
mōe: deinde de iociere tū de lienes
poſtremo de renibus xxiii

De iocineris morbo & curationi
bus fo. xxiiii

De lienis morbo & curatiōe xxiiii

De renum morbis & curationi
bus xxiiii

De inteſtinorū morbis & primo
de cholera xxiiii

De coeliaco uentriculi morbo
xxiiii

De tēuionis iſteſtini morbo xxiiii

De morbo iſteſti plēioris fo. xxv

De torminibus. i. dyſſēteria xxv

De leuitate inteſtinorū xxv

De lumbricis aluum occupanti
bus xxv

De teneſſoo iſteſtiorū morbo xxv

De uentris fluxu & curatiōe xxv

De uulua morbo & curationi
bus fo. xxvi

De nimia profuſione ſeminis ex
naturalibus xxvi

De coxarū morbis & curationi
bus

bus	xxvi	mata leniendā	xxviii	sa resoluit & supercrescētē carnē	
De genuū doloribus & cura	xxvi	Malagma ad liuorem faciei con		coeracet	xxix
De articularū doloribus in mani		tusā	xxviii	Emplastrā aduersus morfus &	
bus pedibusq;	xxvi	Malagmata stomachica ad aperi		alia recētiora uulnera	xxix
IN Q VINTO LIBRO CORNELII CELSI DE MEDICINA					
HAEC CONTINENT VR		Niconis malagma ad resoluendū	xxviii	Ethesiū ēpla. rubrū ad idē ualēs	
De simplicibus facultatibus q̄rū		apiendūq; ac purgandū	xxviii	Aliud ēplastrū ad idē ualēs	xxix
cūq; rerum ex q̄bus medicamēta		Malagma ad ossa & neruus	xxviii	Leuca emplastrā nō grauib; uul	
fiunt; & primo de his: quae sangui		Malagma Euticlei ad articulos		neribus accōmodata & maxie se	
nē supprimunt	fo. xxvii	& ad omnē dolorem	xxviii	nilibus	xxix
Quae uulnus glutinat	xxvii	Malagma salogore ad dolores ar		Elephatinū ēplastrū	xxix
Quae concoquunt & mouent		ticulorū	xxviii	Lenia emplastrā	xxix
pus	xxvii	Chrylippi malagma ad idem ua		Emplastrum lene	xxix
Quae apiūt uulnera	xxvii	lens	xxviii	Arcaghati ēplastrū lene	xxix
Quae purgant	xxvii	Clesipontis malagma ad idem ua		Emplastrā eiusdē generis ad leni	
Quae rodunt	xxvii	lens & ad parotidas & phymata		endum apta	xxix
Quae exedūt corpus	xxvii	& strumam	xxviii	De pastillis & priō de his q ad re	
Quae adurunt	xxvii	Malagma ad articulos	xxviii	cētia uulnera guttinada sanadag;	
Quae crustas ulceribus iducunt		Malagma aristonis aduersus po		apti sunt	xxix
Quae crustas ulceribus resolu		dagras & recentia & phymata &		Alius pastillus ad glutinanda uul	
unt	xxvii	omnis dolores	xxviii	nera	xxix
Quae discutiāt ea: quae in aliqua		Theofeni malagma ad pedū do		De phragide pastillo: quem Poly	
pre corporis coierūt	xxvii	lores	xxviii	b; cōfecit ad glutinadū uulnus	
Quae euocant & educūt	xxvii	Numēii malagma ad podagrā ca		Pastillus ad ulcera fordida & ni	
Quae exasperata leuent	xxvii	terofq; articulos iduratos	xxviii	gritiem i auribus: naribus: obse	
Quae carnem nutriunt & ulcus i		Dexii malagma si q̄ndo callus in		nis ptribus: isflamatōeq; eorq;	xxix
plent	xxvii	articulis increuit	xxviii	Pastillus adronis ad uuā inflam	
Quae molliunt	xxvii	De emplastris	xxviii	matā ad naturalia fordida etiam	
Quae cutē purgant	xxvii	Barbarū ēplastrū nigrū qd' crūē		cancro laborantia	xxix
De mixturis simplicium regē &		tiū ptiūs uulneribus iūciit	xxviii	Pastillus ad fixa anis: uel ora uena	
de rōne pōdeq; & qd malagma &		Coacō ēplastrum nigrū ad idem		Pastillus ad expellēdū calculū cū	
emplastrū & pastillus inter se dis		ualens	xxviii	urina	xxix
ferant	xxvii	Basilicon ēplastrum nigrū ad idē		De pessis	xxix
De malagmatis & malagma ad		Smaragdinū ēplastrē ad idē	xxviii	Ad sāguinē euocadū	fo. xxx
uersum calidas podagras	xxvii	Emplastrū ruffū ad idem	xxviii	ad uulū molliēdā	xxx
Malagma ad materiā extrahēdā		Paracolecticum emplastrum ad i	xxviii	Alia pessi cōpositio ad idē ualens	
Malagma ad iecur dolēs	xxvii	dem	xxviii	Ad isflamatōes uulū: nūmenū	
Malagma ad lienem	xxvii	Cephalicū ēplastrē philotae capi		pessūs	xxx
Malagma ad laterū dolores	xxvii	ti conueniens	xxviii	Ad eiiciēdū euulua isfātē mortuū	
Malagma ad resoluēdā q̄ astricta		Emplastrum uiride ad idem na		Si mulier uitio locorq; cōcidit q̄	
sunt: & molliēdā q̄ dura sunt: &		lens	fo. xxix	curatiōe utēdū sit	xxx
dirigēdā quae coeunt:	fo. xxviii	Tetrapharmacum emplastrū: ad		De medicamētis q̄bus aridis: uti	
Aliud malagma ad eadē	xxviii	pus mouendum	xxix	murq; nictor ad xap an.	xxx
Malagma moisi ad molliendū		Enneapharmacū ēplastrē ad pus		Ad carnē supercrescētē exedēdam	
Malagma medi ad dirigēdā quae		mouēdū & ad purgandū	xxix	Ad putrē carnē cōtinēdā ne ultra	
coeunt	xxviii	lens	xxix	serpat: ea q̄ leniter exedēdam plu	
Malagma ad strumas	xxviii	Atalū ēplastrē ad uulnera	xxix	res cōpositiones	xxx
Aliq̄ malagma ad id ualēs	xxviii	Iudaei ēplastrē fracto capiti accō		Hierae cōpositio	xxx
Malagma ad strumam & phyma	xxviii	modatū	xxix	Iudaei cōpositio	xxx
ta	xxviii	Diadaphnidō ēplastrē ad extra		lollae cōpositio	xxx
Malagma ad strumā & tubera &		hēdum	xxix	Ad sāguinis pfluuiā: uel ex mē	
carcinodas	xxviii	Aliud diadaphnidō ad extrahen		brana cerebri uel aliis locis: & ad	
Malagma ptarchi ad parotidas		dū & pus mouendū	xxix	cācrū: & ad iducendā cicatricē	
& saupm & mala ulcera	xxviii	Philocratis ēplastrē ad extrahen		dū & coercēdā carnē crescētē	xxx
Malagma aduersus panū & phy		dū & pus mouēdum	xxix	Timei cōpositio ad ignē sacrū uel	
mata	xxviii	Rhypodes ēplastrē ad extrahen		cancrum	xxx
Malagma aduersus phiata	xxviii	dum	xxix	Ad sternutamēta excitāda	xxx
Malagma ad supprimendū oē		Emplastrū Hecatci ad extrahen		Gargarizatiōes q̄bus fieri debēat	
quod abscedit	xxviii	dum	xxix	De ātidotis & q̄bo malis opitulēf	
Malagma ad sāguinē supprimē		Alexandrinū emplastrē uiride ad		Compositio antidoti	xxx
dum & phymatā	xxviii	extrahendum	xxix	Aliq̄ ātidorū ābrofia noiatū: qd'	
Malagma ad carcinodas & phy		De ēplastris exedentibus	xxix	zopyrus proleao regi cōposuit	
		Emplastrū qd' exest corpus & os		Antidotū mixridatis	xxx

De acopis' Acopū neruis utile xxx	Curatio aduersus pſuſiōem fan-	De sacro igne & eius curatione
Acopū elæodes neruis utile xxx	guinis in uulneribus xxxii	De Chironeo ulcere & eius cura
Enchriſta ad ulcera purganda & i	Curationes aduersus uulneꝝ iſſā	tione xxxv
plenda xxx	mationē xxxii	De ulceribus quæ ex frigore i pe-
Ad ſacrum ignem xxx	De glutinatione uulneꝝ xxxii	diſibus & manibus oriunt & eoz
De catapotis xxx	Quomodo uulnus ligari conue-	curationibus xxxv
Catapotiū ad ſomnū accerſendū	niat xxxii	De ſtruma & eius curatiōe xxxv
& leuationem doloris & ſimul ad	De ratione uictus & notis uulne-	De ſurūculo & eius curatiōe xxxv
cōcoquēdum xxx	rū curationibuſq; eoz xxxii	De phymate & eius curatiōe xxxv
Catapotiū ualētius ad ſonū xxx	Curationes proprie articulorum	De phlygetro & eius curatione
Catapotiū ad pluriſos dolozes p	fo. xxxiii	fo. xxxvi
ſomnū leniēdos xxx	Vulnus quōd purgandū ē xxxiii	De ſiſtulis & earum generibus &
Catapotiū aliud ad multa ualens	Quōd uulnus iplēdū eſt xxxiii	curationibus xxxvi
fo. xxxi	De uulneribus: quæ extrinſecus	De melicera xxxvi
Catapotiū ad iſducēdū ſonūq; d'	p uulnera ſcīdunt curationibuſq;	De acrocordone & Thymio &
uulua dolens prohibuit xxxi	eorum xxxiii	Myrmetio & Clauo curationi-
Ad ſecur ſanandū xxxi	Curatio ulceris xxxiii	buſq; eorum xxxvi
Ad finiēdos dolozes lateris xxxi	Curatio eriſipelæ xxxiii	De puſtularum generibus & ear-
Ad thoracis dolozis finiēdos xxxi	Curatio Cangrenæ xxxiii	um curationibus fo. xxxvii
Catapotium Athenionis ad tuſ-	Quomodo cicatrix uulneri iſdu-	De ſcabiē & eius curatiōe xxxvii
ſim xxxi	cēda: purgādaq; ſit xxxiii	De iſpetiginis ſpeciebus & curatio-
Catapotiū Heraclidis tarētini ad	De uulneribus q; p morſus iſerūt	nibus xxxvii
tuſſim & ſomnū xxxi	eozq; curationibus fo. xxxiii	De papulis & earū curatiōe xxxvii
Catapotiū ad purganda ulcera in	Curatio aduersus rabioſi canis	De uutilignis ſpeciebus .i. de Al-
faucibus tuſſientibus xxxi	morſum xxxiii	pho & Mela & leuce & earum cu-
Colice caſſii medici xxxi	Curatiōes cōmunes aduersus oēs	ratione xxxvii
Ad inſantē mortuū aut ſecundas	morſus ſerpentiū xxxiii	IN SEXTO LIBRO HAEC
expellendas xxxi	Speciales curatiōes aduersus iſtus	CONTINENTVR.
Laborantibus ex partu quid dari	ſerpentiū & primo aduersus iſtū	De uitis ſingularū corporis par-
debeat xxxi	aſpidis xxxiii	tium xxxvii
Ad adiutuandam uocem xxxi	Aduerſus iſtū ſcorpionis xxxiii	De capillis fluentibus xxxvii
Aduerſus difficultatē urinæ xxxi	Aduerſus aranei & ſcorpionis	De Porrigine & eius curatione
Arteriaces cōpoſitio quomōd ſiāt	iſtum xxxiii	De ſycofi & eius curatiōe xxxvii
De quque generibus noxæ cor-	Aduerſus cæraſtis & Dipſæ &	De areis & eaz curatiōibus xxxvii
poris & prio de uulneribus quæ	Aemorroidis iſtū xxxiii	De Varis & lēticulis & ephelide
maxime p tela iſerunt xxxi	Aduerſus Chelydri iſtū & cæra-	& eoz curationibus fo. xxxviii
Quæ uulnera iſanabilia ſint xxxi	ſtis xxxiii	De oculoz morbis curatiōibuſq;
Quæ uulnera difficilē curatiōē	Aduerſus Phalāgi iſtū xxxiii	eoz: & prio de his morbis q; leni-
habeāt xxxi	Aduerſus iſtus italoꝝ angulum	bus medicamētis curant xxxviii
Quæ uulnera tutiorē curatiōē	qui minus terribiles peregrinis	De diuerſis oculorum colliriis
habeāt xxxi	ſunt xxxiii	Philonis collirium xxxviii
Obſeruatiōes quædā & ætatis &	Remediū generale aduersus oſa	Dionyſii colliriū xxxviii
corporis & uitæ & tēporis in uul-	uenena uel in cibo uelin potiōe	Cleonis collirium xxxviii
neribus xxxi	aſſumpta xxxiii	Theodoti colliriū Achariſtū ap-
Signa pcuſſi cordis xxxi	Specialia remedia aduersus quæ-	pellatum xxxviii
Signa pulmonis iſti xxxi	dā uenena: & primo aduersus cā-	Cythion uel tephirion collirium
Signa iocinēris uulnerati xxxi	tharidas xxxiii	Euelpidis colliriū trygodes nomi-
Signa pcuſſioꝝ reniū xxxi	Aduerſus cicutam xxxiii	natum xxxviii
Signa uulnerati lienis xxxi	Aduerſus hyoſcyamū xxxiii	Nilei collirium omnium opti-
Signa pcuſſæ uulue xxxi	Aduerſus cerulam xxxiii	mum fo. xxxix
Signa pcuſſi cerebri uel membra-	Aduerſus ſanguisugā ſi epota eſt:	De carbūculis oculorum & eoz
næ eius xxxi	& lac qd' intus coit xxxiii	curatione xxxix
Signa pcuſſi ſtomachi xxxi	Aduerſus fungos inutiles xxxiii	De puſtulis oculorum & curatio-
Signa ieiuni inteſtini & uentricu-	De aduſtis corporis locis & quō	ne earum xxxix
li uulnerati & alioꝝum inteſtino-	curari debeat xxxiii	Phylatos collirium ad puſtulas
rum fo. xxxii	De interioribus ulceribus: q; aliq;	oculorum xxxix
Signa pcuſſæ medullæ quæ i ſpi-	corpore parte corrupta naſcunt	De ulceribus oculoz & eorum
na eſt xxxii	De carbunculo & eius curatio-	curatione & de diabalanu colli-
Signa ſepti trāſuerſi pcuſſi xxxii	ne xxxiii	rio xxxix
Signa ueſicæ uulneratæ xxxii	De carcinomate & eius curatio-	Curatio oculorū aliquo caſu ſimi-
De ſanguine & ſanie & pure & eo	ne fo. xxxv	nutorum xxxix
rum ſpeciebus quādoq; meliora	De theriomate & eius curatio-	De pediculis palpebrarū xxxix
deterioraque ſint xxxii	ne xxxv	De oculorū grauioꝝibus mor-

bis: qui ex inflammationibus oriuntur: & ualidioribus medicamentis curatur. & de Andreae collirio & de Diacrato.	xxxix	De parotibus: quae sub auribus oriuntur	xlii	De aurium morbis: qui manu & scalpello curantur	xlvii
Memigmenon Euelpidis collirium	xxxix	De ubilibet pminētis curatioe	xlii	Curta in auribus labrisq; ac naribus quomodo farciri & curari possint	xlvii
De oculorum ulceribus superciliis: fordidis: cauis: ueteribus: & de curationibus singulorum	xxxix	De colicis morbis & curationibus	fol. xliii	De polypi curatione per ferrum	xlvii
Smilion collirium	xxxix	De cancri qui in cole nascitur: curatione	xliii	De ozena	fo. xlviii
Phynō collirium Euelpidis	xxxix	De phagedenae in cole nascētis curatione	xliii	De oris uiciis quae manu & ferro curantur	xlviii
Sphaerid collirium Euelpidis	xxxix	De carbunculo qui in cole nascitur	xliii	De dentibus	xlviii
Liquidū Euelpidis collirium	xxxix	De testiculorum morbis & eorum curatione	xliii	De uua	xlviii
De cauis oculorum ulceribus & curationibus	xxxix	De ragadiis & cōdilomate & haemorrhoidis	xliii	De lingua	xlviii
Hermonis collirium	xxxix	De morioidis: aliusq; ani morbis & curationibus eorum & prius de ragadiis	xliii	De abscissu sub lingua	xlviii
De cicatricibus oculorum quae ex ulceribus factae sunt: & quod curari debeant. & de Asclepias & Canopite & Pixino colliriis	xxxix	De cōdilomate	xliii	De labris	xlviii
De alio genere inflammationis oculorum	xxxix	De haemorrhoidis	xliii	De ceruicis uiciis & curatione	xlviii
Caesarianum collirium	fo. xl	Si anus uel os uulua pcedit quae curatione utendum sit	fo. xliiii	De umbilici uiciis	xlviii
Hieracis collirium	xl	De ulcere fūgo simili in ano	xliiii	Quomodo aq; hydropicis emitatur	xlviii
De Xyrophthalmia genere: aridae lippitudinis	xl	De digitorum ulceribus	xliiii	De intestinorum uulneratorum curationibus	xlviii
Rhinion collirium	xl	IN LIBRO SEPTIMO HAEC CONTINENTVR.		De interiore parte abdominis rupta: & qua ratione curanda sit	fo. xlix
Ad oculos scabros colliria	xl	De chirurgica & quae in ea claruerit: & qualis esse chirurgicus debeat & quid in hoc libro describat	xliiii	De uaricibus uentris	xlix
Ad caligantem oculorum quod propter lippitudinem oritur remedia & colliria	xl	De luxatis	xliiii	De testiculorum natura & morbis eorum	xlix
Diacroci collirium	xl	De his quae per se intumescunt quod excidenda & curanda sunt	xliiii	De testiculorum curationibus communibus & primo de incisione & curatione inguinis uel scroti	xlix
Ad caligantem oculorum quod propter senectutem aut aliam imbecillitatem fit	xl	De bonis malisue signis exulceratorum	xliiii	De intestini curatione	fo. l
De suffusione oculorum	xl	De fistulis	xliiii	De omenti curatione	fo. l
De resolutione oculorum: quod palysidici	xl	De ani fistulis	fo. xlv	De ramicis curatione	fo. l
De mydriasi oculorum	xl	De telae corpe extrahendis	fo. xlv	De carne quae inter tunicas testiculorum coeuerit & de nervo idurato	fo. l
De imbecillitate oculorum	xl	De gangliis & meliceride & hemorrhomate & stethothate Capitis tuberculis	fo. xlv	De ramice inguinis	fo. l
De aurium morbis & curationibus	xl	De oculorum uitiis quae scalpello & manu curantur	fo. xlv	Ad tegendam glandem colicis si nulla est	fo. l
Aduersus aurium uermes	fo. xli	De erithe tuberculo palpebrarum	fo. xlv	Quomodo glans penis contenta aperiri possit.	fo. li
Ad compressa aurium foramina	xli	De chalazia palpebrarum	fo. xlv	Insubulada ratio	fo. li
Ad graue auditum	xli	De ungue oculorum: quod pterigion	fo. xlv	De urinae reddendae difficultate & de calculo: curationibusq; eorum	fo. li
Ad sonitum aurium intra seipsum	xli	agracis uocatur	fo. xlv	Quae curatio calculosis adhibetur	fo. li
Ad ea quae in aurem iciderunt extrahenda	xli	De enchanti tuberculo	fo. xlv	Signa calculorum uel harenosorum uel mollium	fo. li
De narium morbis & curationibus	xli	De acyloblephato oculorum uitiis	fo. xlv	De calculis foeminarum	fo. li
De dentium dolore & curationibus	xli	De agylopa fistula oculorum	fo. xlv	Quae curatio calculo euulso habenda sit.	fo. li
De tonsillis & earum cura	fo. xlii	De pilis palpebrarum oculum irritantibus	fo. xlv	De cancro qui excisa uescia nascitur: & quae curatione uti deceat	fo. lii
De oris ulceribus & curationibus & quae anthrax sint	xlii	De glaucophthalmo oculorum	fo. xlv	Si naturalia foeminae concubitu non admittit quomodo curari conueniat	fo. lii
De linguae ulceribus	xlii	De ectropio	fo. xlv	Qua curatione partus emortuus ex utero excutitur	fo. lii
De parotidibus gingivarum tuberculis deq; aliis ulceribus gingivarum	xlii	De Staphylomate oculi	fo. xlv	De ani uiciis & eorum curatione	fo. lii
De uuae morbo & curatione	xlii	De clauis oculorum	fo. xlv	De condilomatū curatione	fo. lii
De cancro oris	xlii	De natura oculorum & eorum suffusione	fo. xlv		
		De pituita oculorum	fo. xlvii		

De varicum curatione	liiii	De auriū fractarū curatiōe	fo. lvi	De luxatis ossibus	fo. lviij
Curatio digitorū cohærentiū	liiii	De maxillæ fractæ curatiōe	deg	De maxillæ luxatæ curatiōe	lviii
De cangrenæ curatione	liiii	De qbusdā ad oīa ossa ptinētibus	lvi	De capite luxato	lviii
IN LIBRO OCTAVO CORNELII CELSI DE MEDICINA HEC CONTINENTVR					
De positu & figura totius humani corporis	liiii	De iuguli fracti curatione	lvi	De spina luxata	lviii
Ossa uiciata & corrupta qbus signis cognoscant & q ratione curentur	fo. liiii	De costarū fractarū curatiōe	lvi	De humero luxato	lviii
Quomō os excidat: & de Modiolis: & Terebra ferramētis ad id paratis.	liiii	De spinæ curatione	lvi	De cubiti luxati curatione	lviii
De caluarix curatiōe	fol. lv	De humerorū: brachiorū: femorum: crurū: digitorū: fractorū uel euulsorū cōmunibus curationibus	lvi	De manu luxata	fo. lix
De nariū fractarū curatiōe	lv	De fracti humeri curatiōe	fo. lvii	De palma	lix
		De brachii fracti curatione	lvii	De digitis	lix
		De crurū femorūq; fractorū curatione	lvii	De femore	lix
		De fracti digiti curatione	lvii	De genu	lix
				De talo	lix
				De planta	lix
				De digitis	lix
				Finis	Huius Tabulæ

a
Prima alba
Aurelii Cornelii
cno malo
b
iusq; sunt
& purulentum
rationem
c
Stomacho
festum est
integritas
d

urinam
modum
sphragitides
e
non est
pipere
quo minor
f
siue uitio
ptum est
nenda quæ
g
nonnunq̃

capitibus
ad idem
h
se habent
capitulis
que curatum
i
Nonnunq̃
culum infra
inflammatione
k
circumspectus
dinem implicata
increuit